

Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a
na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru

New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)

Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsishingini

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsishingini

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

bb185c63-dc44-572c-ae93-66252c4dfa1e

Contents

Matta	1
Marku	44
Luka	68
Yahaya	109
Ajiya	141
Roma	183
1 Korinti	203
2 Korinti	222
Galatiya	234
Afisu	241
Filipi	248
Kolosi	253
1 Tasalonika	258
2 Tasalonika	263
1 Timoti	266
2 Timoti	272
Titu	277
Filimon	280
Mmaci ma Ibrahim	282
Yakubu	297
1 Bituru	302
2 Bituru	308
1 Yahaya	312
2 Yahaya	317
3 Yahaya	318
Yahuza	319
Wenu	321

Alabari a Sa'ani a Matta

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

Matta, vuma na ɗanai aatagada a nda, vuma ta ɗa atsumā a ajiya e Yesu. Matta za va Isra'ila ɗa, waru u ɗana ta aatagada'a adama u roco aza a yi, aza a Isra'ila, a na Yesu ɗa Zamawawa na a ri e indanasa matawa ma yi.

Matta reve ta a na Yesu Mogono ma amayun ma ɗa, u to tsugono tsu uvadi suru. Waru u roco ta amayun a ɗa Yesu shiton ta ili i na amasula a Nzuwulai mu Ufaru n dammai adama a Zamawawa na a tawa na woo o'wo Mogono ma Gbain. Matta rito ta a na tsugono tsa yi, tsugono tsu uvadi u nda u ɗa shi. Tsugono tsu uvadi u to koto, amma tsugono tsa Yesu tsu ta lo babu ukotu. Mogono na a ciga a 'yuwan u ɗana za vu ucira. Yesu roco ta ucira wa yi ana u lyuwai aci o ukwisa, reve waru u 'yon diga a aason. Ili i nda suru obolo na akapi e ili suru a ta pe atsumā a aatagada a nda.

Matta kamba ta aza e Itoni ana'an adama a na u cuɗuwai cine Yesu shitoyin ifoɓi ya Asula tsara u tawato ama zuzu na ayi. Ana Adamu nusayin Asula, ama o o'wo ta wukasu na ayi. Kucci na ama a yuwusain a Nzuwulai mu Ufaru waa gura tawa addama a nda shi. Matta roco tsu ta cine Yesu o o'woi kucci na cayi ama ure u na aa tawa zuzu na Asula, waru Yesu ɗa mogono ma na maa yuwusan tsugono tsi ili suru atsumā o uvadi u nda.

Ili i na i ri pe atsumā a aatagada a nda

1. Nkaya na limatan va Yesu (1:1–2:23)
2. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (3:1–12)
3. Urumbusu wa Yesu na malyungwa ma yi (3:13–4:11)
4. Yesu atsumā a Galili (4:12–18:35)
5. Yesu lyawa ta Galili a tyo Urishelima (19:1–20:34)
6. Ajuma o ukosu wa Yesu: atsumalima a yi nu ukwa wa yi (21:1–27:66)
7. Yesu 'yon ta atsumā o ukwa (28:1–20)

Nkaya ma Yesu (Luk. 3:23–38)

¹ Yesu Kristi† Zamawawa† uta ta o u'wa u Mogono Dawuda diga o ugundo wa Ibrahim.† Apa nda ugeru u tsukaya tsa na wu utai.

² Ibrahim ɗa matsain Ishiyaku. Ishiyaku† ɗa matsain Yakubu. Yakubu† ɗa matsain Yahuza na akapi a muwun ma anawu ma yi olobo.

³ Yahuza† ɗa matsain mpishe Farisa na Zera (Tamar ɗa makuci me le).

Farisa ɗa matsain Hesuruna. Hesuruna ɗa matsain Aram.

⁴ Aram ɗa matsain Aminadabu. Aminadabu ɗa matsain Nashon.

Nashon ɗa matsain Salumuna.

⁵ Salumuna ɗa matsain Buwaza. (Rahapu† ɗa makuci ma Buwaza.)

Buwaza ɗa matsain Obe.

(Rutu* ɗa makuci ma Obe.)

Obe ɗa matsain Yese.

⁶ Yese† ɗa matsain Dawuda Mogono.

Dawuda† ɗa matsain Sulemanu.

(Bashaba ɗa makuci ma Sulemanu, ayi ɗa ka na Dawuda† usai e ekere a Uriya.)

⁷ Sulemanu† ɗa matsain Rihobuwa.

Rihobuwa ɗa matsain Abija.

Abija ɗa matsain Asa.

⁸ Asa ɗa matsain Jehoshafa.

Jehoshafa ɗa matsain Jehora.

Jehora ɗa matsain Azariya.

⁹ Azariya ɗa matsain Jotam.

Jotam ɗa matsain Ahazu.

Ahazu ɗa matsain Hezekiya.

¹⁰ Hezekiya ɗa matsain Manasa.

Manasa ɗa matsain Amon.

Amon ɗa matsain Josaya.

¹¹ Josaya ɗa matsain Jekoniya na muwun ma anawu ma yi olobo.

(A mantsa ma ɗaɗa a purai ama a tyo e ida ya Babila† tsugbashi.)

¹² Ana a pura nle a tyo Babila, avu Jekoniya matsan Shayatiya.

Shayatiya ɗa matsain Zerubabe.

¹³ Zerubabe ɗa matsain Abihudu.

Abihudu ɗa matsain Eliyaki.

Avu Eliyaki matsan Azoro.

¹⁴ Azoro ɗa matsain Saduku.

Saduku ɗa matsain Akimu.

* **1:5** Rutu Takpaci ɗa. † **1:6** Dawuda yuwan ta tsipere na Bashaba ayi o oluso Uriya, reve u yuwan ifoɓi i na vali va yi Uriya aa kuwa. Aalabari a nda a ta pe atsumā 2 Sam. 11:1–27.

Akimu da matsain Aliyadu.

¹⁵ Aliyadu da matsain Eliza.

Avu Eliza matsan Mata.

Reve Mata matsan Yakubu.

¹⁶ Yakubu da matsain Isuhu.

Isuhu da vali va Meri,

Meri† da mma va Yesu za na e deyi Kristi Zamawawa.

¹⁷ Ala o ugeru wa zuva e reme ta tsukaya kupa na aza a nashi diga ya Ibrahim a tyo ya Dawuda, na tsukaya kupa na aza a nashi diga a mantsa ma Dawuda a tyo mantsa ma na a pura nle a tyo Babila, waru na tsukaya kupa na aza a nashi diga a mantsa ma na a pura nle a tyo Babila a tyo mantsa ma Zamawawa.

Limatan va Yesu Kristi

¹⁸ Apa nda ununa a matsain Kristi Zamawawa. Mma va yi eegebe a vuma ro da na a tsu de Isuhu. Babu u reve vali, avu u tsura aatsuma o ure wa Ruhu va Akiza.†

¹⁹ Isuhu gba vuma va abula da za na shi a yuwusan ili i na i ri mejege; agba u ciga u ca Meri wono a alanga e eteshe shi, da da u foboi wu kasa na ayi usokowu.

²⁰ Ayi atsuma a majiyan mo ndolo, avu malingata ma Asulazuva ma tawa ya'a yi atsuma a alavu, reve u damma, "Isuhu, mawun ma tsukaya ma Dawuda, she vu uwwa wovon na vaa zuwa Meri wan, adama a na Ruhu va Akiza da zuwa niyi u yuwain aatsuma a mawu'un. ²¹ U ta matsan ulobo, avu vu ca yi aala Yesu,†† adama a na u ta wawa ama a yi o unusu u le."

²² Ne da nzuwulai ma Asulazuva n shi-wain, ununa Ishaya vumavasula† dammai de nu ujimu, ²³ a na,

"Usheli u na koto u revei vali shi u ta yuwan aatsuma, u ta matsan ulobo, reve a ca yi aala Imanuwe." Urevu wa yi ayi da, "Asula obolo na atsu." ◇

²⁴ Ana Isuhu jiwain, reve u yuwan ili i na malingata ma Asulazuva ma damma niyi u yuwan. Avu u tara Meri a tyo o u'wa wo o'wo ka va yi, ²⁵ agba e revelei shi hali u matsan ulobo'o. Reve Isuhu ca yi aala Yesu.

2

Aza o urevu a tawai e ene Yesu

¹ A matsan ta Yesu a lyuci va Batalami e ida ya Yahuda, a mantsa ma na Hiridu* danai mogono. A mantsa mo ndolo, reve ama o ro aza a na a ri nu urevu wi italyo'o o uta asana reve a tawa Urishelima.† ² Avu e ece, "Te da mawun ma na a matsai'in, za na ri mogono ma aza a Isra'ila?† Tse ene ta talyo'o asana za na rocoi limatan va yi da da tsu tawai adama tsu yuwaan yi aganda."

³ Ana Hiridu Mogono ma uwwai ne, reve ugbozu wa yi u 'yon, ne da waru akapi a ama atsuma a Urishelima. ⁴ Reve u boloto nan ganu a gbagbain na munlu n Wilaf suru, avu we ece le, "Te da aa matsan Kristi Zamawawa?"

⁵ Reve a usu, "A lyuci va Batalami atsuma a Yahuda. Mika vumavasula dana ta adama a nda a Adanshi a Asula:†

⁶ Avu gba Batalami, vi ida ya Yahuda, ili i ro i da shi atsuma e ilyuci ya Yahuda. Mogono ma to uta ya'a wu.

Za na oo o'wo ana za va aguba va aza a Isra'ila, ama a va.' " ◇

⁷ Avu Hiridu de omocin a na a tawai diga asana'a usokowu, reve a damma yi mantsa ma na talyo'o'o vu utai. ⁸ Reve u damma le, "Walai i 'yawa Batalami i bunga mawu'un ulobonu. Na ye ene yi, avu i tawa i damma mu adama amu fo n 'yawa n yuwaan yi aganda!"

⁹ Ana aza o urevu'u a uwwai ili i na mogono ma dammai, reve a kara. Avu talyo'o na e enei a asana'a u wala elime e le, she na u rawai ubata'a, avu wi isawan ubata u na mawu'un u ri. ¹⁰ Ana e enei talyo'o'o, reve a yuwan mazanga lon! ¹¹ Ana ama'a a uwai o u'wa'a, avu e ene mawu'un na Meri† mma va yi, avu a kingyo a kadato a yuwaan mawu'un aganda. Reve o utaa nu une'e u le u zinariya, ne erepu e re a maguru na ri ni ikebe na a tsu de furenkisen† na mur.† ¹² Avu Asula o rono atsuvu aza o urevu'u atsuma a alavu, she a kambay ya Hiridu wan, da da a kambai e ida i le nu ure u ro.

Iladi a tyo Masar

† **1:21** Aala "Yesu" ta nu urevu "Asulazuva za vi iwawi." ◇ **1:23** Isha. 7:14. * **2:1** Ayi Mogono Hiridu ayi da Hiridu Mogono ma gbain. Mawun ma yi Hiridu Antiba da danai Mogono a mantsa ma na Yesu kuwai. ◇ **2:6** Mik. 5:2.

¹³ Ana a karai, reve malingata ma Asula† ma tawa ya Isuhu atsuma a alavu, avu u damma, “Yon! Jika vu tara mawu'un na mma va yi a tyo Masar! Vi isawan de she urana u na n damma nuwu vu kamba, adama a na Hiridu ri a zama mawu'un tsara wu una yi.” ¹⁴ Reve u 'yon, u tara mawu'un na mma va yi, avu u reme ure na ayin a tyo Masar. ¹⁵ Reve a danu de she na Hiridu kuwai. A yuwan ta ne adama o shiton ili i na Asulazuva a dammai o una wa Hosiya vumavasula: “N de ta mawun ma va mo uta Masar.” ◇

Hiridu zuwa ta o una muwun mo olobo

¹⁶ A mantsa'a ana Hiridu enei aza o urevu'u a kandaruwa yi tu ucina, reve u yuwan upan lon. Dada u zuwai o una muwun mo olobo suru n na n ri na a'wan e re a cipa atsuma a Batalami ni ilyuci i ro i na i ri lo ukandaruwu. U reve ta mantsa ma na a matsain mawu'un adama e ili i na aza o urevu'u a dammai. ¹⁷ Reve ili i na Asula a dammai o una wa Irimiyat vumavasula wo o'wo amayun:

¹⁸ “Reve a uwwa udyo atsuma a Rama, vuma ro a yisaali a adama a atsumolangu. Rahilat da ri a yisaali adama a muwun ma yi, reve u 'yuwan adanshi a na aa casu yi, adama a na muwun ma yi n kuwai suru.” ◇

Ukambu u le Nazara

¹⁹ Ana Hiridu kuwai, reve malingata ma Asula ma tawa ya Isuhu e ida ya Masar atsuma a alavu. ²⁰ Avu u damma yi, “Yon, vu tara mawu'un na mma va yi vu kamba e ida ya Isra'ila,† adama a na aza a ri e izami i na oo una mawu'un a kuwa ta.”

²¹ Reve Isuhu 'yon, avu u tara mawu'un na mma va yi, reve a kamba e ida ya Isra'ila. ²² Amma ana u tawa u revei mogono ma sa'avu Akilayu† mawun ma Hiridu ma da, reve wu uwwa wovon. Dada atsuma a alavu o ro, Asula a damma niyi u tyo e ida ya Galili. ²³ Reve a kara a 'yawa a danu a lyuci na a tsu de Nazara. Adama o ndolo a da ili i na Asula a dammai o una wa amasula wo o'woi amayun, a na: “E te de yi za va Nazara.”

3

Yahaya za vu Urumbusu foboi ure (Mak. 1:1-8; Luk. 3:1-18; Yah. 1:19-28)

¹ Ana a yuwain a'wan o ro, reve Yahaya† za vu Urumbusu teme alajiya atsuma o una upasu wa Yahuda, ² adansa, “Vadala i lyawa unusu† u du i kamba ubata wa Asula, adama a na tsugono tsa zuva† tsa yuwan ta zuzu.” ³ Ishaya† vumavasula yuwan ta de adanshi a Yahaya ana u dammai:

“Nanza te dewu atsuma o una, ‘Foboyi Zagbain ure, i yuwan ure u na waa kuru mejege!’ ” ◇

⁴ Yahaya shi ta wotowu ni itana i na a davai ne eleme a arakumi. Reve wu nla gbakala vu ukwan. Apapari ni ishiki i da i danai ilyalya ya yi. ⁵ Ama na abunda diga Urishelima na Yahuda na bata na ri lo zuzu nu Udolu wa Urdu a tawa ta adama a uwwa Yahaya. ⁶ Ana a dammai nusu le a alanga e eteshe, avu u rumbu† le o udolu'u.

⁷ Afarishi† na aza a Sadukiya na abunda a tawa ta ubata u na Yahaya shi a rumbusu ama tsara u rumbu le. Ana Yahaya ene nle, reve u damma, “Suru ndu apili a da! Zane da damma ndu i suma atsumalima a na Asula a ri lo a tawaa? ⁸ I yuwan ili i na yoo roco i lyawa ta nusu du. ⁹ She i jiyen yoo sowo atsumalima shi, adama a na yaa dansa Ibrahim akaya a du a da. N ta dansaa du Asula a ta gura tara atali a nda, reve u vazatowo Ibrahim muwun n tsukaya! ¹⁰ Ko gogo tsunda, aabau a ta lo ufofu adama wu kodo danga a aralu e le. Udanga u na u matsain muwun n sa'ani shi, suru o to kodo yi reve a vari yi akina.

¹¹ “N ta rumbusu du na mini adama u roco i vadala† ta, amma za na ri lo a tawa acapa a va u ta rumbu du na Ruhu va Akiza na akina. U la'a mu ta tsugbain lon, agba n rawa n guzaa yi atan shi. ¹² U tu ufofu na aadanga a faba na aakpatalutsu o uyeluwu adama u zangada ishina. U ta kakasa ishina no owopo. Reve u tsun ishina i sa'ani o mopon ma yi, owopo gba shi avu u kulato le na akina a na a ri n kima shi.”

◇ 2:15 Hos. 1:1. ◇ 2:18 Irm. 31:15. † 2:22 Hiridu Akilayu mogono ma wuya ma da ma danai dada o utaa niyi o tsugono. Reve Hiridu Antiba maci va yi vo o'wo mogono. ◇ 3:3 Isha. 40:3.

Yahaya rumbuƴi Yesu

¹³ A mantsa mo ndolo ma ɗa Yesu utai Galili, reve u 'yawa o Udolu wa Urdu adama Yahaya rumbu yi. ¹⁴ Agba awu Yahaya shi ciga u 'yuwan a yuwan yi, awu u damma, "AƵu ɗa za na aa rumbu mu. Cine tsa ɗa vaa tawa ya'a va?"

¹⁵ Reve Yesu usu, "Ne ɗa u lobonoi wo o'wo gogo, adama tsu yuwan ili i na Asula a cigai tsu yuwan." Dada Yahaya usuyi u rumbu yi.

¹⁶ Dada u rumbuƴi Yesu. Yesu o utushi a mini'i, ɗada zuva kpatu'wai, awu we ene Ruhu va Asula e telee yi ana muɗa.

¹⁷ Dada uɗyo diga zuva wa damma, "Ayi nda Mawun ma va ma ɗa, za na n cigai, waru n ta yuwusan mazanga na ayi lon."

4

Yesu na Mekerencesu

(Mak. 1:12-13; Luk. 4:1-13)

¹ Reve Ruhu va Akizaƴ tara Yesu a tyo atsuma o una, adama Mekerencesuƴ ma lyungwa yi. ² Agba Yesu lyuwa ili shi, hali rana na ayin amunga. Adama o ndolo, wu uwwa ta ambulu lon. ³ Reve Mekerencesu ma tawa awu u damma yi, "Na awu Mawun ma Asula ma ɗa, kambato atali a nda o o'wo opopofu."

⁴ Awu u usu, "A ɗana ta a Adanshi a Asula,† 'Na alya e ilyalya i ɗa goon vuma aa ɗana wuma shi, amma she ni ili i na Asula a dammai biti.' "

⁵ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo Urishelima lyuci va akiza, reve u zuwa yi ɗe e ncilecile ma Aa'isamapada.† ⁶ Awu u damma yi, "Na awu Mawun ma Asula ma ɗa, teteruwe e ida, adama a na a ɗana ta atsuma a Adanshi a Asula: 'Asula a ta zuwa nlingata ma yi n tiga wu, e te keɗe wu ne ekere e le, adama vu taɗatsa a aatali vu uwwa usan wan.' " †

⁷ Reve Yesu usu, "Amma Adanshi a Asula fo a damma ta, 'She vu lyungwa Zagbain Asula a wu wan.' " †

⁸ Reve Mekerencesu ma tara Yesu a tyo zuva masasan mo uga'an, awu u roco yi

tsugono tsu uvadi suru na tsugbain tse ele. ⁹ Reve u damma, "Na vaa kaɗato vu yuwaan mu aganda, n ta ca wu ili i nda suru."

¹⁰ Awu Yesu usu, "Buwaa mu ure Male!† Adanshi a Asula a damma ta, 'Vu yuwaan Zagbain Asula a wu aganda, ayi a nde'en ɗa vaa yuwaan tsugbashi!' " †

¹¹ Dada Mekerencesu ma lyawai Yesu, awu nlingata ma Asula n tawa n kamba yi.

Yesu temei ulinga wa yi

(Mak. 1:14-15; Luk. 4:14-15)

¹² Ana Yesu uwwai a zuwa ta Yahaya o u'wa wa ali, awu u kamba e ida ya Galili.

¹³ U fara ta 'yawa a lyuci va Nazara, awu u 'yon u kara a tyo Kafarnahum na nden, a mɓanga m Mala ma Galili, upasu wi ida ya Zebelun na Nafutali. ¹⁴ Ne ɗa nzuwulai ma Asula n shiwain ununa Ishaya vumavasula dammai:

¹⁵ "Atsuma e ida ya Zebelun na Nafutali, o ure a tyo a mala, upasalai wu Udolu wa Urdu, atsuma a Galili ubata u na Atakpaciƴ na abunda a ri nden.

¹⁶ Ama a nda a na a ri nden atsuma e irumbu e te ene ekan a gbain.

A ta nden ubata u na u ri ukpatowu na lulu vu ukwa, amma ekan e te ikana le." †

¹⁷ Diga lo ɗa Yesu temei alajiya adansa, "Vadalaƴ a nusu ɗu i kamba ubata wa Asula, adama a na tsugono tsa zuva tsa yuwan ta zuzu."

Yesu dangulai ama a nashi aza e mereme ma mugula

(Mak. 1:16-20; Luk. 5:1-11)

¹⁸ Urana u ro, Yesu a mmalu a nge'en m Mala ma Galili, awu we ene ama e re muwun ma anawu. Za ta aala a yi a ɗa Simo za na waru e revei na aala Bituru, za ve ire gba ayi ɗa Andarawu. Aza e mereme ma mugula n ɗa, a shi ta a varishi igolo i le a mala. ¹⁹ Awu u damma le, "Tawai i kuru mu! N to roco ɗu ununa yaa tawa na ama o una u mugula." ²⁰ Lo ɗa a 'yoshin a lyawai igolo i le, reve a kuru yi.

† 4:4 U.Wl. 8:3. † 4:6 Ica 91:11-12. † 4:7 U.Wl. 6:16. † 4:10 U.Wl. 6:13. † 4:16 Isha. 9:1-2.

21 Ana u lyuwai elime, reve u cina ama e re muwun ma anawu waru, Yakubu na Yahaya, olobo a Zabadi. A shi ta a wantsun u le obolo na dada le, o fobuso igolo i le. Avu u damma le a kuru yi. 22 Dada a lyawushi wantsun u le na aabara e le, reve a kuru yi.

Yesu yuwan ta uritosu

23 Yesu 'yawwa ta ubata suru atsuma a Galili. U ritosu ta atsuma a alisa. Waru u yuwusan ta alajiya a Alabari a Sa'ani† o tsugono tsa zuva. Avu waru u kambatosu aza o ubanakun na aza a mballa gbaga. 24 Avu alabari a yi o uta a alanga atsuma e ida ya Galili, adama o ndolo a da aza o ubanakun, hali na aza a na a ri e ida ya Suriya, a tawusa adama a kambato le gbaga a banakun icu'un icu'un na mballa n lipu. Ozo o ro e le a shi ta no otoni a lima na abunda, ozo o ro gba shi a shi ta atsumalima na tsuda'un, ozo o ro waru gba akutsuma a da a shi. Avu gba Yesu kambato le gbaga suru. 25 Avu obolo a ama'a na abunda a kuru yi ubata u na u 'yawwa suru: ama diga Galili, na Dikafoli,* na Urishelima, na Yahuda suru, na diga asana o Udolu wa Urdu.

5

Yesu yuwain uritosu a masasan

1 Ana Yesu enei obolo'o, reve u kumba a aagadi a masasan avu u danu. Avu aza a na oo tono yi a rawa zuzu, 2 dada u uwai o ritosu le.

Aba'un a amayun (Luk. 6:20-23)

3 "Aza a aba'un a da aza a na e revei aa gura yuwan ili i ro na aciyele shi, dada e isawain ubata wa Asula goon.

Tsugono tsa zuva za le da!

4 Aza a aba'un a da aza a na a ri a atsumolangu,

adama a na Asula a ta tanato okolo e le.

5 Aza a aba'un a da aza a na a tarai aciyele ili i ro shi,

adama a na uvadi u to o'wo za le.

6 Aza a aba'un a da aza a na a ri na akuli na ambulu adama e ili i na Asula a cigai o unawu ili ya alya ni ili yo oso, adama a na Asula a ta cuwatan le.

7 Aza a aba'un a da aza a na oo rocosu ozo o ro isa'ani,

adama a na Asula o to roco le isa'ani fo.

8 Aza a aba'un a da aza a na okolo e le a ri cece,

adama a na a ta danu obolo na Asula.

9 Aza a aba'un a da aza a na aa yuwusan ulinga adama a nden n sa'ani,

adama a na Asula a ta de le muwun ma yi.

10 Aza a aba'un a da aza a na o sowoi atsumalima a malyungwa,

adama a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai,

adama a na tsugono tsa zuva za le da.

11 "Asula a ta zuwaa du aba'un a mantse ma na ama e isula ndu. Asula a ta zuwaa du aba'un nna ama a lyungwa du. Asula a ta zuwaa du aba'un nna ama a yuwaan du cu'un ve epen suru adama a va. 12 Ama a ta lyungwa du cine a lyungwai amasula a na a yuwain wuma de nu ujimu. I yuwan mazanga, reve waru asuva a du o yo'ono, adama a na i ta ni iliyinkapa ya abunda a pura du de zuva."

Akpadi ne ekan

(Mak. 9:50; Luk. 14:34-35)

13 Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "Adu da akpadi o uvadi. Agba ulobonu u ne u da akpadi a ri nna a buwa peme shi? I ta gura zuwa le u yo'oniso? O to oco le reve a dasa le na ana, cine vu revei ili ye pere.

14 "Adu da aza a na aa casu uvadi ekan. Yaa gura pa'aton lyuci na ri usuwu a masasan shi. 15 Waru a tsu kabato fitila reve a kpato yi na aasa'atsu shi. E eelele a da a tsu zuwa yi adama ekan e ikana, tsara ama a na a ri pe o u'wa'a suru e ene ure.

16 Ne da fo, yo o'wo ekan e ekere a ama o ro. I yuwan ili i sa'ani i na ee ene adama a cigala Dada du na ri zuva."

Uritosu wa Yesu adama a Wila

17 Reve Yesu lyuwa elime u damma, "She i jiyann ta wa ta adama n lungusa Wila† wa Musa ko ili i na amasula o ritoi wan. N ta wa adama n lungusa le shi, amma adama n shiton uritosu u le. 18 Amayun a da maa dansaa du, ko ili i ta yaa pusan atsuma a Wila a shi, she ni ida na zuva o koto. Ko dani aa puwan shi waru ko madafi me idani ma puwan shi, she ni ili

* 4:25 Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

biti i shiwan. ¹⁹ Ni i 'yuwan ko Wilā u ke'en u na u la'ai ukalamu wi ili i na aa yuwan, avu waru i roco ozo o ro a yuwan ne, adu da yoo o'wo nkosoto atsuma o tsugono tsa zuva. Amma ni i kuru avu waru i roco ozo o ro ili i na u dammai, i ta tsura ubata u sa'ani atsuma o tsugono'o.

²⁰ “Munlu n Wilā na Afarishi a ta yuwusan atyo a na aa yuwan adama a kuru Wilā wa Asulā mejege. I ciga i 'yuwan i la'a le atsuma e itoni ya Asulā. Ni i yuwan ne shi, n ta dansaa du amayun, yaa uwa o tsugono tsa zuva shi.”

Uritosu wa Yesu adama o upan
(Luk. 12:58-59)

²¹ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Yu uwwa ta a na Wilā wa Musa u dammai, ‘She vu una vuma nu ucigu wa wu wan.’ Waru, ‘Za na unai suru a ciga a 'yuwan e ge'eto yi.’ ♦ ²² Gogo gba n ta dansaa du: na vu yuwan upan na za va wu, a ta ge'eto wu. Na vu de za va wu, ‘Aatamu,’ a ta tara wu a tyo ubata wa Azagbain a Mbara.† Na vu de za va wu, ‘Avu aatamu za na ri na abula shi,’ vu ta zuzu na vaa uwa a akina a na a ri n kima shi.

²³ “Adama o ndolo, na vu ri mishin ubata u masa'a† a Aa'isamapada a casu une'e ubata wa Asulā, reve vu cuwushin vuma ro damma ta vu nusaan yi ta, ²⁴ vu lyawa de ili i na vu tawayi ubata u masa'a'a. Avu vu 'yawā i salalai na vuma'a, reve kamba vu ca une'e wa wu.

²⁵ “Na vuma ri na adanshi na avu, avu u ciga u tara wu a tyo ubata o uge'etosu, i lapula adanshi atsuma a mantsa, kafu i rawa o ukobu wu uge'etosu. Na vu yuwan ne shi, na vu rawa de, a ta tara wu a tyo ubata wu za vu uge'etosu. Reve u zuwa wu e ekere a mumadanga, aza a na a zuwa wu o u'wa wa ali. ²⁶ N ta dansaa wu amayun, voo uta pe shi, she na vu tsupa ili i na oo tono wu.”

Uritosu adama e tsipere

²⁷ Reve Yesu lyuwa elime, “Yu uwwa ta a na Wilā† wa Musa u dammai, ‘She vu yuwan tsipere wan.’ ♦ ²⁸ Amu gba n ta dansaa du, na vu kalyuwa ka, reve asuvu a wu a 'yawā ya'a yi, vu yuwan ta de tsipere

na ayi o okolo a wu. ²⁹ Na lyusu vu usa'ani va wu waa zuwusa wu vu yuwan unusu, vu fodo yi vu vari yi. U ta la'aa wu vu lamba upasu u ta u lipu va wu, a na lipu va wu suru aa uwa a akina. ³⁰ Nu ukere usa'ani wa wu waa zuwusa wu vu nusan, vu kodo yi vu vari! U ta la'aa wu vu lamba upasu u ta u lipu va wu a na lipu va wu suru aa uwa a akina.”

Uritosu adama a wukasu u lolo
(Mat. 19:9; Mak. 10:11-12; Luk. 16:18)

³¹ Reve u lyuwa elime u damma, “Yu uwwa ta a na Wilā wa Musa u dammai, ‘Vuma ta gura kakasa na ka va yi nu u ca yi aatagada a wukasu u lolo.’ ³² Amu gba n ta dansaa du, she vuma kakasa na ka va yi wan, she nu u yuwan tsipere na vali ro. Na wu kasa na ayi u ta zuwa yi wo o'wo aashakala, ununa za na tara niyi suru ri nu unusu u tsipere adama a na u zuwa niyi.”

Uritosu adama a akucunu

³³ Reve waru Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Yu uwwa ta a na Wilā wa Musa u dammai, ‘She vu kuda akucunu a wu wan. Ciga 'yuwan vu shiton akucunu a na vu yuwayin Asulazuva.’ ♦ ³⁴ Amu gba n ta dansaa du, i kucina ko ni ili i ro wan, a mantsa ma na yaa yuwusan akucunu! Zuva ubata u na Asulā a ri na nden da, adama o ndolo she i yuwan akucunu na zuva wan. ³⁵ Ida udasata wa Asulā u da, adama o ndolo she i kucina ni ida wan. Urishelima lyuci Mogono ma Gbain ma da, adama o ndolo she i kucina na ayi wan. ³⁶ She i kucina na aci a du wan. Yaa gura zuwa anji a ta a du wo o'wo u'uri ko ulima shi. ³⁷ A mantsa ma na vaa yuwusan akucunu, vu damma ‘Ee’ ko ‘O'o.’ Na vu damma ili i na i la'ai ‘Ee’ ko ‘O'o,’ wu uta ta ubata wu za wuya.”

A yuwan gafura
(Luk. 6:29-30)

³⁸ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, reve u damma, “Yu uwwa ta a na Wilā wa Musa u dammai, ‘Nna za amaton nanza a lyusu ko a aanga, nu u ciga u 'yuwan u tsupa vuma'a lyusu ko aanga o ro na za va yi.’ ♦ ³⁹ Gogo gba n ta dansaa du: na za ro nusaan wu, she vu tsupa wan. Nna za

♦ 5:21 Mta. 20:13; U.Wl. 5:17. ♦ 5:27 Mta. 20:14. ♦ 5:33 N.Gn. 19:12; Mkc. 30:2; U.Wl. 23:21. ♦ 5:38 Mta. 21:24.

ro ɓasa wu o ugbaguzu wu ukere usa'ani vu lyawa yi u koso ɓasa wu o ugbaguzu wu ukere wu ugulā. ⁴⁰ Nā wo o'wo za ro damma vu nusaan yi tā, reve u damma za vu uge'etosu u zuwa wu vu ca yi utugu wā wu, vu ca yi aapalutsu ā wu fo. ⁴¹ Nā soja zuwa wu vu tanu itana yā yi mili tā, tanu le ā tyo imili i re. ⁴² Nā vuma ro pati wu ili i ro, vu ca yi. Nā vuma ro ece wu okopu, vu ca yi.”

Icigi yi n'yuwatan

(Luk. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Avu Yesu lyuwa elime reve u damma, “Yu uwwa tā a dammai, ‘Vu ciga moron mā nden mā wu, reve vu 'yuwan n'yuwatan mā wu.’ ⁴⁴ Amu gba n ta dansaa dū, i ciga n'yuwatan n dū, reve i yuwaan aza a na oo ɓongishi dū avasa. ⁴⁵ Ni i yuwan ne, i to o'wo muwun ma amayun ma Dada dū na ri zuva. U tsu zuwa tā urana wu utā ubatā wa ama ā aɓulā nu ubatā wa ama a vama. Waru u tsu yuwan tā iro'i ubatā wa aza a na aa yuwusan ili i na i ri mejege nu ubatā wa aza a na aa yuwusan ili i babu ulobonu. ⁴⁶ Cine Asulā aa zuwaa dū aba'un, ni i ciga aza a na a ciga ndu goon? Ko munlu mu utafa fo a ta yuwusan ne! ⁴⁷ Waru nni i lobonoto aciyaɗu e ekere ā n'utsā n dū goon, i la'a akapi a ama shi. Ko aza a na e revei Asulā shi, o tsu lobonoto tā aciyele e ekere ā n'utsā n le. ⁴⁸ Adama o ndolo, yo o'wo aza ā aɓulā, ununa Dada dū za na ri zuva ri nā aɓulā.”

6

Uritosu adama o ucasu

¹ Avu Yesu lyuwa elime o ritosu aza a na oo tono yi avu u damma, “I yuwan ugbozu! A mantsa ma na yaa yuwusan ili i sa'ani, she i yuwan adama ama e ene a cuwa dū wan. Ni i yuwan ne, yaa tsurā iliyinkapa ubatā wa Dada dū za na ri zuva shi.

² “A mantsa ma na yaa casu alambi, she i ca le ununa aza e ikpa'a a tsu yuwan wan. A tsi ivulā tā avana atsuma ā a'isa ne e re adama ama e ene le a cuwa le. Amayun a da maa dansaa dū, aza e ikpa'a o ndolo ā ushi tā de iliyinkapa i le. ³ Adama o ndolo a mantsa ma na yaa yuwusaan alambi

une'e, i yuwan yi usokowu ununa ukere ugulā wā wu wee reve ili i na ukere usa'ani wā wu waa yuwusan shi. ⁴ I ca une'e u dū usokowu, ne da Dada dū na revei ili i na i ri usokowu suru, waa ca dū iliyinkapa.”

Uritosu adama a avasa

(Luk. 11:2-4)

⁵ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “A mantsa ma na i ri a avasa, she yo o'wo ana aza e ikpa'a wan! A tsu la'a tā ciga e isawan ā a'isa nā ā nge'en mu re a yuwusan avasa adama ama e ene le. Amayun a da maa dansaa dū, ā ushi tā de iliyinkapa i le suru suru. ⁶ A mantsa ma na yaa yuwan avasa, i uwa a aasula reve i ɓaru unantsu. Reve i yuwan avasa ā tyo ya Dada dū na ri ubatā o usokowu'u. Ne da Dada dū za na tse ene ili i na yaa yuwusan usokowu, waa ca dū iliyinkapa i dū. ⁷ Waru a mantsa ma na i ri avasa, she yoo o'wo ana aza a na e revei Asulā shi wan. Adama a na ā tsu kambuwusa tā ili i na i ri na aci shi. A ta zuwusa Asulā a ta uwwa le adama ā aɓunda a adanshi e le. ⁸ She yo o'wo ana ele wan. Adama a na Dada dū reve tā de ili i na i cigai kafu i pati yi.

⁹ “Adama o ndolo, nā yaa yuwan avasa, i vasa tsunda:

‘Dada tsu na ri zuva,†
kamba tsu tsu ca aala ā wu tsugbain.

¹⁰ Tsugono tsā wu tsā tāwā,
adama vuma biti o uvadi u yuwan tsutoni
nā avu,

Ununa aa yuwusan tsutoni nā avu zuva.

¹¹ O urana wa ana'an vu ca tsu ilyalya i malya.

¹² Vu yuwaan tsu gafura vu nusu u tsu, adama a na atsu tsaa yuwusaan aza a na aa yuwusan tsu unusu gafura.

¹³ She vu lyawa tsu tsu uwa ā malyungwa wan,

agba vu wawa tsu e ekere a za wuya.*

¹⁴ “Amayun nni i yuwaan ozo o ro gafura vu nusu le, Dada dū na ri zuva u ta yuwaan dū fo gafura vu nusu dū. ¹⁵ Amma ni i yuwaan ozo o ro gafura shi, Dada dū na ri zuva waa yuwaan dū gafura vu unusu u dū shi.”

Uritosu adama a akuli

* **6:13** Akuci a atagada ā dashi tā, “Tsugono nā tsugbain nu ucira za vā wu da babu ukotu suru suru, ami.”

¹⁶ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “A mantsa ma na yaa yuwusan akuli, she i lukuta urewesu u du ununa aza e ikpa'a a yuwusan wan. A tsu vadala ta o o'wo ili i ro ko'o adama ama e reve a na a ri a akuli. Amayun n ta dansaa du, aza e ikpa'a o ndolo a tsura ta de iliyinkapa i le suru suru. ¹⁷ Amma a mantsa ma na i ri a akuli, i sa'a urewesu u du avu yi sara anji a du. ¹⁸ Ne da za ee reve a na i ri a akuli shi, she de Dada du, za na ri ubata o usokowu suru. Waru a na u revei ili yu usokowu suru, u ta ca du iliyinkapa.”

Utsuru zuva
(Luk. 12:33-34)

¹⁹ Yesu lyuwa ta elime adansa, “She i bolotowo aciyadu uzuwa pa o uva di wan! Ikupu na matsafi ma ta lungusa le, waru evu a ta gura boso a uwa pe e iva le. ²⁰ Amma, i yuwan izuwa i du zuva, ubata u na ikupu na matsafi ma ta lungusa le shi, waru evu aa gura boso a uwa pe e iva le shi. ²¹ Okolo a du a ta dana ubata u na uzuwa u du u ri kuci.

Ekan a lipu

²² “Esu ele da o o'woi ana fitila lipu. Ne esu a wu a ri ulobonu, lipu va wu suru u to o'wo ne ekan ma bula. ²³ Amma ne esu a wu a ri ulobonu shi, lipu va wu ma bula u ta dana atsuma e irumbu. Ne ekan a na a ri pe ya'a wu wo o'wo irumbu, to, amayun vu ta atsuma e irumbu i gbain.

Asula nu utsuru u vuma
(Luk. 16:13)

²⁴ “Ko za lo aa gura yuwaan azagbain e re tsugbashi shi. Vu ta 'yuwan za ta, reve vu ciga za ta. Ko vu kuru za ta, reve vu 'yuwan a kuru za ta. Vaa gura yuwaan Asula nu utsuru aganda shi.”

She vu dama wan
(Luk. 12:22-31)

²⁵ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, “N ta dansaa du, she i dama adama e ilyalya ni ili yo oso i na i cigai adama yo o'wo wuma wan. She i dama adama e itana yu u'otosu i lipu i du wan. Wuma u la'a ta ilyalya, waru lipu la'a ta itana i lipu. ²⁶ Kalyuwai nnunu! A tsu cu'wan shi, agba aa gasa shi. A tsu

zuwa ilyalya o mpon shi. Agba suru na ne Dada du na ri zuva u ta kalyuwusa le. Agba i reve ta na i la'ai nnunu pepere. ²⁷ Yaa gura dashi ko mini† ma ta a wuma u du shi ni i dama adama a yi.

²⁸ “Adama a nye vu damai adama e itana yu u'otosu? Kalyuwai ununa yipalu yu una i tsu kungwa. A tsu yuwan ulinga adama a yuwan itana i le shi. ²⁹ Amma n ta dansaa du, ko Sulemanu† nu utsuru wa yi suru, wo oto itana i sa'ani reve u lobono vadamma za ta le shi. ³⁰ Asula o to fobuso anlya o ogozo, aza a na a ri wuma ana'an, nfa'an gba shi a kulato. U lobono ta i gura reve Asula a ta ca du itana yu u'otosu. She i dana nu ucawu wo okolo wa'a wan! ³¹ She i dama wan hali i damma, ‘Nye tsaa lyuwa?’ ko ‘Nye tsoo sowo?’ ko ‘Nye tsoo oto?’ ³² Ama a na e revei Asula da shi goon a tsu dama adama e ili i ndolo. Dada du na ri zuva reve ta na i cigai ili i ndolo suru. ³³ Ili i na yaa la'a ciga ayi da tsugono tsu Asula, reve waru i yuwan ili i na Asula a cigai. Reve a ca du akapi e ili i na i cigai suru. ³⁴ Adama o ndolo, she i dama adama a nfa'an wan, adama a na nfa'an ta dama adama a aciyayi. Adama o ndolo she i dashi addama a aci a addama na urana suru waa tawaa wan.”

7

She i ge'eto wan
(Luk. 6:37-38, 41-42)

¹ Avu Yesu lyuwa elime o ritosu aza a na oo tono yi, reve u damma, “She i ge'eto za ro wan, adama Asula e ge'eto du wan. ² Na makundatsu ma na i ge'etoi ozo o ro, na ayi da aa yuwaan ulinga e ge'eto du.

³ “Nye i zuwai vaa kanlasa macaka ma na ma ri pe a lyusu vu za va wu, reve vi icina na agbala a na a ri pe a lyusu va wu?

⁴ Cine vaa gura damma za va wu, ‘Lyawa mu utaa macaka ma na ma ri a lyusu va wu?’ Vu kalyuwa aciyawu! Avu gba vu buwa ta na agbala o ndolo a lyusu va wu.

⁵ Avu za vi ikpa'a! Utaa ne'en agbala a na a ri a lyusu va wu, reve ve ene ulobonu ununa voo utaa macaka ma na ma ri a lyusu va yi.

† 6:27 Pa nda mini u ta yuwusan adanshi a mantsa wa'a ayi da Agana a tsu de “minti” va agogo.

6 “She i ca musan ili i na i ri za va Asula wan. A ta vadala aa amaton wu. She i variya ngurusumu iyedi yi ikebeŋ wan. A ta dadasa le.”

Pati, zami, gugula

(Luk. 11:9-13)

7 Reve waru Yesu dammisa, “I lyuwa elime ni ipati, a ta ca du ili i na ya patishi. I zamishi, i ta tsura. Yi gulusa a yuwusan ‘Azo’wa,’ Asula a ta zuwa a kpatu’waa du unantsu. 8 Adama a na za vi ipati suru a tsu ca yi ta. Waru za vi izami suru, u ta tsura. Waru nna ama a lyuwa elime na wugulusa, Asula a ta kpatu’waa le.

9 “Atsuma a du zane da aa ca mawun ma yi aatali, nna mawu’un u pati yi ilyalya? 10 Vu ta ca yi aagbaji, nna u pati wu magula? 11 Adu na i ri aza o unusu, i reve ta cine yaa ca muwun n du ili i sa’ani. Dada du gba na ri zuva, za na ri na abula, u tu ufofu u na waa ca aza a na a pati niyi ili i sa’ani! 12 Ununa i cigai ama a yuwaan du, i yuwaan le fo ne. Ayi nda ayi da urevu u Wila wa Musa nu uritosu wa Amasula.”

Unantsu wu uboru

(Luk. 13:24)

13 Reve Yesu damma, “I uwa o tsugono tsa Asula nu unantsu wu uboru. Adama a na ure nu unantsu u na waa ‘yawa’ o u’wa wa akina a ta washin waru a ri usan wu mmalu shi, waru ama na abunda oo tono ure’e. 14 Amma unantsu u na u ri a tyo ubata u wuma u na woo koto shi, u tu uboru waru ure’e u tu usan wu mmalu, waru ama wa’a da oo tono ure’e.”

Udanga na muwun ma yi

(Luk. 6:43-44)

15 Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “I danu nu ugbozu adama a amasula e epen. A ta tawa du vamma ikyon i da, agba atsuma e le a ta ni iwuya vamma nkerenkesu. 16 I te reve le e ili i na aa yuwusan, ununa vee reve udanga nna ve ene umatsun wa yi. A tsu ta ba ubiri o udanga wa awanda shi, ko adyumbu a ataci shi. 17 Udanga u sa’ani u tsu matsan ta muwun n sa’ani ma abula, agba udanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa’ani shi. 18 Udanga u sa’ani u tsu matsan muwun m babu ulobonu shi, waru udanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa’ani shi.

19 Ama o tsu kodo ta udanga suru u na u tsu matsan muwun ma abula shi, reve a kulato yi. 20 Ne da fo, i te reve ama e ili i na aa yuwusan.”

“N reve du shi”

(Luk. 13:25-27)

21 Reve Yesu damma, “Za na ee desu mu Zagbain Zagbain suru da aa uwa o u’wa u tsugono tsa zuva shi. Ama a na aa uwa o tsugono tsa zuva goon, ele da aza a na aa yuwusan ili i na Dada va va zuva cigai. 22 O urana wu uge’etosu ama na abunda e te de mu Zagbain le. A ta damma, ‘Tsu yuwan ta alajiya atsuma a aala a wu, waru atsuma a aala a wu tsu utaa ta otoni a lima, waru tsu yuwan ta linga va asalama a abunda.’ 23 Reve gba n damma le, ‘N reve du shi. I ne’e mu ure, adu aza a aciyogbamu!’ ”

Asuwi e re

(Luk. 6:47-49)

24 Avu Yesu damma, “Adama o ndolo, za na aa uwwusa ili i na maa dansa, reve u yuwan tsutoni ne ele, u ta vamma suwi va abula na suwai u’wa wa yi a aatali. 25 Ko na mini ma gbain ma tawa, ko na dolu tawa, waru nu upepu u kebe yi usaa’a, waa riyi shi, adama a na a suwa yi ta a aatali.

26 “Amma za na uwwai adanshi, agba u yuwan tsutoni ne ele shi, u ta vamma ulo u vuma u na u suwai u’wa wa yi a wuyun. 27 Nna mini ma gbain ma tawa, ko dolu tawa, waru nu upepu u kebe yi she u ramo, reve wu boso suru suru.”

Ucira wa Yesu

(Mak. 1:22; Luk. 4:32)

28 Ana Yesu kotoi a yuwusan adanshi a nda, reve obolo a ama’a a uwa asalama nu cu’un vu uritosu wa yi. 29 Adama a na u dana vamma munlu n Wila shi, agba u yuwan ta uritosu tsu za vu ucira.

8

Yesu kambato ta makutu gbaga

(Mak. 1:40-45; Luk. 5:12-16)

1 Ana Yesu cipai zuva masasa’an, reve abajini o obolo a ama o toni yi. 2 Reve makutu ma cina yi. Avu u kadato a makakan ma yi reve u damma, “Zagbain, na vu usu vu kambato mu gbaga, vu ta gura kambato mu.”

³ Reve Yesu canana ukere wā yi, avu u ju'wan yi avu u damma, “N usu tā. Kamba gbaga!” Babu usan daɗa ukutu'u u lyawa niyi, avu wo o'wo gbaga! ⁴ Reve u damma yi, “She vu damma za ro ili i na i farai wan. Amma vu 'yawa vu roco aciyawu ubata wa ganu,† reve vu ca kucit cine Musa dammai aza a na a kambai gbaga a ca. Ayi nda u to roco ama a na vu kambai gbaga.”

Yesu kambato ta aagbashi a yali ro gbaga
(Luk. 7:1-10)

⁵ Reve Yesu kara a tyo Kafarnahum. Ana u uwai atsuma a lyuci gbain, yalit ya Roma i ro i cina yi ta, reve u pati yi u kamba yi. ⁶ Reve u damma, “Zagbain, n ta na aagbashi a na a ri ubanakun lon. U ta de o u'wa nven, u tsu gura jingada lipu va yi shi. U ta uwwusa lipu lon.”

⁷ Reve u damma, “N ta 'yawa n kambato yi gbaga.”

⁸ Reve yali'i u usu, “Zagbain, n rawa vu tawa o u'wa u va shi. Yuwan adanshi goon, aagbashi a va a ta kamba gbaga. ⁹ N ta na nan yali a gbagbain a na a tsu damma mu n yuwan ulinga, amu fo n tsu damma ta asoja a va ili i na aa yuwan. N tsu damma ta soja, 'Wala,' reve u wala. Reve waru n damma soja ro, 'Tawa,' reve u tawa. Waru n tsu damma ta aagbashi a va, 'Yuwan nda,' reve u yuwan. N reve ta a na adanshi a wu a ri nu ucira.”

¹⁰ Ana wu uwwai adanshi o ndolo, u yuwan ta asalama. Reve u damma aza a na oo tono yi, “Amayun a da maa dansaa du, ucawu wo okolo a vuma nda u la'a ta ucawu wo okolo a na me enei atsuma e ida ya Isra'ila suru. ¹¹ Ama na abunda a to uta asana na alivu, a ta danu, reve a lyuwa obolo na Ibrahim, na Ishiyaku, na Yakubu atsuma o tsugono tsa zuva. ¹² Amma a ta vari aza a na a shi a ntsayi a uwa o tsugono'o atsuma e irumbu picim. A ta shon na a lumi anga adama a atsumalima.”

¹³ Reve Yesu damma yali'i, “Wala a tyo o u'wa. Aagbashi a wu a ta kamba gbaga cine vu cayi okolo.” A mantsa mo ndolo ma daɗa gan aagbashi a yi a kambai gbaga.

Yesu yuwaan ta ama a abunda opocino
(Mak. 1:29-34; Luk. 4:38-41)

¹⁴ Ana ayi ndolo kotoi, avu Yesu 'yawa o u'wa wa Bituru, reve u cina anawale Bituru nven ni ivuna. ¹⁵ Reve u ju'wan ukere wa yi, reve ivuna'a i lyawa yi, reve u 'yon daɗa u cayi Yesu iliyalya.

¹⁶ Nu ulivu u ndolo ama a tawaa yi ta na ama a abunda a na a ri no otoni a lima.† Reve u bara otoni a lima'a daɗa a lyawai ama'a, reve u kambato aza o ubanaku'un suru gbaga. ¹⁷ U yuwan ta ili i nda tsara u shiton ili i na Ishaya vumavasula dammai: “U tara ta banakun tsu, reve waru u tawa mbala n tsu.” ◊

Ama a ciga ta o toni Yesu
(Luk. 9:57-62)

¹⁸ Ana Yesu enei abajini o obolo a ama zuzu na ayi, reve u damma a 'yawa up-asalai u mala u ndede. ¹⁹ Reve manlu ma Wila mo ro ma tawa ubata wa yi avu u damma, “Manlu, n ta kuru wu ubata u na va 'yawa suru.”

²⁰ Reve u damma yi, “Nranji n ta na angu a nden, nnunu n ta ni ikinda, amu agba, Mawun ma Vuma† n ri nu ubata u na maa gbasato shi.”

²¹ Avu vuma ro za na danai toni va Yesu, damma yi, “Zagbain, lyawa mu ne'en n 'yawa n cido aabara a va.”

²² Reve u damma yi, “Toni mu, avu vu lyawa akwakwa a cido akwakwa e le.”

Yesu isawaton ta upepu u mala
(Mak. 4:35-41; Luk. 8:22-25)

²³ Avu Yesu uwa atsuma a wantsun, tsara u 'yawa upasu u mala u ndede obolo no ogoro a yi. ²⁴ Reve abajini o upepu u mala u 'yon, avu u jingadasa wantsu'un, hali mini ma kara a uwusa yi, agba Yesu dana ta pe a nlavu. ²⁵ Reve ogoro a yi a 'yawa ubata wa yi, avu a 'yasan yi na yisaali, “Zagbain, wawa tsu! Tsu ciga ta malibaa!”

²⁶ Avu u usu le, “Adama a nye yu uwwai wovon? I ri nu ucawu wo okolo abunda shi.” Reve u 'yon avu u bara upepu'u ni ikeɗu i mini'i, avu upepu'u u von kwin.

²⁷ Ogoro'o a yuwan ta asalama lon reve a damma, “Cu'un vuma ne da tsunda? Hali upepu ni ikeɗu i mini a yuwan tsutoni na ayi!”

Yesu yuwaan ta ama e re a na a ri no otoni a lima opocino

(Mak. 5:1-20; Luk. 8:26-39)

²⁸ Ana Yesu rawai upasalai wu nge'en u mala zuzu na lyuci va Gadara, reve ama e re a na a ri no otoni a lima a ga'an na ayi. Ubata wa ason a da ama a nda a tsu dana, waru a dana nu uyo'o shi, babu za na tsu gura toni lo. ²⁹ Avu e teme a saalasaayi, "Cine vaa damatosun tsu, Mawun ma Asula? Vu tawaa tsu ta na atsumalima kafu mantasa ma na Asula a zuwai!"

³⁰ Zuzu nu ubata'a, obolo a ngurusumu a dana ta lo a alyuna. ³¹ Avu otoni a lima'a a pati yi, "Na vu utaa tsu atsuma a ama a nda, vu yuwan ankuri vu caco tsu atsuma o obolo a ngurusumu a ndede."

³² Reve Yesu damma le, "Walai!" Avu otoni a lima'a a lyawa ama'a, avu a uwa atsuma a ngurusumu'u. Reve ngurusumu'u suru a suma a tyo zala va agadi a tyo atsuma a mala, avu a kuwa pe. ³³ Reve ama a na a dana a agu'a a ngurusumu'u, a suma a tyo a lyuci, reve a damma ili i na i farai suru, hali ni ili i na i farai na ama e re'e. ³⁴ Reve ama suru atsuma a lyuci'i o uta tsara e ene Yesu. Ana e ene niyi, avu a pati yi u kara u lyawaa le ida i le.

9

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

(Mak. 2:1-12; Luk. 5:17-26)

¹ Avu Yesu uwa a wantsun a kamba a tyo upasalai u mala a tyo a lyuci na u shi na nden.* ² Ana u rawai de, reve ama o ro a tawaa yi na vuma na ri no osowi a lipu a avalu. Ana Yesu enei ucawu wo okolo wa ama a nda, reve u damma yi, "Ulobo, she vu uwwa wovon wan. A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu."

³ Avu munlu n Wila n ro n dammulai vani le, "Vuma nda u ta yuwusan adanshi a tarasa aciyayi Asula a da!"

⁴ Ana u revei cu'un majiyan ma na aa yuwusan, dada we ece nle, "Nye i zuwai yaa yuwusan majiyan me iwuya i nda?" ⁵ Zane da la'ai babu usan a na a damma, 'A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,' ko 'Yon vu wala?' ⁶ Agba amu n to roco

du a na amu, Mawun ma Vuma, n ta nu ucira atsuma o uvadi u nda n yuwan gafura vu unusu." Dada u dammai akutsuma'a, "'Yon, vu tara avalu a wu, avu vu kara a kamba o u'wa.'" ⁷ Reve u 'yon u kara a tyo o u'wa. ⁸ Ana ama e enei ili i ndolo, a yuwan ta asalama, reve a yuwaan Asula ica a na u cayi vuma cu'un vu ucira u nda.

Yesu de ta Matta

(Mak. 2:13-17; Luk. 5:27-32)

⁹ Reve Yesu lyawa ubata u ndolo, u lyuwa elime na mmalu, dada we enei vuma ro na a tsu de Matta, za na shi nden ubata u na u tsu ushishi utafa. Dada u damma niyi, "Toni mu." Avu u 'yon u toni yi.

¹⁰ A tyo de, avu Yesu no ojoro a yi a danu alya e ilyalya o u'wa wa Matta. Aza o u'ushishi wu utafa na abunda na aza o unusu o ro a dana ta lo. ¹¹ Ana Afarishi enei ili i ndolo, avu e ece ojoro a yi, "Cine manlu ma du maa lyuwusa ilyalya ni icu'un ya ama o ndolo?"

¹² Yesu uwwa le ta avu u usu le, "Aza a na a ri gbaga a ciga za va aguma shi, amma aza o ubanakun a ciga ta. ¹³ 'Yawai i rito ili i nda i na Adanshi a Asula aa dansa, 'Ana yaa yuwaan mu kucci, u la'aa du ta ye ene iliyali yo ozo o ro.' \diamond N tawa adama m banu ama a abula tsara o o'wo aza e itoni a va shi. Amma n tawa ta m banu aza o unusu."

A yuwan ta Yesu yeci adama a akuli

(Mak. 2:18-22; Luk. 5:33-39)

¹⁴ Urana u ro, ojoro a Yahaya za vu Urumbusu a tawa ta ubata wa Yesu, reve a yuwan yi yeci, "Nye i zuwai atsu na Afarishi tsaa yuwusan akuli, agba ojoro a wu aa yuwusan shi?"

¹⁵ Avu Yesu usu, "Ama a vali vu kasa'avu a tsu yuwan atsumolangu shi, nu u ri obolo ne ele. Amma mantasa ma ta tawa a na aa tara vali'i e memere me le, a mantasa ma dada aa yuwan akuli.

¹⁶ "Babu za na a pada umuna u sa'avu u lapulaa ubamu wa akuci o utugu wa yi. Nu u yuwan ne, umuna u sa'avu u ta vuranu avu u kara akuci o utugu'u, agba apadi o umuna u sa'avu'u waa ntsaa a akuci o utugu'u shi. Ne da ubamu'u waa dashi washin. ¹⁷ Waru, aa tsun ribina sa'avu

* **9:1** A mantasa ma nda u shi ta nden a lyuci na a tsu de Kafarnahum (Mat. 4:13). \diamond **9:13** Hos. 6:6.

a akuci e itsan yu kwan shi, adama a na ribina'a nu u kutsa, u to boso itsa'an, reve woo oco waru itsa'an a langa. Amma ama a tsu tsun ta ribina sa'avu kuci e itsan i sa'avu. Avu suru nle a dana gbaga.”

Akwakwa o usheli na ka vu ubanakun
(Mak. 5:21-43; Luk. 8:40-56)

¹⁸ Yesu atsuma a adanshi, avu zagbain va aa'isa ro tawa ya'a yi. Reve u kingyo a makakan ma yi avu u damma, “Usheli u va u kuwa ta gogo. Agba na vu tawa vu kuruwa yi ukere, u ta kambisa wuma.”
¹⁹ Reve Yesu na aza a na oo tono yi a 'yon avu o toni zagbai'in.

²⁰ Avu ka na danai o ocosu mpasa hali a'wan kupa ne ejere tawa acapa e Yesu, avu u ju'wan yi nge'en mu utugu. ²¹ U dana ta a majiyan, “Na n ju'wan utugu wa yi goon, n ta kamba gbaga.”

²² Reve Yesu vadala dada we ene niyi, avu u damma, “Usheli, she vu uwwa wovon wan! Ucawu wo okolo a wu u kambato wu ta gbaga.” Avu ka'a wo o'ushi gbaga.

²³ Reve Yesu lyuwa elime na mmalu obolo na zagbai'in a tyo o u'wa wa yi, avu we ene aza e ishpa ya acida na ama a abunda e mesun. ²⁴ Avu u damma, “Utai suru ndu! Usheli'i u kuwa shi. Nlavu n da waa yuwusan.” Avu ama'a a yuwaan yi izo'oshi yu ulamu. ²⁵ Amma ana o lo nle o uta a alanga, avu u kara a tyo ubata u na usheli'i u ri nven. Reve u reme yi ukere, dada usheli'i u 'yoyin. ²⁶ Alabari'i a baza ta ubata suru atsuma e ida'a.

Yesu yuwaan ta nrumba n re opocino

²⁷ Ana Yesu lyawai ubata'a, ayi atsuma a mmalu, avu nrumba n re n toni yi. Avu a saala, “Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i tsu!”

²⁸ Ana Yesu uwai o u'wa u ro, avu nrumba n re'e n tawa ubata wa yi. Reve we ece le, “I usu ta n ta gura zuwa du ye ene ure?”

Avu a usu, “Ee, Zagbain.”

²⁹ Avu u ju'wan esu e le reve u damma, “Adama o ucawu wo okolo a du, ne da woo o'wo.” ³⁰ Reve ama'a a gura ene. Agba u rono le ta atsuvu lon, adansa, “She i damma vuma ro adama a nda wan.”

³¹ Agba ana o utai avu a kara a bazasa alabari'i ubata suru atsuma e ida'a.

Yesu ca ta vuma na tsu gurayuwana adan-shi shi lafiya

³² Ele a makaraa, avu ama a tawaa na vuma ro ubata wa Yesu. Otoni a limaf a na a danai pe atsuma a vuma'a a putsaa yi ta a na waa yuwan adanshi. ³³ Ana Yesu loyi otoni a lima'a, ayi za na shi tsu gura yuwan adanshi shi, avu u fara adanshi. Avu obolo a ama'a a uwa asalama reve a damma, “Koto tse ene cu'un vi ili i nda atsuma a Isra'ila shi.”

³⁴ Reve Afarishi a damma, “Mogono mo otoni a lima ma da ma ca niyi ucira u na u loyi otoni a lima'a.”

Yesu ene ta iliyali ya ama
(Mak. 1:39; Luk. 4:44)

³⁵ Yesu tonishi ta a burusa ilyuci na mu-lyuci suru. U ritosu ta a a'isa, u yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani adama o tsugono tsa Asula, avu u ca ama a na a ri ubanakun na mbala icu'un icu'un lafiya. ³⁶ Ana we enei obolo a ama'a, reve we ene le iliyali lon, adama a na a dana ta udamu waru babu ikambi, gashi ikyon i na i ri babu za va agu'a. ³⁷ Avu u damma ojoro a yi, “Ugasa u ta abunda, agba aza o ugasa'a wa'a da a ri. ³⁸ Adama o ndolo i pati za vu uduma'a u lyungu aza o ulinga adama tsara a yuwaan yi ulinga.”

10

Yesu lyunguyi Kupanejere
(Mak. 3:13-19; Luk. 6:12-16)

¹ Avu Yesu de ojoro ta yi ubata u ta, avu u ca le ucira o lo otoni a lima, avu a kambato aza o ubanakun na mbala suru gbaga.

² Aajiya ta o ufaru atsuma a kupa ne ejere'e ayi da Simo, za na a la'a ta reve yi na aala Bituru. Mawun ma anawu ma yi Andarawu aajiya da fo, ne da fo Yakubu na Yahaya, olobo e re a Zabadi. ³ Filibu fo, obolo na Balamawu, ne da fo Toma, ozo o ro waru ele da Matta za vu u'ushishi wu utafa, ta na Yakubu ulobo wa Alfa, na Tadawu ele fo ajiya da a danai. ⁴ Akapi gba ele da Simo, za na a tsu de Bakanani,* na Yahuza Iskariyoti, za na winai Yesu.

* **10:4** Ayi aala “Bakanani” to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

Ulinga wa Kupanejere'e
(Mak. 6:7-13; Luk. 9:1-6)

⁵ Ana Yesu lyunguyi Kupanejere'e,† apa ili i na u damma nle, “She i uwa ubata wa Atakpacif wan, waru she i uwa atsuma e ilyuci ya aza a Samariya wan. ⁶ Ubata wa aza a Isra'ila da goon yaa 'yawa, adama a na a ta gashi ikyon i na i puwayin. ⁷ Ni i 'yawa, i damma a na tsugono tsa zuva tsa lapa tawa shi. ⁸ Aza o ubanakun i kambato le gbaga, i 'yasan aza a na a kuwai, nkutu waru i kambato le cece, yu utaa otoni a lima. Une'e u da i ushiyi, waru i ca pere. ⁹ She i banan ikebe,† ko zinariya, ko azurufa, ko ikebe vu rumushili wan. ¹⁰ She i tara tsan ko utugu u ro ko aatan ko aadanga wan. Ama a na yaa kambusa, ele fo a kamba du e ili i na i cigai.

¹¹ “Ni i uwa a lyuci ko a malyuci, i zami vuma va abula i danu obolo na ayi hali i lyawa ubata'a. ¹² Ni i uwa o u'wa'a, i casa le avu i damma, 'Azo'wa, i dana na asuvu nden.’ ¹³ Na ama a na a ri nden pe a usu du, i lyawa asuvu nden a du a dana ne ele. Agba na a usu du shi, asuvu nden a du o o'wo ya'a du. ¹⁴ Waru nu u'wa ko lyuci a 'yuwan a ushi du ko o poloo du atsuvu, i lyawa ubata'a, avu yi kakala mabut ma ana ma du.† ¹⁵ Amayun a da maa dansaa du, o urana wu uge'etosu, Asula a ta la'a roco isa'ani a tyo a ama o Sodom† na Gomora na ama a lyuci'i!”

Yesu damma le ta addama o ta lo a tawa
(Mak. 13:9-13; Luk. 21:12-17)

¹⁶ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, “N ta lyungusu du ana ikyon atsuma a nkerenkesu. I dana nu ugbozu tse iyo, agba i dana babu iwuya tsa mada. ¹⁷ I yuwan ugbozu, adama a na aza a na e reme du a ta lo, avu a 'yawato du ubata wa aza o uge'etosu, reve a zuwa a fufaba du atsuma a alisa. ¹⁸ A ta 'yawato du a makakan me igwamna na ngono, adama a na yoo tono mu. U to o'wo du ure u na yaa damma le adama a va, waru i yuwan alajiya atsuma o uvadi. ¹⁹ Mantsa ma na nanza reme ndu, she i dama adama e ili i na yaa damma

ko cine yaa damma wan. A mantsa mo ndolo, Asula a ta ca du ili i na yaa damma. ²⁰ Adanshi a na oo uta o una u du za du da shi, ubata wa Ruhu va Dada du da woo uta a tyo ya'a du.

²¹ “Ama a ta wina muwun ma anawu n le, tsara o una le. Ne da fo nshawu maa yuwaan muwun n le. Waru muwun n 'yasaan nshawu n le aci, adama a zuwa o una le. ²² Ama suru a ta 'yuwan du adama a va. Amma aza a na a kabai asuvu atsuma o ucawu wo okolo e le a tyo o ukosu, Asula a ta wawa le. Na ama o bongi du a lyuci ro, i lyawa yi i tyo a lyuci ro. ²³ Amayun a da maa dansaa du, amu Mawun ma Vuma, n ta tawa kafu i kandaruwa ilyuci ya Isra'ila suru.

²⁴ “Mawun ma makaranta ma la'a manlu ma yi shi. Waru aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. ²⁵ U lobono ta mawun ma makaranta mo o'wo gashi manlu ma yi, aagbashi waru gashi zavu'wa va yi. Ana wo o'woi amu zagbain vu u'wa, e de mu ta Ba'alzabu,† mogono mo otoni a lima, ele aza o u'wa a na a buwai e te de le na ala a na a la'ai ndolo uwuyan!”

She yu uwwa wovon wan
(Luk. 12:2-7)

²⁶ Avu waru Yesu dammisa, “She yu uwwa wovon wa ama o ndolo wan, adama a na ili i na i ri usokowu suru gogo, a ta utaa yi a alanga e eteshe. ²⁷ Atsuma e irumbu a da maa yuwusan du adanshi, adu gba i damma yi atsuma e ekan. Ili i na a dammai na yemenu usokowu, i damma yi alanga e eteshe nu udyo zuva.

²⁸ “She yu uwwa wovon wa aza a na a cigai o una du wan. A ta gura una lipu du goon, agba aa gura una wuma u du shi. Amma yu uwwa wovon wa Asula, za na aa gura una lipu na wuma a akina. ²⁹ Ashe a tsu wina nnunu mutali n re kobo† ta shi? Agba ko za ta le aa kuwa babu urevu wa Dada du shi. ³⁰ Asula e reve ta abunda a anji a na a ri a aci a du. ³¹ Adama o ndolo she yu uwwa wovon wan. I la'a ta mutali tsugbain na abunda.

† **10:14** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabut ma atugu ko wu kala mabut ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo. † **10:29** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da “asariyon.” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe.”

*I damma ama adama a Kristi
(Luk. 12:8-9)*

³² “Ni i roco ozo o ro aḍu aza a va a da, n ta damma Dada va na ri zuva aḍu otoni a va a da. ³³ Amma ni i wasan mu, n ta damma Dada va za na ri zuva aḍu aza a va a da shi.”

*Babu asuvu nden amma addama
(Luk. 12:51-53; Luk. 14:26-27)*

³⁴ Avu Yesu lyuwa elime adansa, “She i yuwan majiyan n tawaḡa ta na asuvu nden atsuma o uvadi wan. N tawaḡa na asuvu nden shi, agba matsun me pe'eni. ³⁵ N tawa ta 'm 6olo dada na mawun ma yi nlangi, usheli waru na mma va yi, jene na anawale.

³⁶ N'yuwatan ma wu o u'wa wa wu u da oo uta!' ♦

³⁷ “Aza a na a la'a cigai mbara n le, ko mukuci n le na amu, a rawa o toni mu shi. Aza a na a la'a cigai olobo ne esheli e le na amu a rawa o toni mu shi. ³⁸ Ni i 'yuwan a tara akpata a atsumalima reve i toni mu, yi ntsaa yoo o'wo ojoro a va shi. ³⁹ Za na aa yuwusan adama a wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na waru 'yuwain aciyayi adama a va u ta tsura wuma'a.”

*Asula a tsu ca ta iliyinkapa
(Mak. 9:41)*

⁴⁰ Reve Yesu dammisa, “Za na ushi ndu, u ushi mu ta. Waru za na usu numu, u usu ta za na lyungu numu. ⁴¹ Za na ushiyi vumavasula adama a na waa yuwusan adanshi a Asula, Asula a ta ca yi cu'un vi iliyinkapa i na waa ca vumavasula'a. Waru vuma na ushiyi vuma va abula adama a abula† a na u ri na ayi, u ta tsura cu'un vi iliyinkapa yi za va abula. ⁴² Vuma na cayi vuma ta na la'ai ukalamu atsuma a aza a na oo tono mu mini mo oso, adama a na vuma'a za na oo tono mu da, amayun vuma ndolo ta tsura iliyinkapa.”

11

*Yesu na Yahaya za vu Urumbusu
(Luk. 7:18-35)*

¹ Ana Yesu kotoi a dansaa ojoro kupa ne ejere a yi ili i ndolo suru, avu u lyawa

ubata'a, u kara a tyo e ilyuci ya Galili adama u yuwan uritosu na alajiya.

² Yahaya za vu Urumbusu dana ta pe atsuma o u'wa wa ali, avu wu uwwa ili i na Kristi Zamawawa aa yuwusan. Avu u lyungu ojoro o ro a yi ubata wa Yesu. ³ Reve e ece yi, “Avu da da za na tsoo puros'u, ko tsu puro vuma ro?”

⁴ Avu u usu le, “'Yawai i damma Yahaya ili i na ye enei ni ili i na yu uwwai. ⁵ Nrumba me ene ta, akutsuma waru a ta mmalu, nkutu n kamba ta gbaga. Agulani a ta uwwusa adanshi, akwakwa waru a kamba ta wuma, alambi fo a ta uwwusa Alabari a Sa'ani. ⁶ Asula a ta zuwaa aza a na a 'yuwan numu shi aba'un, adama e ili i na maa yuwusan.”

⁷ Ana ojoro a Yahaya a karai, avu Yesu kara a adanshi a yi ubata wo obolo a ama. U damma, “Cu'un vuma ne da i 'yawai ye ene atsuma o ogozo? U rotso ta apumpu a na upepu waa jingadasa? ⁸ Cu'un vuma ne da yu utai ye ene? Vuma na otoyitana i sa'ani i da? Icu'un ya ama o ndolo o ukobu u mogono u da a tsu dana. ⁹ Ili i ne yu utai ye ene? Ayi vumavasula da? Amayun ne da da, n ta dansaa du u la'a ta vumavasula. ¹⁰ Asula a yuwan ta adanshi a yi atsuma a Adanshi a Asula:

‘N ta lyungu malingata ma va elime a wu, tsara u fo6oo wu ure.’♦

¹¹ “N ta dansaa du, Yahaya za vu Urumbusu la'a ta ama a na a yuwain de wuma. Amma za na la'ai ukalamu atsuma o tsugono tsa zuva u la'a yi ta. ¹² Diga a mantsa ma na Yahaya tawai hali a tyo ana'an, tsugono tsa zuva tsu ta lyuwusa elime nu ucira, waru ama a ta yuwusan ukadu lon tsara a uwa de.* ¹³ Amasula suru na Wila a yuwan ta de adanshi o tsugono tsa Asula hali a tyo a mantsa ma Yahaya. ¹⁴ Ni i usu adanshi e le, Yahaya ayi da da Iliya, vumavasula† na yaa pura'a. ¹⁵ Za na ri na atsuvu, wu uwwa!

¹⁶ “Nye maa damma adama a ama o gogo? Nye i da o rotsoi? O rotso ta muwun n na n ri nden e eden, aza a na a tsu delei:

¹⁷ ‘Tsi ivulaa du ta aabulu, agba i je'en shi!

♦ 10:36 Mik. 7:6. ♦ 11:10 Mal. 3:1. * 11:12 Ure u ro u na aa gura tsura urevu wi idanshi i nda na Tsheleni ayi da, “Diga a mantsa ma na Yahaya tawai hali a tyo ana'an, ama a vama a ta yuwusan uvon na tsugono tsa Asula adama a tsura yi nu ucira.”

Tsu cana ta ishīpa yu ukwa,
agba i shon shi!

¹⁸ “Ana Yahaya tawai, u yuwan ta akuli, waru u sowo ribina shi, reve a damma, ‘U ta no otoni a lima!’ ¹⁹ Agba Mawun ma Vuma ma kandaruwa ta a lyuwusa nu u sowi, reve waru i damma, ‘Vuma nda liwi da na sowi! Waru ayi i'utsa ya aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu a da.’ Na ne suru a tsu reve ta ugbozu u ta mejege a linga va yi.”

*Yesu bara ta aza a na a cayi okolo shi
(Luk. 10:13-15)*

²⁰ Atsuma e ilyuci i na Yesu yuwain linga va asalama va abunda a yi, ama a 'yuwan ta a kamba ubata wa Asula. Wu uwwa uyo'o u le shi, reve u damma, ²¹ “Woo yo'ono du shi, aza a Korasinu! Woo yo'ono aza a Besaida fo shi! Ni ili ya asalama i na n yuwaan du a shi a yuwan le atsuma a Taya na Sida, a na ama e ilyuci'i a shi ta danu na akashi usukutu,† tsara o roco a lyawa ta nusu le! ²² N ta dansaa du, o urana wu uge'etosu Asula a ta la'a roco ama a Taya na Sida isa'ani a na woo roco du. ²³ Agba adu, aza a Kafarnahum! I ciga ta a 'yasan du a tyo zuva? O'o! A ta vari du atsuma a akina! Na a shi a yuwan ili ya asalama i na n yuwain atsuma a du atsuma o Sodom,† hali n gogo u shi ta a dana lo! ²⁴ Agba n ta dansaa du, o urana wu uge'etosu, i ta la'a o'wo iliyali na ama o Sodom.”

*Yesu ca ta ama wivuwun
(Luk. 10:21-22)*

²⁵ A mantsa mo ndolo Yesu damma ta, “Dada, Asulazuva a zuva† ni ida! N godyoo wu ta, adama a na vu rocoi aza a na koto e revei ili shi, ili i na vu sokoyi aza o uguru na aza o urevu. ²⁶ Ee, Dada, ne da wu ntsaa nuwu vu yuwan!

²⁷ “Dada va ca mu ta ili suru. Ko za reve Mawu'un shi, she Dada goon. Waru ko za lo revei Dada'a shi, she Mawu'un goon, waru na aza a na Mawu'un u dangwai u damma.

²⁸ “Tawai ya'a va, suru ndu aza a na a kunai ni itana yu ume, n ta ca du wivuwun. ²⁹ I tara agbala e inan yi iluma a va, i rito e ekere a va, adama a na amu vuma kpaku

da, za na tarai aciyayi ili i ro shi, i ta tsura wivuwun o okolo a du. ³⁰ Ayi agbala'a u ta vaan, itana i va waru a ri ume shi.”

12

*Yesu Zagbain va Ashibi
(Mak. 2:23-28; Luk. 6:1-5)*

¹ Urana wa Ashibi,† Yesu obolo no ojoro a yi a batsasa ta atsuma a aduma e ishina. Ojoro'o a dana ta a uwwusa ambulu, reve e teme a picirasa ishina na a tami. ² Ana Afarishi† e enei ne, avu a damma yi, “She ojoro a wu a yuwusan cu'un vi ili i nda wan! Wila u putsaa ta a dana a kudusa ishina o urana wa Ashibi.”

³ Reve u usu le, “I reve ili i na Dawuda na n'utsa ma yi n yuwain, a mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ⁴ Ana u uwai o u'wa wa Asula, reve a tama opopofu a Wila, ko na wo o'woi Wila u putsaa le ta na aa tama.† Nan ganu† da goon a lyawai a tama opopofu'u. ⁵ Koto i denuna atsuma a Wila wa Musa a na nan ganu a da a lyawai a linga atsuma a Aa'isamapada urana wa Ashibi shi? Agba ko za damma a nusan ta a kuda ta wila wa Ashibi shi. ⁶ Amayun a da maa dansaa du, za ro ta pa za na la'ai Aa'isamapada'a! ⁷ Agba i shi e ge'eto aza a na a ri nu unusu shi, ni i shi i reve ucuuwu wa Adanshi a Asula a nda, ‘A na yaa yuwaan mu kucci, u la'aa du ta ye ene iliyali yo ozo o ro.’ ♦ ⁸ Adama a na amu, Mawun ma Vuma, Zagbain va Ashibi da.”

*Yesu kambato ta ukere u vuma ro gbaga
(Mak. 3:1-6; Luk. 6:6-11)*

⁹ Avu Yesu 'yon, reve u uwa atsuma a aa'isa† a na a ri lo zuzu. ¹⁰ Ana u uwai, avu u cina pe vuma no osowi o ukere. Afarishi a zuwusa ta esu tsara e reme Yesu nu unusu, avu e ece yi, “U lobono ta a yuwan ulinga wo opocino o urana wa Ashibi?”

¹¹ Reve u usu le, “Na vu ri na kyon, avu u riya atsuma o ooko'o o urana wa Ashibi, vee reme vu utaa yi shi? Vu to utaa yi. ¹² Ama a la'a ta ikyon, adama o ndolo wu ntsaa ta a yuwan ulinga u sa'ani o urana wa Ashibi.”

¹³ Reve u damma vuma'a, “Canana ukere wa wu.” Avu u canana, reve ukere'e

† 11:21 Ama a Isra'ila a tsu danu ta o okomo adama o roco atsumolangu. ♦ 12:7 Hos. 6:6.

u kamba gbaga gashi za ve ire. ¹⁴ Avu Afarishi'i a kara, reve a dammulai cine aa yuwan tsara o una yi.

Yesu aagbashi a na Asula a dangwai

¹⁵ Yesu reve ta ifo'i i na Afarishi aa yuwusan, da'ada u lyawai ubata'a. Ama na abunda o toni yi ta, reve u kambato ama a na a danai na banakun suru gbaga. ¹⁶ Agba u rono le ta atsuvu she a damma vuma ko zane da u ri wan. ¹⁷ U yuwan ta ne tsara u shiton ili i na Asula a dammai o una wa Ishaya vumavasula:

¹⁸ "Apa aagbashi a va, za na n dangwai. N ciga yi ta, waru u tsu yuwan ta ili i na yoo yo'onotosu mu okolo.

N ta zuwaa yi Ruhu va, waru u ta damma ama suru adama a abula a va.

¹⁹ Waa yuwan mawasan shi, waru waa yuwan adanshi ni yisaali shi, ko u yuwan adanshi nu ucira e re shi.

²⁰ Waa kuda aapumpu a na a ri ukanzu shi, waru waa kimusa fitila na cigai makimaa shi.

Ne da waa lyuwa elime she ni isa'ani i lyuwa aci e iwuya.

²¹ Waru ama biti a ta zuwa okolo a ala a yi."
 ◊

Yesu na Ba'alzabu

(Mak. 3:20-30; Luk. 11:14-23)

²² Avu ama o ro a tawaa Yesu na vuma na danai irumba, waru u tsu gura yuwan adanshi shi, adama a na u ta no otoni a lima. U kambato ta vuma'a gbaga, hali u gura yuwan adanshi reve waru u gura ene. ²³ Ama suru o o'wo ta a asalama avu a damma, "Vuma'a Mawun ma Dawuda ma da? Ayi da'ada Zamawawa'a?"

²⁴ Ana Afarishi a uwwai ne, reve a damma, "U lo ta otoni a lima nu ucira u na Ba'alzabu,† mogono mo otoni a lima ma ca niyi."

²⁵ Yesu reve ta majiyan me le, da'ada u damma nle, "Ida i na i ne'eshenlei aciyayi, reve o o'wo a langi vani le u ta riya. Waru lyuci ko ama o u'wa a na e ne'eshenlei aciyele, reve o o'wo a langi vani le a ta riya.

²⁶ Waru na Male† ma da moo utasaa Male, a ta dansa tsugono tsay yi tse ne'eshen ta ure, waru waa lapa riya shi! ²⁷ I damma ta a na

n lo ta otoni a lima adama a na Ba'alzabu ca numu ucira n yuwan ne. To, zane cayi ogoro a du ucira o lo le? Ili i na ogoro a du aa yuwusan u roco ta amayun a da du shi! ²⁸ Amma gba na moo losu otoni a lima nu ucira u Ruhu va Asula, to, tsugono tsay Asula tsay ta pa atsuma a du.

²⁹ "Na vuma ciga u uwa atsuma o u'wa wu za vu ucira u yuwan wivu, u ciga u 'yuwan wu nla ne'en za vu ucira'a. Ne da waa yuwan avu u tsura u yuwan wivu atsuma o u'wa'a.

³⁰ "Za na aa kambusa mu shi, u ta tsurala na amu. Za na waru aa yuwusan ulinga obolo na amu shi, amayun u ta tsushu'un na amu. ³¹ N ta dansaa du, Asula a ta yuwaan ama a na a yuwayin ama unusu gafura, hali na aza a na aa yuwusaan Asula adanshi a vama.† Amma amayun Asula aa yuwaan aza a na a yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama gafura shi. ³² Za na yuwain adanshi a vama adama a Mawun ma Vuma† a ta yuwaan yi gafura, amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi, ko gogo, ko a mantsa ma na maa tawa."

Udanga na muwun ma yi

(Luk. 6:43-45)

³³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "I ta gura damma ko cu'un vu udanga u ne u da, na cu'un muwun n na u matsain. Udanga u sa'ani, muwun n sa'ani n da u tsu matsan kuci, udanga u babu ulobonu gba shi, she muwun m babu ulobonu. ³⁴ Adu apili! I ri ama a sa'ani shi, adama o ndolo cine yaa gura yuwan adanshi e ili i sa'ani? Vuma suru u tsu damma ta ili i na i ri pe atsuma o ookolo a yi. ³⁵ Vuma va abula u tsu utaa ta ni ili i sa'ani i na u zuwai o ookolo, za vu ulambu wa abula waru e ili yu ulambu wa abula a na u zuwai o ookolo pe da a tsu utaa.

³⁶ N damma du, o urana wu uge'etosu i ta damma idanshi i vanvama i na i dammai suru. ³⁷ Adama a na ni i damma ili i sa'ani, Asula a ta damma i ri nu unusu shi. Amma ni i damma idanshi i vanvama, u ta damma i ta nu unusu."

Ama a pati ta Yesu yuwaan le ili ya asalama

(Mak. 8:11-12; Luk. 11:29-32)

³⁸ Reve, munlu n Wilā na Afarishi a tawā ubatā wā Yesu, reve a damma, “Manlu, tsu ciga tā vu yuwan ulinga wa asalama† tse ene, tsarā u ca tsu iroci i na ubatā wā Asulā da vu utāi.”

³⁹ Reve u usu le, “I ciga tā iroci adama a na adū ama e iwuya nā aza o ulambu wā abulā a da, agba yaa ca okolo shi! Amma iroci i na yaa tsurā ayi da iroci ya Yunana† vumavasulā. ⁴⁰ Yunana dana tā atsuma a aatsuma a magula ma gbain hali ayin a ta'atsu. Ne da fo amu Mawun ma Vuma maā dana a aason hali ayin a ta'atsu. ⁴¹ O urana wu uge'etosu, ama a Niniva† e te isawan obolo nā adū avu e ge'eto dū. Ana Yunana yuwain alajiya, a vadala† tā a kambā ubatā wā Asulā. Gogo vuma na la'ai Yunana tā pa. ⁴² Waru Egberē va Sheba fo u te isawan u ge'eto dū. U yuwan tā mmalu ma alanga, tsarā wu uwwa ugbozu wā Sulemanu.† Gogo gba za na la'ai Sulemanu tā pa.”

Ukambu wo otoni a lima
(Luk. 11:24-26)

⁴³ Yesu lyuwa tā elime na adanshi, “A damma vuma ro dana tā no otoni a lima† a tā goon. Reve otoni a lima'a wu utā atsuma a vuma'a, u tsu gara tā atsuma e ida batā o u'yewu e izami yu ubatā u na wee ivuwan, agba waa tsurā shi. ⁴⁴ Otoni a lima'a u ta damma, ‘N tā kambā o u'wa u na n lyawai.’ Nu u kambā, avu u cina u'wa'a babu ili. A rada yi tā, reve o o'woto yi cece. ⁴⁵ Avu wu utā reve u tawato otoni a lima e cindere o ro aza a na a la'a niyi ucira, avu a uwa pe a danu. Vuma'a u tā dana atsuma a addama a na a la'ai cine u dana nu ufaru. Ili i na yaa cina ama e iwuya o gogo da nda.”

Mma nā muwun mā anawu mā Yesu
(Mak. 3:31-35; Luk. 8:19-21)

⁴⁶ Yesu a yuwusaan ama adanshi, avu mma va yi nā muwun mā anawu mā yi n rawa. Reve e isawan a alanga avu a damma a yuwaan yi adanshi. ⁴⁷ Reve vuma ro yuwaan yi adanshi, “Mma va wu nā muwun mā anawu mā wu a tā de a alanga a pura wu, a ciga tā a yuwan adanshi nā avu.”

⁴⁸ Avu u usu, “Zane da mma va? Nan zane da waru muwun mā anawu n va?”

⁴⁹ Avu u sapi a tyo ubatā wa aza a na oo

tono yi reve u damma, “Apa nan mma va nā muwun mā anawu n va. ⁵⁰ Aza a na a yuwain tsutoni nā Dada va za na ri zuva, ele da mma va nā muwun mā anawu n va mo olobo ne esheli.”

13

Iroci yi cimbi

(Mak. 4:1-9; Luk. 8:4-8)

¹ Atsuma o urana u ndolo, avu Yesu lyawa u'wa'a, avu u kara a tyo a nge'en m mala, ubatā u na u danuyi adama u yuwan uritosu. ² Obolo a ama a na o bolotoi a dana tā abunda lon, hali u zuwa yi u uwa a wantsun, avu u danu pe, ama de a aagadi. ³ Avu u roco le ili nā abunda atsuma e iroci. Reve u damma, “A yuwan tā cimbi ro za na 'yawai mazaza me icu'un atsuma o uduma wā yi. ⁴ Ayi atsuma a mazaza, avu ozo o ro o oco yi o ure, reve nnunu n tawā n kaka da le. ⁵ Reve ozo o ro o oco batā a atali, ubatā u na u ri nā mabulā wa'a. Avu o utā babu usān, adama a na mabulā'a mā ri wa'a. ⁶ Ana urana u yuwain, reve u kpanlato le, adama a na aralu e le a ri aru'un shi, avu e 'yewushi. ⁷ Ozo o ro gba o oco a awanda, avu awanda a 'yon, reve a gbagbala le. ⁸ Ozo o ro gba o oco a mabulā ma sa'ani, avu a kungwa a matsan ulobonu. Cu'un na cimbi'i u cu'wain suru, ozo o ro a matsan tā mata'atsu mata'atsu, ozo o ro kupotali-utali, ozo o ro ukpaku ukpaku. ⁹ Za na ri na atsuvu, wu uwwa!”

Ili i na i zuwai Yesu tsu yuwan uritosu ni iroci

(Mak. 4:10-12; Luk. 8:9-10)

¹⁰ Reve ojoro a yi e ece yi, “Nye i zuwai vaa yuwusaan ama adanshi ni iroci?”

¹¹ Avu u usu le, “Adū da a dangwai tsarā i reve ili yu usokowu i tsugono tsa zuva, agba ozo o ro e reve ili yu usokowu i nda shi. ¹² Za na ri ni ili, ayi da aa dashi yi lon, waru za na ri ni ili shi, wa'a na u ri nā ayi, a tā ushi yi i da. ¹³ Ili i na i zuwai n tsu yuwusaan le adanshi ni iroci ayi da: ‘A tā kalyuwa, agba ee ene shi, a ta zuwa atsuvu, agba aa uwwa ko a tsurā urevu shi.’

¹⁴ “Adanshi a Asulā a shiwan tā, cine Ishaya vumavasulā dammai:

‘Ama a ta uwwa adanshi a va,

agba ee reve ili i na maa dansa shi.
E te eneshe ili i na maa yuwusan,
agba urevu wā yi u t̄a puwān le.

¹⁵ Adama a na ama a nda a gbama t̄a okolo,
waru atsuvu e le a ula t̄a,
waru a kp̄ato t̄a esu,
adama o ndolo ee ene shi,
waru atsuvu e le aa uwwa shi,
okolo e le āa tsurā urevu shi,
waru āa kambā ubatā u va, tsarā n
kambato le gbaga shi.' ◇

¹⁶ “Amma Asulā a zuwaa dū t̄a aba'un,
adama a na esu a dū e te ene waru atsuvu
a dū a ta uwwa! ¹⁷ Amasulā nā abundā na
ama a sa'ani a danā t̄a a maluwa tsarā e ene
ili i na yee inda, tsarā waru a uwwa ili i na
yaa uwwusa. Amma n damma dū e ene shi,
waru a uwwa shi.

Yesu cudūwa t̄a iroci yi icu'un
(Mak. 4:13-20; Luk. 8:11-15)

¹⁸ “Zuwai atsuvu, adama i tsurā
ucudūwu wi iroci yi cimbi'i. ¹⁹ Icu'un i
na yo ocoi a nge'en mu ure, ele da ama a
na a uwwai adanshi o tsugono tsā Asulā,
agba a tsurā urevu wā yi shi. Avu za wuya
tawā, reve u usa adanshi'i atsumā o okolo
e le. ²⁰ Icu'un i na yo ocoi batā a atali, ele
da aza a na a ushiyi adanshi'i nā mazāngā
babu usān. ²¹ Agba a ri na aralu a aru'un
shi, adama o ndolo a jima shi. Ana nden
mu uvadi n sudūwai, ko adanshi'i a zuwa
nle a addama, avu a riyā. ²² Aza a na o
ocoi a awanda, ele da ama a na a uwwai
adanshi'i, reve a uwa atsumā atsumalimā
o uvadi u nda, reve waru icigi i na oo o'wo
nu utsuru wu lumā le. Reve a gbagbala
adanshi'i a putsaa le a bala. ²³ Aza a na o
ocoi a mabulā ma sa'ani, ele da ama a na
a uwwai adanshi'i, avu a tsurā urevu wa
adanshi'i. Cu'un vuma ndolo tsu matsan t̄a
ulobonu, mantsa mo ro gba shi, mata'atsu
mata'atsu, mantsa mo ro gba kupotāli-
utāli, mantsa mo ro ukpaku ukpaku.”

Iroci ye ewenwele

²⁴ Avu Yesu yuwaan le iroci i ro: “Tsug-
ono tsa zuva tsu t̄a ne tsunda: Cimbi ro
zaza t̄a icu'un i sa'ani atsumā o udumā wā
yi. ²⁵ Na ayin, mantsa ma na ama a lantsai
suru, avu ma'yuwatan mā yi mā 'yawa

u cu'wāan yi ewenwele atsumā e iwele
reve u karā. ²⁶ Ana iwele'e i farai a kun-
gusa tsarā a matsan, reve fo ewenwele'e
a kungwa obolo ne ele. ²⁷ Reve agbashi a
vuma'a a tawā ubatā wā yi avu a damma
yi, ‘Vu cu'wān t̄a icu'un i sa'ani o udumā wā
wu. Te da ewenwele o utai?’

²⁸ “Reve u usu, ‘Ma'yuwatan ma da ma
cu'wain ewenwele'e.’

“Reve e ece yi, ‘Vu ciga tsu t̄a tsu mulā
ewenwele'e?’

²⁹ “Avu u usu, ‘O'o, adama a na nā yi
mulā ewenwele'e gogo, i t̄a mulā iwele fo.

³⁰ Lyawai iwele'e a kungwa obolo, hali a
tyo a mantsa me ikani. Reve n damma aza
a zamalinga: Bolotoi ewenwele'e ubatā u t̄a
ne'en, avu yi nla le tsarā i kulato le. Avu i
boloto iwele'e i tawato le o mophon mā va.’”

Iroci yi icu'un i na i la'ai ukalamu
(Mak. 4:30-32; Luk. 13:18-19)

³¹ Avu Yesu dammisa le iroci i ro, u
damma, “Apa cine tsugono tsa zuva tsā ri:
Vuma ro tara t̄a oroci a su'wan'uri,* reve
u cu'wān yi atsumā o udumā wā yi. ³² Ayi
da cu'un na la'ai ukalamu atsumā e icu'un,
agba nu u kungwa, u tsu la'a t̄a olopu biti
mgbain. U tso o'wo t̄a abajini o ufanga,
hali nnunu n tawā n yuwan de nkinda e
eten a yi.”

Iroci i wolilo
(Luk. 13:20-21)

³³ Avu Yesu yuwusaan le iroci i ro, “Apa a
nda cine tsugono tsa zuva tsā ri: Ka tsu tara
t̄a wolilo† avu u jambara yi a yira atsumā
e meretsu, she nu u jambara yi suru suru,
avu u tsutsa.”

Yesu yuwisan t̄a iroci
(Mak. 4:33-34)

³⁴ Yesu yuwusan t̄a adanshi ni iroci
adama u damma obolo a ama ili i nda suru.
U tsu damma le ili i ro babu na u yuwain
adanshi ni iroci shi. ³⁵ U yuwan t̄a ne tsarā
u shiton ili i na vumavasulā dammai,
“N ta yuwaan dū adanshi ni iroci.
N ta damma ili i na i ri usokowu diga
a mantsa ma na Asulā a yuwain
uvadi.” ◇

Yesu cudūwa t̄a iroci ye ewenwele

◇ 13:15 Isha. 6:9-10. * 13:31 Ayi da cu'un na a tsu de musta. ◇ 13:35 Ica 78:2.

³⁶ Ana Yesu lyawai obolo a ama'a, avu u uwa atsuma o u'wa, reve ojoro a yi a tawa ubata wa yi avu a damma, "Damma tsu urevu wi iroci ye ewenwele atsuma o uduma'a."

³⁷ Reve u usu le, "Za na zazai icu'un i sa'ani'i ayi da Mawun ma Vuma. ³⁸ Uduma waru gba ayi da uvadi. Ele icu'un i sa'ani ele da ama a na a ri ozo o tsugono'o. Ele gba icu'un ye ewenwele ele da aza a na o utai ubata wu za wuya. ³⁹ Ma'yuwatan ma na ma zaza nle ayi da Mekerencesu. Mantsa me ikani ayi ukosu wu uvadi. Aza a zamalinga a na oo boloto le, ele da nlingata ma Asula.

⁴⁰ "O tsu boloto ta ewenwele avu a kulato. Ne da woo o'wo a mantsa mo ukosu. ⁴¹ Amu Mawun ma Vuma, n ta lyungu nlingata n va, a ta tawa ili i na i tsu zuwa unusu suru atsuma o tsugono tsa va, waru na aza a na aa yuwusan iwuya suru. ⁴² A ta vari le atsuma a akari a na a ri tapu na akina a na a ri usufuwu lon, ubata u na ama a dana a shosun na a lumi anga e le na mbala. ⁴³ Ele gba ama a abula a te ikana gashi urana o tsugono tsa Dada le. Za na ri na atsuvu, wu uwwa!"

Iroci yu uzuwa yu usokowu

⁴⁴ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "Apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: Vuma ro tsura ta uzuwa u na vuma ro sokoi atsuma o uduma. Avu wu palisa yi. U yuwan ta mazanga avu u 'yawa u wina ili i na u ri na ayi suru, avu u kamba u tsula uduma'a."

Iroci yi iyedi yi ikebe

⁴⁵ "Waru, apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: Za va atsuluna awina ro te izami yi iyedi yi ikebe.† ⁴⁶ Nu u tsura za na la'ai ulobonu, reve u 'yawa u wina ili i na u ri na ayi suru tsara u tsula yi."

Iroci yi igolo

⁴⁷ "Waru, apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: Aza e mereme ma mugula n ro a vari ta igolo i le atsuma a mala, avu e reme mugula icu'un icu'un. ⁴⁸ Ana igolo'o i shi-wain, avu o rono yi o uta a alanga, reve a danu tsara a kakasa mugula'a. Mugula n sa'ani avu a zuwa le atsuma a aasa'atsu, aza a na a ri ulobonu shi gba, o oco le. ⁴⁹ Ne da woo o'wo mantsa mo ukosu. Nlingata n

ta tawa a kakasa aza e iwuya atsuma a ama a abula. ⁵⁰ Nlingata'a n ta vari aza e iwuya atsuma a akari a na a ri tapu na akina a na a ri usufuwu lon, ubata u na ama aa dana a shosun na a lumi anga na mbala."

Akuci nu uzuwa u sa'avu

⁵¹ Avu Yesu ece le, "I gura ta reve ili i nda suru?"

Reve a usu, "Ee, tsu tsura ta urevu wa yi."

⁵² Reve u damma le, "Manlu ma wila ma na suru ma tsurai urevu u tsugono tsa zuva u rotso ta vuma na oo utasu akuci nu uzuwa u sa'avu a alanga atsuma o mopon."

Ama a Nazara a 'yuwain Yesu

(Mak. 6:1-6; Luk. 4:16-30)

⁵³ Ana Yesu kotoi adansa iroci i nda, avu u lyawa ubata'a. ⁵⁴ Reve u kamba Nazara, lyuci na u kungwai. Ana u yuwain uritosu de atsuma a aa'isa,† ama suru a yuwan ta asalama avu a damma, "Te da u tsurai ugbozu nu ucira u na waa yuwusan ili ya asalama i nda? ⁵⁵ Ayi mawun ma za vu ushe'en ma da. Meri† da mma va yi, waru muwun ma anawu ma yi ele da, Yakubu, na Isuhu, na Simo na Yahuza. ⁵⁶ Muwun ma anawu me esheli ma yi suru a ta pa obolo na atsu. Cine tsa da waa gura yuwan ulinga u nda suru?" ⁵⁷ Adama o ndolo ugbozu u le u danu na ayi shi, avu a 'yuwan yi.

Reve gba u damma le, "Vumavasula ri na tsugbain a lyuci no o u'wa wa yi shi, she a lyuci ro."

⁵⁸ Adama o ndolo, u gura yuwan ili ya asalama ya abunda a lyuci va yi shi, adama a na a ri nu ucawu wo okolo shi.

14

Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu

(Mak. 6:14-29; Luk. 9:7-9)

¹ A mantsa mo ndolo, Hiridu Antiba, mogono ma Galili, ma uwwa ta adama e Yesu. ² Avu u damma agbashi a yi, "Yesu Yahaya za vu Urumbusu da, za na a 'yasain atsuma a akwakwa. Ayi da i zuwai waa yuwusan cu'un vi ili ya asalama a nda."

³⁻⁴ Kafu mantsa ma nda, Hiridu usa ta Hiridiya ayi ubuwu ka mawun ma anawu ma yi Filibu. Yahaya† dansaa yi ta, "U ri ulobonu vu zuwa Hiridiya shi!" Reve u zuwa e reme Yahaya a nla yi, avu a zuwa yi

atsuma o u'wa wa ali. ⁵ U shi ta u ciga wu una yi, agba wu uwwusa ta wovon wa ama, adama a na a usu ta Yahaya vumavasula da.

⁶ Ana a cuwusan nu urana u na a matsain Hiridu, avu usheli wa Hiridiya u je'een Hiridu obolo no omocin a yi, avu u zuwa okolo a yi o yo'ono. ⁷ Reve u kucina na waa ca yi ili i na u cigai biti. ⁸ Avu mma vu usheli'i u damma yi u damma, "N ciga ta aaci a Yahaya za vu Urumbusu a mapara ma nda!" ⁹ Avu mogono'o u yuwan shin-reve vi ili i na u dammai. Agba u ciga u 'yasan nzuwulai n na u yuwain a makakan mo omocin a yi shi. Avu u damma asoja a yi, ¹⁰ a 'yawa o u'wa wa ali o kodo aaci a Yahaya za vu Urumbusu. ¹¹ Avu a tawa na aaci'i a mapara avu a ca usheli'i, avu usheli'i u 'yawa mma va yi. ¹² Reve ojoro a Yahaya a tawa a tara lipu va yi a cido. Avu a 'yawa a kambuwa Yesu ili i na i farai.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton
(Mak. 6:30-44; Luk. 9:10-17; Yah. 6:1-14)

¹³ Ana Yesu uwwai alabari o ndolo, reve u uwa a wantsun, avu u kara a tyo o una tsara u dana ayi a nde'en. Agba ana obolo a ama'a a uwwai ne, reve o toni yi na mmalu o tono nge'en m mala. ¹⁴ Ana u rawai, avu u cina abajini o obolo a ama a pura yi. Reve we ene le iliyali, avu u kambato aza a na a dana ubanakun suru gbaga.

¹⁵ Urana a zama mariyaa, avu ojoro a yi a tawa ubata wa yi avu a damma, "Urana u koto ta, ubata u nda gba ogozo a da. Damma ama'a e bete'we, tsara a 'yawa a mulyuci a tsulaa aciyele ilyalya a lyuwa."

¹⁶ Reve u usu le, "Ili yi lo i na yaa zuwa le a kara shi. I 'yawa i ca le ilyalya a lyuwa."

¹⁷ Avu a damma yi, "Opopofu o ton a da tsu ri ne ele na mugula n re goon."

¹⁸ Reve u damma le, "Tawa numu no opopofu'u na mugula'a." ¹⁹ Avu u damma ama'a a danu a anlya. Avu u tara opopofu o to'on na mugula n re'e, avu u kalyuwa zuva, reve u godyoo Asula adama e ilyalya. Reve u ne'eshen opopofu'u, avu u ca ojoro a yi, reve ele a ca ama. ²⁰ Ama suru a lyuwa ta hali a cuwan. Reve ojoro'o o shiton asaka kupa ne ejere na akapi e ilyalya i na i buwai. ²¹ Ali a na a lyuwai ilyalya i ndolo

a ta rawa ali ukpakukupa uton (5,000), e kece amaci na muwun shi.

Yesu wala ta a mini
(Mak. 6:45-52; Yah. 6:15-21)

²² Avu Yesu dammushi ojoro a yi a uwa a wantsun tsara a kara elime a yi upasalai u mala. U dana ta lo tsara u lyawa ama a kamba a 'wa le. ²³ Ana u lyawa nle a kara a 'wa, reve u kara a 'yawa a agadi na aciyayi tsara u yuwan avasa. Ayin a da a dana, avu gba u dana de ayi a nde'en.

²⁴ A matsan mo ndolo, wantsun wo ojoro a yi u dana ta e memere ma mala'a, waru upepu wu ucira u 'yon ta. A dana ta o mpolo ni ikefu i mala i gbain. ²⁵ Na wasasa, avu u tawa ubata u le a mmalu zuva mini. ²⁶ Ana e ene niyi a mmalu zuva mini tsundolo, a uwwa ta wovon. Avu a saala na wovon, "Yimodi i da!"

²⁷ Reve u yuwushin nle adanshi, u damma, "U rawa ta ne, n ta pa! She yu uwwa wovon wan."

²⁸ Avu Bituru damma, "Zagbain, na avu da mayun, damma mu n tawa ya'a wu zuva mini ma nda."

²⁹ Reve u damma yi, "Tawa."

Avu Bituru lyawa wantsun, avu u kara a mmalu zuva mini a tyo ubata wa Yesu.

³⁰ Amma ana Bituru enei upepu ni ikefu i mala, avu wu uwwa wovon dada u temei mali'baa. Dada u saalai, "Zagbain, wawa mu!"

³¹ Avu Yesu cananashi ukere wa yi avu u reme yi. Avu u damma yi, "Vu ta nu ucawu wo okolo ke'en. Nye i zuwai okolo a wu a kudai?"

³² Ana a uwai atsuma a wantsu'un, reve upepu'u u von kwin. ³³ Dada aza a na a dana pe a wantsu'un a yuwayin Yesu aganda adansa, "Amayun avu da Mawun ma Asula."

Yesu ca ta ama a Janisara lafiya
(Mak. 6:53-56)

³⁴ A pasalai ta mala'a avu a tyo e ida ya Janisara. ³⁵ Ana ama a na a ri pe e revei Yesu da, avu a damma ama suru a na Yesu tawa ta. Avu a tawa yi na aza a na a ri nu ubanakun icu'un icu'un. ³⁶ Reve a pati yi tsara u lyawa aza a na a ri nu ubanakun a ju'wan nge'en mu utugu ma yi. Reve aza a na a ju'wain suru a kamba gbaga.

15

Iyuwan tsutoni na Wila wa Asula (Mak. 7:1-13)

¹ Reve Afarishi o ro na munlu n Wila mu uta de Urishelima, avu a tawa ubata wa Yesu reve e ece yi, ² “Nye i zuwai ogoro a wu oo tonon ili i na nkaya n tsu n roco ntsu tsu yuwan shi? Ko ekere e le a tsu sa'a kafu a lyuwa ilyalya o ure u na wu ntsayi shi.”

³ Reve u usu le, “Nye i zuwai yoo tonishi ili i na Asula a dammai shi, reve i uwa o tonon uritosu wa aciyadu? ⁴ Asula a damma ta, ‘Vu yuwaan dada va wu na mma va wu tsutoni,’ waru, ‘Za na isulai dada va yi ko mma va yi, a to una yi.’ ⁵ Adu gba i to ritosu a na na vuma ri ni ili i na waa kambaa dada va yi ko mma va yi, reve u damma ‘Ayi nda za va Asula da,’ ⁶ to, a ri na a ca dada le ili'i shi. I 'yuwan ta ili i na Asula a dammai adama a agadu a du. ⁷ Adu aza e ikpa'a! Ishaya vumavasula yuwan ta mejege ana u danai Asula a damma ta:

⁸ ‘Ama a nda a ta casu mu tsugbain a na le goon,

okolo e le gba alanga a da a ri na amu.

⁹ Aganda a na aa yuwusaan mu ili ya abula i da shi.

Ili i na oo ritosu ili i ro i da shi, agba uritosu wa ama u da.’ ” ¹⁰

Ili i na i tsu lungusa vuma (Mak. 7:14-23)

¹⁰ Reve Yesu dewishe obolo a ama'a, avu u damma le, “I polo atsuvu yu uwwa, avu i reve ili i maa dansa. ¹¹ Ili i na i tsu uwa atsuma a vuma, ayi da u tsu lungusa yi shi. Amma ili i na i tsu uta o una wa yi, ayi da u tsu lungusa yi.”

¹² Dada ogoro a yi a tawai ubata wa yi, avu a damma, “Vu reve ta a na vi isulai Afarishi na adanshi a na vu yuwain?”

¹³ Avu u usu, “Ili i na Dada va va zuva cu'wain shi, suru a ta mula yi diga a aralu a yi suru. ¹⁴ I tonoo Afarishi o ndolo wan! Ele a ta ana nrumba n na moo ronuso nrumba n ro, waru suru nle a ta riya a akari.”

¹⁵ Avu Bituru usu, “Nye da vaa dansa ana vu yuwain adanshi adama e ili i na i tsu lungusa vuma?”

¹⁶ Reve Yesu usu, “Hali n gogo koto vu reve ili i maa dansa shi? ¹⁷ Amayun a da, suru ilyalya i na i tsu uwa o una, u tsu kara ta a tyo a atsuma, reve wu uta. ¹⁸ Amma adanshi a vama a na a tsu uta o una u tsu uta ta diga o okolo. Waru ele dada ili i na i tsu lungusa vuma. ¹⁹ Atsuma o okolo a da majiyan me iwuya na mona ma tsu uta, pe da waru tsipere ne epen a tsu uta, na wivu na adanshi a vama a aci a ama o ro. ²⁰ Ele nda ele da a tsu lungusa za. Alya babu sa'a ekere, u tsu lungusa vuma shi.”

Yesu kambai Takpaci vu ka (Mak. 7:24-30)

²¹ Avu Yesu lyawa ubata'a u kamba a mbanga ma Taya na Sida. ²² Ana u rawai, avu ka ro Takpaci* za na ri na nden pe, u tawa ya'a yi, avu u saala, “Zagbain, Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i va! Usheli u va u to sowuso atsumalima no otoni a lima.”

²³ Agba Yesu damma yi ili i ro shi. Dada ogoro a yi a tawai ya'a yi, reve a pati yi, “Damma ka ndolo u kara. U to tonon tsu na yisaali.”

²⁴ Reve u usu u damma, “A lyungu mu ta ubata wa aza a Isra'ila goon! A ta gashi obolo e ikyon a na a puwain.”

²⁵ Reve ka'a u rawa ubata wa Yesu, avu u kadato u damma, “Zagbain, vu kamba mu!”

²⁶ Avu u usu, “U lobono a tara ilyalya i muwun, reve a ca musan shi.”

²⁷ Avu ka'a u damma, “Ne da, Zagbain, agba ko musan n tsu lyuwa ta mubishi n na maa riyisa diga a mapara ma za na zuwa niyi.”

²⁸ Dada Yesu usu niyi, “Avu ka na cayi okolo lon da! N ta yuwaan wu ili i na vu patiyi.” A mantsa'a gan, reve usheli wa yi wo o'wo gbaga.

Yesu kambato ta ama a abunda gbaga (Mak. 7:31-37)

²⁹ Reve Yesu lyawa de, reve u kamba a nge'en m Mala ma Galili. Reve u kumba a aagadi u danu. ³⁰ Dada obolo a ama a abunda a tawai, avu a tawaa na akutsuma na nrumba, a tawa ta waru na aza a na a ri no osowi a lipu, obolo na aza a na a tsu

◇ 15:4 Mta. 20:12; Mta. 21:17. ◇ 15:9 Isha. 29:13. * 15:22 Ka'a za va Ka'ana da, ayi waru za va Isra'ila da shi.

gura yuwan adanshi shi, na ama a na a ri na banakun icu'un icu'un. Avu a zuwa le a makakan ma yi, reve u kambato le gbaga suru. ³¹ Ama suru a yuwan ta asalama ni ili i na e enei a uwai waru. Ama a na a shi a tsu yuwan adanshi shi, reve a uwa adanshi gogo. Osowi a lipu o o'wo ta gbaga, akutsuma waru a wala, nrumba waru me ene ure. Ama suru a uwa ta a cibalasa Asula a aza a Isra'ila.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa unashi
(Mak. 8:1-10)

³² Avu Yesu de ojoro a yi, reve u damma le, "Me ene ta iliyali ya ama a nda. O to obolo na amu hali rana ta'atsu, agba a ri ni ili i na aa lyuwa shi. Agba n ciga n zuwa a kara na ambululu shi. A ta takalyuwa o ure a tyo o u'wa."

³³ Avu ojoro a yi a usu, "Ubata u nda u rotso ta ogozo. Te da tsaa tsura iliyalya i na yaa rawa lyuwato cu'un vo obolo a nda?"

³⁴ Avu we ece le, "Opopofu a yan a da i ri ne ele?"

Avu a usu, "Aza e cindere, na mugula meketeci."

³⁵ Avu Yesu damma ama'a a danu e ida. ³⁶ Reve u tara opopofu e cindere'e na mugula'a avu u godyoo Asula. Reve u ne'eshen iliyalya'a u ca ojoro a yi, reve a ca ama'a. ³⁷ Ama'a suru a lyuwa ta hali a cuwan. Reve ojoro a yi o shiton asaka a gbagbain e cindere na akapi a na a buwai. ³⁸ Ali goon aza a na a lyuwai iliyalya'a, babu na amaci na muwun, a ta rawa ama ukpakukupa unashi (4,000). ³⁹ Ana Yesu dammai ama'a a kara, dada u uwai a wantsun reve u pasalai mala'a. Reve a rawa e ida zuzu na Magada.

16

Azagbain a cigai e ene ili ya asalama
(Mak. 8:11-13; Luk. 12:54-56)

¹ Avu Afarishi na aza a Sadukiya a tawa ubata wa Yesu a lyungwa yi adama e reme yi nu unusu, dada a damma niyi u yuwaan le ili ya asalama, adama u roco Asula a usu ta ili i na waa yuwusan.

² Reve gba Yesu usu, "Nu urana u ri a mariyaa, i tsu damma ta 'Alanzu o to lobono adama a na zuva ri saan.' ³ Nu

usana adama a na zuva ri saan na wunla, reve i damma, 'O to ro'o.' I tse ene ta iroci i nda zuva, reve i reve ili i na oo rocosu. Agba ne da fo, i te inda ili i na maa yuwusan gogo, waru i reve ili i na oo rocosu shi. ⁴ Ama e iwuya na aza o ulambu wa abula a zami ta a yuwaan le iroci ya asalama, agba moo roco le shi, she iroci ya Yunana tumavasula." Reve Yesu lyawa le lo avu u kara.

Iyuwan ugbozu na munlu me epen
(Mak. 8:14-21)

⁵ Ana ojoro e Yesu a pasai mala'a a tyo a mbanda n ndede, reve e icina a na aa tara opopofu. ⁶ Reve Yesu damma le, "I yuwan ugbozu! I dana ufofu adama o wolilo wa Afarishi na aza a Sadukiya."

⁷ Avu ojoro'o a yuwan adanshi vani le, avu a damma, "U ta dansa ne adama a na tsu tawayi na ko opopofu shi."

⁸ Ana Yesu revei ili i na aa dansa, dada we ece nle, "Nye i zuwai i ri a ndammulai adama a na i ri no opopofu shi? Ucawu wo okolo a du wa'a da. ⁹ Hali n gogo koto i reve shi? I cuwan no opopofu o ton a na a lyuwatoi ali ukpakukupa uto'on (5,000) shi? Waru i cuwan i shiton ta asaka a abunda na akapi a na a pasai shi? ¹⁰ Waru opopofu e cindere a na a lyuwatoi ali ukpakukupa unashi (4,000) gba? Asaka a gbagbain a yan da i shitoyin? ¹¹ Adama a nye i gura revei a na maa yuwusaan du adanshi adama o opopofu shi? N ta dansa du i yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi na aza a Sadukiya." ¹² Dada e revei waa yuwusaan le adanshi a yuwan ugbozu na wolilo ko opopofu shi, amma adama o uritosu we epen wa Afarishi na aza a Sadukiya.

Bituru dammai Yesu Zamawawa dada
(Mak. 8:27-30; Luk. 9:18-21)

¹³ Yesu no ojoro a yi atsuma a mmalu, ana a rawai zuzu na mbanda ma Kasariya Filibi, avu we ece le, "Zane da ama a tarasa Mawun ma Vuma?"

¹⁴ Avu a usu, "Ozo o ro a damma, avu Yahaya za vu Urumbusu da, ozo o ro gba a damma avu Iliya da, ozo o ro waru a damma avu Irimiya da, ko gba shi vuma ta atsuma a amasula a da."

¹⁵ Reve we ece le, “Adu gba, zane da yaa tarasa mu?”

¹⁶ Reve Simo za na a tsu de Bituru usu, “Avu da Zamawawa,† Mawun ma Asula za na tsu ca wuma.”

¹⁷ Reve Yesu usu, “Avu za va aba'un da, Bituru mawun ma Yahaya,*† adama a na ko vuma roco wu ili i nda shi. Dada va na ri zuva da roco nuwu ko zane da n ri. ¹⁸ Adama o ndolo n ta de wu Bituru, za na urevu wa yi u da 'Aatali.' Waru a aatali a nda a da maa suwa aa'isa a aza e Itoni† a va, agba ucira wu ukwa waa la'a ucira wa yi shi. ¹⁹ N ta ca wu mkpatu'utsu n tsugono tsa zuva. Ili i na biti vu kpatu'wai pa o uvadi shi, Asula fo waa usu u kpatu'wa le shi. Waru ili i na vu kpatu'wai pa o uvadi u nda, ele fo Asula a ta kpatu'wa le.” ²⁰ Reve Yesu rono ojoro a yi atsuvu she a damma nanza a na ayi dada Zamawawa'a wan.

Yesu yuwan ta adanshi o ukwa wa yi (Mak. 8:31-9:1; Luk. 9:22-27)

²¹ Diga a mantsa'a a 'yawa, reve Yesu teme a dansaa ojoro a yi ili i na yaa cina yi. Avu u damma, “Na n ciga na n 'yuwan n 'yawa Urishelima ubata u na azagbain e ida, nan ganu a gbagbain na munlu n Wila n ri. A ta ca mu atsumalima lon. A to una mu, agba na a yuwan rana ta'atsu, Asula a ta 'yasan mu.”

²² Reve Bituru de yi a tyo a nge'en, avu u damma yi u lyawa a dansa ne. U damma, “Asula aa lyawa ili i ndolo i fara na avu shi, Zagbain!”

²³ Reve Yesu† vadala ubata wa yi reve u damma yi, “Male, vu buwa mu ure! Vu ta gesheshe ili i na Asula a zuwaa numu n yuwan, adama a na majiyan ma wu za vuma da, agba u ri ununa Asula aa yuwusan shi.”

²⁴ Reve u damma ojoro a yi, “Za na suru cigai u kuru mu, she nu u 'yuwan aciyayi suru suru. Nu u ciga u 'yuwan u tara akpata a atsumalima a yi reve u kuru mu.

²⁵ Adama a na za na cigai u wawa wuma wa yi, u ta lamba yi, amma za na lambai wuma wa yi adama a va, u ta tsura yi. ²⁶ Nye i da vuma aa muna nu u tsura uvadi u nda suru, reve u lamba wuma wa yi? Vuma aa gura tsupa† adama u tsurisā wuma wa yi shi,

ko ke'en. ²⁷ Adama a na amu, Mawun ma Vuma, n ta tawa na tsugbain tsa Dada va obolo na nlingata ma yi, avu n ge'eto ama suru ununa a yuwain ili biti. ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, ozo o ro atsuma a du a na i ri pa nda mishin gogo, yaa kuwashi, she na ye ene mu, Mawun ma Vuma, a tawa atsuma o tsugono tsa va.”

17

Lipu va Yesu vadalai

(Mak. 9:2-13; Luk. 9:28-36)

¹ Ana a yuwain ayin a tali, reve Yesu dangwa Bituru na Yakubu na mawun ma anawu ma yi Yahaya. Reve a 'yawa a kumba masasan mo uga'an ubata u na a danai goon le. ² Ele a kanla, dada oroci e Yesu a vadalai suru suru. Urewesu wa yi e ikanasa ana urana, atugu a yi waru a kamba u'uri puwu ana ekan. ³ Reve Musa† na Iliya o utushi, reve a uwa adanshi na Yesu.

⁴ Reve Bituru damma yi, “Zagbain, u lobono ta a na tsu ri pa! Lyawa tsu yuwan ogodo a ta'atsu pa, za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta za va Iliya.”

⁵ Ayi ubuwu a adanshi, reve eleshe e ekan a tawa u pupala le. Avu u dyo wu uta pe e eleshe'e u damma, “Ayi nda Mawun ma va da, za na n cigai, n ta uwwusa uyo'o wa yi lon. Yu uwwa yi!”

⁶ Ana ojoro'o a uwwai udyo'o, reve a uwwa wovon lon hali a riya makpaga.

⁷ Dada Yesu rawai reve u ju'wan le. Avu u damma, “Yoyin, she yu uwwa wovon wan!” ⁸ Dada a 'yasin aci a kalyuwai, agba e ene za ro shi, she Yesu.

⁹ Ele a macipaa a masasa'an, reve u damma le, “She i damma nanza ili i na ye enei wan, she na a 'yasan mu, amu Mawun ma Vuma atsuma a akwakwa.”

¹⁰ Reve ojoro'o e ece yi, “O una wu nye munlu n Wila n dammai a na Iliya da a fara tawa kafu Zamawawa tawa?”

¹¹ Reve u damma le, “Amayun a da Iliya ta tawa u fofo ili biti. ¹² Agba amayun, Iliya tawa ta de. Agba ama e reve a na ayi da shi, reve a yuwaan yi ununa a cigai. Aa jima shi, ne da fo aa zuwa Mawun ma Vuma mo sowo atsumalima.” ¹³ Dada ojoro'o e revei

* **16:17** Aala a Yahaya ayi da Yunana na Tsuyahuda.

u ta yuwusaan le adanshi a Yahaya za vu Urumbusu.

Yesu kambato'i ulobo wo otoni a lima gbaga

(Mak. 9:14-29; Luk. 9:37-43a)

¹⁴ Ana Yesu no ojoro a yi a cipai zuva masasa'an, obolo a ama a abunda a shi ta lo a pura le. Avu vuma ro tawa u kingyo a makakan ma yi. ¹⁵ Reve u damma, "Zagbain, ve ene iliyali i mawun ma va! U ta na tsuda'un tsu ucira, hali u tsu riya ta a akina ko a mini kuci. ¹⁶ N tawa ta na ayi ubata wo ojoro a wu, agba ko vuma ta gura kambato yi gbaga shi."

¹⁷ Reve Yesu usu, "Adu ama o okolo o ug-bamu, aza o ulambu wu ucawu wo okolo. Hali mantsa ma ne ma da ma dan na adu? Waru hali mantsa ma ne ma da maa gura danu na adu na ankuri? Tawai nu ulobo'opa nda!" ¹⁸ Reve u bara otoni a lima a na a ri pe o ulobo'o, avu otoni a lima'a o uta. Diga a mantsa mo ndolo, reve u kamba gbaga suru suru.

¹⁹ Ana alanga a jimai, ayi a nde'en, reve ojoro a yi a tawa ubata wa yi avu e ece yi, "Adama a nye tsu kudai o utaa otoni a lima'a?"

²⁰ Reve u usu le, "Adama a na i ri nu ucawu wo okolo wa'a da. Amayun a da maa dansaa du, ni i ri nu ucawu wo okolo ke'en cine i revei cu'un vu su'wan'uri, i ta damma masasan ma nda, 'Lyawa ubata u nda a tyo ndede,' avu gba u lyawa. I ta gura yuwan ili suru."*

Yesu yuwisain adanshi o ukwa wa yi

(Mak. 9:30-32; Luk. 9:43b-45)

²² Urana u ro cina a kamba Galili, avu Yesu damma le, "Za ro ta wina Mawun ma Vuma. ²³ A to una yi, agba na a yuwan ayin a ta'atsu a ta 'yasan yi." Reve atsuma a langa ojoro'o lon.

Yesu yuwain adanshi a atsupu o utafa

²⁴ Ana Yesu no ojoro a yi a rawai Kafar-nahum, reve aza o ushishi wu utafa wa Aa'isamapada e ece Bituru, "Manlu ma du ma tsu tsupa utafa wa Aa'isamapada shi?"

²⁵ Avu Bituru usu, "U tsu tsupa ta."

Reve Bituru uwa o u'wa'a, avu kafu u yuwan adanshi, dada Yesu ece niyi, "Ngono n tsu zuwaa ta ama e le utafa, ko omocin?"

²⁶ Reve u usu, "Omocin a da a tsu zuwaa utafa."

Avu Yesu usu, "To, wo o'wo ta ama e le aa tsupa shi. ²⁷ Amma woo lobono tsu 'yasan okolo a ama shi. Adama o ndolo, 'yawai mavusa a mala. Magula ma na i fara remei, i kpatu'wa una wa yi, i ta tsura ikebe† i azurufa‡ i na i rawai atsupu o utafa wa Aa'isamapada za va na za du. I tara i tsupa le utafa u tsu."

18

Za na la'ai tsugbain o tsugono tsa zuva

(Mak. 9:33-37; Luk. 9:46-48)

¹ A mantsa'a, reve ojoro e Yesu a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, "Zane da oo o'wo zagbain suru suru atsuma o tsugono tsa zuva?"

² Dada Yesu deyi mawun mo ro, reve wi isawaton yi a makakan me le. ³ Avu u damma, "Amayun a da maa dansaa du, ni i ciga i 'yuwan yoo o'wo ununa muwun n keke'en n ri. Na ne da shi, yaa uwa o tsugono tsa zuva shi. ⁴ Adama o ndolo za na tarai aciyayi ili i ro shi, ana mawun me ke'en ma nda, ayi da za na la'ai tsugbain o tsugono tsa zuva.

⁵ "Waru za na ushiyi mawun me ke'en ma nda a aala a va, amu da u ushiyi."

Malyungwa ma na ma tsu tawa nu un-usu

(Mak. 9:42-48; Luk. 17:1-2)

⁶ Avu Yesu lyuwa elime u damma, "Woo yo'ono aza a na aa zuwa ko vuma ta atsuma a aza a na oo tono mu yuwan un-usu shi. U ta la'aa le a nlaa le aatali a yira a yinlu a vari le atsuma a mala upasu u na u la'ai aru'un!

⁷ "Woo yo'ono ama shi, adama e ili i na yaa zuwusa ama mariya o unusu. A ri ni ili i na aa yuwan shi, ili i ndolo i ta fara, agba woo yo'ono aza a na a tawai ne ele shi! ⁸ Nu ukere wa wu ko anana a wu aa zuwusa wu

* **17:20** Akuci a aatagada a nda a dashi ta uguzu wu 21: "Amma avasa na akuli a da goon aa gura cu'un vi ili i nda, ili yi lo i na i la'ai ne shi." † **17:24** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "utafa wa Aa'isamapada drakma re." ‡ **17:27** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "ikebe yi irumu i drakma i nashi." § **17:27** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "ikebe yi irumu i drakma i nashi." § **17:27** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "ikebe yi irumu i drakma i nashi." § **17:27** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "ikebe yi irumu i drakma i nashi."

mayan mo unusu, vu kodo yi vu vari yi. U ta la'aa wu vu lamba upasu u lipu u ro wā wu, reve vo o'wo nā wuma u na vāā kuwā shi a na vāā dānā ne ekere e re nā ana e re avu a vari wu a akina a na a ri n kima shi. ⁹ Nā lyusu vā wu aa zuwusa wu mayan mo unusu, vu fodo yi vu vari yi. U la'aa wu tā vu dānā nā lyusu tā goon avu vu dānā wuma, a na vāā dānā ne esu e re reve a vari wu a akina a na a ri kima shi.”

Iroci yi kyon na puwayin

(Luk. 15:3-7)

¹⁰ Avu waru Yesu damma, “I yuwan ugbozu. She i tara aza e keke'en a nda ili ye pere wan. N ta dansaa du, a ta na nlingata zuva n na n ri obolo na Dada va zuva.*

¹² “Na za va aguba ri ni ikyon ukpaku, reve za ta uta reve u puwan, nye i da waa yuwan? U ta lyawa kupakucci na kucci na buwai a alyuna a nge'en m masasan, reve u 'yawa izami yi kyon ta na puwayi'in. ¹³ Nu u tsura yi, amayun a da maa dansaa du, u ta la'a yuwan mazanga a aci a za ta o ndolo, a na waa yuwan a aci a kupakucci na kucci na buwai. ¹⁴ Ne da u ri ya Dada du za na ri zuva. U ciga ko za ta atsuma a aza e keke'en a nda u puwan shi, suru suru.”

Na za ro nusaan wu

(Luk. 17:3)

¹⁵ Reve Yesu lyuwa elime u damma, “Nna za va wu yuwaan wu unusu, 'yawa ya'a yi, avu vu roco yi unusu wa yi. Agba vu yuwan yi usokowu, avu na ayi goon. Na vuma'a wu uwwa wu, vu lyuwa ta aci a za va wu waru vu kambato ta za va wu. ¹⁶ Nu u 'yuwan gba a uwwa wu, vu tara vuma ta, ko ama e re i 'yawa obolo. Vu yuwan ne adama a na Adanshi a Asula a damma ta adanshi o unā wa ama e re ko ama a ta'atsu a aci a za ro u la'a ta ume. ¹⁷ Nu u 'yuwan a uwwa le fo, vu damma aza e Itoni. Nu u 'yuwan waru a uwwa aza e Itoni, to, vu yuwan na ayi ununa vaa yuwan na za na revei Asula shi, ko ana manlu mo u'ushishi mo utafa.”

* **18:10** Akuci a aatagada a nda a ta na ayi nda, “Amma amu, Mawun ma Vuma, n tawa ta adama n wawa aza a na a puwayin.” ^{18:16} U.W.I. 19:15. ^{18:24} Ikebe yi rumu i azurufa i gbain ayi da a tsu de “talen” na Tshuheleni, unata u da talen ta ri ni ikebe i na aa tsupa za zamalinga atsuma a a'wan gendu. Talen ukpakukupa kupa (10,000) la'a ta ikebe ya atsupu yi za zamalinga vu rana ukpakukupa udofonuwu kupoton (50,000,000). ^{18:28} Ikebe yi rumu i azurufa i da atsu de “dinari,” atsupu o urana u ta wu za zamalinga.

Manla na mabada

¹⁸ Avu waru Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa du, Ili i na suru yi nla pa o uvadi u nda, Asula za na ri zuva ta a nla yi fo. Agba ili i na suru i badai, u ta bada yi fo.

¹⁹ “Waru, n ta dansaa du, na ama e re atsuma a du a yuwan asala e ili i na a cigai, reve a vasa adama a yi, Dada va za na ri zuva ta yuwaan du ayi. ²⁰ Adama a na ubata u na ama e re ko ama a ta'atsu o bolotoi a aala a va, n ta lo obolo ne ele.”

Irociya aagbashi a na a 'yuwain ayuwan gafura

²¹ Reve Bituru tawa ya Yesu we ece, “Zagbain, na za va aa nususaan mu, hali uyan u da maa yuwaan yi gafura? Toto ucindere?”

²² Avu u usu, “O'o, toto ucindere shi, amma kupocindere toto ucindere.

²³ “Nda cine tsugono tsa zuva tsa ri: A yuwan ta mogono mo ro za na cigai u ushi ikebe i na woo tono agbashi a yi. ²⁴ Ayi atsuma o u'ushishi, reve a tawa na vuma ro za na woo tono ikebe i gbain i azurufa ukpakukupa kupa (10,000).[†] ²⁵ Aagbashi'i gba u shi ni ikebe i na waa gura tsupa yi shi. Dada mogono'o u zuwai a wina vuma'a ni ili i na u ri na ayi suru, hali na ka va yi na muwun ma yi. Reve a tara ikebe'e a tsupa mogono'o utan u na woo tono aagbashi'i.

²⁶ “Amma avu aagbashi'i u kingyo, reve u pati u damma, ‘Vu yuwan ankuri na amu, n ta tsupa ili i na n kopoi suru.’

²⁷ Reve mogono'o we ene yi iliyali lon, reve u lyawa yi, avu u damma yi she u tsupa ikebe'e waru wan.

²⁸ “Aagbashi'i a motaa, avu u ga'an na aagbashi o ro za na woo tono ikebe i ke'en i azurufa ukpaku. Dada u gaga niyi oogorovili. Reve u uwa a cukudusa yi nu u dansai, ‘Vu tsupa mu utan u va!’

²⁹ “Reve aagbashi'i u kingyo, reve u pati yi u damma, ‘Yuwan ankuri na amu, n ta tsupa wu ili i na voo tono mu suru.’

³⁰ “Agba avu aagbashi o ufaru'u u 'yuwan e ene iliyali ya yi. Reve u zuwa a

baru yi o u'wa wa ali, hali she nu u tsupa ili i na oo tono yi. ³¹ Ana akapi a agbashi e enei ili i na u yuwain, reve a uwwa upan lon. Dada a 'yawai ubata u mogono'o, reve a damma yi ili i na i yuwain suru.

³² “Dada mogono'o u deyi aagbashi'i reve u damma, 'Avu aagbashi a vama! Ana vu pati numu, n lyawaa wu ta uta'an, reve n damma she vu tsupa ili wan. ³³ Vu shi ta fo ee ene iliyali ya aagbashi o ndolo ununa me ene nuwu iliyali.’ ³⁴ Reve mogono ma uwwa upan lon, avu u zuwa a zuwa yi o u'wa wa ali, u sowo atsumalima hali u tsupa ili i na oo tono yi suru.

³⁵ “Ne da Dada va za na ri zuva aa yuwan na adu nni i 'yuwan a yuwaan aza a du gafura o okolo a du.”

19

Uritosu adama a wukasu u lolo (Mak. 10:1-12)

¹ Ana Yesu kotoi adanshi o ndolo, reve u lyawa Galili avu u kara a tyo e ida ya Yahuda upasalai wu Udolu wa Urdu. ² Reve obolo a ama o toni yi, avu u kambato aza o ubanakun gbaga.

³ Avu Afarishi o ro a ciga a lyungwa yi na yeci, reve a damma, “Wila u tsu u lyawa ta vuma kakasa na ka va yi ko adama e ili i ro i na we enei suru?”

⁴ Reve Yesu usu, “Koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi? A dana ta ana Asula a yuwain uvadi, ‘U yuwan le ta vali na ka. ⁵ Ayi da i zuwai vali aa lyawa dada va yi na mma va yi reve e remulei na ka va yi, avu ele ra o o'wo ili i ta.’ ⁶ Ana wo o'woi a buwa ili i re shi, agba ili i ta, adama o ndolo ili i na Asula o boloi she nanza kakasa wan.”

⁷ Avu Afarishi e ece yi, “To, adama a nye i da Musa lyawai vuma ca ka va yi aatagada a wukasu u lolo reve u gbara yi?”

⁸ Avu Yesu usu, “Musa lyawa du ta i kakasa na amaci a du, adama a na i 'yuwain a kuru ili i na Asula a dammai, amma de o ufaru ne da u shi shi. ⁹ Waru lyawa n damma du nda, za na suru lyawai ka va yi reve u yuwisan lolo ro, tsipere

tsa da waa yuwusan, shede na ka'a u ri e tsipere na ali o ro.”

¹⁰ Reve ojoro a yi a damma yi, “Na ne da ili'i i ri e ekere a vali na ka va yi, u la'a ta ulobonu she vuma yuwan lolo wan.”

¹¹ Avu Yesu usu, “Vuma suru da aa gura usu uritosu u nda shi, amma she aza a na Asula a cayi. ¹² Ili i na i zuwai ozo o ro aa yuwan lolo shi ayi da, ozo o ro a matsan le ta ali agba a ri gbaga shi. Ozo o ro waru ama a da a kambato nle ne. Ozo o ro waru a 'yuwan ta lolo adama o tsugono tsa zuva. Za na aa gura tara uritosu u nda u tara.”

Yesu ushiyi muwun

(Mak. 10:13-16; Luk. 18:15-17)

¹³ Reve ama o ro a tawaa Yesu na muwun n le, adama u ju'wan le u yuwaan le avasa. Avu ojoro a yi a putsaa aza a na a tawusaa na muwu'un, a lyawa a damatosun yi.

¹⁴ Reve gba Yesu damma le, “Lyawai muwun n keke'en n tawa ya'a va, she i putsaa le wan. Icu'un ya ama a na a ri tsa muwun n nda, tsugono tsa zuva za le da.” ¹⁵ Ana Yesu ju'wain muwu'un, reve u zuwaa le aba'un dada u karai.

Za vu utsuru

(Mak. 10:17-31; Luk. 18:18-30)

¹⁶ Ana a yuwain ne, reve vuma ro tawa ya Yesu reve we ece yi, “Manlu, ili ya abula i ne i da maa yuwan tsara n tsura wuma u na woo koto shi?”

¹⁷ Reve Yesu damma yi, “Adama a nye vee eceshe mu ili ya abula? Asula da goon za va abula. Na vu ciga vu tsura wuma u babu ukotu, ciga 'yuwan vu kuru Wila wa yi.”

¹⁸ Avu vuma'a we ece, “Wila u ne u da?”
Reve Yesu usu, “She vu una za nu ucigu wa wu wan. She vu yuwan tsipere wan. She vu yuwan wivu wan. She vu yuwan epen a aci o ozo ro wan. ¹⁹ Vu ca aabara na makuci ma wu tsugbain. Vu ciga ozo o ro ununa vu cigai aciyawu.” ²⁰

²⁰ Reve vuma'a* u usu, “Ele nda suru n yuwan le ta de. Nye i buwai na maa yuwan waru?”

²¹ Avu Yesu usu, “Na vu ciga vu shiwan vuma, 'yawa vu wina ili i na vu ri na ayi suru, reve vu ne'eshen alambi ikebe'e, vu

◇ 19:5 Ufr. 1:27; Ufr. 2:24; Ufr. 5:2. ◇ 19:19 Mta. 20. u yuwan lolo shi.

* 19:20 Vuma'a u rawa ta na waa yuwan lolo, agba koto

ta tsura uzuwa zuva. Reve vu tawa vu kuru mu.”

²² Ana vuma'a wu uwwai ne reve atsuma a langa yi, adama a na u ta nu utsuru lon. Reve u kara ili ya yi.

²³ Dada Yesu dammai ogoro a yi, “Amayun a da maa dansaa du, ili yu usan i da za vu utsuru uwa o tsugono tsa zuva.

²⁴ Amayun n ta dansaa du, u ta la'a babu usan aarakumi a pusulai na vunu vu bele, a na za vu utsuru aa uwa o tsugono tsa Asula.”

²⁵ Ana ogoro a yi a uwwai ne, reve a uwa asalama lon, reve e ece, “To, zane gba aa la'a?”

²⁶ Avu Yesu kalyuwa le u damma, “E ekere a vadilima ili'i i ri n yuwan shi, amma ubata wa Asula ili biti u ta gura yuwan.”

²⁷ Dada Bituru damma niyi, “Atsu da nda tsu lyawai ili suru, reve tsu kuru wu. Nye da gba tsaa tsura adama o ndolo?”

²⁸ Reve Yesu damma le, “Amayun a da maa dansaa du, a mantsa ma na amu Mawun ma Vuma, maa danu o ootogu o tsugbain a mantsa ma na maa tawa, adu aza a na oo tono mu i ta danu o otogu kupa ne ejere, waru i ta ge'eto gundo kupa ne ejere va Isra'ila. ²⁹ Aza a na a lyawai ili suru suru adama a va, a lyawai 'wa le ko aduma e le, a ta tsura atsupu. Ne da waru na a lyawa aza e le ali ne esheli, ko a lyawa nan dada na nan mma le, ko gba a lyawa muwun, a ta tsura atsupu hali a tyo toto ukpaku, waru a ta tsura wuma u na woo koto shi. ³⁰ Agba na abunda aza a na a ri elime gogo a ta kambaa acapa, waru aza a na a ri acapa gogo a ta tyo elime.”

20

Iroci ya aza a zamalinga

¹ Ana Yesu uwai o rocosu ama ununa tsugono tsa zuva tsaa dana, avu u damma, “A yuwan ta vuma ro za na danai nu uduma wa inabi. Urana u ro, reve wu uta na wasasa adama u zami aza a zamalinga adama a lingaa yi uduma wa yi. ² Avu u damma u ta tsupa le ununa a tsu tsupa ikebe i azurufa yu ulivu irumu i ta ta. Reve u tara le a tyo o uduma'a a linga yi.

³ “Ana alanzu a gaduwai, ayi o utulai e eden reve u cina ozo o ro lo a mishin me pere. ⁴ Reve u banu le fo a tyo o uduma wa yi, avu u damma le u ta tsupa le ili i na i lobonoi nu urana u riya. ⁵ Avu a kara e reme ulinga o uduma'a.

“Nu urana a aci na rumu ta'atsu vu urana reve u yuwisan ne. ⁶ Waru ana u buwai rumu ta na aa lyawa ulinga, reve wu utisa a lyuci, avu waru u cina ama o ro mishin lo. Reve we ece le, ‘Adama a nye yaa yuwisan ulinga ana'an shi?’

⁷ “Reve a usu, ‘Adama a na ko za tara tsu shi!’

“Avu u damma le, ‘To, 'yawai i linga o uduma u va.’

⁸ “Ana urana u kotoi, reve za vu uduma'a u de za ve elime u damma yi, ‘De aza a zamalinga'a vu tsupa le. Vu teme na aza a na n tarai nu ukosu, reve vu koso na aza a na n fara tarai.’

⁹ “Reve aza a na o koso tarai a yuwan ulinga wu rumu ta goon a tawa a ushi atsupu e le, za suru ushi ta rumu ta azurufa.

¹⁰ Ana aza a na e temei ulinga ili yu usana a tawai tsara a ushi atsupu e le, a ta dansa a ta ushi ili i na i la'ai aza a aza e le. Avu wo o'wo ele fo irumu i ta ta i azurufa i da a tsupa nle. ¹¹ Ana a ushiyi ikebe i le, reve a 'yawa na adanshawuya ubata wu za vu uduma'a. ¹² Reve a damma, ‘Aza a na a tarai na acapa rumu ta da goon a lingai. Avu vu tsupa le unata na atsu. Atsu gba tsu linga ta atsuma o usuduwu wu urana hali a tyo ulivu!’

¹³ “Reve za vu uduma'a u usu za ta atsuma e le, ‘T'utsa i va, m paala wu shi. N tsupa wu ta ili i na tsu yuwain adanshi. ¹⁴ Tara ikebe ya wu vu kara! N tara ta n tsupa za na a tarai o ukosu unata na avu. ¹⁵ N ta gura yuwan ununa n cigai ni ikebe i va. Vu ta a tsushu'un o unu u na n yuwayin ama a ndede isa'ani?’ ”

¹⁶ Dada Yesu tsu damma, “Ne da u ri. Za ve elime gogo u ta kambaa acapa, waru za va acapa ta kambaa elime.”

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi wa ta'atsu

(Mak. 10:32-34; Luk. 18:31-34)

¹⁷ Yesu atsuma a mmalu a tyo Urishe-lima, reve u de ogoro a yi kupa ne ejere a

nge'en avu u damma le, ¹⁸ “Na tsu rawa Urishelima a ta wina Mawun ma Vuma e ekere a nan ganu a gbagbain na munlu n Wila. A ta yuwaan yi uge'etosu u na oo una yi. ¹⁹ Reve a zuwa yi e ekere a Atakpaci aza a na aa yuwaan yi ulamu, a fufaba yi, reve a vara yi a akpata. Agba o urana wa ta'atsu Asula a ta 'yasan yi atsuma a akwakwa.”

Ipai yi ka ro o unā u muwun mā yi
(Mak. 10:35-45)

²⁰ Avu ka va Zabadi rawa no olobo a yi e re, Yakubu na Yahaya. Reve u kingyo u uwa ipati ya Yesu yuwaan yi ili i ro.

²¹ Avu Yesu ece, “Nye i da vu cigai?”

Avu u damma, “A mantsa ma na vu danuyi o tsugono tsa wu, vu ta lyawa muwun n va n nda a danu ubata u tsugbain zuzu na avu, za ta o ukere usa'ani za ta waru o ukere ugula wa wu?”

²² Avu Yesu damma, “I reve ili i na yaa patishi shi. I ta gura sowo mokoto ma atsumalima ma na maa zama n sowo?”

Reve olobo'o a usu, “Ee, tsu ta gura.”

²³ Reve Yesu usu, “Amayun a da i to sowo atsumalima'a! Agba maa gura dangwa za na aa danu o usa'ani ko o ugula u va shi. Ele bata ndolo ubata wa aza a na Dada va foboyi da.”

²⁴ Ana akapi o ojoro kupa a uwwai ne, reve a uwa upan na muwun ma anawu n re'e. ²⁵ Avu Yesu de aza a na oo tono yi suru reve u damma, “I reve ta aza o tsugono tsa Atakpaci a ciga ta o roco tsugbain tse le e ekere a ama. Waru aza a tsugbain tse le a tsu ciga ta o roco a na a ri nu ucira.

²⁶ Agba e ekere a du, she wo o'wo ne wan. Za na biti cigai wo o'wo zagbain atsuma a du, she nu u kambā aagbashi a akapi a na a buwai. ²⁷ Waru za na cigai wo o'wo za ve elime, she nu u yuwan ulinga u tsugbashi a tyo a akapi suru. ²⁸ Adama a na ko amu, Mawun ma Vuma n tawa tsara a yuwaan mu tsugbashi shi, amma n yuwaan ama, waru n ca aciyava adama a wawa ama na abunda atsuma a nusu le.”

Yesu kambato ta nrumba n re gbaga
(Mak. 10:46-52; Luk. 18:35-43)

²⁹ Yesu no ojoro a yi a lyawa ta Jeriko, reve obolo a ama a abunda a kuru yi.

◇ 21:5 Zak. 9:9.

³⁰ Nrumba n re n dana ta lo nden a nge'en mu ure. Ana a uwwai Yesu da ri lo a kara, dada a uwai yisaali adansa, “Zagbain, Mawun ma Dawuda! Kalyuwa iliyali i tsu!”

³¹ Reve obolo a ama'a a bara le a baru na le, avu gba a dashi 'yasan udyo lon, “Zagbain, Mawun ma Dawuda! Kalyuwa iliyali i tsu!”

³² Ana Yesu uwwa nle, reve wi isawan we ece, “Nye i cigai n yuwaan du?”

³³ Dada a usuyi, “Zagbain, tsu ciga ta tse ene!”

³⁴ Avu Yesu ene iliyali i le, reve u ju'wan esu e le. Dada esu e le a kpatu'ushi, reve e ene ure, dada a kuru niyi.

21

Yesu uwai Urishelima
(Mak. 11:1-11; Luk. 19:28-40; Yah. 12:12-19)

¹ Yesu no ojoro a yi a marawaa zuzu na Urishelima, reve a rawa a lyuci va Batafaji zuzu na Masasan ma Zetun.† Avu u lyungu ojoro e re elime a yi. ² Avu u damma le, “Yawai a malyuci ma na ma ri elime. Nni i rawa, i te eneshi molloli na mma va yi ugutsuwu. I bada le, reve i tawaa mu ne ele. ³ Na za ro ece du, adama a nye yaa bada le, i damma, “Zagbain ciga le ta!” U ta lyawaa du nloli'i babu addama o ro.”

⁴ Ili i nda i fara ta adama o shiton ili i na Zakariya vumavasula dammai:

⁵ “Damma aza a Urishelima:
‘Mogono ma du moo ta lo a tawa!
U tara aciyayi ili i ro shi, reve u kumba

mololi.
U ta lo a tawa ukumbu o molloli.’ ” ◇

⁶ Reve ojoro'o a kara a yuwan ili i na Yesu damma nle a yuwan. ⁷ Avu a tawaa na mololi na molloli'i, reve ojoro'o fo o polo de o nloli'i itana i le. Reve Yesu kumba.

⁸ Ama na abunda o poluso ta amuna e le o ure. Ozo o ro gba shi a kudusa avu'un no o poluso nle o ure. ⁹ Avu ozo o ro a uwa elime e Yesu, ozo o ro gba shi a dana oo tono yi aapa. Reve a saalasa,

“Husana!† Ica a tyo a Mawun ma Dawuda!”

“Asula a zuwaa za na aa tawa atsuma a ala a Asulazuva aba'un!”

“Ica a tyo e ekere a Asula!”

¹⁰ Ana Yesu uwai atsuma a Urishelima,† lyuci'i maḅula u shiwan ta na agidi'ya. Hali ama e ece, “Vuma ne ḁa gba nda'a?”

¹¹ Reve obolo ama'a a usu, “Vuma nda ayi ḁaḁa Yesu, vumavaṣulaḁa diga a lyuci va Nazara va Galili.”

Yesu gbarai aza a wina atsuma a Aa'isamapada

(Mak. 11:15-19; Luk. 19:45-48; Yah. 2:13-22)

¹² Avu Yesu uwa atsuma a Aa'isamapada,† reve u lo aza a na a ḁanaḁi a atsulu na a wini atsuma a Aa'isamapada'a. Reve waru wu keḁe apada a na a ḁanaḁi a kita'usa ḁe ikebe icu'un icu'un, reve fo u kekeḁe ili yu ubata u na a ḁanaḁi a winisa nrukuku. ¹³ Reve u damma le, “Adanshi a Asula a damma ta, ‘E te ḁe u'wa u va ubata u mayan ma avasa.’ Amma, aḁu ḁa nda i kambato niyi upa'atan we evu.”

¹⁴ Avu nrumba na akutsuma a tawusa ubata wa Yesu atsuma a Aa'isamapada, reve u kambatosu le gbaga. ¹⁵ Ana nan ganu a gbagbain na munlu n Wila me ene niyi a yuwusan ili ya asalama, reve waru e ene muwun a cuwusa yi atsuma a Aa'isamapada'a, waru a ta dansa, “Husana!† Ica a tyo a Mawun ma Dawuda.” Reve ili i ndolo suru i zuwa nan ganu a gbagbai'in na munlu n Wila'a a uwwa upan lon.

¹⁶ Avu e ece Yesu, “Vu ta uwwusa ili i na muwun n nda maa dansa?”

Reve u usu le, “Ee, koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi?”

‘Avu Asula vu rito ta muwun na nreḁu a canaa wu ishpa yi ica.’ ” ◇

¹⁷ Reve Yesu lyawa le, avu u kara o uta atsuma a lyuci'i a tyo Batanya, ḁe ḁa wa asai.

Yesu yuwayin udanga wu ubiri unq

(Mak. 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Na wasasa, Yesu a makamba atsuma a lyuci'i, reve ambulu a guza yi. ¹⁹ Avu we ene ubiri a nge'en mu ure, reve u kara a 'yawa e ikyun ya yi, agba u tsura ḁe umatsun wa yi shi, she avu'un. Adama o ndolo reve u damma udanga'a, “Vaa dashi matsan shi!” Babu usan reve udanga'a u 'yewushi.

◇ 21:16 Ica 8:2.

²⁰ Ana ojoro a yi e enei ili i na i farai, a yuwan ta asalama lon. Reve e ece, “Cine ubiri u nda u 'yewushi gogogo?”

²¹ Avu u usu le, “Amayun a ḁa maa dansaa ḁu, nni i ri nu ucawu wo okolo agba okolo a ḁu a kuda shi, i ta gura yuwan ili i na n yuwain nu udanga u nda, hali u la'a. I ta gura damma masasan ma nda, ‘Kara, vu riya a mala!’ Nni i ri nu ucawu wo okolo, ili i ndolo i ta fara. ²² Ili i na i patiyi suru atsuma a avasa, nni i ri nu ucawu wo okolo, i ta tsura.”

Azagbain a wasain ucira wa Yesu

(Mak. 11:27-33; Luk. 20:1-8)

²³ Ana Yesu kambai atsuma a Aa'isamapada'a, reve u reme uritosu. Avu nan ganu a gbagbain na azagbain a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, “Nu ucira u ne vaa yuwusan cu'un vu ulinga u nda? Zane ḁa ca nuwu cu'un vu ucira u nda?”

²⁴ Reve u usu le, “Amu fo n ta na yeci i ta i na maa yuwan ḁu. Nni i usu mu, amu waru n ta damma ḁu ubata u na n tsurai ucira u na maa yuwusan linga nda. ²⁵ Zane cayi Yahaya ucira u yuwan urumbusu? Asula a na a ri zuva ḁa, ko vadilima?”

Reve a kara a ndammulai vani le. “Nna tsu damma, ‘Diga zuva ḁa,’ u te ece tsu, nye i zuwai tsu ushi niyi shi. ²⁶ Agba waru n tsu damma, ‘Diga ubata u vuma u ḁa,’ tsu ta uwwusa wovon wi ili i na ama aa yuwan na atsu, adama a na ama suru a usu ta a na Yahaya vumavaṣula ḁa.”

²⁷ Adama o ndolo reve a usu yi, “Tsu reve shi.”

Reve u usu le, “Maa damma ḁu fo za na ca numu ucira u na maa yuwan ili i na maa yuwusan shi.”

Iroci i muwun n re

²⁸ Reve Yesu damma waru nan ganu a gbagbain na azagbain, “N ta damma ḁu iroci i vuma ro na ḁanaḁi na muwun n re. Avu i damma mu ili i na ijiyain. Urana u ro, reve dada'a u 'yawa ubata a zakpara avu u damma, “Yawa vu yuwan ulinga o uduma wa inabi ana'an!”

²⁹ “Avu mawu'un u usu, ‘Maa 'yawa shi!’ Amma a tyo ḁe, reve u vadala majiyan ma yi, reve u 'yawa.”

³⁰ “Reve waru dada'a u 'yawa ubata wu zawa'a awu u damma, ‘Yawa vu yuwan ulinga o uduma u va ana'an!’ Reve zawa'a'a u usu, ‘Ee, dada, n ta 'yawa n yuwan ulinga'a!’ Agba u 'yawa shi.

³¹ “Zane da atsuma a muwun n nda u yuwayin dada'a tsutoni?”

Reve a usu, “Mawun mo ufaru.”

Awu u damma le, “N ta dansaa du amayun, aza o u'ushishi wu utafa na ashakala a ta uwa o tsugono tsa Asula kafu adu. ³² Yahaya za vu Urumbusu tawa ta u roco du ure u mejege u na yaa danu. Agba i usu yi shi, reve gba aza o u'ushishi wu utafa na ashakala a usu yi. Ko na ye enei ili i nda, i 'yuwan ta a vadala i lyawa akuci e re du, reve i 'yuwan a usu yi.”

*Iroci ya aza a zamalinga a wuya
(Mak. 12:1-12; Luk. 20:9-19)*

³³ Reve Yesu damma waru nan ganu a gbagbain na azagbain, “Poloi atsuvu a du yu uwwa iroci i nda: A yuwan ta vuma ro na danai nu uduma wa inabi. Awu u suwa isula akandarawa yi. Reve u kapa aakari, tsara u tsura ubata u na waa dana o sovuso masayan ma inabi,† awu u suwa atsura adama a za vi ipiri. Reve u ca aza a zamalinga uduma'a tsara a linga yi, awu ayi u kara mmalu. ³⁴ Ana mantsa mo uta'an wu umatsun wa inabi'i ma rawai, awu u lyungu agbashi a yi a 'yawa a ushi akunda e ili i na o bolotoi.

³⁵ “Amma awu aza a zamalinga'a e reme agbashi'i. Reve a lalapa za ta le, awu o una za ro, reve a vuvara za va ta'atsu hali u kuwa. ³⁶ Awu za vu uduma'a u lyunguwisa agbashi a abunda a yi a 'yawa a tawaa yi ni inabi'i. Reve waru aza a zamalinga'a a yuwaan agbashi'i cine a yuwain na agbashi a na u fara lyunguyi. ³⁷ A tyo o ukosu, reve za vu uduma'a u lyungu mawun ma yi a tyo ubata wa aza a zamalinga'a, a majiyan ma yi a ta yuwan tsutoni na ayi.

³⁸ “Amma ana aza a zamalinga'a e enei mawu'un a tawa, awu a dammulai vani le, ‘Mawun ma nda ayi da woo o'wo na agadu o uduma u nda. Nna tsu una yi, tsu to o'wo nu uduma'a!’ ³⁹ Awu e reme yi, reve a tara

yi o utaa yi atsuma o uduma'a nu ucira, reve o una yi.”

⁴⁰ Reve u yuwan yeci, “Nna za vu uduma'a u tawa, nye i zuwai waa yuwan na aza a zamalinga'a?”

⁴¹ Awu a usu, “Babu ili i ro, u to una ama e iwuya o ndolo, reve u ca aza a zamalinga o ro uduma'a, aza a na aa ca yi akunda e ili i na o bolotoi a mantsa ma sa'ani.”

⁴² Awu u damma le, “Koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi?”

‘Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.

Zagbain da yuwain ili i nda,

Waru u lobono ta e esu a tsu!’ ♦

⁴³ “Adama o ndolo n ta dansaa du, a ta usa tsugono tsa Asula e ekere a du, reve a ca ama a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai o tsugono tsa yi. ⁴⁴ Vuma na riyai zuva va aatali o ndolo suru u ta kukuda, waru za na aatali o ndolo a riyayi, u ta yukuma yi.”*

⁴⁵ Ana nan ganu a gbagbain na Afarishi a uwwai iroci i nda, a gura ta reve a na a aci e le a da Yesu aa yuwusan adanshi. ⁴⁶ Awu a shi a ciga e reme yi, amma reve a kara a uwwusa wovon wa ama, adama a na ama a ca ta okolo a na Yesu vumavasula da.

22

*Iroci ya abuki a gbain o lolo
(Luk. 14:15-24)*

¹ Yesu yuwisan ta iroci tsara u rito ama. Dada u dammai, ² “Apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: A yuwan ta mogono mo ro za na foboi abajini a abuki o lolo adama a mawun ma yi. ³ Mogono'o u banu ta ama o ro a tawa abuki'i. Ana urana wa abuki'i u rawai, awu u lyungu agbashi a yi tsara e de ama'a, reve a 'yuwan a tawa.

⁴ “Reve u lyunguwisa agbashi o ro, adansa, ‘Dammai aza a na m banuyi a na o koto ta ifobi ya abuki. M pada ta inan i va i na i la'ai ulobonu, awu n fofo inama. O fofo ta de ili suru. Tawai ubata wa abuki o lolo.’

⁵ “Amma aza a na a banuyi'i a zuwa atsuvu e le shi. Ozo o ro e le a kara ta a tyo a aduma e le, ozo o ro gba a 'yawa ta alye e eden. ⁶ Ozo o ro gba shi e reme

♦ 21:42 Ica 118:22-23. * 21:44 Akuci a atagada va aatagada a nda a ri nu uguzu wa 44 shi.

ta agbashi'i, avu a gagala le, hali o una le. ⁷ Ana mogono'o wu uwwai ne, u yuwan ta upan lon. Dada u lyunguyi asoja a yi o una aza a na o unai agbashi'i, avu a kulato lyuci gbain le.

⁸ “Dada u dammai agbashi a yi, ‘O koto ta ifobi ya abuki o lolo. M banu ta ama a nda, agba a ntsaa a tawa shi. ⁹ Adama o ndolo, yawai e re lyuci gbain tsara i banu vuma na i tsurai biti u tawa ubata wa abuki a va.’ ¹⁰ Avu a yawai e re, avu o boloto ama a na a gura tsurai suru, ama a abula na ama o ulambu wa abula suru. Ne da ubata wa abuki'i u shiwain na ama.

¹¹ “Ana mogono'o u uwai we ene omoci'in, reve we ene pe vuma ni itana i na wu ntsayi u tawaa ubata u lolo shi. ¹² Dada we ece niyi, ‘Avu, nye i zuwai vo otoi itana i na i ri ulobonu shi, reve vu tawa ubata wa abuki?’ Ayi gba moci'in u tsura ili i na waa damma shi.

¹³ “Avu mogono'o u damma agbashi o ro, ‘Nlai ana ne ekere a vuma'a. Reve i vari yi atsuma e irumbu, ubata u na ama aa shon na a lumi anga adama a atsumalima.’

¹⁴ “Amayun, a banu ta ama na abunda, agba ama ke'en da a dangwai.”

Yeci adama a atsupu o utafa
(Mak. 12:13-17; Luk. 20:20-26)

¹⁵ Reve Afarishi† o fobo cine aa yuwan e reme Yesu nu unusu atsuma a adanshi. ¹⁶ Avu a lyunguwa yi ama o ro atsuma o ojoro e le obolo no ozo o ro a na oo tono Hiridu. Reve a damma, “Manlu tsu reve ta vu ta dansa amayun kuci, waru vu to rocosu ama ure wa Asula mejege. Vu tara ta ama suru unata, ko cine tsa da a ri. ¹⁷ Damma tsu majiyan ma wu, u lobono ta tsu tsupa utafa a tyo ya Kaisa† mogono, ko she tsu tsupa wan?”

¹⁸ Yesu gba u reve ta majiyan me iwuya me le, dada u dammai, “Adu aza e ikpa'a! Nye i zuwai yaa lyungusa mu? ¹⁹ Roco numu ikebe* yi rumu i na yaa tsupusaa utafa'a.” Avu ama'a o roco yi ikebe'e. ²⁰ Reve we ece le, “Ululu na aala a zane a da a ri de ufanu?”

²¹ Avu a usu, “Mogono ma gbain Kaisa.”

Reve u damma le, “Cayi Kaisa ili i na i ri za va yi, Asula waru i ca yi ili i na i ri za va yi.”

²² Ana a uwwai ne, a yuwan ta asalama, dada a lyawa niyi avu a kara.

Yeci adama o u'yosun wa akwakwa
(Mak. 12:18-27; Luk. 20:27-40)

²³ Aza a Sadukiya† a usu a na ama aa yon atsuma a akwakwa shi. O urana u ndolo gan, avu a tawa ubata wa Yesu. Reve a damma, ²⁴ “Manlu, Musa damma ta, ‘Na vuma kuwa babu mawun, avu za va yi sotso maruna'a tsara u tsuraa yi mawun.’

◇ ²⁵ De nu ufaru, a yuwan ta ama e cindere muwun ma anawu n na n danai pa. Za vu ufaru zuwa ta ka, avu u kuwa babu mawun. Reve za ve ire sotso yi. ²⁶ Avu ayi fo u kuwa babu mawun, reve za ro sotso yi waru, ne da a yuwain hali wo olo le suru. ²⁷ A tyo o ukosu, avu ka'a fo u kuwa. ²⁸ Na Asula a tawa a yasan ama o ukwisa, ka va zane da woo o'wo? Adama a na wo olo ta ali e cindere'e suru.”

²⁹ Dada u usu nle, “I ri nu urevu shi, adama a na i reve ili i na Adanshi a Asula a dammai shi, waru i reve adama o ucira wa Asula shi. ³⁰ Na a yasan ama atsuma a akwakwa, aa yuwan lolo shi, waru aa ca lolo shi. O to o'wo gashi nlingata ma Asula de zuva. ³¹ Koto i denuna ili i na Asula a dammai adama o u'yosun atsuma a akwakwa shi? ³² Asula a damma, ‘Amu da Asula a Ibrahim, na Asula a Ishiyaku, obolo na Asula a Yakubu.’ ◇ Asula waru Asula a aza a wuma a da, agba Asula a akwakwa a da shi.” ³³ Ana obolo a ama'a a uwwai tsundolo, a yuwan ta asalama nu uritosu wa yi.

Wila u na u la'ai mgbain
(Mak. 12:28-34; Luk. 10:25-28)

³⁴ Ana Afarishi a uwwai a na aza a Sadukiya a gura usu ili shi, dada o bolotoi ubata u ta. ³⁵ Atsuma e le, manlu ma Wila mo ro mo fofo ta cine wee reme Yesu dada u yuwan niyi yeci: ³⁶ “Manlu, atsuma a Wila wa Musa, zane da la'ai mgbain?”

³⁷ Reve Yesu usu yi, “ ‘Vu ciga Zagbain Asula a wu no okolo a wu suru, na asuvu a wu suru, waru na majiyan ma wu suru.’

* **22:19** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tshuheleni ayi da “dinari.” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe.” ◇ **22:24** U.Wl. 25:5-6. ◇ **22:32** Mta. 3:6. ◇ **22:37** U.Wl. 6:5.

◇ 38 *Ayi* nda *ayi* da *Wilā* u gbain wu ufaru za na la'ai ulobonu. 39 *Wilā* we ire fo u tu ulobonu, 'Vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu.' ◇ 40 *Wilā* wa Musa obolo na Atagada a *Amasulā* suru za_{lā} *wilā* re nda da a ri."

Yeci adama a Zamawawa
(Mak. 12:35-37; Luk. 20:41-44)

41 Afarishi'i lo ubuwu ubolotowu, da_{da} Yesu yuwan nle yeci, 42 "Nye yaa yuwusan majiyan adama a Kristi Zamawawa? O ugundo wa zane da wu utai?"

Reve a usu, "Kristi Zamawawa Mawun ma Dawuda ma da."

43 Da_{da} u damma nle, "To, adama a nye Dawuda de niyi 'Zagbain?' Ruhu va Akiza da zuwai Dawuda dammai,

44 'Asulazuva a damma ta Zagbain va.

Danu o ukere usa'ani u va, she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu.' ◇

45 "Ana Dawuda de niyi Zagbain, cine woo o'wiso mawun ma yi a mantsa ma ta?"

46 Ko za gura usu yi shi. Diga lo ko za kawan dashi yuwan yi yeci waru shi.

23

Yesu barai azagbain

(Mak. 12:38-39; Luk. 11:43, 46; Luk. 20:45-46)

1 Reve Yesu yuwaan obolo'o no ogoro a yi adanshi, 2 "Munlu n *Wilā* na Afarishi a ta nu ucira a damma du ili i na *Wilā* wa Musa waa dansa. 3 I yuwan tsutoni ni ili i na o rito ndu suru, amma she i yuwan ununa aa yuwusan wan. Adama a na a tsu damma ta ili i ro, reve a yuwan ili i ro ko'o. 4 A tsu n_{lā} ta ama itana yu ume i na aa gura tanu shi, agba ele a ciga a zuwa ukere a kamba tanu le shi.

5 "A ta yuwusan ili i sa'ani tsara ama e ene le, za suru ta n_{lā} ilawo ya Adanshi a *Asulā*, amma ilawo ya Afarishi i la'a ta mgbain. Waru alagba e elentsu a atugu e le a ta mgbain. 6 A la'a ta ciga ndanata n sa'ani ubata a abuki, waru na ndanata me elime ubata e ifolo. 7 Na a ri atsuma e eden, a tsu la'a ta ciga ama a casa le na aala a tsugbain, 'Manlu.'

8 "She i lyawa vuma ro de du 'Manlu' wan, adama a na Manlu ma ta ma da i ri na *ayi* goon, suru ndu waru muwun ma anawu n da i ri. 9 Atsuma o uvadi she i de vuma na aala a tsugbain 'Dada' wan, adama a na i ta na Dada ta goon, za na ri zuva. 10 Waru she i lyawa vuma ro de du 'Zagbain' wan, adama a na Zagbain ta da i ri na *ayi* goon, *ayi* da Zamawawa. 11 Za na la'ai mgbain, wo o'wo aagbashi a du suru. 12 Za na kambatoi aciyayi zagbain a ta kadato yi, za na gba kadatoi aciyayi a ta 'yasan yi.

13 "Woo yo'ono du shi, adu munlu n *Wilā* na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I ta kpatosu unantsu u tsugono tsa zuva, agba adu na aciyadu yaa uwa pe shi. Waru i ta putsusaa aza a na a cigai a uwa. [14 Woo yo'ono du shi adu munlu n *Wilā* na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I ta paalasa nruna a ususa 'wa le, waru i ta yuwusan avasa o uga'an tsara ama e ene du. I ta la'a sowo atsumalima lon.]*

15 "Woo yo'ono du shi, adu munlu n *Wilā* na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu pasa ta mala, hali i tyo e ida ya alanga, tsara i tsara za vi itoni ta. Ni i yuwan ne, avu i zuwa yi u la'a du ntsaa na waa uwa atsuma a akina.

16 "Woo yo'ono du shi, adu azagbain a na ri nrumba! I tsu damma ta, 'Na vuma kucina na Aa'isamapada a mantsa ma na waa yuwusan nzuwulai, ayi ndolo wo o'wo ili shi. Agba nu u kucina na zinariya na ri pe atsuma a Aa'isamapada'a, u ciga u 'yuwan u shiton nzuwulai ndolo.' 17 Adu olo a nrumba! Zane da la'ai: zinariya ko Aa'isamapada a na o o'wotoi zinariya'a na akiza? 18 Avu waru i damma, 'Na vuma kucina na masa'at a mantsa ma na waa yuwusan nzuwulai, wo o'wo ili i ro shi. Amma nu u kucina nu une'e u na u ri a masa'a, u ciga u 'yuwan u shiton nzuwulai.' 19 Adu nrumba ma ama! Zane da la'ai: ayi une'e ko ayi masa'a ma na ma zuwai une'e wo o'woi na akiza? 20 Na ne da, na vuma kucina na masa'a, u ta kucinasa na ayi ni ili i na i ri zuva va yi suru. 21 Waru nu u kucina na Aa'isamapada, u ta kucinasa na ayi obolo na *Asulā*, za na ri pe

◇ 22:39 N.Gn. 19:18. ◇ 22:44 Ica 110:1. * 23:14 Akuci a atagada va aatagada a nda a ri nu uguzu u 14 shi.

nden. ²² Waru na vuma kucina na zuva, u ta kucinasa no ootogu o tsugono tsa Asula na ayi za na ri de nden.

²³ “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu ca ta Asula mabaci ma ta atsuma a kupa e ili i na i ri ne ele suru, hali na avu'un e isu'wan e keke'en ni icu'un i keke'en suru. Agba i tsu yuwan tsutoni tsa abula nu uritosu u Wila shi, za na ele da o roco ozo o ro isa'ani na amayun na abula. Ele da wu ntsayi i yuwan suru, agba she i vari ko ili i ke'en i ta atsuma e ili i na yaa yuwusan wan. ²⁴ Adu nrumba n na moo ronuso ama! I ta gashi vuma na tsu shere mofiyon atsuma a mini mo oso, avu u sodu aarakumi!†

²⁵ “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu zaza'wa ta alanga a munda na ntada, agba atsuma e le a ta tapu ni ili i na i usai nu ucira e ekere a ama, tsara yu uwwaa aciyadu uyo'o. ²⁶ Afarishi, adu nrumba n da! I fara kambato atsuma a munda cece, reve ucina'a fo wo o'wo cece!

²⁷ “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I rotso ta ason a na a putalai mini ma u'uri. Alanga a ason o ndolo a ta gashi ulobonu, agba atsuma, a ta tapu ne etele a akwakwa ni ili yi idaba icu'un icu'un. ²⁸ Ne da waru, a alanga i rotso ta gashi ama a abula a da i ri e ekere a ama, agba atsuma a du a ta tapu ni ikpa'a na nusu.

²⁹ “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu fofo ta ubata wa acida ulobonu adama a amasula, avu waru i kakala ason a aza a na a yuwain wuma u sa'ani. ³⁰ Avu i damma, ‘Na tsu shi tsu yuwan wuma u tsu a mantsa ma nkaya n tsu, tsu shi a kamba le mona ma amasula shi.’ ³¹ Ne da i poloi aciyadu a na i palu'wai aciyadu adansa adu muwun n tsukaya ma aza a na o unai amasula a da! ³² Lyuwai elime tsara i koso ili i na nkaya n du n farai!

³³ “Adu apili na muwun ma apili! Cine i jiyain i la'a a na ee ge'eto du atsuma a akina a na a ri n kima shi? ³⁴ Adama o ndolo n ta lyunguwa du na amasula na aza o urevu na munlu. Ozo o ro e le i to una le, ozo o ro gba

shi i ta vara le a akpata. Ozo o ro waru gba i ta ruru'wa le atsuma a a'isa a du, reve i lo le diga a lyuci a tyo a lyuci. ³⁵ Adama o ndolo, Asula e te ece du adama a aza a na o unai babu unusu, aza a na a yuwain de wuma. O ufaru adu aza a Yahuda, yu una ta Habila† vuma va abula, ne da i lyuwai elime na mona hali a tyo ya Zakariya mawun ma Berekiya. Ayi da yu unai e memere mo Upasu wa Akiza na masa'a mo ukulatosu atsuma a Aa'isamapada. ³⁶ N ta dansaa du amayun, ili i nda suru i ta cina du, adu na i ri wuma gogo.”

*Yesu ciga ta Urishelima
(Luk. 13:34-35)*

³⁷ Dada Yesu lyuwai elime na adanshi, “Adu ama a Urishelima! Ama a du o una ta amasula waru a vuvara ta nlingata n na a lyunguyi a tyo ya'a du. N tsu ciga ta m boloto du ubata u ta, cine moton mo tsu vapa muwun ma yi ne evelu. Agba i lyawa mu n yuwan ne shi. ³⁸ Adama o ndolo Asula a ta lyawa Aa'isamapada a du, reve wo o'wo lyanga. ³⁹ N damma du, yaa dashi ene mu waru shi, she mantsa ma na yaa damma, ‘Asula a zuwaa za na aa tawa atsuma a ala a Asulazuva aba'un.’ ”

24

*O to boso Aa'isamapada
(Mak. 13:1-2; Luk. 21:5-6)*

¹ Ana Yesu utai a Aa'isamapada, ayi a makaraa, avu ojoro a yi a tawa ubata wa yi, tsara o roco yi saa va Aa'isamapada'a. ² Dada gba u damma nle, “Ye ene ta saa nda suru? Amayun a da maa dansaa du, ko aatali a ta aa lyawa zuva vu za va yi shi. Suru nle o to oco le e ida.”

*Morono ma atsuvu adama a addama
(Mak. 13:3-13; Luk. 21:7-19)*

³ Yesu de nden a Masasan ma Zetun, reve ojoro a yi a tawa ubata wa yi a dana obolo na ayi goon. Avu a damma, “Damma tsu mantsa ma na ili i ndolo yaa fara? Waru nye yaa dana iroci i na yoo roco tsu mantsa ma na vaa tawa ma rawa ta, waru mantsa ma na uvadi u nda woo koto?”

⁴ Dada Yesu tsu usu le, “I lyawa nanza pusan du ugbozu wan. ⁵ Ama na abunda a

† 23:24 Yesu ta dansa, “I dama ta adama a nusu wawa'a amma i ta yuwusan abajini a nusu.”

ta tawa na aala a va, a ta damma, 'Amu da Zamawawa'a.' Waru a ta pusan ugbozu wa ama na abunda. ⁶I ta uwwa adama o uvon na alabari o uvon a na a ri lo a tawa, amma she yu uwwa wovon wan. Ili i nda suru a ciga a 'yuwan a fara, kafu ukosu u tawa. ⁷Ida i ta yuwan nlangi ni ida, tsugono waru tsu yuwan nlangi na tsugono. A ta yuwan mantsa ma ambulu na abunda. A ta yuwan uramosu wi ida bata bata. ⁸Ili nda suru a ta gashi ufaru wu mballa n limatan.

⁹ "Ama e te reme du, a zuwa du atsumalima, avu o una du. Ama suru a ta 'yuwan du adama a na i usu numu. ¹⁰ Adama o ndolo ama na abunda a ta lyawa itoni i va. A ta yuwan nlangi vani le, reve a 'yuwunlai. ¹¹ Amasula e epen a ta tawa, reve a zuwa ama na abunda a usu epen. ¹² Adama o ndolo, iwuya i ta baza bata suru, avu icigi ya ama na abunda i tana lon. ¹³ Amma aza a na a kabai asuvu hali a tyo o ukosu, Asula a ta wawa le. ¹⁴ She na a yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani adama o tsugono tsu Asula ubata suru atsuma o uvadi, da da ukosu waa tawa.

*Ili yi idaba i na i tsu tawaa nu ulungusu
(Mak. 13:14-23; Luk. 21:20-24)*

¹⁵ "Mantsa ma ta tawa a na ye ene ili i na Daniya vumavasula yuwain adanshi adama a yi 'Ili yi idaba i na i tsu lungusa Aa'isamapada,' [◇] mishin Upasu wa Akiza. (Adu na yee desununa ili i nda, i reve ili i na waa dansa.) ¹⁶ A mantsa mo ndolo, ama a Yahuda a 'yuwan a ciga a suma a tyo a nsasan tsara a la'a. ¹⁷ Za na ri a alanga, she u kambisa o u'wa adama u tara ili i ro wan. ¹⁸ Za na ri de o uduma, u kamba o u'wa tsara u tara aapalutsu wan. ¹⁹ A mantsa mo ndolo, u ta suduwa amaci a na a ri na atsuma obolo na amaci a na a ri na muwun n na ma apasa maani!

²⁰ "Iyuwan avasa tsara iladi i du yoo o'wo atsuma a lyushi ko urana wa Ashibi wan! ²¹ Ayi nda u to o'wo atsumalima a na koto a yuwain shi, diga na a yuwain uvadi u nda. Waru cu'un va atsumalima o ndolo aa dashi fara shi. ²² Amma Asula e jebe ta de rana ndolo, na koto u yuwan ne shi, babu

vuma na aa la'a. Amma Asula e te jebe le adama a aza a na u dangwai.

²³ "A mantsa mo ndolo, ozo o ro a ta damma du, 'Kalyuwai, ndede Zamawawa'a!' Ko za ro damma, 'Apa yi', agba she i usu wan. ²⁴ Azamawawa e epen na amasula e epen a ta tawa a yuwan ili ya asalama ya abunda. A ta yuwan atyo a na aa yuwan tsara ama o toni le, hali na ama a na Asula a dangwai, na aa gura. ²⁵ Gogo n to ronuso du atsuvu adama a nda, kafu ili i nda i fara.

²⁶ "Adama o ndolo, na za ro damma du, 'Kalyuwai, Zamawawa ta de o ogozo,' she i 'yawa i kalyuwa wan. Ko a damma du, 'Apa ubata u na u ri upa'un,' she i usu wan! ²⁷ Na Mawun ma Vuma ma tawa, ama suru e te ene yi, cine i revei imadatsu i tsu madatsa zuva suru. ²⁸ Ubata u na akwakwa a ri, lo da asala o tsu boloto, adama o ndolo iroci i nda u to rocosu ukosu u rawa ta zuzu.

*Utawu u Mawun ma Vuma
(Mak. 13:24-27; Luk. 21:25-28)*

²⁹ "Babu usan na rana va atsumalima ndolo koto, 'Urana u ta rumbana Woto waru waa dashi ikana shi. Italyo'o i ta riya, Waru Asula a ta jingada cira na ri zuva.' [◇]

³⁰ "A mantsa mo ndolo, e te ene iroci i Mawun ma Vuma de zuva. Ama o uvadi suru a ta shon adama o wovon. E te ene Mawun ma Vuma a tawa de zuva nu ucira na tsugbain. ³¹ Waru u ta lyungu nlingata ma yi na mesun ma aavana a gbain, o to boloto aza a na Asula a dangwai diga o ufaru wu uvadi a tyo o ukosu wu uvadi ubata u ta.

*Uritosu o udanga wu ubiri
(Mak. 13:28-31; Luk. 21:29-33)*

³² "Gogo i rito urevu u nda e ekere o udanga wu ubiri: Nna ye ene eten na avu'un e le a limana daan, waru na ayawa no ototopi, i reve mantsa ma lyushi ma rawa ta zuzu. ³³ Na ye ene ili i ndolo suru a farasa, i te reve mantsa ma rawa ta zuzu. ³⁴ I cuwan ili i nda suru i ta fara kafu ama a na a ri nda wuma suru a kuwa. ³⁵ Zuva ni ida a ta kara, agba adanshi a va aa kara shi ko ke'en.

[◇] 24:15 Dan. 9:27; Dan. 11:31; Dan. 12:11. [◇] 24:29 Isha. 13:10.

Babu za na revei mantsa ma na Yesu aq tawisa

(Mak. 13:32-37; Luk. 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Ko za reve urana'a shi, ko mantsa'a, hali na nlingata ma Asula n na n ri de zuva hali na Mawun ma Vuma. She Dada da goon revei. ³⁷ Na Mawun ma Vuma maa tawa, ili i ta dana vamma a mantsa ma na Nuhu† yuwain wuma. ³⁸ Atsuma a rana ndolo kafu u ulungusu u mini, ama a lyuwusa ta no o sowi, na a yuwin lolo cine a tsu yuwusan hali urana u na Nuhu uwai atsuma a wantsun. ³⁹ Agba a gura reve ili i na i ri a mmalu shi, hali mini ma tawa ma lyuwa le suru. Ne da woo o'wo na Mawun ma Vuma ma tawa. ⁴⁰ Ali e re a ta dana o uduma. A ta tara vuma ta reve a lyawa vuma ta. ⁴¹ Amaci e re a ta dana a yira a aatali a yira. A ta tara ka ta reve a lyawa ka ta.

⁴² “Adama o ndolo, i dana ufofu, i reve urana u na Zagbain du ri lo a tawa shi. ⁴³ Na za vu u'wa reve yashi i na vivu aa tawa, i reve waa lantsa shi, waru waa lyawa vivu ndolo uwa o u'wa wa yi shi. ⁴⁴ Adu i 'yuwan i ciga i dana ufofu a mantsa suru. Adama a na Mawun ma Vuma ma ta tawa a mantsa ma na i zuwai shi.

Aagbashi a abula

(Luk. 12:41-48)

⁴⁵ “Aagbashi a ne a da a ri na abula nu ugbozu? Ayi da za na zavu'wa va yi zuwa niyi u kalyuwusa akapi a aza a yi a agbashi, nu u casu nle ilyalya a mantsa ma sa'ani. ⁴⁶ Na zavu'wa va yi kamba, avu u cina yi u yuwan ulinga u sa'ani, u ta ca yi iliyinkapa. ⁴⁷ Amayun a da maa dansaa du, zavu'wa ndolo ta dangwa aagbashi o ndolo wo o'wo za na a dana a kalyuwusa yi itana ya yi suru. ⁴⁸ Agba nna aagbashi'i u ri na abula shi, u ta damma aciyayi a na zavu'wa va yi aa kamba go'o shi. ⁴⁹ Reve u reme malapa ma agbashi'i suru. Avu u uwa alya nu u sowi hali wo o'wo usowu obolo na aza a yi. ⁵⁰ Zavu'wa'a u ta kamba a mantsa ma na u zuwai shi, ko a mantsa ma na u ri ufofu shi. ⁵¹ Zavu'wa u ta bubatsa yi lipu, avu u kambato yi wo o'wo na aza e ikpa'a, ubata u na ama aa shon na lumi anga adama a atsumalima.”

25

Iroci ye esheli kupa

¹ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, “A mantsa mo ndolo, apa cine tsugono tsa zuva tsaa dana: A yuwan ta esheli kupa a na a tarai ifitila i le, avu a kara a 'yawa a ga'aton vali vu kasa'avu. ² Ama o ton atsuma e le olo a da, akapi a ama o ton gba aza o ugbozu a da. ³ Olo o ndolo a na aa kara a tara ta ifitila i le, agba a guza mani'in mo ro shi. ⁴ Aza o ugbozu gba, avu a bana mani'in mo ro o mupondo n ro. ⁵ Ana gba vali vu kasa'avu rawai go'o shi, avu a fara mgbada hali a lantsa.

⁶ “Na ayin utanu avu vuma ro saala, ‘Vali vu kasa'avu ta lo a tawa! Tawai i ga'aton yi!’

⁷ “Avu esheli'i suru a 'yon a lapula ifitila i le. ⁸ Avu olo'o a damma aza o ugbozu, ‘Ne'e ntsu mani'in ma du wa'a, adama a na aza a tsu a ciga ta makimaa.’

⁹ “Dada ele gba a usu nle, ‘Tsu ri na mani'in ma na maa rawa tsu na adu shi. 'Yawai ubata wa aza a na a winisa, tsara i tsura i tsulaa aciyadu.’

¹⁰ “Ana olo e esheli o ndolo a 'yawai at-sulu a mani'in, dada gba vali vu kasa'avu'u u rawai. Esheli a na gba a ri ufofu, reve a uwa o u'wa na vali vu kasa'avu'u ubata wa abuki. Dada a kpatoi unantsu wu u'wa'a.

¹¹ “A tyo de, avu esheli a na a buwai a rawa, dada a uwai yisaali, ‘Zavu'wa! Kpatu'waa tsu unantsu.’

¹² “Avu gba vali vu kasa'avu'u u usu, ‘Amayun a da maa dansaa du, n reve du shi.’ ”

¹³ Reve Yesu damma, “Adama o ndolo i dana ufofu kuci, i reve urana ko mantsa ma na ili i nda yaa fara shi.”

Iroci ya agbashi a ta'atsu

(Luk. 19:11-27)

¹⁴ Avu waru Yesu yuwisan adanshi ni iroci i nda, “A mantsa mo ndolo, apa cine tsugono tsa zuva tsaa dana: Vuma ro shi ta ciga u 'yawa mmalu ubata u ro. Kafu u kara, reve u de agbashi a yi, avu u damma le a kalyuwa itana ya yi ulobonu kafu u tawa. ¹⁵ Vuma'a u reve ta ulinga u na za suru aa yuwan. Reve u ca za vu ufaru ikebe

i gbain i azurufa* i ton. Waru u ca ta za ve ire ikebe i gbain i azurufa i re. Avu u ca za va ta'atsu ikebe i gbain i azurufa i ta. Reve u kara mmalu ma yi. ¹⁶ Ana vuma'a u kara, avu aagbashi a na u cayi ozo o to'on u yuwan ulinga ne ele, u zamiyisa ozo o ton waru. ¹⁷ Reve waru aagbashi a na a cayi ejere ne da fo u yuwain ulinga ni ikebe'e, avu u tsurisa ejere waru. ¹⁸ Amma aagbashi a na a cayi za ta, avu u kapa akari reve u soko ikebe yi zagbain va yi e ida.

¹⁹ "Ana a jimai, avu zagbai'in kamba, dada we ecei aagbashi'i ili i na a yuwain ni ikebe'e. ²⁰ Avu aagbashi a na a cayi ozo o to'on u tawisa yi no ozo o ton a na u tsurai atsuma e ikebe'e. Reve u damma, 'Zagbain, vu ca mu ta ikebe i gbain i azurufa i ton, n tsurisa ta ozo o ton.'

²¹ "Avu u usu, 'Vu yuwan ta ulinga u sa'ani. Aagbashi a abula a da vu ri, waru vu tsu uwwa ta adanshi. Ana vu yuwain abula ni ili i ke'en i nda, n ta zuwa wu vu kalyuwusa ili i na i la'ai mgbain. Tawa vu uwwa uyo'o obolo na amu.'

²² "Avu za ve ire, za na a cayi ejere, tawa reve u damma, 'Zagbain, vu ca mu ta ikebe i gbain i azurufa i re, n tsurisa ta ejere.'

²³ "Reve u usu, 'Vu yuwan ta ulinga u sa'ani. Aagbashi a abula a da vu ri waru vu tsu uwwa ta adanshi. Ana vu yuwain abula ni ili i ke'en i nda, n ta zuwa wu vu kalyuwusa ili i n na i la'ai mgbain. Tawa vu uwwa uyo'o obolo na amu.'

²⁴ "Dada aagbashi a na a cayi za ta, u tawa u dammai, 'Zagbain, n reve ta vu tu usan. Vu rotso ta cu'un vuma na tsu ciga u gasa ubata u na u cu'wain shi, vu ciga ta ili ye pere. ²⁵ Adama o ndolo mu uwwa ta wovon, dada gba n yawai n sokoi ikebe ya wu e ida. Apa wu ikebe ya wu.'

²⁶ "Reve u usu, 'Avu aagbashi a abula da shi, waru orogo a da vu ri! Vu damma vu reve ta a na n tsu ciga n gasa ubata u na n cu'wain shi. ²⁷ Vu shi ta zuwa ikebe i va o u'wa wi ikebe e ekere a aza o uvalalasa, tsara n tsura pe ili i ro wa'a atsuma a yi.'

²⁸ "Dada zagbai'in u dammai akapi a aagbashi'i, 'Ushiyi ikebe'e e ekere a yi, avu

i ca aagbashi a na a ri ni ikebe i gbain i azurufa kupa. ²⁹ Na nanza yuwan abula ni ili i na u ri na ayi, Asula a ta dashi ca yi ili ya abunda, waru u ta tsura ili hali a karalai wira. Za na gba ri na ayi shi, Asula a ta ushi ke'en na u ri na ayi. ³⁰ Gogo varyi aagbashi o ulambu wa abula o ndolo a alanga, atsuma e irumbu i na ama aa shon na a lumi anga e le na atsumalima.' "

Mogono me te ge'eto ama suru

³¹ Reve Yesu lyuwa elime nu uritosu, "Mawun ma Vuma ma ta tawa na tsugbain tsa gbain, na nlingata ma yi suru. U to o'wo Mogono, avu u danu o ootogu o uge'etosu a gbain a yi. ³² Ida yu uvadi suru o to boloto a makakan ma yi, waru u ta kasa le ure, cine za va aguba tsu kakasa ikyon na mgbele. ³³ U ta zuwa ikyon o ukere usa'ani, mgbele waru gba u zuwa le o ukere ugula wa yi.

³⁴ "Avu Mogono'o u damma aza a na a ri o ukere usa'ani wa yi, 'Tawai, Dada va ca du ta aba'un a yi. Ushiyi tsugono tsa na Asula o foboo ndu kafu u yuwan uvadi. ³⁵ Ana n danai na ambulu, i ne'e mu ta ilyalya n lyuwa. Ana n danai na akuli, i ne'e mu ta mini n sowo. Ana n yuwain limocin i ushi mu ta a 'wa du. ³⁶ Ana n danai atabu, i ne'e mu ta itana n oto. Ana n danai ubanakun, i co'wo mu ta. Ana n danai o u'wa wa ali, i kalyuwa mu ta.'

³⁷ "Reve ama a abula'a a usu, 'Zagbain, te da tse ene nuwu na ambulu, avu tsu ne'e wu ilyalya? Waru te de tse ene nuwu na akuli, avu tsu ne'e wu mini mo oso? ³⁸ Te da tse ene nuwu a nde'en, waru danga na 'wa tsu, reve tsu banu wu a 'wa tsu? Te da tse ene nuwu atabu, reve tsu ca wu itana? ³⁹ Te da tse ene nuwu ubanakun ko o u'wa wa ali, avu tsu kalyuwa wu?'

⁴⁰ "Mogono'o u ta usu, 'Ni i yuwaan ama a va, ko cine a ri ana ili i ro shi, amu da i yuwayin.'

⁴¹ "Reve waru u damma aza a na a ri o ukere ugula, 'Lyawa numu, adu na Asula a yuwayin un. 'Yawai i uwa a akina a na a ri n kima shi, za na o foboyi Mekerencesu na nlingata ma yi! ⁴² N dana ta na ambulu, agba i ca mu ilyalya n lyuwa shi. N dana ta

* 25:15 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tseheleni ayi da "talen." Kalyuwa Ucuwu wi "Ikebe."

na akuli, agba i ca mu mini n sowo shi. ⁴³ N danā tā o limocin, agba i ushi mu shi, waru n danā tā ataḅu, agba i ne'e mu itana n oto shi. N danā tā ubanakun waru atsuma o u'wa wa ali, agba i kalyuwa mu shi.'

⁴⁴ "Ama o ndolo a tā usu, 'Zagbain, urana u ne u da tse ene nuwu na ambululu ko na akuli avu tsu kudā a kamba wu? Ko vu danai o limocin avu tsu kudā a ushi wu? Waru urana u ne u da tse ene nuwu ataḅu reve tsu kudā a ca wu itana? Ko gba urana u ne u da vu danai ubanakun ko vu danai o u'wa wa ali reve tsu kudā a kalyuwa wu?'"

⁴⁵ "Mogono'o u ta damma le, 'A mantsa ma na i 'yuwain a kamba ko vuma tā atsuma a ama a va, ko cine o rotsoi ili i ro shi, amu da i 'yuwain a yuwaan.'

⁴⁶ "Ama o ndolo a ta uwa atsuma a atsumalima a na a ri n koto shi, amma ama a abula a ta yuwan wuma u babu ukotu."

26

O fobo tā o una Yesu

(Mak. 14:1-2; Luk. 22:1-2; Yah. 11:45-53)

¹ Ana Yesu kotoi a yuwusan adanshi e ili i nda, daḅa u dammai ojoro a yi, ² "I reve tā, rana re da buwai a fara Abuki a Mapasa,† waru amu, Mawun ma Vuma, amu da ee reme, avu a vara mu a akpata."†

³ Reve nan ganu a gbagbain na azagbain o boloto o u'wa wa aabara a nan ganu na a tsu de Kayafa. ⁴ Avu a yuwan ifobi tsara e reme Yesu usokowu, reve o una yi. ⁵ Reve a damma, "Woo lobono tsu yuwan yi a mantsa ma Abuki a Mapasa shi, adama a na ama a tā 'yaṣan nlangi."

Ka na mani'in ma maguru

(Mak. 14:3-9; Yah. 12:1-8)

⁶ Ele pe atsuma e ifobi i na ee reme Yesu, ayi gba u danā tā de Batanya o u'wa wa Simo makutu. ⁷ Ayi a alya e ilyalya daḅa ka ro tawai ubata wa yi na meden ma aatali ma sa'ani. Atsuma a yi mani'in ma maguru me ikebe lon ma danā tā pe. Reve u tsuwan Yesu a aaci.

⁸ Ana o ojoro a yi e enei ili i ndolo, avu a uwwa upan hali a damma, "Cine tsa da waḅa lungususa ikebe? ⁹ Na a shi a wina yi,

a shi tā tsura ikebe ya abunda, reve a ca alambi."

¹⁰ Agba Yesu reve tā ili i na aa dansa, daḅa u damma nle, "Cine tsa da yaa damatosun ka nda? U yuwaan mu tā isa'ani. ¹¹ I tā na alambi atsuma a du kuci, amu agba maa jima pa obolo na adu shi. ¹² U tsuwan mu tā mani'in ma nda, tsara u fobo lipu va adama a acida. ¹³ Amayun a da maa dansaa du, ubata u na aa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a nda atsuma o uvadi suru, a ta damma ili i na ka nda yuwain a cuwusan na ayi."

Yahuza usu tā u wina Yesu

(Mak. 14:10-11; Luk. 22:3-6)

¹⁴ Avu za tā atsuma a Kupanejere, za na a tsu de Yahuza Iskariyoti, 'yawu u yuwan adanshi na nan ganu a gbagbain. ¹⁵ Reve u damma, "Nye i da yaa tsupa mu nna n ca du Yesu?" Avu a ca yi ikebe† i azurufa* mata'atsu. ¹⁶ Diga a mantsa'a reve u reme izami ure u na waa wina le Yesu.

A yuwain Abuki a Mapasa

(Mak. 14:12-21; Luk. 22:7-13, 21-23; Yah. 13:21-30)

¹⁷ O urana wu ufaru u na aa yuwusan Abuki o Opopofu,† avu ojoro a tawa a yuwan Yesu yeci, "Te da vu cigai tsu fobo alya e ilyalya adama Abuki a Mapasa?"

¹⁸ Avu u usu, "Yawai a lyuci ubata u vuma ro, avu i damma yi, Manlu ma damma: 'Mantsa ma na a dangwaa numu ma ta yuwusan. N ta yuwan Abuki a Mapasa no ojoro a va o u'wa wa wu.' ¹⁹ Avu a yuwan cine u damma nle, reve o fobo ilyalya ya Abuki'i de.

²⁰ Ana urana u kotoi, reve Yesu na Kupanejere† a danu alya. ²¹ Ele pe atsuma a alya, avu u damma, "N ta dansaa du amayun, za tā atsuma a du u ta wina mu."

²² Ojoro'o a uwwa uyo'o shi, reve a kara e eceshe yi aza a tā tā, "Amayun, Zagbain, amu da maa wina wu shi. Ko amu da?"

²³ Reve Yesu usu, "Vuma na otoyī ukere wa yi a mataḅa ma tā na amu, ayi da za na aa wina mu. ²⁴ Amu Mawun ma Vuma, n ciga n 'yuwan n kuwa, cine a danai adama a va de nu ujimu. Amma woo yo'ono vuma

* **26:15** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "aguriyon." Kalyuwa Ucuḅuwu wi "Ikebe."

na wina numu shi. U shi ta la'aa yi nna a shi a matsan yi shi.”

²⁵ *Avu* Yahuza za na aa wina yi, damma, “Manlu, amayun *amu* da shi, ko *amu* da?” *Avu* Yesu usu, “Ee, *avu* da.”

Alya e Iyalya yu Ukosu

(*Mak. 14:22-26; Luk. 22:14-20*)

²⁶ Ele pe atsuma a alya, reve Yesu tara oopopofu. *Avu* u godyoo *Asula* reve wu busa yi. Dada waa ca ojoro'o *avu* u damma, “Ushiyi oopopofu a nda'a i tama yi, lipu va da nda'a.”

²⁷ *Avu* Yesu tara mokoto *avu* u godyoo *Asula* adama a yi, reve u ca ojoro'o *avu* u damma, “Suru ndu sowoi. ²⁸ Adama a na mpasa n va n da za na o o'woi iroci ya akucunu† a na *Asula* a yuwain na ama a yi, adama a yuwaan le gafura vu nusu le. ²⁹ N damma du nda, ma a dashi sowo masayan ma inabi† shi, she na n sowo yi o ure u sa'avu o tsugono tsa Dada va.”

³⁰ Ana a canai ishpa, reve o uta a tyo a Masasan ma Zetun.†

Bituru kucina ta u te isawan na Yesu

(*Mak. 14:27-31; Luk. 22:31-34; Yah. 13:36-38*)

³¹ Reve Yesu damma ojoro a yi, “Na ayin a nda, suru ndu i ta suma *avu* i lyawa mu, cine vumavasula dammai, ‘*Asula* a ta gala za va aguba, waru ikyon ya yi i te bete'we.’ ◇

³² “A mantsa ma na n 'yoyin atsuma a akwakwa, n ta 'yawa atsuma a Galili, n ta fara rawaa du de.”

³³ Reve Bituru damma, “Ko na akapi aa wasan wu, *amu* maa wasan wu shi!”

³⁴ *Avu* Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa wu, na ayin a nda, kafu moton ma saala vu ta damma vu reve mu shi, toto uta'atsu.”

³⁵ Amma reve gba Bituru damma, “Maa damma n kufa ta e reve wu shi! N ta kuwa obolo na *avu*!” Ne da fo akapi o ojoro'o a dammai.

Yesu yuwan ta avasa e Getisemeni

(*Mak. 14:32-42; Luk. 22:39-46*)

³⁶ *Avu* Yesu kara a 'yawa ubata u na a tsu de Getisemeni obolo no ojoro a yi, *avu* u damma le, “Isawain pa nda, *amu* n ta 'yawa ndede n yuwan avasa.” ³⁷ Reve u

tara Bituru no olobo e re a Zabadi, Yakubu na Yahaya. U dana ta na atsumolangu waru lon. ³⁸ Dada u damma nle, “N ta na atsumolangu gashi u to una mu. I danu pa nda, i dana e ipiri obolo na *amu*.”

³⁹ *Avu* u 'yawa makasu, reve u kingyo *avu* u kadato urewesu wa yi a tyo e ida. *Avu* u yuwan avasa, “Dada va, nu u n ri yuwan, she vu ca mu mokoto ma atsumalima a nda wan. Amma vu yuwan ili i na n cigai wan, she ili i na vu cigai.”

⁴⁰ *Avu* u kamba ubata wo ojoro a ta'atsu'u, reve u cina le a nlavu. *Avu* u damma Bituru, “Cine tsa da mata'atsu ma du i ri a nlavu, agba i gura yuwan ipiri na *amu* hali rumu ta shi? ⁴¹ I dana wuma tsara i yuwan avasa i tsura ucira u na yaa gura isawan mantsa ma malyungwa. Asuvu a du a ciga ta a yuwan ili i na i ri mejege, amma lipu ri nu ucira shi.”

⁴² Reve waru u lyawa le tsara u yuwan avasa, *avu* u damma, “Dada va! Na aa tawa mokoto ma nda shi, reve wo o'wo she na n sowo yi, n ta yuwan ili i na vu ciga numu n yuwan.”

⁴³ Ana u kambisai *avu* u cinisa le a nlavu adama a na a gura kpatu'wa esu e le shi.

⁴⁴ Dada u lyawa nle a nlavu, *avu* u 'yawa u yuwan avasa wa ta'atsu, *avu* u vasa adansa ili i ta.

⁴⁵ Reve u kambisa ubata wo ojoro'o, *avu* u damma le, “Cine i buwai a nlavu e ivuwusan? Gogo mantsa ma yuwan ta. *Amu* da, Mawun ma Vuma, ma na aa ca e ekere o ucira wa ama a vama. ⁴⁶ 'Yoyin tsu karai. Kalyuwai, apa vuma na aa wina mu rawai.”

E reme ta Yesu

(*Mak. 14:43-50; Luk. 22:47-53; Yah. 18:3-12*)

⁴⁷ Yesu atsuma a adanshi, *avu* Yahuza atsuma a Kupanejere, u rawa ugeru no obolo a ama. Nan ganu a gbagbain na azagbain a lyungu ta ama'a no oloko na mutsun m pe'eni adama a nlangi. ⁴⁸ Yahuza damma le ta de, “I te reve vuma na yee reme, na n 'yawa n casa yi ni ikatalu.” ⁴⁹ *Avu* Yahuza kara a 'yawa ya Yesu mejege, reve u damma, “Aku, Manlu!” *avu* u katala yi.

⁵⁰ Dada u usuyi, "I'utsa, yuwan ili i na vu tawai vu yuwan." Dada ama'a a tawai avu e reme yi ugbamu.

⁵¹ Avu za ta atsuma o ojoro e Yesu u tala matsun me pe'eni, reve u kodo utsuvu wa aagbashi wa aabara a nan ganu. ⁵² Avu Yesu damma yi, "Kambuwa matsun me pe'eni ma wu. Za na yuwain nlangi na matsun me pe'eni, na matsun me pe'eni ma da fo waa kuwa. ⁵³ I reve ta amayun n ta gura pati Dada va, avu u ca mu obolo obolo a nlingata ma Asula kupa ne ejere† a na a la'ai obolo suru adama a nlangi. ⁵⁴ Amma i ciga i 'yuwan wo o'wo tsunda, tsara o shiton ili i na Adanshi a Asula a dammai."

⁵⁵ Dada Yesu dammai obolo'o, "I tawa ta tsara i reme mu no oloko na mutsun m pe'eni gashi amu za vu ngalalai da. Usana suru n dana ta o ritosu atsuma a Aa'isamapada, agba i reme mu pe shi. ⁵⁶ Amma ili i nda i fara ta suru, tsara ili i na amasula a danai i shiwan." Dada ojoro'o suru a sumai avu a lyawa yi.

Azagbain a Mbara a yuwan ta Yesu yeci (Mak. 14:53-65; Luk. 22:54-55, 63-71; Yah. 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Aza a na e remei Yesu a tara yi ta a tyo o u'wa wa Kayafa, aabara a nan ganu, ubata u na munlu n Wila na azagbain o bolotoi wira u ta. ⁵⁸ Avu Bituru tonishi le makasu, hali a rawa a aarara o u'wa wa aabara a nan ganu. Reve u danu zuzu na adugari a Aa'isamapada, tsara we ene ili i na yaa fara na Yesu.

⁵⁹ Nan ganu a gbagbain na Azagbain a Mbara† suru a shi ta a ciga o una Yesu. Reve a zamishi ama a na aa yuwan epen gayin a aci a yi o ukobu wu uge'etosu. ⁶⁰ Ama na abunda a tawa ta a yuwan epen gayin a aci a yi, amma azagbain a tsura ili ya amayun i na yaa zuwa o una yi shi.

Reve ama e re a tawa a damma, ⁶¹ "Vuma nda damma ta, 'N ta lungusa Aa'isamapada a nda, avu n suwisa yi atsuma a rana ta'atsu.' "

⁶² Avu aabara a nan ganu a 'yon mishin, reve we ece Yesu, "Vu ri ni ili i na vaa damma adama e ili i na ama a nda a dammai shi?" ⁶³ Agba u damma ili i ro shi.

Avu aabara a nan ganu a dammisa yi, "Atsuma a aala a Asula a wuma n zuwa wu ta vu cucina: Damma tsu na avu da Zamawawa, Mawun ma Asula."

⁶⁴ Reve Yesu usu, "Ee, ne dada cine vu dammai. Amayun a da maa dansaa du suru: a 'yawa elime i te ene Mawun ma Vuma nden o ukere usa'ani u Mogono ma Asulazuva, waru i te ene yi a tawa e eleshe a zuva!"

⁶⁵ Ana aabara a nan ganu a uwwai ili i ndolo, avu wu kara itana ya yi adama a atsumolangu, reve u damma, "Kai! Vuma nda yuwan ta adanshi a vama e ekere a Asula! Tsu ciga za dashi yuwan adanshi o ro adama a yi shi. Suru ndu yu uwwa ta a na u yuwain adanshi a vama e ekere a Asula. ⁶⁶ Nye i cigai a yuwan na ayi?"

Avu a usu, "U yuwan ta unusu u na u rawai o una yi." ⁶⁷ Avu a caraa Yesu matsan o urewesu, reve a kukumu ekere avu a cikwa yi. Reve ozo o ro a basa yi. ⁶⁸ Reve a damma, "Vu damma avu dada Zamawawa'a! Adama o ndolo damma tsu za na cikwa nuwu!"

Bituru wasan ta Yesu (Mak. 14:66-72; Luk. 22:56-62; Yah. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ A mantsa mo ndolo, Bituru lo ubuwu nden a aarara, avu aagbashi o usheli a rawa ya'a yi, reve u damma, "Avu fo vu to obolo na Yesu za va Galili."

⁷⁰ Reve Bituru damma a makakan ma ama, "Ne da u ri shi! N reve ili i na vaa dansa shi!"

⁷¹ Ana u lyawai ubata u na u shi, reve u kamba o unantsu, avu usheli u ro we ene yi. Reve u damma ama a na a danai lo, "Vuma nda fo u to obolo na Yesu za va Nazara."

⁷² Avu waru Bituru wasisan u damma, "N cucina ta n reve vuma nda shi!"

⁷³ A jima shi, avu ama o ro a na a danai lo mishin a kara a 'yawa ubata wa Bituru avu a damma, "Amayun, avu vu ta pe atsuma a aza a na o tonishiyi Yesu. Tsu reve ta ne, o una u na vaa yuwusan adanshi tsa ama a Galili."

⁷⁴ Dada Bituru dammai, "N cucina ta amayun a da maa dansa! Asula a ca mu

† 26:53 Obolo suru, a ta na asoja 6,000: Reve Yesu damma u ta gura de nlingata ma Asula 72,000 n tawa n kamba yi nnu u ciga u yuwan ne.

atsumalimā na amayun a ɗa mu shi! N reve vuma ndolo shi!”

Daɗa moton ma saalashi. ⁷⁵ Daɗa Bituru cuwain ni ili i na Yesu damma niyi: “Kafu moton ma saala, vu ta wasan a na vu reve numu uta'atsu!” Avu wu utā u shon nā atsumolāngu a ɗabunda.

27

A tara ta Yesu a tyo ya Bilatu

(Mak. 15:1; Luk. 23:1-2; Yah. 18:28-32)

¹ Nā wasasa, avu nan ganu a gbagbain suru na azagbain a yuwan ifobi i le a aci e Yesu tsarā o una yi. ² Reve a nla yi avu a tara yi a tyo ya Bilatu† Gwamna.

Ukwa wa Yahuza

(Agy. 1:18-19)

³ Ana Yahuza, za na cayi Yesu e ekere a n'yuwatan mā yi, we enei a padaa ta Yesu uguna wu ukwa, reve u yuwan shinreve nu ulinga u na u yuwain. Daɗa u tarai ikebe i azurufa* mata'atsu'u u kambuwaā nan ganu'u obolo na azagbain. ⁴ Reve u damma, “Unusu† u na n yuwain ayi ɗa: N ca ɗu ta vuma na ri nu unusu shi tsarā yu una yi.”

Avu a usu, “To, te imini i tsu nā za ndolo? Addama a wu a ɗa ndolo'o, babu imini i tsu.”

⁵ Daɗa Yahuza ocoi ikebe'e pe atsuma a Aa'isamapada. Reve u 'yawa wu nla aciyayi zuva hali u kuwa.

⁶ Avu nan ganu a gbagbain a tara ikebe'e reve a damma, “U ushi ta ikebe i nda adama a wuma u vuma. Wila u damma ta tsaa zuwa le obolo ni ikebe ya Aa'isamapada shi.” ⁷ Avu a tara ikebe'e reve a tsula uɗuma wu za na a ma'asa mpondo, tsarā a tsura ubata u na aa cidō omocin nā a kuwa atsuma a Urishelima. ⁸ Ayi ɗa i zuwai e ɗeyi ubata'a, “Uɗuma wu Mpasā” hali a tyo a mantsa ma na a ɗanai aatagada a nda. ⁹ Adama o ndolo a ɗa ili i na Irimiya† vumavasula dammai i shiwain:

“A tara ta ikebe i azurufa mata'atsu, ikebe i na aza a Isra'ila a usuyi a na aa tsupa adama a yi.

¹⁰ A tsula ta uɗuma wu za na a ma'asa mpondo cine Asulazuva a damma numu.” ◇

Bilatu yuwan ta Yesu yeci

(Mak. 15:2-5; Luk. 23:3-5; Yah. 18:33-38)

¹¹ A mantsa mo ndolo, Yesu shi ta mishin a makakan ma Bilatu Gwamna, avu Bilatu ece yi, “Avu mogono ma aza a Isra'ila ma ɗa?”

Reve Yesu usu, “Ee, cine vu dammai ne ɗa u ri.”

¹² Amma ana nan ganu a gbagbain na azagbain a yuwain epen a aci a yi, u yuwan adanshi shi. ¹³ Daɗa Bilatu damma niyi, “Vu uwwa adanshi a na aa yuwusaan a aci a wu shi?” ¹⁴ Agba Yesu damma ili i ro shi, ɗaɗa gwamna'a wo o'woi a asalama lon.

Bilatu usu ta Yesu kuwa

(Mak. 15:6-15; Luk. 23:13-25; Yah. 18:39-19:16)

¹⁵ Aa'wan suru a mantsa mā Abuki a Mapasa, gwamna tsu lyawa ta za ro na ri o u'wa wa ali, za na ama a ɗangwai. ¹⁶ A mantsa mo ndolo, vuma na a tsu de Baraba ɗana ta pe atsuma o u'wa wa ali. Ama suru e reve ta a na vuma va aɗula ɗa shi, ko ke'en. ¹⁷ Adama o ndolo ana ama o bolotoi ubata u ta, ɗaɗa Bilatu ece nle, “Atsuma aza a na a ri pe atsuma o u'wa wa ali, zane ɗa i la'a cigai n lyawa? I ciga ta n lyawa Baraba ko Yesu za na ee ɗesu Zamawawa?” ¹⁸ Bilatu reve ta a na azagbain a tawai na Yesu ubata wa yi adama a tsushu'un tsa ɗa.

¹⁹ Bilatu† ubuwu lo nden o ootogu o uge'etosu, ɗaɗa ka va yi lyunguwa niyi ikaka i nda: “She vu yuwan ili i ro nā vuma nda wan, adama a na ko iwuya i ta u yuwan shi. Ana'an n yuwan ta alavu a aci a yi, waru u ta ɓali mu lon.”

²⁰ Agba nan ganu a gbagbain na azagbain a zuwa ta okolo a ama o obolo'o a pati a lyawa Baraba, agba o una Yesu.

²¹ Avu Bilatu ecishe obolo'o, “Atsuma a ama e re a nda, zane ɗa i cigai n lyawaa ɗu?”

Reve a usu, “Baraba.”

²² Reve Bilatu ece le, “To, cine i cigai n yuwan nā Yesu, za na ee ɗesu Zamawawa?”

Avu suru nle a usu, “Vara niyi a akpata.”

* **27:3** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tsuheleni ayi ɗa “aguriyon.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.” ◇ **27:10** Irm. 32:6-9.

23 Reve Bilatu ece le, “Nye i zuwai? Unusu u ne u da u yuwain?”

Avu a dashi saala lon, “Vara niyi akpata!”

24 Ana Bilatu enei babu ili i na waa gura yuwan waru, waru ama a da nda e temei nlangi. Dafa u kenei mini avu u sa'a ekere a yi a makakan me le reve u damma, “Babu imini i va na mona ma vuma nda, adu da yoo una yi.”

25 Reve suru nle a usu, “E reme tsu nu unusu atsu na muwun n tsu adama a na o una niyi.”

26 Avu Bilatu lyawaa le Baraba. Reve u damma asoja a fufaba Yesu na asudu, avu a 'yawaw a vara yi a akpata.†

Asoja a yuwaan ta Yesu ulamu

(Mak. 15:16-20; Yah. 19:2-3)

27 Avu asoja a gwamna a tara Yesu a uwa pe o ukobu, reve a kandaruwa yi suru.

28 Reve o fodo yi itana, avu o oto yi aayala a saan lon. 29 Avu a tara awanda a kandaruwaa yi a aaci gashi ookokolo. Reve a zuwa aadanga o ukere usa'ani wa yi, avu a kingyo a makakan ma yi reve a yuwaan yi ulamu, “Tsu ca wu ta tsugbain, mogono ma aza a Isra'ila.” 30 Avu a tsuwaan yi matsan. Avu a ushi aadanga o ukere wa yi'i, avu a fufaba yi a aaci na ayi. 31 Ana a kunai a yuwasaan yi ulamu a tyo o ukosu, avu o fodo yi aayala'a, reve otowiso yi itana ya yi. Avu o utaa yi tsara a 'yawaw ubata u na oo una yi.

A vara ta Yesu a akpata

(Mak. 15:22-32; Luk. 23:27-43; Yah. 19:17-27)

32 Ele a motaa, avu a ga'an na vuma va Kurani, vuma na a tsu de Simo. Avu asoja'a a zuwa yi u tanu akpata'a nu ucira.

33 Reve suru nle a tawa ubata u na a tsu de Gologota† (urevu wa yi u da Ubata wo Ookoluwo.) 34 Avu asoja'a a ca Yesu masayan ma na a jambarai na aguma o okono tsara u sowo. U pede yi ta reve u 'yuwan o sowo. 35 Ana a vara niyi a akpata'a,† reve asoja a yuwan anca'wa dafa e ne'eshein itana ya yi. 36 Reve asoja'a e

isawan lo e ipiri ya yi. 37 A dana ta ili i na i zuwai a vara niyi akpata'a, reve a vara yi zuwa va aaci a yi a akpata. Apa ili i na a danai:

AYI NDA, AYI DA YESU MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

38 Waru asoja'a a vara ta evu e re a akpata, za ta o ukere usa'ani, za ta gba o ukere ugula. 39 Aza a na a karasa lo, reve a lumgbatsasa aci e le avu e isula yi. 40 Reve a damma, “Vu damma ta vu ta gura buɓoso Aa'isamapada, avu vu suwisa yi atsuma a rana ta'atsu. Adama o ndolo wawa aciyawu! Na avu Mawun ma Asula ma da vu ri na amayun, cipa de a akpata'a!”

41 Ne da waru nan ganu a gbagbain na munlu n Wila n yuwaan niyi ulamu.

42 Reve a damma, “U wawa ta ozo o ro, agba u gura wawa aciyayi shi! U damma ta a na ayi da mogono ma aza a Isra'ila. To, lyawa niyi tse ene u cipa e ida diga de a akpata'a. Nnu u yuwan ne tsu ta usu yi. 43 U zuwaa ta Asula ucira, lyawa Asula a wawa yi, nu u ciga. Hali gba u damma ta, ‘Amu da Mawun ma Asula.’ ” 44 Evu a na a varai a akpata obolo na ayi e isula yi ta fo.

Ukwa wa Yesu

(Mak. 15:33-41; Luk. 23:44-49; Yah. 19:28-30)

45 Ana urana u rawai aci, avu irumbu i baru ida mabula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. 46 A mantsa mo ndolo, reve Yesu saala, “Eloi, Eloi,† lama sabaktani,” nga, “Asula a va, Asula a va, nye i zuwai vu vari numu?”

47 Ozo o ro a na a danai lo mishin ubata'a, ana a uwwai ne, avu a damma, “Iliya da wee desu!”

48 Avu za ro suma u tsupu ashidi a mini ma alamu, reve wu nla yi a aadanga reve u cayi tsara u sowo. 49 Reve ozo o ro a damma, “Isawain, tse enei ko Iliya ta tawa u wawa yi!”

50 Avu Yesu saalisa, dafa u kuwai.

51 A mantsa mo ndolo, reve Asula a zuwa umuna‡ u na u danai Upasu wa Akiza atsuma a Aa'isamapada u karalai ure, diga

† 27:46 Ayi danshi “Eloi” mesun ma yi ma shon ta unata na mesun ma aala a Iliya. Adama o ndolo ana ama'a a uwwai Yesu adansa “Eloi, Eloi” a ta dansa u ta desu Iliya. ‡ 27:51 Umuna u nda u da u ne'eshein Upasu wa Akiza nu Upasu u na u La'ai Akiza atsuma a Aa'isamapada. Aabara a nan ganu a da goon a tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza u ta atsuma a aa'wan.

zuva a tyo e ida. Avu ida i ramo, avu atali a batsa. ⁵² Reve ason a kpatu'wa, avu a 'yasan ama a abula na abunda a na a kuwai de. ⁵³ O uta ta atsuma a ason, waru ana a 'yasin Yesu atsuma a akwakwa, a uwa ta atsuma a lyuci va akiza, Urishelima, ubata u na ama a abunda e ene nle.

⁵⁴ Ana yali na asoja a na a ri obolo na ayi a pirishi Yesu e enei cine ida i ramoi, obolo ni ili i na i farai suru, a uwwa ta wovon lon. Dada a dammai, "Mawun ma Asula ma da u ri mayun!"

⁵⁵ Amaci na abunda a na o utai Galili a na o toniyi Yesu tsara a kamba yi, a dana ta lo mishin makasu a akanla. ⁵⁶ Meri Magadaliya dana ta pe atsuma e le, na Meri mma va Yakubu na Isuhu, na ka va Zabadi za na ayi da mma va Yakubu na Yahaya.

Acida e Yesu

(Mak. 15:42-47; Luk. 23:50-56; Yah. 19:38-42)

⁵⁷ A yuwan ta vuma vi ikebe ro na a tsu de Isuhu, vuma lyuci va Arimatiya. Toni va Yesu da. Nu ulivu u ndolo avu u tawa Urishelima. ⁵⁸ Avu u 'yawa ubata wa Bilatu, tsara u lyawa yi u tara lipu va Yesu. Dada Bilatu dammai asoja a yi a ca yi. ⁵⁹ Dada u tarai lipu'u, reve u katala yi no okoro. ⁶⁰ Avu u zuwa yi atsuma a aason a sa'avu za na u kapa atsuma a aatali. Reve u kebe aatali a gbain tsara u ula unwa wa aaso'on. Ana u yuwain ne dada u karai. ⁶¹ Avu Meri Magadaliya na Meri ro a danu lo zuzu na aaso'on.

Asoja e ipiri ya aason

⁶² O urana we ire, Ashibi, avu nan ganu a gbagbain na Afarishi o boloto ubata wa Bilatu. ⁶³ Reve a damma, "Zagbain, tsu cuwan ta ana za ve epen o ndolo danai wuma u damma ta, 'Na a yuwan rana ta'atsu n ta 'yon atsuma a akwakwa.'" ⁶⁴ A zuwa ama a piri aason o ndolo ulobonu hali rana ta'atsu ndolo. Na ne da a yuwain shi, ojoro a yi a ta tawa e iva lipu va yi, reve a damma ama a na Asula a 'yasan yi ta atsuma a akwakwa. Epen o gogo a ta la'a za vu ufaru uwuyanu."

⁶⁵ Dada Bilatu dammai, "Tarai asoja o ro tsara a 'yawa a piri aason o ndolo cine yaa gura yuwan ulobonu." ⁶⁶ Reve a kara

o fobo aaso'on ulobonu lon, waru avu a zuwa eerepu o urotsuŋ wa gwamna, reve a lyawa lo asoja a dana e ipiri.

28

U'yosun wa Yesu atsuma o ukwa

(Mak. 16:1-10; Luk. 24:1-12; Yah. 20:1-10)

¹ Na wasasa wa Aladi, reve Meri Magadaliya na Meri ro a 'yawa tsara a kalyuwa aaso'on.

² A mantsa mo ndolo, ida i ramo ta nu ucira. Reve malingata ma Asulazuva ma cipa diga zuva, avu u 'yawa ubata u na aaso'on a ri, avu u gandaluwa aatali a na a ulayi unwa wa aaso'on. Reve u danu zuva va yi. ³ U dana ta e ikanasa tsi imadatsu, itana ya yi i dana ta u'uri puwu. ⁴ Asoja a na a danai e ipiri ya aaso'on, reve wovon u reme le lon adama a malingata ma Asula, avu a uwa meje'en ma lipu, avu a riyay e ida gashi akwakwa.

⁵ Reve malingata'a ma damma amaci'i, "She yu uwwa wovon wan. N reve ta i te izami ya Yesu, za na a varai a akpata.

⁶ Wu pa shi. U 'yon ta atsuma a akwakwa cine u damma ndu waa yuwan. Tawai ye ene ubata u na lipu va yi danai. ⁷ 'Yawai i damma ojoro a yi gogogo, 'Yesu 'yon ta atsuma a akwakwa. U ta de elime a du a 'yawa Galili, i te ene yi de.' Ayi da n tawai n damma du."

⁸ Dada amaci'i a lyawushi aaso'on. A dana ta a uwwusa wovon, waru a dana ta a yuwusan mazanga lon fo. A suma ta tsara a damma ojoro'o ili i na i farai. ⁹ Babu usan reve Yesuŋ cina le, avu u casa le. Reve a rawa zuzu na ayi e reme ana a yi, avu a yuwaan yi aganda. ¹⁰ Avu u damma, "She yu uwwa wovon wan! 'Yawai i damma ojoro a va a 'yawa Galili. A ta cina mu de."

Asoja a usu ta a yuwaan epen

¹¹ Ana amaci'i a yuwain ukaru u le, reve asoja a na a danai e ipiri ya aaso'on a kamba atsuma a lyuci, avu a damma nan ganu a gbagbain ili i na i farai suru. ¹² Reve nan ganu a gbagbai'in o boloto ubata u ta na azagbain a lyuci avu a yuwan asala. Reve a ca asoja'a ikebe ya abunda, ¹³ reve a damma le, "Dammai ama a na ojoro e Yesu a tawa ta na ayin, dada e iva lipu va yi adu

pe atsuma a nlavu. ¹⁴ Nna adanshi a nda a rawa a atsuvu a gwamna, tsu ta yuwaan yi adanshi tsara tsu wawa du atsuma a addama.” ¹⁵ Avu asoja'a a ushi ikebe'e, reve a yuwan cine a damma nle a yuwan. Ne da adanshi'i a bazai atsuma a Yahuda hali a tyo ana'an.

Yesu yuwan ta adanshi no ojoro a yi

(Mak. 16:14-18; Luk. 24:36-49; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)

¹⁶ Avu ojoro kupa na za ta'a a kara a 'yawa a masasan mo ro atsuma a Galili ubata u na Yesu damma nle a 'yawa. ¹⁷ Ana a rawa e ene niyi, avu a yuwaan yi aganda, agba ozo o ro e le a usu shi. ¹⁸ Dada Yesu tawai ubata u le reve u damma, "Asula a ca mu ta ucira atsuma a zuva ni ida suru. ¹⁹ 'Yawai i tsura otoni atsuma o uvadi suru. I rumbu le atsuma a ala† a Dada, na ala a Mawun na ala a Ruhu va Akiza.† ²⁰ I rito le a yuwan ili i na n damma ndu. N ta dana obolo na adu kuci, hali a tyo o ukosu wu uvadi.”

Alabari a Sa'ani a Marku

Ucuduwu wa aatagada a nda

Marku, vuma na danai aatagada a nda, u reve ta ajiya. U dana ta zuzu na Bituru. A mantsa ma na moo tono ukwa wa Yesu Zamawawa nu u'yosun wa yi, Marku yuwan ta mmalu a tyosu bata bata na Banaba, zagbain ro atsuma a aza e Itoni. Ele ra da a lingai reve e teme a tsurusu aza e Itoni ubata u na a danuyi biti.

Marku damma tsu ta aalabari e Yesu nu ucira. Babu usan na Yesu koto mayan mo ulinga wa asalama u ta, reve u kara a tyo ubata u ro u yuwisan ulinga wa asalama u ro de. U roco ta cine Yesu danai agbashi. A mantsa mo ndolo, ama'a a ciga ta Zamawawa na ri mogono mo ucira pa o uvadi, agba Yesu dana ne shi. Ama o ro a 'yuwan ta Yesu, reve o fofo cine oo una yi. Marku roco ta a na ayi nda ulinga wa Yesu u da, waru ne da u yuwain ulinga u mawawa ma ama.

Aatagada a nda o to rocosu aza e Itoni ana'an cine tsoo o'wo agbashi o ozo o ro. U roco ta cine Yesu sowoi atsumalima adama a na ne da Asula a cigai u yuwaan ama aganda. Ne da Asula a yuwain mazanga ni ili i na Yesu yuwain, agba gogo u tu ubata u gbain o ukere usa'ani wa Asula. Ko na tsu sowo atsumalima gogo adama a na tsaa yuwusan ili i mejege a na tsoo tono Asula, Asula a ta zangana na atsu fo.

Ili i na iri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (1:1-8)
2. Urumbusu na malyungwa ma Yesu (1:9-13)
3. Yesu atsuma a Galili (1:14-9:50)
4. Yesu lyawa ta Galili a tyo Urishelima (10:1-52)
5. Ajuma o ukosu wa Yesu: Malyungwa ma yi nu ukwa wa yi (11:1-15:47)
6. Yesu ta wuma (16:1-8)
7. Yesu roco ta aciyayi ubata wo otoni a yi (16:9-20)

Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu (Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Yah. 1:19-28)

¹ Apa nda Alabari a Sa'ani e Yesu† Kristi Zamawawa,† Mawun ma Asula. ² U fara ta ununa Asula a dammai ana Ishaya vumavasula† danai ili i na Asula a damma niyi waa fara:

“N ta lyungu malingata ma va, elime a wu, za na aa lapulaa wu ure. ◇

³ Udyo wu nanza e dewu atsuma o una, ‘Fofoyi Zagbain ure, yuwain ure wa yi mejege.’ ” ◇

⁴ Yahaya† za vu Urumbusu da danai malingata ma na ma yuwusain alajiya o una. Alajiya a na u yuwusain adama a na ama aa vadala† o unusu u le a kambu ubata wa Asula u da. A tawa ta tsara u rumbu le tsara Asula a yuwaan le gafura vu nusu le. ⁵ Avu ama e ida ya Yahuda suru, hali na ama a Urishelima suru a tawusa ubata wa yi tsara a uwwa yi. Aza a na a dansaa niyi nusu le, u rumbusu le ta o Udolu wa Urdu.

⁶ Wo otosu ta itana ye eleme a arakumi, waru wu nasa ta gbakala vu ukwan. U lyuwusa ta apapari ni ishiki. ⁷ U dana ta a dansaa ama, “Nanza ta lo a tawa acapa a va za na la'a numu tsugbain, n rawa n kanza m bada vunu va aatan va yi shi. ⁸ Amu na mini ma da ma rumbusu du, amma ayi u ta rumbu du na Ruhu va Akiza.”†

Urumbusu nu ulyungusa wa Yesu

(Mat. 3:13-4:11; Luk. 3:21-22; Luk. 4:1-13)

⁹ Avu wo o'wo a mantsa mo ndolo Yesu uta ta de Nazara e ida ya Galili. Ana u rawai o Udolu wa Urdu, avu Yahaya rumbu yi. ¹⁰ Ayi a motaa a mini'i, avu we ene zuva† kpatu'wa, avu Ruhu cipaa yi oroci a mufa. ¹¹ Avu a uwwa udyo u ro de zuva, u damma, “Avu da Mawun ma na n cigai, n ta yuwusan mazanga na avu lon.”

¹² Babu usan, avu Ruhu tara yi a 'yawa o una. ¹³ Avu u dana pe o una rana amunga, Male† a lyungusa yi. U danu ta ni inama yu una, agba waru nlingata ma Asula n dana ta a kambusa yi.

Yesu de ta ama a nashi aza e mereme ma mugula

(Mat. 4:12-22; Luk. 4:14-15; Luk. 5:1-11)

14 Ana Hiridu Antiba ɓaruyi Yahaya, ɓavu Yesu uwa pe e ida ya Galili a casu Alabari a Sa'ani a Asula. 15 U dana ta a dansa, “Mantsa ma yuwan ta, tsugono tsu Asula† tsa yuwan ta zuzu. Vadalai, i usu Alabari a Sa'ani.”

16 Ayi a mmalu a nge'en m Mala ma Galili, ɓavu we ene Simo* na Andarawu mawun ma anawu ma yi aza e mereme ma mugula, a varishi igolo a mala'a. 17 ɓavu u damma le, “Toni numu, n ta kambato du aza a na a tawaa na ama.” 18 ɓavu a lyawushi igolo i le, ɓavu o toni yi.

19 Ana u lyuwai elime na mmalu wa'a, ɓavu we ene muwun ma Zabadi, Yakubu na vawun va yi Yahaya, ele pe a wantsun a lapulusa igolo i le. 20 ɓavu u deshi nle, ɓavu a lyawa Zabadi dada le a wantsu'un na aza a zamalinga. ɓavu o toni yi.

Yesu lo ta otoni a lima
(Luk. 4:31-37)

21 ɓavu Yesu no ojoro a yi a uwa pe a lyuci va Kafarnahum. O urana wa Ashibi ɓavu u uwa a aa'isa,† u reme uritosu. 22 ɓavu o o'wo asalama lon na cu'un vu uritosu wa yi, adama a na u to ritosu le ununa vuma na ri nu ucira, agba tsu munlu n Wila shi.

23 Pe a aa'isa'a za na ri no otoni a lima shi ta pe reve u remushi yisaali, 24 a dansa, “Yesu za va Nazara, te imini tsu na ɓavu? ɓavu vu tawa ta vu una tsu? Tsu reve ta ko zane da vu ri, ɓavu da za va akiza a Asula.”

25 ɓavu u damma le nu ucira, “Rungwai, ɓavu yu uta i lyawa yi!”

26 ɓavu otoni a lima'a a jingada vuma'a lipu e meje'en, ɓavu u saala, dada a kasai na ayi.

27 Ama suru a yuwan ta asalama abunda, hali e ecelei aciyele, “Nye da tsunda? Uritosu u sa'avu u da nda'a. U ta nu ucira lon. Hali no otoni a lima a da u tsu barasa le babu wovon, ɓavu a yuwan ili i na u damma nle a yuwan.” 28 Babu usan alabari a yi a rawai ko te da ejege e ida ya Galili.

Yesu yuwaan ta aza o ubanakun opocino
(Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41)

29 Motaa ma yi a aa'isa obolo no ojoro a yi obolo na Yakubu na Yahaya, ɓavu a uwa o u'wa wa Simo na Andarawu. 30 Anawale

Simo a dana ta ubanakun, ɓavu a damma Yesu adama a yi. 31 ɓavu u 'yawa ya'a yi, u reme yi ukere, ɓavu u kamba 'yasan yi, dada ubanaku'un u lyawushi niyi. Reve u yuwaan le aganda.

32 Ana ulivu u yuwain, ɓavu a tawaa yi na ama abunda, aza a na a ri nu ubanakun, na aza a na a ri no otoni a lima. 33 ɓavu ama a lyuci'i o boloto o unantsu wa yi. 34 U kambato ta aza a na a danai nu ubanakun icu'un icu'un gbaga, ɓavu waru u lo otoni a lima na abunda. U lyawa le a yuwan adanshi shi, adama a na e reve niyi.

Yesu 'yawa ta alajiya
(Luk. 4:42-44)

35 Ubata haɓa, ɓavu u 'yon wu uta u 'yawa ubata u na vuma ri shi. U 'yawa u yuwan de avasa. 36 ɓavu Simo na aza a na a ri na ayi a zami yi. 37 Ana e ene niyi, ɓavu a damma yi, “Ama suru a te izami ya wu.” 38 ɓavu u damma le, “Tsu walai a 'yawa a mulyuci n na n ri elime, tsu yuwain alajiya. Ili i na n tawai n yuwan da ndolo.” 39 She na u kotoi ma'uwa ma a'isa e ida ya Galili suru a yuwusan alajiya, waru o utusaa ama otoni a lima.

Yesu yuwaan ta makutu opocino
(Mat. 8:1-4; Luk. 5:12-16)

40 ɓavu makutu ma tawa u kingyowa yi, ɓavu u pati yi, “Na vu usu, vu kambato mu gbaga.”

41 ɓavu Yesu ene yi iliyali, ɓavu u 'yasan ukere wa yi, ɓavu u ju'wan yi, u damma, “N usu ta, kamba gbaga.” 42 ɓavu ukutu'u u lyawushi niyi, ɓavu u tsura lafiya va yi.

43-44 ɓavu u rono yi atsuvu u damma, “She vu damma vuma wan. ɓavu vu wala vu 'yawa vu roco aciyawu ubata wa ganu. ɓavu vu ca ili i ro, ununa a yuwusain a mantsa ma Musa, † adama a dana nu urevu wi ili i na i farai.” ɓavu u damma yi u kara.

45 Ana wu utai, u yuwan ne shi, ɓavu u teme a bazasa alabari'i. ɓavu ama na abunda a uwwa, hali ubata u na a zuwai Yesu kudai a uwa a lyuci'i. ɓavu wi isawan de alanga na lyuci ubata u na ama a ri shi. ɓavu ama ko te da a kara a tawusa ya'a yi.

* 1:16 Yesu tawa ta u ca yi aala Bituru. † 1:43-44 N.Gn. 14:1-32.

*Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga
(Mat. 9:1-8; Luk. 5:17-26)*

2

¹ Ana a yuwain rana meketeci, avu Yesu kambisa Kafarnahum. Avu alabari a yi a rawa a atsuvu a ama, na adanshi nga u tawa ta o u'wa. ² Avu ama a abunda o boloto ubata u ta, avu ubata'a u kalama le, ko lo o unantsu babu ure, dada u danai o rocosu ama Adanshi a Asula.† ³ Avu a tawaa yi na vuma na ri no osowi a lipu a na ama a nashi e shedei. ⁴ Adama o obolo a ama'a, a gura rawa ubata u na Yesu ri shi, avu a katsu'wa ukwa'a. Ana a tsurai ure, avu a telyuwetyo yi a tyo e ida a avalu a na u danai. ⁵ Ana we enei ununa a ca niyi okolo, avu u damma za vo osowi a lipu'u, "Mawun ma va, a yuwaan wu ta gafura vu unusu wa wu."

⁶ Amma munlu n Wila† n ro n dana ta lo nden, avu a yuwan majiyan, ⁷ "Nye i zuwai vuma nda yuwain adanshi tsundolo? U tara ta aciyayi unata na Asula.† Zane da aa gura yuwaan vuma gafura vu unusu, she Asula goon shi?"

⁸ Agba u reve ta okolo e le, dada we ece nle, "Nye i zuwai yaa yuwusan majiyan ne? ⁹ Zane da la'ai babu usan: a damma za vo osowi a lipu'u, 'A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,' ko a damma, 'Yon, vu tara avalu a wu, avu vu wala?'" ¹⁰ Amma adama n roco du Mawun ma Vuma† ma ta nu ucira o uvadi nda u yuwaan ama gafura vu unusu u le," avu u kalyuwa yi u damma, ¹¹ "N damma wu ta, 'yon, tara avalu a wu, vu wala a tyo o u'wa."

¹² Avu u 'yon u tara avalu a yi babu usan. Reve u kara a makakan me le suru. Avu ama'a suru a kara a yuwusan asalama. Avu a cibala Asula a uri a dansa koto ele e ene cu'un vi ili i nda shi.

*Dewu va Levi
(Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32)*

¹³ Avu Yesu utisa a 'yawa a nge'en m mala, avu obolo a ama o toni yi, dada u danai o rocosu le. ¹⁴ Ayi a kara, avu we ene Levi, mawun ma Alfa nden ubata u na aa ushishi utafa, avu u damma yi, "Toni mu." Avu u 'yon u toni yi.

¹⁵ Mantsa mo ro avu u danu a lyuwusa ilyalya o u'wa wa Levi na aza a na aa ushishi utafa na abunda na aza o unusu a na a danai lo nden obolo na Yesu no ojoro a yi, adama a na icu'un ya ama o ndolo o toni yi ta. ¹⁶ Avu ana munlu n Wila na Afarishi e ene niyi a alya e ilyalya na aza o unusu na aza o ushishi wu utafa, avu a damma ojoro a yi, "Cine waa lyuwusa woo sowuso ni icu'un ya ama o ndolo?"

¹⁷ Ana wu uwwai ne, avu u damma le, "Aza a na a ri nu ubanakun shi, a ciga za va aguma shi, she aza o ubanakun. N tawa n de aza a abula shi, amma aza a na a ri nu unusu."

*Yeci adama a akuli
(Mat. 9:14-17; Luk. 5:33-39)*

¹⁸ Yashi i ndolo ojoro a Yahaya obolo na Afarishi a dana ta na akuli, avu a tawa ya Yesu a damma, "Nye i zuwai ojoro a Yahaya no ojoro a Afarishi aa yuwusan akuli, amma ojoro a wu aa yuwusan shi?"

¹⁹ Avu u usu le, "Cine omocin a vali vu kasa'avu aa yuwan akuli ayi obolo ne ele? Aa yuwan shi, nu u ri lo obolo ne ele. ²⁰ Amma mantsa mo ta lo a tawa ana aa tara yi pe ubata u le. O urana u ndolo, a ta yuwan akuli.

²¹ "Babu za na a zula apadi o umuna u sa'avu a akuci o utugu. Nu u bolole, apadi o umuna u sa'avu'u u ta vuranu akuci o utugu'u, avu ukaru'u u dashi mgbain. ²² Babu za na tsu tsun ribina na kutsai a akuci a tsan o ukwan adama a na ribina'a u to boso tsan vu ukwa'an, na a tsun yi pe u ta lungusa ribina'a obolo na tsan. Amma a tsu tsun ta ribina a tsan sa'avu."

*Yeci adama o urana wa Ashibi
(Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-5)*

²³ O urana wa Ashibi† u ro, Yesu dana ta a mmalu a batsasa a aduma e ishina, avu ojoro a yi e teme maku da ma agaza me ishina ele pe a mmalu. ²⁴ Avu Afarishi† a damma yi, "Kalyuwa, ana'an urana wa Ashibi u da. Nye i da i zuwai ojoro a wu a kudusa agaza e ishina a yuwusan ili i na Wila u putsayi?"

²⁵ Avu u usu le, "I reve ili i na Dawuda na aza a na a danai na ayi a yuwain mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ²⁶ A rana na Abiyata danai aabara a nan ganu,

Dawuda uwa ta o u'wa wa Asula, avu u tama opopofu za na ganu da goon aa tama. Avu fo u ca n'utsa ma yi." ◇

²⁷ Avu u damma le, "A yuwan ta Ashibi adama a vuma, amma a yuwan vuma adama a Ashibi shi. ²⁸ Adama o ndolo, amu Mawun ma Vuma, Zagbain vu urana wa Ashibi a da."

Vuma vo osowi o ukere
(Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11)

3

¹ Urana u ro avu Yesu uwisa a aa'isa, avu u cina pe vuma na ri nu ukere u ta usowu. ² Urana wa Ashibi u da u danai, avu Afarishi a kalyuwusa yi ko e te ene ko u ta kambato za vu ubanakun gbaga, adama e reme yi nu unusu. ³ Avu u damma yi, "Uta vu tawa a alanga eteshe."

⁴ Avu we ece le, "Nye i da Wila u dammai wu ntsayi a yuwan urana wa Ashibi, a yuwan isa'ani ko iwuya, a wawa wuma ko o una?" Agba a damma ili i ro shi.

⁵ Avu u kalyuwa le nu upan, avu waru we ene le iliyali adama a na a ta na aciyo-gbamu. Avu u damma vuma'a, "Canana ukere wa wu." Ana u cananai, avu u kamba gbaga. ⁶ Avu Afarishi o uta na ama a Hiridu, avu a yuwan asala cine aa yuwan oo una yi.

Obolo a ama a nge'en m mala

⁷⁻⁸ Avu Yesu no ojoro a yi a kara a 'yawa a nge'en m Mala ma Galili. Ana ama a uwwai ili i na u danai a yuwusan, avu obolo a ama a abunda o toni yi. Ama'a o uta ta de Yahuda, na Urishelima, na Idumiya. Ozo o ro waru o uta ta upasalai wu Udolu wa Urdu, na aza a na a tawai ubata wa yi de e ida ya Taya na Sida.

⁹ U damma ta ojoro a yi a lapulaa yi wantsun u wa'a, adama a na obolo a ama a yuwan ta abunda, tsara a gbagbala yi wan. ¹⁰ Aza o ubanakun na abunda, a kambato le ta gbaga, hali wo o'wo aza a na a ri nu ubanakun e kebushe adama a ju'wan yi. ¹¹ Ubata u na otoni a lima e ene niyi suru, avu a kingyo e reme yisaali, adansa, "Avu

da Mawun ma Asula." ¹² Amma u bara le ta she a damma ama ko zane da u ri wan.

Yesu dangwa ta Kupanejere
(Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16)

¹³ Avu Yesu kara a 'yawa a masasan ubata u na u deyi ama a na a 'yawa obolo na ayi, avu a 'yawa ubata wa yi. ¹⁴ Atsuma e le avu u dangwa ama kupa ne ejere aza a na u cayi ala ajiya. Avu u damma le, "N dangwa du ta i danu na amu. N ta lyungu du i 'yawa i damma Alabari a Sa'ani a va. ¹⁵ Waru i ta tsura ucira i lo otoni a lima."

¹⁶ Mpa nda Kupanejere† a na u zagwai: Simo za na u cayi aala Bituru, ¹⁷ Yakubu mawun ma Zabadi fo u de yi ta, na Yahaya vawun va yi, aza a na u cayi ala Buwanaji, ana muwun n tsata; ¹⁸ u de ta fo Andarawu, ne da fo Filibu, na Batalamawu waru, Matta fo ta pe, Toma fo aajiya a da a danai. Akapi e le ele da Yakubu mawun ma Alfa, na Tadawu, obolo na Simo za na waru a tsu de Bakanani,* ¹⁹ na Yahuza Iskariyoti, za na wina niyi.

Yesu na Ba'alzabu
(Mat. 12:22-32; Luk. 11:14-23; Luk. 12:10)

²⁰ Avu urana u ro Yesu uwisa o u'wa, avu obolo a ama o bolo waru, hali a putsa yi no ojoro a yi na aa lyuwa ilyalya. ²¹ Ana aza a yi a uwwai ne, avu o uta de adama e reme yi, a jiyant ta u jaara ta.

²² Munlu n Wila na aza a na a tawai de Urishelima a kara ta a dansa, "U ta na Ba'alzabu† mogono mo otoni a lima, waru nu ucira wa yi u da woo utasaa otoni a lima'a."

²³ Avu u de le, u yuwaan le adanshi ni iroci u damma le, "Cine Male† moo lo Male? ²⁴ Ni ida i ne'eshen aciyayi ure a yuwusan nlangi na aciyele, ida i ndolo i ta riya. ²⁵ Nu u u'wa u ne'eshen ure, a yuwusan tsurala, u'wa u ndolo wee isawan shi. ²⁶ Adama o ndolo na tsugono tsa Male tse ne'eshen waa jima shi, amma u ta riya.

²⁷ "Babu za na aa gura uwa o u'wa wu za vu ucira u tara itana ya yi, she na wu nla yi. Avu u gura uwa o u'wa wa yi u tara yi itana.

◇ 2:26 1 Sam. 21:1-6. * 3:18 Ayi aala "Bakanani" to rocosu tsu vuma'a u ta nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi. † 3:23 Male na Ba'alzabu na a yuwain adanshi a yi a aadiva a 3:22 vuma ta da a yuwusan adanshi.

28 Amayun a ɗa maa dansaa ɗu, a ta gura yuwaan ama gafura vu nusu le na adanshi a vama e ekere a Asula.† 29 Amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi, adama a na unusu wa yi u ri nu ukotu shi.” 30 U damma le ta ne, adama a na a damma ta, “U ta no otoni a lima.”

*Mma na muwun ma anawu ma Yesu
(Mat. 12:46-50; Luk. 8:19-21)*

31 Avu mma va Yesu rawa na aza a yi. Avu a lyungu za ro de yi. Avu e isawan a alanga. 32 A cina ta obolo a ama nden ukandaruwu na ayi, avu a damma yi, “Mma va wu, na aza a wu, a ta de a alanga a pura wu.”

33 Avu u usu le, “Zane da mma va na aza a va?” 34 Avu u kalyuwa ama a na a ri nden ukandaruwu na ayi, avu u damma, “Kalyuwai, ele nda ele da mma va na aza a va. 35 Aza a na a yuwusan ili i na Asula a cigai, ele da muwun ma anawu n va olobo ne esheli na mma va.”

*Iroci yi cimbi
(Mat. 13:1-9; Luk. 8:4-8)*

4

1 Yashi i ro waru avu Yesu teme uritosu a nge'en m mala. Obolo a ama a na o bolotoi a dana ta abunda lon, hali a zuwa yi u uwa a wantsun, avu u danu pe. Ama de a aagadi a kalyuwusa mala'a. 2 Avu u roco le ili na abunda aa yuwusan iroci.

Atsuma o uritosu wa yi, avu u damma le, 3 “Poloi atsuvu, yu uwwa, cimbi ro 'yawa ta mazaza me icu'un. 4 Ayi lo a mantsa ma na u temei mazaza me icu'un, avu icu'un i ro yo oco yi o ure, avu nnunu n tawa n kakaɗa icu'u'un. 5 Avu ozo o ro o oco bata a atali, ubata u na u ri na mabula lon shi. Avu o uta babu usan, adama a na a tsurai wacin alungu shi. 6 Ana urana u yuwain, avu a kpanla, adama a na a ri na mabula lon shi, a tsura aralu shi, avu e 'yewe. 7 Avu ozo o ro waru o oco a awanda, avu awanda a 'yon, avu a gbagbala le, a matsan ulobonu shi. 8 Ozo o ro gba shi o oco a mabula ma sa'ani, avu a matsan ulobonu, ozo o ro a matsan mata'atsu mata'atsu, ozo o ro kupotali-utali, ozo o ro ukpaku ukpaku.”

◇ 4:12 Isha. 6:9-10.

9 Avu u damma le, “Za na ri na atsuvu, wu uwwa.”

*Ili i na i zuwai Yesu ritoi ni iroci
(Mat. 13:10-17; Luk. 8:9-10)*

10 Mantsa ma na Yesu danai a nde'en, aza a na a danai lo obolo na Kupanejere, avu ee ece yi iroci i na u yuwaan nle. 11 Avu u damma le, “Adu da a lyawai i reve ili yu usokowu ya Asula, amma aza a na a ri pe shi, ili suru she ni iroci i da a tsu damma le. Adama a na

12 ‘A ta gura e ene ne esu, amma ee reve no okolo shi. A mawwa, a ta gura uwwa, amma aa gura reve shi. Adama a na aa kambu a yuwaan le gafura wan.’ ” ◇

*Ucuduwusa wi iroci
(Mat. 13:18-23; Luk. 8:11-15)*

13 Avu u damma le, “Adu i reve iroci i nda shi? To, cine yaa gura i reve iroci i ro? 14 Za vu ca'an ndolo adanshi a Asula da waa cu'usan. 15 Icu'un i na yo ocoi o ure, ele da iroci ya aza a na a cu'wain adanshi a Asula o okolo e le. Mantsa ma na a uwwai, babu usan, Malef ma tawa ma usa adanshi a na a cu'wain o okolo e le'e. 16 Ne da waru aza a na o ocoi bata a atali. Ele da aza a na a tsu ushi adanshi babu usan na mazanga. 17 Amma ana a ri na aralu shi, a tsu jima shi. Na awuya ko atsumalima a tawa adama a adanshi a Asula, babu usan aa taɗatsa. 18 Ozo o ro a ta tsi icu'un i na yo ocoi bata a awanda. A uwwa ta adanshi, 19 amma addama o uvaɗi u nda, nu uyo'o wi ikebe, na maluwa me ili ma na aa uwwusa, a tsu gbagbala ta adanshi'i. Reve wo o'wo le babu ulinga. 20 Amma aza a na o ocoi a mabula ma sa'ani, ele da aza a na a tsu uwwa adanshi, a usu yi, avu a yuwan ulinga na ayi. Za ro tsu matsan ta mata'atsu mata'atsu, za ro kupotali-utali, za ro gba ukpaku ukpaku.”

*Uzuwata u fitila
(Luk. 8:16-18)*

21 Avu Yesu ece le, “A tsu tawaa ta na fitila adama a na aa kpatu yi na aasa'atsu, ko a zuwa yi a mbungulu? E eelele a da a tsu zuwa yi, adama u ca ekan shi? 22 Ili i na i ri usokowu suru a ta kpatu'wa yi, waru babu ili i na yaa dana upa'un u na o utaa

yi a alanga shi. ²³ Za na ri na atsuwu, wu uwwa.”

²⁴ Avu u damma le, “I yuwan ugbozu ni ili i na yaa uwwusa. Na makundatsu ma na i kunzuyi na ayi da aa kunzuwa du, waru a ta dashi du. ²⁵ Za na ri ni ili, ayi da aa dashi, waru za na ri ni ili shi, wa'a na u ri na ayi a ta ushi yi i da.”

Iroci yi cu'un na yu utai

²⁶ Avu Yesu damma le, “Apa nda cine tsugono tsa Asula tsa ri: tsa vuma na 'yawai mazaza me icu'un. ²⁷ Nu u lantsa na ayin ko u yuwan ulinga nu urana, mantsa suru icu'un oo utusa a yuwusan mgbain, ko na wo o'woi u reve cine aa yuwusan mgbain shi. ²⁸ Ida i tsu zuwa ta ili i na a cu'wain i 'yon mgbain, akunku a da a tsu fara kungwa, avu a tawa a yuwan agaza a ca icu'un i sa'ani. ²⁹ Mantsa ma na ishina i kutsai, avu u gasa le.”

Iroci yi icu'un i na i la'ai ukalamu

(Mat. 13:31-34; Luk. 13:18-19)

³⁰ Avu Yesu reme a dansa, “Na nye tsa gura kurato tsugono tsa Asula? Ko ni iroci yi ili i ne a gura cu'wu ya? ³¹ Oroci e isu'wan i uri, ayi da cu'un na la'ai ukalamu na a tsu cu'wan e ida. ³² Ko tsundolo, na a cu'wan yi, nu u yuwan mgbain, u tsu la'a ta olopu a na a buwai, u tsu yuwan ta eten a gbagbain na nnunu n tsu tawa n tele de.”

³³ Iroci ya abunda oroci o ndolo a da u yuwaan le adanshi a Asula, ununa aa gura reve. ³⁴ U damma le ili i ro shi, she obolo ni iroci, amma a mbanda, avu u cu'wu o joro a yi ili i na u dansaa nle suru.

Yesu isawaton ta upepu

(Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25)

³⁵⁻³⁶ O urana u ndolo nu ulivu, Yesu no o joro a yi shi ta a wantsun a nge'en m Mala ma Galili. Reve u damma le, “Tawai tsu 'yawai ne upasu u ndede.” Avu antsun o ro o toni yi. Reve Yesu kara a tyo o ukosu u wantsun reve u reme nlavu. U dana ta ni ili i na u zuwai aaci. ³⁷⁻³⁸ A jima lon shi, avu upepu u kebe de a tawa. Avu upepu'u u yuwusan mini ike du ike du, hali wantsu'un u ciga u shiwan na mini. Avu o joro a yi a uwwa wovon lon, reve a 'yawa a jisan yi. Reve a damma, “Manlu, u balawu a na tsaalifa shi?”

³⁹ Avu u 'yon, u bara upepu'u, u damma mala'a, “Von ne.” Avu upepu'u u von ubata wo o'wo kwin. ⁴⁰ Avu u damma le, “Nye i zuwai yi da'wain tsunda, hali n gogo koto i ca mu okolo a du shi?”

⁴¹ Avu wovon u tsura le lon, avu a dammulai, “Cu'un vuma ne da tsunda'a, hali nu upepu fo u tsu yuwan ta ili i na u dammai?”

Yesu yuwaan ta vuma vo otoni a lima opocino

(Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39)

5

¹ Avu Yesu no o joro a yi a pasa a 'yawa upasu u mala u ndede, ejege a lyuci na a tsu de Garasa. ² Ayi a motaa pe atsuma a wantsu'un, avu vuma za na ri no otoni a lima u ga'ashin na ayi. ³ Ason a da bata a nden ma yi. Babu za na ri nu ucira u na waa gura nlayi, ko na akani. ⁴ A tsu nlayi ta ana ne ekere na akani, amma u tsu kakasa le ta. Babu za na ri nu ucira u na waa gura golofo yi. ⁵ Usana nu ulivu u tsu dana ta a agadi atsuma a ason a na a yuwain a atali. Reve u dana a yisaali, na wu padaci yayi.

⁶ Ana u cinkayai Yesu alanga, avu u suma ni iladi a tawa, avu u kingyo a makakan ma yi. ⁷⁻⁸ Avu Yesu damma otoni a lima'a, “Lyawa vuma ndolo.” Dada u boshoi na yisaali a dansa, “Te da imini ya wu na amu, Yesu Mawun ma Asula? Kucina na Asula, vaa ca mu atsumalima shi.”

⁹ Avu we ece yi, “Cine tsa da aala a wu?”

Avu u usu, “Aala a va a da Obolo adama a na tsu ta abunda.” ¹⁰ Avu u pati Yesu lon adama u lyawa le e ida'a.

¹¹ Ubata u na a danai, ngurusumu n dana ta lo na abunda, a zamishi ilyalya zala va agadi. ¹² Avu otoni a lima'a a pati yi, a damma, “Gbara tsu a 'yawa atsuma a ngurusumu, adama tsu uwa pe atsuma e le.” ¹³ Avu gba u usu le. Avu otoni a lima o uta a uwa atsuma a ngurusumu. Aza a danai lo suru, avu a suma a 'yawa a mala. Avu a riya pe, avu a kuwa pe. Abunda e le a ta rawa ukpakukupa ure (2,000).

¹⁴ Reve aza a na a danai a aguba a ngurusumu'u, avu a suma, avu a 'yawa a ca alabari a lyuci na mulyuci. Avu ama a tawa e ene ili i na i farai. ¹⁵ Ana a tawai ubata

wa Yesu, avu a cina lo vuma na danai no otoni a lima nden ubata wa yi, u'otowu ni itana nu ugbozu wa yi. Reve a uwwa wovon. ¹⁶ Aza a na e enei ne esu e le, avu a damma ili i na i cinai za vo otoni a lima' a na ngurusumu. ¹⁷ Avu e teme a patishi Yesu u lyawaa le ida i le.

¹⁸ Mantsa ma na Yesu danai a uwusa a wantsun, avu za na danai no otoni a lima' a u pati yi ankuri, u lyawa yi u 'yawa obolo na ayi.

¹⁹ Amma u 'yuwan ta, avu u damma yi, "Yawa o u'wa u du, vu 'yawa bata a n'utsa ma wu waru, vu ca le alabari e ili i na a Asula a yuwaan nuwu."

²⁰ Avu u kara a casu alabari upasu wi ida wa Dikafoli*, ili i sa'ani i na Yesu yuwaan niyi. Ama suru a yuwan ta asalama ni ili i ndolo.

Jayiru 'yawa ta ubata wa Yesu (Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56)

²¹ Mantsa ma na Yesu kambai a 'yawa upasu u ndede, avu ama o boloto abunda ubata wa yi, ayi lo zuzu na mala'a. ²² Atsuma a azagbagbain a aa'isa'a, za na a tsu de Jayiru, u tawa ta we ene yi. Avu u kingyo a makakan ma yi, ²³ a patishi yi lon, adansa, "Usheli u ke'en u va u ciga makuwaa. N ciga ta vu tawa vu kuruwu yi ukere, adama u kambu gbaga."

²⁴ Reve u 'yawa obolo na ayi, reve ama a abunda o toni yi a gbagbalasa yi.

Ka na oo ocosu mpasa

²⁵ Atsuma o obolo'o, ka ro na yuwain a'wan kupa ne ejere o ocosu mpasa shi ta pe. ²⁶ Wu uwwa ta awuya lon e ekere a aza a aguma, waru wu una ta ili i na u ri na ayi suru, amma u jebe yi shi, she ili i na i 'yawai elime. ²⁷ Ana wu uwwai adama e Yesu, avu u tawa nu ucina wa yi atsuma o obolo'o, avu u ju'wan utugu wa yi. ²⁸ U jiyen ta o ookolo a yi, "Na n ju'wan utugu wa yi goon, n ta kambu gbaga."

²⁹ Babu usan wocosu wu mpasa ma yi n lyawai, avu u reve u tsura ta lafiya lipu va yi. ³⁰ Avu Yesu reveshi ucira wu uta ta a lipu va yi. Dada u vadala atsuma o obolo'o, avu we ece, "Zane da ju'wan numu utugu?"

³¹ Reve ojoro a yi a usu yi, "Ve ene obolo a gbagbalasa wu, avu ve ece, 'Zane da ju'wan nuwu utugu?' "

³² Avu u kara a vadala adama we ene za na yuwain ulinga u ndolo. ³³ Avu ka'a, ana u revei ili i na i yuwan niyi, avu u tawa u kingyo a makakan ma yi na wovon na meje'en ma lipu. Avu u damma yi amayun suru. ³⁴ Avu u damma yi, "Usheli, ucawu wo okolo a wu u kambu wu ta gbaga. Wala na mazanga, babu ubanakun."

Yesu 'yasain usheli wa Jayiru

³⁵ Ayi pe atsuma a adanshi, avu ozo o ro a tawa de o u'wa wu zagbain va aa'isa a damma, "Usheli wa wu u kuwa ta. Cine vaa damaton yi waru?"

³⁶ Agba Yesu polo atsuvu e ili i na aa dansa shi. Avu u damma zagbai'in, "She vu uwwa wovon wan, vu ca okolo goon."

³⁷ U lyawa nanza toni yi shi, she Bituru, na Yakubu, na Yahaya mawun ma anawu ma Yakubu. ³⁸ Ana a rawai o u'wa'a, avu wu uwwa a yuwusan elemu, e mesun, a yisaali babu ukotu. ³⁹ Ana u uwai, avu u damma le, "Nye i zuwai i ri a yisaali babu ukotu? Usheli'i u ri ukwa shi, nlavu n da waa yuwusan."

⁴⁰ Avu a yuwaan yi izo'oshi yu ulamu. Ana wu utaa nle a alanga suru, avu u tara nshawu mu usheli'i obolo no ojoro a yi, aza a na a danai obolo na ayi, a uwa ubata u na mawu'un u danai. ⁴¹ Avu u reme ukere wa yi, u damma yi, "Talita kumi." Ili i na waa dansa da nda, "Mesheli, n ta dansaa wu, 'yon."

⁴² Babu usan avu usheli'i u 'yoshin, u fara mmalu. A'wan a yi kupa ne ejere a da a danai. Avu a uwa asalama abunda. ⁴³ Avu u rono le atsuvu lon, she a damma nanza wan. Avu u damma le waru a ca usheli'i ilyalya.

A 'yuwan ta Yesu a lyuci le (Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30)

6

¹ Yesu lyawa ta de, avu u kambu Nazara lyuci le. Avu ojoro a yi o toni yi. ² Ana urana wa Ashibi u rawai, avu u teme uritotu a aa'isa.† Ama a na a uwwa niyi o

* 5:20 Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

uritosu, ʼavu a yuwan asalama, adansa, “Te ɗa vuma nda tsurai ili i nda suru? Cu'un vu urevu ne ɗa a ca niyi tsunda? Kalyuwa cu'un vu ulinga wa asalama u na waa yuwusan. ³ Ayi nda, ayi ɗa za vu ushe'en ndolo shi, mawun ma Meri,† zakpara va Yakubu, obolo na Isuhu, na Yahuza na Simo shi? Aza a yi e esheli pa ɗa a ri obolo na tsu shi?” Dada a 'yuwan niyi.

⁴ Avu u damma le, “A tsu 'yuwan vumavasula ubata u ro shi, she a lyuci le obolo na aza a yi, nu u'wa u le.” ⁵ U gura yuwan ulinga wa asalama a lyuci le shi. Ke'en ɗa u kuruwayi aza o ubanakun ukere, ʼavu u kambato le gbaga.

⁶ U yuwan ta asalama lon, ana a kudai a ca okolo.

*Yesu lyungu ta Kupanejere
(Mat. 10:5-15; Luk. 9:1-6)*

Avu u kandarawa a 'yawa a mulyuci a yuwusan urocusu. ⁷ Avu u de Kupanejere† u lyungu le ama e re re. U ca le ta ucira e ekere o otoni a lima. ⁸ Avu u damma le, “She i tara ili i ro a mmalu n du wan, she adanga. She i tara opopofu wan, ko tsan, ko ikebe o osonu a du wan. ⁹ I oto atan, amma she i tara atugu o ro wan.” ¹⁰ Avu u dammisa le, “Ni i rawa ubata u na a ushi ndu, yi isawan pe o u'wa'a she mantsa ma na yaa lyawa lyuci ndolo. ¹¹ Agba ni i rawa a lyuci na a usu ndu shi, ko a uwwa du shi, i lyawa yi, ʼavu i kakala mabuta ma ana ma du. U to o'wo iroci i na yoo roco ama a lyuci'i a yuwan mejege shi.”*

¹² Avu a kara a yuwusan alajiya, a dansaa ama a vadala† ubata wa Asula, a lyawa unusu u le. ¹³ O utaa ta otoni a lima na abunda, ʼavu a putala aza o ubanakun mani'in, ʼavu a tsura lafiya.

*Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9)*

¹⁴ Ana Mogono Hiridu† uwwai alabari e Yesu, adama a na aala e Yesu o'wo ta urevu bata suru. Avu ozo o ro a damma, “A 'yasan ta Yahaya za vu Urumbusu. Dada u tsurai ucira u na waa yuwusan ulinga wa asalama.”†

¹⁵ Ozo o ro gba a damma, “Iliya ɗa.”

Ozo o ro a damma, “Ayi vumavasula ro ɗa, oroci a amasula o ufaru.”

¹⁶ Ana Hiridu uwwai ne, ʼavu u damma, “Yahaya za vu Urumbusu ɗa, za na n zuwai o kodoi aaci a yi, amma a 'yasan yi ta.” ¹⁷ U damma ta ne adama a na ayi na aciyayi u lyungu ta de e reme yi. Avu waru u zuwa a nla yi, adama a ka na a tsu de Hiridiya ka vawun va yi Filibu, za na u usai. ¹⁸ Adama a na Yahaya dana ta a dansaa yi, “U ri ulobonu vu zuwa ka vawun va wu shi.”

¹⁹ Avu Hiridiya zuwa yi o ookolo a yi, hali u shi u ciga woo una yi. Agba u tsura ure u na wu una yi shi. ²⁰ Adama a na mogono'o wu uwwusa ta wovon wa Yahaya, adama a na u reve ta vuma va akiza ɗa. Mantsa ma na wu uwwa niyi, ookolo a yi a tsu dana nden shi, suru na ne u tsu ciga ta wu uwwa yi.

²¹ Amma o ukosu, Hiridiya tsura ta ure u ro. Ana urana u na a matsain mogono'o u kandarawai, u banu ta ngono, na nan yali a gbagbain, na azagbain o upasu wa Galili abuki. ²² Ana usheli wa Hiridiya u uwa u je'ein, ʼavu mogono'o na aza a na u banuyi a yuwan mazanga. Avu u damma usheli'i, “Pati ili i na vu cigai suru, n ta ca wu.” ²³ U kucinaa yi ta, u damma, “Ili i na vu pati numu suru, n ta ca wu. Ko ubatsalai u tsugono tsa va tsa ɗa vu cigai, n ta ca wu.”

²⁴ Avu wu uta we ece mma va yi, “Nye maa pati?” Avu u usu yi, “Pati aaci a Yahaya za vu Urumbusu.” ²⁵ Babu usan, ʼavu u kamba o ukobu u mogono, u pati yi u damma, “Gogogo, n ciga ta vu ca mu aaci a Yahaya za vu Urumbusu a mapara.”

²⁶ Avu atsuma o mogono a langa lon, amma adama a akucunu a na u yuwain elime a ama, u ri n cine waa yuwan u putsa yi shi. ²⁷ Lo ɗa u lyunguyi agbashi a yi, u damma o kodoo yi aaci a Yahaya a tawaa. A kara ta o kodo aaci a yi o u'wa wa ali. ²⁸ Reve u tawaa na aaci'i a mapara, u ca usheli'i. Mawun ma ka gba, u ca mma va yi.

²⁹ Mantsa ma na ojoro a Yahaya a uwwai alabari o ndolo, ʼavu a tawa a tara lipu va yi, a 'yawa a cido yi.

* **6:11** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabuta ma atugu ko wu kala mabuta ma ana ma yi, ure u ro u ɗa u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton
(Mat. 14:13-21; Luk. 9:10-17; Yah. 6:1-14)

³⁰ Ana ojoro e Yesu a kambai ubata wa yi, reve a damma yi ili i na a yuwain suru, ni ili i na o ritoi. ³¹ Ama na abunda a tawusa na a kambai, ayi no ojoro a yi a tsura mantsa ma na aa lyuwa ilyalya shi. Avu u damma le, "Tawai, tsu 'yawai ubata u na ama a ri shi, yi ivuwan." ³² Avu a kara a uwa a wantsun a 'yawa ubata u na ama a ri shi, ele goon.

³³ Ana obolo a ama a na a tawai bata bata e ene nle a makaraa e reve le ta, avu a suma a 'yawa upasu u ndede kafu ele a rawa de.

³⁴ Ana u rawai de, avu we ene obolo a ama lon. Avu we ene le iliyali, adama a na a dana ta she damma ikyon i na i ri na za va aguba shi. Avu u teme o rocosu ili na abunda.

³⁵ Ana urana u kotoi, avu ojoro a yi a tawa ubata wa yi. Avu a damma yi, "Ubata u nda gba ama pa shi, waru urana u da nda u kotoi. ³⁶ Damma le a kara a 'yawa a mulyuci n wawa'a n na n ri lo zuzu, a tsulaa aciyele ilyalya i na aa lyuwa."

³⁷ Avu u usu le, "Yawai i ca le ilyalya i na aa lyuwa."

Avu a usu yi, "Tsu 'yawa tsu una ikebe i na i rawai ikebe† yu ulivu ukpakure (200) e ilyalya, avu tsu ca le a lyuwa?"

³⁸ Avu we ece le, "Opopofu a yan a da du? 'Yawai i kalyuwa."

Ana a 'yawai a kalyuwai, avu a damma, "Ozo o ton a da, na mugula n re."

³⁹ Avu u damma le suru ko zane da danu a anlya o utanu obolo obolo. ⁴⁰ Ne da a danai ozo o ro kupoton-uton, ozo o ro ukpaku ukpaku. ⁴¹ Ana u tarai opopofu o to'on na mugula n re'e, avu u 'yasan aaci zuva, avu u godyoo Asula. Ana u bubusai opopofu na mugula'a, reve u ca ojoro a yi, e ne'eshen ama. E ne'eshen le ta opopofu na mugula n ndolo suru. ⁴² Suru nle a lyuwa ta a cuwan. ⁴³ Avu ojoro a yi o boloto asaka kupa ne ejere, asaka o opopofu na mugula n na m buwai. ⁴⁴ Ama a na a lyuwai ilyalya i ndolo ali ukpakukupa uton (5,000) u da.

Yesu a mmalu zuva mini
(Mat. 14:22-33; Yah. 6:15-21)

⁴⁵ Avu u zuwushi ojoro a yi a uwa a wantsun a fara pasaa yi a 'yawa a lyuci va Besaida, kafu u lyawa obolo'o. ⁴⁶ Ana u lyawa nle, avu u kumba a aagadi, adama u 'yawa u yuwan avasa.

⁴⁷ Ana ulivu u yuwain, wantsun gba e memere ma mala, Yesu gba ayi de a aagadi ayi a nde'en. ⁴⁸ Reve we ene le e melen na wantsu'un a mala, adama a na upepu u ta damatosun le. Mantsa ma na nton n tsu saala na wasasa, avu u kara a 'yawa ye'e le a mmalu a mala. U yuwan ta she damma u ta kara le, ⁴⁹ amma ana e ene niyi a mmalu a mini, avu a jiyen she damma yimodi i da. Avu o oruwo, ⁵⁰ adama a na wo o'woi suru nle e ene yi ta, avu a da'wan.

Lo da u yuwaan nle adanshi, "Guzai okolo a du, amu da. She yu uwwa wovon wan." ⁵¹ Avu u uwa a wantsun ne ele, da da upepu u voyin. Avu e reme asalama lon, ⁵² adama a na hali n gogo koto a ri nu urevu wu ulyuwatosu wu ukpakukupa uto'on (5,000) shi. Adama a na okolo e le a dana ta ugbawu.

Yesu kambato ta vuma va Janisara gbaga

(Mat. 14:34-36)

⁵³ Ana a pasai, a rawai e ida ya Janisara, avu a nla wantsu'un. ⁵⁴ Na motaa me le a wantsun, avu ama e reve yi. ⁵⁵ Avu a suma bata suru a tarasa aza o ubanakun a avalu a tawusaa yi ko te da a uwwai u ri. ⁵⁶ Ubata u na u uwai suru, a lyuci gbain na mulyuci'i na akapi a bata, a tsu zuwaa yi ta aza o ubanakun o u'uwata we eden. Avu, a pati yi u lyawa le a ju'wan nge'en mu utugu ma yi. Aza a na a ju'wan niyi suru a tsura ta lafiya.

Uritosu wu nkaya

(Mat. 15:1-9)

7

¹ Afarishi o ro obolo na munlu n Wila n ro o uta ta Urishelima reve o boloto ubata wa Yesu. ² E ene ta ojoro a yi a alya e ilyalya ne ekere babu sa'a o ure u na wu ntsayi shi.

³ Afarishi na akapi a aza a Isra'ila a ta yuwusan cine nkaya n dammai wu ntsaa ta a yuwan. A tsu sa'a ta ekere e le ulobonu.

† 6:37 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "dinari ukpakure (200)." Kalyuwa Ucuwuwi wi "Ikebe."

⁴ A tsu 'yuwan ta a lyuwa ilyalya e eden she na a sa'a ekere. Ili na abunda i ta lo, tsu wuzau' u wu nden, na munda obolo na asa'atsu.

⁵ Adama a na a tsu sa'a ta ulobonu, ana e enei ogoro a yi a alya tsundolo, reve e ece yi, "Nye i zuwai ogoro a wu a kurusu ili i na yi ntsayi shi? Tsu cina le ta a alya babu a sa'a ekere."

⁶ Avu u damma le, "Aza e ikpa'a! Wo o'wo ta unata na Ishaya yuwain adanshi a Asula a aci a du. Ununa a danai, 'Ama a nda a ta casu mu tsugbain a na le goon,

okolo e le gba alanga a da a ri na amu.

⁷ Aganda a na aa yuwusaan mu ili ya abula i da shi. Ili i na oo ritosu ili i ro i da shi, agba uritosu wa ama u da.' [◇]

⁸ "Yi icina ta na wila wa Asula, avu i toni uritosu wa ama."

⁹ Avu u damma le, "Yi icina ta ni ili i na Asula a dammai, avu i toni uritosu u du.

¹⁰ Adama a na Musa† dammai, 'Vu ca dada na mma va wu tsugbain. Waru za na isulai dada ko mma va yi, a ciga a 'yuwan o una yi.' [◇] ¹¹ Amma uritosu u du u damma ta ili i sa'ani i da vuma damma dada ko mma va yi, ili i na n shi a ca du n ca ta de Asula.

¹² I putsa yi ta na waa kamba dada ko mma va yi ni ili i ro. ¹³ Ne da i tsu yuwan, avu i kambato adanshi a Asula pere, adama o uritosu u du, ili i na abunda icu'un i ndolo i da i tsu yuwan."

Ili i na i tsu lungusa vuma

(Mat. 15:10-20)

¹⁴ Avu u dewishe obolo'o, avu u dammisa le, "I zuwa atsuvu suru ndu yu uwwa ili i na maa damma. ¹⁵ Ili i na i tsu uwa atsuma a vuma ayi da u tsu lungusa wuma wa yi shi, she ili i na i tsu uta o okolo, ayi da u tsu lungusa yi. ¹⁶ [Za na ri na atsuvu, wu uwwa.]"

¹⁷ Ana wu kasai no obolo'o, avu u uwa o u'wa. Avu ogoro e ece yi ili i na iroci'i waa dansa. ¹⁸ Avu u usu le, "Adu fo i reve ili i na iroci'i waa dansa shi? Adu fo i reve shi, ko nye da i uwai a atsuma a vuma, u tsu lungusa yi shi? ¹⁹ Adama a na u uwa o okolo a yi shi, amma u uwa ta a atsuma a yi, ne da waru woo uta?" Ne da Yesu

yuwain u kambatoi ilyalya suru ulobonu adama a alya.

²⁰ Avu waru u damma, "Ili i na yoo utusa ubata u vuma, ayi da u tsu lungusa yi.

²¹ Adama a na pe da, pe o okolo a vuma da icu'un i nda yo utusa: majiyan me iwuya, tsipere, na wivu, na mona ma ama, ²² nu uforondo, ni iwuya, na wulumu, nu unusu icu'un icu'un, na tsurala, ne epen, na aci o ugbamu na tsulo. ²³ Iwuya i pe o okolo a vuma a da a tsu uta, avu a zuwa yi wo o'wo ili yi idaba e ekere a Asula."

Ucawu wo okolo a ka a Meheleni

(Mat. 15:21-28)

²⁴ Diga lo avu u kamba a 'yawa a mbanga ma Taya na Sida. Avu u uwa o u'wa u ro, u ciga nanza reve shi, amma u ri n soko aciyayi shi. ²⁵ Ka na mawun ma yi, usheli u wa'a u danai no otoni a lima, ana wu uwwai alabari e Yesu, avu u tawa u kingyo a makakan ma yi. ²⁶ Ka'a gba Meheleni ma da, ubata u na wu utai gba Basurofiniki da. Avu u pati Yesu utaa otoni a lima a na a uwai atsuma a mawun ma yi. ²⁷ Avu u usu ka'a, "Lyawa tsu fara lyuwato muwun mu u'wa. U ri ulobonu a tara ilyalya i muwun avu a variya musan shi."

²⁸ Amma u usu yi ta, u damma, "Ne da u ri Zagbain, agba ko musan n tsu lyuwa ta akapi e ilyalya i muwun."

²⁹ Avu u damma yi, "Adama a adanshi a wu, wala a kamba o u'wa, otoni a lima'a a lyawa ta mawun ma wu."

³⁰ Avu u kamba o u'wa, avu u cina mawun ma yi nven a avalu. Cina otoni a lima'a a lyawa yi.

Yesu kambato ta agulani gbaga

³¹ Avu u lyawa mbanga ma Taya, u toni a 'yawa Sida a 'yawa a Mala ma Galili, ni ida i na a tsu de Dikafoli.* ³² Ama o ro a tawa yi ta na vuma na danai aagulani waru nu usan u da u tsu gura damma, avu a pati Yesu ankuri u kuruwu vuma'a ukere. ³³ Avu Yesu tara yi a 'yawa ubata u na ama a danai shi, avu u zuwa akatsu a yi a atsuvu a vuma'a, u tsuwun matsan ma yi, avu u ju'wan eelentsu a vuma'a. ³⁴ Avu Yesu

[◇] **7:7** Isha. 29:13. [◇] **7:10** Mta. 20:12; Mta. 21:17; N.Gn. 20:9; U.Wl. 5:16. * **7:31** Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

kalyuwa zuva no okolo a ta, avu u damma yi, "Ifata!" adansa, "Kpatu'wa!"

³⁵ Avu u kpatu'wa atsuvu a yi. Ili i na i shi yi nla eelentsu a yi, u bada. Avu u yuwan adanshi mejege. ³⁶ U damma le ta she a damma ama wan, amma she ili i na i lyuwai elime a casu alabari a yi. ³⁷ Avu a yuwan asalama lon, a damma, "Kalyuwa cine u yuwain ili'i suru mejege. Hali u gura zuwa agulani a uwwa. Aza a na a tsu gura yuwan adanshi shi, a yuwan adanshi."

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa unashi
(Mat. 15:32-39)

8

¹ A mantsa mo ndolo, obolo a ama o ro o boloto ta abunda, agba a ri ni ilyalya i na aa lyuwa shi. Avu Yesu de ojoro a yi, avu u damma le, ² "N te eneshe obolo a ama nda'a iliyali, adama a na o to obolo na mu hali rana ta'atsu, agba a ri ni ilyalya i na aa lyuwa shi. ³ Waru na n damma le a tyo o u'wa na ambululu, aa gura rawa o u'wa shi, ozo o ro da nda gba o utai alanga."

⁴ Avu ojoro a yi a usu yi, a damma, "Ubata u nda ogozo a da, te da gba tsaa gura tsura ilyalya i na tsaa gura lyuwato ama a abunda a nda?"

⁵ Avu we ece le, "Opopofu a yan a da du?" Avu a damma, "Aza e cindere."

⁶ Avu u zuwa ama'a a danu e ida. Ana u tarai opopofu e cindere o ndolo, avu u godyoo Asula, avu u bubusa, u casu ojoro a yi a 'yawaa obolo a ama'a. Avu a 'yawusaa le. ⁷ A dana ta na mugula n keke'en wa'a. Ana u godyoyi Asula, avu u damma a 'yawaa le. ⁸⁻⁹ Ama ukpakukupa unashi (4,000) u da a shi o bolotoi, avu gba a lyuwa ilyalya hali a cuwan. Reve ojoro o boloto akapi a na a buwai reve o shiton asaka e cindere. Avu u damma le a tyo o u'wa. ¹⁰ A jima shi, dada u uwai a wantsun no ojoro a yi a tyo Dalmanuta.

Afarishi a zami ta ili ya asalama
(Mat. 16:1-4)

¹¹ Afarishi a tawa e teme mawasan na ayi, a ta zama u roco le iroci de zuva, adama a lyungwa yi. ¹² Avu wi ivuwan ogbolo a ruhu va yi, u damma, "Nye i zuwai

ama o gogo a ri e izami yi iroci? Amayun a da n damma ndu, babu iroci i na oo roco ama o gogo."

¹³ Avu u lyawa le lo, avu u kamba a wantsun u pasa a 'yawa a mbanda n ndede.

Wolilo wa Afarishi na aza a Hiridu
(Mat. 16:5-12)

¹⁴ Reve e reme mmalu agba e icina ta a na a tawaa no opopofu, ili i na i ri lo le pe a wantsu'un u la'a za ta shi. ¹⁵ Avu u damma le, "I yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi na aza a Hiridu."

¹⁶ Avu a dammulai, "U damma ta ne ana wo o'woi tsu ri no opopofu shi."

¹⁷ Yesu gba u reve ta ili i na a dammulai, avu we ece le, "Nye i zuwai i dammai i ri no opopofu shi? Koto ye ene ko i reve shi? ¹⁸ I ta ne esu, amma yee ene shi. I ta na atsuvu, amma yaa uwwa shi. ¹⁹ Waru i cuwan ana m bubusai opopofu o ton, avu n ne'eshen ama ukpakukupa uton shi? Akapi gba asaka a yan a da i bolotoi?"

Avu a usu, "Kupa ne ejere."

²⁰ Dada we ece nle, "Ana m bubusayi ama opopofu e cindere, akapi a asaka a yan a da a buwai ana i bolotoi?"

Reve a usu yi "Aza e cindere a da."

²¹ Dada we ece nle, "Hali n gogo koto i reve ili i na maa dansaa du shi?"

Yesu kpatu'wa ta irumba esu

²² Avu a rawa a lyuci va Besaida. Reve ama a tawaa Yesu ni irumba, avu a pati yi u ju'wan yi. ²³ Avu u reme ukere wa yi, wu utaa yi a mbanda n lyuci. Reve u tsuwaan yi matsan e esu, waru u kuruwa yi ukere, avu we ece yi, "Vu gura ta ene ili i ro?"

²⁴ Avu irumba'a u 'yasan urewesu, avu u usu, "N te eneshe ama. Amma oroci a danga a da mee eneshe le a agara."

²⁵ Avu u zuwisaa yi ukere o urewesu. Avu irumba i kpatu'wa esu yi we ene ili suru mejege. ²⁶ Avu Yesu damma yi u wala a tyo o u'wa, waru u damma yi ta, "She vu uwa a malyuci mo ndolo wan."

Bituru yuwan ta adanshi adama e Yesu
(Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21)

²⁷ Yesu 'yon ta no ojoro a yi, u uwa mu-lyuci n Kasariya Filibi. Avu we ece ojoro a yi, "Zane da ama aa dansa n ri?"

²⁸ *Avu* a usu yi, “Yahaya za vu Urumbusu, ozo o ro gba a damma, Iliya, ozo o ro gba a damma vu utā tā atsuma a amasula.”

²⁹ *Avu* we ece le, “Amma aḍu gba, zane da yaa dansa n ri?”

Avu Bituru usu yi, “*Avu* da Kristi'it Zamawawa.”†

³⁰ *Avu* u rono le atsuvu she a damma nanza wan.

Yesu yuwisan tā adanshi adama o ukwa wā yi

(*Mat. 16:21-28; Luk. 9:22-27*)

³¹ *Avu* u teme o ritosu le, a dansa, “Amu Mawun ma Vuma n to sowo atsumalima lon. Waru azagbain, na nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila a ta 'yuwan mu, hali o una mu. Agba na a yuwan rana ta'atsu, n tā 'yon wuma.” ³² A alanga eteshe a da u damma nle adanshi o ndolo. *Avu* Bituru de yi a tyo a nge'en, u teme a yuwusaan yi nlangi. ³³ Amma ana Yesu vadala, we enei ogoro a yi, *avu* u bara Bituru, u damma, “Vu yuwan alanga na amu, *avu* Male! Vaa yuwusan avasa adama a na ili ya Asula yaa shiwan shi, she ili ya ama.”

³⁴ *Avu* u de obolo'o obolo no ogoro a yi, u damma le, “Za na cigai u toni mu, she nu u 'yuwan aciyayi suru suru, nu u ciga u 'yuwan u tara akpata a yi, *avu* u toni mu.

³⁵ Za na ri ada a wuma wa yi, u ta lamba yi. Amma za na lambai wuma wa yi adama a va, adama a Alabari a Sa'ani waru, u tā tsura yi. ³⁶ Nye i da vuma munai ko nu u tsura uvadi u nda suru, *avu* u lamba wuma wa yi? ³⁷ Nye waru vuma aa gura tsupa, *avu* u wawa wuma wa yi? ³⁸ Na za uwwa wono u va na alajiya a va o uvadi u iwuya wu ulambu wa abula u nda, Mawun ma Vuma fo u ta uwwa wono wa yi, nu u 'yawa a makakan ma Dada va yi na nlingata ma Asula.”

9

¹ *Avu* u lyuwa elime na adanshi, “Amayun da maa dansaa du, ozo o ro a ta pa ubata u nda na ee ene ukwa shi, she ne e ene tsugono tsā Asula tsā tawa nu ucira.”

Lipu va Yesu vadala

(*Mat. 17:1-13; Luk. 9:28-36*)

² Ana a yuwain rana tali, *avu* Yesu tara Bituru, na Yakubu, na Yahaya, u 'yawato le

a masasan mo uga'an, ele goon. *Avu* oroci a yi a vadala elime e le. ³ Itana ya yi i vadala yo o'wo u'uri puwu a madala, pa o uvadi u nda babu za na aa gura zaza'wa le ne.

⁴ *Avu* e eneshi Iliya† na Musa, a yuwusan adanshi na Yesu.

⁵ *Avu* Bituru cananaa yi una, “Manlu, u lobono ta ana tsu ri pa. Tsu ta yuwan pa ogodo a ta'atsu, za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta waru za va Iliya.” ⁶ U lamba ta ili i na waa damma, adama a na wu uwwai wovon lon.

⁷ *Avu* eleshe a tawa a kpatu le nu ululu, *avu* u cyo wu utā de e eleshe'e, “Mawun ma na n cigai lon da nda, yu uwwa yi.” ⁸ *Avu* a jika a kanlashi, amma e ene waru za ro shi, Yesu da goon e enei obolo ne ele.

⁹ Ana a cipai de a masasa'an, *avu* u damma le, “She i damma nanza ili i na ye enei wan, she na Mawun ma Vuma mo 'yon atsuma o ukwa.”

¹⁰ A yuwan ta ili i na u damma nle a yuwan, amma a yuwusan ta adanshi'i goon le, “Nye i da waa dansa adama o u'yosun o ukwa u nda?”

¹¹ *Avu* e ece yi, “Nye i zuwai munlu n Wila n dammai nga Iliya ta fara tawa elime a Kristi Zamawawa?”

¹² *Avu* u usu le, “Iliya da fara tawai, adama a na woo fofo ili suru. Nye i zuwai a danai, adama a Mawun ma Vuma, ‘U to sowo awuya icu'un icu'un, waru aa 'yuwan yi?’ ¹³ Amma n ta dansaa du, Iliya tawa ta de, a yuwaan yi ta cine a cigai, cine alabari a yi a ri udanu.”

Yesu kambato ta mawun mo otoni a lima gbaga

(*Mat. 17:14-21; Luk. 9:37-43*)

¹⁴ Ana a kambai ubata u na ogoro a yi a ri, *avu* e ene abajini o obolo ukandaruwu ne ele. Munlu n Wila waru n dana ta a mawasan ne ele. ¹⁵ Na menee ma Yesu, *avu* o boso ni iladi a tawa ubata wa yi, a casasa yi.

¹⁶ *Avu* we ece le, “Mawasan ma ne yaa yuwusan?”

¹⁷ *Avu* za ta atsuma o obolo'o u usu yi, “Manlu, mpa nda n tawaa nuwu na molobo ma va za na ri no otoni a lima. Adama o ndolo u tsu gura yuwan adanshi shi. ¹⁸ Mantsa ma na otoni a lima'a a

kumba niyi suru, she na a vari yi e ida, unā wā yi a yuwusan apiva, u gagai anga ā yi, āvu wo o'wo wudaruwu. Āvu m pati ojoro ā wu o lo otoni ā lima ā yi, āvu ā kuḍa.”

¹⁹ Āvu u usu le, “Āḍu ama o gogo aza a na aa casu okolo shi. N jima tā nden nā ḍu. Hali mantsa mā ne māḡ ḍanu nā ḍu a yuwusan ankuri nā ḍu? Tāwāā numu nā āyi.”

²⁰ Āvu ā tāwāā yi nā molobo'o. Ana otoni ā lima'ā e enei Yesu, āvu a varu molobo'o e ida babu usān, lipu vā yi e meje'en. Reve u riya u ḍanā e igandalu, unā wā yi o utusa apiva. ²¹ Āvu Yesu ece dada vā yi, “Urana u ne ili i ndolo i cina niyi?”

Āvu u damma, “Āyi a mawun. ²² U sowo tā a varusu yi a akina nā ā mini, adama wu una yi. Amma nā vaa gura yuwan ili i ro, ve ene tsu iliyali, vu kamba tsu.”

²³ Āvu u damma yi, “Nā maa gura? Ili suru ili i na aa gura yuwan ḍa e ekere a za na cayi okolo.”

²⁴ Āvu wu utāā uḍyo babu usān, “N ca tā okolo. Kamba mu n ḍashi ca okolo.”

²⁵ Ana Yesu enei obolo a ama ā tāwusa lo ubāta'ā, āvu u ḡara otoni ā lima, u damma, “Āvu otoni ā lima a na a tsu putsaa na adanshi, n damma wu tā, vu kasa nā āyi. She vu ḍashi toni yi wan.”

²⁶ Ana otoni ā lima ā yi a saalai, āvu a kpasu'wa yi e ida lon, lipu vā yi e meje'en, āvu a kasa nā āyi. Āvu molobo'o wo o'wo tsā ākwākwā, hali wo o'wo ama nā ābunḍa ā ḍamma, “U kuwā tā.” ²⁷ Āvu Yesu reme ukere wā yi u 'yāsān yi, āvu u 'yon mishin.

²⁸ Ana u uwai o u'wa, āvu ojoro ā yi e ece yi usokowu, “Nye i zuwai tsu kuḍai, a na tsoo lo otoni ā lima o ndolo?”

²⁹ Āvu u usu le, “Na avasa a ḍa goon aa gura lo cu'un ndolo a alanga, babu ili i ro.”*

Yesu yuwisan tā adanshi o ukwā wā yi
(Mat. 17:22-23; Luk. 9:43-45)

³⁰ Āvu ā 'yon lo, a uwa e ida ya Galili. U ciga nanza reve shi. ³¹ Adama a na u to ritosu ojoro ā yi, u ta dansaa le, “A ta ca Mawun ma Vuma e ekere a ama waru ā to una yi. Nā o una yi, na a yuwan rana ta'atsu u tā 'yon.”

³² Amma a gura reve adanshi'i shi, āvu waru a uwwusa wovon na ee ece yi.

Tsugbashi tsa ābula
(Mat. 18:1-5; Luk. 9:46-48)

³³ Āvu a rawa Kafarnahum. Ana u uwai o u'wa, āvu we ece le, “Mawasan mā ne yaa yuwusan o ure?”

³⁴ Āvu ā rungwa kpaku kpaku, adama a na a yuwan tā mawasan o ure za na o'wo zagbain ātsuma e le. ³⁵ Āvu u ḍanu, u ḍe Kupanejere'e. Āvu u damma le, “Za na cigai woo o'wo zagbain, u kambā za vu ukosu, aagbashi a ama suru waru.”

³⁶ Āvu u shede mawun mo ro u zuwa yi e memere, āvu u katala yi. Dada u damma nle, ³⁷ “Za na ushiyi mawun me ke'en cu'un nda adama a ala† ā vā, āmu ḍa u ushiyi. Za na waru usu numu, āmu ḍa u ushiyi goon shi, amma za na lyungu numu ḍa u ushiyi.”

Za na 'yuwan ntsu shi, za tsu ḍa
(Luk. 9:49-50)

³⁸ Āvu Yahaya usu yi, “Manlu, tse ene tā nanza o utusaā otoni ā lima na ala ā wu. Ātsu gba tsu putsaa yi tā, adama a na u ri o toño tsu shi.”

³⁹ Amma u damma tā, “She i putsaa yi wan, adama a na za na gura yuwain ulinga wa asalama a ala ā vā, waa gura vadala u yuwan adanshi avama adama ā vā shi. ⁴⁰ Za na ri a tsurala nā tsu shi, za tsu ḍa. ⁴¹ Amayun a ḍa maa dansaa ḍu, za na ca nḍu mini i sowo adama ā vā, u tā tsurā iliyinkapa.

Re mariyāā ātsuma o unusu
(Mat. 18:6-9; Luk. 17:1-2)

⁴² “Nā nanza aa zuwa ātsuma ā muwun n nda ā riya, u ta la'a ā nlaā yi utali u yira ā yinlu ya yi, āvu a vari yi a mala. ⁴³ Nu ukere wā wu waa zuwa wu, vu nusan, vu kodo yi. U ta la'aa wu, vu tsurā wuma babu ukere u tā ana vaa tsurā ekere e re, āvu vu uwa a akina.† ⁴⁴ [Ubāta u na azun ā tsu kuwā shi, waru akina ā tsu kima shi.] ⁴⁵ Na anana ā wu aa zuwa wu vu yuwan unusu, vu kodo yi. U ta la'aa wu, vu tsurā wuma nā tsukutsuma, ana aa vari wu ātsuma a akina na ana e re. ⁴⁶ [Ubāta u na azun ā ri n kuwā shi, waru akina ā ri n kima shi.] ⁴⁷ Nā lyusu vā wu aa zuwa wu vu yuwan unusu,

* **9:29** Akuci a aatagada o ro ā tā nā: “Amma avasa na akuli a ḍa goon aa gura cu'un vi ili i nda.”

vu kongoro yi. U ta la'aa wu, vu uwa o tsugono tsā Asulā nā lyusu tā, ana aa vari wu atsumā a akina ne esu e re. ⁴⁸ Ubātā u na azun ā ri n kuwā shi, waru akina ā ri n kimā shi.

⁴⁹ “Na akina a da aa lyungwā ama suru, cine a tsu lapula ili na akpadī.

⁵⁰ “Akpadī ā tu ulobonu, amma nā a langā, nā nye da vaa lapula yi?

“I danā na akpadī o okolo ā dū, i yuwan nden n sa'ani.”

Uritosu adama o lolo
(Mat. 19:1-12; Luk. 16:18)

10

¹ Yesu lyawa tā dē, avu u kambā e ida ya Yahuda, waru nu upasu wā Ūrdu, ama nā abunda o boloto tā ubātā wā yi, avu u karā o rocosu le ununa u tsu yuwusan.

² Avu Afarishi ā tāwā ubātā wā yi, reve e ece yi, “Unusu u da vuma lyawa ka vā yi?”

³ Avu we ece le, “Nye i da Musa damma ndū?”

⁴ Reve ā usu yi, “Musa damma tsu tā tsu ca ka aatagada a wukasu u lolo, avu a lyawa yi.” ◇

⁵ Dada u usu nle, “Musa damma dū tā ne, adama a na i ri na aciyogbamu. ⁶ Amma a mantsa ma na a yuwain uvadi ne da u danai shi. Amma ana a fara a yuwain, ‘vali nā ka da a yuwan nle.’ ◇ ⁷ ‘Adama o ndolo a da vuma aa lyawa dada vā yi nā mma vā yi, tsarā u suraa ka vā yi goon. ⁸ Ele ra o to o'wo ili i tā.’ ◇ Ana wo o'woi a buwa ili i re shi, ⁹ adama o ndolo ili i na Asulā o boloi, she vuma kakasa wan.”

¹⁰ Avu ana ā kambai o u'wa dada ojoro ā yi e ece niyi ili i na u ritoi. ¹¹ Avu u damma le, “Za na kakasai, reve u yuwisan lolo ro, tsipere tsa da waa yuwusan nā ayi. ¹² Waru nā ka lyawa vali vā yi, avu u yuwisan lolo ro, tsipere tsa da waa yuwusan.”

Yesu zuwaa tā muwun aba'un
(Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17)

¹³ A tāwusaa yi tā nā muwun, tsarā u ju'wan le. Reve ojoro ā yi a putsa le.

¹⁴ Amma ana Yesu enei ne, reve atsumā ā langā yi. Avu u damma le, “Lyawai muwun n keke'en n tāwā ubātā u vā, she i putsa le

wan. Adama e icu'un i ndolo i da o foboi tsugono tsā Asulā.

¹⁵ “Amayun a da maa dansaa dū, za na usuyi tsugono tsā Asulā cine muwun n ri shi, waa uwa atsumā o tsugono tsā Asulā shi.” ¹⁶ Reve u shede le e ekere, avu u zuwaa le aba'un.

Za vu utsuru
(Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30)

¹⁷ Ana u remei mmalu ā tyo Urishelima, dada nana sumai elime e Yesu, avu u kingyo. Avu u damma, manlu mā abulā, “Nye da maa yuwan, tsarā n tsurā wuma u babu ukotu?”

¹⁸ Avu Yesu usu yi, “Cine vee desu mu manlu mā abulā? Babu za vā abulā, she Asulā goon. ¹⁹ Avu na aciyawu vu reve tā ili i na Asulā a dammai a yuwan: ‘She vu una vuma nu ucigu wā wu wan, she vu yuwan wivu wan, she vu yuwan tsipere wan. She vu usu ili i na vu revei shi wan, waru she vu paala za ro wan. Vu ca dada nā mma vā wu tsugbain.’ ” ◇

²⁰ Avu u usu yi, “Manlu, ele ndolo suru n yuwusan le tā, amu o molobo.”

²¹ Avu Yesu kalyuwā yi ni icigi. Avu u damma yi, “Ili i tā i da vu lambai, 'yawa vu wina ili i na vu ri nā ayi suru, tsarā vu ca alambi, adama vu tsurā uzuwa zuva. Nā vu yuwan ne avu vu tāwā vu toni mu.”

²² Ana wu uwwai ne, avu u lukutā urewesu, adama a na u ri ni ili abunda.

²³ Avu u vadala u kalyuwā ojoro ā yi, avu u damma le, “Ili yu usān i da za vu utsuru u tsurā u uwa atsumā o tsugono tsā Asulā.”

²⁴ Avu ojoro ā yi a uwa asalama, adama e ili i na u dammai. Avu u dashi dammisa, “Muwun n vā, u ta yuwan usān za vu utsuru uwa o tsugono tsā Asulā.† ²⁵ U ta la'aa aarakumi ā pusulāi nā vunu vu bele, ana za vu utsuru aa uwa o tsugono tsā Asulā.”

²⁶ Ana a uwwai ne, avu ā karā a asalama, avu a damma, “Nā wo o'wo za vu utsuru aa tsurā u uwa atsumā o tsugono tsā Asulā shi, zane da aa la'a?”

²⁷ Avu u usu le, “E ekere a vadilimā ili yu usān i da, amma e ekere ā Asulā shi. Babu ili i na Asulā aa kudā yuwan.”

²⁸ Avu Bituru usu yi, “Atsu da nda tsu lyawai ili suru, avu tsu kuru wu.”

◇ 10:4 U.Wl. 24:1-4. ◇ 10:6 Ufr. 1:27; Ufr. 5:2. ◇ 10:8 Ufr. 2:24. ◇ 10:19 Mta. 20:12-16; U.Wl. 5:16-20.

²⁹ *Avu* u usu u damma, “Amayun a da maa dansaa du, za na lyawai u'wa wa yi, ko dada va yi, ko mma va yi, ko u lyawai zakpara va yi, ko vawun va yi, ko gba u lyawai muwun ma yi, ko ka va yi, adama a va na Alabari a Sa'ani, she nu u tsura atsupu. ³⁰ A mantsa mo gogo, u ta tsura 'wa, na aza a yi, na muwun ma anawu, na aduma, na muwun, ukpaku ukpaku. Amma waru a ta lyungwa yi. De zuwa waru u ta tsura wuma u babu ukotu. ³¹ Aza e elime na abunda a ta kamba acapa. Aza a acapa a ta kamba elime.”

Yesu yuwisain adanshi o ukwa wa yi
(*Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34*)

³² Ele atsuma a mmalu a gawan Urishelima, Yesu de elime e le, avu ojoro yi kara asalama. Avu ama a na oo tono yi, a kara o wovon. Avu waru u dashi de ojoro a yi, avu u fara a dansaa le ili i na yaa cina yi. ³³ Avu u damma, “Atsu da nda a tyo Urishelima, a ta ca Mawun ma Vuma e ekere a nan ganu a gbagbain na munlu n Wila. A ta padaa yi ugana u na oo una yi, waru a ta zuwa yi e ekere a aza e iwuya. ³⁴ A ta yuwaan yi ulamu reve a tsuwan yi matsan. Waru a ta fufaba yi, avu o una yi. Agba na a yuwan rana ta'atsu, u ta 'yon.”

Ipati ya Yakubu na Yahaya
(*Mat. 20:20-28*)

³⁵ Avu muwun ma Zabadi, Yakubu na Yahaya, a rawa zuzu na ayi a damma, “Manlu tsu ciga wu ta, vu yuwaan tsu ili i na tsaapati wu.”

³⁶ Reve we ece le, “Nye i cigai n yuwaan du?”

³⁷ Reve a usu, “Urana u na a 'yasan nuwu zuva na tsugono, tsu ta ciga wu vu zuwa za ta o ukere usa'ani, za ta o ukere ugula.”

³⁸ Avu u usu le, “I reve ili i na yaa patishi shi. I ta gura sowo awuya a na moo sowo, a ta gura tsupu du ununa aa tsupu mu a awuya?”

³⁹ Reve a usu a ta gura. Avu u usu le, “I ta gura sowo awuya a na moo sowo, ununa aa tsupu mu ne da aa tsupu du. ⁴⁰ Amma adama a na yaa danu o ugula ko o usa'ani, za va da shi na maa ca. Asula a da aa ca bata na u foboyi aza a na a dangwai.”

⁴¹ Ana ojoro a yi a uwwai ne, reve a uwa atsumolangu na Yakubu na Yahaya. ⁴² Avu u de le, u damma le, “I reve ta aza a na a zuwai o o'wo aza a tsugbain a ama o uvadi, a ta na tsugbain a aci e le. ⁴³ Ne da woo o'wo e ekere a du shi. Za na cigai wo o'wo zagbain, she nu u kambato aciyayi aagbashi a du biti. ⁴⁴ Za na cigai u uwa elime a du, she nu u kambato aciyayi aagbashi a du suru. ⁴⁵ Ko Mawun ma Vuma, u tawa tsara a yuwaan yi tsugbashi shi. Amma tsara u yuwan tsugbashi, waru u ca aciyayi, adama a wawa ama.”

Yesu kpatu'wa ta esu e irumba
(*Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43*)

⁴⁶ Avu a rawa Jeriko. Ayi o uta Jeriko no ojoro a yi no obolo a ama abunda, avu irumba i ro i tawa zavipati aala a yi Bartimawu, mawun ma Timawu. U tsu danusu ta a nge'en mu ure. ⁴⁷ Ana wu uwwai Yesu va Nazara ta lo a tawa, avu u 'yasan udyo wa yi a dansa, “Yesu, Yesu, mawun ma Dawuda, kalyuwa ununa n ri iliyali.”

⁴⁸ Avu ama na abunda a putsa yi, a dansaa yi u rungwa una wa yi. Amma she ili i na i 'yawai elime, avu u dashi utaa udyo a dansa, “Yesu, Yesu, mawun ma Dawuda, kalyuwa ununa n ri iliyali.”

⁴⁹ Avu wi isawan, reve u zuwa e de yi. Avu e de irumba'a, a damma yi, “Yuwan mazanga, u ta desu wu.”

⁵⁰ Avu u vari aapalutsu a yi, avu u jika a 'yawa ubata wa Yesu.

⁵¹ Avu we ece yi, “Nye vu cigai n yuwaan wu?” Avu u usu yi, “Manlu, adama n tsura me ene ure.”

⁵² Avu u usu yi, “Yuwan mmalu ma wu, ucawu wo okolo a wu u wawa wu ta.” Babu usan, avu esu a yi a kpatu'wa, avu u kuru Yesu a kara.

Yesu uwai Urishelima
(*Mat. 21:1-11; Luk. 19:28-40; Yah. 12:12-19*)

11

¹ Ele arawa Urishelima, zuzu na lyuci va Batafaji na Batanya, reve a rawa a Masasan ma Zetun. Reve Yesu lyungu ama e re atsuma o ojoro a yi. ² Reve u damma le, “Yawai atsuma a malyuci ma na ma ri

elime a du, na ma'uwaa ma du i te ene mol-
loli wunlu za na koto a kumbai shi. I bada
yi a tawa. ³ Na za ro ece du, nye i zuwai yaa
yuwusan ne? I damma yi, 'Zagbain da ciga
niyi, amma waa lapa kambuwa yi shi.' "

⁴ Avu a kara, reve a cina molloli a nge'en
mu ure. ⁵ Ele a mabada ma yi, reve aza a na
a danai lo mishin e ece le, "Nye da i zuwai
yaa bada sa yi?" ⁶ Avu a usu le ili i na Yesu
damma nle. Reve a rungwa le a kara na
ayi.

⁷ Reve a tawaa Yesu na ayi, avu o polo
amuna e le o molloli'i. Avu u kumba de.
⁸ Ama na abunda da o poloi amuna e le
atsuma o ure, ozo o ro waru a baza avu'un
o ure, aza a na a kudai a atsusa. ⁹ Aza a na a
danai elime na aza a na a danai acapa, reve
a dana e ishpa,

"Husana!*"†

"Aba'un a tyo a za na a tawa a ala† a
Asula! ◇

¹⁰ "Aba'un a tyo o tsugono tsa dada tsu
Dawuda tsa na tsa ri lo a tawa!

"Husana a tyo e ekere a Asula!"

¹¹ Reve u uwa Urishelima, dada u uwai
atsuma a Aa'isamapada. Avu u kalyuwa
ubata suru. Ana wo o'woi ulivu u da, avu
wu uta u kamba Batanya obolo no ogoro a
yi.

Yesu yuwayin ubiri una (Mat. 21:18-19)

¹² Ana usana u tawai, avu o uta Batanya.
U dana ta a uwwusa ambulu. ¹³ Ana we
enei ubiri na avu'un a abunda, reve u
'yawa tsara u tsura muwun u lyuwa. Ana
u rawai, u kalyuwa bitu, u cina de ili shi,
adama a na a mantsa ma na ubiri u tsu
matsan da shi. ¹⁴ Avu u damma ubiri'i,
"She nanza dashi lyuwa muwun ma wu
wan, diga gogo." Agba ogoro a yi a dana ta
a uwwusa ili i na u dammai.

Yesu uwai a Aa'isamapada (Mat. 21:12-17; Luk. 19:45-48; Yah. 2:13- 22)

¹⁵ Reve a rawa Urishelima.† Ana Yesu†
uwai atsuma a Aa'isamapada,† avu u lo aza
a na a danai atsulu na awina pe. Waru
avu wu kebe apada a aza a na a danai a
kita'usa ikebe, avu u baza otogu ni ili i na

a danai a yuwusan ulinga, na aza a na a
danai a winasa nrukuku. ¹⁶ U putsu ta aza
a na a danai ni itana a batsa pe atsuma a
Aa'isamapada. ¹⁷ Avu u yuwaan le adan-
shi, "Ashe Adanshi a Asula,† a damma,
'U'wa u va ubata wa avasa adama a ama
suru da shi?' ◇ Amma, adu i kambato yi ta
ubata u na yaa dana a yuwusan wivu."

¹⁸ Ana nan ganu a gbagbain na munlu n
Wila me enei ili i na i farai, avu a zami ure
u na oo una yi. Agba a uwwa ta wovon,
adama a na ama suru a uwa ta asalama na
cu'un vu uritosu wa yi.

¹⁹ Nu ulivu, avu Yesu lyawa lyuci'i.

Iroci nu udanga wu ubiri (Mat. 21:20-22)

²⁰ Ele a makambaa nu usana, reve e ene
ubiri u na Yesu yuwayin una u 'yewe a tyo
a aralu. ²¹ Avu Bituru gura cuwan na cu'un
vi ili i na i farai, avu u damma, "Manlu,
kalyuwa ubiri u na vu yuwayin una'a u
'yewe ta."

²²⁻²³ Avu u usu le, "I usu Asula, amayun a
da maa dansaa du, za na dammai masasan
ma nda u mula u riya atsuma a mala no
okolo a yi a da'wan shi, amma u ca ta okolo
e ili i na u dammai, u to o'wo ne. ²⁴ Ayi
da i zuwai maa dansaa du ili i na i patiyi
suru atsuma a avasa, ni i ca okolo i ta tsura.
²⁵ Ni yi isawan a mantsa ma na yaa yuwan
avasa, ni i ri o upan na aza a du, i yuwan
gafura, tsara Dada du za na ri zuva ayi fo
u yuwaan du gafura. ²⁶ Amma ni i yuwaan
za du gafura shi, cine tsa da Dada du za na
ri zuva waa yuwaan du gafura vu unusu u
du?"

Yeci yu ubata u na Yesu tsurai ucira (Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8)

²⁷ Reve ana Yesu no ogoro a yi a kambisai
Urishelima a uwa ta a Aa'isamapada. Ayi
pe atsuma a agara a Aa'isamapada'a reve
nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na
azagbain a tawa ubata wa yi. ²⁸ Reve e ece
yi, "Nu ucira u ne u da vaa yuwusan ulinga
u nda, waru zane da ca nuwu ayi?"

²⁹ Reve Yesu usu le, "Amu fo n ta
yuwan du yeci, i usu mu. Amu waru n
ta gura damma du ubata u na cu'un vu
ucira na maa yuwusan ulinga wu utai.

* **11:9** Husana urevu wa yi, ayi da "Ica a tyo Asula!" ◇ **11:9** Ica 118:25-26. ◇ **11:17** Isha. 56:7; Irm. 7:11.

³⁰ Urumbusu u na Yahaya† aa yuwusan, te da wu utai, ubata wa Asula ko ubata wu vadilima?”

³¹ Avu e reme mawasan vani le, a damma “Na tsu damma zuva da wu utai, u te ece tsu, ‘To nye i zuwai tsu cayi okolo shi?’ ³² Na waru tsu damma ubata wa ama da wu utai, u ta tawaa tsu na addama.” A ta uwwusa wovon wa ama, adama a na ama e reve ta Yahaya vumavasula† da.

³³ Avu a usu yi, “Tsu reve shi.”

Avu fo u usu le, “Maa damma fu ubata u na n tsurai ucira u na maa yuwusan ili i na maa yuwusan shi.”

*Iroci ya aza a zamalinga
(Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19)*

12

¹ Avu Yesu uwa a yuwusaan le adanshi ni iroci. Reve u damma, “Vuma ro da cuwain uduma wa inabi, avu u suwaa yi ubabu akandarawa. Reve waru u kapa akari, tsara u tsura ubata u na waa dana o kpokuso masayan. Avu u suwaa yi aburu, adama we eneshe ili i na i ri pe suru. Reve u ca aza a zamalinga uduma'a, adama a linga yi. Reve u kara a 'yawa mmalu a lyuci ro.

² “Ana mantsa mo ugasa ma rawai, reve u lyungu vuma ta atsuma a agbashi a yi u 'yawa u ushi akunda e ili i na o bolotoi.

³ Avu aza a zamalinga'a e reme aagbashi'i, reve a lalapa yi reve a damma yi u kamba ekere lyanga. ⁴ Reve za vu uduma'a u lyunguwisa aagbashi o ro, avu a lalapa yi lon. ⁵ Ana u lyunguwisai aagbashi o ro, reve o una yi. Aza a na u koso lyunguwisai na acapa, a lalapa akapi, akapi gba o una le.

⁶ “Avu wo o'wo vuma ta da shi buwai, ayi da mawun ma ta ma yi za na u cigai lon. Avu za vu uduma'a u koso lyungu yi a majiyan ne e ene yi, a ta uwwa wovon, avu a yuwaan yi ili i na i lobonoi.

⁷ “Ana e ene niyi, avu a dammulai, ‘Ndede magaji ma ta ma yi a tawa, tsu una niyi adama ubata'a wo o'wo ubata u tsu.’

⁸ Reve e reme mawu'un o una yi, avu a vari yi atsuma o ogozo.”

⁹ Avu Yesu damma, “Cu'un majiyan ne da yaa yuwusan za vu uduma'a waa yuwan?”

◇ 12:11 Ica 118:22-23.

Ayi za vu uduma'a u ta tawa wu una le suru, avu u ca aza a zamalinga o ro a linga uduma'a. ¹⁰ Koto i denuna ili i na Adanshi a Asula a dammai shi?

‘Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.

¹¹ Zagbain da yuwain ili i nda, waru u lobono ta e esu a tsu.’ ” ◇

¹² Reve Afarishi† a zami ure u na ee reme yi adama a na e reve ta u ta yuwusan adanshi a aciyele. Amma a ta uwwusa wovon wa ama, adama o ndolo a da a lyawa niyi. Reve a saba ure u le.

*Yeci adama a atsupa o utafa
(Mat. 22:15-22; Luk. 20:20-26)*

¹³ Avu a lyunguwa yi ama o ro atsuma a Afarishi na ama a Hiridu, tsara e reme yi nu unusu atsuma a adanshi a yi. ¹⁴ Ana a rawai, reve e ece yi, “Manlu, atsu tsu reve ta avu za va amayun a da, waru vu ri na adangulu shi. Vu tara ta ama suru unata, vu to rocosu ure wa Asula. Damma tsu u lobono ta a tsupa utafa a tyo ya Kaisa mogono ma Roma† ko tsu tsupa wan?”

¹⁵ Ana u revei ili i na a cigai, reve u damma, “Nye i zuwai yaa lyungusa mu?” Avu u damma le, “Tawaa numu ni ikebe.”

¹⁶ Ana a tawaa niyi, avu we ece le, “Ululu wa zane u da u ri de?” Reve a usu yi, “Ululu wa Kaisa u da u ri de.”

¹⁷ Dafa u damma nle, “I ca Kaisa† ili i na i ri ya Kaisa, Asula waru a ca yi ili i na i ri za va yi. Reve ama a kara a yuwusan asalama a yi.”

*Yeci yu u'yosun atsuma a akwakwa
(Mat. 22:23-33; Luk. 20:27-40)*

¹⁸ Reve ama a na a tsu de aza a Sadukiya† aza a na a dammai na vuma kuwa u buwa a 'yon shi, ele fo a tawa ubata wa yi. ¹⁹ Reve a damma yi, “Manlu, Musa danaa tsu ta, na vuma kuwa, avu u lyawa ka va yi babu u matsan, avu zawa'a va yi sotso ka'a, tsara u tsura yi mawun. ²⁰ A yuwan ta ama e cindere ali. Za vu ufaru yuwan ta lolo, avu u kuwa babu u matsan. ²¹ Reve za ve ire sotso yi, ayi fo u kuwa babu mawun na ayi. Za va ta'atsu waru ne da, ne da a yuwusain. ²² Ele ama e cindere'e ko za tsura mawun na ayi shi. O ukosu, avu fo

ka'a u tawa u kuwa. ²³ To o urana u na aa 'yasan akwakwa, ka va zane da woo o'wo, adama a na wo oloi mecindere me le suru?"

²⁴ Reve u usu le, "Adama o ndolo a da i puwain. Adama a na i reve Adanshi a Asula shi, waru i reve ucira wa Asula shi. ²⁵ O urana u na aa 'yasan akwakwa, babu adama o lolo. O to o'wo ununa nlingata ma Asula n ri, aa yuwan de lolo shi. ²⁶ Koto i denuna ili i na aatagada a Musa a dammai shi, ubata u na u yuwain adanshi o molopu a madala, ana Asula a dammai, 'Amu da Asula a Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu?'
 ♦ ²⁷ Ayi Asula a aza a wuma a da, amma Asula a akwakwa a da shi. Amayun i puwan ta suru suru."

Wilā u gbain

(Mat. 22:34-40; Luk. 10:25-28)

²⁸ Avu manlu ma Wila† ma Musa ma tawa ma uwwa le a mawasan vani le. Ana we enei Yesu usu nle mejege, avu we ece, "Wila u ne u da u la'ai mgbain?"

²⁹ Avu u usu yi, "Wila u gbain ayi da, 'I polo atsuvu adu muwun ma Isra'ila, Asula mogono ma tsu ayi da Asula goon. ³⁰ I ciga Asula no okolo a du suru, na asuvu a du, nu ucira u du.' ♦ ³¹ Za ve ire ayi da, 'I ciga aza a du ununa i cigai aciyadu.' ♦ Ili i ro yi lo i la'ai ndolo shi."

³² Avu manlu'u u usu yi, "Manlu amayun a da wu, Asula a ta a da, za ro lo shi she ayi. ♦ ³³ A ciga yi no okolo a ta, na asuvu a ta, nu ucira u tsu, avu waru tsu ciga aza a tsu ununa tsu cigai aciyatsu. U la'a ta wocosu wu mpasa nu ukulatosu." ♦

³⁴ Ana Yesu enei ununa u usuyi mejege, reve u damma yi, "Vu ri alanga na tsugono tsa Asula shi."

Ko za dashi yuwan yi yeci waru shi.

Yeci adama a Mawun ma Dawuda

(Mat. 22:41-46; Luk. 20:41-44)

³⁵ Yesu atsuma o uritosu a Aa'isamapada, avu we ece le, "O unā wu nye munlu n dammai Kristi Zamawawa to utā o ugundo wa Dawuda? ³⁶ Agba Ruhu va Akiza zuwa ta de Dawuda damma:

'Asulazuva a damma ta Zagbain va: "Danu o ukere usa'ani u va, she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu." ' ♦

³⁷ "Na Dawuda na aciyayi u de yi 'Zagbain', cine woo o'wo waru mawun ma tsukaya ma Dawuda?"

Ama na abunda a uwwa ta uyo'o wu uritosu wa yi.

Morono ma atsuvu adama a munlu n Wilā

(Mat. 23:1-36; Luk. 20:45-47)

³⁸ Atsuma o uritosu wa yi, avu u damma le, "I yuwan ugbozu na munlu n Wila.†

³⁹ Aza a na a cigai a dana a casu le tsugbain e eden u'wotowu na atugu a ga'an le, a dana a danusu a ndanata ko'o a a'isa, na ndanata n sa'ani e eden. ⁴⁰ Aza a na a tsu ususa ili yi nruna. Avu a dana a yuwusan avasa o ugadi. Asula a ta ca icu'un ya ama o ndolo atsumalima lon."

Maruna na anini e re

(Luk. 21:1-4)

⁴¹ Avu Yesu danu zuzu nu uzuwata wi ikebe atsuma a Aa'isamapada. Reve u kalyuwusa ama a zuwusa ikebe. Aza o utsuru na abunda a zuwusa ikebe ya abunda. ⁴² Avu maruna mo ro me iliyali mo utā de, avu u zuwa anini* e re.

⁴³ Reve u de ojoro a yi, avu u damma le, "Maruna me iliyali ma nda ma zuwa ta ili i na i la'ai ama suru. ⁴⁴ Aza o utsuru a nda suru e kene ta atsuma o utsuru u le. Ayi gba ni iliyali ya yi suru, reve u pura suru ko ili u lyawa shi avu u zuwa."

Adanshi adama o ulungusu wa Aa'isamapada

(Mat. 24:1-2; Luk. 21:5-6)

13

¹ Yesu o utā a Aa'isamapada,† reve za ta atsuma o ojoro a yi u rawa ubata wa yi, avu u damma, "Manlu, kalyuwa cu'un vu usaa u sa'ani na atali† a nda!"

² Reve u usu yi, "Ye ene ta cu'un vu usaa ndolo? Ko aatali a ta aa lyawa zuwa vu za va yi shi. Suru nle o to oco le e ida."

♦ 12:26 Mta. 3:6. ♦ 12:30 U.Wl. 6:4-5. ♦ 12:31 N.Gn. 19:18. ♦ 12:32 U.Wl. 4:35. ♦ 12:33 Hos. 6:6. ♦ 12:36 Ica 110:1. * 12:42 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "lapta." Kalyuwa Ucufluwu wi "Ikebe."

Ufaru wa atsumalima
(Mat. 24:3-14; Luk. 21:7-19)

³ Ayi nden a masasan ma Zetun za na danai a nkalalai na Aa'isamapada, reve Bituru na Yakubu na Yahaya na Andarawu a yuwan yi yeci. ⁴ A damma, "Damma tsu mantsa ma na ili i ndolo yaa fara. Waru damma tsu ili i na yaa fara o ukosu."

⁵ Avu u damma le, "I yuwan ugbozu she i lyawa nanza yuwan du tsulo wan. ⁶ Ama na abunda a ta tawa na aala a va a damma ele da Kristi Zamawawa'a. Reve a damma du, 'Amu da,' o to polo ama na abunda. ⁷ She okolo a du a da'wan wan, na yu uwwa alabari o uvon zuzu ko alanga. She na a yuwan ili i ndolo suru, amma ukosu u da shi. ⁸ Ida i ta yuwan nlangi ni ida. Tsugono tsu ta yuwan nlangi na tsugono. A ta yuwan uramosu wi ida abunda. Ambulu a ta yuwan abunda. Ili i nda suru u to rocosu ufaru wu ukosu wu uvadi.

⁹ "I yuwan ugbozu na aciyadu. E te reme du a yawato du o ukobu wu uge'etosu adama a va. A ta fufaba du a a'isa. A ta yawato du a makakan mo ngono na aza o uge'etosu, adama a va. I damma le adama a Alabari a Sa'ani. ¹⁰ Amma kafu ukosu wu uvadi, a ta yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a va atsuma o uvadi suru. ¹¹ Na a tara du a tyo ubata o uge'etosu, she yi da'wan o una wi ili i na yaa usu le wan. Na mantsa ma rawa, o to roco du ili i na yaa damma. Ili i na yaa damma yoo uta o una u du shi, Ruhu va akiza to roco du ili i na yaa damma.

¹² "Vuma ta wina mawun ma anawu ma yi adama o una yi. Nan dada waru a ta yuwaan ne muwun n le. Muwun n ta 'yuwan mbara n le na mukuci n le, tsara o una le. ¹³ Ama suru a ta 'yuwan du adama a va. Amma za na isawain ugbamu, a tyo o ukosu u ta la'a.

Mantsa ma atsumalima lon
(Mat. 24:15-28; Luk. 21:20-24)

¹⁴ "Mantsa ma ta lo a tawa a na yee ene za na a yuwusan ili yi idaba a makakan ma Asula atsuma a Aa'isamapada, ubata u na wu ntsayi shi ununa Daniyan dammai." ♦ (Za vu desununa u yuwan ugbozu.) "Reve aza a na a ri atsuma a Yahuda a suma a tyo a nsasan. ¹⁵ Za na ri zuva vu ukwa'a, she u

cipa u uwa o u'wa wa yi, tsara u tara ili i ro atsuma o u'wa wan. ¹⁶ Za na ri de o uduma, she u kamba o u'wa, tsara u tara aapalutsu a yi wan. ¹⁷ U ta suduwa amaci a na a ri na atsuma obolo na amaci a na a ri na muwun n na ma apasa maani.

¹⁸ "She i yuwan avasa, tsara ili i ndolo i fara na lyushi wan. ¹⁹ Atsuma a rana ndolo, o to o'wo rana va atsumalima lon, cu'un na koto a yuwain shi, ana Asula a yuwain uvadi u nda. A dashi waru cu'un va yi shi. ²⁰ Amma Asula e jebe ta rana ndolo, na ne da shi, ko za aa la'a shi. Agba adama a aza a na waru Asula a dangwai, dada e jebei rana ndolo.

²¹ "Na za ro damma du, 'Ndede Zamawawa,' ko 'Apa yi,' she i usu wan. ²² Adama a na azamawawa e epen na amasula e epen, a ta tawa. A ta gura yuwan ili ya asalama na abunda, tsara o polo aza a na a dangwai n na aa gura. ²³ Amma i yuwan ugbozu n damma du ta de ili i na yaa fara suru.

Matawaa ma Mawun ma Vuma
(Mat. 24:29-31; Luk. 21:25-28)

²⁴ "Amma atsuma a rana ndolo, na mantsa ma atsumalima lon mo koto, urana u to o'wo irumbu, woto waru waa dana ne ekan shi. ²⁵ Italyo'o waru i ta dana a riyasa e ida. A ta jingada cira na ri zuva. ²⁶ Reve ee ene Mawun ma Vuma a tawa e eleshe nu ucira na tsugono tsu Asula. ²⁷ Reve u lyungu nlingata ma Asula, tsara o boloto ojoro a yi, aza a na u dangwai ubata suru, diga o ufaru wu uvadi a tyo o ukosu.

Adanshi adama o ubiri
(Mat. 24:32-35; Luk. 21:29-33)

²⁸ "I rito ili i ro o udanga wu ubiri. Na yee ene avu'un a yi a vadalasa, a yuwusan ototopi, i reve lyushi yuwan ta zuzu. ²⁹ Ne da waru na yee ene ili i nda a farasa, i reve u yuwan ta zuzu na matawaa, u ta lo o unantsutsu. ³⁰ Amayun a da maa dansaa du, uvadi u nda woo koto shi, she ni ili i na a dammai nda suru a shiwan. ³¹ Zuva ni ida o to koto, amma adanshi a va oo koto shi.

Babu za na revei urana ko mantsa
(Mat. 24:36-44)

³² "Amma adama o urana u ndolo, ko mantsa babu za na revei, ko nlingata ma

Asula, ko Mawu'un, she Dada va yi goon. ³³ I yuwan ugbozu waru i yuwan avasa adama a na i revei mantsa'a shi.

³⁴ “U to o'wo cine vuma tsu dana mocin e ida i ro u lyawa ta de u'wa wa yi, reve u ca agbashi a yi ucira, suru nle waru u ca le ta ulinga u na aa yuwan. Reve u damma za vi ipiri u kalyuwa ulobonu. ³⁵ I dana ufofu adama a na i revei mantsa ma na zavu'wa'a waa tawa shi. Ko nu ulivu, ko nu urana, ko e memere ma ayin, ko nu usana. ³⁶ Nu u tawa she u cina du a nlavu wan. ³⁷ Ili i na maa dansaa du, ayi da i dana ufofu.”

Izami yu ure u na oo una Yesu
(Mat. 26:1-5; Luk. 22:1-2; Yah. 11:45-53)

14

¹ Rana re da shi buwai, ana aa yuwan Abuki a Mapasa obolo na Abuki o Opopofu.† Avu nan ganu obolo na munlu n Wila a zami ure u na ee reme Yesu nu unusu, tsara o una yi. ² Reve a damma, “Tsoo una niyi a mantsa ma abuki shi, adama ama a 'yasan uvon wan.”

A tsuwayin Yesu mani'in
(Mat. 26:6-13; Yah. 12:1-8)

³ Yesu pe o u'wa wa Simo Makutu a lyuwusa ilyalya a lyuci va Batanya, avu ka ro uta de na mani'in ma maguru me ikebe lon. Reve u bala ikpatatsu i mede'en, reve u tsuwan Yesu a aaci. ⁴ Aza a na a danai lo, avu a uwwa upan. Reve a damma, “Cine tsa da waa lungusa mani'i'in? ⁵ Na a shi a wina yi, a shi ta ushi ili i na i la'ai ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuta'atsu (300),* avu a ca aza o ulambu ikebe'e.” Avu a uwa upan na ayi, reve a bara yi.

⁶ Avu Yesu damma le, “Rungwa niyi, cine tsa da yaa damatosun yi? U yuwaan mu ta ili i na i lobonoi. ⁷ I to obolo na alambi kuci, mantsa ma na i cigai suru, i ta gura yuwaan le ili i sa'ani. Amu gba maa dana na du kuci shi. ⁸ U yuwan ta ili i na waa gura yuwan, u tsun ta lipu va mani'in kafu mantsa ma acidu. ⁹ Amayun a da maa dansaa du, ubata u na aa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani

atsuma o uvadi u nda suru, ee icina ili i na ka nda u yuwaan numu shi.”

Asala e ikebe i na aa wina Yesu
(Mat. 26:14-16; Luk. 22:3-6)

¹⁰ Avu Yahuza Iskariyoti, atsuma a Kupanajere, u 'yawa ubata u nan ganu a gbagbain, tsara u winaa le Yesu. ¹¹ Ana a uwwai ne, avu a zangana. Avu a yuwaan yi nzuwulai, a ta ca yi ikebe lon. Avu u zamishi ure u na waa wina yi.

Yesu lyuwa ta ilyalya i Mapasa no ojoro a yi
(Mat. 26:17-25; Luk. 22:7-14; Luk. 22:21-23; Yah. 13:21-30)

¹² O urana wu ufaru u na a yuwain Abuki o Opopofu,† urana u mapada me ikyon i Mapasa,† avu ojoro a yi e ece yi, “Te da vu cigai tsu fofoo wu ilyalya ya abuki'i?”

¹³ Avu u lyungu ojoro e re a yi, u damma le, “Uwai a lyuci, i ta ga'an na vuma utanuwa na aakabu a mini, avu i toni yi. ¹⁴ U'wa u na u uwai suru, i damma za vu u'wa'a, ‘Manlu ma damma, te da aasula a na amu no ojoro a va tsaa lyuwa ilyalya ya abuki?’ ¹⁵ U to roco du u'wa wa zuva, i fobo ununa u lobonoi i yuwan, tsara i foboo tsu.”

¹⁶ Reve a kara, dada e enei ili i na Yesu damma nle ununa u dammai. Avu o fobo ilyalya i Mapasa'a.

¹⁷ Ana ulivu u yuwain, reve u tawa obolo no ojoro a yi. ¹⁸ Ele atsuma a alya e ilyalya, avu u damma, “Amayun a da maa dansaa du, atsuma a du vuma ta ta wina mu, waru za na tsaa lyuwusa ubata u ta u da.”

¹⁹ Avu a uwa atsumolangu a dansa aza ta ta, “Amu da, amu da?”

²⁰ Avu u damma le, “Atsuma a du za ta du ta wina mu, za na tsaa lyuwusa a mapara ma ta. ²¹ Mawun ma Vuma† ma ta kuwa cine u ri udanu. Woo yo'ono za na aa wina Mawun ma Vuma'a shi. Na a shi a matsan yi shi, u shi ta la'aa yi.”

Alya o ukosu
(Mat. 26:26-30; Luk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)

²² Ele pe a alya, avu u tara opopofu u yuwaan Asula mazanga. Avu wu busa u ca le u damma, “Ushiyi, lipu va da nda'a.”

* **14:5** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “dinari ukpakuta'atsu (300).” Kalyuwa Ucuwuwi wi “Ikebe.” † **14:23** Inabi ayi da muwun mu udanga n ro a na a tsu yuwaan ili yo oso i ro ana masayan.

²³ Ana u tarai mokoto ma masayan ma in-abi, †† ʼav̄u u yuwaan ʼAsulā maṣāṅga. ʼAv̄u u damma, “Ushiyi,” ʼav̄u o sowo. ²⁴ ʼAv̄u u damma le, “Mpasa nda mpasa n va n ḍa na n zuwai ʼAsulā a yuwain akucunu, † adama oo oco mpasa adama a wawa ama na ʼabunda. ²⁵ Amayun a ḍa maa dansaa ḍu, maa ḍashi sowo masayan waru shi, she za na moo sowo o tsugono tsa ʼAsulā.”

²⁶ Ana a yuwain ishīpa yi ica, ʼav̄u o utā a tyo a Masasan ma Zetun.

Bituru ta wasan Yesu

(Mat. 26:31-35; Luk. 22:31-34; Yah. 13:36-38)

²⁷ ʼAv̄u u damma le, “Suru nḍu i t̄a bete'we adama a na ne ḍa ʼAsulā a dammai ʼatsuma a Adanshi a ʼAsulā ana:

‘N to una za va aguḍa, ʼav̄u ikyon i bete'we.’

◇

²⁸ “Amma na a 'yaṣan mu, n ta fara 'yawaḍa ḍu Galili.”

²⁹ ʼAv̄u Bituru usu, “Maa lyawa wu shi, ko na aa lyawa wu.”

³⁰ ʼAv̄u u usu Bituru, “Kafu moton ma saala ure na ayin a nda, vu ta wasan mu uta'atsu.”

³¹ ʼAv̄u Bituru usuwisa nu ucira, “Ko ke'en maa wasan wu shi, ko na maa kuwa obolo na ʼav̄u.” Reve akapi'i fo a damma ne.

Atsumolangu e Yesu

(Mat. 26:36-46; Luk. 22:39-46)

³² ʼAv̄u a rawa ubata u na a tsu ḍe Getisemeni. ʼAv̄u u damma ojoro a yi, “Ḍanuyi pa n ta yuwan avasa.” ³³ ʼAv̄u u tara Bituru na Yakubu na Yahaya. ʼAv̄u ili'i i uwa a damatosun yi, ʼav̄u u uwa atsumolangu lon.

³⁴ ʼAv̄u u damma le, “Atsumolangu a va a yuwan t̄a ʼabunda lon, gashi wu una mu. Puro numu pa i ḍana ufoḍu.”

³⁵ Ana u 'yawai malanga, ʼav̄u u riyā e ida, ʼav̄u u yuwan avasa u damma, n na waa yuwan, a tawa yi mantsa mo ndolo.

³⁶ Reve u damma, “Dada, ya'a wu ili suru ili i mayuwaan ma ḍa. Tawa mu atsumalima a nda. Amma she vu kuru ili i na n cigai wan, amma ili i na vu cigai.”

³⁷ Ana u kambai, ʼav̄u u cina le a nlavu. ʼAv̄u u damma Bituru, “Bituru, nlavu n ḍa yaa yuwusan, yaa gura piri ko rumu t̄a shi?” ³⁸ ʼAv̄u u damma le, “Ḍanuyi ufoḍu

tsara i riyā atsuma a malyungwa wan. Asuvu a ciga t̄a amma lipu ri nu ucira shi.”

³⁹ ʼAv̄u u 'yawisa u yuwan avasa, a dansa ili i ta. ⁴⁰ Reve u t̄awisa ubata u le. ʼAv̄u u cinisa le a nlavu, a gura kpatu'wa esu e le shi. A gura reve ili i na aa damma yi shi.

⁴¹ Ana u t̄awai utawu wa ta'atsu, ʼav̄u u damma le, “I buwa t̄a a nlavu na wivuwusan? U rawa t̄a ne, mantsa ma rawa t̄a. A ca t̄a Mawun ma Vuma e ekere a aza o unusu. ⁴² 'Yoyin tsu karai. Ye ene ndolo za na wina numu rawai.”

A wina t̄a Yesu reve e reme yi

(Mat. 26:47-56; Luk. 22:47-53; Yah. 18:3-12)

⁴³ Yesu atsuma a adanshi, ʼav̄u Yahuza Iskariyoti atsuma a Kupanejere, u rawa, ugeru no obolo a ama no oloko nu mutsun mu pe'eni. Nan ganu a gbagbain, na munlu n Wilā, na azagbagbain e le suru o boloto t̄a. ⁴⁴ Za na wina niyi u ca le t̄a ḍe iroci yi ili i na waa yuwan, u damma, “Vuma na n katalai ayi ḍaḍa. I reme yi i kara na ayi.”

⁴⁵ Ana Yahuza rawai, ʼav̄u u 'yawa ubata wa yi. ʼAv̄u u damma, “Manlu.” ʼAv̄u u katala yi. ⁴⁶ Reve e reme Yesu. ⁴⁷ Atsuma a aza a na a ḍana lo mishin, ʼav̄u vuma t̄a tala matsun me pe'eni u kodō utsuvu wa aagbashi wa aabara a nan ganu. ⁴⁸ ʼAv̄u we ece le, “Yu utā t̄a ḍe ni iladi no oloko adama i reme mu ana za vu ngalalai? ⁴⁹ N tsu ḍana t̄a na aḍu a Aa'isamapada kuci, agba i reme mu shi. A yuwan t̄a ne, tsara Adanshi a ʼAsulā aa shiwan.”

⁵⁰ Lo ḍa ojoro a yi a suma a pa'ain, ʼav̄u a lyawa yi lo. ⁵¹ ʼAv̄u ulobo u ro u toni yi diga ayi she aapalutsu. ʼAv̄u a gbagbala yi. ⁵² Ḍaḍa u lyawa nle aapalutsu'u, ʼav̄u u suma aataḍu.

Yesu a makakan ma Azagbain a Mbara

(Mat. 26:57-68; Luk. 22:54-71; Yah. 18:13-24)

⁵³ ʼAv̄u a tara Yesu a tyo ubata wa aabara a nan ganu, ʼav̄u nan ganu a gbagbain† na azagbagbain na munlu n Wilā o boloto.

⁵⁴ ʼAv̄u Bituru tonishi yi alanga, hali u uwa o u'wa wa aabara a nan ganu'u. ʼAv̄u u ḍanu zuzu na adugari a Aa'isamapada a lyasuwusa akina.

⁵⁵ *Avu* nan ganu a gbagbain a zamishi ure u na *aa* tsura *Yesu* nu unusu, tsara a tsura ure u na oo una yi. Agba a tsura shi.

⁵⁶ Na *abunda* a yuwaan yi ta epen, amma adanshi e le a tawa a ta shi.

⁵⁷ Na *acapa* a da waru ozo o ro a 'yoyin, *avu* waru a yuwaan yi epen. ⁵⁸ "Tsu uwwa yi ta u dammai u to boso *Aa*'isamapada'a za na ama a suwai, *avu* u suwa yi *atsuma* a rana ta'atsu, waru usaa u vuma u da shi."

⁵⁹ Hali n gogo adanshi e le a tawa a ta shi.

⁶⁰ *Avu* aabara a nan ganu a 'yon e memere me le. *Avu* we ece yi, "Vu ri ni ili i na vaa usu e ili i na ama a dammai adama a wu shi?"

⁶¹ *Avu* u rungwa kuci kuci, u yuwan adanshi shi. *Avu* waru aabara a nan ganu e ecishe yi, "*Avu* da Zamawawa'a, Mawun ma *Asula*?"

⁶² *Avu* *Yesu* usu yi, "*Amu* da.† I te ene Mawun ma Vuma nden o ukere usa'ani wa *Asula*, waru u ta tawisa e eleshe."

⁶³ *Avu* aabara a nan ganu a kakara itana ya yi. *Avu* u damma "Adanshi a ne waru tsu cigai ubata wa yi? ⁶⁴ Yu uwwa yi ta a yuwusan adanshi a vama e ekere a *Asula*. Cine tsa da ye enei?"

Avu a pada ugana a na oo una yi.

⁶⁵ *Avu* ozo o ro a uwa a tsuwusan yi matsan, *avu* a pala yi esu a kara a cikusa yi a dansa, "Damma tsu ili i na i farai." *Avu* waru adugari a bu'asa yi.

Bituru wasain Yesu

(*Mat.* 26:69-75; *Luk.* 22:56-62; *Yah.* 18:15-27)

⁶⁶ Bituru lo zuzu na aabala o u'wa, *avu* aagbashi a ta *atsuma* a agbashi e esheli a aabara a nan ganu a rawa. ⁶⁷ Ana we enei Bituru a lyasuwusa akina, *avu* u kalyuwa yi mejege. *Avu* u damma, "*Avu* fo vu to obolo na *Yesu* vuma va Nazara."

⁶⁸ *Avu* u wasan u damma, "N reve yi shi, n reve ili i na vaa dansa shi." *Avu* wu uta o ukobu, dada moton ma saalai.

⁶⁹ *Avu* aagbashi o usheli'i we ene yi, *avu* u dansaa aza a na a ri lo mishin, "Vuma nda'a fo *atsuma* e le a da u ri." ⁷⁰ *Avu* u wasisan.

A jima lon shi, dada aza a na a ri mishin lo a dammai Bituru, "*Avu* fo toni va yi da adama a na *avu* vuma va Galili da."

⁷¹ *Avu* u uwa akucunu, nu u dansai, "N reve vuma'a shi."

⁷² U jima shi, dada moton ma saalai ire. *Avu* Bituru cuwan ni ili i na *Yesu* damma niyi ana u damma niyi, kafu moton ma saala ure, u ta wasan yi uta'atsu. Ana u cuwain ne, dada u boshoi na mesun.

Yesu a makakan ma Bilatu

(*Mat.* 27:1-2, 11-14; *Luk.* 23:1-5; *Yah.* 18:28-38)

15

¹ Na wasasa *avu* nan ganu a gbagbain na munlu n *Wilu* o boloto Azagbain a Mbara,† reve a yuwan *asala*. *Avu* a nla *Yesu*, *avu* a kara na ayi a tyo ya Bilatu† Gwamna. Reve a ca Bilatu ayi. ² *Avu* Bilatu ece yi, "*Avu* dada mogono ma aza a Isra'ila?"

Avu *Yesu* usu, "Ununa vu dammai ne dada u ri."

³ Ili ya *abunda* i da nan ganu a gbagbain a 'yawusayi na adanshi a aci a yi. ⁴ *Avu* Bilatu ecishe yi, "Vu ri ni ili i na vaa usu shi? Kalyuwa ili i na aa tawusaa adama a wu."

⁵ Agba u yuwisan adanshi o ro shi, hali Bilatu uwa asalama.

Ugana u na oo una Yesu

(*Mat.* 27:15-26; *Luk.* 23:13-25; *Yah.* 18:39-19:16)

⁶ *Atsuma* a rana va *Abuki* a Mapasa'a, Bilatu tsu badaa le ta vuma ta *atsuma* a aza a na a nlai. ⁷ *Atsuma* a aza a na a shi wunlu Baraba dana ta pe ana e reme nle *atsuma* a aza a na o unai ama a mantsa ma nlangi. ⁸ *Avu* ama a *abunda* o boloto a patishi yi u lyawaa le aza a na wu nlai ununa u tsu yuwusan.

⁹ *Avu* Bilatu† ece, "N lyawaa du mogono ma aza a Isra'ila?" ¹⁰ U reve ta adama e i'ima i da nan ganu a gbagbain e remei *Yesu*.

¹¹ Reve nan ganu a gbagbain a zuwa ama a saala a badaa le Baraba. ¹² *Avu* we ece le, "To cine maa yuwan na *Yesu* za na i deyi mogono ma aza a Isra'ila?"

† 14:62 Aza a Isra'ila e reve ta danshi "amu da" aala a *Asula* a da. Pa nda *Yesu* to rocosu ili i ta i da u ri na *Asula*.

◇ 14:62 Mta. 3:14.

¹³ *Avu* a saala, “A vara yi a akpata.”†
¹⁴ *Avu* Bilatu ece le, “Nye i da i zuwai? Unusu u ne u da u yuwain?”

Ele gba a saalisa yi, “A vara yi a akpata.”

¹⁵ Adama a na u cigai ama aa uwwa uyo'o, *avu* u damma a *baɗa* le Baraba. Reve u zuwa *asoja* a faba *Yesu* na asuɗu o ugbamu, *avu* u zuwa le a vara yi a akpata.

Asoja a yuwayin Yesu ulamu
 (Mat. 27:27-31; Yah. 19:2-3)

¹⁶ *Avu* *asoja* a uwato yi a aabala o ukobu wu uge'etosu, *avu* e de akapi a *asoja*'a suru.
¹⁷ *Avu* o oto yi aayala saan *daan-daan* ana mogono, *avu* waru a yuwaan yi ookokolo a awanda,† *avu* o oto yi. ¹⁸ *Avu* a *casasa* yi, a dansa, “A *cas* wu mogono ma aza a Isra'ila.” ¹⁹ *Avu* a *gala* yi a aaci no owo'o. Waru *avu* a *tsuwan* yi *mitsan*. *Avu* a kingyo a *ciɓalasa* yi. ²⁰ Ana a yuwaan niyi ulamu, *avu* o foɗo yi aayala'a, *avu* o oto yi itana ya yi. Reve a 'yawato yi ubata u na aa vara yi a akpata.

A varai Yesu a akpata

(Mat. 27:32-44; Luk. 23:26-43; Yah. 19:17-27)

²¹ Vuma na a tsu de Simo vuma va Kurani, dada va Iskandari na Rufo, cina wu uta de upasu'u, a *kar*. Reve a zuwa yi u toni le adama u tanu akpata'a.† ²² *Avu* a *tawa* na *ayi* ubata u na a tsu de Gologota,† ana ubata wo okoluwo. ²³ *Avu* o ɓolo mini ma alamu na *aguma* a na a tsu de mur,*† *avu* a ca yi tsara u sowo. *Ayi* gba u 'yuwan.

²⁴ *Avu* a vara yi a akpata,† reve e ne'eshen itana ya yi vani le. Reve a zuwa adanga, tsara e reve ili i na vuma suru aa tara.

²⁵ Rumu kucci da danai nu usana a mantsa ma na a vara niyi a akpata. ²⁶ *Avu* a yuwan de idana yi icu'un vu unusu wa yi zuva ana:

MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

²⁷ Oɓolo na *ayi* da waru a varai evu e re a akpata. Za ta o ukere usa'ani za ta gba o ukere ugula. [²⁸ Adanshi a *Asula*† a shiwan ta, za na dammai: “*Avu* e kece yi atsuma a *aza* o unusu.”]

²⁹ Aza a na a *karasai* lo, *avu* a yuwaan yi ulamu a *lungbatsasa* aci e le, a

dansa, “Ashe *avu* vu ta gura ɓuboso *Aa'isamapada*, *avu* waru vu suwisa yi atsuma a rana ta'atsu. ³⁰ Wawa aciyawu, vu cipa e ida.”

³¹ Ne da waru nan ganu a gbagbain a yuwaan niyi ulamu oɓolo na munlu n Wila, a dansa, “U wawa ta ozo o ro, agba u gura wawa aciyayi shi. ³² Lyawa Kristi'i Zamawawa, mogono ma aza a Isra'ila, u cipa de gogo a akpata'a, tsara tsee ene adama tsu ca okolo.”

Aza a na fo a vara nle oɓolo, e isula yi ta fo.

Ukwa wa Yesu

(Mat. 27:45-56; Luk. 23:44-49; Yah. 19:28-30)

³³ Ana urana u rawai a aci, *avu* irumbu i ɓaru ida'a *maɓula* a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. ³⁴ Ana rumu ta'atsu'u u yuwain, *avu* *Yesu* utaa uɗyo, *avu* u saala, “Eloi, Eloi, lama sabaktani.” Nga, “*Asula* a va, *Asula* a va, cine vu vari numu?”

³⁵ Ozo o ro ana a *danai* lo mishin ubata'a, ana a uwwai ne, *avu* a damma, u te desu va Iliya. ³⁶ *Avu* za ro suma u tsupu ashidi a mini ma alamu ma na ma ri e medele, *avu* u ca yi u sowo. *Avu* a damma, “Lyawai tse ene ko Iliya ta gura wawa yi.”

³⁷ *Avu* u saala lon, daɗa u kuwai.

³⁸ Umuna u na u *danai* pe a *Aa'isamapada* Upasa wa Akiza, *avu* u kara diga zuva a tyo e ida. ³⁹ Soja gbain na *danai* lo mishin, we ene ta ununa u kuwai. *Avu* u damma, “Amayun Mawun ma *Asula* ma da.”

⁴⁰ *Amaci* a *dana* ta lo a *akanla* a yi alanga, ele da Meri† Magadaliya, na Meri mma va Yakubu ke'en na Isuhu, oɓolo na Solomi. ⁴¹ Ele da o toni niyi a yuwusaan yi *aganda* atsuma a Galili, reve *amaci* o ro waru a kuru yi a tyo Urishelima.

Acida e Yesu

(Mat. 27:57-61; Luk. 23:50-56; Yah. 19:38-42)

⁴² Ili i suru i fara ta urana wa Ajuma, Urana wi Ifoɓi adama a Ashibi. ⁴³ *Avu* Isuhu vuma va Arimatiya za tsugbain atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma va *abula*, za na ri e ipiri wu uwwa utawu u tsugono tsa *Asula* tawa, u yuwan ta asuvu.

* 15:23 *Aguma* o ro a da a na a ri maguru na a yuwasayin ulinga.

Avu u uwa o ukobu wa Bilatu, reve u pati lipu va Yesu.

⁴⁴ Bilatu uwa ta asalama ko Yesu kuwa ta de. Avu u de asoja a yi, reve we ece le ko Yesu kuwa ta de nu ujimu. ⁴⁵ Ana wu uwwai o una wa asoja a yi, avu u zuwa a ca Isuhu lipu va Yesu'u.

⁴⁶ Avu Isuhu tsula okoro. Ana a cipatoi lipu'u, reve u pupala yi no okoro'o. Avu u zuwa yi atsuma a aason a na a kapai atsuma a aatali. Reve u kebe aatali o ro, avu u to una wa aaso'on. ⁴⁷ Avu Meri Magadaliya na Meri mma va Isuhu a kalyuwa ubata u na a zuwa niyi.

*U'yowun wa Yesu atsuma o ukwa
(Mat. 28:1-8; Luk. 24:1-12; Yah. 20:1-10)*

16

¹ Ana urana wa Ashibi u karai, avu Meri Magadaliya na Meri mma va Yakubu na Solomi a tsula itana i maguru, adama a tawa a sukuma lipu va Yesu. ² Avu a tawa na wasasa o urana wa Aladi, cina usana u tawa da da a tawai a aaso'on. ³ Avu a dammulai, "Zane da ee kebe tsu aatali o ndolo o una wa aaso'on?" ⁴ Ana a 'yasain esu e le, avu a cina e kebe de aatali'i agba aatali a gbain a da a danai. ⁵ Ana a uwai a aaso'on, reve e ene ulobo u ro nden o ukere usa'ani, ni itana i u'uri. Reve a uwa asalama.

⁶ Avu u damma le, "She i uwa asalama wan. N reve ta i te izami ya Yesu za va Nazara, za na a varai a akpata. Wu pa shi. U 'yon ta. Kalyuwai ubata u na u danai. ⁷ Yawai i damma o joro a yi na Bituru u ta de elime a du a 'yawa Galili. I te ene yi ununa u damma ndu."

⁸ Ana o utai, avu a suma ni iladi. Reve e reme asalama na meje'en ma lipu. A damma za shi, adama a na wovon u reme nle.

*Yesu 'yawa ta ubata wa Meri Magadaliya
(Mat. 28:9-10; Yah. 20:11-18)*

⁹ [Nu usana u na Yesu 'yoyin o urana wa Aladi, Meri Magadaliya da fara ene niyi, za na wu utayi otoni a lima e cindere atsuma a yi. ¹⁰ U 'yawa ta damma otoni a yi, aza a na a danai a saali na atsumolangu.

¹¹ Ana a uwwai u ta wuma, hali we ene yi, reve a 'yuwan a usu.

*Yesu roco ta aciyayi ubata wo o joro e re
(Luk. 24:13-35)*

¹² Ana addama o ndolo o kotoi, avu Yesu tawa ubata wa ama e re atsuma e le no oroci o ro, ele a mmalu o ure a tyo a malyuci. ¹³ Avu a 'yawa a damma akapi'i, agba a usu shi.

Yesu damma ta o joro a yi ili i na aa yuwan

(Mat. 28:16-20; Luk. 24:36-49; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)

¹⁴ Na acapa a da u tawai ubata wo o joro kupa na za ta'a, ele nden a alya e ilyalya. Avu u yuwaan le nlangi adama o okolo o ugbamu u le nu ulambu u na a cayi okolo. Adama a na a 'yuwain a usu ili i na aza a na e ene niyi a damma nle cina u 'yon.

¹⁵ Avu u damma le, "Yawai atsuma o uvadi suru i yuwaan ama alajiya a Alabari a Sa'ani. ¹⁶ Za na usuyi a rumbu niyi waru, a ta wawa yi. Amma za na usuyi shi, waa tsura wuma u babu ukotu shi. ¹⁷ Aza a na a usuyi a ta gura yuwan iroci yi ili ya asalama i nda: Atsuma a ala a va a to utaa otoni a lima, waru a ta yuwan adanshi ne elentsu o ro, ¹⁸ a ta tara yo, agba ko no o sowo yaza, waa yuwan ili ne ele shi ko ke'en, a ta ju'wan aza o ubanakun avu a tsura lafiya."

*Ukaru wa Yesu zuva
(Luk. 24:50-53; Aji. 1:9-11)*

¹⁹ Ana Yesu yuwain adanshi ne ele, avu a tara yi a tyo zuva, tsara u danu o ukere usa'ani wa Asula. ²⁰ Ele gba a kara a yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani ko te da, Asula a yuwusan ulinga ne ele. Ulinga wa asalama a na a yuwusain, u roco ta Alabari a Sa'ani e le amayun a da.]

Alabari a Sa'ani a Luka

Ucuduwu wa aatagada a nda

Luka vuma na danai aatagada a nda, za vu urevu wa aguma lon da. Adama o ndolo, u dana ta nu ugbozu lon reve waru u damma ili ya abunda adama e Yesu. Ayi da waru u danai Ulinga wa Ajiya. Atagada e re a nda a ta a mmalu obolo adansa aalabari e Yesu no otoni a yi.

Atsuma a aatagada a nda ritosu gbain re ta pe: Abajini o uritosu wu ufuru ayi da icigi ya Asula za va koyan da. Abajini o uritosu we ire ayi da Yesu tawa ta atsuma o uvadi tsara wo o'wo Zamawawa va ama suru. Iroci i ta, ayi da aalabari a vuma va abula va Samariya. Luka roco ta a na avasa ili i mayan i da ekere e Yesu. U dana ta idanshi ya Yesu ana u yuwain avasa. Waru u roco ta cine Ruhu va Akiza danai o ulinga atsuma a ama a mantsa ma na Yesu danai o uvadi. Adama a na u danai nu urevu wa aguma, a gura pusan yi ana a mantsa mo ukwa wa Yesu na a mantsa ma na a 'yasan niyi shi. U damma tsu ta a na Yesu tama ta mugula ana u 'yoyin. Ayi nda u roco ta na amayun a da Asula a 'yasin Yesu diga o ukwa.

Aatagada a nda o roco ta aza e Itoni iroci i sa'ani i na oo toni. Iroci ya Yesu cine u yuwain wuma atsuma a ama a mantsa mo ndolo. U roco tsu ta cine tsaa kamba alambi, waru na cine tsaa yuwan avasa. Waru u zuwa ta ucawu wo okolo a tsu a dashi gbama adama a na Luka vuma na o soduwoyi matsan ma da na we enei ili i na Yesu yuwain suru.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ili i na i zuwai Luka danai a aatagada a nda (1:1-4)
2. Limatan va Yahaya za vu Urumbusu na Yesu (1:5-2:52)
3. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (3:1-20)
4. Urumbusu wa Yesu na malyungwa ma yi (3:21-4:13)
5. Ulinga wa Yesu atsuma a Galili (4:14-9:50)

6. Yesu kara ta diga Galili a tyo Urishe-
lima (9:51-19:27)
7. Ajuma o ukosu e Yesu: malyungwa ma
yi nu ukwa wa yi (19:28-23:56)
8. Yesu ta wuma (24:1-12)
9. Yesu roco ta aciyayi. A tara yi ta a tyo
zuwa (24:13-53)

Ucuduwu e ekere a Luka

¹ Tiwofilu, vuma va abula: Ana wo o'woi, ama na abunda a zuwa ta aciyele reve a dana urevetyowu wi ili i na i farai atsuma a tsu. ² Ununa a danai ili i na ele na e enei ne esu diga o ufuru a ca ntsu ele, aza a na e enei ele da aza o ulinga wa adanshi a Asula waru. ³ Amu me ene ta u lobono ta, ili yu ufuru i da n toniyi ili suru mejege, tsara n danaa wu ili i na i farai mejege, ⁴ tsara vu reve amayun a adanshi a na a damma nuwu una nu una.

Adama a limatan va Yahaya za vu Urumbusu

⁵ Mantsa ma na Hiridu† danai Mogono ma Yahuda, a yuwan ta ganu ro, za na a tsu de Zakariya. Wu uta ta upasu u nan ganu† wa Abija. Alisabatu da aala a ka va yi. Ayi fo o u'wa u nan ganu o ugundo wa Haruna† u da wu utai. ⁶ Ele ra a yuwan ta nden n sa'ani n na Asula a cigai. O toni ta ili i na Zagbain ca nle suru. ⁷ Agba a ri na muwun shi. Alisabatu idari i da i shi. Ayi na vali va yi a kutsa ta.

⁸ Urana u lo, Zakariya yuwusan ta ulinga u tsuganu a Aa'isamapada,† a mantsa ma na ulinga u rawai upasu u le. ⁹ Ili i na agadu e le a yuwusain ayi da, ele nan ganu a tsu dangwa ta vuma na matawa ma agita, u uwa atsuma o Upasu wa Akiza,† tsara u kulato ili i maguru.† ¹⁰ Ana mantsa ma rawai tsara a kulato ili i maguru'u, reve ama o boloto suru a yuwusan avasa a alanga.

¹¹ Reve malingata ma Zagbain ma tawa ubata wa yi, wi isawan o ukere u usa'ani u masa'a, ubata u na waa kulatosu ili i maguru'u. ¹² Ana Zakariya ene niyi, reve wu uwwa wovon, lipu va yi kara e meje'en. ¹³ Avu malingata'a u damma yi, "Zakariya, she vu uwwa wovon wan, a uwwa ta avasa a wu. Ka va wu, Alisabatu ta yuwan atsuma, u ta matsaan wu ulobo. Vu ta

ca yi aala Yahaya.† ¹⁴ U to o'wo wu ili i mazanga, ne e ekere a aza a na aa uwwa adama a limatan va yi. ¹⁵ U to o'wo vumagbain e ekere a Zagbain. Woo sowo mini ma masayan ma inabi, ni ili yo oso i na woo o'wo usowu shi. O to shiton yi na Ruhu va Akiza† ayi a aatsuma a mma va yi. ¹⁶ Ama na abunda aza a Isra'ila a ta kamba e ekere a Zagbain le adama a yi. ¹⁷ U ta wala elime a Zagbain na cu'un vu ucira na ruhu va Iliya, tsara a kambato okolo a nan dada a kambata ubata u muwun n le. U ta kambato aza o ulambu wu ugbozu o toni ugbozu wa aza a akiza a Asula, tsara u foboo Zagbain ama, tsara u cina le ufobu.”

¹⁸ Reve Zakariya ece yi, “Cine cu'un nda aa fara? Amu da nda n kutsai de, ka va fo da nda u kutsai de.”

¹⁹ Reve u usu, “Amu da Jibura'ilu, n ta mishin a makakan ma Asula kuci. A lyungu mu ta, tsara n damma wu adanshi o uyo'o a nda. ²⁰ Gogo vu ta dana kpaku, vaa gura yuwan adanshi shi, she urana u na ili i nda i shiwain. Adama a na vu usuyi adanshi a va shi. Adanshi a na aa tawa woo o'wo amayun a mantsa ma na wu ntsayi.”

²¹ Ama lo a pura Zakariya, avu a kara a asalama ili i na i zuwai u jimai pe Upasu wa Akiza'a.† ²² Ana wu utai, u gura yuwan adanshi shi. Reve e reve u ta yuwan we ene ili i ro cu'un va alavu alavu atsuma a Aa'isamapada'a. Avu u yuwusaan le iroci ne ekere, agba u gura yuwan adanshi shi.

²³ Ana mantsa mo ulinga ma yi mo kotoi, reve u kamba o u'wa. ²⁴ Reve ka va yi Alisabatu tsura aatsuma. Ayi ubuwu na woto ton, avu u danusu o u'wa. ²⁵ U dansa ta, “Zagbain'in u yuwaan mu ta nda, a rana nda u roco mu ta isa'ani, u tawa mu ta ili ya adanshi e ekere a ama.”

Adama a limatan va Yesu

²⁶ Alisabatu na aatsuma woto tali, avu Asula a lyungu Jibura'ilu malingata ma yi a lyuci na a tsu de Nazara e ida ya Galili. ²⁷ U lyungu yi ta ubata o usheli u na koto u revei vali shi, eegebe a yi vuma ro da o ugundo wa Dawuda Mogono, aala a yi Isuhu. Meri da aala o usheli'i. ²⁸ Avu malingata'a u 'yawa ya'a yi, reve u damma, “Azo'wa, macigata, Zagbain to obolo na avu!”

²⁹ Adanshi'i gba u bala yi ta lon, u yuwusan ta majiyan cu'un vi icasu i ne i da tsunda. ³⁰ Avu u damma yi, “She vu uwwa wovon wan, Meri. Vu tsura ta icigi e ekere a Asula. ³¹ Vu ta yuwan aatsuma, vu matsan ulobo, reve waru vu zuwaa yi aala Yesu. ³² U to o'wo zagbain. E te de aala a yi Mawun mo Mogono ma Asula. Asula Zagbain a ta ca yi ootogu o tsugono tsa dada va yi Dawuda. ³³ U ta yuwan tsugono o u'wa wa Yakubu babu ukotu. Tsugono tsa yi tsa ri nu ukosu shi.”

³⁴ Avu u damma yi, “Cine woo o'wo ne, ana wo o'woi koto n reve vali shi?”

³⁵ Reve u usu yi, “Ruhu va Akiza ta tawa wu, ucira u Mogono ma Asula waru u ta pupala wu, adama a na za va akiza a na vaa matsan a ta de yi Mawun ma Asula. ³⁶ Cuwan moron ma wu Alisabatu. A damma ta waa tsura aatsuma shi, agba gogo u ta na aatsuma woto tali, ko na wo o'woi u kutsai de. ³⁷ Ili i lo a na Asula aa kuda yuwan shi.”

³⁸ Avu Meri damma, “Amu da nda aagbashi a Zagbain. Lyawa wo o'wo ununa vu dammai.” Reve malingata'a u kara.

Meri kalyuwa ta Alisabatu

³⁹ A rana ndolo, avu Meri 'yon u jika, reve u 'yawa a lyuci ro atsuma e ilyuci ya agadi e ida ya Yahuda. ⁴⁰ Avu u uwa o u'wa wa Zakariya, tsara u casa Alisabatu. ⁴¹ Ana wu uwwai icasu'u, avu baba jingada a aatsuma a yi nu ucira. Reve o shiton yi na Ruhu va Akiza.† ⁴² Avu u 'yasan udyo nu ucira, u damma, “Avu za va aba'un a da atsuma a amaci. Mawun ma aatsuma a wu waru za va aba'un a da! ⁴³ Cine ili i sa'ani i nda i cina numu, a na mma vu Zagbain va tawai u kalyuwa mu? ⁴⁴ Ana mu uwwai icasu ya wu, dada baba na ri a aatsuma a va jingada'i nu ucira a yuwusan mazanga. ⁴⁵ Avu za va aba'un da adama a na vu usuyi ili i na Zagbain dammai u ta shiwan.”

Ishipa ya Meri

⁴⁶ Reve Meri damma, “Ookolo a va a cibala ta Zagbain. ⁴⁷ Asuvu a va a ta na mazanga adama a Asula Zamawawa va. ⁴⁸ Ayi u cuwan ta na amu, aagbashi a yi. Diga gogo a 'yawa, ama a ta de mu za va aba'un. ⁴⁹ Adama a na ayi Zavucira da,

u yuwaan mu ta ili ya abula. Aala a yi waru akiza a da. ⁵⁰ Diga mantsa a tyo mantsa, u tse ene ta iliyali ya aza a na a casu yi tsugbain. ⁵¹ U yuwan ta abajini e ili ya asalama ne ekere a yi, u bete'we ta aza a aciyogbam. ⁵² U cipato ta ngono m gbagbain o otogu e le, reve u 'yasan aza a na a ri ili shi. ⁵³ U cuwatan ta aza a ambulu ni ili i sa'ani, aza o utsuru waru u lo le ta ekere lyanga. ⁵⁴ U kamba ta aagbashi a yi Isra'ila, u cuwan ta na nzuwulai ma yi we ene yi iliyali. ⁵⁵ Ununa u yuwayin akaya a tsu Ibrahim nzuwulai, na muwun n tsukaya ma yi hali ukosu.”

⁵⁶ Avu Meri danu na Alisabatu a tyo woto ta'atsu, reve u kamba o u'wa.

Limatan va Yahaya za vu Urumbusu

⁵⁷ Mantsa ma na Alisabatu aa matsan yuwan ta, reve u matsan mawun mo ulobo. ⁵⁸ Avu nron mu nden na mmaci ma yi, a uwwa ununa Zagbain yuwaan niyi isa'ani, avu a kamba yi mazanga.

⁵⁹ Ana mawu'un u rawai urana wa kunla, reve a tawa tsara a pada yi uryumbu, reve a shi a ciga a ca yi aala a dada va yi Zakariya o una wa dada va yi. ⁶⁰ Avu mma va yi damma, “O'o, Yahaya da aa ca yi.”

⁶¹ Reve a damma yi, “Moron ma wu ma ri na aala Yahaya shi.”

⁶² Avu o roco dada va yi, a te izami ya aala a na aa ca yi. ⁶³ Reve u pati le ili yi idana, avu u dana de, “Aala a yi a da Yahaya.” Reve o o'wo a asalama suru. ⁶⁴ A jima shi, dada una wa yi u kpatu'ushi, avu eelentsu a yi a gura yuwan adanshi. Avu u yuwusaan Asula ica. ⁶⁵ Avu wovon u tsura nron mu nden ma yi n na n danai lo suru. Reve a kara a adanshi'i ubata suru atsuma e ilyuci ya agadi ya Yahuda. ⁶⁶ Aza a na a uwwai ili ya asalama o ndolo suru, she a uwa majiyan ne e eci, “Nye i da mawun ma nda moo o'wo?” A damma ta ne adama a na ukere wu Zagbain u to obolo na ayi.

Ishipa ya Zakariya

⁶⁷ Zakariya dada va Yahaya dana ta ushi-wun na Ruhu va Akiza, avu u yuwan adanshi o usokowu wa Asula: ⁶⁸ “Tsu yuwayin Zagbain ica, Asula a Isra'ila! U tawa ta u tsupa avu u wawa ama a yi. ⁶⁹ U 'yasan

ta Za vi Iwawit za vu ucira o u'wa wa aagbashi a yi Dawuda adama a tsu. ⁷⁰ (Ununa u dammai o una wa ama a akiza a Asula nu ujimu.) ⁷¹ U wawa tsu ta e ekere a arala na n'yuwatan n tsu suru. ⁷² We ene ta nkaya n tsu iliyali, u cuwan ta na akucunu a akiza a yi. ⁷³ Ayi da akucunu a na u yuwayin dada tsu Ibrahim. ⁷⁴ Ana u ta wawa tsu e ekere a n'yuwatan n tsu, tsara u kamba tsu. Adama tsu yuwaan yi aganda babu wovon, ⁷⁵ na akiza ni ili ya abula a makakan ma yi. Tsu yuwain ne a mantsa ma wuma ma tsu suru. ⁷⁶ Avu waru, mawun ma va, a ta de wu vumavasula Mogono me Ili Suru. Vu ta wala elime a Zagbain, tsara vu foboo yi ure, ⁷⁷ tsara vu ca ama a yi urevu wi iwawi o ure u na a yuwaan le gafura vu unusu u le. ⁷⁸ Adama e isa'ani ya abunda ya Asula a tsu, ekan a wasasa aa tawa tsu de zuva. ⁷⁹ Tsara wi ikana aza a na a ri nden atsuma e irumbu, na aza a na a yuwain zuzu na makuwaa, tsara u toni na atsu ure wo okolo a nden.”

⁸⁰ Reve mawu'un u kungwa, avu waru u yuwan mgbain atsuma a ruhu. Avu u danu atsuma o una, hali urana u na wu utai a alanga e eteshe e ekere a aza a Isra'ila.

Limatan va Yesu (Mat. 1:18-25)

2

¹ A rana ndolo, Kaisa Agusta mogono ma gbain ma zuwa ta e kece ama a na a ri zala tsugono tsu Roma suru. ² (Mekece mo ufaru ma da ndolo, ana a yuwain a mantsa ma na Kiriniyu danai o tsugono tsi ida ya Suriya atsuma a Roma.) ³ Avu ama suru a 'yawa a lyuci le, tsara e kece le.

⁴ Isuhu utu ta a lyuci va Nazara e ida ya Galili. Adama a na ayi ugundo wa Dawuda u da, avu u kara a tyo a lyuci va Batalami e ida ya Yahuda. Batalami da ubata u na a matsain mogono Dawuda. ⁵ U 'yawa ta tsara e kece yi na Meri eegebe a yi, waru u dana ta na atsuma. ⁶ Yashi i na a danai de, avu yashi i limatan va yi rawa. ⁷ U matsan ta mawun mo ufaru ma yi ulobo, reve wu pala yi nu umuna, avu u zuwa yi o ukungulu. Adama a na a tsurai ure a aasula o omocin shi.

Aza a aguḅa nā nlingata mā Asulā

⁸ Upasu wi ida i ndolo, aza a aguḅa a ḁanā tā lo a atsusa e indanasa ikyon i le na ayin. ⁹ Reve malingata ma Zagbain mā tāwā ubatā u le, reve ekan a tsugbain tsā Asulazuva e ikana ubatā u na a ri, hali a uwwa wovon lon. ¹⁰ Reve malingata'a u damma le, “Yu uwwa wovon wan. N tāwāā ḁu tā na adanshi a māzangā adama a ama suru. ¹¹ Ana'an a lyuci vā Dāwuda, a matsaan ḁu tā Zamawawa,† ayi ḁa Kristi Zagbain. ¹² Apa ili i na yāā ḁanā ḁu iroci: I ta cina bābā wupalu o umuna, uvotowun o ukungulu.”

¹³ A jima shi, reve obolo a aza o uvon a zuva nā malingata'a a yuwusaan Asulā ica, adansa, ¹⁴ “Tsugbain tsā Asulā ḁe zuva suru suru, o uvadi nden mo okolo waru e ekere a aza a na waa uwwusa uyo'o u le!”

¹⁵ Ana nlingata'a n lyawa nle a kambai zuva, avu aza a aguḅa a dammulai vāni le, “Tsu 'yāwāi Batalami gogo, tse enei ili i na i yuwain, ili i na Zagbain revetyo ntsu.”

¹⁶ Avu a jikā a 'yāwā, reve a cina Isuhu nā Meri nā bābā'a uvotowun o ukungulu. ¹⁷ Ana e ene niyi, reve a baza adanshi a na a damma nle adama a mawu'un. ¹⁸ Reve aza a na a uwwai suru a karā a asalama e ili i na a uwwai o unā wa aza a aguḅa'a. ¹⁹ Meri zuwa tā ili i na a damma niyi o ookolo suru, avu u yuwusan malalā mā abunda adama e le. ²⁰ Reve aza a aguḅa a kambā. Avu a canasa ishīpa yi ica a tyo a Asulā, adama e ili i na a uwwai ni ili i na e enei. Ne ḁa wo o'woi ununa malingata mā Asulā ma dammai.

A tāwā tā nā Yesu a Aa'isamapada

²¹ Ana a yuwain rana kunlā, a na aa paḁa mawu'un uryumbu, avu a ca yi aala Yesu.† Ayi ḁa aala a na malingata mā Asulā ma dammai, kafu a yuwan aatsuma a yi.

²² Avu mantsa mā kucci ma na oo o'wo cece ma rawa, cine Wilā wa Musa u dammai. Avu a tāwā nā ayi Urishelima tsarā a ca yi e ekere a Asulazuva. ²³ (Ununa u ri uḁanu a Wilā wā Asulazuva, “A ca mawun mo ulobo mo ufaru suru, za na a ḁangwai e ekere a Asulazuva.”) ²⁴ A yuwan tā waru kucci,† ununa a dammai a Wilā wā

Asulazuva ana, “Muda n re ko muwun mu nrukuku n re.” †

²⁵ A mantsa mo ndolo, a yuwan tā vuma na a tsu ḁe Saminu, vuma na ḁanuyi a lyuci vā Urishelima. Vuma vā abulā ḁa, a uwwusa wovon wā Asulā, waru u purosū tā we ene za na aa ḁanato okolo a aza a Isra'ila. Ruhu vā Akiza ḁanā tā obolo nā ayi. ²⁶ Ruhu'u u roco yi tā wāā kuwā shi, she we ene Kristi Zamawawa vā Asulazuva. ²⁷ Nu ucira wā Ruhu u ḁa u wai a Aa'isamapada. Ana nan dada vā Yesu a uwai nā ayi, tsarā a yuwaan yi ununa Wilā u dammai, ²⁸ avu Saminu shede yi, avu u godyoo Asulā, adansa, ²⁹ “Mogono ma Gbain, gogo vu shiton tā nzuwulai mā wu, vu lyawa aagbashi a wu a karā no okolo nden. ³⁰ Me ene tā iwawit yā wu ne esu a vā, ³¹ Za na vu foḁoi adama a ama suru. ³² Ekan a na o tsu roco Atakpacit ure wā wu, nā tsugbain tsā wu e ekere a aza a Isra'ila, ama a wu.”

³³ Mma vā yi nā dada vā yi a karā tā a asalama e ili i na a dammai adama a yi. ³⁴ Reve Saminu zuwaa le aba'un, avu u damma mma vā Yesu, “Ayi mawun ma nda a ḁangwa yi tā adama a arisa a ama a Isra'ila nā abunda. Waru a ḁangwa yi tā adama a mawawa ma ama a Isra'ila nā abunda. U to o'wo iroci yi ili i na ama aa 'yuwan. ³⁵ Adama o ndolo, e te reve majiyan ma ama a abunda. Waru matsun me pe'eni ma ta batsa asuvu a wu.”

³⁶ A yuwan tā ka ro vumavasulā,† aala a yi a ḁa Hanatu, usheli wa Fanuyila o ugundo wa Asha. U kutsa tā lon. U yuwan tā nden n lolo a'wan e cindere, avu vali vā yi kuwā. ³⁷ U ḁanā tā na a'wan kupakunlā nā aza a nashi.* U lyawa Aa'isamapada'a shi, amma u yuwusan tā aganda ayin nu urana. Waru u yuwusan tā akuli na avasa. ³⁸ Babu usān, reve u rawa zuzu u godyoo Asulā. Reve u yuwan adanshi adama a mawun ma na ama suru aa zuwusa atsuvu adama e iwawi yā Urishelima.

³⁹ Ana Isuhu nā Meri kotoi mayan me ili i na Wilā wā Asulazuva a dammai suru, avu a kambā o u'wa u le a lyuci va Nazara e ida yā Galili. ⁴⁰ Mawu'un u yuwan tā mgbain

† 2:24 N.Gn. 12:6-8; Mtā. 13:2-12. * 2:37 U ta gura o'wo a'wan kupakunlā nā aza a nashi a na a karai ana vali vā yi kuwai.

reve u yuwan ucira, u *dana* ta nu ugbozu lon, aba'un a *Asula* a *dana* ta obolo na *ayi*.

Yesu atsumā a Aa'isamapada

⁴¹ Nan dada va yi a tsu 'yawa ta Urishe-
lima aa'wan suru a mantsa ma *Abuki* a Ma-
pasa. ⁴² Ana u rawai a'wan kupa ne ejere,
a 'yawa ta *Abuki* ununa a tsu yuwusan.
⁴³ Ana o kotoi *Abuki*'i, ele a *makamba*,
avu mawu'un wi isawan Urishelima, agba
nan dada va yi e reve shi. ⁴⁴ Avu ele a
yuwan mmalu mu urana u ta, ele a dansa u
ta pe atsumā o obolo a ama. Avu e ece aza
a na a *dana* obolo ne ele.

⁴⁵ A tsura e ene yi shi, *da*da a *kamba*
Urishelima e izami ya yi. ⁴⁶ O urana
wa ta'atsu, *da*da a tsura e ene niyi a
Aa'isamapada nden na munlu na aza a
Isra'ila, a uwwusa le nu u yuwin nle yeci.
⁴⁷ Aza a na a uwwa niyi suru, a yuwan ta
asalama lon na cu'un vu urevu nu ususu
wa yi. ⁴⁸ Ana nan dada va yi ene niyi, avu a
uwa asalama lon, avu mma va yi damma
yi, "Mawun ma va, cine vu yuwan ntsu
tsunda? Vu lyawa ta dada va wu na amu
e izami ya wu na atsumolangu."

⁴⁹ Avu u usu le, "Cine yaa zami mu de? I
reve u lobono ta n *dana* ada a Dada va shi?"

⁵⁰ Agba e reve ili i na u damma nle shi.

⁵¹ Avu u *kamba* Nazara obolo ne ele a
casu le tsugbain. Mma va yi gba u zuwa ta
ili i ndolo suru o ookolo. ⁵² Yesu a *dashishi*
nu urevu nu ugbozu, na mgbain, nu utsuru
wi isa'ani e ekere a *Asula* ne e ekere a
ama.

Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu (*Mat. 3:1-12; Mak. 1:1-8; Yah. 1:19-28*)

3

¹ A aa'wan e gendu a na Kaisa Tibariya
dana mogono ma gbain ma Roma, ngono
n nashi n nda n *dana* ta za la va yi: Bontu
Bilatu o tsugono tsa Yahuda, *Hiridu* An-
tiba o tsugono tsa *Galili*, *Filibu* zawa'a
va yi o tsugono tsa *Ituriya* na *Taraku-*
nita, *Lisaniya* waru a yuwusan tsugono tsa
Abiliya. ² A yashi i na *Hanana* na *Kayafa* a
dana nan abara ganu, avu adanshi a *Asula*
a *tawa* ya Yahaya mawun ma *Zakariya*
atsumā o una. ³ U garasa ta ubata suru

◇ 3:6 Isha. 40:3-5.

zuzu nu Udolu wa Urdu, a yuwusaan ama
alajiya a na aa rumbu le, adama u roco
a vadala ta a nusu le, tsara a yuwaan le
gafura. ⁴ Cine u ri udanu adama a Yahaya
atsumā a Aatagada a Ishaya, vumavasula,
ana,

"Udyo wu nanza e dewu atsumā o una,
'I fofoo Zagbain ure, i yuwan ure wa yi
mejege.

⁵ O to shiton ukari suru, agadi na nsasan
suru a ta vala le.

A ta lapula re na ri ugondoru. O to shiton
mukari mu re.

⁶ Vadilima suru te ene iwawi ya *Asula*.' " ◇

⁷ Adama o ndolo a da Yahaya dammai
obolo a ama a na a *tawusa* ya'a yi, tsara
u rumbu le, "Adu apili! Zane damma ndu
i suma atsumalima a na a ri lo a tawa? ⁸ I
yuwan ili i na yoo roco i vadala ta atsumā o
unusu u du. She i uwa a dansa o okolo a du
a na Ibrahim ayi da akaya a du wan. *Asula*
a ta gura yuwaan Ibrahim muwun na atali
a nda. ⁹ Aa'bau a tu ufofu wu gasa danga
a aralu e le. Udanga u na u matsain ili ya
afula shi suru, o to kodo yi, avu a vari yi a
akina."

¹⁰ Reve ama'a e ece yi, "Cine tsaa
yuwan?"

¹¹ Avu u damma le, "Za na ri na atugu e
re, u ca za na ri na ayi shi za ta. Za na ri ni
ilyalya waru u yuwan ne."

¹² Aza o ushishi wu utafa o ro a tawa ta,
tsara u rumbu le, reve e ece yi, "Manlu, nye
tsaa yuwan?"

¹³ Reve u damma le, "She i ushi ili i na i
la'ai ili i na a damma ndu i ushi wan."

¹⁴ Asoja o ro waru a tawa ta e ece yi, "Atsu
gba, nye tsaa yuwan?"

Avu u damma le, "She i usa ikebe yi za ro
nu ucira wan, ko i yuwaan za ro epen pere
m pere wan. I yuwan ankuri na atsupu a
du."

¹⁵ Ama e ipiri yu utawu yi Zamawawa,
reve a kara a majiyan ko Yahaya ayi da da
Zamawawa'a. ¹⁶ Avu u usu le, "N rumbu du
ta na mini, agba za na la'a numu tsugbain
u ta lo a tawa. Vunu va atan a yi n rawa
n kanza m bada shi. Ayi da waa rumbu
du na Ruhu va Akiza na akina. ¹⁷ U ta
na aakpatalutsu o uyeluwu o ukere wa
yi, u ta rada oosoroto cece, avu u boloto

ishina ya yi o mophon, agba owopo'o u ta kulato le na akina a na a ri n kima shi.”
¹⁸ Re va abunda da Yahaya yuwain alajiya a Alabari a Sa'ani a tyo e ekere a ama.

¹⁹ Avu u yuwaan Hiridu Antiba mogono nlangi adama a Hiridiya, ka vu zawa'a va yi, ni iwuya ya abunda i na u yuwain.

²⁰ Reve u yuwisan iwuya i ro, ana u zuwai Yahaya o u'wa wa ali.

Urumbusu wa Yesu

(Mat. 3:13-17; Mak. 1:9-11)

²¹ Ana a rumbuyi ama a na a tawai suru, avu fo a rumbu Yesu. Ayi atsuma a avasa, reve zuva kpatu'wa, ²² reve Ruhu va Akiza telee yi na lipu oroci a mudā. Avu a uwwa udyo de zuva ana, “Avu da Mawun ma va, macigata ma va, na avu da maa yuwusan mazanga lon.”

Ugundo u na Yesu utai

(Mat. 1:1-17)

²³ Yesu shi ta na a'wan a na a yuwain zuzu na mata'atsu, ana u temei uritosu wa yi.

A tara yi ta ana ayi mawun ma Isuhu ma da.

Isuhu ulobo wa Heli u da.

²⁴ Heli ulobo wa Matata u da.

Matata ulobo wa Levi u da.

Levi ulobo wa Maliki u da.

Maliki ulobo wa Yana u da.

Yana ulobo wa Isuhu u da.

²⁵ Isuhu ulobo wa Matiya u da.

Matiya ulobo wa Emos u da.

Emos ulobo wa Nahum u da.

Nahum ulobo wa Azaliya u da.

Azaliya ulobo wa Najaya u da.

²⁶ Najaya ulobo wa Ma'ata u da.

Ma'ata ulobo wa Matiya u da.

Matiya ulobo wa Simiya u da.

Simiya ulobo wa Isuhu u da.

Isuhu ulobo wa Yahuda u da.

²⁷ Yahuda ulobo wa Yowana u da.

Yowana ulobo wa Risa u da.

Risa ulobo wa Zerubabe u da.

Zerubabe ulobo wa Shayatiya u da.

Shayatiya ulobo wa Niri u da.

²⁸ Niri ulobo wa Maliki u da.

Maliki ulobo wa Adi u da.

Adi ulobo wa Kosama u da.

Kosama ulobo wa Alamadama u da.

Alamadama ulobo wa Iri u da.

²⁹ Iri ulobo wa Yosi u da.

Yosi ulobo wa Eliyaza u da.

Eliyaza ulobo wa Yorima u da.

Yorima ulobo wa Matata u da.

Matata ulobo wa Levi u da.

³⁰ Levi ulobo wa Saminu u da.

Saminu ulobo wa Yahuda u da.

Yahuda ulobo wa Isuhu u da.

Isuhu ulobo wa Yonana u da.

Yonana ulobo wa Eliyaki u da.

³¹ Eliyaki ulobo wa Malaya u da.

Malaya ulobo wa Mena u da.

Mena ulobo wa Matata u da.

Matata ulobo wa Natan u da.

Natan ulobo wa Dawuda u da.

³² Dawuda ulobo wa Yese† u da.

Yese ulobo wa Obe u da.

Obe ulobo wa Buwaza u da.

Buwaza ulobo wa Salumuna u da.

Salumuna ulobo wa Nashon u da.

³³ Nashon ulobo wa Aminadabu u da.

Aminadabu ulobo wa Aram u da.

Aram ulobo wa Hesuruna u da.

Hesuruna ulobo wa Farisa u da.

Farisa ulobo wa Yahuda u da.

³⁴ Yahuda ulobo wa Yakubu u da.

Yakubu ulobo wa Ishiyaku u da.

Ishiyaku ulobo wa Ibrahim u da.

Ibrahim ulobo wa Tera u da.

Tera ulobo wa Naho u da.

³⁵ Naho ulobo wa Seru u da.

Seru ulobo wa Rey u da.

Rey u ulobo wa Fele u da.

Fele ulobo wa Eba u da.

Eba ulobo wa Shela u da.

³⁶ Shela ulobo wa Kena u da.

Kena ulobo wa Afasha u da.

Afasha ulobo wa Shem u da.

Shem ulobo wa Nuhu u da.

Nuhu† ulobo wa Lame u da.

³⁷ Lame ulobo wa Metusela u da.

Metusela ulobo wa Anuhu u da.

Anuhu ulobo wa Jare u da.

Jare ulobo wa Mahalalel u da.

Mahalalel ulobo wa Kena u da.

³⁸ Kena ulobo wa Enos u da.

Enos ulobo wa Shitu u da.

Shitu ulobo wa Adamu.†

Adamu za na Asula a yuwain.

Malyungwa ma Yesu

(Mat. 4:1-11; Mak. 1:12-13)

4

¹ Yesu waru ushitowun na Ruhu va Akiza, avu wu utā o Udolu wa Urdu. Reve Ruhu va Akiza tara yi a tyo atsuma o una

rana amunga, ² ubata u na Mekerencesu ma lyungusa niyi. Agba u lyuwa ili atsuma a rana'a shi, o ukosu reve wu uwwa ambululu.

³ Dada Mekerencesu ma damma niyi, "Na avu Mawun ma Asula ma da, vu zuwa aatali a nda a kambata opopofu."

⁴ Avu Yesu usu yi, "U tu ufanu a Adanshi a Asula,† 'Ni ilyalya i da goon vuma aa dana wuma shi.' " ♦

⁵ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo zuva masasan, dada u rocoshi niyi tsugono tsu uvadi suru. ⁶ Reve u damma yi, "N ta ca wu tsugbain nu utsuru u nda'a suru, adama a na a zuwa le ta o ukere u va. Waru n ta ca za na n cigai. ⁷ Suru ili i nda o to o'wo aza a wu, na vu kadato vu yuwaan mu aganda."

⁸ Dada Yesu usuyi niyi, "U tu ufanu, 'Zagbain Asula a wu a da vaa yuwaan aganda, ayi a nde'en da vaa yuwaan tsugbashi.' " ♦

⁹ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo Urishelima, avu u zuwa yi de e ncilecile ma Aa'isamapada. Dada u tsu damma yi, "Na avu Mawun ma Asula ma da, teteruwe e ida. ¹⁰ Adama a na a dana ta, 'Asula a ta zuwa nlingata ma yi n tiga wu. ¹¹ Waru e te ke de wu e ekere e le, adama ko anana a wu a tadatsa a aatali wan.' " *

¹² Reve Yesu usu yi, "Adanshi a Asula a damma ta, 'She vu lyungwa Zagbain Asula a wu wan.' " ♦

¹³ Ana Mekerencesu mo kotoi malyungwa ma yi suru, reve u lyawa yi ne'en.

Yesu teme ulinga Galili

(Mat. 4:12-17; Mak. 1:14-15)

¹⁴ Reve Yesu kambata atsuma o ucira u Ruhu va Akiza a tyo Galili. Reve alabari a yi a rawa e ilyuci i na i ri lo ukandaruwu zuzu. ¹⁵ Avu u rocosu a a'isa e le, reve u tsurata ica e ekere a ama suru.

A 'yuwan ta Yesu a Nazara

(Mat. 13:53-58; Mak. 6:1-6)

¹⁶ Ana u tyoyi Nazara (lyuci na u kungwai), dada u uwai a aa'isaf ununa u tsu yuwusan o urana wa Ashibi. Reve u 'yon adama u denuna. ¹⁷ Reve a ca yi Aatagada

a Ishaya vumavasula. Dada u bubaruwa niyi, reve u cina ubata u na a danai,

¹⁸ "Ruhu vu Zagbain to obolo na amu, adama a na u dangwa mu ta, adama n yuwaan aza e iliyali adanshi a Alabari a Sa'ani.

U lyungu mu ta adama n yuwan adanshi a na aa lyawa aza a na a ri a tsugbashi, nrumba waru ee ene ure, aza a na ee le'eshe waru o o'wo faan.

¹⁹ Reve waru n yuwan adanshi a aa'wan a na Zagbain zuwai a na aa yuwaan ama isa'ani u yuwan ta." ♦

²⁰ Reve u kutsulu aatagada'a, avu u ca za vu ulinga'a. Avu u danu, tsara u rito. Reve ama a na a ri pe a aa'isa'a suru a uwa akanla a yi. ²¹ Avu u damma le, "Ana'an adanshi a nda a shiwan ta a atsuva a du."

²² Reve a uwwa uyo'o, a yuwusan asalama na adanshi e isa'ani i na yu utai o una wa yi. Avu a damma, "Ayi nda, ayi dada mawun ma Isuhu shi?"

²³ Avu u damma le, "Amayun, i ta damma mu udammu u nda, 'Boci, kambato aciyawu gbaga.' 'Suru ili i na waru tsu uwwai vu yuwain a Kafarnahum, vu yuwan yi fo pa a lyuci va wu.'

²⁴ Amayun, n ta dansaa du, a tsu tara vumavasula ili ya abula a lyuci va yi shi.

²⁵ "Waru amayun a da maa dansaa du, a mantsa ma Iliya a yuwan ta nruna ma abunda atsuma a Isra'ila. A mantsa ma na a baruyi zuva o ro'o shi a'wan a ta'atsu na woto tali, reve ambululu a suduwa e ida'a.

²⁶ Agba a caco Iliya a tyo ubata wu za ro atsuma e le shi, she ubata wa Sarafatu, e ida ya Sida, ka na danai maruna. ♦ ²⁷ Waru a yuwan ta nkutu na abunda atsuma a Isra'ila a mantsa ma Ilishaf vumavasula. Agba ko za ta a kambato gbaga shi, she Na'aman† vuma va Suriya." ♦

²⁸ Ana ama a na a ri pe a aa'isa a uwwai ne, reve suru nle a uwwa upan lon. ²⁹ Reve a 'yon nu upan, avu o utaa yi atsuma a lyuci. Reve a tara yi a tyo e ncilecile m masasan ma na lo da lyuci le ri usuwu,

♦ 4:4 U.Wl. 8:3. ♦ 4:8 U.Wl. 6:13. * 4:11 Pa nda, Mekerencesu ma shi ta a zama u paala Yesu. E Ica 91:11-12, u damma Asula a ta lyungu nlingata ma yi e ke de wu adama vu tadatsa wan. Amma u damma na vu teteruwe a ncilecile na tsulo, u ta zuwa e ke de wu shi. ♦ 4:12 U.Wl. 6:16. ♦ 4:19 Isha. 61:1-2. ♦ 4:26 1 Ngo. 17:1-16. ♦ 4:27 2 Ngo. 5:1-14.

adama e kebe yi e ida. ³⁰Reve wu utulai ben e memere me le, avu u kara ili ya yi.

*Vuma vo otoni a lima
(Mak. 1:21-28)*

³¹Reve Yesu kara a tyo Kafarnahum lyuci ro atsuma e ida ya Galili. Reve u uwa o rocosu ama o urana wa Ashibi. ³²Reve a uwa asalama na cu'un vu uritosu wa yi, adama a na u to ritosu nu ucira.

³³Atsuma a aa'isa'a, vuma vo otoni a lima† dana ta pe, reve u saala na yisaali lon, ³⁴“Eyee! Te imini ya wu na atsu, Yesu za va Nazara? Vu tawa ta adama vu una tsu? N reve wu ta, avu da Akiza a Asula.”

³⁵Reve Yesu bara yi, u damma, “Baru una wa wu, reve vu kakasa na ayi!” Ana otoni a lima'a a varu niyi e memere me le, reve wu kasa na ayi, u yuwan na ayi ili shi.

³⁶Reve ama'a a uwa asalama, reve a dammulai vani le, “Cu'un va adanshi e ne a da tsunda? Nu ucira nu ukadu u da u barai otoni a lima, reve o uta.” ³⁷Reve alabari a yi a rawa ubata suru upasu wi ida'a.

*A kambatoi anawale Simo gbaga
(Mat. 8:14-17; Mak. 1:29-34)*

³⁸Reve u 'yon wu uta a aa'isa'a, avu u uwa o u'wa wa Simo. Agba anawale Simo a shi a uwua uyo'o shi, u shi ta a uwuwa utanu lon. Reve a damma Yesu adama a yi. ³⁹Reve u rawa wi isawan zuzu na ayi, dada u barai ubanaku'un, reve ubanakun u lyawa yi. Reve u 'yoshin u yuwaan le aganda.

⁴⁰Urana a mariyaa, dada mmaci ma aza o ubanakun n tawai ne ele ubata wa Yesu. A dana ta na banakun icu'un icu'un. Reve wu ju'wan le, dada a kambai gbagba.

⁴¹Waru otoni a lima a kakasa ta na ama na abunda a yisaali, “Avu da Mawun ma Asula!”

Avu u bara le, u lyawa a yuwan adanshi shi, adama a na e reve ta ayi da Kristi Zamawawa'a.

*Yesu yawa ta alajiya
(Mak. 1:35-39)*

⁴²Ana usana u tawai, reve u kara a tyo ubata u na vuma ri shi. Reve ama a uwa izami ya yi, dada a tawai ubata wa yi. Reve a shi a ciga a zuwa yi u danu ne ele.

⁴³Avu gba u damma le, “N ciga n 'yuwan n

yuwaan ilyuci i ro alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula† fo. Adama o ndolo a da a lyungu numu.” ⁴⁴Dada u lyuwai elime na alajiya a a'isa atsuma a Yahuda.†

*Dewu vo ogoro o ufaru
(Mat. 4:18-22; Mak. 1:16-20)*

5

¹Urana u ro, Yesu dana ta mishin a nge'en m Mala ma Janisara, na ama ubolotowu ubata wa yi, a uwuwa adanshi a Asula. ²A nge'en m mini'i we ene ta antsun e re, aza a na eremi a mugula a lyawai. Aza a na a danai e iza'usa igolo i le. ³Atsuma a antsu'un u uwa ta pe a za ta za na ri za va Simo, reve u damma yi u kebe wantsu'un wa'a a uwa pe a mini'i. Reve u danu a wantsu'un, reve u reme o ritosu ama.

⁴Ana u kotoi adanshi, reve u damma Simo, “Kebe wantsu'un a 'yawa ubata wa aru'un, avu vu vari igolo i du, tsara i reme mugula.”

⁵Reve Simo usu, “Manlu, ili ya ayin i da tsu ri o ulinga, agba tsu reme ili shi, amma ana vu dammai tsu vari, n ta vari igolo'o.”

⁶Ana a yuwain ne, reve a vari igolo i le, reve a tsura mugula ma abunda, hali igolo i le i reme makara. ⁷Avu e de aza e le, aza a na a ri lo na wantsun, tsara a tawa na wantsun u le, adama a kamba le. Reve a tawa o shiton antsu'un, she damma a ta li6a.

⁸Ana Simo Bituru enei ne, reve u kingyo a makakan ma Yesu avu u damma, “Lyawa mu, Zagbain, amu za vu unusu da.” ⁹Ayi na aza a na a danai lo, a yuwan ta asalama lon na cu'un mugula n na e remei. ¹⁰Ne da fo Yakubu na Yahaya, muwun ma Zabadi, aza a na a danai o ulinga obolo na Simo.

Avu Yesu damma Simo, “She vu uwua wovon wan, diga gogo vu ta dana a tawusa na ama.” ¹¹Reve o utaa antsun e le a agadi, avu a lyawa ili suru, reve o toni Yesu.

*Vuma vu ukutu
(Mat. 8:1-4; Mak. 1:40-45)*

¹²Urana u ro, Yesu pe atsuma a lyuci ro e ida'a, reve vuma ro tawa de, za na ukutu u remei lipu mafula. Ana we enei Yesu, reve u kadato urewesu wa yi e ida, reve u pati yi,

† 4:44 Akuci a linga ro a damma “Galili.”

“Zagbain, na vu usu, kambato mu mo o'wo cece.”

¹³ Reve Yesu canana ukere wa yi, avu u ju'wan vuma'a, avu u damma, “N usu ta, vo o'wo cece!” Babu usan, avu ukutu'u u lyawa yi.

¹⁴ Avu Yesu damma yi, “She vu damma za wan, vu kara vu roco aciyawu ubata u na ganu ri, tsara u kalyuwa wu. Reve vu ca kucci ununa Musa dammai, adama ama a dana nu urevu u na vo o'woi cece.” ♦

¹⁵ Agba alabari a yi she ili i na i 'yawai elime, hali ama o boloto lon, tsara a uwwa yi, waru tsara u kambato le gbaga. ¹⁶ Agba Yesu tsu lyawa ta ama avu u 'yawa o ogozo, tsara u danu ayi a nde'en, avu u yuwan avasa.

*Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga
(Mat. 9:1-8; Mak. 2:1-12)*

¹⁷ Urana u ro, Yesu pe atsuma o uritosu, avu Afarishi† na munlu n Wila n dana lo. Ele da aza a na o utai e ilyuci koko'o e ida ya Galili ne e ida ya Yahuda na Urishelima. Ucira wu Zagbain u to obolo na ayi, tsara u yuwan opocino. ¹⁸ Avu ama o ro e shede vuma ro na ri no osowi a lipu a avalu, avu a 'yawa yi o u'wa'a, tsara a zuwa yi a makakan ma yi. ¹⁹ Ana a tsurai ure u na aa yuwan ne shi adama o obolo a ama, reve a kumba zuva a katsu'wa ukwa'a'a. Dada e telyuwetyo niyi obolo na avalu a yi e memere mo obolo a makakan ma Yesu.

²⁰ Ana we enei ucawu wo okolo e le, avu u damma vuma'a, “Vuma nda, a yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu.”

²¹ Avu Afarishi na munlu n Wila a yuwan majiyan, a damma, “Vuma ne da aa yuwusan adanshi a vama o ndolo e ekere a Asula? Zane da aa gura yuwaan vuma gafura, she Asula goon shi?”

²² Yesu reve ta majiyan me le, dada we ece nle, “Nye i zuwai yaa yuwusan cu'un majiyan mo ndolo o okolo a du? ²³ Zane da ri babu usan a damma, ‘A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,’ ko a damma, ‘Yon vu wala?’ ²⁴ N ta yuwan ne, tsara i reve amu Mawun ma Vuma† ma ta nu ucira o uvadi u yuwan gafura vu unusu.” Avu u damma osowi a lipu'u, “N damma,

'yon vu tara avalu a wu, vu kara a tyo o u'wa.”

²⁵ E esu e le a da u 'yoyin avu u tara avalu a yi babu usan, reve u kara a tyo o u'wa a yuwusaan Asula ica. ²⁶ Ama suru a uwa ta asalama, avu a yuwaan Asula ica. Wovon u reme le ta, avu a damma, “Ana'an tse ene ta ili ya asalama.”

*Dewu va Levi
(Mat. 9:9-13; Mak. 2:13-17)*

²⁷ Ana Yesu kotoi ayi ndolo, avu wu uta, avu we ene za vu u'ushishi wu utafa.† Aala a yi a da Levi. U cina yi ta nden ubata wu ulinga. Avu u damma yi, “Toni mu.” ²⁸ Avu u lyawa ili suru u 'yon, avu u toni yi.

²⁹ Avu u fofo abuki a gbain o u'wa wa yi adama e Yesu. Aza o u'ushishi wu utafa a dana ta pe lon, na ama o ro a alya obolo ne ele. ³⁰ Avu Afarishi na munlu n Wila, a gbarana ojoro a yi, “Cine yaa lyuwusa ni i sowi na aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu?”

³¹ Avu Yesu usu le, “Vuma na ri gbaga u ciga za va aguma shi, she za vu ubanakun. ³² N tawa adama a aza a abula shi, she n de aza o unusu tsara a vadala.”

*Yeci adama a akuli
(Mat. 9:14-17; Mak. 2:18-22)*

³³ Avu a damma yi, “Ojoro a Yahaya a tsu yuwusan ta akuli na avasa, ne da waru ojoro a Afarishi, agba aza a wu she a lyuwa o sowo.”

³⁴ Avu u usu le, “I ta zuwa n'utsa n vali vu kasa'avu n yuwan akuli, ayi lo obolo ne ele? ³⁵ Mantsa ma ta lo a tawa ana aa tara le vali'i, atsuma a rana ndolo a ta yuwan akuli.”

³⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda, u damma: “Babu za na a pada tana sa'avu u lapula akuci a tana na ayi. Nu u yuwan ne, u ta vuranu avu u kara akuci'i, agba apadi a tana sa'avu'u wa ntsaa akuci a tana'a shi. ³⁷ Waru, aa tsun ribina sa'avu a akuci e itsan yu kwan shi, adama a na ribina'a u to boso itsa'an. Na a tsun yi pe, u ta lungusa ribina obolo ni itsa'an. ³⁸ E itsan i sa'avu i da a tsu tsun ribina. ³⁹ Aza a na o tsu sowo wasu aa ciga o sowo ribina shi, adama a na wasu u la'aa le ta. A ta damma, ‘Akuci a la'a ta ulobonu.’ ”

Zagbain va Ashibi
(*Mat. 12:1-8; Mak. 2:23-28*)

6

¹ Urana wa Ashibi,† ayi a batsasa a aduma e ishina, reve ojoro a yi a kudusa agaza e ishina'a, a picirasa na a tami. ² Avu Afarishi o ro a damma, “Nye i zuwai yaa kudusa ishina, i reve wila u da o urana wa Ashibi shi?”

³ Avu Yesu usu le, “I reve ili i na Dawuda na n'utsa ma yi n yuwain, a mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ⁴ Ana u uwai o u'wa wa Asula, reve u tama opopofu a Wila. Reve u ca akapi a na a danai obolo na ayi, agba aza a na nan ganu da goon aa tama.” ♦

⁵ Avu u koso na adanshi, “Amu Mawun ma Vuma, Zagbain vu urana wa Ashibi u da.”

Vuma vo osowi o ukere
(*Mat. 12:9-14; Mak. 3:1-6*)

⁶ Urana wa Ashibi o ro, avu u uwa a aa'isa, reve u reme uritosu. Reve u cina pe vuma na ukere u usa'ani wa yi u danai usowu. ⁷ Afarishi gba na munlu n Wila a zamishi ta ure u na ee reme yi nu unusu. Avu a karishi yi ana, tsara e ene ko u ta yuwaan yi opocino urana wa Ashibi. ⁸ Agba u reve ta ili i na aa yuwusan majiyan, reve u damma vuma'a, “Yon vi isawan mishin elime a ama suru.” Avu u 'yon wi isawan.

⁹ Avu we ece le, “N ta yuwusan du yeci. Zane da la'ai ulobonu a Wila wu urana wa Ashibi: a yuwan isa'ani ko iwuya? A wawa ko o una?”

¹⁰ Avu u kalyuwa le suru, avu u damma vuma'a, “Canana ukere wa wu.” Reve u canana, dada ukere wa yi u kambai gbaga.

¹¹ Reve a uwwa upan lo, reve a dammulai ununa aa yuwan na Yesu.

Ajiya kupa ne ejere
(*Mat. 10:1-4; Mak. 3:13-19*)

¹² Atsuma a rana ndolo, avu u kara a 'yawawa a masasan, tsara u yuwan avasa. Reve u yuwan avasa'a e ekere a Asula ayin mabula. ¹³ Ana usana u tawai, reve u de ojoro a yi, reve u dangwa ama kupa ne ejere, reve u de le ajiya.† ¹⁴ Avu u de Simo

(za na u cayi aala Bituru), na zawa'a va yi Andarawu, na Yakubu, na Yahaya, obolo na Filibu, na Batalamawu, ¹⁵ u dangwa ta fo Matta, na Toma, obolo waru na Yakubu mawun ma Alfa, na Simo za na a tsu de Bakanani,* ¹⁶ waru u dangwa ta Yahuza mawun ma Yakubu na Yahuza Iskariyoti, za na wina niyi.

Aba'un na atsumalima
(*Mat. 4:23-25*)

¹⁷ Reve u cipa obolo ne ele, reve wi isawan a agalaci a sa'ani. Otoni a yi na abunda a dana ta lo na ama a abunda diga Yahuda, na Urishelima, nu upasu wi ida ya Taya na Sida, aza a na a ri a nge'en m mala. ¹⁸ A tawa ta tsara a uwwa yi, reve waru u yuwaan le opocino a banakun le. Aza a na a danai no otoni a lima o o'wo ta gbaga. ¹⁹ Reve ama suru a ciga a ju'wan yi, adama a na ucira wu utusa ta atsuma a yi, reve o o'wo gbaga suru.

Aba'un nu unq
(*Mat. 5:1-12*)

²⁰ Avu u kalyuwa ojoro a yi, reve u damma le,

“Aba'un za du da aza a na a ri nu ulambu, adama a na tsugono tsara Asula za du da.

²¹ Aza a na a uwwusa ambulu gogo, aba'un za du da, adama a na a ta cuwaton du.

²² Aza e mesun gogo aba'un za du da, adama a na i ta tawa i zo'oso.

²³ Aza e mesun gogo aba'un za du da, adama a na i ta tawa i zo'oso.

²⁴ Aza e mesun gogo aba'un za du da, adama a na i ta tawa i zo'oso.

²⁵ Woo yo'ono aza o utsuru gogo shi, adama a na i tsurai de asuvu nden.

²⁶ Woo yo'ono aza o ucuwun gogo shi, i ta tawa i yuwan ambulu.

Woo yo'ono aza e izo'oshi ya avama gogo shi, i ta tawa i shon na yisaali.

♦ 6:4 1 Sam. 21:6. * 6:15 Ayi aala “Bakanani” to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

²⁶ Woo yo'ono aza a na ama aa cuwusa shi. Ne da nkaya n le n cuwai amasulā e epen.”

I ciga n'yuwatan

(Mat. 5:38-48; Mat. 7:12)

²⁷ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Agba n ta dansaa du aza a na aa uwwusa mu, i ciga n'yuwatan n du, i yuwaan aza a na a 'yuwan du isa'ani. ²⁸ I zuwaa aza a na a yuwaan du unā aba'un, aza a na a yuwusaan du ikpa'a, i yuwaan le avasa. ²⁹ Na za ro basa wu o ugbaguzu u ta, vadalaa yi ugbaguzu we ire. Za na usa nuwu aapalutsu, vu ca yi utugu fo. ³⁰ Za na pati nuwu ili suru, vu ne'e yi. Na vuma ro usa ili ya wu, she ve ece yi wan. ³¹ Ununa vu cigai ama a yuwaan wu, vu yuwaan le ne fo.

³² “Na vu ciga aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, atsupu e ne a da vaa tsura? Aza o unusu fo a tsu ciga ta aza a na a ciga nle. ³³ Na vu yuwan isa'ani a tyo aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, to, atsupu e ne a da vaa tsura? Aza o unusu fo a tsu yuwan ta ne. ³⁴ Na yaa yuwusan majiyan she aza a na aa tsupa du da yaa ca okopu, to, atsupu e ne a da yaa tsura? Aza o unusu fo a tsu ca ta aza o unusu, tsara a tawa a tsupa le ununa o kopoi. ³⁵ I ciga n'yuwatan n du, i yuwaan le isa'ani. I kopoo le agba i zuwa okolo na aa tsupa du wan. Ne da atsupu a du aa dana abunda. Ne da waru yoo o'wo muwun m Mogono ma Asula. Waru u tsu yuwaan ta aza a na o tsu godyo shi, na aza e iwuya isa'ani. ³⁶ Ye eneshe iliyali ya ama ununa Dada du eneshe iliyali.”

She i ge'eto za ro wan

(Mat. 7:1-5)

³⁷ Avu u lyuwa elime na adanshi, “I ge'eto wan, adu fo ee ge'etowa du shi. I kototo wan, tsara o kototo du wan. I yuwan gafura, tsara a yuwaan du gafura. ³⁸ Ne'ei, e te ne'e du: makundatsu ma sa'ani, wukiru ushiwun, torotoro, hali ocusho e ida. Ne da aa tsuwan du e ekere. Na makundatsu ma na i kunzuwayi, na ayi da aa kunzuwa du.”

³⁹ Reve u yuwaan le iroci i nda: “Irumba i ta gura roco irumba ure? Ele ra aa riya a akari shi? ⁴⁰ Mawun ma makaranta ma

la'a manlu ma yi shi, amma za na o ritoi lon, u to o'wo ununa manlu ma yi ma ri.

⁴¹ “Cine vaa kanlasa macaka ma na ma ri pe a lyusu vu za va wu, avu vi icina na aagbala a na a ri pe a lyusu va wu? ⁴² Cine vaa gura damma za va wu, 'Isawan, lyawa mu utaa macaka ma na ma ri pe a lyusu va wu,' agba avu vu rono aagbala a na a ri pe a lyusu va wu shi? Avu vuma vi ikpa'a! Rono ne'en aagbala a na a ri a lyusu va wu, tsara ve ene ulobonu u na voo utaa za va wu macaka ma na ma ri a lyusu va yi.”

Udanga na muwun ma yi

(Mat. 7:16-20; Mat. 12:33-35)

⁴³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Udanga u sa'ani wu lo ana u tsu matsan muwun m babu abula shi, agba udanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ⁴⁴ Udanga suru na muwun ma yi n da a tsu reve yi. A tsu taba ubiri o udanga wa awanda shi, ko adyumbu a ataci shi. ⁴⁵ Vuma va abula u tsu utaa ta ni ili i sa'ani i na u zuwai o ookolo, za vu ulambu wa abula waru e ili yu ulambu ya abula a na u zuwai o ookolo pe da ulambu wa abula u tsu uta. Atsuma e ili i na i ri pe o ookolo a yi pe da adanshi a tsu uta.”

Asuwi a abula no olo a asuwi

(Mat. 7:24-27)

⁴⁶ Avu u lyuwa elime na adanshi, “Cine tsa da yaa desu mu, 'Zagbain, Zagbain,' agba i yuwan ili i na n damma ndu i yuwan shi? ⁴⁷ Za na aa tawusa ya'a va aa uwwusa ili i na maa dansa suru, a yuwusan le waru suru, n to roco du cu'un vuma na u ri. ⁴⁸ U ta cu'un vuma na aa suwusa usaa, reve u kapa wacin wu usaa alungu, reve u suwa ikyun yu usaa'a ubata o ugbamu. Ana mini ma gbain ma tawai, avu u kebe usaa'a, agba u gura varu yi shi. Ana wo o'woi a suwa niyi ulobonu. ⁴⁹ Za na uwwai adanshi a va, agba u linga ni ili i na wu uwwai shi, u to oroci a vuma na suwai u'wa wa yi a wuyun, agba u ri ni ikyun shi. Ana mini ma lapai usaa'a, reve u ramo babu usan. Uriyu wu u'wa u ndolo u riya ta suru suru.”

Yesu kambato ta aagbashi a yali ro gbaga

(Mat. 8:5-13)

7

¹ Ana u kotoi a dansaa ama ili i ndolo suru, reve u uwa Kafarnahum. ² Yali† ya Roma i ro i shi ta na aagbashi a na u cigai lon. Aagbashi'i u shi ta ubanakun, gashi u ta kuwa. ³ Ana wu uwwai adama e Yesu, reve u lyunguwa yi azagbain a aza a Isra'ila a damma yi u tawa u kambato aagbashi a yi gbaga. ⁴ Ana a tawai ubata wa yi, reve a pati yi, adansa, "Vuma nda rawa ta vu yuwaan yi ulinga u nda, ⁵ adama a na u ciga ta ida i tsu lon, waru ayi da u suwaa ntsu aa'isa a tsu." ⁶ Reve u kuru le.

Ayi a rawa zuzu nu u'wa'a, reve yali'i u lyungu n'utsa ya'a yi, a damma yi, "Zagbain, she vu damaton aciyawu wan. N rawa vu uwa o u'wa u va shi. ⁷ Waru n rawa n tawa ya'a wu shi. Vu yuwan adanshi goon u rawa ta, aagbashi a va o to o'wo gbaga. ⁸ Adama a na amu fo n ta na za na la'a numu, waru n ta na asoja a na a ri zala va. Agba n tsu damma ta za nda, "Yawa," reve gba u 'yawa. Waru n tsu damma ta za ro, 'Tawa,' reve gba u tawa. Aagbashi a va waru, n tsu damma yi ta, 'Yuwan tsunda,' avu u yuwan."

⁹ Ana Yesu uwwai ne, reve u yuwan asalama adama a yali'i. Reve u vadala u damma obolo a ama a na oo tono yi, "N ta dansaa du, ko atsuma a Isra'ila n tsura ucawu wo okolo ne tsunda shi." ¹⁰ Ana aza a na a lyunguyi a kambai o u'wa, reve a cina aagbashi'i wo o'wo gbaga.

Yesu 'yasan ta mawun ma maruna

¹¹ A jima shi, dada u karai a tyo a lyuci na a tsu de Nayim, reve ogoro a yi no obolo a ama a kuru yi. ¹² Ana u rawai zuzu nu u'uwata u lyuci'i, dada a ga'ain na aakwakwa utanuwu. Agba ayi da ulobo a nde'en o umatsun u makuci ma yi; waru makuci ma yi maruna ma da. Ama a abunda a lyuci'i a shi ta obolo na ayi. ¹³ Ana Zagbain we ene niyi, reve we ene iliyali ya yi, avu u damma yi, "She vu shon wan."

¹⁴ Reve u rawa u ju'wan aakpaga'a, reve aza a na a tanu niyi e isawan kuci. Avu u damma, "Ulobo, n ta dansaa wu, vu 'yon."

¹⁵ Reve aakwakwa'a u 'yon u danu, reve u uwa adanshi. Reve u tara yi u ca makuci ma yi.

¹⁶ Reve a uwwa wovon suru, reve a yuwaan Asula ica. Reve a damma, "Tsu tsura ta vuma gbain va Asula atsuma a tsu!" Waru, "Asula a cuwan ta na ama a yi!" ¹⁷ Reve alabari a yi a baza atsuma a Yahuda ni ida i na i ri lo zuzu.

Ojoro a Yahaya za vu Urumbusu (Mat. 11:2-19)

¹⁸ Reve ojoro a Yahaya a damma yi ili i na i farai suru. ¹⁹ Dada Yahaya deyi ama e re atsuma o ojoro a yi, reve u lyungu le ubata wu Zagbain, adansa, "Avu dada za na ri lo a tawa'a, ko tsu piri za ro?"

²⁰ Ana ama'a a rawai ubata wa yi, reve a damma, "Yahaya za vu Urumbusu da lyungu ntsu ya'a wu, ana, 'Avu dada za na ri lo a tawa'a ko tsu piri za ro?' "

²¹ Babu usan, reve Yesu kambato aza o ubanakun na mballa icu'un icu'un, no ozo o otoni a lima gbaga. Waru u kpatu'wa ta esu a nrumba. ²² Reve u usu le, "Yawai i damma yi ili i na yu uwwai, ni ili i na ye enei: nrumba me ene ta ure, akutsuma a wala ta, nkutu mo o'wo ta gbaga. Waru agulani a uwwa ta adanshi, a 'yasan ta akwakwa. Aza e iliyali waru a uwwa ta alajiya a Alabari a Sa'ani. ²³ Za va aba'un da za na aa tadatsa adama a va shi."

²⁴ Ana ojoro a Yahaya a karai, reve u uwa a yuwusaan ama'a adanshi a Yahaya, avu u damma, "Nye i 'yawai akanla de atsuma o una? Apumpu a na upepu waa jingadasa?"

²⁵ Na ne da shi, nye i 'yawai ye ene? Vuma u'wotowu ni itana i sa'ani? O'o, aza a na a ri ni itana i sa'ani gba, aza a na a ri a nden mu uyo'o o ukobu u tsugono u da a ri. ²⁶ Nye i 'yawai ye ene? Vumavasula? Ee, amayun a da, n damma du, u la'a ta vumavasula. ²⁷ Ayi dada za na a danai a Adanshi a Asula adama a yi, 'Mpa n lyunguyi malingata ma va elime a wu, za na oo fofoo wu ure.' ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, atsuma a aza a na ka matsain, za lo na rawai Yahaya shi. Ko ana wo o'woi ne, za na la'ai ukalamu o tsugono tsa Asula u la'a yi ta mgbain."

²⁹ Ana a uwwai ne, reve ama suru hali na aza o ushishi wu utafa a usu Asula a na za va afula† a da, ana a rumbu nle na cu'un vu urumbusu wa Yahaya. ³⁰ Afarishi gba

na aza a na e revei Wilā lon, reve a 'yuwan ifobi ya Asulā adama e le, ana a 'yuwain urumbusu wa Yahaya.

³¹ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, “Na nye da maa kurato ama o gogo a nda? Nye i da o rotsoi?” ³² O rotso ta muwun n na n ri nden e eden e dewu va aza e le, ‘Tsi ivulaa du ta gbalā, agba i je'en shi. Tsu yuwaan du ta ishīpa ya atsumolangu, agba i saala shi.’

³³ “Ana Yahaya† za vu Urumbusu tawai u lyuwusa shi, agba u sowuso masayan ma inabi shi; avu i damma, ‘U ta no otoni!’ ³⁴ Avu waru amu Mawun ma Vuma n tawa ta a lyuwusa o sowuso, reve i damma, ‘Apa liwi no osowi, i'utsa ya aza o ushishi wu utafa na aza o unusu!’ ³⁵ Agba a tsu reve ta urevu wa Asulā amayun a da adama o ure u na ama o toni niyi.”

Yesu o u'wa wa Simo Mafarishi

³⁶ Reve Mafarishi mo ro, za na a tsu de Simo, u banu Yesu u 'yawa u lyuwa ilyalya na ayi. Reve u 'yawa o u'wa u Mafarishi'i, reve u danu alya. ³⁷ Ka ro shi ta pe atsuma a lyuci'i, za na danai nu unusu. Ana wu uwwai u ta pe a alya e ilyalya o u'wa wa Simo Mafarishi'i, reve u tawa na meden ma sa'ani ma mani'in ma maguru me ikebe. ³⁸ Reve u kingyo zuzu na ayi, dada u uwai mesun e re'wetosu ana e Yesu na abara a yi. Reve u tasa le na anji a yi, avu u katala ana a yi. Avu u sukuma le mani'in.

³⁹ Ana Mafarishi ma na ma banu niyi me enei ne, reve u jiyān o ookolo a yi, “Na shi vuma nda vumavasulā da, u shi te reve cu'un vu ka ne da a ju'usan yi, adama a na za vu unusu da.”

⁴⁰ Reve u usu u damma yi, “Simo, n ta ni ili i na maa damma wu.”

Reve u usu, “Nye i da, manlu?”

⁴¹ Avu u damma, “Vuma ro shi ta o toni ama e re utan, za ta ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuton (500),* za ta waru kupoton. ⁴² Ana a gura tsupai shi, reve u lyawaa le ikebe'e. Atsuma e le zane da aa la'a ciga yi?”

⁴³ Reve u usu, “E yeni i va, za na a lyawayi abunda.”

Reve Yesu usu yi, “Vu usu ta mejege.”

⁴⁴ Ana u vadalai ubata wu ka'a, reve u damma Simo, “Ve ene ta ka nda? N uwa ta o u'wa wa wu, vu ca mu mini n sa'a ana shi. Ayi gba u re'weto ta ana a va na abara a yi, reve u tasa le na anji a yi. ⁴⁵ Ana vu raba numu, vu katala mu shi. Ayi gba diga ana n uwai pa u lyawa ukatalu wa ana a va shi. ⁴⁶ Vu sukuma aaci a va mani'in shi. Ayi gba u sukuma ta ana a va mani'in ma maguru. ⁴⁷ Adama o ndolo n ta dansaa wu, unusu wa abunda wa yi suru a yuwaan yi ta gafura, adama a na u roco ta icigi lon. Waru za na a yuwayin gafura wa'a, icigi ya yi wa'a da.”

⁴⁸ Reve u damma ka'a, “A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu.”

⁴⁹ Dada aza a na a ri a alya obolo na ayi a uwai a dansa vāni le, “Zane da ne tsunda'a, zane da fo rawai u yuwan gafura vu unusu?”

⁵⁰ Reve u damma ka'a, “Ucawu wo okolo a wu u wawa wu ta. Wala vu rawa lafiya.”

Amaci o ro a kuru ta Yesu

8

¹ A jima shi, dada Yesu kandaruwai ilyuci na mulyuci'i a yuwusan alajiya, a casu Alabari a Sa'ani o tsugono tsā Asulā. Ele Kupanejere'e a dana ta obolo na ayi. ² Waru amaci a na o utayi otoni a lima nu ubanakun atsuma e le o toni yi ta. Ele da Meri,† za na a tsu de Magadaliya, za na o utayi otoni a lima e cindere atsuma a yi, ³ na Yuwana ka va Kuza (zagbain o u'wa wa Hiridu), na Suzana, no ozo o ro na abunda. Amaci a nda a kambusa le ta ni ili ya aciyele.

Iroci yi cimbi (Mat. 11:2-19)

⁴ Ana ama a abunda o bolotoi, waru ama a tawusa ya'a yi lyuci lyuci, reve u yuwaan le iroci: ⁵ “Cimbi ro 'yawa ta ca'an. Ayi pe atsuma a mazaza me icu'un, reve ozo o ro o oco o ure. Avu ama a dadasa icu'u'un, avu nnunu n kakada le. ⁶ Icu'un i ro waru yo oco ubata wa atali. Ana o utai, reve e 'yewe adama a na a tsurai atani shi. ⁷ Avu ozo o ro o oco a awanda, avu a 'yon obolo

* **7:41** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “dinari ukpakuton (500).” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe”.

na awanda'a, aṅu awanda'a a gbagbala le. ⁸ Aṅu icu'un i ro yo oco a maḅula ma sa'ani, aṅu ishina'a a yuwan mgbain, aṅu a matsan aḡaza aḡaza. Nu u cu'wan maḅu'untsu ma ta, reve a matsan ncu'untsu ukpaku.”

Ana u dammai ne, aṅu u 'yaṣan uḡyo u damma, “Za na ri na atsuvu, wu uwwa.”

Ili i na i zuwai Yesu tsu yuwan uritosu ni iroci

(Mat. 13:10-17; Mak. 4:10-12)

⁹ Reve ojoro a yi e ece yi ucuḡuwu wi iroci'i. ¹⁰ Reve u damma le, “Aḡu ḡa a lyawai i reve ili yu usokowu u tsugono tsḡ Aṣula. Amma aza a na a ri pe shi, she ni iroci i ḡa a tsu yuwaan le tsara:

‘A ta gura kaḡyuwa, agba e ene shi.

A mawwa a ta gura uwwa, agba aa gura tsura urevu shi.’ ◇

Yesu cuḡuwa ta iroci yi cimbi'i

(Mat. 13:18-23; Mak. 4:13-20)

¹¹ “Apa ucuḡuwu wi iroci'i: Cu'un aḡi ḡa adanshi a Aṣula. ¹² Icu'un i na yo ocoi o ure, ele ḡa iroci ya aza a na a uwwai adanshi a Aṣula. Reve Mekerencesu ma taḡa, aṅu u tara le adanshi'i o okolo e le, tsara a zuwa okolo e le a wawa le wan. ¹³ Icu'un i na yo ocoi ubata wa atali, ele ḡa aza a na a ushiyi adanshi'i na maḡanga ana a uwwa niyi, agba a ri na aralu shi. Ucawu wo okolo e le yashi meketeci ma ḡa, yashi yu ulyungusa, aṅu a riya. ¹⁴ Aza a na o ocoi a awanda, ele ḡa aza a na a uwwai adanshi a Aṣula, agba atsuma a mmalu n le, reve atsumalima, nu uyo'o wu uvaḡi, nu utsuru u reme le, reve a kuḡa a lyuwa elime. ¹⁵ Aza a na o ocoi a maḅula ma sa'ani, ele ḡa ama a aḅula, aza a na a uwwai adanshi a Aṣula, reve e reme yi ugbamu o okolo e le, aṅu a yuwan ankuri a bala.”

Fitila e eelele

(Mak. 4:21-25)

¹⁶ Aṅu Yesu lyuwa elime na adanshi, “A tsu ḡaḡa fitila, aṅu a kpaḡo yi na aasa'atsu shi, ko a zuwa yi a mbungulu shi. A tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene ekan. ¹⁷ Babu ili i na i ri usokowu i na oo utaḡa a alanga e eteshe shi. Babu waru ili i na i ri wupalu e irumbu ana oo utaḡa e ekan shi. ¹⁸ I kaḡyuwa ben ununa

yaa uwwusa. Za na ri na aḡi a ta ḡashi yi, za na gba ri na aḡi shi, ke'en na we inda u ri na aḡi a ta ushi yi i ḡa.”

Mma va Yesu na muwun ma anawu

(Mat. 12:46-50; Mak. 3:31-35)

¹⁹ Mma va Yesu na muwun ma anawu a taḡa ta ubata u na u ri, amma adama o obolo a gura rawa zuzu na aḡi shi. ²⁰ Aṅu a damma yi, “Mma va wu na muwun ma anawu ma wu a ta ḡe a alanga, a ciga ta e ene wu.”

²¹ Reve u usu, “Mma va na muwun ma anawu n va, ele ḡa aza a na a uwwusa adanshi a Aṣula, aṅu a yuwusan ulinga na aḡi.”

Yesu isawaton ta upepu

(Mat. 8:23-27; Mak. 4:35-41)

²² Urana u ro, aṅu Yesu damma ojoro a yi, “Tsu 'yaḡai a nge'en m mala n ndede.” Aṅu a uwa a wantsu'un obolo, reve a kara. ²³ Ele atsuma a mmalu, aṅu nlavu m pura yi. Reve wunla nu upepu u 'yon a mala'a, reve mini ma ciga mo shiton wantsun u le, hali a shi a ciga malibaa.

²⁴ Reve a 'yaḡa a jisan yi, reve a damma, “Zagbain, zagbain, tsu ciga ta malibaa!”

Aṅu u 'yon u bara upepu na mini'i, reve upepu'u u von kwin. ²⁵ Aṅu we ece le, “Te ḡa ucawu wo okolo a ḡu?”

Na wovon na asalama, aṅu e ecelei, “Zane ḡa nda'a? Hali u yuwaan upepu na mini nlangi, reve a yuwan ili i na u dammai!”

Opocino o ozo o otoni a lima

(Mat. 8:28-34; Mak. 5:1-20)

²⁶ Aṅu a rawa e ida ya Garasa, za na mini ma kasalai ni ida ya Galili. ²⁷ Yesu a motaa a wantsu'un, reve vuma ro atsuma a lyuci gbain u ga'an na aḡi, u ta no otoni a lima. Vuma'a u jima ta ana wo otoyitana, ko wa asa atsuma a ama. Ubata wa ason u ḡa u tsu ḡana. ²⁸ Ana we enei Yesu, aṅu u bosho na yisaali, aṅu u riya a makakan ma yi, aṅu u saala lon, “Yesu, Mawun mo Mogono ma Aṣula, te ḡa imini ya wu na amu, n ta patishi wu she vu zuwa mu a atsumalima wan!” ²⁹ U damma ta ne, ana Yesu zuwai otoni a lima o ndolo a lyawa vuma'a. Na abunda otoni a lima o ndolo a tsu vari ta vuma ndolo e ida. A tsu baru yi ta, reve a

vara yi akani a ana ne ekere, tsara a dana a kalyuwusa yi. Agba u tsu kasa ta akani o ndolo, reve otoni a limo o lo yi a tyo atsuma o una.

³⁰ Ana Yesu ece niyi, “Cine tsa da aala a wu?”

Avu u usu, “Aala a va a da Obolo,” adama a na otoni a limo a uwa yi ta na abunda.

³¹ Avu a pati yi, she u gbara le a tyo a akari a aru'un lungu-lungu a na a ri nu utyo shi wan.

³² Obolo a ngurusumu ma abunda n dana ta lo a alyuna zala va agadi. Avu otoni a limo a a pati yi u lyawa le a uwa atsuma e le, reve u lyawa le a uwa. ³³ Ana otoni a limo a o utai atsuma a vuma'a, avu a uwa atsuma a ngurusumu'u. Reve obolo a ngurusumu'u a suma a zura a tyo a mala'a, reve a kuwa pe.

³⁴ Aza a na a danai a aguba a ngurusumu'u, avu a suma, a 'yawa a ca alabari a lyuci gbain na mlyuci. ³⁵ Avu ama a 'yawa, tsara e ene ili i na i farai. Ana a tawai ubata wa Yesu, avu a cina lo vuma na danai no otoni a limo nden ubata wa yi, u'otowu ni itana nu ugbozu wa yi. Reve wovon u tsara le. ³⁶ Aza a na e enei ne esu e le, avu a damma ununa a wawai za vo otoni a limo a. ³⁷ Avu ama e ida ya Garasa a pati yi u lyawaa le ida i le, adama a na a uwwa ta wovon lon. Avu u uwa a wantsun, azama u lyawa le.

³⁸ Ayi gba za na otoni a limo o utai atsuma a yi, reve u pati tsara u lyawa yi u kuru yi. Agba Yesu usu shi, dada u damma niyi, ³⁹ “Kamba o u'wa, reve vu damma ili i na Asula a yuwaan nuwu suru.” Avu vuma'a u kara, avu u reme a casu aalabari e ili i na Yesu yuwaan niyi suru.

*Aakwakwa o usheli na ka vu ubanakun
(Mat. 9:18-26; Mak. 5:21-43)*

⁴⁰ Ana Yesu kambai Galili, avu obolo a raba yi, adama a na a ta pura yi. ⁴¹ Atsuma a azagbagbain a aa'isa'a, za na a tsu de Jayiru, u tawa ta u kingyo a makakan ma yi, avu u pati yi, tsara u 'yawa o u'wa wa yi. ⁴² Adama a na usheli u ta wa yi, za na ri a'wan kupa ne ejere, u ciga ta makuwaa.

Ayi atsuma a mmalu, reve obolo'o a gbagbalasa yi. ⁴³ Ka ro waru, za na yuwain a'wan kupa ne ejere o ocosu mpasa, [wu

una ta ili i na u ri na yi suru e ekere a aza a aguma,] agba u jebe yi shi. ⁴⁴ Avu u tawa nu ucina, avu u ju'wan upasu wu utugu wa Yesu. Babu usan, dada wocosu wu mpasa ma yi n lyawai.

⁴⁵ Avu Yesu ece, “Zane da ju'wan numu?”

Ana a wasain suru, reve Bituru damma, “Zagbain, ama a abunda a da a ri pa, waru a ta gbagbalasa wu.”

⁴⁶ Avu u damma, “A ju'wan mu ta. Mu uwwa ta ucira wu utai atsuma a va.”

⁴⁷ Ana ka'a we enei waa gura soko aciyayi shi, avu wu utai e meje'en ma lipu, reve u kingyo a makakan ma yi. A makakan ma ama suru, avu u damma ili i na i zuwai u ju'wain utugu wa yi nu ununa wo o'woi gbaga babu usan. ⁴⁸ Avu u damma yi, “Usheli, ucawu wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga. Wala na asuvu nden.”

⁴⁹ Ayi atsuma a adanshi, avu nanza tawa de o u'wa wa Jayiru, zagbain va aa'isa'a, avu u damma Jayiru, “Usheli wa wu u kuwa ta de. She vu damaton manlu'u wan.”

⁵⁰ Ana Yesu uwwai ne, avu u damma Jayiru, “She vu uwwa wovon wan. Ca okolo, u ta kamba gbaga.”

⁵¹ Ana u rawai o u'wa wa Jayiru, u lyawa nanza uwa obolo na ayi shi, she Bituru, na Yahaya, na Yakubu, na dada na mma mawu'un. ⁵² Ama pe atsuma a mesun na yisaali adama a yi. Avu Yesu damma le, “Lyawai mesun. Koto u kuwa shi. Nlavu n da waa yuwusan.”

⁵³ Avu o zo'oso yi, adama a na e reve ta u kuwa ta de. ⁵⁴ Ana u remei ukere wa yi, avu u 'yasan udyo, avu u damma, “Usheli u va, 'yon!” ⁵⁵ Reve wivuwun wa yi u kamba, babu usan dada u 'yoyin. Avu u damma a ca yi ilyalya tsara u lyuwa. ⁵⁶ Avu nan dada va yi a yuwan asalama. Avu u damma le, she a damma vuma ili i na i farai wan.

*Yesu lyungu ta Kupanejere
(Mat. 10:5-15; Mak. 6:7-13)*

9

¹ Reve Yesu de Kupanejere'e, avu u ca le ucira nu ukadu e ekere o otoni a limo suru, waru a yuwan opocino icu'un-icu'un.

² Waru u lyungu le ta a yuwan alajiya a

Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula, reve waru a kambato aza o ubanakun gbaga. ³ Reve u damma le, "She i tara ili i ro adama a mmalu n du wan; she i tara adanga, ko tsan, ko ilyalya, ko ikebe wan. Waru i tara utugu u ro wan. ⁴ O u'wa u na i cu'wain suru, i danu pe hali mantsa ma na yaa kara. ⁵ Waru ubata u na a usu ndu shi, na yaa lyawa lyuci'i, i kakala mabuta ma ana ma du.* U to o'wo iroci i na yoo roco ama a lyuci'i a yuwan mejege shi." ⁶ Avu a kara a uwusa a mulyuci, a yuwusan alajiya, waru a yuwusan opocino ubata biti.

Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 14:1-12; Mak. 6:14-29)

⁷ Ana mogono Hiridu Antiba uwwai alabari e ili i na aa yuwusan, reve asuvu a yi a riya, adama a na ozo o ro a ta dansa, Yahaya da a 'yasan atsuma a akwakwa. ⁸ Ozo o ro gba a damma, ana Iliya da tawai. Ozo o ro a damma, vuma ta atsuma a amasula a da 'yoyin. ⁹ Avu Hiridu damma, "N kodu ta aaci a Yahaya. To, zane da maa uwwusa cu'un vi ili i nda adama a yi?" Reve u ciga we ene yi.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton
(Mat. 14:13-21; Mak. 6:30-44; Yah. 6:1-14)

¹⁰ Ana ajiya'a a kambai, reve a damma Yesu ili i na a yuwain. Reve u kara obolo ne ele a nge'en a tyo a lyuci ro na a tsu de Besaida. ¹¹ Ana obolo a ama e enei ne, reve a kuru yi. Avu u raba le, reve u yuwaan le adanshi o tsugono tsa Asula. Reve u kambato aza o ubanakun gbaga.

¹² Urana a mariyaa, reve Kupanejere'e a rawa a damma yi, "Vu lyawa ama'a adama a uwa a mulyuci ni ilyuci i na i ri zuzu adama a cu'wan, adama waru a tsura ilyalya. Adama a na ubata u na tsu ri za pa shi."

¹³ Avu u usu le, "Ca nle ilyalya."

Dada a usuyi, "Tsu ri ni ili i na i la'ai akpatali o ton na mugula n re shi. She na tsaa 'yawa tsu tsulaa ama a nda ilyalya suru." ¹⁴ (Ama a na a shi lo a rawa ta ali ukpakukupa uton.)

Avu u damma ojoro a yi, "Zuwai ama a danu obolo obolo, ama kupoton-uton." ¹⁵ Reve a yuwan ne, a zuwa le a danu suru. ¹⁶ Ana u tarai akpatali o to'on na mugula n re'e, avu u 'yasan aaci u kalyuwa zuwa, avu u godyoo Asula. Avu wu busa a casu ojoro a yi a tyowushe ama. ¹⁷ Suru nle a lyuwa ta a cuwan. Ana o bolotoi akapi a na a buwai, a rawa ta asaka kupa ne ejere.

Bituru yuwan ta adanshi adama e Yesu
(Mat. 16:13-19; Mak. 8:27-29)

¹⁸ Urana u ro, ayi a avasa ayi a nde'en, avu ojoro a yi a rawa zuzu. Avu we ece le, "Zane da ama aa tarasa mu?"

¹⁹ Reve a usu, "Ozo o ro a damma, avu da Yahaya za vu Urumbusu. Ozo o ro gba a damma Iliya da. Ozo o ro waru a damma, vuma ta atsuma a amasula a da 'yoyin."

²⁰ Avu we ece le, "Adu gba, zane da yaa tarasa n ri?"

Avu Bituru usu u damma, "Avu da Kristi Zamawawa,† za na utai ubata wa Asula."

²¹ Reve u bara le, she a damma za wan.

²² Avu u damma, "Amayun a da, Mawun ma Vuma ma ta uwwa atsumalima icu'un-icu'un. Azagbain, na nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila waru a ta 'yuwan yi, hali o una yi. O urana wa ta'atsu, a ta 'yasan yi."

²³ Reve u damma le suru, "Za na cigai u kuru mu, she nu u wasan aciyayi, reve u tara akpata a atsumalima a yi urana suru, avu u kuru mu. ²⁴ Za na a yuwusan adama a wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na waru 'yuwain aciyayi adama a va, a ta wawa yi. ²⁵ Nye i da vuma munai, nu u tsura uvadi u nda suru, avu u lamba wuma wa yi? ²⁶ Za na aa uwwusa wono u va na adanshi a va, amu Mawun ma Vuma fo n ta uwwa wono wa yi, na n tawa na tsugbain tsa Dada tsa va na tsugbain tsa nlingata ma Asula a akiza. ²⁷ Amma amayun a da maa dansaa du, ozo o ro a ta pa ubata u nda na aa kuwa shi, she ne e ene tsugono tsa Asula."†

Lipu va Yesu vadalai
(Mat. 17:1-8; Mak. 9:2-8)

²⁸ Ana a yuwain ayin kunla, ana u yuwain adanshi o ndolo, avu u tara Bituru na Yahaya na Yakubu. Reve a katsa

* **9:5** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabuta ma atugu ko wu kala mabuta ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

masasan mo ro adama u yuwan avasa. ²⁹ Ayi atsuma a avasa, daɗa urewesu wa yi u vadalai, itana ya yi waru a kambai u'uri a lyulyuwusa esu. ³⁰ Reve e ene ama e re a adanshi na ayi, ele da Iliya na Musa. ³¹ A tawai atsuma a tsugbain a yuwusan adanshi o ukwa wa yi u na waa kuwushi Urishelima ununa Adanshi a Asula a dammai. ³² Bituru na aza a na a ri obolo na ayi, a shi ta a nlavu lon. Ana a 'yoyin, reve e ene tsugbain tsa yi na ama e re ana a ri mishin na ayi. ³³ Ana ama o ndolo a lyawa niyi, avu Bituru yuwan adanshi nu ulambu u majiyan, u damma Yesu, "Zagbain, u lobono ta ana tsu ri pa. Tsu ta yuwan pa ogodo a ta'atsu: za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta waru za va Iliya."

³⁴ Ana u dammai ne, reve eleshe a tawa wu pupala le, daɗa a uwwai wovon. ³⁵ Reve uɗyo wu uta pe ana, "Ayi da Mawun ma va za na n dangwai. Yu uwwa yi." ³⁶ Ana uɗyo'o u yuwain adanshi, avu e ene Yesu ayi a nde'en. Reve a baru na le. A mantsa mo ndolo, a damma za ro ili i na e enei shi.

Yesu kambatoi mawun mo otoni a lima gbaga

(Mat. 17:14-18; Mak. 9:14-27)

³⁷ Ana usana u tawai, ana a cipai a masasa'an, avu obolo a ama a ga'aton yi. ³⁸ Reve vuma ro atsuma o obolo'o u yuwan dewu, "Manlu, yuwan ankuri, kalyuwa mawun ma va. Adama a na ayi da mu goon. ³⁹ No otoni a lima a kumba yi, u tso oruwo ta. Reve u polo yi, avu wo o'wo e ikpatatsu, reve una wa yi u yuwan apuci'ya. U tsu lyawa yi go'o shi, u tsu ciga ta wu una yi. ⁴⁰ Avu m pati ojoro a wu o utaa yi otoni a lima'a, agba a gura shi."

⁴¹ Avu u usu, "Adu ama o gogo, aza a na a cayi okolo shi, ozo o okolo o ugbamu; hali mantsa ma ne maa danu na adu a yuwusaan du ankuri? Tawa na mawun ma wu pa nda."

⁴² Ayi a tawa, avu otoni a lima'a o polo yi, avu u uwa ikpatatsu. Avu Yesu bara otoni a lima'a, reve u kambuwa mawu'un gbaga. Reve u ca dada va yi ayi. ⁴³ Reve ama a uwa asalama o ucira wa Asula.

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi

(Mat. 17:22-23; Mak. 9:30-32)

Ele atsuma a asalama e ili i na u yuwain suru, avu u damma ojoro a yi, ⁴⁴ "Lyawa adanshi a nda a uwa a atsuvu a du. A ta wina Mawun ma Vuma e ekere a ama." ⁴⁵ Agba ele a gura reve adanshi'i shi. O soko le ta urevu wa adanshi'i adama e reve wan. Ele gba a uwwusa ta wovon u na ee ece yi.

Tsugbashi tsa abula

(Mat. 18:1-5; Mak. 9:33-40)

⁴⁶ Avu mawasan ma 'yon atsuma e le adama a zane da zagbain atsuma e le. ⁴⁷ Ana Yesu revei majiyan me le, daɗa u tarai mawun mo ro, reve wi isawaton yi zuzu na ayi. ⁴⁸ Avu u damma le, "Za na ushiyi mawun ma nda na ala a va, amu da u ushiyi. Waru za na usu numu, za na lyungu numu da u ushiyi. Za na ri zawa'a atsuma a du, ayi da zagbain."

⁴⁹ Reve Yahaya usu, u damma, "Zagbain, tse ene ta nanza o utasu otoni a lima na ala a wu, agba tsu putsa yi ta adama a na u ri obolo na atsu shi."

⁵⁰ Avu u damma yi, "She i putsaa yi wan, adama a na za na 'yuwan tsu shi, za tsu da."

Malyuci ma Samariya ma 'yuwain Yesu

⁵¹ Ana yashi i na waa kara zuva yuwain zuzu, reve u saba a tyo Urishelima. ⁵² Reve u lyungu nlingata elime a yi. Avu gba a kara, reve a uwa a malyuci ma aza a Samariya adama o fofoo yi. ⁵³ Avu ama'a a 'yuwan yi, adama a na u zuwai makakan ma yi a tyo Urishelima. ⁵⁴ Ana Yakubu na Yahaya ojoro a yi e enei ne, avu a damma, "Zagbain, vu ciga ta tsu zuwa akina a cipa zuva u kulato le?" ⁵⁵ Avu u vadala, reve u bara le. ⁵⁶ Reve a kara a tyo a malyuci mo ro.

Aza a na a dansa a ta kuru Yesu

(Mat. 8:19-22)

⁵⁷ Ele a mmalu o ure, avu vuma ro damma yi, "N ta kuru wu ubata u na vu tyoyi suru."

⁵⁸ Avu Yesu damma yi, "Nranji n ta na angu; nnunu waru n ta ni ikinda. Amu Mawun ma Vuma† n ri nu ubata u na maa gbasato shi."

⁵⁹ Avu u damma za ro, "Vu kuru mu."

Avu u damma, “Zagbain, lyawa ne'en she na n cido aabara a va.”

⁶⁰ Avu gba u damma yi, “Lyawa akwakwa a cido akwakwa e le. Avu gba'a vu 'yawa vu yuwan alajiya o tsugono tsa Asula.”

⁶¹ Avu za ro waru damma, “N ta kuru wu manlu, agba lyawa ne'en n 'yawa n revetyo aza o u'wa a tsu ukaru u va.”

⁶² Dada Yesu damma niyi, “Za na guzai ubari wi inan, avu u vadala a kanlasa acapa, wu ntsaa na tsugono tsa Asula shi.”

Yesu lyungu ta ama kupocindere ne ejere

10

¹ Ana o kotoi ayi ndolo, avu Zagbain dangwisa ama o ro kupocindere ne ejere,* avu u lyungu le ejere-re, tsara a kara elime a yi a tyo e ilyuci i na ayi waa tawa u 'yawa. ² U damma le ta, “Ugasa'a u ta abunda, agba alingi'i a kalama ta. Adama o ndolo i pati Zagbain vu uduma'a, tsara u lyungu aza o ulinga, tsara a yuwaan yi ugasa'a. ³ Walai! N ta lyungusu du cine i revei mukyokyon e memere ma nkerenkesu. ⁴ I tara osonu e ikebe, ko tsan, ko atan o ro wan. She i jima e icasu o ure wan.

⁵ “Ni i fara uwa o u'wa, i fara yuwan, ‘Azo'wa! Tsu tawaa du ta na asuvu nden!’ ⁶ Na vuma na cigai asuvu nden pe o u'wa u ndolo, lyawa asuvu nden n du a danu o u'wa u ndolo. Agba na a 'yuwan, asuvu nden n du a kamba ya'a du. ⁷ Yi isawan o u'wa u ndolo, i lyuwa i sowo ili i na a ca ndu pe, adama a na lingi ntsaa ta na atsupu a yi. I kandaruwa nden o u'wa u nda a tyo o u'wa u ndede wan.

⁸ “Ni i uwa a lyuci, avu a ushi du, i lyuwa ili i na a tawaa ndu suru. ⁹ Aza o ubanakun, i yuwaan le opocino. Avu i damma le, ‘Tsugono tsa Asula tsa ta lo zuzu na adu.’ ¹⁰ Ni i uwa a lyuci, avu a kuda a ushi du, 'yawai e re, avu i damma, ¹¹ ‘Mabuta ma na tsu dasai a ana a tsu tsu kapatsaa du ta. I reve, tsugono tsa Asula tsa ta lo zuzu.’ ¹² N ta dansaa du o urana wu uge'etosu,

uge'etosu wo Sodom u to o'wo wa'a e ekere a lyuci ndolo.”

Ilyuci i na i 'yuwain a usu
(Mat. 11:20-24)

¹³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Woo yo'ono du shi, aza a Korasinu, woo yo'ono du shi, aza a Besaida. Na a shi a yuwaan aza a Sida na aza a Taya ili ya asalama i na a yuwaan du, a shi ta vadala nu ujimu, avu a danu na akashi usukutu, adama a atsumolangu.† ¹⁴ O urana wu uge'etosu, Asula a ta la'a roco Taya na Sida isa'ani na adu. ¹⁵ Avu Kafarnahum, a ta 'yasan wu zuva? O'o, a ta vari wu a akari a alungu a atsumalima.

¹⁶ “Za na uwwa ndu, amu da waa uwwusa. Za na 'yuwan du, amu da u 'yuwain. Za na 'yuwan numu waru u 'yuwan ta za na lyungu numu.”

Ana a uwwai ne, avu o uta.

Ukambu wa ama kupocindere ne ejere'e
(Mat. 11:25-27; Mat. 13:16-17)

¹⁷ Avu ama kupocindere ne ejere o ndolo a kamba na mazanga, reve a damma, “Zagbain, hali no otoni a lima a tsu yuwan ta ili i na tsu damma nle a yuwan a ala a wu.”

¹⁸ Reve u usu, “Me ene ta Male† ma riyai ana imadatsu diga zuva.‡ ¹⁹ N ca du ta ucira e ekere e iyo na agashi na a aci a n'yuwatan n du. Ili yi lo i na yaa ju'wan du shi ko ke'en. ²⁰ She i yuwan mazanga adama o ndolo wan, agba i yuwan mazanga ana a danai ala a du zuva.”

²¹ A yashi i ndolo, Yesu dana ta tapu na mazanga o ucira u Ruhu va Akiza, avu u damma, “Dada, n godyoo wu ta, Zagbain va zuva ni ida, adama a na vu sokoi adanshi o ndolo e ekere a aza o urevu nu ugbozu, avu vu cuduwaa muwun n ke'en. Amayun a da, Dada, adama a na ayi nda ayi da ifobi i sa'ani ya wu.

²² “Ili suru Dada va da ca numu. Za lo revei ko zane da Mawu'un shi, she Dada va yi goon, ko za reve waru ko zane da Dada u ri shi she Mawu'un goon, na aza a na Mawu'un u dangulai tsara u cuduwa le.”

* **10:1** Akuci a linga ro a damma “kupocindere.” † **10:13** Ama a Isra'ila a tsu danu ta o okomo adama o roco atsumolangu. ‡ **10:18** Atsuma a adanshi a Luka re re ta lo na vaa gura vadala Mekerenkesu: Cine u ri “otoni a lima a na a la'ai ucira” (na Tsugana, Iblis, Luk. 4:2), na aala a yi (na Tsugana Shedan). Na Tsishingini, Mekerenkesu ma da a tsu yuwaan ulinga.

²³ ̲Avu u vadala ubaṭa wo ojoro a yi, ̲avu u damma le usokowu, “Aza a aba'un a ḏa esu a na e enei ili i na ye enei. ²⁴ N ta dansaa ḏu amasula a abunda na ngono, a ciga ta e enei ili i na ye enei, agba e enei shi. A uwwa waru ili i na yu uwwai, agba a uwwa shi.”

Iroci i vuma va abula va Samariya

²⁵ ̲Avu za ro za na revei Wilat wa Musa lon, u 'yon mishin a lyungusa yi, ̲avu u damma, “Manlu, nye maa yuwan, ̲avu n tsura wuma u na woo koto shi?”

²⁶ ̲Avu Yesu ece yi, “Nye i ḏa i ri uḏanu a Wilat? Cine vu tsu cuḏuwa le?”

²⁷ Reve vuma u usu, “Vu ciga Zagbain Asula a wu no ookolo a wu suru, na wuma wa wu suru, nu ucira wa wu suru, na asuvu a wu suru. ̲Avu vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu.” §

²⁸ ̲Avu Yesu damma, “Amayun a ḏa vu dammai, yuwan ne vu ta tsura wuma.” ♦

²⁹ ̲Ayi gba vuma'a u ciga ta u kambato aciyayi za na ri nu unusu shi, ̲avu we ece yi, “Zane ḏa moron ma nden ma va?”

³⁰ ̲Avu Yesu usu yi, “Vuma ro uta ta gawan va Urishelima a 'yawa zala va Jeriko, ̲avu u ga'an na aza a ngalalai. ̲Avu o foḏo yi itana, ̲avu a ru'wa yi lon, ke'en ḏa a lyawaa niyi wuma. ³¹ Wo o'wo ta ganu ro ta a mmalu o ure'e, ana we enei vuma'a, ̲avu u kanzu'wa alanga. ³² Ne ḏa waru vuma va Levi ro kuruyi ure'e, ana we enei vuma'a, reve u kanzu'wa alanga. ³³ Reve vuma va Samariya ro ayi atsuma a mmalu, reve u rawa ubata u na vuma'a u ri. Ana we enei niyi, ̲avu we enei yi iliyali. ³⁴ ̲Avu u 'yawa ubata u na u ri, reve u tsuwan yi mani'in na aguma, ḏaḏa wu nlai antsu'u na akashomuna. ̲Avu u zuwa yi o mololi ma yi. ̲Avu u 'yawato yi o u'wa wo omocin, ubata u na wi indana niyi. ³⁵ Ana usana u tawai, ̲avu u tara ikebe yu ulivu i re,* ̲avu u ca za vu kalyuwusa wu u'wa wo omoci'in. ̲Avu u damma, ‘Vu kalyuwusa yi, ni ili i ro i buwa, na n kamban ta tsupa wu.’

³⁶ “O ookolo a wu, atsuma a ama a ta'atsu a nda, zane ḏa moron ma nden ma za na aza a ngalalai a gagalai?”

§ **10:27** Vuma'a u yuwan ta adanshi atsuma o U.Wl. 6:5, na N.Gn. 19:18. ♦ **10:28** N.Gn. 18:5. * **10:35** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tseheleni ayi ḏa “dinari i re.” Kalyuwa Ucuḏuwu wi “Ikebe.” * **11:4** Avasa a Mat. 6:9-13 u tu uga'an.

³⁷ ̲Avu vuma'a u usu, “Za na roco niyi isa'ani.”

̲Avu Yesu damma yi, “'Yawa vu yuwan ne fo.”

O u'wa wa Meri na Marta

³⁸ Yesu no ojoro a yi atsuma a mmalu, ̲avu a rawa ubata u na ka ro za na a tsu de Marta, za na raba nle, ̲avu waru u ca le ucu'watan. ³⁹ U ta na zawa'a na a tsu de Meri,† za na danuyi a makakan ma Zagbain a uwwusa adanshi a yi. ⁴⁰ Marta gba ifobi i na waa yuwusan i tara ta ugbozu wa yi. Reve u tawa, ̲avu we ece yi, “Zagbain, u bali wu ana zawa'a va lyawa numu o ulinga a nde'en shi? Damma yi u tawa u kamba mu.”

⁴¹ ̲Avu ayi Zagbain u usu yi, “Marta, Marta, vu dama ta na atsumalima e ili ya abunda, ⁴² agba ili i ta i ḏa a la'a cigai. Meri gba u dangwa ta ili i na i la'ai ulobonu, waru aa usa yi i ḏa e ekere a yi shi.”

Uritosu wa Yesu adama a avasa (Mat. 6:9-13; Mat. 7:7-11)

11

¹ Urana u ro, Yesu yuwan ta avasa ubata u ro. Ana u kotoi, ̲avu za ta atsuma o ojoro a yi, u damma, “Zagbain, roco tsu cine tsaa yuwan avasa, cine Yahaya rocoyi ojoro a yi.”

² ̲Avu u damma le, “A mantsa ma na yaa yuwan avasa, i damma, ‘Dada, aala a wu a dana na tsugbain, tsugono tsa wu tsa tawa.’”

³ Urana suru vu ca tsu ilyalya i malya.

⁴ Vu yuwaan tsu gafura vu unusu u tsu, adama a na atsu tsaa yuwusaan aza a na a yuwusaan tsu unusu gafura.

Vu lyawa tsu tsu uwa atsuma a malyungwan.’**

⁵ ̲Avu u damma le, “A damma za ro ḏu ta ni i'utsa, ̲avu u 'yawa ya'a yi na ayin utanu, ̲avu u damma, ‘N ciga ta vu kopoo mu opopofu a ta'atsu. ⁶ N tsura ta mocin za na utai ubata a mmalu, u cu'wan ta ya'a va gogo, agba n ri ni ilyalya i na maa ca yi shi.’

⁷ “̲Avu i'utsa'a i usu yi pe atsuma, ‘Vu damaton mu wan! A baru ta de unantsu,

waru suru n tsu, tsu von ta de. Maa gura 'yon n ca wu ili i ro shi.' ⁸ N ta dansaa du, ko na waa 'yon u ca yi ili i ro, adama a na ayi i'utsa ya yi i da shi, adama a na u 'yuwain a kara, u ta 'yon u ca yi ko nye i da.

⁹ "Ne da maa dansaa du, i patishi, a ta ca du. I zamishi, i ta tsura. Yi gugulusa, a ta kpatu'waa du. ¹⁰ Za vi ipati suru, a tsu ca yi ta. Za vi izami suru, u tsu tsura ta. Za wugulusa waru, a ta kpatu'waa yi.

¹¹ "Atsuma a du, adu na i ri nan dada, zane da mawun ma yi maa pati yi magula, avu u ca yi yo?† ¹² Ko u pati ookowo, avu u ca yi ugashi? ¹³ Adu na i ri ni iwuya, i reve ta cine yaa ca muwun n du ili i sa'ani. Dada du, za na ri zuva, u ta la'a ca aza a na a pati niyi Ruhu va Akiza."

Yesu na Ba'alzabu
(Mat. 12:22-30; Mak. 3:20-27)

¹⁴ Urana u ro, Yesu lo ta otoni a lima† a na a gura yuwain adanshi shi. Ana otoni a lima o ndolo o utai, reve vuma'a u fara a yuwusan adanshi. Ama'a e reme ta asalama. ¹⁵ Avu ozo o ro e le a damma, "Nu ucira wa Ba'alzabu† mogono mo otoni a lima ma da u lo nle." ¹⁶ Ozo o ro waru tsara a lyungwa yi, reve a pati yi u roco le iroci i ro de zuva.

¹⁷ Ayi gba ana u revei majiyan me le, avu u damma le, "Tsugono tsa na tse ne'eshein ure, u ta riya. Ne da waru nu u'wa u ne'eshen ure, u ta bete'we. ¹⁸ I damma n lo ta otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, to, na Male me ne'eshen aciyayi ure, cine tsugono tsa yi tsee isawan? ¹⁹ Na n lo otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, ogoro a du nu ucira wa yan u da oo utusa? Adama o ndolo, ele da oo o'wo aza o uge'etosu u du. ²⁰ Amu gba nnu ucira wa Asula a da n loyi otoni a lima, to, tsugono tsa Asula tsa rawa ta zuzu na adu.

²¹ "Na vuma vu ucira tsa Male fofo a kalyuwusa u'wa wa yi, gbaga da itana yu u'wa wa yi i ri. ²² Na vuma na gba la'a niyi ucira u tawa ubata wa yi, u ta usa itana yu uvon i na waa zuwusaa ucira'a, avu u ne'eshen ama utsuru wa yi.

²³ "Za na ri obolo na amu shi, u 'yuwan mu ta. Za na oo bolotosu na amu shi, ukacaru u da waa kacarasa.

Ukambu wo otoni a lima
(Mat. 12:43-45)

²⁴ "No otoni a lima o uta atsuma a vuma, u tsu kuru ta ubata u na u ri na mini shi, e izami yu ubata u na wee ivuwan. Nu u lamba, avu u damma, 'N ta kamba o u'wa u na mu utai.' ²⁵ Nu u rawa, avu u cina yi wizu, ufofu ulobonu. ²⁶ Avu u 'yawa u tara otoni e cindere o ro aza a na a la'a niyi ucira wi iwuya, avu a uwa a danu ubata'a. Ukosu wu nden n vuma ndolo u ta la'a cine u danai."

²⁷ Yesu atsuma adanshi o ndolo, avu ka ro atsuma obolo'o u 'yasan udyo, avu u damma, "Aba'un a tyo a za na matsan nuwu na za na apato nuwu maani."

²⁸ Avu u kambuwa yi, "Ne da, agba aba'un a la'a ta a tyo a aza a na a uwwai adanshi a Asula, avu a yuwan ulinga ni ili i na a uwwai."

Iroci ya Yunana
(Mat. 12:38-42)

²⁹ Obolo'o o bolotosu ubata wa yi, avu Yesu damma, "Mantsa mo gogo mantsa me iwuya ma da. A ciga ta e ene iroci ya asalama, agba oo roco le shi, she za va Yunana.† ³⁰ Cine Yunana danai iroci e ekere a ama a Niniva,† ne da Mawun ma Vuma moo o'wo a mantsa ma nda. ³¹ O urana wu uge'etosu, Egbere va Sheba ta 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a na ayi wu utai alanga lon, tsara wu uwua urevu nu ugbozu wa Sulemanu,† gogo gba za na la'ai Sulemanu ta pa agba i 'yuwan ta a usu. ³² O urana wu uge'etosu, ama a Niniva a ta 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a na ele a vadalai na alajiya a Yunana. Gogo gba za na la'ai Yunana ta pa agba i 'yuwan ta a usu."

Ekan a lipu
(Mat. 5:15; Mat. 6:22-23)

³³ "Babu za na aa dafa fitila, avu u zuwa yi a mbungulu, ko u kpatu yi na aasa'atsu. U tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene eka'an. ³⁴ Lyusu ayi da fitila

† 11:11 Akuci a linga ro a dashi ta, "Nu u pati opopofu, vu ta ca yi aatali?"

lipu va wu. Ne esu a wu a ri ulobonu, lipu va wu suru u ta ne ekan. Na a ri ulobonu shi, lipu va wu ta ni irumbu suru. ³⁵ I kalyuwa ulobonu ko ekan a na i ri na ayi ko irumbu i da. ³⁶ Na lipu va wu ri ne ekan suru, babu ubata u na u ri ni irumbu, u to o'wo ekan suru ununa fitila tsu ca wu ekan.”

Yesu barai azagbain

(Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40)

³⁷ Yesu o koto adanshi, avu Mafarishi ma banu yi u 'yawu u lyuwa ilyalya na ayi. Avu u uwa u reme alya na ayi. ³⁸ Avu Mafarishi ma uwa asalama, ana we enei Yesu cigai u lyuwa ilyalya babu u sa'a ekere o ure u na wu ntsayi shi.

³⁹ Avu Zagbain damma yi, “Adu Afarishi i tsu zaza'wa ta ucina u munda na ntada, agba atsuma a du i ta tapu ni iwuya nu utsan. ⁴⁰ Adu olo! Za na yuwain ucina, ayi dada u yuwain pe'e shi? ⁴¹ I ca alambi ili i na i ri a munda na ntada n du, ili suru waru i to o'wo cece.

⁴² “Woo yo'ono du shi, Afarishi! I tsu ca ta Asula za ta atsuma a kupa, atsuma e ili i na i ri na ayi ko cine u ri ke'en akpakusu, na akapi e isu'wan i na i buwai. Agba i 'yuwan ta a yuwan uge'etosu u sa'ani, avu waru i 'yuwan a ciga Asula. Ele da wu ntsayi i yuwan, agba i vari aza o ufaru wan.

⁴³ “Woo yo'ono du shi, Afarishi! Adu da nda i cigai ndanata n sa'ani a a'isa ni icasu i tsugbain e eden.

⁴⁴ “Woo yo'ono du shi, i rotso ta ason a ri gashi a zuwayi iroci shi, aza a na ama a ri a mmalu de babu urevu.”

⁴⁵ Avu za na revei Wila'a lon u usu, “Manlu ana vu dammai tsundolo, vi isula tsu ta fo.”

⁴⁶ Avu Yesu damma yi, “Adu fo woo yo'ono du shi, adu aza a na e revei Wila lon! I tsu tanu ta ama itana, itana i na i ri ume, adu ko na makatsu i tsu zuwa tsara i kamba le shi!

⁴⁷ “Woo yo'ono du shi! I lapula ta ason a amasula a na nkaya n du mu unai. ⁴⁸ Agba u roco ta i usu ta ili i na nkaya n du n yuwain. O una ta amasula waru i usu ta ni ili i na a yuwain ana i lapulai aso'on. ⁴⁹ Ayi

da i zuwai Asula o urevu a dammai, ‘N ta lyunguwa le amasula na ajiya, o una ozo o ro, a ca ozo o ro atsumalima.’ ⁵⁰ Ama o gogo e te reme le adama a mpasa ma amasula'a suru a na o ocoi diga ufaru wu uvadi, ⁵¹ diga a mpasa ma Habila† a tyo a mpasa ma Zakariya, za na o unai e memere ma masa'a mo ukulatosu nu Upasu wa Akiza.† Amayun, e te reme ama o gogo adama e le suru.

⁵² “Woo yo'ono aza a na e revei Wila lon shi, adama a na i sokoi makpatu'utsu ma na aa kpatu'wa unantsu wu urevu, agba adu na aciyadu yaa uwa pe shi, avu i putsaa aza a na a cigai a uwa ure.”

⁵³ Ana Yesu lyawai ubata'a, avu munlu n Wila na Afarishi a uwa adanshi a yi babu uyo'o, o ronuso yi adanshi, tsara u yuwan adanshi a abunda, ⁵⁴ tsara e reme yi e ili i na waa dansa.

Urevetyowu adama e iwuya

(Mat. 10:26-27)

12

¹ Ele lo ana obolo a ama a abunda o bolotoi hali a uwa ndasalai vani le.* Avu u teme a yuwusan adanshi no ojoro a yi ana, “I yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi, ayi da ikpa'a. ² Babu ili i na i ri ukpatowu na a kpatu'wa shi, ko usokowu a na woo uta a alanga e eteshe shi. ³ Ili i na i dammai e irumbu suru, a ta uwwa yi a alanga eteshe. Ili i na waru i yuwain yemenu ya yi usokowu, a ta yuwan adanshi a yi a arara.

Za na wu ntsayi a uwwa wovon

(Mat. 10:28-31)

⁴ “Adu n'utsa n va, n ta dansaa du, she yu uwwa wovon wu za na oo una vuma wan, no o una yi aa gura yuwan ili i na ayi waru shi. ⁵ N to roco du za na yaa uwwa wovon. Yu uwwa wovon wa Asula ayi da na wu una, u ta nu ucira u vari atsuma a akina. Amayun a da maa dansaa du, ayi da yaa uwwa wovon.

⁶ “Ashe a tsu wina mutali n ton kobo† re shi? Ko za ta le gba Asula e icina na ayi shi. ⁷ Ko anji a aaci a wu a tu uketsu. She

* **12:1** Luka linga ta na danshi na ri nu urevu u nda, “Obolo a ama a na a la'ai ukpakukupa ure.” † **12:6** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “asariyon.” Kalyuwa Ucuwuwi wi “Ikebe.”

yu uwwa wovon wan, i la'a ta mutali ma abunda.

Vu usu Yesu ko vu 'yuwan yi

(*Mat. 10:32-33; Mat. 12:32; Mat. 10:19-20*)

⁸ “Waru n ta dansaa du, za na usu numu a makakan ma ama, amu Mawun ma Vuma fo n ta usu yi a makakan ma nlingata ma Asula. ⁹ Za na wasan numu a makakan ma ama, adama o urevu u va, a ta wasan yi fo a makakan ma nlingata ma Asula. ¹⁰ Za na yuwain adanshi a vama e ekere a Mawun ma Vuma a ta yuwaan yi gafura, amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi.

¹¹ “Na a 'yawato du a a'isa, nu ubata wa aza o uge'etosu, ko ubata wa azagbain, she u bala du ko cine yaa usu, ko ili i na yaa damma wan. ¹² Adama a na Ruhu va Akiza to roco du ili i na yi ntsayi i damma a mantsa'a.”

Iroci yi za vu utsuru

¹³ Avu vuma ro atsuma o obolo'o u damma Yesu, “Manlu, damma mawun ma anawu ma va me ne'eshen agadu obolo na amu.”

¹⁴ Avu Yesu damma yi, “Zane da zuwa numu za vu uge'etosu u du, ko n ne'eshen du agadu a du?” ¹⁵ Avu u damma le, “I kalyuwa ulobonu, i suma ili i na i rotsoi utsan. Abunda e itana ayi da wuma shi.”

¹⁶ Avu u yuwaan le iroci i nda, “A yuwan ta za vu utsuru u ro, za na uduwa wa yi u matsain ulobonu. ¹⁷ Avu u damma o ookolo a yi, ‘Cine maa yuwan? N ri nu ubata u na maa zuwa itana yu uduwa i va shi.’ ¹⁸ Avu u damma, ‘Apa ili i na maa yuwan. N to boso mpon n va, avu n suwa aza a gbagbain, pe da maa zuwa ishina i va ni ili i na n ri ne ele suru. ¹⁹ Avu n damma aciyawa, “Vu ta ni ili i sa'ani ya abunda uzuwu, a na aa yuwan wu a'wan a abunda. Iwuwan, vu lyuwa vu sowo, a uwwusa uyo'o.”’

²⁰ “Avu Asula a damma yi, ‘Avu ulo u nda! Na ayin a nda a da a cigai wuma wa wu. Itana i na vu foboi gba, aza a zane a da a ri o o'wo?’

²¹ “Ne da za na zuwayi aciyayi utsuru u ri, agba u ri nu uzuwa ubata wa Asula shi.”

She u damaton du wan

(*Mat. 6:25-34*)

²² Avu u damma ojoro a yi, “Adama o ndolo a da maa dansaa du, she u bala du adama a wuma u du wan, ili i na yaa lyuwa, ko ili i na yoo oto wan. ²³ Wuma u la'a ta ilyalya, lipu waru u la'a ta itana. ²⁴ I kalyuwa akakan: a tsu cu'wan shi, agba a tsu gasa shi, a ri na mpon shi. Asula a da a lyuwatosu le. Tsugbain tsa du tsa la'a ta tsa nnunu! ²⁵ Atsuma a du zane da aa gura dashi aciyayi mantsa a wuma wa yi adama a atsumolangu? ²⁶ Ana yaa gura yuwan ili i ke'en i nda shi, cine i ri atsumolangu adama a akapi?

²⁷ “Kalyuwai ununa yipalu i tsu uta. A tsu yuwan ulinga shi agba aa dava shi ko ke'en. Agba n ta dansaa du, ko Sulemanu atsuma a tsugbain tsa yi wo oto itana i sa'ani u la'a le ulobonu shi. ²⁸ Na ne da Asula aa lapulusa anlya o ogozo, ana'an u ta lo, nfa'an gba a kulato yi. Adu gba i reve Asula a ta yuwaan du itana. Suru na ne nye i zuwai i ri nu ucawu wo okolo ke'en?

²⁹ “She i uwa majiyan me ili i na yaa lyuwa ko yoo sowo wan, she i dama adama a yi wan. ³⁰ Aza a na e revei Asula shi ili yu uvadi i da a zama suru, Dada du gba za na ri zuwa u reve ta a na i cigai ili i ndolo. ³¹ Amma i zami tsugono tsa yi, a ta dashi du ili i ndolo suru.

Uzuwa de zuwa

(*Mat. 6:19-21*)

³² “Adu mobolo me ke'en, she yu uwwa wovon wan, adama a na Dada du zangana ta a na waa lyawaa du tsugono tsa yi. ³³ I wina ili i na i ri na ayi, avu i ca alambi, i zuwaa aciyadu osonu a na aa langa shi, i zuwa de uzuwa zuwa u na woo koto shi, ubata u na evu aa rawa zuzu ko aran aa lungusa shi. ³⁴ Ubata u na uzuwa wa wu u ri lo da okolo a wu a ri.”

Agbashi a na a tsu dana ufofu

³⁵ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “I dana ufofu, ifitila i du udafu a madala. ³⁶ I dana ufofu cine i revei ama a tsu dana e ipiri yi zagbain le a kamba diga o u'wa wa abuki o lolo. Ayi a yuwan azo'wa, avu ele a kpatu'waa yi. ³⁷ U to yo'ono agbashi a na yashi i na zagbain le tawai, avu u cina le e ipiri. Amayun a da maa dansaa du, u to

fofo u reme ulinga, avu u damma a danu alya e ilyalya, avu u yuwaan le aganda.³⁸ Nu u tawa na ayin u**atsu ko na wasasa, avu u cina agbashi o ndolo ufobu, o to o'wo aza a aba'un.³⁹ Amma i reve nda: Na za vu u'wa reve yashi i na vivu aa tawa, waa lyawa a uwa yi o u'wa shi.⁴⁰ Adu fo i dana ni ifobi, yashi i na i zuwai Mawun ma Vuma maa tawa shi dada waa tawa.”**

Zane da aagbashi a abula?

(Mat. 24:45-51)

⁴¹ Avu Bituru ece, “Atsu da vaa yuwusaan iroci i nda'a, ko ama suru?”

⁴² Avu Zagbain usu, “Zane da aagbashi a abula nu ugbozu? Ayi da za na zagbain va yi zuwa niyi u kalyuwusa u'wa wa yi, avu u ca akapi a agbashi akunda e ilyalya mantse ma na wu ntsayi.⁴³ U to yo'ono aagbashi a na na zagbain va yi tawai, avu u cina yi a yuwusan ne.⁴⁴ Amayun a da maa dansaa du, u ta zuwa u kalyuwusa ili i na u ri na yi suru.⁴⁵ Agba na aagbashi o ndolo a damma o ookolo a yi, ‘Zagbain va jima ta matawaa.’ Avu u reme malapa ma agbashi suru, ali na amaci. Avu u uwa alya no oso hali wo o'wo usowu.⁴⁶ Zagbain va aagbashi o ndolo, u ta tawa urana u na u zuwai shi, mantse waru u reve shi. U ta bu**ats**a yi lipu, avu u ca yi akunda a yi na aza a na a ri na abula shi.

⁴⁷ “Aagbashi a na e revei ili i na zagbain va yi cigai, agba u fofo tsara u yuwan shi, a ta fufaba yi lon.⁴⁸ Agba za na revei shi, avu u yuwan ili i na i rawai wulapu, ke'en da aa lulapa yi. Za na a cayi abunda suru, na abunda a da aa zami e ekere a yi. Za na a cayi na abunda lon, abunda lon a da aa zami e ekere a yi.”

Yesu tawa ta na wukasu

(Mat. 10:34-36)

⁴⁹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “N tawa ta tsara n tawaa na akina atsuma o uvadi, icigi i va i da a damma u ta wivulu!⁵⁰ Agba n ta nu urumbusu u na aa rumbu mu, n ta na atsumolangu hali a tyo o ukosu.⁵¹ I ta yuwusan majiyan n tawaa ta na asuvu nden o uvadi? O'o da maa dansaa du, amma wukasu.⁵² Diga gogo u'wa u

† 12:54 E ida i na Yesu danai, alivu a da wunla u tsu uta. Ayi da “lapta.” Kalyuwa Ucuduwu wi “Ikebe.”

na u ri na ama o ton a ta batsa: ama ta'atsu a ta 'yuwan ama e re, waru ama e re a ta 'yuwan ama a ta'atsu.⁵³ Ne da aa kakasa. Dada ta 'yuwan mawun ma yi, mawun waru u ta 'yuwan dada va yi. Mma ta 'yuwan mawun mo usheli ma yi, mawun mo usheli ma ta 'yuwan mma va yi. Anawa a ta 'yuwan jene va yi, jene waru u ta 'yuwan anawale.”

Ucuduwusa u mantse

(Mat. 16:2-3)

⁵⁴ Avu u damma obolo'o: “Na ye ene eleshe o bolotosu o utasu asana, babu usan i tsu damma ta, ‘A ta yuwan mini.’[†] Avu gba a yuwan.⁵⁵ Na ye ene upepu wu uyagi a lapusa, i tsu damma ta, ‘A ta yuwan usuduwu lon.’ Avu gba a yuwan.⁵⁶ Aza e ikpa'a, i reve ta iroci yi ida na zuwa. Nye i zuwai i revei iroci i mantse ma nda shi?”

Yu uwwulayi

(Mat. 5:25-26)

⁵⁷ “Nye i zuwai yaa gura revee aciyadu ili i sa'ani shi?⁵⁸ Iroci, na za ro tara wu a yawa ubata wu za vu uge'etosu, yuwan atyo a na vaa yuwan tsara yi kakasalai kafu i rawa ubata wu uge'etosu. Na vu yuwan ne shi, a ta kebe wu a tyo ubata wu za vu uge'etosu, za na aa ca muwun madanga avu, avu ele a zuwa wu o u'wa wa ali.⁵⁹ N ta dansaa wu, voo uta pe shi, she na vu tsupa suru, ko kebu'uriS aa buwa shi.”

Uvada lu ko ukwa

13

¹ A mantse mo ndolo ama o ro a shi ta lo, avu a damma Yesu alabari a aza a Galili a na Bilatu zuwa o unai a Aa'isamapada, hali mpasa n le m boluloi na mpasa n kucci.² Avu u damma le, “I ta dansa aza a Galili o ndolo a la'a ta akapi a ama a Galili unusu, da da a uwai atsumalima ne tsunda?³ N ta dansaa du, ne da shi! Waru ni i vadala o unusu u du shi, ne da fo yoo koto.⁴ Waru ama kupa na kunla na aatsura a riyayi a Siluwamu, reve wu una le, i ta zuwusa a la'a ta akapi a ama a na a ri nden Urishe-lima unusu?⁵ N ta dansaa du ne da shi.

§ 12:59 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni

Ni i vadala† o unusu u ɗu shi, ne ɗa fo yoo koto.”

⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda: “Vuma ro cu'wan ta ubiri o ubara wa yi. Reve u tawa a zama muwun mu ubiri'i agba u tsura shi. ⁷ Aƙu u damma za vu ulapulusa wu ubara'a, 'Lala a'wan a ta'atsu a ɗa nda maa zama muwun o ubiri u nda, agba n tsura ili shi. Kodo yi, adama a nye wee geshe ure?”

⁸ “Reve u usu, ‘Zagbain, ɗashi lyawa yi a aa'wan a nda. N ta kakapa yi a kandaruwa, reve n tsun yi umili. ⁹ Nu u matsan nkoli, u lobono ta. Nu u matsan gba shi, aƙu vu kodo yi.’ ”

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

¹⁰ Urana u ro, ayi atsuma o uritosu a aa'isa o ro, o urana wa Ashibi, ¹¹ reve we ene ka ro na otoni a lima o sowoi lipu a'wan kupa na kunla. U dana ta ukadadowu, u tsu gura bubaruwu ulobonu shi. ¹² Ana Yesu ene niyi, aƙu u ɗe yi u damma yi, “Ka, a kasa wu ta nu ubanakun wa wu.” ¹³ Reve u ju'wan yi, ɗaɗa wu bubaruwushi, aƙu u yuwaan Asula ica.

¹⁴ Aƙu zagbain va aa'isa'a wu uwwa upan, adama a na Yesu yuwain opocino o urana wa Ashibi. Reve u damma ama, “Tsu ta na rana tali na aa yuwan ulinga. Tawai a rana ndolo adama a yuwaan ɗu opocino, amma o urana wa Ashibi shi.”

¹⁵ Aƙu Zagbain usu yi, u damma, “Aɗu aza e ikpa'a! I tsu baɗa inan i ɗu ko nloli o uguzata o urana wa Ashibi, reve i tara le a tyo o uɗolu shi? ¹⁶ U lobono a baɗa ka nda atsuma a tsugbashi o urana wa Ashibi shi? Ayi umatsun wa Ibrahim u ɗa, za na Male ma nla'i a'wan kupa na kunla.”

¹⁷ Ana u dammai ne, aƙu aza a na a shi a mawasan na ayi a uwwa wono. Reve akapi a ama'a suru a zanganana adama e ili ya asalama i na u yuwain.

Iroci yi cu'un na la'ai ukalamu

(Mat. 13:31-33; Mak. 4:30-32)

¹⁸ Aƙu Yesu damma, “Nye tsugono tsu Asula tso rotsoi, na nye waru maa kurato yi? ¹⁹ U rotso ta cu'un vu su'wan uri na vuma tarai, reve u 'yawa u cu'wan yi o uɗuma wa yi. Ana u kungwai, aƙu wo o'wo

uɗanga, reve nnunu n ɗava ɗe ikinda e eten a yi.”

²⁰ Reve waru u dammisa, “Na nye maa kurato tsugono tsu Asula? ²¹ U rotso ta wolilo† u na ka tarai, reve u jambara yi e meretsu ma yira uta'atsu hali yira'a i tsutsa.”

Unantsu wu uboru

(Mat. 7:13-23)

²² Reve Yesu reme ure o utulaji e ilyuci na mulyuci o urocusu a mmalu a tyo Urishe-lima. ²³ Reve vuma ro damma yi, “Zagbain, aza a na aa wawa wa'a ɗa?”

Aƙu u damma le, ²⁴ “I yuwan mpolo tsara i uwa nu unantsu wu uboru. N ta dansaa ɗu ama na abunda a ta ciga a uwa, agba aa gura shi. ²⁵ Na za vu u'wa uwa u baru unantsu, i te isawan a alanga reve i yuwusan azo'wa na mesun, ‘Zagbain, kpatu'waa tsu.’

“Aƙu u usu ɗu, ‘N reve ɗu shi, waru n reve ubata u na yu utai shi.’

²⁶ “Reve i uwa adansa, ‘Tsu lyuwa ta tsu sowo a makakan ma wu. Waru vu yuwan ta uritosu e re tsu.’

²⁷ “Agba u ta damma, ‘N damma ɗu ta, n reve ubata u na yu utai shi suru suru. Buwa numu ure, aɗu aza o ulinga wi iwuya.’

²⁸ “A mantsa ma na ye enei Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu na amasula suru, atsuma o tsugono tsu Asula, a mantsa ma ɗaɗa yaa saala ni i lumi anga, aƙu aɗu gba a gbara ɗu. ²⁹ Ama a ta tawa diga asana na alivu nu ugana nu uyagi. Aƙu a danu alya o tsugono tsu Asula. ³⁰ Waru ozo o ro aza a acapa a ta kamba elime, ozo o ro waru aza e elime a ta kamba acapa.”

Icigi ya Yesu e ekere a Urishelima

(Mat. 23:37-39)

³¹ A mantsa mo ndolo, reve Afarishi o ro a tawa, aƙu a damma yi, “Vu lyawa ubata u nda, adama a na Hiridu Antiba te izami wu una wu.”

³² Reve u damma le, “Yawai i damma aagajawa o ndolo, ‘N ta utasu otoni a lima, n ta yuwusan opocino ana'an na nfa'an. O urana u ta'atsu n to koto ulinga u va.

³³ Suru na ne, n te reme mmalu ana'an

* **13:33** Ama o ro a tsu damma ta “nkoli” wo o'wo “ba na nfa'an.”

na nfa'an na santawa.* Adama a na u ri n yuwan o una vumavasula a alanga a Urishelima shi.'

³⁴ “Ayaa! Urishelima,† Urishelima, vu to unusa amasula na vu vari aza a na a lyunguwa nuwu! Uyan u da n cigai m boloto muwun ma wu ubata u ta ununa moton ma tsu boloto muwun ma yi atsuma e evelu a yi, adu gba a 'yuwusan! ³⁵ Ndolo a lyawaa ndu u'wa u du ofoli. N ta dansaa du yaa dashi ene mu shi, she o urana u na waa yuwan i damma, ‘Za va aba'un da za na ri aa tawa a ala a Asulazuva.’ ”

Yesu kambato ta za vu ubanakun gbaga

14

¹ O urana wa Ashibi u ro, avu Yesu uwa o u'wa wu zagbain ro va Afarishi adama u lyuwa ilyalya. Reve ama a varaa yi esu, ² adama a na vuma ro shi ta lo za na danai na mbala ma atsutsa. ³ Reve Yesu yuwan adanshi na aza o urevu u Wila lon na Afarishi, u damma, “U lobono ta a yuwan opocino o urana wa Ashibi, ko u lobono shi?” ⁴ Reve a rungwa kpaku-kpaku. Dada u tara niyi, reve u kambuwa yi gbaga, avu u zuwa yi u kara.

⁵ Avu u damma le, “Zane da atsuma a du nu u ri na mawun ko nan,* avu u riyu o ooko'o, waa papushi niyi o urana wa Ashibi shi?” ⁶ Agba a gura usu yi waru shi.

Ndanata ma azagbain

⁷ Ana Yesu enei ununa aza a na a banuyi a cigai ndanata ma azagbain, avu u yuwaan le iroci i nda, u damma, ⁸ “A mantsa ma na nanza banu nuwu abuki o lolo, she vu danu a ndanata ma azagbain wan. Tawa wo o'wo u banu ta za na la'a nuwu, ⁹ avu za na banu ndu ra u tawa u damma wu, ‘Vu ca vuma nda ure.’ Reve vu danu na wono a ndanata ma acapa.

¹⁰ “Amma a mantsa ma na a banu nuwu, vu yawa vu danu a ndanata ma acapa suru suru. Adama na za na banu nuwu u tawa, u ta gura damma wu, ‘Tutsa, katsa zuva.’ Avu vu tsura ica e ekere a aza a na i ri alya obolo. ¹¹ Za na tarai aciyayi ili i ro suru, aa tara yi ili i ro shi. Za na gba tarai aciyayi ili shi, a ta tara yi ili i ro.”

* **14:5** Akuci a linga a damma ta “mololi,” adama a na elentsu a na Luka yuwayin ulinga, danshi “mololi” na “mawun” o rotsuloi ta.

¹² Reve waru u damma za na banu niyi, “Na vaa banu ama alya ko vaa yuwan abuki, she vu banu n'utsa ma wu, ko aza a wu, ko nron ma wu, ko aza a na a ri zuzu na avu aza o utsuru wan. Adama ele fo a tsupa wu ili i na vu yuwain wan. ¹³ Amma na vaa banu ama alya ko abuki, vu banu aza e iliyali, ama o osowi lipu, akutsuma, na nrumba. ¹⁴ Avu fo vu ta tsura aba'un; adama a na a ri ni ili i na aa tsupaa wu shi. O urana u na aza a abula aa 'yon, a ta tsupa wu.”

*Iroci ya abuki a gbain
(Mat. 22:1-10)*

¹⁵ Ana vuma ta atsuma a aza a na a ri a alya na ayi wu uwwai ne, avu u damma yi, “Za va aba'un a da za na aa lyuwa ilyalya o tsugono tsu Asula.”

¹⁶ Avu gba u damma yi, “Vuma ro yuwan ta abajini a abuki. Avu u banu ama na abunda. ¹⁷ Ana mantsa ma abuki ma rawai, reve u lyungu aagbashi a yi adama u damma aza a na a banuyi, ‘Tawai adama a na ili biti i tu ufofu!’

¹⁸ “Suru nle gba, reve a uwa a tawusaa na adanshi a mabulaa koko'o. Za vu ufaru damma aagbashi'i, ‘N tsula ta uduma, agba n ciga ta n 'yawa n kalyuwa yi. M pati wu ta, vu yuwaan mu ankuri.’

¹⁹ “Reve za ro damma, ‘N tsula ta inan yi iluma wunlu u ton. N ta 'yawa n rito le. M pati wu ta vu yuwaan mu ankuri.’

²⁰ “Reve za ro damma, ‘N yuwan ta lolo adama o ndolo maa tsura a 'yawa shi.’

²¹ “Reve aagbashi'i u kamba u kambuwa zavu'wa va yi ili i nda suru. Reve zavu'wa'a atsuma o upan, u damma aagbashi'i, ‘Jika 'yawa e re gbain na murere n lyuci, vu tawaa na alambi, na ama o osowi a lipu, nrumba, na akutsuma.’

²² “Reve aagbashi'i u damma, ‘Zagbain, ili i na vu dammai a yuwan o koto ta, agba ure u buwa ta.’

²³ “Reve u damma aagbashi'i, ‘Yawa e murere na re gbain vu mbanda, vu zuwa ama a tawa, adama u'wa u va u shiwan. ²⁴ N ta dansaa wu atsuma aza a na a banuyi ko za ee pefe ilyalya i va shi.’ ”

Ili i na iri pe a tsugbashi
(Mat. 10:37-38)

²⁵ Reve o'bolo a ama a abunda a kuru yi, da'ada u vadalai avu u damma le, ²⁶ "Aza a na aa kuru mu o o'wo ojoro a va, she na a la'a ciga mu na mbara, na mukuci, na amaci, na muwun, na azakpakpara a amaci, na ali na azawawa'a e le, hali na aciyele fo. ²⁷ Aza a na a tarai akpata e le, avu a kuru mu shi, a rawa o o'wo ojoro a va shi.

²⁸ "Zane da atsuma a du waa ciga u suwa ugungu, agba waa fara kalyuwa ili i na woo una, ko u ta nu ucira u na woo gono yi shi? ²⁹ Tawa wo o'wo nu u fara vara ikyun, reve u kufa o ure. Reve aza a na a karasa lo a yuwaan yi ulamu. ³⁰ A damma, 'Vuma nda teme ta usaa, avu u kufa o ure.'

³¹ "Ko cu'un mogono ma ne ma da na waa 'yawa u yuwan uvon, agba waa danu ne'en u yuwan majiyan shi? Ko nu u tara ama ukpakukupa kupa (10,000) u ta gura yuwan uvon na mogono ma na ma ri na ama ukpakukupa ushin (20,000). ³² Na waa gura shi, mogono ma ndede ubuwu alanga da'ada waa lyungu nlingata ma asala a uwwulayi. ³³ Ne da fo suru ndu, za na kakasai ni ili i na u ri na ayi shi, waa gura o'wo ojoro a va shi.

Akpaɗi a na a ri peme shi
(Mat. 5:13; Mak. 9:50)

³⁴ "Akpaɗi a tu ulobonu, amma na a buwa peme shi, na nye waa kambuwisa peme va yi? ³⁵ U ri nu ulinga wu umili e ida, ko e edemu shi. O tso oco yi ta.

"Za na ri na atsuvu, lyawa wu uwwa."

Iroci yi kyon na puwayin
(Mat. 18:12-14)

15

¹ Suru aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu a rawusa ta ya'a yi, tsara a uwwa yi. ² Avu Afarishi na munlu n Wila e reme adanshi, a damma, "Vuma nda ushi ta aza o unusu, avu waru u lyuwa o'bolo ne ele."

³ Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: ⁴ "Na nanza atsuma a du u ri ni ikyon ukpaku, avu u lamba za ta atsuma e le, nye waa yuwan? U ta lyawa kupakucci na kucci o

ogozo, avu u 'yawa u zami za na puwayin hali u tsura yi. ⁵ Nu u tsura yi, avu u tanu yi e ilyungu a yuwusan mazanga. ⁶ Avu u tara yi a tawa o u'wa. Avu u banu n'utsa ma yi na nron mu nden ma yi o'bolo, avu u damma, 'Yuwain mazanga na amu, me ene ta kyon na shi puwaan nuwu.' ⁷ Ne da maa dansaa du, a ta la'a yuwan mazanga ma abunda de zuva, na za vu unusu ta vadala, a na aa yuwan a aci ama kupakucci na kucci aza a abula a na wo o'woi she na a vadala shi.

Iroci yi kebe na puwayin

⁸ "Na ka ri ni ikebe i azurufa* kupa, na za ta puwaan atsuma e le, cine waa yuwan? U ta da'a fitila, avu wi iza u'wa'a, avu u zami yi ben ubata suru, hali u tsura yi. ⁹ Nu u tsura yi, avu u de n'utsa na nron mu nden ma yi o'bolo, avu u damma le, 'Tawai i kamba mu mazanga! Me ene ta kebe ta na riya numu.' ¹⁰ Ne da maa dansaa du, a ta yuwan mazanga a makakan ma nlingata ma Asula na za vu unusu ta vadala."

Apuwayin a Mawun

¹¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "A yuwan ta vuma ro za na danai na muwun mo olobo n re. ¹² Avu zawa'a damma yi, 'N ciga ta vu ca mu akunda a agadu a va gogo.' Avu u ne'eshen le itana'a.

¹³ "Ana a yuwain rana meketeci, avu zawa'a wina akunda e itana ya yi, avu u lyawa u'wa wa dada va yi ni ikebe'e. Avu u 'yawa e ida ya alanga, ubata u na wu unai ikebe'e babu aci. ¹⁴ Avu wu una ili i na u ri na yi suru. Avu ambululu a uwa ubata suru e ida'a, ko ili ya anini u dana na yi shi. ¹⁵ Avu u 'yawa zamalinga o uduma wu nanza. Avu u lyungu yi o uduma wa yi, tsara u gubusaa yi ngurusumu. ¹⁶ Avu u yuwan majiyan gashi u ta tsura ilyalya i na ngurusumu maa lyuwusa u lyuwa, agba babu za na ca niyi ili i na waa lyuwa.

¹⁷ "Ana esu a tawa niyi o ure, avu u damma, 'Agbashi a dada va suru a tsu lyuwa ta o sowo hali u buwa le. Amu da nda a kuwa na ambululu. ¹⁸ N to fofo, avu n kamba ubata wa dada va, avu n damma yi, "Dada, n yuwaan ta Asula na avu unusu.

* 15:8 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "drakma." Kalyuwa Ucuɗuwu wi "Ikebe."

19 Mu ntsaa vu de mu mawun ma wu shi, kambato mu aagbashi a wu.” ’ 20 Avu u fobo u kambata ubata wa dada va yi.

“Ayi gba alanga nu u'wa, avu dada va yi ene yi, avu we ene yi iliyali. Reve dada va yi suma, avu u katala yi, avu u reme ipapuru ya yi.

21 “Avu ulobo'o u damma dada va yi, 'Dada, n yuwaan ta Asulazuva unusu na avu waru. Mu ntsaa vu de mu mawun ma wu shi.'

22 “Avu dada va yi damma agbashi a yi, 'Tawayi nu utugu u na u la'ai ulobonu, avu yo oto yi gogo nda. Yo oto yi makawani a aakatsu na atan. 23 Avu i tawa na manan ma sa'ani, avu i pada yi, tsara tsu yuwain abuki. 24 Mawun ma va ma shi ta ma kuwa, gogo gba apa yi wuma. U shi ta u puwan, gogo gba a tsara yi ta!' Avu e teme abuki.

25 “A mantsa mo ndolo gba, mawun mo ufuru ma yi u dana ta o ufuma. Ayi a matawaa, ana u rawai zuzu nu u'wa, avu wu uwwa aganga nu uje'en. 26 Avu u de atsuma a agbashi'i vuma ta, avu we ece yi ili i na i ri a mmalu. 27 Avu aagbashi'i u usu yi, 'Zawa'a va wu da kambai, dada va wu gba u pada ta manan ma sa'ani mo ndolo, adama a na u tawai gbaga!'

28 “Avu zakpara'a u yuwan upan, avu u 'yuwan a uwa o u'wa. Avu dada va yi uta a alanga, avu u kparasa yi. 29 Avu u damma dada va yi, a na, 'Kalyuwa a'wan a abunda a na n lingaa nuwu. Koto n kuda a yuwan ili i na vu damma numu shi. Agba koto vu ca mu meggbele, tsara n yuwan mazanga na n'utsa n va shi. 30 Avu ana mawun ma wu ma nda ma tawai, za na lungusai utsuru wa wu a tsushakala, ayi da nda, vu pada niyi manan ma sa'ani.'

31 “Avu dada va yi u damma yi, 'Mawun ma va, vu ta na amu kuci, ili i va suru ili ya wu i da. 32 Wu ntsaa ta tsu yuwain mazanga na abuki, adama a na zawa'a va wu shi ta u kuwa, agba ayi da nda wuma gogo. U shi ta u puwan, gogo gba ayi da nda a tsara niyi.' ”

Iroci ya aagbashi a na a ri na abula shi

* 16:6 Yesu yuwan ta ulinga cine o tsu rito abunda a mani'in a na a rawai galo ukpakunla. † 16:7 Na a wina ishina i nda, ikebe'e i ta rawa ulinga wa aa'wan a ta wu za zamalinga.

16

1 Avu Yesu damma ojoro a yi, “A yuwan ta za vi ikebe i ro, u ta na aagbashi a gbain a yuwusaan yi ulinga. Reve a damma yi ana u ta lungusasa yi itana. 2 Reve u de yi we ece yi, 'Nye i da maa uwwusa adama a wu? Roco mu ulinga u na vaa yuwusan. Vaa dashi o'wo zagbain vu ulinga'a shi.' ”

3 “Avu zagbain vu ulinga'a u damma, 'Nye i da maa yuwan? Zavu'wa va da nda u cigai u usa mu ulinga u va. N ri nu ucira u na maa yuwan cimba shi. Waru n ta uwwusa wono u na maa yuwan ipati. 4 N reve ta ili i na maa yuwan, tsara na n lamba ulinga u va, ama a ushi mu a 'wa le.'

5 “Avu u de aza a na o kopoi itana yi zagbain va yi aza a ta ta. Reve we ece za vu ufuru, 'Iyan i da zagbain va oo tono wu?'

6 “Avu u usu, 'Ndele m mani'in ukpakunla.’*

“Avu za vu ulinga'a u damma yi, 'Kakara aavu'un a nzuwulai'i, reve vu danu, avu vu kambato yi ukpakunashi.'

7 “Avu we ecishe za ve ire, 'Iyan i da oo tono wu?'

“Avu u usu, 'Ibufu yi ishina ukpaku.’†

“Reve u damma yi, 'Tara aatagada vu kambato yi kupakunla.'

8 “Reve za vi ikebe'e u cuwa aagbashi a babu abula o ndolo adama o ugbozu wa yi. Ama o uvadi a nda a ta nu ugbozu ununa a walato na cu'un nda a mantsa ma nda, hali a la'a ta ama a na a uwwusa wovon wa Asula. 9 Amayun a da maa dansaa du, i linga nu utsuru wu uvadi u nda u na i ri na ayi, tsara i tsara n'utsa, adama nu u koto du, i tsara uzuwa u na woo koto shi.

10 “Za na yuwain isa'ani e ili i ke'en, e ili i gbain fo u ta yuwan isa'ani. Za na ri nu ulambu wa abula e ili i ke'en, u ta yuwan ulambu wa abula e ili i gbain fo.

11 Ni i yuwan isa'ani nu utsuru wu uvadi u nda shi, zane da a usuwa du nu utsuru wa zuva? 12 Na yaa banasa itana ya avadi ulobonu shi, zane da aa kamba du i tsara ili ya aciyadu?

13 “Aagbashi a ta aa gura yuwaan azagbain e re tsugbashi shi. U ta 'yuwan za ta,

reve u ciga za ta. Ko u kuru za ta, reve u 'yuwan a kuru za ta. Aa yuwaan Asula ni Ikebe tsugbashi shi.”

Uritosu wa Yesu u ro

(Mat. 11:12-13; Mat. 5:31-32; Mak. 10:11-12)

¹⁴ Ana wo o'woi Afarishi aza a na a cigai ikebe lon da, ana a uwwai ne avu a kara a yuwusaan yi ulamu. ¹⁵ Avu u damma le, “Adu i ta kalyuwusa i ta yuwusan ili ya abula a makakan ma ama, agba Asula e reve ta okolo a du. Ili i na i ri ulobonu a makakan ma ama, a makakan ma Asula idaba i da a ri.”

¹⁶ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Wila wa Musa na adanshi a amasula o to lo hali a tyo a mantsa ma Yahaya. Diga a yashi ya Yahaya i da, aa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula. Ama a abunda a ta rawatosu aciyele, tsara a uwa o tsugono tsa Asula nu ucira. ¹⁷ U ta la'a agalaci a zuva ni ida i koto, ana dabi ta a Wila'a waa kalama.

¹⁸ “Za na lyawai ka va yi, avu u zuwisa ka ro, tsipere tsa da waa yuwusan na ayi. Za na waru zuwai ka na a lyawai, tsipere tsa da waa yuwusan.”

Za vu utsuru na Li'azaru

¹⁹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “A yuwan ta za vu utsuru u ro, u tso otosu ta itana i shili ni itana i uri aza e ikebe, u tsu uwwusa ta uyo'o usana suru. ²⁰ A zuwa ta lambi ro o unantsu wu u'wa wa yi, aala a yi a da Li'azaru, lipu va yi ma'bulu antsu a da. ²¹ U ciga ta u tsura u lyuwa akapi a na o ocosu a mapara ma za vu utsuru'u. Musan n tsu tawa ta m pipedeshe antsu'u.

²² “Ele lo dada lambi ndolo u kuwai, avu nlingata ma Asula n tara yi a 'yawa ubata wa Ibrahim. Avu fo, za vu utsuru'u u kuwa, avu a cido yi. ²³ Ayi atsuma a akina o sowuso atsumalima, avu u 'yasan aaci, avu we ene Ibrahim alanga, na Li'azaru a makakan ma yi. ²⁴ Avu u de yi, ‘Dada Ibrahim, kalyuwa iliyali i va. Avu vu lyungu Li'azaru daba aakatsu a yi a mini, tsara u tanato eelentsu a va. A akina nda n to sowuso atsumalima.’

²⁵ “Avu Ibrahim damma yi, ‘Mawun ma va, vu cuwan a nden mu uvadi ma wu, na vu yuwain vu uwwa ta uyo'o, Li'azaru

waru atsumalima a da u sowuso. Gogo gba uyo'o u da waa uwwusa, avu gba atsumalima a da voo sowuso. ²⁶ Babu na ayi aakari a aru'un o ta lo e memere ma atsu na avu, tsara aza a na a cigai a pasa a tyo upasu u ndede, aa gura wan. Waru za na ri de upasu u ndede, u pasa upasu u nda wan.’

²⁷ “Avu za vu utsuru'u u damma, ‘Dada Ibrahim, n ta patishi wu, vu lyungu Li'azaru o u'wa wa dada va, ²⁸ ubata u na n ri na muwun ma anawu n ton. Tsara u 'yawa u damma le e reve cu'un vu nden n le, tsara ele fo a tawa ubata wa atsumalima a nda wan.’

²⁹ “Avu Ibrahim damma yi, ‘A ta de na atagada a Musa obolo na atagada a amasula, lyawa le a uwwa le.’

³⁰ “Avu u damma, ‘O'o, dada Ibrahim, na za ro atsuma a akwakwa a 'yawa ubata u le, a ta vadala.’ ³¹ Avu Ibrahim damma yi, ‘Na a uwwa Musa na amasula shi, ko na za ro 'yon atsuma a akwakwa avu u 'yawa, aa uwwa yi shi.’ ”

Unusu

(Mat. 18:6-7; Mat. 18:21-22; Mak. 9:42)

17

¹ Avu Yesu damma ojoro a yi, “Ili i na yaa zuwa vuma yuwan nusu o ta lo, agba woo yo'ono e ekere a za na a tawai shi. ² U shi ta la'aa yi a nlaa yi aatali a yira a yinlu avu a vari yi a mala na waa zuwa atsuma a aza a wawa'a a nda a yuwan unusu. ³ I yuwan ugbozu na aciyadu.

“Na za va wu yuwan unusu, vu damma yi. Avu nu u vadala, vu yuwaan yi gafura. ⁴ Nu u yuwaan wu unusu ucindere urana u ta, nu u tawa ya'a wu toto ucindere, adansa, ‘N vadala ta,’ vu yuwaan yi gafura.”

Ucawu wo okolo

⁵ Avu ajiya a damma Zagbain, “Dashi tsu ucawu wo okolo!”

⁶ Avu Zagbain u usu, “Ni i shi nu ucawu wo okolo ke'en cine su'wan uri ri, i shi ta damma ubiri u nda, ‘Vu mula, avu vu shuwa aciyawu a mala!’ Waru u ta uwwa du.

Ulinga wa aagbashi

7 “A damma, atsuma a du nanza ta na aagbashi a na a yuwusaan yi cimba ko aguba. Na matawaa ma yi o una, u ta damma yi, ‘Tawa vu lyuwa ilyalya gogo?’
8 Waa yuwan ne shi. U ta damma yi, ‘Fofoo mu ilyalya yu ulivu, vu fofo, avu vu yuwaan mu aganda, hali n koto alya no oso. Avu vu tawa vu lyuwa vu sowo fo.’
9 U ta damma aagbashi a yi u godyo ta adama a na u yuwain ili i na wu ntsayi u yuwan?
10 Adu fo ni i koto ili i na a damma ndu i yuwan, i damma, ‘Tsu rawa shi. Tsu yuwan ta ulinga u na u ri ulinga u tsu.’”

Nkutu kupa n tsura ta opocino

11 Urana u ro, ayi a mmalu a tyo Urishelima, avu u toni na mbanga mi ida ya Samariya† na Galili.
12 Ayi a ma'uwaa a malyuci mo ro, avu u ga'an na ali kupa nkutu. Ele alanga na ayi, avu e de yi.
13 Avu a 'yasan dyo le, “Yesu Zagbain, kalyuwa iliyali i tsu.”

14 Ana we ene nle, avu u damma le, “Yawai ubata u nan ganu, tsara e ene du.” Ele atsuma a mmalu, avu o o'wo gbaga.

15 Za ta atsuma e le, ana we enei u kamba ta gbaga, avu u kamba a yuwusaan Asula ica o utasu udyo zuva.
16 Avu u kingyo a makakan ma Yesu o godyusho yi. Ayi gba za va Samariya da.
17 Avu Yesu damma, “Ama kupa da a kambai gbaga shi? Te gba kucci'i?
18 Cine wo o'woi mocin nda da goon kambai tsara u godyoo Asula?”
19 Avu Yesu damma yi, “'Yon vu wala. Ucawu wo okolo a wu a zuwa wu ta vo o'wo gbaga.”

Matawaa mo tsugono tsa Asula (Mat. 24:23-41)

20 Afarishi o ro e ece ta yashi i na tsugono tsa Asula† tsa tawa. Avu u damma, “Tsugono tsa Asula na yeni ye esu i da waa tawa shi.
21 Aa gura damma, ‘Kalyuwa pa nda da u ri!’ ko aa damma, ‘A de yi!’ shi. Adama a na tsugono tsa Asula u te e memere ma du.”

22 Avu u damma ojoro a yi, “Mantsa ma ta lo a tawa ana yaa ciga yee ene urana u ta atsuma a rana Mawun ma Vuma, agba yee ene shi.
23 A ta damma du, ‘Apa yi!’

ko ‘A de yi!’ She i toni le wan.
24 Urana u na Mawun ma Vuma maa tawisa u to o'wo oroci e imadatsu, i na i tsi ikana de zuva diga de o ufaru a tyo o ukosu.
25 Amayun u to sowo atsumalima icu'un icu'un ne'en, waru ama o gogo a ta 'yuwan yi.

26 “Ununa u danai a rana va Nuhu,† ne da waru woo o'wo a rana Mawun ma Vuma.
27 Ama a lyuwusa ta no o sowi, na a casuyi lolo na a yuwin lolo, hali urana u na Nuhu uwai a wantsu'un. Avu mini ma gbain ma tawa, avu u lyuwa le suru.

28 “Ne da u danai a rana va Lutu.† Ama a lyuwusa ta no o sowi, a atsulu na a wini, a ca'an na a suwi.
29 Urana u na Lutu lyawai Sodom,† o ro'oo yi ta akina na mikyon ana yaza diga zuva, avu wu una le suru. ◇

30 “Ne da woo o'wo urana u na Mawun ma Vuma maa tawa.
31 O urana u ndolo, za na ri a arara a yi, ni itana ya yi pe atsuma, u uwa tsara u tsura le wan.* Za na ri o una, she u kamba u tara ili i ro wan.
32 I cuwan na ka va Lutu! ◇
33 Za na cigai u soko wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na lambai wuma wa yi waru ugolobu u da u goloboi.
34 N ta dansaa du, a ayin o ndolo, ama e re a ta dana a avalu a ta, a ta tara za ta, avu a lyawa za ta.
35 Amaci e re a ta dana a yira ubata u ta; a ta tara vuma ta, a lyawa vuma ta. [36 Ali e re a ta dana o uduma, a ta tara vuma ta, a lyawa vuma ta.]”

37 Avu e ece yi, “Zagbain, te da aa yuwan ili i nda'a?”

Avu u usu, “Cine i revei na ye ene asala u bolotowu ubata u ta aakwakwa o ta lo zuzu, ne da iroci i nda yoo rocosu ukosu u yuwan ta zuzu.”

Iroci i maruna na za vu uge'etosu

18

1 Avu Yesu yuwaan ojoro a yi adanshi ni iroci adama u roco le u lobono ta a yuwusan avasa kuci, agba a lyawa wan.
2 Avu u damma, “A lyuci ro a yuwan ta za vu uge'etosu ro, za na aa uwwusa wovon wa Asula shi, agba u tara vuma ili i ro shi.
3 Maruna mo ro waru ma shi ta pe a lyuci'i, avu u tawusa ubata wu za vu

◇ 17:26 Ufr. 6:5-8. ◇ 17:29 Ufr. 18:20–19:25. * 17:31 Ubata u na Yesu shi, 'wa'a a suwa le ta tsara ama a kumba le o ukwa'a tsara e ivuwan. Luka damma ta, “ama a na a ri de o ukwa'a.” ◇ 17:32 Ufr. 19:26.

uge'etosu'u, adansa, 'Vu kamba mu e ekere a n'yuwatan n va.'

⁴ "U shi ta u 'yuwusan ne'en. Na aca, da da u dammai, 'Ko ana maa uwwusa wovon wa Asula shi, agba n tara vuma ili i ro shi, ⁵ suru na ne, adama a na maruna ma nda maa damatosun mu, n ta kamba yi. Na n yuwan ne shi, u ta kunato mu na matawa!'"

⁶ Avu Zagbain damma, "Uwwai ili i na za vu uge'etosu na ri na abula shi dammai. ⁷ To, Asula aa kamba aza a na u dangwai, aza a na aa shoshen yi usana nu ulivu, adama a n'yuwatan n le shi? Waa kambushi nle shi? ⁸ N ta dansaa du u ta kamba le ni iladi. Suru na ne, a mantsa ma na amu Mawun ma Vuma maa tawa, u ta cina aza a abula o uvadi gba?"

Iroci ya Afarishi na aza o ushishi wu utafa

⁹ Reve Yesu ene aza a na aa kalyuwusa aciyele ili ya abula, na a la'ai ama suru, agba a tara ozo o ro ili ya abula shi. Avu u yuwaan le iroci i nda, u damma, ¹⁰ "Ama e re a 'yawa ta avasa a Aa'isamapada: za ta Mafarishi, za ta waru za vu ushishi wu utafa. ¹¹ Reve Mafarishi ma 'yon u yuwan avasa a aciyayi, u damma, 'Asula, n godyoo wu ta a na n ri unata na akapi a ama shi, evu, aza o ulambu wa abula, aza a tsipere ko ana za vu ushishi wu utafa u ndede shi. ¹² N tsu tara ta akuli ure a ajuma suru. Waru n tsu utata za ta atsuma a kupa e ili i na n tsurai suru.'

¹³ "Za vu ushishi wu utafa gba reve wi isawan de alanga. U 'yasan aaci u kalyuwa zuva shi. Avu u lapa makakan ma yi a atsumolangu, avu u damma, 'Asula vu kalyuwa iliyali i va, amu za vu unusu da!'

¹⁴ "N ta dansaa du, vuma nda kamba ta o u'wa wa yi ookolo cece e ekere a Asula, agba tsa Mafarishi mo ndolo shi. Adama a na za na 'yasan aciyayi biti a ta kadato yi, za na gba kadatoi aciyayi, a ta 'yasan yi."

Yesu zuwaa ta muwun n keke'en aba'un (Mat. 19:13-15; Mak. 10:13-16)

¹⁵ Reve a uwa a tawusaa yi na muwun n keke'en, adama u ju'wan le. Ana ojoro a yi e enei ne, reve a bara le. ¹⁶ Reve Yesu de

muwu'un ya'a yi, avu u damma, "Lyawai muwu'un a tawa ubata u va, she i putsa le wan. Adama a na tsugono tsa Asula, adama eicu'un ile i da. ¹⁷ Amayun a da maa dansaa du, za na suru ushiyi tsugono tsa Asula tsa mawun me ke'en shi, waa uwa o tsugono tsa Asula shi."

Za vu utsuru

(Mat. 19:16-30; Mak. 10:17-31)

¹⁸ Reve zagbain ro ece yi, "Manlu ma abula, nye maa yuwan adama n uwa a wuma u na woo koto shi?"

¹⁹ Avu Yesu usu yi, "Nye i zuwai vu de numu, za va abula?† Za lo na abula shi, she Asula goon. ²⁰ Vu reve ta Wila: 'She vu yuwan tsipere wan. She vu una za wan. She vi ivan wan. She vu usuwa nanza ili i na vu revei shi wan. Waru vu ca abara na makuci ma wu tsugbain.'" ♦

²¹ Reve u usu, "Ele nda suru, amu o molobo da da maa yuwusan le."

²² Ana Yesu uwwai ne, reve u damma yi, "Ili i ta i da i buwa nuwu. 'Yawa vu wina ili i na vu ri na ayi suru, reve vu ne'eshen aza e iliyali. Vu ta tsura uzuwa de zuva. Avu vu tawa kuru mu."

²³ Ana wu uwwai ne, reve u uwa atsumolangu, adama a na u ri ni ili wa'ashi. ²⁴ Ana Yesu kalyuwa niyi, da da u tsu damma, "Ili yu usan i da aza a na a ri nu utsuru a uwa o tsugono tsa Asula. ²⁵ U ta la'a aarakumi a pusulai na vunu vu bele, ana za vu utsuru aa uwa o tsugono tsa Asula."

²⁶ Aza a na a uwwai ne, reve a damma, "To, zane da aa la'a?"

²⁷ Avu u damma, "Ili i na i ri usan e ekere a vadilima suru, ili yu usan i da e ekere a Asula shi."

²⁸ Avu Bituru damma, "Ayi da nda tsu lyawai 'wa tsu, avu tsu kuru wu."

²⁹ Avu u damma le, "Amayun a da maa dansaa du, za na lyawai ili suru suru adama o tsugono tsa Asula, u yuwan ta ili i na i lobonoi. Ayi da za na aa lyawa u'wa, ko ka, ko zawa'a, ko zakpara, ko abara na makuci, ko muwun. ³⁰ Za na yuwain ne, u ta tsura udo bonuwu a mantsa mo gogo. A mantsa me elime, waru u ta tsura wuma u na woo koto shi."

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi wa ta'atsu

(Mat. 20:17-19; Mak. 10:32-34)

³¹ Reve u tara ojoro a yi a tyo a nge'en, avu u damma le, "Atsu da nda a 'yawa Urishelima, agba ili i na amasula a danai adama a Mawun ma Vuma biti, u ta shi-wan. ³² Adama a na u ta uwa e ekere a Atakpaci, a ta yuwaan yi ulamu. A ta yuwaan yi ili i na waa uwwa wono. A ta tsuwaan yi matsan. ³³ A ta fufaba yi, reve o una yi. O urana wa ta'atsu gba u ta 'yon."

³⁴ Agba a gura reve ili i na waa dansa shi. O soko ta ucuwuwa wa adanshi'i e ekere e le, dada a gura revei ili i na u dammai shi.

Yesu kpatu'wai irumba yi ipati esu

(Mat. 20:29-34; Mak. 10:46-52)

³⁵ Yesu arawa zuzu na Jeriko, irumba i ro i shi ta lo nden e ipati a nge'en mu ure.

³⁶ Ana wu uwwai ama a karasa, reve we ece nye i yuwain. ³⁷ Reve a damma yi, "Yesu va Nazara da ri lo a kara."

³⁸ Reve u saala, "Yesu, Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i va!"

³⁹ Reve aza a na a danai elime a bara yi, a damma yi u baru una. Reve gba u dashi utaa udyo, "Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i va!"

⁴⁰ Reve Yesu isawan, avu u zuwa a tawa na ayi ubata wa yi. ⁴¹ Ana vuma'a u rawai zuzu, avu Yesu damma, "Nye vu ciga n yuwaan wu?"

Avu u damma, "Zagbain, n ciga ta me ene ure."

⁴² Reve Yesu damma yi, "Ve ene ure. Ucawu wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga." ⁴³ Lo da we eneshi ure, reve u kuru yi a cibalasa Asula. Ana ama e enei ne waru, dada a cibalai Asula.

Zaka za vu ushishi wu utafa

19

¹ Yesu uwa ta Jeriko, avu u karalaji.

² Zagbain vu u'ushishi wu utafa dana ta lo, za na a tsu de Zaka, za vi ikebe i da. ³ U ciga ta we ene ko zane da Yesu, agba ayi mokodi ma da. Adama o ndolo u gura ene yi shi adama a abunda a ama. ⁴ Avu u suma elime a ama'a, avu u kumba utedu u ro,

tsara we ene yi, adama a na o ure u dada waa kuru.

⁵ Ana Yesu rawai ubata'a, avu u kalyuwa zuva, avu u damma yi, "Zaka, jika vu cipa, adama a na ana'an o u'wa wa wu u da maa cu'wan." ⁶ Avu Zaka jika u cipa, avu u ushi yi na mazanga.

⁷ Ana ama o ndolo suru e enei ne, avu a uwa adanshawuya ana, "O u'wa wu za vu unusu u da vuma nda uwai!"

⁸ Avu Zaka 'yon, avu u damma Zagbain, "Zagbain, ve ene, n ta ca alambi ubatsalai wi ili i na n ri na ayi. Na m paala waru nanza, n ta kambuwaa yi toto unashi."

⁹ Avu Yesu damma yi, "Ana'an iwawit i uwa ta o u'wa u nda, adama a na ayi fo o ugundo wa Ibrahim u da wu utai. ¹⁰ Amu Mawun ma Vuma n tawa ta izami yi ili i na i puwayin, tsara waru n wawa yi."

Iroci yi ikebe i azurufa kupa

(Mat. 25:14-30)

¹¹ Ana a uwwai ili i ndolo, avu Yesu reme a dansaa le iroci i ro, adama a na u rawa ta zuzu na Urishelima. A yuwusan ta majiyan waru gashi tsugono tsa Asula tsu ta tawa kefu. ¹² Avu u damma, "A yuwan ta vuma na danai na tsugbain lon, za na aa 'yawa e ida i ro, tsara a ca yi tsugono, avu u kamba. ¹³ Avu u de agbashi a yi kupa, avu u ca le ikebe i azurufa* i ta-ta, avu u damma le, 'I vadalasa le hali n tawa.'

¹⁴ "Ama a yi a ciga yi shi, avu a lyungu ajiya na acapa a na, 'Tsu ciga vuma nda wo o'wo mogono ma tsu shi!'

¹⁵ "Suru na ne, vuma'a wo o'wo ta mogono, avu u kamba o u'wa. Avu u lyungu e de agbashi a na u cayi ikebe'e. Tsara we ene ili i na a tsurai atsuma o uvadalasa u le.

¹⁶ "Avu za vu ufaru tawa a makakan ma yi, avu u damma, 'Kebe azurufa ta na vu ca numu, u tawaa ta na ikebe toto kupa.'

¹⁷ "Avu u damma yi, 'Aku, aagbashi a abula! Ana vu yuwain abula e ili i ke'en, n ca wu ta tsugono tse ilyuci kupa.'

¹⁸ "Reve za ve ire tawa, avu u damma, 'Zagbain, kebe ta va wu rono ta ikebe toto uton.'

* 19:13 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tseheleni ayi da "mina." Kalyuwa Ucuwuwa wi "Ikebe."

19 “*Avu zagbain va yi damma yi, ‘Vu yuwan tsugbain tse ilyuci i ton.’*”

20 “*Avu aagbashi o ro a tawa, avu u damma yi, ‘Zagbain, apa wu kebe ta va wu! A aakashomuna a da n shi n soko niyi. 21 N ta uwwusa wovon wa wu, vu ri nu uro shi, vu ciga ta ili ye pere, vu tsu gasa ta ili i na vu cu'wain shi.’*”

22 “*Avu zagbain va yi damma yi, ‘N ta ge'eto wu na adanshi o una wa wu. Vu reve ta amu n tu usu'uwu, za vi icigi yi ili ye pere, n tsu gasa ta ili i na n cu'wain shi?*”

23 *Na ne da, nye i zuwai vu zuwai ikebe i va o u'wa wi ikebe e ekere a aza o uvadalasa shi? Na matawaa ma va, avu n ushi ni ili i na i kumbai zuva.’*

24 “*Avu u damma aza a na a danai mishin, ‘Ushiyi kebe ta'a e ekere a yi, avu i ca aagbashi a na a ri ni ikebe kupa.’*”

25 “*Avu e reme a dansa, ‘Zagbain, u ta ni ikebe kupa!’ ”*

26 “*Avu u usu, ‘N ta dansaa du, za na ri ni ili, ayi da a dashi. Za na ri ni ili shi, ke'en na u ri na ayi, a tsu ushi ta. 27 N'yuwatan n na n cigai n yuwan tsugbain a aci e le shi, tawai ne ele o una le e esu a va!’ ”*

Ama a Urishelima a raba ta Yesu (Mat. 21:1-11; Mak. 11:1-11; Yah. 12:12-19)

28 Ana Yesu dammai ne, avu u lyuwa elime a tyo Urishelima no ojoro a yi. 29 Ana u yuwain zuzu na Batafaji na Batanya, a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun, avu u lyungu ama e re atsuma o ojoro a yi ana, 30 “*Yawai atsuma a malyuci ma na ma ri elime a du. Na ma'uwaa ma du, i te ene molloli wunlu, za na koto a kumbai shi. I bada yi a tawa. 31 Na za ro ece du, ‘Nye i zuwa yaa bada sa yi?’ I damma yi, ‘Zagbain da ciga niyi.’ ”*

32 Avu aza a na u lyunguyi'i a 'yawa a cina ununa u damma nle. 33 Ele a bada sa molloli'i, avu za vi ili ece le, “*Nye i zuwai yaa bada sa yi?’*”

34 Avu a usu, “*Zagbain da ciga niyi.’*”

35 Avu a tawaa Yesu. Ana o poloi amuna e le o molloli'i, avu a kumbato de Yesu. 36 Ayi atsuma a mmalu, avu ama o poluso amuna e le o ure.

◇ 19:38 Ica 118:26. ◇ 19:46 Isha. 56:7; Irm. 7:11.

37 Ana u rawai zuzu na zala Masasan ma Zetun, avu obolo o otoni a yi e teme ica yu uyo'o a tyo a Asula na dyo, adama e ili ya asalama i na e enei. 38 Avu a damma, “*Aba'un a tyo o Mogono ma na maa tawa a ala a Zagbain!’*” ◇ “*Asuvu nden zuva, na tsugbain ubata wa Asula!’*”

39 Avu Afarishi' o ro atsuma a ama a damma yi, “*Manlu, bara ojoro a wu.’*”

40 Avu u damma le, “*Na a rungwa kpaku, atali o to boso ni ica.’*”

41 Ana u rawai zuzu, avu we ene lyuci'i, avu u showen yi. 42 Avu u damma, “*Ni i shi i reve ili i na yaa tawaa du na asuvu nden, gogo gba o soko yi ta e esu a du.*”

43 Mantsa ma ta tawa du, ana n'yuwatan n du maa suwaa du atsuru o ukari u du, avu a kandaruwa du, a zuwa du e memere. Avu e gigeshe du upasu suru. 44 O to polo du e ida, adu na muwun n du. Aa lyawa aatali a ta zuva va aatali atsuma a lyuci'i shi. Adama a na i revei mantsa ma na Asula a tawa ndu shi.”

Yesu a Aa'isamapada (Mat. 21:12-17; Mak. 11:15-19; Yah. 2:13-22)

45 Avu u uwa a Aa'isamapada, reve u teme o losuso aza a na a danai a awina.

46 Avu u damma, “*Udanu u da u ri, ‘U'wa u va u to o'wo u'wa wa avasa.’ Avu adu i kambato yi asa'a e evu.’*” ◇

47 Usana suru u tsu dana ta o rocosu a Aa'isamapada. Agba nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na azagbain atsuma a ama'a a ciga ta tsara o una yi. 48 Avu a lamba ili i na aa yuwan, adama a na adanshi a yi a pura ta ugbozu wa ama.

Yeci yu ubata u na Yesu tsurai ucira (Mat. 21:23-27; Mak. 11:27-33)

20

1 Urana u ro, Yesu o ritosu ama a Aa'isamapada, nu u yuwusain alajiya a Alabari a Sa'ani, avu nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila, obolo na azagbain a tawa ya'a yi. Avu a damma, 2 “*Damma tsu nu ucira u ne u da vaa yuwusaan cu'un vu ulinga u ndolo. Zane da ca nuwu ucira u ndolo?’*”

³ Reve u usu, “N ta yuwan ɗu yeci. Damma numu, ⁴ urumbusu u na Yahaya yuwusain, ubaṭa wa ʔsulā a ɗa wu utai, ko ubaṭa wu vadilima?”

⁵ ʔvu a dammulai vāni le, “Na tsu damma, ‘Ubaṭa wa ʔsulā,’ u te ece, nye i zuwai tsu usu niyi shi? ⁶ Waru na tsu damma, ‘Ubaṭa wa ama,’ ama suru a ta vuvara tsu, adama a na ama e reve ta Yahaya vumavasulā ɗa.”

⁷ ʔvu a usu, “Tsu reve ubaṭa u na wu utai shi.”

⁸ ʔvu Yesu usu le, “Amu fo maa damma ɗu ubaṭa u na ucira u na maa yuwusaan ulinga u nda wu utai shi.”

Iroci ya aza a zamalinga
(Mat. 21:33-46; Mak. 12:1-12)

⁹ Reve u reme a yuwusaan ama iroci i nda, “Vuma ro ɗa cu'wain uɗuma wa inabi, ʔvu u lyawaa aza a zamalinga, ʔvu u jima ɗe ubaṭa wu mmalu'u. ¹⁰ Mantsa mo ugasa, ʔvu u lyungu aagbashi a 'yawa ubaṭa wa aza a zamalinga'a, tsara a ca yi aba'un o uɗuma'a. ʔvu aza a zamalinga a gagala yi, ʔvu o lo yi ekere lyanga. ¹¹ ʔvu u lyungu aagbashi o ro waru, ʔvu a gagalisa yi fo, ʔvu a yuwaan yi ili i na i lobonoi shi, ʔvu o lo yi ekere lyanga. ¹² ʔvu u lyunguwisa aagbashi a ta'atsu, ʔvu a uwwato yi usan, ʔvu o lo yi.

¹³ “ʔvu za vu uɗuma'a u damma, ‘Cine maa yuwan? N ta lyungu macigata ma mawun ma va. Ne e ene yi a ta uwwa yi.’

¹⁴ “Ana aza a zamalinga e ene niyi a tawa, ʔvu a dammulai, ‘Ndede magaji ma ta ma yi a tawa. Tsu una niyi, tsara ubaṭa'a wo o'wo ubaṭa u tsu.’ ¹⁵ Reve o utaa mawu'un o uɗuma'a, ʔvu o una yi o ogozo.

“Nye za vu uɗuma'a waa yuwan ne ele?

¹⁶ U to una aza a zamalinga o ndolo, ʔvu u ca ozo o ro uɗuma'a.”

Ana a uwwai ne, ʔvu a damma, “ʔsulā a para!”

¹⁷ ʔvu Yesu kaɣyuwa le mejege, ʔvu we ece, “Nye i ɗa urevu wi ili i na i ri uɗanu: ‘Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi ɗa wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.’” ¹⁸ Za na riyai a aatali o ndolo suru, u ta kukuɗa

suru suru. Za na gba aatali o ndolo a riyayi u ta lubatsa yi cine vu revei yira.”

Atsupu o utafa a tyo ya Kaisa
(Mat. 22:15-22; Mak. 12:13-17)

¹⁹ Munlu n Wilā na nan ganu a gbagbain a zami ta ure u na ee reme yi babu usan, e reve ta iroci i na u yuwain a aciyele a ɗa u yuwain. ʔvu a uwwusa wovon wa ama.

²⁰ ʔvu a vawusan yi, ʔvu a lyungu aza a matawa mo utyo. ʔvu ele a yuwan gashi ama a abula a ɗa, tsara e reme yi nu unusu a adanshi a yi, tsara a caco yi e ekere a tsugbain tsa gwamna. ²¹ ʔvu e ece yi, “Manlu, atsu tsu reve ta adanshi a wu na alajiya a wu amayun a ɗa. Vuma suru unata u ɗa vu tara nle. Adanshi a sa'ani a ʔsulā a ɗa voo rocosu. ²² U tu ulobonu tsu tsupa utafa u tsu ya Kaisa, ko tsu tsupa wan?”

²³ Ayi gba u reve ta ugbozu u le, ʔvu u damma le ²⁴ o roco yi ikebe.† ʔvu u damma, “Ululu nu ukere wa zane ɗa u ri ɗe uɗanu?”

²⁵ ʔvu a usu, “Kaisa ɗa.”

ʔvu u damma le, “I ca Kaisa ili i na i ri ili ya Kaisa, ili ya ʔsulā waru i ca ʔsulā ili i na i ri ili ya yi.” ²⁶ A gura reme yi e ili i na u dammai o obolo a ama'a shi. ʔvu a uwa asalama nu u'ususuwā yi, ɗaɗa a rungwai.

Yeci yu u'yosun atsuma a akwakwa
(Mat. 22:23-33; Mak. 12:18-27)

²⁷ Reve ama a na a tsu ɗe Sadukiya† (aza a na a dammai babu u'yosun wa akwakwa), a tawa a yuwan Yesu yeci.

²⁸ ʔvu a damma, “Manlu, Musa ɗanaa tsu ta, ‘Na vuma kuwa, ʔvu u lyawa ka va yi babu u matsan. ʔvu za va yi sotso ka'a, tsara u tsuraɗa yi mawun.’” ²⁹ A yuwan ta muwun ma anawu, ali e cindere. Za vu ufaru zuwa ta ka, ʔvu u kuwa babu mawun.

³⁰ ʔvu za ve ire sotso yi, ʔvu u kuwa babu mawun. ³¹ Ne ɗa fo, za va ta'atsu sotso niyi, reve waru u kuwa babu mawun. Ne ɗa ama e cindere o ndolo a zuwa niyi, na a kuwi, babu za na tsurai mawun na ayi. ³² Na acapa, ʔvu ka'a u kuwa. ³³ O urana u na aa 'yasan akwakwa, ka va zane ɗa woo o'wo atsuma

* **20:17** Yesu yuwan ta adanshi atsuma e Ica 118:22. † **20:24** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi ɗa “dinari.” Kaɣyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.”

e le? Adama a na ali e cindere o ndolo suru a zuwa yi ta.”

³⁴ Avu u usu le, “Ama a mantsa ma nda, a ta yuwusan lolo na a 'yawu' lolo. ³⁵ Aza a na e enei na abula a na aa uwa a mantsa nu u'yosun wa akwakwa, aa yuwan ko a 'yawu' lolo shi. ³⁶ A dashi kuwa shi, o to o'wo tsa nlingata ma Asula. Muwun ma Asula n da ana wo o'woi Asula a 'yasan nle. ³⁷ Adama o u'yosun wa akwakwa waru, Musa damma ta a aalabari o oroci o molopu a madala ubata u na u deyi Zagbain, 'Asula a Ibrahim, na Asula a Ishiyaku, na Asula a Yakubu.’ ³⁸ Ayi Asula a akwakwa a da shi, amma Asula a aza a wuma a da, e ekere a yi ama suru wuma u da a ri.”

³⁹ Avu munlu n Wila† n ro n usu, “Manlu, amayun a da vu dammai!” ⁴⁰ A tsura za na tsurai ucira u na wee ece yi ili i ro shi.

Yeci adama a Zamawawa

(Mat. 22:41-46; Mak. 12:35-37)

⁴¹ Avu Yesu damma le, “Cine yaa dansa Kristi Mawun ma Dawuda ma da? ⁴² Dawuda na aciyayi u damma ta a Aatagada e Ica:†

'Asulazuva a damma ta Zagbain va, “Danu o ukere u usa'ani, ⁴³ she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu.” †

⁴⁴ Dawuda de yi ta 'Zagbain.' Cine ayi woo o'wo mawun ma yi?”

Morono ma atsuva adama a Munlu n Wila

(Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40)

⁴⁵ Ama a uwwusa ili i na waa dansa, da da Yesu dammai ojoro a yi, ⁴⁶ “I reve ununa yaa yuwan na munlu n Wila. Aza a na a cigai agara na atugu a gbagbain, aza a na a cigai a casa le e eden, a dana na ndanata n sa'ani a 'isa na ndanata n tsugbain ubata wa abuki. ⁴⁷ Ele da a tsu ususa nruna ili. Avu waru a yuwusan avasa o uga'an adama a 'yasan avangaci. Icu'un ya ama o ndolo a ta uwwa atsumalima lon.”

Kucci Maruna

(Mak. 12:41-44)

21

¹ Ana Yesu 'yasan aaci zuva, avu we ene aza o utsuru a zuwusa une'e u le o uzuwata wa Aa'isamapada. ² We ene ta waru maruna me iliyali u zuwai anini* e re. ³ Avu u damma le, “Amayun a da maa dansaa fu, maruna ma nda u zuwa ta ili i na i la'ai akapi a ama. ⁴ Ama a nda suru a zuwa ta atsuma o utsuru u na a ri na ayi, ayi gba atsuma o ulambu wa yi, u zuwa ta ikebe i na waa lyuwa ilyalya suru.”

Yesu yuwan ta adanshi adama a Aa'isamapada

(Mat. 24:1-2; Mak. 13:1-2)

⁵ Ojoro o ro a yuwusan ta adanshi adama a Aa'isamapada, nu ununa a lapula niyi na atali a sa'ani,† nu une'e u na a cayi Asula kucci.† Avu Yesu damma, ⁶ “Ele nda suru a na ye eneshe, mantsa mo ta lo a tawa ana aa lyawa aatali a ta zuva vu za va yi shi, suru nle o to oco le e ida.”

Atsumalima nu uylungusa

(Mat. 24:3-14; Mak. 13:3-13)

⁷ Reve e ece, “Manlu, yashi i ne i da ili i ndolo yaa fara? Nye i da yoo roco tsu mantsa ma yuwan ta a na ili i ndolo yaa fara?”

⁸ Avu Yesu damma le, “I yuwan ugbozu, i lyawa nanza pusan fu ana wan. Ama na abunda a ta tawa na aala a va adansa, 'Amu da ayi,' waru, 'Mantsa'a u yuwan ta zuzu.' She i toni le wan. ⁹ Na yu uwwa alabari o uvon na nlangi, she yi dada'wan wan. 'Yuwan ciga ili i ndolo i ta fara, agba koto ukosu u rawa shi.”

¹⁰ Avu u damma le, “Ida i ta yuwan nlangi ni ida, tsugono tsa 'yasan nlangi na tsugono. ¹¹ A ta yuwan uramosu wi ida nu ucira, a ta yuwan ambulu na mbala bata koko'o. A ta yuwan ili i wovon ni iroci i gbagbain zuva.

¹² “Agba kafu ayi ndolo, e te reme fu, a zuwa du a atsumalima. A ta 'yawato du a 'isa na 'wa va ali, na a makakan mo ngono na aza a tsugbain adama a aala a va. ¹³ Ayi ndolo u to o'wo fu ure u na yaa damma le Alabari a Sa'ani. ¹⁴ I gbama asuva a fu i lyawa u bala fu e ili i na yaa usu wan. ¹⁵ N

◇ 20:37 Mta. 3:6. † 20:43 Yesu yuwan ta adanshi atsuma e Ica 110:1.

* 21:2 Danshi na a yuwayin ulinga pa

nda na Tsheleni ayi da “lapta.” Kalyuwa Ucuuwu wi “Ikebe”.

ta ca ɗu idanshi nu ugbozu, a na aza a na a 'yuwan ndu aa gura isawan shi. ¹⁶ Aza a ɗu suru: nan dada, na azakpakpara, na mmaci n ɗu, na n'utsa, a ta wina ɗu. Waru a ta zuwa o una ozo o ro atsuma a ɗu. ¹⁷ Ama suru a ta 'yuwan ɗu adama a va. ¹⁸ Agba ko anji a ta a aci a ɗu aa riyā shi. ¹⁹ I yuwan asuvu, i ta tsura wuma u ɗu.

Cine aa lungusa Urishelima
(Mat. 24:15-21; Mak. 13:14-19)

²⁰ “Na ye ene asoja a kandarawa Urishelima, i reve ulungusu wa yi u rawa ta. ²¹ Aza a na a ri Yahuda a suma a tyo a atali. Aza a na a ri pe a e ilyuci'i o uta pe. Aza a na a ri a mulyuci a uwa a lyuci'i wan. ²² Mantsa ma atsumalima ma da a na ili i na a danai yaa shiwan. ²³ Woo yo'ono amaci a na a ri na atsuma shi, na aza a na aa casu muwun maani a mantsa'a! Atsumalima a ta uwa e ida i ndolo nu upan wa Asula e ekere a ama o ndolo. ²⁴ A to una ozo o ro na matsun me pe'eni, a ta tara ozo o ro a 'yawa o u'wa wa ali e ida suru. Atakpaci a ta dadasa Urishelima hali mantsa ma Atakpaci mo koto.

Ukambu u Mawun ma Vuma
(Mat. 24:29-31; Mak. 13:24-27)

²⁵ “E te ene iroci o urana, na woto, ni italyo'o. O uvadi waru ida suru u to o'wo na wovon wi ilama i mala, ni ikeɗu ikeɗu i mala'a. ²⁶ Adama o wovon ama a ta lima, adama e ili i na yaa farasa atsuma o uvadi. Waru asuvu a ta dana a riyasa ama, adama a na a ta jingada ili i gbagbain i na i ri zuva. ²⁷ A mantsa mo ndolo ma da ee ene Mawun ma Vuma a tawa e eleshe, nu ucira, na tsugbain sa abunda. ²⁸ Mantsa ma na ili i ndolo i farai e temeshe, i 'yasan aci i kalyuwa zuva, adama a na mantsa ma mawawa ma ɗu ma yuwan ta zuzu.”

Adanshi adama o ubiri
(Mat. 24:32-35; Mak. 13:28-31)

²⁹ Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: “Kalyuwaɗi udanga wu ubiri na akapi a danga. ³⁰ No o topo avu'un, i te reve na aciyadu lyushi yuwan ta zuzu. ³¹ Ne da waru, na ye ene ili i ndolo a farasa, i reve tsugono sa Asula tsa yuwan ta zuzu.

◇ 21:22 Hos. 9:7.

³² “Amayun a da maa dansaa ɗu, ama a mantsa ma nda oo koto shi, she ni ili i ndolo i shiwan. ³³ Zuva ni ida i ta kara, agba adanshi a va oo koto shi.

Asala a dana ufoɓu

³⁴ “I yuwan ugbozu na aciyadu adama a alya a abunda, no oso a abunda ni iwuya, na atsumolangu adama e izami yi ili yu uvadi u nda. Na ne da shi, urana u ndolo u ta tawa ɗu babu urevu ununa i revei yakuru. ³⁵ Ne da waa tawa e ekere a aza a na a ri nden atsuma o uvadi suru. ³⁶ I dana ufoɓu kuci. I yuwusan avasa tsara i tsura ucira u na yaa la'a ni ili i na yaa fara, tsara waru yi isawan a makakan ma Mawun ma Vuma.”

³⁷ Usana suru Yesu tsu dana ta o ritosu a Aa'isamapada.† Ulivu suru waru, u tsu 'yawa ta a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun. ³⁸ Nu usanusana, waru ama suru a tsu tawa ta a Aa'isamapada, tsara a uwwa yi.

Izami yu ure u na oo una Yesu
(Mat. 26:1-5; Mak. 14:1-2; Yah. 11:45-53)

22

¹ Yashi ya Abuki o Opopofu,† za na a tsu de Abuki a Mapasa,† a yuwan ta zuzu. ² Reve nan ganu a gbagbain na munlu n Wila a uwa izami yu ure u na oo una Yesu. Agba a shi ta uwwusa wovon wa ama.

³ Reve Male† ma uwa o okolo a Yahuza Iskariyoti, vuma ta atsuma a Kupanejere'e. ⁴ Avu u 'yawa u yuwan asala na nan ganu a gbagbain na adugari a Aa'isamapada ununa waa winaa le ayi. ⁵ Reve a yuwan mazanga, avu a damma a ta ca yi ikebe. ⁶ Reve u usu, daɗa u zamishiyyi ure u na waa zuwa e reme yi babu ama lo.

Ifobi ya alya ya Abuki a Mapasa
(Mat. 26:17-30; Mak. 14:12-26; Yah. 13:21-30; 1 Kor. 11:23-25)

⁷ Avu urana wa Abuki o Opopofu u rawa, urana u mapada me ikyon i Mapasa.† ⁸ Avu Yesu lyungu Bituru na Yahaya u damma le, “Yawaɗi i foɓoo tsu ubata a alya e ilyalya i Mapasa, adama tsu lyuwa.”

⁹ Avu e ece yi, “Te da vu cigai tsu foɓo yi?”

¹⁰ Ɔvu u damma le, “Ni i uwa a lyuci, i ta ga'an na vuma utanuwu na aakabu a mini. I kuru yi a uwa o u'wa u na waa uwa, ¹¹ Ɔvu i damma za vu u'wa'a, ‘Manlu ma damma ta: Te da aasula o omocin, ubata u na maa lyuwa ilyalya i Mapasa no ojoro a va?’ ¹² U to roco du aasula a gbain o u'wa wa zuva ufofu, Ɔvu i fofo tsu.”

¹³ Reve a 'yawa dada a cinai ili i na Yesu damma nle ununa u dammai. Reve o fofo ilyalya i Mapasa.†

Alya o ukosu

¹⁴ Ana mantsa ma rawai, Ɔvu u danu alya obolo na ajiya† a yi. ¹⁵ Ɔvu u damma le, “N zuwa ta okolo a va n lyuwa ilyalya i Mapasa i nda obolo na adu, kafu n sowo atsumalima. ¹⁶ N ta dansaa du, maa dashi lyuwa yi shi, she no o shiton ili i ndolo o tsugono tsa Asula.”

¹⁷ Reve u tara mokoto ana u godyoyi Asula, Ɔvu u damma, “Ushiyi nda, i ne'eshen. ¹⁸ N ta dansaa du, diga gogo maa dashi sowo masayan ma ataci a inabi shi, she na tsugono tsa Asula tsa tawa.”

¹⁹ Reve u tara opopofu, ana u godyoyi Asula, reve u bubusa yi. Dada u ca nle, Ɔvu u damma, “Nda lipu va da na a cayi adama a du. I yuwusan ne kuci, adama i cuwusan na amu.”

²⁰ Ana o kotoi alya'a, reve u tara mokoto ma masayan ma inabi,† Ɔvu u damma, “Mokoto ma nda akucunu† a sa'avu a Asula a da atsuma a mpasa n va n na oo oco adama a du. ²¹ Agba za na aa wina mu u ta alya obolo na amu. ²² Amu Mawun ma Vuma n ta kuwa ununa a zuwai. Agba woo yo'ono za na aa wina mu shi!” ²³ Reve a uwa mecilei vani le, zane aa yuwan ulinga u ndolo.

Mawasan adama a tsugbain

²⁴ Reve ojoro'o a uwa mawasan adama a za na oo o'wo zagbain atsuma e le. ²⁵ Ɔvu u damma le, “Ngonon ma Atakpaci† a tsu yuwan ta tsugbain e ekere e le. Aza a tsugbain waru a tsu ciga ta e de le Ama e Ikambi ya Ama. ²⁶ She wo o'wo ne e ekere du wan. Za na cigai wo o'wo zagbain atsuma a du, she nu u kamba mawun ma du. Za na cigai u uwa elime a du waru wo

o'wo aagbashi. ²⁷ Zane da gba la'ai mgbain, za na ri nden a alya ko za na e ne'esheshen? Za na ri nden da shi? Amu da nda atsuma a du ana za tsugbashi. ²⁸ Adu da i ri obolo na amu a atsumalima a va. ²⁹ Ununa Dada va ca numu tsugono, ne da fo maa casu du, ³⁰ adama i lyuwa i sowo obolo na amu o tsugono tsa va. Waru reve i danu o otogu o tsugono e ge'etosu gundo kupa ne ejere va Isra'ila.”

Yesu damma ta Bituru ta wasan yi

(Mat. 26:31-35; Mak. 14:27-31; Yah. 13:36-38)

³¹ Ɔvu Zagbain damma, “Simo, Simo, Male ma zami ta ure adama u tsura u yeluwe du ana ishina. ³² Agba n yuwaan wu ta avasa adama vu riyā wan. Na vu kambisa, vu kamba aza a wu.”

³³ Ɔvu u damma yi, “Zagbain, n tu ufofu n kuru wu a tyo o u'wa wa ali, hali a tyo o ukwa.”

³⁴ Ɔvu u damma yi, “N ta dansaa wu, Bituru, kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu.”

³⁵ Ɔvu u damma le, “Ana n lyungu ndu babu ikebe ko tsan ko atan, i lamba ta ili i ro?”

Reve a usu, “Ko ili i ta tsu lamba shi.”

³⁶ Ɔvu u damma le, “Gogo za na ri ni ikebe ko tsan u tara. Za na waru ri na matsun me pe'eni shi, u wina aapalutsu a yi adama u tsula. ³⁷ N ta dansaa du, adanshi a Asula a nda a ta shiwan a aci a va, a na, ‘Reve e kece yi obolo na aza a na a 'yasasaan tsugono aci,’ adama a na ili i na a danai adama a va u ta shiwan.” ♦

³⁸ Reve a damma, “Zagbain, kalyuwa nda mutsun mu pe'eni n re.”

Reve u damma le, “A rawa ta.”

Avasa e Yesu a masasan

(Mat. 26:36-46; Mak. 14:32-42)

³⁹ Ɔvu wu uta ununa u tsu yuwusan a 'yawa a Masasan ma Zetun. Reve ojoro a yi a kuru yi. ⁴⁰ Ana u rawai ubata'a, reve u damma le, “I yuwan avasa adama i uwa atsuma a malyungwa wan.” ⁴¹ Ana u karai malanga ne ele, reve u kingyo, Ɔvu u yuwan avasa. ⁴² Ɔvu u damma, “Dada, na vu usu vu tawaa mu mokoto ma atsumalima ma nda. Amma she vu kuru ili i na n cigai wan, amma ili i na

vu cigai.” [⁴³ *Avu* malingata ma *Asula* ma *tawa* diga zuva a kambusa yi. ⁴⁴ Agba ana u ri a uwwusa *atsumalima* lon, reve u *dashi* lyuwa elime na avasa, reve melen ma yi ma uwa a *dawusa* e ida, cine vu revei mudaɓi mu mpasa.]

⁴⁵ Ana u kotoi avasa, reve u *tawa* ubata wo ojoro a yi, *avu* u cina le a nlavu ana a *kunai* na *atsumolangu*. ⁴⁶ Reve u damma le, “Adama a nye i ri a nlavu? 'Yoyin i yuwan avasa adama i riya *atsuma* a *malyungwa* wan.”

Mereme ma Yesu

(*Mat. 26:47-56; Mak. 14:43-50; Yah. 18:3-11*)

⁴⁷ *Ayi* *atsuma* a adanshi daɗa ama a rawushi. Vuma na a *tsu* de *Yahuza* *atsuma* o ojoro a yi *ayi* da u walaa nle elime. Reve u rawa zuzu na *Yesu* adama u katala yi. ⁴⁸ *Avu* *Yesu* damma yi, “Nu ukatalu u da vaa wina Mawun ma Vuma?”

⁴⁹ Ana aza a na a ri zuzu na *ayi* e enei ili i na yaa fara, reve a damma, “Zagbain, *tsu* gasa na matsun me pe'eni?” ⁵⁰ Reve nanza *atsuma* e le u gasa aagbashi a aabara a nan ganu, reve u kodo yi utsuvu wu ukere usa'ani.

⁵¹ Reve *Yesu* damma, “She i *dashi* wan.” Reve u *ju'wan* yi utsuvu'u u *kambuwa* yi gbaga. ⁵² Reve *Yesu* damma nan ganu a gbagbain na azagbain a *adugari* a *Aa'isamapada* na azagbain aza a na a *tawai* adama a yi, “Adama a nye i *tawai* na mutsun mu pe'eni na *akpamkpala*, ana aza a na a zama vivu? ⁵³ A mantsa ma na n *danai* na *adu* a *Aa'isamapada* kuci, i reme mu shi. Gogo gba mantsa ma du ma da, a na irumbu i ri a tsugbain.”

Bituru wasain Yesu

(*Mat. 26:57-75; Mak. 14:53-72; Yah. 18:12-27*)

⁵⁴ Reve e reme *Yesu*, reve a tara yi a *karu* a tyo o u'wa wa aabara a nan ganu. Reve *Bituru* kurusu alanga-alanga. ⁵⁵ Ana a zuwai akina e memere mo u'wa, reve u *danu* obolo ne ele. ⁵⁶ Reve aagbashi o usheli o ro e ene yi nden ubata we ekan a akina, *avu* u vara yi esu. Reve u damma, “Vuma nda fo u shi ta obolo na *ayi*.”

⁵⁷ Reve u wasan u damma, “Ka nda, *amu* n reve yi shi.”

⁵⁸ Ana a jimai ke'en, reve vuma ro e ene yi. *Avu* u damma, “*Avu* fo *atsuma* e ele a da vu ri.” *Avu* *Bituru* damma, “Vuma nda, *amu* da shi.”

⁵⁹ Ana a jimai u ta rawa zuzu na rumu ta, reve waru za ro dammisa, “Ili i ro yi pe shi vuma nda fo u to obolo na *ayi*, adama a na *ayi* za va *Galili* da.”

⁶⁰ *Avu* *Bituru* damma, “Vuma nda, n reve ili i na vaa dansa shi.” *Ayi* *atsuma* a adanshi daɗa moton ma saalashi. ⁶¹ Reve *Zagbain* vadala u *kalyuwa* yi. *Avu* *Bituru* cuwan na adanshi a yi, ana u damma niyi, “Kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu.” ⁶² Daɗa wu utai *avu* u boshu na mesun.

A yuwaan ta Yesu ulamu reve a fufabayi

(*Mat. 26:67-68; Mak. 14:65*)

⁶³ Reve ama a na a *danai* e ipiri ya *Yesu* a yuwaan yi ulamu, reve a lulapa yi. ⁶⁴ Reve waru a pala yi esu, reve e ece yi, “Damma *tsu* ili i na yaa fara! Zane da lapa nuwu?”

⁶⁵ Reve waru a yuwan adanshi a vama na *abunda* a aciyayi.

Yesu a makakan ma azagbain

(*Mat. 26:59-66; Mak. 14:55-64; Yah. 18:19-24*)

⁶⁶ Ana usana u tawai, reve azagbain a nan ganu a gbagbain na munlu n *Wila* na *Azagbain* a *Mbara* o boloto. Reve a tara yi a tyo o ukobu u tsugbain, reve a damma, ⁶⁷ “Na *avu* da *Kristi*'i, damma *tsu*.”

Avu u damma le, “Na n damma du, yaa usu shi, ⁶⁸ waru na n yuwan du yeci, yaa usu shi. ⁶⁹ De elime, Mawun ma *Vuma* ma ta *danu* o ukere usa'ani u *Mogono* ma *Asulazuva*.”

⁷⁰ Reve suru nle a damma, “*Avu* *Mawun* ma *Asula* ma da?”

Avu u damma le, “Cine i dammai, ne daɗa.”

⁷¹ Reve a damma, “Nye waru *tsu* cigai i na i la'ai nda? *Tsu* uwwa ta na aciyatsu o unu wa yi.”

A tarai Yesu a tyo ya Bilatu na Hiridu

(*Mat. 27:1-14; Mak. 15:1-5; Yah. 18:28-38*)

23

¹ *Avu* obolo'o suru a 'yon a tara yi a tyo ya *Bilatu* Gwamna vuma va *Roma*. ² *Avu* e

reme adanshi a yi ana, “Tsu reme ta vuma nda a lungususa ama a tsu. U ta putsusaa le a na aa tsupa utafa a tyo ya Kaisa wan. U ta dansa, a na ayi da Kristi Zamawawa, mogono.”

³ Avu Bilatu ece yi, “Avu dada mogono ma aza a Isra'ila'a?”

Avu Yesu usu, “Ununa vu dammai ne da u ri.”

⁴ Avu Bilatu damma nan ganu a gbagbain no obolo'o, “N reme yi nu unusu shi.”

⁵ Reve a uwa a dansaa yi, “U ta 'yasasan okolo a ama, u to ritosu e ida ya Yahuda suru, diga Galili a tawa pa.”

⁶ Ana Bilatu uwwai ne, avu we ece ko vuma'a za va Galili da. ⁷ Ana wu uwwai u tu upasu u na Hiridu† Antiba aa yuwusan tsugono, reve u zuwa a tyowetyo yi ya Hiridu. Ayi fo Urishelima da u shi a mantsa'a.

⁸ Ana Hiridu enei Yesu, reve u zanganā adama a na u jima ta e izami we ene yi. Wu uwwusa ta alabari a yi, waru u ciga ta we ene ili ya asalama i na Yesu aa yuwan.

⁹ Reve u yuwan Yesu yeci ya abunda, agba u usu yi ili shi. ¹⁰ Avu nan ganu a gbagbain na munlu n Wila e isawan lo a tawusaa na adanshi a vama adama a yi. ¹¹ Reve Hiridu na asoja a yi a yuwaan yi ili i na i lobonoi shi ko ke'en, waru reve a yuwaan yi ulamu. Ana o oto niyi atugu a gbagbain, dada a kambato niyi ya Bilatu. ¹² O urana u ndolo u da Hiridu na Bilatu o o'woi a asala, agba de acapa a shi a tsu dasalai ululu shi.

Bilatu padaa ta Yesu ugana wu ukwa
(Mat. 27:15-26; Mak. 15:6-15; Yah. 18:39-19:16)

¹³ Reve Bilatu boloto nan ganu a gbagbain na azagbain na ama, ¹⁴ avu u damma le, “I tawaa mu ta na vuma nda, ana u ta 'yasasan okolo a ama, n kalyuwa yi ta elime a du suru, agba n tsura yi nu unusu u na i dammai shi. ¹⁵ Hiridu tsura yi nu unusu fo shi, avu u lyungu yi a kamba ya'a tsu. Vuma nda yuwan ili i na oo una yi shi. ¹⁶ N ta fufaba yi, avu n lyawa yi u kara.” [¹⁷ A yashi ya Abuki a Mapasa u tsu lyawaa le ta vuma ta atsuma o u'wa wa ali.]

¹⁸ Avu obolo'o suru a saala unata, “Una niyi! Avu i lyawaa tsu Baraba!” ¹⁹ (A zuwa ta Baraba o u'wa wa ali, adama a nlangi atsuma a lyuci, na ama a na wu unai.)

²⁰ Bilatu shi ta ciga lyawa Yesu, dada u cayi ama'a adanshi waru. ²¹ Agba a lyuwa ta elime na yisaali, “Vara niyi! Vara niyi!”

²² U yuwisaan le ta adanshi, udammu wa ta'atsu, “Adama a nye? Unusu u ne u da u yuwain? Me ene ili i na u yuwain ana oo una yi shi! N ta fufaba yi avu n lyawa yi u kara.”

²³ Avu a lyuwa elime na yisaali ya abunda, a na a vara yi a akpata. Avu yisaali i le i lyuwa. ²⁴ Reve Bilatu ca le Yesu ununa a patiyi. ²⁵ U lyawa ta vuma na ele a cigai, za na a shi a zuwai o u'wa wa ali, adama a nlangi, na ama a na wu unai. Avu u ca le Yesu a yuwan ununa a cigai.

A vara ta Yesu a akpata
(Mat. 27:32-44; Mak. 15:21-32; Yah. 19:17-27)

²⁶ Ele atsuma a mmalu na Yesu, avu a tara vuma ro, za na ri na aala Simo vuma va Kurani, ayi a matawaa a malyuci. Avu a tanu yi akpata'a,† avu u tanu u toni Yesu.

²⁷ Ama na abunda o toni ta, obolo na amaci a na a yuwain mesun na atsumolangu adama a yi. ²⁸ Avu Yesu vadala u damma le, “Amaci a Urishelima, she i shon adama a va wan. I shon adama a du na muwun n du. ²⁹ Mantsa mo ta lo a tawa a na yaa damma, ‘Amaci a na a matsain muwun shi, aza a na koto a apai maani me le shi aza a aba'un a da.’ ³⁰ Avu ‘a damma nsasan, “Riyaa tsu!” Avu waru a damma agadi o soko le.’ ³¹ Ni ili i ndolo i fara nu udanga wu utanu, cine waa dana nu u 'yewe?’* ”

³² Avu waru ama e re aza o unusu, a tara le ta tsara a 'yawa o una le obolo na ayi. ³³ Ana a rawai ubata u na a tsu de Ookoluwo, lo da a vara niyi, na aza o unusu o ndolo, za ta o ukere wu usa'ani, za ta o ukere wu ugula. ³⁴ Avu Yesu damma, “Dada, vu yuwaan le gafura, adama a na e revei ili i na aa yuwusan shi.” Avu e ne'eshen itana ya yi na mazuwa ma agita.

³⁵ Avu ama e isawan e reme akanla. Avu azagbain a yuwaan yi ulamu, adansa,

* **23:31** Yesu ta yuwusan ulinga ni iroci adansa: Na cu'un vi ili i nda fara na amu gogo, cine woo o'wo na adu na n kara?

“U wawa ta ozo o ro, u wawa aciyayi wo'o, na ayi da Kristi Zamawawa† va Asula Dangwi'i.”

³⁶ Asoja a yuwaan yi ta ulamu. Avu a rawa zuzu a canana yi mini ma alamu, ³⁷ adansa, “Na avu da mogono ma aza a Isra'ila, wawa aciyawu!”

³⁸ Zuva va ayi, avu a dana de,

AYI NDA AYI DA MOGONO MA AZA A ISRA'ILA. ³⁹ Avu vuma ta atsuma a aza a na a varai a akpata'a, u yuwaan Yesu ulamu ana, “Avu dada Kristi Zamawawa'a shi? Wawa aciyawu obolo na atsu wo'o.”

⁴⁰ Avu vivu ve ire yuwaan yi nlangi, u damma, “Vaa uwwusa wovon wa Asula shi, ana wo o'woi uge'etosu wa wu unata u da u ri na za va yi shi? ⁴¹ Atsu wu ntsaa tsu ta, tsu tsura ta atsupu o ulinga a tsu, agba vuma nda u yuwan unusu u ro shi.”

⁴² Reve u damma, “Yesu, cuwan na amu, na vu uwa o tsugono tsa wu.”

⁴³ Reve u usu yi, “Amayun a da maa dansaa wu, ana'an vu ta dana obolo na amu o u'wa u wivuwun.”†

Ukwawu wa Yesu

(Mat. 27:45-56; Mak. 15:33-41; Yah. 19:28-30)

⁴⁴ Ana urana u rawai aci, avu irumbu i baru ida'a magula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. ⁴⁵ Avu urana u lyawa a casu ekan. Reve umuna wa Aa'isamapada u karalai ure. ⁴⁶ Avu Yesu utaa udyo, adansa, “Dada, n zuwa ta wuma u va e ekere a wu.” Ana u dammai ne, avu u rono wivuwun wu ukosu.

⁴⁷ Ana yali ye enei ili i na i farai, avu u cibala Asula adansa, “Amayun vuma nda u ri nu unusu shi!” ⁴⁸ Ana ama'a suru aza a na a tawai e enei ili i na i farai, avu a kambai a 'wa suru, o koruso aci e le na atsumolangu. ⁴⁹ Suru aza a na e reve niyi, obolo na amaci a na o toni niyi diga de Galili, e isawan ta alanga a kalyuwusa ili i na yaa farasa.

Acida e Yesu

(Mat. 27:57-61; Mak. 15:42-47; Yah. 19:38-42)

⁵⁰ A yuwan ta vuma na a tsu de Isuhu, u ta pe atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma va abula a da na vuma sa'ani. ⁵¹ U shi u usu asala e le, ni ili i na a yuwain shi. Wu uta ta

a lyuci va Arimatiya atsuma a Yahuda. U ta pura tsugono tsa Asula. ⁵² Ana Yesu kuwai, avu u 'yawu ya Bilatu u pati a ca yi lipu va yi. ⁵³ Avu u cipato yi e ida, dada u katala niyi no okoro. Avu u zuwa yi a aason a na a kapai a aatali a gbain, za na koto a zuwai pe akwakwa shi. ⁵⁴ Urana u na a yuwusain Ifofi i da, ana urana wa Ashibi u yuwain zuzu.

⁵⁵ Amaci a na a tawai obolo na ayi diga de e ida ya Galili, reve o toni acapa, avu a kalyuwu aaso'on nu ununa a zuwai lipu'u. ⁵⁶ Avu a kambai o u'wa o fofo itana i maguru† na mani'in mo usukumu. Reve e ivuwan urana wa Ashibi† ununa Wila u damma nle.

U'yowun wa Yesu atsuma o ukwa

(Mat. 28:1-10; Mak. 16:1-8; Yah. 20:1-10)

24

¹ Na wasasa wa Aladi, reve amaci'i a kara a 'yawu a aaso'on, na mani'in ma maguru ma na o fofoi. ² Reve a cina cina a gandaluwa aatali a gbain o unantsutsu wa aaso'on. ³ Ana a uwai pe, a cina pe lipu vu Zagbain Yesu shi. ⁴ Ele atsuma a asalama e ili i ndolo, dada e enei ama e re zuzu ne ele ni itana i uri puwu. ⁵ Adama o wovon, reve amaci'i a kadato esu e le e ida. Avu ama'a a damma le, “Cine i ri e izami yi za wuma atsuma a akwakwa? ⁶ Wu pa shi, u 'yon ta! I cuwan ili i na u damma ndu ayi de Galili, ⁷ ana, ‘Ciga 'yuwan a ta ca Mawun ma Vuma e ekere a aza e iwuya, a ta vara yi a akpata, o urana wa ta'atsu a ta 'yasan yi.’” ⁸ Reve a cuwan na adanshi a yi.

⁹ Ana a kambai, reve a damma ojoro kupa na za ta na akapi a na a buwai ili i na i farai suru. ¹⁰ Meri Magadaliya na Yuwana, na Meri† mma va Yakubu, na akapi amaci a na a danai obolo, ele da a dammai ajiya ili i ndolo suru. ¹¹ Ajiya'a a jiyar ta gashi ili i na amaci'i a dammai tsulo tsa da. Adama o ndolo a zuwaa le atsuvu shi.

¹² Amma gba Bituru 'yon ta, reve u suma a tyo a aaso'on. U kanza ta reve u kalyuwu pe, avu we ene pe okoro. Babu pe ili i ro. Reve u kambai a majiyan ni ili i na i farai.

Mmalu a tyo Imawu

(Mak. 16:12-13)

13 O urana u ndolo'o ama e re a shi ta a mmalu a tyo a malyuci ma na a tsu de Imawu. Alanga a yi a tyo Urishelima u ta rawa mili cindere.* 14 Reve a uwa adanshi e ili i na i farai. 15 Ele atsuma a adanshi na majiyan ele ra, reve Yesu na aciyayi u rawa zuzu ne ele. Reve u uwa mmalu obolo ne ele. 16 Agba a kpatu le ta esu a gura reve yi shi.

17 Reve u damma le, "Adanshi a nye yaa yuwusan adu atsuma a mmalu?"

Reve e isawan esu ulukutu. 18 Reve vuma ta za na a tsu de Kiliyoba usu yi, "Avu da mocin a nde'en atsuma a Urishelima za na koto uwwai ili i na i farai de a yashi i nda shi?"

19 Reve u damma le, "Ili i ne i da?"

Avu a damma yi, "Adama e Yesu za va Nazara, za na shi vumavasula a yuwusan linga va asalama na atsuma a adanshi e ekere a Asula na ama suru. 20 Waru na cine nan ganu a gbagbain na azagbain a zuwai o una yi, reve a vara yi a akpata.† 21 Agba tsu shi ta a zuwusa okolo a tsu ayi da waa tsupa† adama u wawa aza a Isra'ila. Ana a yuwain ili i nda suru, ana'an da urana wa ta'atsu.

22 "Waru dada amaci o ro aza a na a ri obolo na atsu a yuwaan ntsu ili ya asalama. A shi ta a 'yawa ubata wa aaso'on na wasasa, 23 agba a cina pe lipu va yi shi. Reve a tawa a dansaa tsu, ana hali o roco le alavu-alavu a nlingata ma Asula, aza a na a damma nle u ta wuma. 24 Reve ozo o ro atsuma a tsu a 'yawa ubata wa aaso'on. Avu a cina ununa amaci'i a dammai, agba ayi aciyayi e ene yi shi."

25 Reve u damma le, "Adu ama o ulambu wu urevu, waru ozo o okolo o ugbanu a na aa usu ili i na amasula suru a dammai. 26 A 'yuwan a ciga Kristi'i wu uwwa atsumalima a nda suru adama u uwa o tsugbain tsu yi shi?" 27 Ana u temei ya Musa a tyo akapi a amasula suru, reve u cuduwa le Adanshi a Asula adama a aciyayi suru.

28 Ana a rawai malyuci ma na aa 'yawa, reve u yuwan gashi u ta kara elime. 29 Avu a patishi yi lon, adansa, "Isawan va asa obolo na atsu, adama a na rumu tali yuwan

ta zuzu. Waru urana u da nda o mokotoo." Reve wi isawan obolo ne ele.

30 Ayi a alya e ilyalya obolo ne ele, reve u tara opopofu u zuwaa yi aba'un. Avu u bubusa yi u ca le. 31 Dada esu e le a kpatu'wai, reve e reve yi. Avu u puwan le. 32 Reve a dammulai, "Okolo a tsu gba a shi ta a danu a mantsa ma na u yuwusain adanshi na atsu o ure ana u cuduwa ntsu Adanshi a Asula."

33 Reve a 'yoshin a kamba Urishe-
lima. Reve a cina ojoro kupa na za ta'a ubolotowu ubata u ta na aza a na a ri obolo ne ele. 34 Ele fo avu a damma ama e re'e, "Amayun Zagbain 'yon ta, hali u 'yawa ya Simo!" 35 Reve a damma ili i na i farai o ure, nu ununa e revei ayi da a mantsa ma na u bubusai opopofu.

*Yesu tawa ta ubata wo ojoro a yi
(Mat. 28:16-20; Mak. 16:14-18; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)*

36 Ele atsuma a adanshi o ndolo, dada Yesu na aciyayi u tawa wi isawan e memere me le. Avu u damma le, "Azo'wa! Asuvu nden a danu na adu."

37 Reve okolo e le a 'yon, reve a uwwa wovon. A ta dansa yimodi i da e enei. 38 Avu u damma le, "Adama a nye okolo a du a 'yoyin? Waru adama a nye i kudai asuvu? 39 Kalyuwai ekere na ana a va. Amu da na aciyawa. Ju'wain ye ene, adama a na yimodi i ri na lipu ne etele ununa ye e nda n ri shi."

40 Ana u dammai ne, reve u roco le ana ne ekere a yi. 41 Adama a mazanga na asalama a shi a usu shi. Reve u damma le, "I ta pa ni ilyalya?" 42 Avu a ca yi abishi a magula mo uzatsuwu. 43 Reve u ushi u tama e esu e le.

44 Reve u damma le, "Ayi da ili i na n damma ndu ana n shi obolo na adu ana n dammai: Ili i na a danai adama a va a Wila wa Musa, na Amasula, na Aatagada e Ica† suru a ta shiwan."

45 Reve u kpatu'wa okolo e le adama e reve Adanshi a Asula. 46 Reve u damma le, "Ne da u ri udanu: Ana u lobono ta Kristi† Zamawawa sowo atsumalima, o urana wa ta'atsu gba u ta 'yon atsuma a akwakwa. 47 Waru a ta yuwaan ama suru alajiya a na

* 24:13 Alanga o ubata u nda a ta dansa mili cindere. Unata u da u ri na kilomita kupa na za ta. Cine vu revei vuma aa yuwan mmalu mi irumu i re.

aa vadala a tsura gafura atsuma a aala a yi. E te teme Urishelima. ⁴⁸ Na aciyadu a da yaa damma amayun e ili i na ye enei. ⁴⁹ N ta lyunguwa du Ruhu va Akiza, za na Dada va yuwaan ndu nzuwulai. Amma yi isawan atsuma a Urishelima ne'en, hali a ca du ucira diga zuva.”

*Ukaru wa Yesu zuva
(Mak. 16:19-20; Aji. 1:9-11)*

⁵⁰ Reve u tara le o uta atsuma a lyuci a tyo Batanya. Reve u 'yasan ekere a yi zuva u zuwaa le aba'un. ⁵¹ Ayi a zuwusaa le aba'un, da da u kara u lyawa nle, reve a tara yi a tyo zuva. ⁵² Reve a yuwaan yi aganda, da da a kambai Urishelima na mazanga ma asuvu lon. ⁵³ Reve a yuwusaan Asula ica atsuma a Aa'isamapada kuci.

Alabari a Sa'ani a Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Yahaya, na danai Alabari a Sa'ani a nda, u dānā t̄a zuzu nā Yesu a mantsa ma na Yesu yuwain ulinga wā yi pa o uvadi. A tyo de, reve wo o'wo zagbain atsuma a aza e Itoni. Atsuma a aatagada a nda u damma t̄a ili i na i farai ana u danai obolo nā Yesu.

Atsuma a Alabari a Sa'ani a nda tsu uwwa t̄a ili i na Yesu dammai waru tse ene t̄a ili i na u yuwain ana u danai bōlo na ama. Tsu uwwa t̄a adama a ka va Samariya za na usuyi mini mo ucasu u wuma u na Yesu aa casu, ka na e remei atsuma o unusu, i'utsa ya yi Li'azaru za na Yesu kambatoi wuma, na ama o ro nā abunda. Yesu de t̄a aciyayi “Amu da”, za na ayi da aala a akiza a Asula nā Tsuyahuda. U yuwan t̄a iroci ya abunda i na i roci ayi za va aguba va amayun a da, waru ayi da ataci a amayun. Yahaya damma t̄a cine Yesu yuwain linga va asalama cindere aza a na a ri fo iroci cine Yesu ri. Za t̄a atsuma e le ayi da ana Yesu kambatoi aakutsuma gbagba, u t̄a tsa Dada va yi, za na tsu lyawa mayan mo ulinga shi.

Yahaya dana t̄a ili i nda adama ama a ca okolo ya Yesu, ayi da Zamawawa. Adiva a 3, o ugesu wa 16, tse ene t̄a adanshi o ucira a na o roci cine Asula a cigai ama o uvadi. Ana wo wo'oi Yahaya ene t̄a ili i nda suru ne esu a yi, tsu ushi t̄a ili i na u dammai amayun a da.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ikaka ya Asula a tyo o uvadi (1:1-18)
2. Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu (1:19-34)
3. Yesu fara dangwai ogoro a yi (1:35-51)
4. Linga va asalama cindere (2:1-12:50)
5. Ajuma o ukosu wa Yesu: uge'etosu wa yi nu ukwa wa yi (13:1-19:42)
6. Yesu t̄a wuma (20:1-10)
7. Yesu roci t̄a aciyayi a tyo ogoro (20:11-21:25)

Ikaka i na yaa casu wuma

¹ Kafu a yuwan uvadi Danshi* dānā t̄a lo. Danshi'i u dānā t̄a obolo nā Asula, Danshi'i unata u da u ri nā Asula. ² U to obolo nā Asula kafu ufaru wu uvadi.

³ Ayi da u yuwain ili suru. Babu ili i na i ri lo i na u yuwain shi. ⁴ Danshi'i ayi da ufaru u wuma, avu wuma'a u tawaa ama ne ekan. ⁵ Reve eka'an e ikana atsuma e irumbu, agba irumbu'u i gura la'a yi ucira shi.

⁶ Vuma ro dānā t̄a lo za na a tsu de Yahaya,†† za na Asula a lyunguyi tsa malingata ma yi. ⁷ U tawa t̄a u damma ama amayun e eka'an, tsara ama suru a ca okolo adama e ili i na u dammai. ⁸ Ayi aciyayi ayi da eka'an shi, amma u tawa t̄a tsara u damma ama amayun e eka'an. ⁹ Ekan a amayun a na a casu ama suru ekan a t̄a tawa o uvadi, waru u tawa t̄a de!

¹⁰ Danshi'i u dānā t̄a atsuma o uvadi waru Asula a yuwan t̄a ulinga nā ayi u yuwan uvadi, agba ama o uvadi e reve yi shi. ¹¹ U tawa t̄a atsuma e ida ya yi agba ama a yi a usu yi shi. ¹² Amma ozo o ro a usu yi t̄a, reve a ca okolo e le ya'a yi. Dada u zuwa nle o o'woi muwun ma Asula. ¹³ Agba cine na nan dada le a matsan nle da u zuwa nle o o'woi muwun ma Asula shi. Asula a da na aciyayi u zuwa nle o o'woi muwun ma yi.

¹⁴ Danshi'i u kamba t̄a vadilima, reve u danu atsuma a tsu. U dānā t̄a tapu ni isa'ani na amayun. Tse ene t̄a tsugbain tsa yi tsa na u tsurai adama a na ayi da Mawun ma Dada goon.

¹⁵ Yahaya yuwan t̄a adanshi a amayun adama a yi ana u dammai, “Ayi nda ayi da Za na n yuwaan ndu adanshi adama a yi: ‘Za na a matsain acapa a va u la'a mu t̄a tsugbain adama a na u t̄a lo wuma, kafu a yuwan ekpe'win a na a matsan mu.’”

¹⁶ Adama e icigi ya abula ya yi e ekere a tsu, dada u zuwaa ntsu aba'un suru, waru u ta casu tsu aba'un kuci. ¹⁷ Ama a ushi t̄a Wila e ekere a Musa, agba isa'ani† na amayun e ekere e Yesu Kristi† Zamawawa da o utai.

¹⁸ Babu za na enei de Asula, she Mawun ma

* **1:1** Aza a Isra'ila a tsu tara t̄a Danshi vo o'wo Asula amma nu u ri ko'o diga Asula Dada. Ure u na u la'a lobonoi e ekere a Yahaya da ndolo adama u cuduwa Yesu Zamawawa. † **1:6** Ayi Yahaya o uguzu u nda ayi da Yahaya za vu Urumbusu, amma ayi da Yahaya aajiya a na a danai aatagada a nda shi.

ta goon, za na ri unata na Asula waru u ri a muwwulai na Dada. Ayi da goon u zuwai ama e revei cine Asula a ri.

Yahaya yuwan ta adanshi adama e Yesu (Mat. 3:1-12; Mak. 1:1-8; Luk. 3:1-18)

¹⁹ Avu azagbain a aza a Isra'ila atsuma a Urishelima a lyungu nan ganu obolo na nan Levi o ro a 'yawa e ece Yahaya za vu Urumbusu, "Zane da gba avu vu ri?"

²⁰ Agba u pala le shi, avu u yuwan adanshi a alanga e eteshe, adansa, "Amu da Kristi Zamawawa'a shi."

²¹ Dada e ece niyi, "Na avu da Kristi Zamawawa'a shi, zane da vu ri? Avu da Iliya?"†

Reve u usu, "O'o, amu da shi."

Avu e ecishe yi, "Avu Vumavasula† ro da langa?"

Avu u usu, "O'o, amu da shi."

²² Reve a damma yi, "To zane da vu ri? Damma tsu tsara tsu reve ili i na tsaa damma aza a na a lyungu ntsu. Zane da gba vaa tarasa aciyawu?"

²³ Reve u kambuwa le ni idanshi ya Ishaya vumavasula: "Amu da udyo wu nanza e dewu atsuma o una, adansa, 'I fo6oo Zagbain ure u sa'ani, za na ri lo a tawa.' "

²⁴ Afarishi† a da aza a na a lyunguyi ama o ndolo. ²⁵ Avu e ece, "Na avu da Kristi Zamawawa'a shi, ko Iliya, ko Vumavasula ro langa shi, to, cine vaa yuwusan urumbusu tsunda?"

²⁶ Dada Yahaya damma nle, "N tsu rumbu† ta na mini, amma gogo atsuma o obolo a nda, vuma ro ta pa a na i revei shi.

²⁷ Ayi da u tawai acapa a va. Nrawa m bada vunu va atan va yi shi."

²⁸ Yahaya rumbusu ta ama a lyuci va Batanya za na ri asana a m6anga mu Ufolu wa Urdu ana ili i nda i farai suru.

Yesu da Magiri'i ma Asula

²⁹ Ana usana u tawai, avu Yahaya ene Yesu† a tawa ubata u na u ri. Reve u damma, "Apa Magiri'i ma Asula† ma na Asula a yuwain ulinga na ayi na u yuwain

ama o uvadi gafura vu nusu le. ³⁰ Vuma na n yuwusain adanshi a aci a yi a dada nda ana n dammai, "Za na a matsain acapa a va u la'a mu ta tsugbain, adama a na u ta lo wuma kafu a yuwan ekpe'win a na a matsan mu." ³¹ N reve ko ayi da shi, amma n yuwusan ta urumbusu na mini, tsara n zuwa ama a Isra'ila e reve ko zane da u ri."

³² Reve Yahaya damma, "Me ene ta Ruhu cipai diga zuva oroci a muda avu u telee yi. ³³ N shi n reve ko na ayi da shi, amma ana Asula a lyungu numu n rumbusu na mini, u damma mu ta, 'Na ve ene Ruhu va Akiza a cipusa reve u telee vuma ro, vuma na yaa zama dada ndolo. Ayi da za na tsu rumbu na Ruhu va Akiza.'† ³⁴ Me ene ta ana ili i nda i farai na Yesu. Adama o ndolo n ta dansaa du amayun a na ayi dada Mawun ma Asula."

Ojoro o ufaru e Yesu

³⁵ Ana usana u tawai, Yahaya dana ta de obolo no ojoro† e re a yi a yuwusan urumbusu. ³⁶ Ana we enei Yesu a mmalu, reve u damma, "Apa Magiri'i ma Asula!"†

³⁷ Ojoro'o a uwwa ta ana Yahaya dammai ne, dada o toniyi Yesu. ³⁸ Ana u vadalai avu we ene le o tonishi yi, dada we ece nle, "Nye da i ri e izami?"

Reve a usu, "Rabbi,† te da vu ri na nden?" ("Rabbi" urevu wa yi ayi da "Manlu.")

³⁹ Reve u usu, "Tawai ye ene." (A mantsa ma rumu nashi vu ulivu da.) Reve o toni e ene ubata'a, reve a danu obolo hali urana u koto.

⁴⁰ Vuma ta atsuma o ojoro'o ayi da Andarawu mawun ma anawu ma Simo Bituru. ⁴¹ Ili i na Andarawu fara yuwain ayi da u zami ta mawun ma anawu ma yi Simo, avu u damma yi, "Tse ene ta Zamawawa† na a yuwaan ntsu nzuwulai'!" (Na Tsuyahuda† a yuwan ta ulinga na "Zamawawa" waru unata u da u ri na Tsuheleni† "Kristi.") ⁴² Avu Andarawu tara yi a tyo ubata u na Yesu ri.

Ana Yesu kalyuwa niyi avu u damma, "Avu da Simo, aala a dada va wu a da Yahaya.† A ta de wu Kefa." (Ayi "Kefa" ili i ta i da na "Bituru.")

† **1:21** Adama a na Asula a tarai Iliya a tyo zuva ayi ubuwu wuma, aza a Isra'ila a dana ta a pura Iliya kamba. Musa yuwan ta nzuwulai a na Asula a ta lyunguwa aza a Isra'ila na vumavasula oroci a yi. Aza a Isra'ila a dana ta a pura vumavasula ro langa.

Yesu dangwa ta Filibu na Nataniya

⁴³ Ana usana u tawisai, reve Yesu jiyani u kara a tyo Galili. Ana we enei Filibu, avu u damma yi, “Toni mu.”

⁴⁴ Besaida lyuci na Filibu utai da, waru lyuci va Andarawu na Bituru da. ⁴⁵ Ana Filibu 'yawaw cinai Nataniya avu u damma yi, “Tse ene ta vuma na Musa danai adama a yi atsuma a Wila. Waru amasula a dana ta adama a yi. Ayi da Yesu ulobo wa Isuhu, waru Nazara da lyuci va yi.”

⁴⁶ Amma Nataniya damma ta Filibu, “A ta tsura ili i sa'ani a lyuci va Nazara?”

Reve u usu, “Tawa ve ene.”

⁴⁷ Ana Yesu enei Nataniya a tawa yi, reve u damma, “Apa ugundo wa amayun a nkaya n tsu aza a Isra'ila.† Ayi za yipaalishi i da shi.”

⁴⁸ Avu Nataniya ece yi, “Cine tsa da vu reve numu?”

Avu u usu yi, “Me ene wu ta nden e ikyun yu ubiri, kafu Filibu de wu.”

⁴⁹ Dada Nataniya usu niyi, “Manlu, avu dada Mawun ma Asula. Avu da Mogono ma aza a Isra'ila.”

⁵⁰ Reve we ece yi, “Vu usu mu ta adama a na n dammai me ene wu ta e ikyun yu ubiri? Vu te ene ili i gbagbain i na i la'ai nda.”

⁵¹ Dada Yesu damma nle, “Amayun a da maa dansaa du, i te ene zuva ukpatu'u, avu waru nlingata ma Asula n dana a 'yawusa na a cipi e ekere a Mawun ma Vuma.”†

2

Mini ma kambai masayan ma inabi

¹ O urana wa ta'atsu, avu a yuwan abuki o lolo a lyuci va Kana atsuma a Galili. Mma va Yesu dana ta pe. ² A banu ta Yesu obolo no ojoro a yi fo. ³ Ana masayan ma inabi† mo kotoi, dada mma va yi tsu damma yi, “Masayan mo koto ta.”

⁴ Reve Yesu usu, “Mma, nye i da i bura numu na adanshi a nda? Mantsa ma va mo koto ma yuwan na maa yuwan ili i nda shi.”

⁵ Reve mma va yi damma agbashi, “I yuwan ili i na u damma ndu i yuwan suru.”

⁶ Nu ufaru, Asula a ca ta aza a Isra'ila wila cine aa dana a yuwusan wuzau.

Adama o ndolo ama o u'wa'a a dana ta na ara'atsu a mini a tali, aza a na e she'ein na atali. Ura'atsu suru u tsu gura ta tara ndele m mini ushin a tyo mata'atsu.

⁷ Avu Yesu damma agbashi'i, “Shitoyin ara'atsu'u na mini.” Dada o shitoyin le tapu hali a tyo o una.

⁸ Dada u damma nle, “Gogo kenei wa'a, reve i ca zagbain va abuki'i.”

Reve gba a yuwan ne. ⁹ Ana u pedei, mini'i u kambata de masayan ma inabi. U reve ubata u na masaya'an wu utai shi, amma agbashi a na a tawayi na mini'i e reve ta. Dada u dey'i vali vu kasa'avu'u, ¹⁰ reve u damma yi, “O ufaru wa abuki o lolo ama a tsu fara ta ne'eshen masayan ma na ma la'ai uyo'o. A tyo de no o sowo masayan lon, avu e ne'eshen za na rawai ayi ndolo uyo'o shi. Agba avu vu soko ta masayan ma na ma la'ai uyo'o hali a tyo gogo.”

¹¹ Adama o ndolo atsuma a Kana va Galili da Yesu fara yuwain ulinga wi iroci ya asalama† yu ufaru. Lo da u rocoi tsugbain tsa yi, reve gba ojoro a yi a usu yi.

¹² Ana ayi ndolo kotoi, avu u kara a tyo a lyuci va Kafarnahum obolo na mma va yi, na aza a yi, obolo no ojoro a yi. A danu ta de rana meketeci.

Yesu lapula ta Aa'isamapada

(Mat. 21:12-13; Mak. 11:15-17; Luk. 19:45-46)

¹³ Avu Yesu kara a tyo Urishelima adama a na mantsa ma Abuki a Mapasa ma yuwan ta zuzu. ¹⁴ Ana u 'yawwai a Aa'isamapada, avu u cina ama a winasa inan, ni ikyon, obolo na nrukuku. We ene ta waru ozo o ro o otogu a kita'usa ikebe icu'un icu'un.

¹⁵ Avu u kene amunga reve u munga aasudu. Dada u loyi ama'a suru atsuma a Aa'isamapada'a, obolo ni ikyon ni inan i le. Avu wu kebe apada a aza a na a ri a kita'usa ikebe'e, reve u baza ikebe i le. ¹⁶ Avu u damma aza a na a winasa nrukuku, “Tawai ili i nda ubata u nda! She i kambato u'wa wa Dada va wo o'wo eden wan.”

¹⁷ Ana ili i nda i farai, reve ojoro a yi a cuwan ni ili i na i ri u danu de nu ujimu atsuma a Adanshi a Asula:† “Icigi yu u'wa ya wu i to una mu.” ◇

¹⁸ Reve azagbain a aza a Isra'ila e ece yi, “Cu'un vi ili ya asalama i ne i da vaa yuwan, tsarā vu roco tsu ubatā u na vu tsurāi ucira u na vu yuwain ili i nda?”

¹⁹ Avu u usu le, “Lungusai u'wa wa Asulā u nda, waru n ta suwisa yi atsuma a rana ta'atsu.” ²⁰ Reve a usu, “Ana a farai usaa wa Aa'isamapada† a nda, u kara ta a'wan amunga na aza a tali kafu o koto yi. Cine tsa da vaa gura suwisa yi atsuma a rana ta'atsu?” ²¹ Amma ana Yesu yuwain adan-shi o “u'wa'a,” lipu va yi da u danai a yuwusan adan-shi. ²² Ana a 'yasan niyi atsuma a akwakwa, ojoro a yi a cuwan ta ana u dammai tsundolo. Dada a usuyi Yesu na Adan-shi a Asulā.

Yesu reve ta cine ama a ri

²³ Ana Yesu danai pe atsuma a Urishe-lima adama a Abuki a Mapasa, ama na abunda a usu yi ta adama a na e enei iroci yi ili ya asalama i na u yuwusain. ²⁴ Yesu gba u reve ta majiyan ma na ma ri pe atsuma o okolo e le suru, agba u lyawa le a dangwaa yi ili i na waa yuwan shi. ²⁵ Ko vuma aa damma yi majiyan ma ama shi, adama a na ayi na aciyayi u reve ta majiyan me le.

3

Nikodimu tawa ta ubata wa Yesu

¹ Atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma ro danā ta pe za na a tsu de Nikodimu, ayi Mafarishi ma da. ² U 'yawa ta ubata wa Yesu na ayin, avu u damma, “Zagbain, tsu reve ta Asulā a lyungu wu ta ubata u tsu adama vu rito tsu. Babu za na aa gura yuwan iroci yu ulinga ya asalama i na vaa yuwusan, she na Asulā a ri obolo na ayi.” ³ Reve u usu, “Amayun a da maa dansaa wu, babu za na aa uwa o tsugono tsā Asulā† she na a matsan yi ure.”

⁴ Avu Nikodimu damma, “Amma na vuma o o'wo de aabara, cine aa gura matsisan yi? Waa uwisa atsuma a mma va yi waru shi. Cine aa yuwan avu a matsisan vuma we ire?”

⁵ Reve u usu, “Amayun a da maa dansaa wu, babu za na aa gura uwa atsuma o tsugono tsā Asulā, she na a matsisan yi

umatsun we ire na mini na Ruhu. ⁶ Ili i na vadilima matsain vadilima da, amma ili i na a matsain atsuma a Ruhu, Ruhu da. ⁷ She vu yuwan asalama wan a na n damma nuwu, ‘Ni i 'yuwan i ciga aa dashi matsisan du.’ ⁸ Upepu u tsu toni ta ubata u na u cigai, waru vu tsu uwwa ta ilama ya yi, agba vu reve ubata u na wu utai shi, agba vee reve ubata u na wee tyo shi. Ne da u ri na vuma na Ruhu matsain.”

⁹ Reve Nikodimu ece, “Cine ili i ndolo yaa fara?”

¹⁰ Dada u usu niyi, “Avu manlu ma gbain ma da vu ri atsuma a Isra'ila. Nye i zuwai vu kudai e reve ili i nda? ¹¹ N damma wu amayun, tsu yuwan ta adan-shi e ili i na tsu revei, waru tsu damma ta ili i na tse enei ne esu a tsu, na ne suru i usu ili i na tsu damma ndu shi. ¹² N damma du ta adama e ili yu uvadi suru, agba i usu shi. Adama o ndolo yaa usu shi, ko na n yuwaan du adan-shi e ili i na i ri de zuva. ¹³ Amu da Mawun ma Vuma,† za na utai zuva goon, agba ko za koto 'yawa de shi. ¹⁴ Cine Musa† 'yasin yo vu rumushili atsuma o una, † ne da fo a ciga a 'yuwan aa 'yasan Mawun ma Vuma, ¹⁵ tsarā za na ushi niyi no okolo a ta u tsura wuma u babu ukotu.

¹⁶ “Adama e icigi i na Asulā a yuwayin uvadi, dada u cayi Mawun ma ta ma yi goon, adama a za na ushi niyi suru u kuwa wan, agba u tsura wuma u babu ukotu. ¹⁷ Asulā a lyungu Mawun ma yi atsuma o uvadi tsarā u kototo ama shi. Amma u lyungu yi ta adama u wawa ama. ¹⁸ Aa yuwaan aza a na a ushiyi Mawu'un uge'etosu shi. Amma a yuwaan ta de aza a na a ushi niyi shi uge'etosu, adama a na a zuwai okolo e le e ekere a Mawun ma ta ma Asulā shi. ¹⁹ Apa ili i na i zuwai uge'etosu u ri lo adama e le: Ekan a tawa ta atsuma o uvadi, agba a ciga yi shi. Irumbu i da a cigai, adama a na linga le iwuya i da. ²⁰ Aza a na a yuwusan iwuya a 'yuwan ta ekan, waru a ciga a rawa ubata we eka'an shi, adama a na a ciga vuma reve iwuya i na aa yuwusan shi. ²¹ Aza a na a yuwusan wuma wa abula a tsu tawa ta ubata e ekan, ama suru a tsu reve ta a na a yuwusan ili i na Asulā a cigai.”

Yahaya cuwa ta Yesu

²² Ana o kotoi ili i ndolo, reve Yesu no ojoro a yi a 'yawa upasu wa Yahuda, ubata u na u danuyi obolo ne ele ne'en wa'a. Waru u yuwasaan ta ama urum-busu. ²³⁻²⁴ A mantsa'a koto a shi a zuwa Yahaya† atsuma o u'wa wa ali shi. U rum-busu ta ama a Ayino, adama a na mini ma abunda ma dana ta lo. (Ubata'a u la'ashi alanga na Salima shi.) Ama a 'yawusa ta ya'a yi, waru u rumbusu le ta. ²⁵ Atsuma o ojoro a Yahaya ozo o ro a uwa ta mawasan na vuma va Isra'ila ro adama a wuzau. ²⁶ Reve a 'yawa a damma Yahaya, “Manlu, vuma na ve enei a mbanda mu Udolu wa Urdu, vuma na vu dammai ayi da Kristi Zamawawa, ayi fo u ta rumbusu ama. Waru ama suru a ta 'yawusa ya'a yi, agba a tawa ubata u tsu shi.”

²⁷ Avu u usu, “Vuma tsu tsura ta ili i na Asula a ca niyi goon. ²⁸ Adu yu uwwa ta ana n dammai, ‘Amu da Kristi† Zamawawa'a shi, amma amu da za na Asula a lyunguyi n lapula ure adama a yi.’ ◇ ²⁹ Kasa'avu tsu 'yawa ta ubata u na vali vu kasa'avu ri. I'utsa i vali'i u tsu zangana ta obolo na ayi, na wu uwwa udyo wa yi. Amu i'utsa i vali vu kasa'avu i da, n yuwan ta mazanga ma abunda a na u lyuwai aci. ³⁰ Ayi gba na a ciga a 'yuwan u dashishi, amu waru n jebushe.”

Za na tawai diga zuva

³¹ Reve Yahaya lyuwa elime na adanshi u damma, “Za na tawai diga zuva u la'a ta ama suru tsugbain. Za na tawai diga o uvadi za vu uvadi da, waru adanshi o uvadi a da u ri a yan. Za na gba tawai diga zuva u la'a ta ama tsugbain suru. ³² U damma ta ili i na we enei ni ili i na wu uwwai, agba ama a usu ili i na u dammai shi. ³³ Vuma na ushiyi ikaka ya yi, u roco ta u usu ta ili i na Asula a dammai amayun a da. ³⁴ Vuma na Asula a lyunguyi u tsu damma ta adanshi a Asula, adama a na Asula a ca yi ta ucira u Ruhu va yi tapu. ³⁵ Dada u ciga ta Mawun lon, da da u ca niyi ucira a aci e ili suru. ³⁶ Vuma na ushiyi Mawu'un u ta tsura wuma u babu ukotu, amma aza a na a yuwain tsutoni na Mawu'un shi, aa tsura

◇ 3:28 Yah. 1:23; Isha. 40:3.

wuma shi. Ama o ndolo a ta dana o sowuso atsumalima e ekere a Asula babu ukotu.”

4

Yesu yuwan ta adanshi na ka va Samariya

¹ Yesu tsurusa ta aza a na a ususu niyi reve u rumbusu le. Reve Afarishi a uwwa a na aza a na oo tonon yi'i a la'a ta aza a Yahaya abunda. ² (Yesu rumbusu ama'a na aciyayi shi, amma ojoro a yi a da u zuwai a rumbusu le.) ³ Yesu reve ta a na Afarishi a uwwa ta adama a yi, da da u lyawai Yahuda, reve u reme mmalu a kamba Galili.

⁴ Ure'e wu utulai ta nu upasu wa Samariya.† ⁵ Ayi a mmalu upasu'u, avu u rawa lyuci na a tsu de Saka, za na ri zuzu ni ida i na Yakubu cayi Isuhu mawun ma yi. ⁶ Urana a tyo aci da da Yesu rawai ooko'o a Yakubu. Avu u kuna adama a mmalu ma alanga n na u yuwain, da da u danuyi zuzu no ooko'o'o.

⁷⁻⁸ Ana ojoro a yi a uwai a lyuci a tsula ilyalya, avu ka va Samariya ro tawa o ooko'o'o adama u kene mini. Da da Yesu damma niyi, “Ne'e mu mini n sowo.”

⁹ Reve u uwa asalama adama a na aza a Isra'ila a tsu kiralai na ama a Samariya shi. Da da u damma niyi, “Avu vuma va Isra'ila da, amu gba ka va Samariya da. Adama a nye vaa pati mu mini mo oso?”

¹⁰ Avu u usu yi, “Vu reve ili i na Asula a cigai u ca wu shi, waru vu reve vuma na aa patishi wu mini shi. Na shi vu reve, vu shi ta pati mu mini ma wuma.”

¹¹ Avu u damma, “Zagbain, vu ri na aaguga shi, waru ooko'o'o u ta aru'un. Te da vaa tsura mini ma wuma'a? ¹² Akaya a tsu Yakubu† da kapaa ntsu ooko'o'o, reve ayi na ama o u'wa a yi ni inama ya aguba ya yi o sowo mini o ooko'o a nda. Vu la'a ta Yakubu tsugbain?”

¹³ Avu Yesu usu, “Za na suru sowoi mini mo ooko'o a nda u ta dashi uwwa akuli. ¹⁴ Amma aza a na oo sowo mini ma na maa ca le aa dashi uwwa akuli shi. Mini ma na maa ca le u to o'wo gashi lyusu mini pe atsuma e le, za na aa ca le mini ma wuma u na woo koto shi.”

¹⁵ Reve u damma yi, “Zagbain, ca mu mini'i adama n dashi uwwa akuli wan.

Waru adama n dashi tawa pa mekene ma mini wan.”

¹⁶ Avu u damma yi, “Yawa vu de vali va wu avu i tawa ra.”

¹⁷ Reve u usu, “N ri na vali shi.”

Avu Yesu usu, “Amayun a da a na vu dammai vu ri na vali shi. ¹⁸Vo olo ta de ali o ton, agba za na vu ri nden na ayi gogo, vali va wu da shi. Vu damma mu ta amayun.”

¹⁹ Reve u damma, “Zagbain, n reve ta avu vumavasula da. ²⁰Nkaya n va n yuwaan ta Asula aganda a Masasan ma Gerizim, agba adu aza a Isra'ila i damma ta Urishelima da goon ubata u na aa yuwan aganda.”

²¹ Avu u damma yi, “Usu mu, ka, mantsa mo ta lo a tawa ana ama aa yuwaan Dada aganda ko a masasan ma nda ko atsuma a Urishelima shi. ²² Adu aza a Samariya ke'en da i revei adama a za na yaa yuwusaan aganda, atsu gba aza a Isra'ila tsu reve ta ili ya abunda adama a yi, adama a na aza a Isra'ila a da aa damma cine Asula aa wawusa ama. ²³ Mantsa mo ta lo a tawa, amayun, mantsa'a ma rawa ta de, ana Ruhu va Asula aa zuwa ama a yuwaan Asula aganda ununa ayi u ri. Ele da aza a na Dada cigai a yuwaan yi aganda. ²⁴ E tse ene Asula shi, adama o ndolo aza a na a yuwaan yi aganda na a 'yuwan a ciga a yuwaan yi na yeni ye esu wan, amma atsuma a ruhu na amayun.”

²⁵ Avu ka'a u damma, “N reve ta a na Zamawawa ri lo a tawa. Ayi da za na a tsu de Kristi. Nu u tawa, u ta cuduwa tsu ili biti.”

²⁶ Avu Yesu damma, “Amu, za na aa yuwusan adanshi gogo'o, amu da ayi.”*^o

Ojoro a kambata o oko'o

²⁷ A mantsa'a, reve ojoro e Yesu a kambushi, reve a uwa asalama a na a cina niyi a adanshi na ka'a. Agba ko vuma ta gura ece ka'a, “Nye vu cigai?” shi. Ko e ece Yesu, “Nye i zuwai vaa yuwusan adanshi na ayi?” shi.

²⁸ Avu ka'a u lyawa lo meden ma mini ma yi o oko'o. Reve u kambata a lyuci dada u dammai ama suru, ²⁹ “Tawai ye ene vuma na damma numu ili i na n yuwain de suru! Ko u ta gura o'wo ayi da Kristi

Zamawawa'a?” ³⁰ Reve o uta a lyuci a 'yawa ya Yesu.

³¹ Ele atsuma e ili i ndolo, avu ojoro e Yesu a uwa a dansaa yi, “Manlu, yuwan ankuri, lyuwa ili i ro.”

³² Avu gba u damma le, “N ta ni ilyalya i na i revei shi.”

³³ Reve a uwa mecilei, “Vuma ro tawaa yi ta de ni ilyalya?”

³⁴ Avu u damma, “Ya'a va, nna n yuwan ili i na za na lyungu numu cigai n yuwan ili i ta i da ni ilyalya, waru ya'a va nna n koto ulinga wa yi ili i ta i da ni ilyalya. ³⁵ I ta nu udammu, ‘Na a yuwan woto nashi ama o to boloto a yuwan ugasa!’ Amma n ta dansaa du i kalyuwa mejege, i te ene a na ishina i kutsai azama ugasa. ³⁶ Za na ri o ugasa u ta ushishi atsupu, waru u to bolotosu itana yu uduma adama a wuma u na woo koto shi. Adama o ndolo a mantsa ma ta za vu ca'an na za vu ugasa a ta mazanga obolo. ³⁷ Pa nda udammu u nda amayun a da, ‘Vuma ro a cu'usan, za ro waru o ugasa.’ ³⁸ N lyungu du ta i gasa ili i na i lingai shi. Ozo o ro a da a yuwain ulinga'a, adu gba avu i koso ulinga u le, waru reve i tsura akunda a du.”

Ama a Samariya na abunda a ca ta okolo

³⁹ Reve ama a Samariya a lyuci ndolo na abunda a ca Yesu okolo e le adama e ili i na ka'a u dammai, “U damma mu ta ili i na n yuwain de biti.” ⁴⁰ Ana aza a Samariya a rawai ya Yesu, reve a pati yi u danu ne ele, dada wa asai pe ayin e re. ⁴¹ Reve ama na abunda a ca okolo adama e ili i na u dammai.

⁴² Avu a damma ka'a, “Nu ufaru tsu ca ta Yesu okolo adama a adanshi a wu, amma gogo tsu ca ta okolo adama a na tsu uwwa niyi na aciyatsu. Tsu reve ta a na vuma nda na amayun ayi da Zamawawa vu uvadi.”

Yesu kambatoi mawun ma zagbain gbaga

(Mat. 8:5-13; Luk. 7:1-10)

⁴³ Ana a yuwain ayin e re'e, reve Yesu kara a tyo Galili. ⁴⁴ (U damma ta de, a na vumavasula tsu tsura tsugbain a lyuci va yi shi.) ⁴⁵ Ana u rawai Galili, reve ama o upasu'u a ushi yi. E ene ta de ili i na u

* **4:26** Aza a Isra'ila e reve ta danshi “amu da” aala a Asula a da. Pa nda Yesu to rocosu ka'a ayi da Zamawawa'a.

o **4:26** Mta. 3:14.

yuwain a Abuki a Mapasa atsuma a Urishe-
lima adama a na a shi ta de fo.

46 Ayi atsuma a Galili, reve u kamba a
malyuci ma Kana ubata u na u kambatoi
mini masayan. Vuma ro za tsugbain ubata
u mogono ta nden a lyuci va Kafarnahum,
ulobo wa yi u tu ubanakun. 47 Ana wu
uwwai a na Yesu uta ta diga Yahuda avu u
rawa Galili, avu u rawa ya'a yi, avu u pati
yi u tawa Kafarnahum u kambato mawun
ma yi gbaga, adama a na mawu'un u shi a
gan makuwaa.

48 Avu Yesu damma yi, "Na ye ene iroci
yi ili ya asalama ni ili i sa'avu shi, yaa usu
shi."

49 Reve zagbai'in u damma yi, "Manlu,
tawa kafu mawun ma va ma kuwa."

50 Dada u damma niyi, "Wala a tyo o
u'wa, mawun ma wu maa kuwa shi."

Reve vuma'a u usu ili i na Yesu damma
niyi, avu u kara a tyo o u'wa. 51 Ayi a
tyo, reve agbashi a yi a ga'aton yi avu a
damma yi, "Mawun ma wu ma baruwa ta."

52 Avu we ece le mantse ma na mawu'un u
kambai gbaga, reve a usu, "Ubanaku'un u
lyawa yi ta yon rumu ta vu urana."

53 Dada'a u reve ta a na na rumu ta gan da
Yesu dammai, "Mawun ma wu maa kuwa
shi." Dada vuma'a na aza a na a ri nden o
u'wa wa yi suru a cayi Yesu okolo e le.

54 Ayi da ulinga wa asalama† we ire u na
Yesu yuwain a Galili ana wu utai Yahuda.

5

Yesu yuwain opocino urana wa Ashibi

1 Ana ili i ndolo i kotoi, avu Yesu kara
a tyo Urishelema adama a abukit a aza a
Isra'ila o ro. 2 Atsuma a lyuci'i, mabata
ma na a tsu de Betesda na Tsu'arama†
ma dana ta lo zuzu nu unantsu u na a tsu
de Unantsu wi Ikyon. A yuwan ta kwa'a
a mukisa n ton ukandaruwu a mabata'a.
3 A mukisa n ndolo, aza o ubanakun na
abunda a tsu danusu ta lo, ozo o ro nrumba
n da, ozo o ro waru akutsuma, ozo o ro
waru gba shi ozo o osowi a lipu. [A ta
pura mantse ma na malingata ma Asula
ma lukuta mini'i 4 adama a na mantse a
tyo mantse malingata'a ma tsu cipa ta a
mini'i, reve u lukuta yi. Nu u lukuta yi

u koto, avu vuma na fara dasai pe reve u
tsura opocino a banakun na a damatosun
yi suru.]* 5 Vuma ro dana ta lo ubanakun
a'wan mata'atsu na kunla. 6 Yesu ene yi ta
nven, avu u reve a na vuma ndolo jima ta
ubanakun. Dada we ece niyi, "Vu ciga ta
voo o'wo gbaga?"

7 Avu u usu, "Zagbain, u ri n yuwan shi,
adama a na n ri na za na ee shede mu a uwa
a mini'i shi, mantse ma na a lukutai mini.
Na n ciga ma'uwaa avu nanza fara uwaa
mu."

8 Reve u damma yi, "Yon mishin, vu tara
aavalu a wu, avu vu wala."

9 Babu usan avu vuma'a u kambushi
gbaga. Avu u tara aavalu a yi reve u kara.

Urana wa Ashibit u da ili i ndolo i farai.
10 Ana azagbain a Isra'ila e enei vuma
ndolo na aavalu a yi, dada a damma niyi,
"Ana'an Ashibi a da! Wila u lyawa a na
vuma ro a tanu aavalu a yi o urana wa
Ashibi shi."

11 Avu u usu, "Vuma na kambato numu
gbaga u damma mu ta, 'Tara aavalu a wu,
avu vu wala.' "

12 Reve e ece yi, "Vuma ne da damma
nuwu vu yuwan cu'un vu ulinga u nda?"

13 Agba u reve ko vuma ne da kambato
niyi gbaga'a shi, adama a na ama a dana
ta lo abunda lon, waru cina Yesu kara de
sanyi.

14 A 'yawa de, avu Yesu ga'an na vuma'a a
Aa'isamapada avu u damma yi, "Kalyuwa,
vo o'wo ta gbaga gogo. Vu lyawa mayan
mo unusu tsara ili i na i la'ai ili i nda i
cina wu wan." 15 Reve vuma'a u 'yawa
u damma azagbain a na Yesu da kambato
niyi gbaga.

16 Adama o ndolo, reve azagbain a
Isra'ila a fara a casu Yesu atsumalima a na
u ta yuwusan cu'un vi ili i ndolo o urana wa
Ashibi. 17 Avu gba Yesu damma le, "Kuci da
Dada va aa yuwusan ulinga, ne da fo maa
lyuwa elime nu ulinga." 18 Adama o ndolo,
avu azagbain a Isra'ila a zamishi ure u na
o una yi, adama a na u 'yuwain o toni wila
wa Ashibi. Amma ili i na i la'ai uwuyan
ayi da, u damma ta Asula a da Dada va yi,
za na zuwa niyi wo o'woi unata na Asula.

Dada ca ta Mawu'un ucira

* 5:4 Akuci a atagada a ri na guzu nda shi.

¹⁹ *Avu* Yesu usu, “N damma *du* amayun, babu ili i na Mawun waa yuwan na aciyayi, amma ili i na we enei Dada a yuwusan, dada fo waa yuwusan. Ili i na Dada yuwain suru, dada fo Mawun u tsu yuwan goon. ²⁰ Dada u ciga *ta* Mawu'un, dada u roco niyi ili i na waa yuwusan suru. Waru u to roco yi ili i na i la'ai nda mgbain, tsara suru n *du* yo o'wo a asalama. ²¹ Cine Dada tsu 'yasan ama atsuma a akwakwa *avu* u ca le wuma, ne da fo Mawu'un waa ca aza a na u dangwai wuma. ²² Babu vuma na Dada u ge'etoi, amma u zuwa *ta* Mawu'un za vu uge'etosu wa ama suru. ²³ Dada ciga *ta* ama suru a ca Mawu'un tsugbain, cine a ca niyi tsugbain. Na ama a 'yuwan a ca Mawu'un tsugbain, unata u da a na a 'yuwain a ca Dada za na lyungu niyi tsugbain.

²⁴ “Amayun a da maa dansaa *du*, vuma na uwwai ili i na n dammai *avu* u usu za na lyungu numu, u *ta* na wuma u babu ukotu. O kototo vuma ndolo shi, amma u pasa *ta* ukwa a tyo wuma. ²⁵ Amayun a da maa dansaa *du*, mantsa mo *ta* lo a tawa waru u *ta* pa ana akwakwa aa uwwa udyo u *va* Mawun ma Asula, aza a na a uwwai a *ta* tsura wuma. ²⁶ Dada da ri nu ucira u na waa ca wuma, waru u ca *ta* de Mawu'un cu'un vu ucira u ndolo. ²⁷ Waru u ca *ta* de Mawu'un ucira u na wee ge'eto ama suru, adama a na ayi Mawun ma Vuma ma da.

²⁸ “She yo o'wo a asalama adama a nda wan. Mantsa mo *ta* lo a tawa ana akwakwa atsuma a ason aa uwwa udyo wa yi, ²⁹ *avu* o uta atsuma a ason. Aza a na a yuwain isa'ani a *ta* 'yon a tyo a wuma, aza a na gba a yuwain iwuya a *ta* 'yon a tyo ubata u na oo kototo le.”

Yesu Mawun ma Asula ma da

³⁰ *Avu* Yesu lyuwa elime na adanshi, “Babu ili i na maa yuwan na aciyava. Dada da lyungu numu, ayi da waru za na roco numu cine mee ge'eto. N tsu ge'eto *ta* ulobonu, adama a na n ta yuwusan itoni na ayi, waru n tsu yuwan ili i na maa uwwaa aciyava uyo'o shi.

³¹ “Na amu da n yuwain adanshi adama a aciyava goon, babu za na aa zuwaa mu at-suvu. ³² Amma za na aa yuwusan adanshi

adama a *va* *ta* lo, waru n reve *ta* adanshi adama a *va* amayun a da.

³³ “I lyungu *ta* nlingata a 'yawa ya Yahaya, *avu* gba u damma le amayun. ³⁴ Ko na wo o'woi adanshi a vadilima o roco ko zane da n ri shi, amma n yuwaan *du* *ta* adanshi ne ele adama i tsura iwawi. ³⁵ Yahaya ikanasa *ta* gashi fitila na a dabai, waru i zangana *ta* a na a ca ndu ekan a yi a mantsa wa'a.

³⁶ “Amma ili i gbain i ro i *ta* lo i na i la'ai Yahaya i na yoo rocosu amayun adama a *va*. N ta yuwusan adama e ili i na Dada zuwa numu n yuwan! Ili i nda suru i to rocosu a na Dada da za na lyungu numu. ³⁷ Dada na lyungu numu fo ta yuwusan adanshi adama a *va*, agba koto yu uwwa udyo ko ye ene yi shi. ³⁸ I zuwa adanshi a yi o okolo a *du* shi, ayi da i zuwai *adu* i kudai a usu a na amu da za na u lyunguyi. ³⁹ I te petelyuwushe atsuma a Adanshi a Asula a majiyan i *ta* tsura wuma u babu ukotu. Adanshi a Asula a nda waru u yuwan *ta* adanshi a *va*! ⁴⁰ Suru na ne i 'yuwan *ta* a tawa ya'a *va*, tsara n ca *du* wuma u babu ukotu.

⁴¹ “N ri e izami yi ica ya ama shi. ⁴² Amma n reve *du* *ta*. N reve *ta* ko vuma *ta* atsuma a *du* ciga Asula shi. ⁴³ N tawa *ta* atsuma a ala a Dada, agba i usu mu shi. Agba i tsu usu *ta* ama a na a tawai adama a aciyele. ⁴⁴ Vani *du* i tsu ciga *ta* i tsura ica ya aciyadu, agba i tsu yuwan atyo a na yaa yuwan, tsara i tsura ica e ekere a Asula goon shi. To, cine yaa usu mu?

⁴⁵ “Agba amu da maa 'yawa na adanshi a *du* ubata wa Dada shi. Musa da aa 'yawa na adanshi a *du*! Ee, Musa za na yaa zuwusa okolo waa kamba *du*. ⁴⁶ Musa dana *ta* adama a *va*. Ni i shi i usu Musa, i shi *ta* usu mu. ⁴⁷ Ni i usu ili i na Musa danai shi, to, cine yaa usu ili i na n dammai?”

6

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton
(*Mat. 14:13-21; Mak. 6:30-44; Luk. 9:10-17*)

¹ Ana ili i ndolo i farai, *avu* Yesu kara a tyo upasalai u Mala ma Galili (za na a tsu de Mala ma Tibariya). ² Abajini o obolo o toni yi *ta*, adama a na e ene yi *ta* de

ana u yuwain iroci yi ili ya asalama, ana u kambatōi azā o ubanakun gbaga.

³⁻⁴ Mantsa mā Abuki a Mapasa ma aza a Isra'ila ma yuwan tā zuzu, āvu Yesu 'yawā a masasan obolo no ojoro ā yi, reve ā danu. ⁵ Ana Yesu enei abajini o obolo a ama ā tawā ubatā wā yi, reve we ece Filibu, “Te dā tsāa tsurā ilyalya i na tsāa lyuwato ama a nda?” ⁶ (Yesu ece tā Filibu yeci i nda, tsarā u lyungwā yi, adama a na u reve tā dē ili i na waa yuwan.)

⁷ Āvu Filibu usu, “Ikebe yu ulivu ukpakure (200)* aa gura tsula ilyalya i na zuru a lyuwa ko ke'en shi.”

⁸ Atsumā o ojoro ā yi, reve Andarawu mawun mā anāwu mā Bituru ma damma, ⁹ “Apa ulobo u ro za na ri no opopofu a yitabō† o ton nā mugula mu u'yewu n re. Agba ko cine a yuwain aa rawa le shi.”

¹⁰ Āvu Yesu damma le, “Dammai ama'a ā danu.” Ubātā'ā u danā tā na anlya o utanu lon. Ali ukpakukupa uton (5,000) u dā ā danuyi ubatā u ndolo'o. ¹¹ Reve Yesu tara opopofu'u, āvu u godyoo Asulā adama a na u ca nle. Āvu u ca e ne'eshen ali a na ā ri lo nden. Ne dā fo u yuwain nā mugula'a, hali suru nle a tama ā cuwan.

¹² Ana a tamai ā cuwan, dāda u dammai ojoro ā yi, “Bolotoi akapi a na a buwai. She tsu lungusāi ko ili wan.” ¹³ Dāda o bolotoi akapi o opopofu a yitabo a na a buwai, āvu o shiton asaka kupa ne ejere. ¹⁴ Ana ama e enei ili ya asalama i na Yesu yuwain, reve a damma, “Amayun, ayi dāda Vumavasulā langā na ri lo ā tawā atsumā o uvadi.” ¹⁵ Yesu reve tā a na ama ā ri e ifobi tsarā ā tawā ā kambatō yi wo o'wo mogono me le nu ucira, dāda gba u karāi ā tyo a agadī ayi ā nde'en.

Yesu wala tā a mini

(Mat. 14:22-33; Mak. 6:45-52)

¹⁶ Ana urana u riyai, reve ojoro ā yi ā karā ā cipā zalā mala. ¹⁷ Ana ubatā u rumbanai, agba babu Yesu tawā ubatā u le. Āvu a uwa a wantsun adama a pasalai ā tyo Kafarnahum. ¹⁸ A mantsa mo ndolo abajini o upepu a lapusa tā, āvu u yuwusan

abajini abajini e ikefu i mala. ¹⁹ Ana ojoro ā luwai ā tyo e memere ma mala'a,† āvu e ene Yesu a mmalu zuva mini. Āvu u lyuwa elime nā mmalu ā tyo ubatā u na ā ri, dāda a uwwai wovon lon. ²⁰ Dāda u damma nle, “Āmu da. She yu uwwa wovon wan.” ²¹ Āvu a shi a ciga a tara yi a wantsun. Babu usan, āvu wantsu'un u rawa ubatā u na a cigai ā tyo.

²² Ana usana u tawai, ama a na a buwai upasu u ndede e reve tā a na wantsun u tā u dā u shi de. E reve tā a na Yesu uwai pe a wantsu'un obolo no ojoro ā yi shi, amma ā karā tā a lyawa yi. ²³ Antsun o ro o utā tā dē ā lyuci va Tibariya, āvu e isawan zuzu nu ubatā u na Zagbain godyoyi Asulā adama o opopofu a na ama a tamai. ²⁴ Ana obolo a ama e enei dē Yesu shi, ko e enei dē ojoro ā yi shi, āvu a uwa a antsun a pasa ā tyo a mbangā ma Kafarnahum tsarā a zami yi.

Yesu dā opopofu a wuma

²⁵ Ana ā 'yawai a cina niyi de, reve e ece yi, “Manlu, cine vu yuwain dāda vu rawushi pa nda?”

²⁶ Dāda Yesu usuyi, “Amayun a dā maa dansaa du, i te izami i va adama a na i tamai opopofu hali i cuwan. Agba i ri e izami i va adama a na ye enei iroci yi ili ya asalama i va shi. ²⁷ She i zuwa ucira u du e izami yi ilyalya i na yaa langā wan. Amma, i zuwa ucira u du e izami yi ilyalya i na yaa ca wuma u babu ukotu. Ayi dāda ilyalya i na Mawun ma Vuma maa ca du, adama a na Dada Asulā o roco tā u usu tā Mawu'un.”

²⁸ Dāda e ece niyi, “Nye i dā Asulā a ciga ntsu tsu yuwan?”

²⁹ Reve u usu, “Apa ili i na Asulā a ciga ndu i yuwan: I usu vuma na u lyunguyi.”

³⁰ Āvu a damma, “Nā vu ciga tsu usu wu, yuwaan tsu ili ya asalama. Nye vaa yuwaan tsu? ³¹ Nkaya n tsu n tama tā mana† atsumā o una. A dana yi tā pe atsumā a Adanshi ā Asulā, ‘U ca tsu tā opopofu diga zuva tsarā tsu tama.’ ” ◇

³² Reve Yesu damma, “Amayun a dā maa dansaa du, Musa dā za na ca ndu opopofu diga zuva shi. Dada vā dā za na aa casu

* **6:7** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi dā “dinari ukpakure (200).” Kalyuwā Ucufluwu wi “Ikebe.”

† **6:19** Ayi ubatā'ā u damma tā, “mili ta'atsu ko azā a nashi.” Mili ta'atsu ko nashi unatā u dā u ri na kilomita ton ko tali. ◇ **6:31** Mta. 16:4-15.

opopofu a amayun diga zuva. ³³ Waru opopofu a na *Asulā* a cayi, *ayi dāda* za na *tawāi* diga zuva reve u ca *uvadī* wuma.”

³⁴ Reve ama'a a usu, “Zagbain, ca tsu opopofu o ndolo kuci.”

³⁵ Dada Yesu dammai, “*Amu dā* opopofu a na a tsu ca wuma. Vuma na *tawāi ubāta* u *vā* suru *wāa dāna* na *ambulu shi*, waru za na usu numu suru waa uwuwa akuli shi. ³⁶ N damma *du tā dē* ye ene mu *tā*, agba suru *nā* ne i usu mu shi. ³⁷ Dada ca mu *tā* ama a *vā*, suru nle a *tawā ya'a* *vā*, agba maa 'yuwan le shi. ³⁸ N *cipā tā* diga zuva *tsarā* n *yuwan ili* i na *Asulā* a *cigai* n *yuwan*, agba ili i na n *cigai* shi. ³⁹ Apa ili i na za na *lyungu* numu *ciga* numu n *yuwan*: N *ciga* n 'yuwan n *lamba* ko vuma *tā atsuma* a aza a na *Asulā* a ca numu wan, n *ciga* n 'yuwan n 'yaṣan le o urana wu ukosu. ⁴⁰ Aza a na e enei Mawu'un, *avu a* usu yi a *tā tsurā* wuma u babu ukotu, waru n *tā 'yaṣan* le o urana wu ukosu. *Ayi dā* ili i na *Dada vā* *cigai*.”

⁴¹ *Avu* ama a uwa a yuwusan adan-shawuya a aci a yi, adama a na u dammai, “*Amu dā* opopofu a na a *cipai* diga zuva.”

⁴² *Avu* a damma, “*Ayi nda ayi dā* Yesu, ulobo *wā Isuhu*. Tsu reve *tā dada nā* mma *vā* yi. Cine waa damma, ‘N *cipā tā* diga zuva?’ ”

⁴³ Dada Yesu aa damma, “*Lyawai* adan-shawuya. ⁴⁴ Dada *dā* za na *lyungu* numu. Babu za na *aa tawā ubāta* u *vā*, she *nā* Dada *dē* yi a *tyo ya'a* *vā*, waru n *tā 'yaṣan* vuma ndolo o urana wu ukosu. ⁴⁵ *Amaṣulā* a *dāna tā*, ‘*Asulā* o to rito le suru.’ ⁴⁶ Za na zuwayi Dada atsuvu, *avu* u rito ili i na woo ritosu yi, u *tā tawā ya'a* *vā*. ⁴⁶ Babu za na enei *dē* Dada, she *amu* za na *Asulā* a *lyunguyi*. *Amu dā* a *nde'en* goon me ene niyi.

⁴⁷ “N ta dansaa *du* amayun, za na usu numu suru u *tā nā* wuma u babu ukotu. ⁴⁸ *Amu dā* opopofu a na a tsu ca wuma. ⁴⁹ Nkaya n *du* n *tama tā* mana† o ogozo, a *tyo dē* reve a *kuwā*. ⁵⁰ Apa nda opopofu a na a *cipai* diga zuva a *tyo* o *uvadī*. Vuma na *tamai* opopofu a *nda wāa* *kuwā* shi suru suru. ⁵¹ *Amu dā* opopofu a na a tsu ca wuma, za na *cipai* diga zuva. Vuma na

tamai opopofu a *nda* suru *wāa* *kuwā* shi. Opopofu a na *maa* ca *du* lipu *vā dā*, za na *maa* ca *tsarā* ama o *uvadī* a *tsurā* wuma.”

⁵² *Avu* aza a *Isra'ila* a uwa mawasan *vani* le, adansa, “Cine tsa *dā* vuma *nda* a ca tsu lipu *vā* yi tsu *tama*?”

⁵³ *Avu* Yesu usu le, “N damma *du* amayun, ni i *tama* lipu *Mawun* ma Vuma waru i *sowo* mpasa *mā* yi shi, *yāa* *tsurā* wuma u babu ukotu shi. ⁵⁴ Aza a na a *tamai* lipu *vā* waru o *sowoi* mpasa n *vā*, a *tā* *tsurā* wuma u babu ukotu, waru n *tā 'yaṣan* le o urana wu ukosu. ⁵⁵ Lipu *vā* *ilyalya* ya amayun i *dā*, waru mpasa n *vā* ili yo oso ya amayun i *dā*. ⁵⁶ Aza a na a *tamai* lipu *vā* waru o *sowoi* mpasa n *vā* o to *obolo* nā *amu*, waru *amu* n to *obolo* ne ele. ⁵⁷ Dada *vā* za na *ri* wuma *dā* *lyungu* numu, *amu* fo n *tā* wuma adama e ili i na *Dada vā* *yuwain*. Adama o ndolo, za na *tama* numu *tā* *yuwan* wuma adama e ili i na n *yuwain*. ⁵⁸ *Amu dā* opopofu a amayun a na a *cipai* diga zuva. Vuma na *tamai* opopofu a *nda* suru, u *tā* *tsurā* wuma u babu ukotu. Agba *wāa* *kuwā* cine nkaya n *du* n *kuwā* shi, ko na a *tamai* mana.”† ⁵⁹ Yesu *yuwan tā* adanshi a *nda* suru *ayi* pe a yuwusan uritosu *atsuma* a *aa'isa*† a *Kafarnahum*.

Ama nā abunda a lyawa tā itoni ya Yesu

⁶⁰ Ana aza a na oo tonon Yesu a uwwai ne, *avu* a damma, “Ili i *nda* i tu *usan* u na vuma ee reve. Cine ama a usu adanshi a *nda*?”

⁶¹ Yesu reve *tā* a ta adan-shawuya. Dada we ecei, “Ili i *nda* u *balā* *du tā*? ⁶² To nye yaa *jiyan* *nā* ye ene mu, *Mawun* ma Vuma, a *kamba* zuva waru? ⁶³ Ruhu *dā* tsu ca wuma u babu ukotu. *Ucira* u vuma waa gura *yuwan* ili shi. Adanshi a na n *yuwain* *dā* a zuwa *ndu* i *tsurai* Ruhu *vā* *Asulā*, za na tsu ca wuma. ⁶⁴ Agba ozo o ro a *du* a ca okolo shi.” (O ufaru, Yesu reve *tā dē* aza a na a cayi okolo shi, *nā* vuma na *aa* *wina* yi.)

⁶⁵ Reve Yesu damma, “Adama o ndolo a *dā* n dammai, ‘*Nā* Dada *tawāa* *nā* vuma *ubāta* u *vā* shi, vuma ndolo waa gura *tawā* shi.’ ”

⁶⁶ Adama e ili i na Yesu dammai, *dāda* aza a na oo tonon yi *nā* *abunda* a *vadalai*, *avu* a *lyawa* *itoni* *yā* yi.

⁶⁷ Dada we ecei *Kupanejere'e*, “*Adu* fo i ta *ciga* i *karā*?”

⁶⁸ Reve Simo Bituru usu yi, “Zagbain, ya zane da tsaa tyo? Vu ta ni idanshi i na i tsu ca wuma u babu ukotu. ⁶⁹ Tsu ca ta okolo, waru tsu reve ta a na avu da Za va Akiza va Asula'a.”

⁷⁰ Reve Yesu usu, “N dangwa du ta Kupanejere.† Agba za ta atsuma a du Mekenkesu ma da!” ⁷¹ Yahuza ulobo wa Simo Iskariyoti da Yesu yuwusain adanshi a aci a yi. A tyo o ukosu u ta wina Yesu, ko na wo o'woi za ta da atsuma a Kupanejere'e.

7

Muwun ma anawu ma Yesu n usu ili i na u dammai shi

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, avu Yesu garasa upasu wa Galili, adama a na u ciga u 'yawa upasu wa Yahuda shi, adama a na azagbain a Isra'ila a ciga ta o una yi.

² A mantsa'a Abuki o Ogodo o Ucuwusan* a aza a Isra'ila a yuwan ta zuzu. ³ Dada muwun ma anawu ma yi n damma niyi, “Vu lyawa ubata u nda reve vu kara a tyo Yahuda, tsara aza a na oo tono wu e ene ili ya asalama i na vaa yuwusan. ⁴ Vuma na cigai ama suru e reve ili i na waa yuwusan, u tsu pa'aton aciyayi shi. Na vaa yuwusan cu'un vi ili i nda, to, utaa aciyawu a alanga eteshe.” ⁵ Ko muwun ma anawu n usu shi.

⁶ Dada Yesu damma nle, “Gogo da mantsa ma na ma kara shi. Amma ya'a du, mantsa suru wu ntsaa du ta. ⁷ Ama o uvadi u nda aa 'yuwan du shi. A 'yuwan mu ta adama a na n damma nle a ta yuwusan ili i iwuya. ⁸ 'Yoyin i kara a 'yawa ubata wa abuki. N ri ufofu u na ma 'yawa de shi, adama a na mantsa ma va koto ma yuwan shi.” ⁹ Ana Yesu dammai tsundolo, avu wi isawan pe atsuma a Galili.

Yesu yuwan ta uritosu a Aa'isamapada

¹⁰ Ana muwun ma anawu n kara a tyo ubata wa abuki'i, ayi fo u 'yawa ta de usokowu, u 'yawa a alanga e eteshe shi. ¹¹ Azagbain a Isra'ila a ciga ta e ene yi ubata wa abuki'i, dada a lyuwai elime na yeci adansa, “Te da gba u ri?”

¹² Atsuma o obolo'o, ama na abunda a yuwusan ta adanshi na yemeni a aci e Yesu. Ozo o ro a damma a na, “Vuma va abula da.”

Ozo o ro gba a damma, “Ama a da waa yuwusaan epen.”

¹³ Babu vuma na yuwain adanshi a yi a alanga e eteshe, adama a na a ta uwwusa wovon wa azagbain a Isra'ila.

¹⁴ O urana wa nashi wa abuki'i,† Yesu 'yawa ta a Aa'isamapada, avu u reme uritosu. ¹⁵ Aza a Isra'ila a yuwan ta asalama hali a damma, “Koto vuma nda danu e ekere a manlu shi. Cine tsa da u yuwan u reve ili i nda na abunda tsunda?”

¹⁶ Dada Yesu usuyi, “Ili i na moo ritosu ya'a va da wu utai shi, amma Asula a na a lyungu numu, ayi da u ca numu ele. ¹⁷ Na ama dangwa a yuwan ili i na Asula a cigai, e te reve uritosu u va ubata wa Asula u da wu utai, amma ya'a va da shi. ¹⁸ Ama a na aa yuwusan uritosu wi ili ya aciyele, e te izami yi ica e ekere a ama. Amma vuma na cigai akapi a cuwa za na lyungu niyi, amayun a da u tsu damma. U tsu yuwan epen shi, ko ke'en. ¹⁹ Musa ca du ta Wila'a, agba babu za na kuru niyi. Nye i zuwai i cigai yu una mu?”

²⁰ Reve ama'a a usu, “Vu ta no otoni a lima! Nan zane da gba a cigai o una wu?”

²¹ Dada Yesu usu nle, “N yuwan ta ili ya asalama i ta, avu suru ndu i kara a asalama. ²² Musa damma du ta i pada muwun n du uryumbu. (Nkaya n du n da n farai ulinga u ndolo, Musa da shi). I tsu pada ta mawun uryumbu, ko urana wa Ashibi u da. ²³ Ayi da nda i tsu pada ta mawun uryumbu o urana wa Ashibi adama i kuru Wila wa Musa. To, adama a nye i ri o upan na amu a na n kambatoi vuma ro gbaga o urana wa Ashibi? ²⁴ I lyawa uge'etosu adama a na ye enei cine ili i rotsoi. I yuwan uge'etosu wi ili i na ye enei amayun.”

Yesu Kristi Zamawawa da?

²⁵ A mantsa mo ndolo, avu ama a Urishe-lima o ro a dammulai, “Vuma na azagbain

* **7:2** A Abuki o Ogodo o Ucuwusan, aza a Isra'ila a tsu yuwan ta mazanga adama a na o kotoi ugasa. A tsu yuwan ta ogodo o ro lo a na aa dana a danu pe ajuma a ta. Ne da a tsu cuwan na cine nkaya n le n danuyi o ogodo a mantsa ma na a dana i agara atsuma o una a'wan amunga kafu a uwa e ida i na Asula a yuwaan nle nzuwulai. † **7:14** Rana kunla vu ukosu va Abuki O Ogodo o Ucuwusan a da.

a cigai o una dāda nda. ²⁶ Agba u ta yuwusan uritosu ubatā u na ama e ene yi waru a uwwa yi, agba babu vuma na putsaa niyi. She damma azagbagbain a usu tā a na ayi Zamawawa da na amayun. ²⁷ Amma tsu reve tā lyuci vuma nda'a. Agba na Zamawawa va amayun tawā, babu za na ee reve ubatā u na wu utai.”

²⁸ Yesu pe a yuwusan uritosu a Aa'isamapada, dāda u 'yasain udyo, “Ee, i reve mu tā, waru i reve tā lyuci va. Amu da n lyunguyi aciyava shi. Za na lyungu numu za va amayun da, agba i reve yi shi. ²⁹ Amma amu n reve yi tā, adama a na mu utā tā ubatā u na u ri, ayi da waru u lyungu numu.”

³⁰ Ana u dammai ili i nda, avu ama a shi a ciga e reme yi. Agba a tsurā vuma na gura ju'wan niyi shi, adama a na mantsa mo koto ma rawa shi. ³¹ Ama na abunda a usu tā Yesu. Dada a dammai, “Na Zamawawa u tawā, u ta gura yuwan ili ya asalama i na i la'ai ili i na vuma nda aa yuwusan?”

A lyungu tā adugari e reme Yesu

³² Ana Afarishi a uwwai obolo a adan-shi adama e Yesu, reve ele obolo na nan ganu a gbagbain a lyungu adugari a Aa'isamapada e reme yi.

³³ Avu Yesu damma, “N tā dāna obolo na adu woto meketeci, avu n kambā a tyo ubatā wu za na lyungu numu. ³⁴ A mantsa mo ndolo, i ta zami mu, agba yaa tsurā mu shi. Agba yaa gura 'yawā ubatā u na n ri shi.”

³⁵ Avu azagbain a Isra'ila a dammulai vani le, “Ubatā u ne u da vuma nda cigai u 'yawā hali na tsaa zami yi agba tsee ene yi shi? U tā 'yawā e ilyuci ilyuci ya Heleni† ubatā u na ama a tsu a ri nden tsarā u rito Nheleni† n na n ri de? ³⁶ Nye i da waa yuwusan majiyan ana u dammai, 'I ta zami mu, agba yaa tsurā mu shi', waru 'Yaa gura 'yawā ubatā u na n ri shi'?”

Mini ma na ma tsu ca wuma

³⁷ O urana wu ukosu wā abuki'i, za na ayi da abajini o urana, avu Yesu 'yon mishin dāda wu utayi udyo zuva, “Vuma na aa uwwusa akuli biti u tawā ubatā u va, reve u sowo. ³⁸ Cine Adanishi a Asulā† a dammai,

‘Vuma na usu numu suru, dōlu na tsu casu mini ma wuma mā tā dāna oo utusā atsumā a yi.’”† ³⁹ Yesu yuwan tā adanishi adama a Ruhu va Akiza. Koto Asulā a ca Ruhu'u shi, adama a na koto u 'yasān Yesu avu u ca yi tsugbain shi. Agba a tyo o ukosu, aza a na a usuyi Yesu a tsurā tā Ruhu'u.

Mawasan adama e Yesu

⁴⁰ Ana ama a uwwai adanishi e Yesu, dāda ozo o ro e le a dammai, “Ili i ro yi lo shi, vuma nda'a Vumavasulā langā va amayun da.”

⁴¹ Ozo o ro gba a damma, “Ayi da Kristi Zamawawa'a.”

Reve gba ozo o ro a damma, “Kristi Zamawawa oo utā diga Galili shi. ⁴² Adanishi a Asulā a damma tā Kristi Zamawawa to utā o ugundo u Mogono Dawuda waru a ta matsan yi Batalami, lyuci na Dawuda dānai nden.” ♦ ⁴³ Obolo a ama'a e ne'eshen tā ure adama e Yesu. ⁴⁴ Ozo o ro atsumā e le a shi tā a ciga e reme Yesu, amma babu za na gura ju'wan niyi.

Azagbain a 'yuwan tā a usu Yesu

⁴⁵ Avu adugari'i a kambā ubatā u nan ganu a gbagbain† na Afarishi, aza a na e ece nle, “Nye i zuwai i tawāi na Yesu pa shi?”

⁴⁶ Reve a usu, “Koto a tsurā vuma na dammai ili i na vuma nda dammai shi!”

⁴⁷ Dada Afarishi a usuyi, “Hali na adu fo Yesu pusan du tā ana? ⁴⁸ Ko ganu gbain ko Mafarishi mā tā atsumā a tsu a usu yi shi! ⁴⁹ Obolo a ama a nda koto e reve Wilā wa Musa shi. Asulā yuwaan le tā unā!”

⁵⁰ Nikodimu Mafarishi mā dāna tā lo, vuma na shi 'yawāi ya Yesu nu ufaru tsarā we ene yi. U damma le tā, ⁵¹ “Wilā u tsu u lyawa tsu tsu kototo ama babu tsu uwwa ili ya aguji i le shi. U ri ulobonu tsu ge'eto nle babu na tsu revei unusu u na a yuwain shi.”

⁵² Dada ele a dammai, “Upasu wā Galili u da vu utai fo? Kalyuwā Adanishi a Asulā ulobonu, vu te reve babu vumavasulā na oo utā diga Galili.”

[⁵³ Ne da obolo'o i kotoi, avu ama e bete'we a tyo a 'wa le.

† 7:38 Izk. 47:1; Zak. 14:8. Re re tā lo na aa gura jiyān ko zane da mini mo utai ya'a yi. 1) za vi itoni na 2) Yesu, ufaru wi iwawi. ♦ 7:42 2 Sam. 7:12; Mik. 5:2.

8

E reme t̄a aashakala

¹ Yesu gba u kara t̄a a tyo a Masasan ma Zetun. ² Ana usana u tawai, reve u 'yawisa a Aa'isamapada na wasasa. Ama suru a tawa t̄a ubata u na u ri, avu u danu u kara o ritosu le. ³ Reve munlu n Wila na Afarishi a tawa na ka na e remei e tsipere. Avu a zuwa yi wi isawan e memere ma ama. ⁴ Avu a damma, "Manlu, ka nda e reme yi t̄a atsuma e tsipere. ⁵ Wila wa Musa u rito tsu t̄a a na cu'un vu ka ndolo suru a vara yi na atali o una yi! Avu gba nye vu dammai?" ⁶ A yuwan yi t̄a cu'un yeci i ndolo tsara a lyungwa yi, waru e reme yi nu unusu.

Reve u kadato reve u yuwan idana e ida na aakatsu a yi. ⁷ Avu a yuwisan yi yeci adama a ka'a, a tyo o ukosu avu u gaduwa dada u damma nle, "Na vuma ro atsuma a du koto u yuwan unusu shi, lyawa wo o'wo za na aa fara vara yi na aatali." ⁸ Avu u kadatowisa u yuwan idana e ida.

⁹ Ana a uwwai ne, reve e bete'we aza a t̄a t̄a. Aza a kpakpara da a fara karai. A tyo o ukosu Yesu da na ka'a a buwai lo goon no obolo'o. ¹⁰ Avu u gaduwisa dada we eeci ka'a, "Te gba ama'a? Vuma ro buwa lo a na wee ge'eto wu shi?"

¹¹ Reve u usu, "Manlu, ko vuma buwa pa shi."

Dada u damma niyi, "To, ko amu moo kototo wu shi. Wala, agba she vu dashi yuwan unusu wan.]"*

Yesu da ekan o uvadi

¹² A tyo de, avu Yesu damma ama'a, "Amu da maa casu ama o uvadi ekan. Vuma na kuru numu suru u t̄a tsura ekan a na a tsu ca wuma, waru waa wala atsuma e irumbu shi."

¹³ Reve Afarishi a damma yi, "Ana vaa yuwusan adanshi a aciyawu, avu da goon vaa dansa a na ili i nda amayun a da. Tsu usu ili i na vu dammai shi."

¹⁴ Reve u usu, "Ee, n ta dansa ili i nda adama a aciyawa, amma waru amayun a da. N reve t̄a ubata u na mu utai, waru n reve t̄a ubata u na mee tyo. Adu gba i reve ubata u na mu utai nu ubata u na mee tyo

shi. ¹⁵ Adu da yee ge'etosu cine vadilima ee ge'etosu. Amu gba mee ge'etosu vuma shi. ¹⁶ Agba ko na n ge'eto, ure u na mee ge'etosu amayun a da, adama a na amu da a nde'en shi. Dada na lyungu numu to obolo na amu. ¹⁷ Wila u du u damma t̄a, na ama e re a yuwan adanshi a t̄a adama e ili i ro, i ciga i 'yuwan i usu ili i na a dammai. ¹⁸ Amu da vuma na yuwain adanshi adama a aciyawa, waru Dada na lyungu numu ta yuwusan adanshi a aci a va."

¹⁹ Reve e ece, "Te da dada va wu?"

Avu u usu, "I reve mu shi, agba i reve Dada va shi. Ni i shi i reve mu, i shi te reve Dada va fo." ²⁰ U damma t̄a ili i nda suru a mantsa ma na u yuwusain uritosu a Aa'isamapada, zuzu nu ubata u na a shi a zuwusa ikebe. Agba babu za na reme niyi, adama a na mantsa ma yi ma buwai.

Yaa 'yawu ubata u na mee tyo shi

²¹ Yesu dammisa t̄a Afarishi'i, "N ta kara n lyawa du, i ta zami mu, ne da waru yaa lyuwa elime nu unusu u du, reve i kuwa. Yaa 'yawu ubata u na mee tyo shi."

²² Avu azagbain a Isra'ila a damma, "U damma t̄a tsaa 'yawu ubata u na wee tyo shi. U ta a majiyan wu una aciyayi?"

²³ Reve u damma, "Adu ama o uvadi a na a ri zala da, agba amu o uvadi wa zuva u da n ri. Adu aza o uvadi a nda a da, agba amu za vu uvadi u nda u da n ri shi. ²⁴ Ayi da i zuwai n damma ndu i t̄a kuwa obolo nu unusu u na yaa yuwusan. Nni i 'yuwan a usu a na amu dada† za na n dammai n ri, babu ili i ro i t̄a kuwa atsuma a nusu du."

²⁵ Reve e ece, "Avu gba zane da vu ri?"

Avu u usu, "Amu da vuma na n tsu dansaa du n ri. ²⁶ N ta ni ili i na maa damma aci a du, waru ni ili ya abunda i na mee ge'eto a aci a du. Amma maa damma ili i na n ri ne ele shi. Adama a na za na lyungu numu amayun a da u tsu dansa kuci, waru n damma t̄a aza o uvadi ili i na u damma numu goon."

²⁷ Ama e reve a na waa dansaa le adama a Dada'a shi. ²⁸ Adama o ndolo a da u damma nle, "Ni i 'yasan Mawun ma Vuma zuva va akpata,† i t̄a reve a na amu dada za na maa dansaa du n ri. I reve waru n tsu

* **8:11** Akuci a aatagada a ri na guzu nda shi. † **8:24** Aza a Isra'ila e reve t̄a danshi "amu da" aala a Asula a da. Adama o ndolo a tara t̄a Yesu de t̄a aciyayi Asula. ◇ **8:24** Mta. 3:14.

yuwan ili nu ucira u va shi. Ili i na Dada va rito numu da goon n tsu damma. ²⁹ Za na lyungu numu to obolo na amu. Koto u kara u lyawa mu a nde'en shi, kuci da waru n tsu yuwan ili i na waa uwwa uyo'o u va.”
³⁰ Ama a abunda a na a uwwai ili i na Yesu dammai, a usu yi ta.

Amayun a ta bada wu

³¹ Avu Yesu damma aza a na a usu niyi, “Ni i lyuwa elime ni itoni yu uritosu u va aza e itoni ya amayun a da i ri. ³² Ne da yee reve amayun, waru amayu'un u ta bada du.”

³³ Reve a usu, “Atsu muwun n tsukaya ma Ibrahim n da, koto tso o'wo agbashi a ama o ro shi. Cine vu dammai a ta bada tsu?”

³⁴ Reve u usu, “N damma du amayun, vuma na yuwain unusu suru aagbashi o unusu a da. ³⁵ Aagbashi a tsu danu o u'wa wu zagbain suru shi, amma ulobo wu u'wa kuci o u'wa wa dada va yi da u tsu dana. ³⁶ Adama o ndolo na Mawun u bada du, i to o'wo faan na amayun. ³⁷ N reve ta a na adu muwun n tsukaya ma Ibrahim n da, agba i ciga ta yu una mu adama a na i usuyi uritosu u va shi. ³⁸ N ta dansaa du ili i na Dada va roco numu, agba i ta yuwusan ili i na dada du damma ndu.”

³⁹ Reve a usu, “Ibrahim da dada tsu.”

Avu u damma, “Na adu muwun ma Ibrahim n da na amayun, i ta yuwan ili i na Ibrahim yuwain. ⁴⁰ Amayun a da maa dansaa du, amayun e ili i na mu uwwai ubata wa Asula, adu da nda gba i cigai yu una mu. Ibrahim aa yuwan cu'un vi ili i ndolo shi. ⁴¹ Agba adu i ta yuwusan ili i na dada du yuwain foyi.”

Reve a usu, “Atsu agirutu a da shi! Asula a da Dada va amayun tsu.” ⁴² Avu u damma le, “Na Asula a da Dada du, i shi ta ciga mu, adama a na n tawa ta ubata u du diga a Asula. Agba amu da n tawatoyi aciyava shi, ayi da u lyungu numu. ⁴³ I reve ili i na n damma ndu shi, adama a na i usuyi uritosu u va shi. ⁴⁴ Mekerkesu ma da dada du, i tsu yuwan ta ili i na u cigai foyi. Diga o ufaru za mona da waru za ve epen da. Babu ili ya amayun a aci a yi. Ili ya aciyayi

a da u tsu yuwan adanshi, waru ili i na u dammai suru epen a da. Za ve epen da goon shi, amma waru dada ve epen da. ⁴⁵ Amma amayun a da maa dansaa du, ayi da waru ili i na i zuwai i usu numu shi. ⁴⁶ Atsuma a du, zane da na amayun aa gura reme mu nu unusu? Waru ana maa dansaa du amayun, nye i zuwai i usuyi shi? ⁴⁷ Vuma na Asula a da Dada va yi, u tsu zuwa ta atsvu a Adanshi a Asula. Adu gba aza a Asula a da shi, ayi da i zuwai i zuwai atsvu a du shi.”

Yesu la'a ta Ibrahim

⁴⁸ Avu aza a Isra'ila a usu, “Tsu ta mejege na tsu damma avu vuma va Samariya†† da, waru vu ta no otoni a lima atsuma a wu!”

⁴⁹ Reve Yesu usu, “N ri no otoni a lima shi. N ca ta Dada va tsugbain, avu i 'yuwan a ca mu tsugbain. ⁵⁰ N ri e izami i tsugbain tsa aciyava shi. Amma za na cigai n ushi tsugbain ta lo, ayi da waru za na aa yuwan uge'etosu. ⁵¹ Amayun a da maa dansaa du, vuma na yuwain itoni nu uritosu u va, waa kuwa shi.”

⁵² Avu a damma yi, “Gogo tsu reve ta a na vu ri no otoni a lima! Ko Ibrahim na amasula a kuwa ta. Avu gba vu damma ta, ‘Vuma na yuwain itoni nu uritosu u va, waa kuwa shi.’ ⁵³ Avu vu la'a ta dada tsu Ibrahim atsuma a tsugbain? U kuwa ta, ne da fo amasula. A majiyan ma wu, zane da vaa tarasa vu ri?”

⁵⁴ Reve u usu, “Na n ca aciyava tsugbain, tsugbain tso ndolo ili i da shi, ko ke'en. Dada da vuma na ca numu tsugbain, waru i damma ta a na ayi da Asula a du. ⁵⁵ Koto i reve yi shi, amma amu n reve yi ta. Na n damma koto n reve yi shi, n to o'wo za ve epen tsa adu. Amma n reve yi ta, waru n tsu yuwan ta itoni ni ili i na u dammai biti. ⁵⁶ Dada du Ibrahim yuwan ta mazanga a na wee ene mantsa ma na ma tawa. We ene yi ta waru u yuwan ta mazanga.”

⁵⁷ Avu a damma, “Cine vu yuwain ve enei de Ibrahim? Koto vu rawa a'wan kupoton shi.”

⁵⁸ Reve u usu, “Amayun a da maa dansaa du, kafu a matsan Ibrahim, Amu [◇] dada za na n ri lo.”† ⁵⁹ Ana Yesu yuwain adanshi

† **8:48** Na za va Isra'ila de za ro za va Samariya, wisulusa u da u danai. E reve ta a na Yesu diga Galili da wu utai, agba Samariya da shi. [◇] **8:58** Mta. 3:14.

a nda, *avu* ama a *taḁa* atali *tsara* o una yi. Reve *Yesu* wo *oḁoru* o *uta*, u *lyawa* *Aa'*isamapada'a.

9

Yesu yuwaan ta irumba opocino

¹ *Yesu* pe *atsuma* a *mmalu*, *avu* we ene vuma na a *matsain* *irumba*. ² *Avu* o *joro* a yi e ece yi, “*Manlu*, nye i *zuwai* a *matsain* vuma nda *irumba*? Adama o unusu *wa* yi u *da* ko adama o unusu u nan *dada* *va* yi?”

³ Reve u usu, “Vuma nda ri *irumba* adama o unusu *wa* yi ko o unusu u nan *dada* *va* yi shi. Ne *da* a *matsan* niyi *tsara* *Asula* o roco *ucira* *wa* yi a *tyo* e *ekere* a yi. ⁴ Nu *urana*, *tsu* 'yuwan *tsu* *ciga* *tsu* *lyuwa* *elime* nu *ulinga* wu za na *lyungu* *numu*. *Ayin* o *ta* lo a *tawa* na vuma aa *gura* *linga* shi. ⁵ *Amu* pa *atsuma* o *uvadi* u *nda*, *amu* *da* n *tsu* ca ama o *uvadi* *ekan*.”

⁶ Ana u *dammai* ne, *avu* u *tsuwan* *matsan* e *ida*, *avu* u *sukuta* yi, *reve* u *kene* yi *daḁa* u *putalayi* vuma'a e *esu*. ⁷ Reve u *damma* vuma'a, “*Yawa* vu sa'a *esu* a wu a *Mabata* ma *Siluwamu*.” (*Urevu* wa “*Siluwamu*” *ayi* *da* “*Lyungu*.”) *Avu* vuma'a u *karā* u sa'a. Ana a *kambai* o u'wa, *reve* we ene *ure*.

⁸ *Avu* ama o *ubata*'a na *akapi* a na e *revei* u *dana* *ta* *irumba* a *yuwusan* *ipati* *reve* e ece, “Vuma *ndede* *daḁa*, za na *tsu* *danusu* a *yuwusan* *ipati* shi?”

⁹ *Avu* ozo o ro a *damma*, “*Ayi* *daḁa*.”

Akapi gba a *damma*, “O'o, u *rotso* *ta* vuma *ndede*'e.”

Reve *zavipati*'i u *reme* *adansa*, “*Amu* *daḁa*!”

¹⁰ *Reve* e ece yi, “*Cine* vu *yuwain* *daḁa* ve *eneshe* *gogo*?”

¹¹ *Daḁa* u *usuyi*, “Vuma na a *tsu* *de* *Yesu* *da* *re'*wetoi *mabula* *avu* u *putala* mu e *esu*. *Reve* u *damma* mu, “*Yawa* a *Mabata* ma *Siluwamu* vu sa'a *esu* a wu.’ Ana n 'yawa n sa'ai, *reve* me ene.”

¹² *Avu* e ece yi, “Te *da* vuma'a?”

Avu u usu, “N *reve* shi.”

Afarishi a ciga ta e reve ili i na i farai

¹³ *Avu* ama'a a 'yawa *Afarishi* na vuma na *dana* *irumba*'a. ¹⁴ *Urana* u na *Yesu* *foboi* *mabula* *avu* u *kambato* yi *gbaga* *Ashibi* a *da* a shi. ¹⁵ *Daḁa* *Afarishi* o ro e *ecei*

vuma'a, “Te *da* vu *tsurai* *yeni* *ya* wu?” *Reve* u usu, “Vuma ro *putala* mu *ta* *mabula* mo *utanu* e *esu*, *avu* n sa'a le, *gogo* *amu* *da* nda e *eneshe*.”

¹⁶ *Avu* *Afarishi* o ro a *damma*, “*Ayi* vuma nda *Yesu*, wu *uta* *ubata* *wa* *Asula* shi, adama a na u *yuwan* *tsutoni* na *wila* wa *Ashibi* shi.”

Ozo o ro gba a *damma*, “Vuma na ri nu unusu waa *gura* *yuwan* cu'un vi *iroci* yi ili ya *asalama* o *ndolo* shi.” Adama o *ndolo* a *usulai* shi.

¹⁷ *Avu* e *ecishe* vuma'a, “Nye vaa *damma* adama a vuma na *kambuwai* *esu* a wu *gbaga*?”

Avu vuma u usu, “*Ayi* *vumavasula* *da*.”

¹⁸ *Agba* *azagbain* a *Isra'ila* a usu a na u *dana* *irumba* shi, *avu* u *karā* *eneshe* *gogo* shi. *Reve* a *lyungu* e *dewe* le nan *dada* *va* yi. ¹⁹ *Avu* e ece le, “*Ulobo* u *du* u *da* nda'a? I *damma* u *dana* *ta* *irumba* ana i *matsan* niyi. *Cine* tsa *da* u *yuwain* *daḁa* we *eneshe* *gogo*?”

²⁰ *Reve* nan *dada* *va* yi a usu, “*Tsu* *reve* *ta* a na *ayi* *mawun* ma *tsu* ma *da*, *waru* *tsu* *reve* *ta* *tsu* *matsan* yi *ta* *irumba*. ²¹ *Amma* *tsu* *reve* ko *cine* tsa *da* u *yuwain* we *eneshe* *gogo* shi. *Waru* *tsu* *reve* za na *kambato* niyi *gbaga* shi. Ece niyi. U *rawa* *ta* a'wan a na waa *gura* *damma* *du* na *aciyayi*.” ²² A *damma* *ta* ne adama a na a *ta* *uwwusa* *wovon* wa *aza* a *Isra'ila*. *Aza* a *Isra'ila* a *damma* *ta* *de* vuma na *dammai* *Yesu* *Zamawawa* *da*, *waa* *dashi* *uwisa* a *aa'isa* shi. ²³ *Ayi* *da* i *zuwai* nan *dada* *va* yi a *dammai*, “U *rawa* *ta* u *yuwan* *adanshi* na *aciyayi*. Ece niyi!”

²⁴ *Avu* *aza* a *Isra'ila* e *dewishe* yi we *ire* *avu* a *damma*, “*Kucina* na *Asula* *reve* vu *damma* *tsu* *amayun*! *Tsu* *reve* *ta* vuma na *kambato* nuwu *gbaga* nda za vu unusu *da*.”

²⁵ *Avu* u usu, “N *reve* ko za vu unusu *da* shi. Apa ili i *ta* i na n *revei*: N *dana* *ta* *irumba* *agba* *gogo* n te *eneshe*.”

²⁶ *Avu* e ece yi, “Nye u *yuwaan* nuwu? *Cine* tsa *da* u *kambato* *esu* a wu *gbaga*?”

²⁷ *Reve* u usu, “N *damma* *du* *ta* *de*, *agba* i *zuwaa* mu *atsuvu* shi. *Cine* i *cigai* *yu* *uwwisa*? I *ciga* *ta* *yoo* o'wo *aza* e *itoni* a yi fo?”

²⁸ *Avu* e *isula* yi *adansa*, “*Avu* *da* za vi *itoni* *va* yi, *agba* *atsu* *aza* e *itoni* ya *Musa* a

da. ²⁹ Tsu reve ta Asula a yuwaan ta Musa adanshi, agba atsu tsu reve lyuci na vuma nda utai shi.”

³⁰ Avu u usu, “Ili ya asalama i da nda'a! U kambato ta esu a va gbaga, agba adu i reve ubata u na wu utai shi. ³¹ Atsu tsu reve ta Asula a tsu zuwaa aza o unusu atsuvu shi. Amma u tsu zuwaa ta aza a na a yuwusaan yi aganda avu waru a yuwan ili i na u damma nle atsuvu. ³² Ana Asula a yuwain uvadi, koto a tsura vuma na kpatu'wai esu a vuma na a matsain irumba shi. ³³ Na vuma na Asula a lyunguyi da shi, ko ili i ta waa gura yuwan shi.”

³⁴ Reve a damma yi, “Avu za vu unusu da diga urana u na a matsan nuwu! Vu ta a majiyan vu to rito tsu ili i ro?” Avu a damma yi waa dashi uwa a aa'isa shi.

Tsurumba tsa Afarishi

³⁵ Ana Yesu uwwai ili i na i farai, avu u zami vuma'a, avu we ece yi, “Vu usu ta Mawun ma Vuma'a?”

³⁶ Reve u usu, “Zagbain, damma mu ko zane da u ri, tsara n usu yi fo.”

³⁷ Reve u damma yi, “Ve ene yi ta de, ayi da waru vuma na a yuwusan adanshi na avu gogo.”

³⁸ Dada u dammai, “Zagbain, n usu ta!” Avu u yuwaan Yesu aganda.

³⁹ Avu Yesu damma yi, “N tawa ta tsara n zangada ama o uvadi a nda. N tawa ta tsara n ca nrumba yeni, waru n roco aza a na a yuwusan majiyan a te inda ele gba nrumba n da.”

⁴⁰ Afarishi a na a ri lo a uwwa yi ta, avu e ece yi, “Vu ta dansa atsu nrumba n da?”

⁴¹ Avu u usu, “Na nrumba n da i ri, a shi a tsura du nu unusu shi. Amma ana i dammai i te inda, u ta dansa i buwa ta pe atsuma o unusu u du.”

10

Iroci yi za va aguba

¹ Avu Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa du, evu na aza a ngalalai a da goon a tsu uwa ni isula wu ubata u na a nlasa ikyon, agba a tsu uwa nu unantsu shi. ² Za na tsu uwa nu unantsu ayi da za va aguba e ikyo'on. ³ Za vi ipiri yu unantsu tsu kpatu'waa le ta. Waru ikyon yi za biti e reve ta udyo wa yi. U tsu de ta ikyon ya yi

na ala e le reve a kuru yi o uta. ⁴ Na wu utaa le suru reve u uwa elime e le, reve gba a kuru yi adama a na e reve ta udyo wa yi. ⁵ Agba aa kuru vuma ro shi, shede a suma yi, adama a na e reve udyo wa yi shi.”

⁶ Yesu yuwaan le ta iroci i nda, agba a gura reve ili i na waa dansa shi.

Yesu za va aguba a abula

⁷ Dada Yesu dammisai, “Amayun a da maa dansaa du: Amu da unantsu wu ubata wi ikyon. ⁸ Ama a na a tawai elime a va suru evu a da na aza a ngalalai. Ikyon i poloo le atsuvu shi. ⁹ Amu da unantsu, waru za na uwai nu ubata u va a ta wawa yi. Waru u ta gura uwa wu uta u tsura anlya a na waa tama. ¹⁰ Vivu tsu tawa ta adama wi ivu wu una waru u lungusa, amu gba n tawa ta n ca wuma adama a tsura wuma suru suru.

¹¹ “Amu da za va aguba a abula. Za va aguba a abula u tu ufofu u ca wuma wa yi adama a geshe ikyon ya yi. ¹² Za na a tarai aguba u ri tsu za vi ikyo'on shi. Na we ene mekerenkesu a tawa, u tsu suma ta reve u lyawa lo ikyo'on. Reve mekerenkesu ma safa le avu u bete'we le. ¹³ Vuma'a u tsu suma ta adama a na ulinga wa atsupu a da waa yuwusan goon. Agba ko ili i damaton yi ni ikyo'on shi.

¹⁴⁻¹⁵ “Amu da za va aguba a abula. N reve ta ikyon i va, cine Dada va reve numu. Ikyon i va waru e reve mu ta, cine n revei Dada'a. N usu ta n ca wuma u va adama n kamba ikyo'on. ¹⁶ N ta ni ikyon i ro i na i ri atsuma a aza a nda shi, waru n ciga n 'yuwan n tawa ne ele fo. A ta uwwa udyo u va, reve suru nle o o'wo obolo a ta na za va aguba a ta.

¹⁷ “Dada'a u ciga mu ta adama a na n usu ta n ca wuma u va, tsara n tawa n ushiyisa yi. ¹⁸ Ko za lo a usa mu wuma u va shi. O ucigu u va da n cayi. N ta nu ucira u na maa ca wuma u va waru nu ucira u na maa ushiyisa yi, ununa Dada va damma numu n yuwan.”

¹⁹ Adama a adanshi a yi o ndolo, reve aza a Isra'ila e remishe nwasanlai vani le. ²⁰ Ozo o ro le na abunda a damma, “Otoni a lima a uwa yi ta, reve o o'woto yi ajaarata. Adama a nye yaa zuwusaa yi atsuvu?”

²¹ Ozo o ro gba a damma, “Vuma na otoni a lima a jaaratoi tsu yuwan adanshi ne tsunda shi. Otoni a lima a ta gura zuwa irumba ye ene?”

A 'yuwain Yesu

²² Avu mantsa mo utanu ma rawa, mantsa ma na a tsu yuwan Abuki o Ucuwusan nu Ucasu wa Aa'isamapada* a Urishelima. ²³ A mantsa'a, Yesu shi ta a mmalu ubata u na a tsu de Makisa ma Sulemanu atsuma a Aa'isamapada. ²⁴ Reve azagbain a Isra'ila o boloto zuzu na ayi, avu a damma, “Cine tsa da vaa dana a zuwusa tsu majiyan, zane da vu ri na amayun? Na avu dada Kristi Zamawawa'a, vu damma tsu mejege.”

²⁵ Reve u usu, “N damma du ta de agba i usu shi. Linga va asalama na maa yuwusan atsuma a ala a Dada va o roco ta ko zane da n ri. ²⁶ Agba i usu shi, adama a na adu ikyon i va i da shi. ²⁷ Ikyon i va i tsu uwwa ta udyo u va. N reve le ta, ele waru a tsu kuru mu ta. ²⁸ N ca le ta wuma u na woo koto shi, waru aa kuwa shi. Ko za lo aa gura usa le o ukere u va shi. ²⁹ Dada va da ca numu ele. Ula'a ta koyan, waru babu za na aa gura usa le e ekere a Dada va. ³⁰ Dada'a na amu ili i ta i da.”

³¹ Dada waru azagbain a Isra'ila a tarai atali azama o una yi. ³² Avu u damma le, “N roco du ta ili i sa'ani i na Dada va lyungu numu n yuwan na abunda. Adama e ili ya asalama i ne i da i cigai i vuvara mu?”

³³ Reve a usu, “Tsu ciga tsu vuvara wu adama e ili i sa'ani i ro shi, amma adama a na vu yuwain adanshi a vama† e ekere a Asula. Avu vadilima da, amma vu kambato ta aciyawu unata na Asula!”

³⁴ Avu u usu, “A dana ta atsuma a Wila a du a na Asula a damma ta, ‘Adu musula n da.’ ³⁵ Tsu reve ta ili i na Adanshi a Asula a dammai suru wo o'wo ta amayun babu ukotu. Reve Asula e de ama o ndolo musula, ama a na u cayi ikaka ya yi.† ³⁶ Amu gba, Dada'a u dangwa mu ta adama o ulinga wa abula, reve u lyungu mu atsuma o uvadi. Adama a nye i da gba

yaa dansa n ta yuwusan adanshi a vama e ekere a Asula o una u na n dammai, ‘Amu Mawun ma Asula ma da?’ ³⁷ Nna maa yuwusan ili i na Dada va ciga numu n yuwan shi, she i usu mu wan. ³⁸ Amma na n ta yuwusan ili i na Dada va aa yuwusan, i usu mu adama e ili i ndolo, ko na yaa usu ili i na n dammai shi. Reve i reve amayun a na Dada'a ili i ta i da na amu, amu waru ili i ta i da na Dada'a.” ³⁹ Reve a uwa mpolo a na ee remishe Yesu, avu gba u la'a.

⁴⁰ Reve u 'yawawu u pasa Udolu wa Urdu a tyo ubata u na Yahaya farai urumbusu, reve wi isawan de ne'en. ⁴¹ Avu ama na abunda a tawa ubata wa yi, adansa vani le, “Yahaya yuwan ulinga wa asalama ko za ta shi, amma ili i na u dammai adama a vumanda suru amayun a da.” ⁴² Reve ama a na a ri lo na abunda a usu Yesu.

11

Ukwaw Li'azaru

¹⁻² A yuwan ta vuma ro na a tsu de Li'azaru a lyuci va Batanya da u shi. Udana ta obolo na muwun ma anawu me esheli ma yi Meri† na Marta. Ayi Meri nda ayi da za na tawa tsuwayin Zagbain mani'in ma maguru a ana, avu u tasa le na anji a yi. ³ Urana u ro Li'azaru banakan ta. ³ Avu Meri na Marta a lyungu vuma ro damma Yesu, “Zagbain, vuma na vu cigai banakan ta.”

⁴ Ana Yesu uwwai ne, avu u damma, “Ubanaku'un woo una yi shi. Ili i nda i fara ta tsara a tawaa Asula na tsugbain. Amu waru Mawun ma Asula, n tsura tsugbain adama e ili i ndolo.” ⁵ Yesu ciga ta Marta na azawawa'a a yi. ⁶ Ana wu uwwai a na Li'azaru tu ubanakun, u dashi ta asisa pe ayin e re.

⁷ Avu u damma ojoro a yi, “Lyawai tsu kambai Yahuda.”

⁸ Avu gba a damma yi, “Manlu, a yashi i nda i da azagbain a Isra'ila a shi a cigai a vuvara wu, dada vu cigai vu kamba de?”

⁹ Avu u usu, “Tsu ta ni irumu kupa ne ejere e ekan atsuma o urana u ta. Ne ekan o lo, ama a ta wala agba a tadatsa shi. E te ene

* **10:22** A abuki a nda, aza a Isra'ila a cuwusan ta na cine Yahuza Makabiyu kambatowisai Aa'isamapada cece cina n'yuwatan ma Asula n shi n uwa pe, reve a lungusa yi. Aza a Isra'ila a tsu de ta abuki a nda Hanuka, ko “Abuki e Ekan.” [†] **10:34** Ica 82:6. [†] **10:35** Ama a na a usuyi ikaka ya Asula ele da Musa na aza a Isra'ila a Masasan ma Sinai. [†] **11:1-2** Yah. 12:3.

adama a na ekan a ta pe o uvadi. ¹⁰ Agba na a yuwan mmalu na ayin, a ta tadatsa, adama a na babu ekan.”

¹¹ Dada u damma nle, “T'utsa i tsu Li'azaru ta a nlavu, n ta 'yawa de ya'a yi n jisan yi.”

¹² Reve a damma, “Zagbain nu u ri a nlavu, u ta dansa u ta tsura opocino!” ¹³ A ta jiyasan Li'azaru nlavu ma amayun n da yi, agba a adanshi e Yesu u ta dansa u kuwa ta de.

¹⁴ Reve wu uta le eteshe u damma, “Li'azaru kuwa ta de. ¹⁵ Adama a du a da maa yuwusan mazanga a na n ri obolo na ayi shi. Adama e ili i ndolo i to rito i usu mu. Tawa tsara tsu 'yawai ubata u na u ri gogo.”

¹⁶ Avu oojoroƙo ro a na a tsu de Toma (za na a tsu de “Mepishe”) u damma akapi, “Tsu shoyin manlu'u suru ntsu, tsara tsu kuwai obolo na ayi!”

Yesu obolo na Meri na Marta

¹⁷ Ana Yesu rawai, u cina ta cina a cido de Li'azaru hali rana nashi. ¹⁸⁻¹⁹ Aza a Isra'ilaƙa a 'yawa ta de na abunda tsara a casa Marta na Meri adama a mawun ma anawu me le. Batanya ta zuzu na Urishe-lima, alanga e le mili re da. ²⁰ Ana Marta uwwai Yesu ta lo a tawa, wu uta ta tsara u ga'aton yi, Meri gba wi isawan ta pe o uwa. ²¹ Avu Marta damma yi, “Zagbain, na vu shi pa, mawun ma anawu ma va ma shi a kuwa shi. ²² Amma ko gogo n reve ta Asula a ta ca wu ili i na vu pati niyi suru.”

²³ Avu u damma, “Mawun ma anawu ma wu u ta 'yon avu u yuwisan wuma.”

²⁴ Avu u usu, “N reve ta u ta 'yon avu waru u yuwan wuma o urana wu ukosu, a mantsa ma na Asula aa 'yasan akwakwa suru.”

²⁵ Reve u damma yi, “Amu da u'yasan wa akwakwa na wuma. Aza a na waru a usu numu a ta yuwan wuma ko a shi a kuwa. ²⁶ Vuma na ri wuma avu u usu mu waa kuwa shi. Marta vu usu ta ne?”

²⁷ Reve u usu, “Ee, Zagbain. N usu ta a na avu da Kristi Zamawawa, za na ayi da Mawun ma Asula, waru ayi da za na ri lo aa tawa atsuma o uvadi.”

Yesu shon ta

²⁸ Ana Marta dammai ne, avu u kamba u yuwan adanshi na mawun ma anawu ma yi Meri goon. Avu u damma, “Manlu'u u ta pa, waru u te desu wu.” ²⁹ Ana Meri uwwai tsundolo, avu u 'yoshin u kara a tyo ubata wa Yesu. ³⁰ Koto u shi u rawa a lyuci'i shi, amma u buwa ta de ubata u na Marta cina niyi.

³¹ Ama na abunda a tawa ta tsara a casa le, ana e enei Meri utai go'o u lyawai u'wa'a, a jiyanta gashi u ta 'yawa ubata wa aason tsara u shon. Dada o toni niyi.

³² Avu Meri rawa ubata u na Yesu danai. Ana we ene niyi, u kingyo ta a makakan ma yi, avu u damma, “Zagbain, na vu shi pa, mawun ma anawu mo ulobo ma va ma shi a kuwa shi.”

³³ Ana Yesu ene niyi e mesun, avu waru we ene cine ama a ri e mesun obolo na ayi fo. U yuwan ta atsumolangu abunda.

³⁴ Reve we ece, “Te da gba i cido niyi?”

Avu a damma yi, “Zagbain, tawa ve ene ubata'a.”

³⁵ Reve u shon.

³⁶ Reve ama a na a danai zuzu na ayi a damma, “Kalyuwai cine u ciga niyi lon.”

³⁷ Avu ozo o ro e le a damma, “U ca ta irumba yeni. Amayun nu u shi lo u shi a lyawa Li'azaru kuwa shi.”

Yesu 'yasan ta Li'azaru atsuma o ukwa

³⁸ Yesu buwa ta na atsumolangu a abunda lon. Avu u kara a 'yawa a aason, za na wungu u da u danai atsuma a aatali na aatali a na a bundalai tsara o to u'uwata'a.

³⁹ Reve u damma, “Bundalai aatali'i a nge'en.”

Reve Marta damma, “Zagbain, vu reve ta a na Li'azaru kuwai de hali rana nashi na karai, gogo u ta fara a shamusa.”

⁴⁰ Avu u damma yi, “Vu cuwan cine n damma nuwu a na na vu ca okolo, vu te ene tsugbain tsu Asula.”

⁴¹ Avu a bundala aatali'i a nge'en. Reve u kalyuwa zuva ubata wa Asula avu u damma, “Dada, n godyo ta a na vu uwwa numu. ⁴² N reve ta vu tsu uwwa mu ta kuci, amma n damma ta ne adama a ama a na a ri pa uolotowu zuzu na amu. N ciga le ta e reve a na vu lyungu numu.”

⁴³ Ana Yesu kotoi avasa, avu u saala, “Li'azaru, uta!” ⁴⁴ Reve wu uta a mmalu.

A katala t̄a ana ne ekere a yi no okoro, āvu a katalaa yi okoro o urewesu.

Āvu Yesu damma le, “Bāda niyi āvu i lyawa yi u kāra.”

O fōbo t̄a o una Yesu

(Mat. 26:1-5; Mak. 14:1-2; Luk. 22:1-2)

⁴⁵ Ama ā ābunda a na ā t̄awai ā kālyuwa Meri e ene t̄a ili i na Yesu yuwain, āvu ā usu yi. ⁴⁶ Amma ozo o ro e le gba ā 'yāwa t̄a a damma Afarishi ili i na Yesu yuwain. ⁴⁷ Āvu nan ganu a gbagbain na Afarishi e de ībolo ya Azagbain a Mbara† ubāta u t̄a reve a damma le, “Nye t̄saa yuwain? Vuma nda ta yuwusan iroci yi ili ya asalama ya ābunda. ⁴⁸ Nā tsu lyawa yi u lyuwa elime nā mayan me ili i nda, ama suru ā t̄a usu yi. Āsoja ā Roma ā t̄a t̄awa ā lungusā Aa'isamapada ni ida i tsu.”

⁴⁹ Kayafa vuma t̄a dā ātsumā a Azagbain a Mbara† za na dānai aabara a nan ganu ātsumā a aa'wan o ndolo, āvu u damma, “Ko ili i t̄a i reve shi! ⁵⁰ Cine t̄saa dā yaa lyawa ā lungusā ida'a suru? Lyawai vuma nda kuwa, tsarā ama suru ā dāna wuma.”

⁵¹ Majiyan ma nda mo ut̄a a asuvu a Kayafa shi. Amma adama a na āyi dā u dānai aabara a nan ganu a aa'wan o ndolo, u yuwisan t̄a adanshi e ili i na yaa fara: U dansa t̄a a na Yesu t̄a kuwa adama a aza a Isra'ila suru. ⁵² Ko nā ne Yesu aā kuwa adama a aza a Isra'ila goon shi. U t̄a kuwa tsarā u boloto muwun mā Asulā o o'wo za t̄a, aza a na ā ri ubazu ātsumā o uvadi. ⁵³ Urana u ndolo u dā a farai izami yu ure u na oo una yi.

⁵⁴ Adama o ndolo, Yesu yuwan mmalu ātsumā a Yahuda a alanga eteshe shi, āvu u lyawa Urishelima. U kāra t̄a ā tyo ā lyuci va Ifaramu, za na ri ā nge'en mu una, āvu u dānu de ōbolo no ojoro ā yi.

⁵⁵ Mantsa'a ma yuwan t̄a zuzu nā yashi yā Abuki a Mapasa. Ama ā ābunda aza a na ā dānai ā mulyuci n keke'en ā kāra t̄a ā tyo Urishelima kafu mantsa mā ābuki'i, tsarā ā kāmbato aciyele cece ununa Wilā u damma nle a yuwan. ⁵⁶ Ā shi t̄a a ciga e ene Yesu, amma ele pe ātsumā ā Aa'isamapada, āvu e ecelei vāni le, “Nye i dā majiyan mā

du? U t̄a t̄awa ubāta wā ābuki'i?” ⁵⁷ Āvu nan ganu a gbagbain na Afarishi a damma ama'a a na nā vuma ro ene Yesu'u, vuma'a u t̄awa u damma le. Āvu ā t̄awa e reme yi.

12

Meri tsuwayin Yesu mani'in

¹ Ana u buwai rana t̄ali a fara Abuki a Mapasa, āvu Yesu kāra ā tyo Batanya, reve u rawa o u'wa wa Li'azaru, za na u 'yāsain ātsumā ā aakwakwa. ² Reve o fōboo yi pe malyuwaa. Marta dā t̄awai ni ilyalya'a, Li'azaru waru u shi t̄a ōbolo na aza a na a lyuwai ōbolo nā Yesu. ³ Reve Meri tara meden ma mani'in mā maguru, za vi ikebe lon, āvu u tsun yi a ana e Yesu. Reve u tasa le nā anji ā yi. Reve maguru mo shiton u'wa'a.

⁴ Ojoro o ro za na ā tsu de Yahuza Iskariyoti shi t̄a lo. Āyi dā za na aa wina Yesu, āvu u damma, ⁵ “Mani'in mo ndolo ma ta rawa ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuta'atsu (300).” * Ā shi ta wina yi reve a ca alambi ikebe'e.” ⁶ Agba Yahuza yuwan adanshi a alambi na amayun shi. U damma t̄a ne ana wo o'woi āyi vivu dā. Āyi dā u dānai za vu uzuwa wi ikebe, waru u tsu tarasa t̄a ikebe pe adama a aciyayi.

⁷ Āvu gba Yesu damma, “She vu damaton yi wan. U yuwan t̄a ne e ifōbi yā ācidā a va. ⁸ I t̄a dāna na alambi kuci, agba yāa dāna ōbolo nā amu kuci shi.”

A yuwan t̄a mpolo o una Li'azaru

⁹ Ana ama a uwwai a na Yesu rawa t̄a, ā t̄awa t̄a nā ābunda adama e ene Yesu nā Li'azaru, vuma na u 'yāsain ātsumā o ukwa. ¹⁰⁻¹¹ Ama nā ābunda a lyawa t̄a itoni i nan ganu va aza a Isra'ila, reve a uwa itoni yā Yesu adama a Li'azaru. Ili i ndolo i dā i zuwai nan ganu a gbagbain a yuwain ifōbi i na oo una Li'azaru fo.

Yesu uwai Urishelima

(Mat. 21:1-11; Mak. 11:1-11; Luk. 19:28-40)

¹² Ana usana u tawai, reve ōbolo a ama nā ābunda a na ā t̄awai adama a Abuki a Mapasa† a uwwa a na Yesu t̄a lo ā t̄awa Urishelima. ¹³ Dāda a tarai ashuwa-shuwa reve a 'yāwa a ga'an nā Yesu, a yisaali,

* **12:5** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tsheleni āyi dā “dinari ukpakuta'atsu (300).” Kālyuwā Ucūduwu wi “Ikebe.”

“Husana!† A cibala Asula!”

“Asula a zuwaa za na tawai atsuma a ala a Asulazuva aba'un!”

“Asula a zuwaa Mogono ma Isra'ila aba'un!”

¹⁴ Avu Yesu zami molloli reve u kumba yi. Ayi da ili i na Zakariya vumavasula dammai,

¹⁵ “Ama a Urishelima† she yu uwwa wovon wan!

Mogono ma du mo ta lo a tawa, waru u ta kumba molloli.”

¹⁶ A mantsa mo ndolo, ojoro a yi a gura reve ili i ndolo shi. Amma a tyo de a mantsa ma na a 'yasan niyi a tyo a tsugbain, reve a cuwan a na Adanshi a Asula a dammai ne adama a yi, waru a yuwaan yi ta ili i nda.

¹⁷ Ama na abunda a shi ta obolo na ayi, ana u 'yasin Li'azaru atsuma a akwakwa, avu u damma yi wu uti a aason. A shi ta a dansaa ozo o ro ili i na Yesu yuwain. ¹⁸ Ama na abunda o uti ta aa cina yi, adama a na a uwwai ili ya asalama i nda. ¹⁹ Dada Afarishi† a dammulai, “Ye ene ta, tsu tsura ulyuwu wa aci shi suru suru! Kalyuwai, uvadi suru u to tono yi!”

Nheleni n ciga ta me ene Yesu

²⁰ Nheleni† n ro n 'yawa ta fo Urishelima a yuwan aganda a mantsa ma Abuki a Mapasa'a. ²¹ Reve a 'yawa ubata wa Filibu (vuma na utai diga a lyuci va Besaida atsuma a Galili) avu a damma, “Manlu, tsu ciga ta tse ene Yesu.” ²² Avu Filibu 'yawa u damma Andarawu, reve ele ra a 'yawa a damma Yesu.

²³ Avu u damma le, “Mantsa ma yuwan ta ana Mawun ma Vuma† ma ushi tsugbain tsa yi. ²⁴ Amayun a da maa dansaa du, cu'un vu shina ta na riyai e ida waa kambu abunda shi, she nu u kuwa. Agba nu u kuwa, u ta matsan abunda. ²⁵ Za na cigai wuma wa yi atsuma o uvadi u nda u ta lamba yi. Za na wasain wuma wa yi o uvadi u nda u ta tsura wuma u na woo koto shi. ²⁶ Za na cigai u yuwaan mu tsugbashi suru, u ciga u 'yuwan u tawa u kuru mu, adama aagbashi a va a dana obolo na amu ubata u na n ri suru. Waru Dada va ta ca za na yuwaan numu tsugbashi suru tsugbain.”

Yesu yuwan ta adanshi o ukwa wa yi

²⁷ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Gogo nda n ta atsuma a addama. N damma, ‘Dada wawa mu na mantsa ma nda?’ Ne da shi, n tawa ta a mantsa ma nda adama a nda, adama n sowo atsumalima. ²⁸ Dada, roco ama tsugbain tsa wu!”

Dada udyo wu utai diga zuva avu u damma, “N roco ta de cine n ri na tsugbain waru n ta dashi roco.”

²⁹ Obolo a ama a na a danai lo mishin a uwwa ta udyo'o, reve ozo o ro e le a damma tsata tsa da. Ozo o ro gba a damma, “Malingata ma Asula ma da ma yuwain adanshi na ayi!”

³⁰ Avu Yesu damma le, “Adama a du a da udyo'o u tawai, adama a va a da shi. ³¹ Gogo mantsa ma da na Asula e ge'eto ama o uvadi. Waru mantsa ma da ana Asula aa gbara Male za na aa yuwusan tsugono tsu uvadi tsa nda. ³² Agba na a 'yasan mu a akpata atsuma o uvadi, n to rono koyan a tawa ya'a va.” ³³ Yesu damma ta ne adama u roco cine waa kuwa.

³⁴ Reve obolo a ama'a a usu, “Wila u tsu u damma tsu ta a na Zamawawa'a u ta dana lo kuci. To, cine tsa da, vaa damma a ta 'yasan Mawun ma Vuma zuva va akpata? Zane da Mawun ma Vuma ma nda'a?”

³⁵ Avu Yesu usu, “I ta tsura ekan a na a jima ke'en. I lyuwa elime na mmalu eka'an ubuwu lo. Ni i yuwan ne, to, yaa tadatsa shi ni irumbu i tawa. Amma ni i yuwan mmalu atsuma e irumbu, yee reve ubata u na yee tyo shi. ³⁶ Cayi za na tawai ne ekan okolo a du, ayi ubuwu obolo na adu. Dada yoo o'wo ama a na a ri nden atsuma e ekan.”

Ama o ro a 'yuwan ta a ca Yesu okolo e le

Ana Yesu dammai ne, reve u kara u 'yawa u pa'an adama e ene yi wan. ³⁷ Ko na u yuwain iroci yi linga va asalama a nda a makakan me le, a ushi yi shi. ³⁸ A yuwan ta ne adama e ili i na Ishaya vumavasula dammai wo o'wo amayun,

“Asulazuva, zane da usuyi ili i na tsu damma nle?

Waru zane da enei ucira wa wu?” ◇

† 12:15 Zak. 9:9. Aatagada a Adanshi a Asula a Tsugana tsa yuwan ta ulinga na Sihiyona, amma aala o ro a Urishelima a da waru. ◇ 12:38 Isha. 53:1.

³⁹ Ishaya† waru u damma t̄a ili i na i zuwai a kud̄ai a usu ayi da:

⁴⁰ “Asulazuva a rumban̄ato t̄a esu a ama, reve waru u zuwa o o'wo aza a aciyog-bamu.

U yuwan t̄a ne adama e ene ko e reve wan, waru adama a kamb̄a ubat̄a w̄a Asulazuva u kambuwa le gbaga wan.” ◇

⁴¹ Ishaya damma t̄a ne, adama a na we enei tsugbain ts̄a Yesu, avu u yuwan adan-shi a yi.

⁴² A mantsa'a, reve azagbain n̄a abund̄a a ca yi okolo e le. Agba adama a na aa uwwusa wovon wa Afarishi, a yuwan adan-shi a yi a alanga eteshe shi, adama Afarishi a gbara le atsuma a aa'isa'a wan.

⁴³ A la'a t̄a ciga ama a cuwa le a na Asula a cuwa le.

Yesu t̄awa t̄a adama u wawa uvadi

⁴⁴ Avu Yesu damma koyan a uwwusa, “Za na ushi numu suru, u ushi mu t̄a obolo n̄a za na lyungu numu. ⁴⁵ Za na suru ene numu, we ene t̄a za na lyungu numu. ⁴⁶ N t̄awa t̄a atsuma o uvadi ana za na t̄awayi ne ekan atsuma o uvadi, adama za na ca numu okolo waa buwa atsuma e irumbu shi.

⁴⁷ “Za na suru uwwai adan-shi a va, reve u 'yuwan a kuru le, amu da moo kototo yi shi. Adama a na n t̄awa adama n kototo uvadi shi, amma adama n wawa yi. ⁴⁸ Agba ili i na yoo kototo za na 'yuwan numu na adan-shi a va o t̄a lo. Adan-shi a na n dammai, ayi da ili i na yoo kototo yi o urana wu ukosu. ⁴⁹ Ili i na moo ritosu ili ya aciyava i da shi. Dada na lyungu numu, ayi da u damma numu ili i na maa damma ni ili i na moo rito. ⁵⁰ N reve t̄a ili i na u dammai ama a yuwan, ili'i i zuwa t̄a ama a tsura wuma u na woo koto shi. Ayi da i zuwai maa dansaa du ili i na Dada'a u damma numu gan.”

13

Yesu sa'a t̄a ana o ojoro a yi

¹ Ele lo kafu urana w̄a Abuki a Mapasa a rawa, Yesu reve t̄a mantsa ma na waa lyawa uvadi u rawa t̄a, tsara u kamb̄a ubat̄a wa Dada. U ciga t̄a ama a na a ri pe

◇ 12:40 Isha. 6:10. ◇ 13:18 Ica 41:9.

atsuma o uvadi aza a na a ciga niyi, waru u ciga le t̄a hali a tyo o ukosu.

² Ayi a lyuwusa ilyalya obolo no ojoro a yi nu ulivu, agba Mekerencesu ma zuwa t̄a de Yahuza, mawun ma Simo Iskariyoti, u jiyān adama u wina yi. ³ Yesu reve t̄a a na Dada va yi ca niyi de ucira e ekere e ili suru, waru u t̄awa t̄a diga a Asula, waru u t̄a kamb̄a ubat̄a w̄a Asula. ⁴ Ele atsuma a alya, avu u 'yon mishin da da u fodoi utugu wa yi reve wu nla mayaga e ikyun ya yi. ⁵ Avu u tsun mini a masa'atsu reve u uwa masa'a ma ana mo ojoro a yi, avu u tasa le n̄a mamuna ma na wu nla e ikyun ya yi'i.

⁶ Ana u rawai ubat̄a w̄a Simo Bituru, avu u damma yi, “Zagbain, vu ciga t̄a vu sa'a mu ana?”

⁷ Reve u usu, “Vu reve ili i na maa yuwusan gogo shi, amma vu t̄a t̄awa vu reve na aca pa.”

⁸ Avu Bituru damma, “O'o, vaa sa'a ana a va shi.”

Avu u usu, “Na n sa'a ana a wu shi, vu pe atsuma a ama a va shi.” ⁹ Dada u dammai, “Zagbain, she vu sa'a ana a va goon wan! Sa'a ekere na aaci a va fo!”

¹⁰ Avu u damma, “Na vuma sumba, lipu va yi suru u tsu dana t̄a cece. Ana a yi a da goon u cigai u sa'a. Waru adu i t̄a cece, agba suru ndu da shi.” ¹¹ U reve t̄a vuma na aa wina yi, ayi da i zuwai u dammai, “Suru ndu da i ri cece shi.”

¹² Ana u kotoi masa'a ma ana me le, avu wo oto utugu wa yi. Avu u danuwisa, reve we ece le, “I reve t̄a ili i na n yuwaan ndu gogo? ¹³ I de mu t̄a 'Manlu' n̄a 'Zagbain' waru amayun a da du, adama a na ne da da n ri. ¹⁴ Amu, Zagbain n̄a Manlu ma du, n sa'a t̄a ana a du gogo. Adu fo i sa'alai ana a du. ¹⁵ N yuwan t̄a ne adama e iroci tsara i yuwan cine n yuwaan ndu. ¹⁶ Amayun a da maa dansaa du, aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. Malingata ma la'a za na lyungu niyi shi. ¹⁷ I reve t̄a ili i nda, waru Asula a ta zuwaa du aba'un, ni i yuwan le.

¹⁸ “Maa yuwusan adan-shi adama a du suru shi. N reve t̄a aza a na n dangwai. Amma ili i na Adan-shi a Asula a dammai ciga 'yuwan u shiwan. Reve u damma,

'Vuma na aa lyuwusa obolo na amu da wina numu!' [◇]

¹⁹ "N ta dansaa du ili i nda gogo kafu u fara, tsara nu u fara, i usu a na amu dada* za na ri lo kuci. ²⁰ N ta dansaa du amayun, vuma na ushiyi malingata ma va, u ushi mu ta fo. Waru vuma na usu numu, u usu ta vuma na lyungu numu."

Yesu damma ta ili i na yaa cina yi

(*Mat. 26:20-25; Mak. 14:17-21; Luk. 22:21-23*)

²¹ Ana Yesu kotoi adanshi o ndolo, avu u uwa atsumolangu a abunda lon. Dada u dammai a alanga e eteshe, "N ta dansaa du amayun, vuma ta atsuma a du u ta wina mu."

²² Agba ojoro a yi e reve ili i na waa dansa shi. Avu a kalyuwulai vani le. ²³ Za ta atsuma o ojoro a yi za na Yesu cigai lon,† dana ta nden zuzu na ayi. ²⁴ Avu Simo Bituru yuwaan yi adanshi nu ukere reve u damma, "Ece yi ko zane da waa yuwusan adanshi a aci a yi."

²⁵ Reve oojoro'o u rabatowo Yesu, avu we ece yi, "Zagbain, atsuma a tsu, vuma ne da vaa yuwusan adanshi a aci a yi?"

²⁶ Avu u usu, "N to oto assala a nda o usa'an. Vuma na n cayi ayi da waa wina mu." Avu wo oto assala'a avu u ca Yahuza, ulobo wa Simo Iskariyoti. ²⁷ Ana Yahuza ushiyi assala o ndolo, dada Male ma uwa niyi.

Dada Yesu dammai, "Yahuza, 'yawawa gogo vu yuwan ili i na vu cigai vu yuwan."

²⁸ Atsuma a aza a na a danai lo a alya, babu za na revei ili i na i zuwai Yesu dammai ne Yahuza. ²⁹ Amma adama a na Yahuza ayi da le za vu uzuwa, ozo o ro a yuwusan ta majiyan gashi Yesu damma yi ta, u 'yawawa u tsupa ikebe yi ilyalya, ko u ne'eshen alambi ikebe. ³⁰ Ana Yahuza ushiyi assala o ndolo, reve wu utushi, cina ayin a yuwan.

Wilu u sa'avu

³¹ Ana Yahuza karai, reve Yesu damma, "Mantsa ma rawa ta a na amu Mawun ma Vuma maa uwa atsuma a tsugbain tsa va, waru Asula a ta tsura tsugbain adama e ili

i na yaa cina mu suru. ³² Na Asula a tsura tsugbain adama a va, Asula na aciyayi u to roco cine Mawun ma Vuma ma ri na tsugbain gogogo.

³³ "Muwun n va, mantsa ke'en da ma buwa numu a na maa danu na adu. I ta zami mu, agba yaa tsura mu shi. N damma du ta cine n dammai aza a Isra'ila, 'Yaa gura 'yawawa ubata u na maa 'yawawa shi.'

³⁴ "Amma n ta casu du wila u sa'avu u na yaa kuru. I ciga i 'yuwan i cigalai cine n ciga ndu. ³⁵ Ni i cigalai, ama suru e te reve adu ojoro a va a da."

Yesu yuwan ta adanshi a na Bituru a wasan yi

³⁶ Reve Simo Bituru ece Yesu, "Zagbain, te da vee tyo?"

Reve u usu, "Ubata u na maa 'yawawa vaa gura toni mu de shi, amma a 'yawawa de vu to toni mu."

³⁷ Avu we ece yi, "Zagbain, nye i zuwai moo toni wu gogo shi? N tu ufofu n kuwa obolo na avu!"

³⁸ Reve u usu yi, "Vu tu ufofu vu kuwa adama a va? Amayun a da maa damma wu, kafu moton ma saala, vu ta wasan mu uta'atsu."

14

Yesu da ure a tyo ya Dada

¹ Reve Yesu damma ojoro a yi, "She u bala ko i dana na atsumolangu wan. I ushi Asula, waru i ushi mu fo. ² Asula a abunda a ta de o u'wa wa Dada va, waru n ta 'yawawa n foboo du ubata. Na amayun a da shi, n shi a damma du ne shi. ³ Na n koto mayan me ili i nda, n ta tawisa n tara du a tyo obolo na amu. Reve tsu danuyi obolo. ⁴ I reve ta ure a tyo ubata u na mee tyo."

⁵ Reve Toma usu yi, "Zagbain, tsu reve ubata u na vee tyo shi. Cine tsee reve ure a tyo de?"

⁶ Reve u usu, "Amu da ure u na u rocoi amayun a Asula waru n ca ama wuma. Babu vuma na aa 'yawawa ya Dada she nu u kuru nu ubata u va. ⁷ Ni i shi i reve mu na

* **13:19** Aza a Isra'ila e reve ta danshi "amu dada" aala a Asula a da. Pa nda Yesu ta dansa ili i ta i da u ri na Asula.

† **13:23** Oojoro a na Yesu cigai lo'on, ayi da Yahaya za na danai aatagada a nda. U ciga u de aala a yi shi dada u zuwusai "za na Yesu cigai lon" ko "oojoro o ro" atsuma e idana ya yi.

amayun, i te reve Dada va fo. Amma diga gogo i reve yi ta, waru ye ene yi ta.”

⁸ Avu Filibu damma, “Zagbain, roco tsu Dada'a, atsu u ta rawa tsu.”

⁹ Reve u usu, “Filibu, n to obolo na adu nu ujimu. Cine tsa da wo o'woi hali n gogo koto vu revei ko zane da n ri shi? Vuma na ene numu suru, we ene ta Dada. To, cine vaa dansa n roco du Dada'a. ¹⁰ Koto vu ca okolo a na amu n ri pe atsuma a Dada, waru Dada ri pe atsuma a va shi? Adanshi a na maa dansaa du adanshi a va a da shi, amma Dada da na ri pe atsuma a va, waru ayi da waa yuwusan ulinga wa yi. ¹¹ Usuyi Dada'a u ta pe atsuma a va, amu waru n ta pe atsuma a Dada. Na yaa usu mu adama e idanshi i va shi, to, usu numu adama e ili i na n yuwain.

¹² “Amayun a da maa dansaa du, vuma na suru usu numu, ta yuwan ili i na n yuwusain. Aza a na a usu numu a ta yuwan ili i na i la'ai za na n yuwusain, adama a na n ta kamban danu obolo na Dada. ¹³ Waru ni i pati ili i ro atsuma a ala a va, n ta yuwaan du, adama Mawu'un u tawaa Dada na tsugbain. ¹⁴ N ta yuwaan du ili i na i patiyi suru atsuma a ala a va.

Nzuwulai n na Ruhu va Akiza aa tawa

¹⁵ “Ni i ciga mu, i ta yuwan ili i na n damma ndu i yuwan suru. ¹⁶ Waru n ta pati Dada u ca du Za vi Ikambi i ro, za na aa danu na adu hali ukosu. ¹⁷ Ayi da Ruhu va Akiza,† za na rocoi amayun adama a Asula. Ama o uvadi aa usu yi shi, adama a na e ene yi shi, waru e reve yi shi. Amma adu i reve yi ta, adama a na u ta pe nden atsuma a du, waru u ta dana pe atsuma a du. ¹⁸ Na n kara, maa lyawa du a nde'en tsa mkpa'an shi, n ta tawisa ya'a du. ¹⁹ Mantsa ma buwa ta ke'en, ama o uvadi a buwa ee ene mu shi, amma adu i te ene mu. Adama a na amu wuma u da n ri, adu waru i ta dana wuma. ²⁰ Nu urana u ndolo u tawa, i te reve a na n ri pe atsuma a Dada. Waru i te reve a na i ri atsuma a va, waru amu n ri atsuma a du. ²¹ Vuma na ciga numu suru, u ta yuwan ili i na n dammai suru, avu Dada va ciga yi fo. Amu fo n ta ciga yi, avu n roco yi ko zane da n ri.”

²² Avu Yahuza (ayi nda Yahuza Iskariyoti da shi) damma, “Amma Zagbain, cine vu

foboi vu roco tsu aciyawu amma a tyo a akapi shi?”

²³ Reve u usu, “Na ama a ciga mu, a ta yuwan ili i na n damma nle a yuwan suru. Dada va ta ciga le, avu tsu tawa ya'a le, avu waru tsu danu obolo ne ele. ²⁴ Vuma na gba ciga numu shi, waa yuwan ili i na n dammai shi. Ili i na yu uwua numu n dammai, ya'a va da wu utai shi, amma o unwa wa Dada u da za na lyungu numu.

²⁵ “N damma du ta ili i nda suru a mantsa ma na n danai obolo na adu. ²⁶ Amma ayi Za vi Ikambi u to roco du ili suru, waru u ta zuwa du i cuwan ili i na n damma ndu suru. Ayi Za vi Ikambi i nda ayi da Ruhu va Akiza za na Dada va aa lyungu atsuma a ala a va. ²⁷ N zuwa du ta i tsura mazanga o okolo a du, cu'un mazanga na n ri na ayi o okolo a va, ayi da maa zuwa du i tsura. Asuvu nden a na maa ca woo o'wo cine uvadi waa ca shi. Adama o ndolo she i yuwan atsumolangu lon wan, waru she yu uwua wovon wan.

²⁸ “Yu uwua mu ta de adansa n ta kara waru n ta tawisa ya'a du. Ni i ciga mu na amayun i yuwan mazanga a na maa kamban ya Dada, adama a na u la'a mu ta tsugbain. ²⁹ N ta dansaa du ili i nda gogo kafu u fara, adama nu u fara i usu. ³⁰ Maa dashi yuwan adanshi a abunda na adu shi. Adama a na za tsugono tsu uvadi u nda u ta lo a tawa. Amma u ri nu ucira a aci a va shi. ³¹ N yuwan ta ili i na Dada va damma numu n yuwan suru, tsara ama o uvadi a nda e reve n ciga yi ta.

“Tawai gogo tsu karai.”

15

Ataci ne eten

¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi no ojoro a yi, reve u damma, “Amu da ikyun ya amayun i na i tsu utaa ataci† a inabi. Dada va ayi da cimbi. ² Ne eeten a na a ri za va nu u matsan shi, u tsu gasa yi ta. Waru u tsu lapula ta eeten a na a tsu matsan muwun, tsara u matsan muwun ma abunda. ³ Ili i na n damma ndu u zuwa du ta de i kamban cece. ⁴ Ni i ri ukabu na amu, n to o'wo ukabu na adu. Eeten a tsu matsan na aciyayi shi. U ta matsan nu u buwa ukabu ni ikyun. Ne da adu fo yaa matsan shi, she ni i ri ukabu na amu.

⁵ “Amu da ikyun ya ataci'i, adu gba eten. Na za suru kaba ya'a va, amu waru ukabu na ayi, u ta matsan lon. Agba yaa gura yuwan ili i ro shi, she na n kamba du. ⁶ Na za ri ukabu na amu shi, u ta gashi eeten a na a tsu vari reve u 'yewe. Ama a tsu tara ta eten a na e 'yewei, reve a zuwa le a akina a kulato le. ⁷ Ni i ri ukabu na amu na waru yaa kurusu uritosu u va, i ta pati Dada ili i na i cigai suru, avu gba u ca du. ⁸ Na yaa matsasan muwun ma abunda, u to rocosu a na adu ojoro a va a da, waru i to rocosu ama tsugbain tsa Dada va.

⁹ “N ciga du ta cine Dada va ciga numu. Gogo i kaba atsuma e icigi i va. ¹⁰ Ni i yuwan ili i na n dammai, i ta kaba atsuma e icigi i va. Ne da waru, n yuwain ili i na Dada va damma numu n yuwan, ne da fo n ri ukabu atsuma e icigi ya yi. ¹¹ N damma du ta ili i nda suru adama yoo o'wo na cu'un mazanga ma na n ri na ayi, adama waru mazanga ma du mo o'wo ushete wan. ¹² Apa nda ili i na maa dansaa du i yuwan: i cigalai ununa n ciga ndu. ¹³ Babu icigi i na i la'ai nda, vuma kuwa adama a n'utsa ma yi.

¹⁴ “Adu n'utsa n va da, ni i kuru ili i na maa dansa. ¹⁵ M buwa e desu du agbashi shi, adama a na zagbain tsu damma agbashi a yi ili biti shi. Amma n te desu du n'utsa, adama a na n damma ndu ili i na Dada va damma numu biti. ¹⁶ I dangwa mu shi. Amu da n dangwa ndu. Avu waru n ca du ulinga u nda i yuwan: 'Yawai i matsan muwun, icu'un i na yaa jima. Ne da Dada aa ca du ili i na i pati niyi suru na alaf a va. ¹⁷ Apa ili i na n damma ndu i yuwan: I cigalai.

Uvadi u ta 'yuwan ojoro'o

¹⁸ “Na ama o uvadi a nda a 'yuwan du, i cuwan amu da a fara 'yuwain. ¹⁹ Na adu aza o uvadi a da, a ta ciga du ununa a cigai aza e le. Amma n dangwa du ta yu uta atsuma o uvadi, adama o ndolo adu aza o uvadi a da shi. Ayi da i zuwai uvadi u 'yuwan ndu. ²⁰ I cuwan ni ili i na n damma ndu: Aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. Na ama o bongi mu, o to bongi du fo. Waru na a yuwan ili i na n rito nle a yuwan, a

ta yuwan ili i na i damma nle fo a yuwan. ²¹ Agba o to bongi du adama a na i ri aza a va. A ta yuwan ne adama a na e revei za na lyungu numu shi. ²² Na n shi n tawa n yuwaan le adanshi shi, a shi a dana nu unusu u na waa tawaa le no oforo shi. Amma gogo a ri nu ure u motaa shi adama o unusu u le. ²³ Za na 'yuwan numu biti u 'yuwan ta Dada va. ²⁴ N yuwan ta linga va asalama e memere me le, icu'un i na ko za koto yuwain shi. Na n shi n yuwan linga nda shi, a shi a dana nu unusu shi. Agba gogo nda e ene ta ili i na n yuwain. Agba suru na ne, a 'yuwan mu ta obolo na Dada va. ²⁵ Agba ili i nda i fara ta adama e ili i na a danai a Wila u le wo o'wo amayun: 'A 'yuwan mu ta pere m pere.' ♦

²⁶ “N ta lyunguwa du za na a tsu de Za vi Ikambi. U to uta ubata wa Dada avu u tawa ubata u du. Ayi da Ruhu va amayun. Nu u tawa, u ta yuwan adanshi adama a va. ²⁷ Reve adu fo ni i ciga i 'yuwan i damma ama adama a va, adama a na i ri obolo na amu diga a mantsa ma na n temei uritosu.”

16

¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, u damma, “N damma du ta ili i nda, adama i lyawa u'usususu u va wan. ² A ta gbara du a a'isa. Waru mantsa ma ta tawa ana ama oo una du, reve a jiyan gashi a ta yuwusaan Asula aganda na a yuwan ne. ³ A ta yuwan ne, adama a na e reve Dada'a shi, waru e reve mu shi. ⁴ Agba n damma du ta ili i nda, adama na mantsa ma tawa ana aa yuwusan ili i nda, i cuwan ni ili i na n damma ndu.

Ulinga u Ruhu va Akiza

“Mantsa ma na n temei uritosu, n damma du ili i nda shi, adama a na n shi obolo na adu. ⁵ Gogo gba n ta kamba ubata wu za na lyungu numu. Agba ko vuma ta atsuma a du ece mu, ‘Te da vee tyo?’ shi. ⁶ Ana n damma ndu gogo, adu da nda i remei atsumolangu. ⁷ Agba amayun a da maa dansaa du, u la'aa du ta ulobonu n kara. Na n kara n ta lyunguwa du na Za vi Ikambi. Na n kara shi, Za vi Ikambi'i waa tawa shi. ⁸ Nu u tawa, u to roco ama o uvadi a na a nusain ana a dammai, ‘Tsu reve ta

ili i na i ri unusu, waru tsu reve ta ili i na i ri mejege, waru tsu reve ta ununa Asula a tsu ge'eto unusu.' ⁹ A yuwan mejege shi adama o unusu, adama a na a usu mu shi. ¹⁰ A nusan ta adama e ili i na i ri mejege, adama a na n ta 'yawa ubata wa Dada, waru yaa lyuwa elime na mene ma va shi. ¹¹ A yuwan mejege shi adama o uge'etosu adama a na u yuwaan ta de za tsugono tsu uvadi u nda uge'etosu.

¹² "N ta ni ili ya abunda i na maa damma du, agba gogo u la'a ta ucira u na yee reve. ¹³ Agba na Ruhu na o rocosu ili i na i ri amayun adama a Asula u tawa, u ta zuwa du i reve ili i na i ri mejege i na yoo utusa ubata wa Asula. Waa yuwan adanshi a na o utai ubata wa yi shi, amma u ta damma ili i na wu uwwai goon, waru u ta damma du ili i na yaa tawa. ¹⁴ U ta ca mu tsugbain, adama a na u ta tara ili i na n dammai reve u damma du. ¹⁵ Ili i na Dada ri ne ele suru, n ta fo ne ele. Ayi da i zuwai n dammai Ruhu'u u ta tara ili i na maa damma avu u damma du.

Atsumalima a ta kamba mazanga

¹⁶ "Na a jima ke'en yee ene mu shi, amma a tyo de i te enishe mu."

¹⁷ Reve ozo o ro atsuma o ojoro a yi a dammulai, "Nye waa dansa ana u dammai, 'Na a jima yee ene amu shi, reve waru a tyo de avu ye enishe mu?' Waru nye i da waa dansa ana u dammai, 'Adama a na n ta kara a tyo ubata wa Dada?' " ¹⁸ Reve waru e ecelei, "Nye i da waa dansa 'na a jima ke'en?' Tsu gura reve ili i na waa dansa shi."

¹⁹ Yesu reve ta ojoro a yi a ciga ta e ece yi adama o ndolo, dada u damma nle, "I te mecilei ili i na maa dansa ana n dammai, 'Na a jima ke'en ye ene mu waru shi, reve waru n damma a tyo de i te enishe mu?'"

²⁰ Amayun a da maa dansaa du, i ta shon avu waru i yuwan atsumolangu, amma uvadi u ta yuwan mazanga. I ta yuwan atsumolangu, amma atsumolangu a du a ta kamba mazanga. ²¹ Na ka danu limatan, u ta na mbala, adama a na mantsa ma yi ma rawai. Amma nu u matsan mawu'un, avu wi icina na mbala'a adama a na u ri a mazanga ma na u tsurai mawun o uvadi. ²² Ne da fo u ri ya'a du. Gogo i

ta atsumolangu, amma n te enishe du. A mantsa'a i ta yuwan mazanga, waru ko vuma aa gura zuwa du i lyawa mazanga shi. ²³ Na mantsa mo ndolo ma rawa, yee ece mu ili i ro waru shi. Amayun a da maa dansaa du, Dada va ta ca du ili i na i patiyi suru atsuma a ala a va. ²⁴ Hali n gogo koto i pati ili i ro atsuma a ala a va shi. Patishiyi, Asula waru a ta ca du ayi, tsara i shiwan na mazanga.

Kristi Zamawawa lyuwa ta aci o uvadi

²⁵ "N yuwan ta adanshi a nda ni iroci, agba mantsa mo ta lo a tawa ana maa dashi yuwan ne shi. A mantsa'a n ta paduwa du ili suru adama a Dada'a. ²⁶ O urana u ndolo i ta pati Dada'a na ala a va, agba woo o'wo she na n yuwan ipati o una u du shi. ²⁷ Asula Dada u ciga du ta adama a na i ciga numu, reve waru i usu a na mu utai ubata wa yi. ²⁸ Mu utai ta ubata wa Dada, reve n tawa o uvadi. Gogo gba n ta lyawa uvadi avu n kamba ya Dada'a."

²⁹ Avu ojoro'o a damma, "Gogo vu ta adanshi na atsu upaduwa! Vaa yuwusan adanshi ni iroci shi. ³⁰ Gogo tsu reve ta vu reve ta ili biti. Vu ta gura usu yeci i vuma kafu u yuwan yeci'i. Ayi nda, u zuwa tsu ta tsu usu vu utai ta ubata wa Asula."

³¹ Avu u usu, "Amayun a da i usu ta gogo? ³² Mantsa mo ta lo a tawa, waru u rawa ta de, ana suru ndu yee bete'we, koyan da atsuma a du a kamba o u'wa wa yi, reve i lyawa mu a nde'en. Agba Dada to obolo na amu, waru adama o ndolo n ri a nde'en shi.

³³ "N damma du ta ili i ndolo adama yoo o'wo na mazanga ma amayun adama a na i ri obolo na amu. Uvadi u ta zuwa du i sowo atsumalima. Agba i kaba asuvu! N lyuwa ta aci o ucira wu uvadi!"

17

Yesu yuwaan ta ojoro a yi avasa

¹ Ana Yesu kotoi a dansaa le ili i nda suru, reve u kalyuwa zuva avu u damma, "Dada, mantsa ma rawa ta. Vu ca Mawun ma wu tsugbain adama u ca wu tsugbain. ² Vu ca yi ta tsugbain a aci a ama suru adama u ca aza a na vu ca niyi wuma u na woo koto shi. ³ Waru nda ure u na aa tsura wuma u na woo koto shi: e reve wu, za na avu da Asula a amayun goon, reve waru e reve

Yesu Zamawawa, za na vu lyunguyi. ⁴ N roco t̄a tsugbain t̄sa wu o uvadī ana n kotoi ulinga u na vu ca numu n yuwan. ⁵ Gogo, Dada, vu d̄ashi ca mu tsugbain t̄sa na n shi n̄a ayi ana n shi ōbolo n̄a avu kafu vu yuwan uvadī.

⁶ “Vu ca mu t̄a aza e itoni o ro atsuma o uvadī u nda, waru n roco le t̄a ili i na vu rotsoi. Aza a wu a da a shi, agba vu ca mu t̄a ele, avu gba a yuwaan wu tsutoni. ⁷ E reve t̄a a na avu da vu ca numu ili i na n ri n̄a ayi suru. ⁸ Adama a na n damma t̄a aza e itoni a va ili i na vu damma numu, agba a usu t̄a. E reve t̄a a na mu utai ubata wa wu, avu waru a usu avu da vu lyungu numu. ⁹ N ta avasa adama e le. Maa yuwusan avasa adama a ama o uvadī shi, amma adama a aza a na vu ca numu, adama a na ele aza a wu a da. ¹⁰ Ama o ndolo suru aza a na a ri aza e itoni a va aza a wu a da fo, waru aza a na oo tono wu suru aza a va a da fo. O roco t̄a na amayun ili i na tsugbain t̄sa va t̄sa ri. ¹¹ N ta lo a tawa ya'a wu. M buwa e isawan o uvadī waru shi. Agba aza e itoni i va a buwa t̄a atsuma o uvadī. Vu roco ucira wa ala a wu, ayi da ala a na vu ca numu, tsara vu geshe le. Dada oo o'wo ili i ta, ununa avu na amu tsu ri. ¹² Nu ucira wa wu u da, ucira u na vu ca numu a mantsa mo ndolo amu ubuwu o uvadī dada m putsayi ili i wuya a ju'wan le. Shede ayi vuma na o kototoi* ayi da a lungusa adama Adanshi a Asula a shiwan.

¹³ “Dada, n ta tawa ya'a wu gogo. Agba n damma t̄a ili i nda amu ubuwu o uvadī, adama aza e itoni a va a shiwan na mazanga ununa amu n ri. ¹⁴ N damma le t̄a ikaka ya wu. Agba ama o uvadī u nda a 'yuwan le t̄a, adama a na a ri ili i ta ne ele shi, ununa amu fo n ri ili i ta na ama o uvadī shi. ¹⁵ Maa patishi wu vu tawa le atsuma o uvadī shi, amma vu 'yasan za wuya a ju'wan le. ¹⁶ Amu za vu uvadī u nda u da shi. Ne da waru ele fo aza o uvadī a nda a da shi. ¹⁷ Vu zuwa le o o'wo cece na akiza o uritosu wa adanshi a wu za na ayi da amayun. ¹⁸ N lyungu le t̄a atsuma o uvadī, cine vu lyungu numu atsuma o uvadī. ¹⁹ N ca t̄a aciyava n yuwaan wu tsugbashi adama ele fo a ca aciyele a yuwaan

wu tsugbashi.

²⁰ “Dada, n ta yuwusan avasa adama a aza e itoni a nda, agba waru n ta yuwusan avasa adama a aza a na aa tawa a ca mu okolo e le suru, adama e ili i na aza e itoni a va aa damma adama a va. ²¹ N ciga t̄a suru nle o o'wo ili i ta, ununa amu n ri ili i ta na avu, avu waru vu ri ili i ta na amu. N ciga le t̄a fo o o'wo ili i ta na atsu. Dada ama o uvadī a nda aa usu a na avu da vu lyungu numu. ²² N ca t̄a ama a nda tsugbain t̄sa na vu ca numu adama o o'wo ili i ta, ununa avu na amu tsu ri ili i ta. ²³ Amu ili i ta i da ne ele, avu waru ili i ta vu ri na amu, adama o o'wo ili i ta suru suru. Ne da ama o uvadī ee reve avu da vu lyungu numu. E te reve a na vu cigai aza e itoni a va ununa vu ciga numu.

²⁴ “Dada, vu ca mu t̄a ele, waru n ciga le t̄a a dana ubata u na n ri, adama ee ene tsugbain t̄sa va, za na vu ca numu adama a na vu ciga numu kafu vu yuwan uvadī.

²⁵ “Dada, avu da za va abula.† Uvadī u reve wu shi, amu gba n reve wu ta, ama a nda waru e reve t̄a a na vu lyungu numu. ²⁶ N roco le t̄a ili i na vu rotsoi, waru n ta lyuwa elime nu uyuwusan ne. Ne da aa gura ciga ozo o ro ununa vu ciga numu, adama moo o'wo ili i ta ne ele.”

18

E reme t̄a Yesu

(*Mat. 26:47-56; Mak. 14:43-50; Luk. 22:47-53*)

¹ Ana Yesu kotoi avasa, reve ayi no ojoro a yi a kara reve a pasa Ubaa wa Kidron. Reve a rawa ubata u na u ri na danga zetun† va abunda avu a uwa pe. ² A 'yawusa t̄a ubata'a na abunda, ayi da i zuwai Yahuza za na wina niyi revei ubata u na a ri. ³ Reve nan ganu a gbagbain na Afarishi a lyungu adugari a Aa'isamapada o ro a kuru Yahuza. Waru ōbolo a asoja a Roma a shi t̄a ōbolo ne ele, ama a nda a shi t̄a ni itana yu uvon ni ifitila na akata. Avu Yahuza tara le a tyo ubata'a.

⁴ Yesu reve t̄a ili i na yaa fara na ayi, dada wu utai reve we ece le, “Zane da yaa zama?”

⁵ Reve a usu, “Yesu za va Nazara.”

* **17:12** Vuma na o kototoi pa nda u ta yuwusan adanshi a Yahuza Iskariyoti za na winai Yesu.

Avu u damma le, “Amu dāda Yesu'u!” (Yahuza za na wina niyi, shi t̄a mishin ne ele.) ⁶ Ana Yesu damma nle, “Amu dāda ayi'i,” reve o rono n̄a āc̄ap̄ā āvu ā riyā e ida.

⁷ Reve we ecishe le, “Zane dā yaa zama?”

Avu a damma, “Yesu za va Nazara.”

⁸ Avu u usu, “N damma dū t̄a d̄e āmu dāda Yesu. N̄a āmu dā yaa zama, lyawai ojoro ā va ā karā.” ⁹ A yuwan t̄a ne adama e ili i na Yesu dammai d̄e a shiwan, “N lamba ko za t̄a ātsum̄a a aza na vu ca numu shi.”

¹⁰ Reve Simo Bituru tala matsun me pe'eni m̄a yi reve u kodo utsuvu wu usa'ani wa aagbashi a aabara a nan ganu. (Aala a aagbashi'i Maluku.) ¹¹ Avu Yesu damma Bituru, “K̄ambuwā matsun me pe'eni m̄a wu e ibici yā yi. Vu ta a majiyan n ciga n sowo ātsum̄alim̄a ununa Dada zuwai n sowo shi?”

A tarai Yesu ā tyo ubat̄a wa aabara a nan ganu

(Mat. 26:57-58; Mak. 14:53-54; Luk. 22:54)

¹² Reve yali i gbain† n̄a āsoja ā yi a Roma, ōbolo n̄a ādugari ā Aa'isamapada, e reme Yesu āvu ā n̄a yi. ¹³ Avu a fara tara yi a tyo ya Hanana, āshawāle Kayafa. Kayafa d̄a d̄anāi aabara a nan ganu a aa'wan o ndolo. ¹⁴ Ayi dāda za na d̄e āc̄ap̄ā u dammai aza-gbain a Isra'ila, “Lyawai vuma nda kuwa tsarā ama suru ā d̄anā wuma.” ◇

Bituru wasain Yesu

(Mat. 26:69-70; Mak. 14:66-68; Luk. 22:55-57)

¹⁵ Reve Simo Bituru no ojoro o ro ◇ a kuru Yesu. Ojoro'o u reve t̄a aabara a nan ganu'u, dāda u uwai ōbolo n̄a Yesu ātsum̄a a agalaci o ukobu wu uge'etosu wa aabara a nan ganu. ¹⁶ Bituru gba reve wi isawan a alanga zuzu nu unantsu. Avu ojoro'o u kambā u yuwan adanshi na aagbashi o usheli a na ā ri o unantsu. Reve a lyawa Bituru u uwa. ¹⁷ Amma āvu usheli'i we ece Bituru, “Avu ojoro a vuma ndolo Yesu dā, ko ne dā shi?”

Avu u wasan, “O'o, āmu dā shi!”

¹⁸ Mantsa mo ut̄anu ma dā m̄a shi, reve agbashi n̄a ādugari ā Aa'isamapada a gba'ato akina. Ele a lyasuwsa, dāda

Bituru rawai zuzu na akina'a adama u lya-suwa.

Aabara a nan ganu a yuwain Yesu yeci

(Mat. 26:59-66; Mak. 14:55-64; Luk. 22:66-71)

¹⁹ Avu aabara a nan ganu a yuwan Yesu yeci adama o ojoro ā yi nu uritosu wa yi. ²⁰ Reve u usu, “N yuwusan t̄a adanshi adama koyan dā uwwa. N ritosu t̄a ā a'isa n̄a ā Aa'isamapada, ubat̄a u na aza a Isra'ila suru o tsu boloto. N damma ko ili i t̄a usokowu shi. ²¹ Adama ā nye vee eceshe mu cu'un vi ili i nda? Ece ama a na a uwwai uritosu u va. E reve t̄a ili i na n dammai.”

²² Ana Yesu dammai ne, āvu dugari ro basa yi o ugbaguzu āvu u damma, “Zane dā āvu a na vaa yuwaan aabara a nan ganu† cu'un va adanshi o ndolo?”

²³ Avu u damma, “N̄a n damma t̄a ili i ro i na Wil̄a u dammai u ri mejege shi, i roco ili'i. Agba ni ili i na n dammai amayun a dā, adama ā nye vu basa numu?”

²⁴ Yesu ubuwu wunlu dāda Hanana c̄aco niyi a tyo ya Kayafa aabara a nan ganu.

Bituru wasisan t̄a Yesu

²⁵ Ili i nda a farasa pe ātsum̄a, Simo Bituru d̄e mishin zuzu na akina a lya-suwsa. Dāda e ece niyi, “Avu za vi itoni ya Yesu dā, ko ne dā shi?”

Avu u wasan reve u damma, “O'o, āmu dā shi!”

²⁶ Aagbashi o ro a aabara a nan ganu a shi t̄a lo. Maci vuma na Bituru kodoi utsuvu u dā. Avu u damma, “Me ene wu t̄a ubat̄a a d̄anga zetun, ko me ene wu shi?”

²⁷ Avu Bituru wasisan, a mantsa'a āvu moton ma saalashi.

A tarai Yesu a tyo ya Bilatu

(Mat. 27:1-2, 11-14; Mak. 15:1-5; Luk. 23:1-5)

²⁸ Ana Kayafa kotoi uge'etosu wa Yesu na wasasa, dāda azagbain a Isra'ila a tara niyi a tyo ubat̄a wa Bilatu† gwamna vuma va Roma. Avu ama'a e isawan a alanga. Na shi za ro uwa pe, u shi to o'wo babu cece, agba Wil̄a u shi a lyawa yi u yuwan Abuki a Mapasa shi. ²⁹ Avu Bilatu ut̄a a alanga reve we ece le, “Adanshi ā nye a dā i t̄awayi a aci a vuma nda?”

³⁰ Reve a usu, “Na shi vuma nda za vu ulinga wi iwuya i da shi, tsu shi a tawa na ayi ubata wa wu shi.”

³¹ Avu u damma le, “To, adu na aciyadu tara niyi i 'yawa i ge'eto yi cine Wila u du u dammai i ge'eto yi.”

Reve a wasan a damma, “Adu aza a Roma i tsu lyawa tsu tsu una vuma shi.” ³² Ili i na a dammai u roco ta ili i na Yesu dammai de cine waa kuwa u fara ta o o'uso amayun.

³³ Reve u kamba o ukobu avu u de Yesu avu we ece yi, “Avu da mogono ma aza a Isra'ila?”

³⁴ Avu u damma, “Yeci ya wu i da nda'a, ko ama o ro a yuwaan wu ta adanshi a va?”

³⁵ Reve u usu, “Vu reve ta amu za va Isra'ila da shi! Ama a wu na nan ganu a gbagbain a da a tawai na avu ya'a va. Nye i da gba vu yuwain?”

³⁶ Reve Yesu usu, “Tsugono tsa va za vu uvadi u nda u da shi. Na shi za vu uvadi u nda u da, agbashi a va a shi ta yuwan nlangi adama a zuwa mu e ekere a azagbain a Isra'ila wan. Amu n ri ana ngono n na maa yuwusan tsugono pa o uvadi shi.”

³⁷ Avu we ece yi, “Avu mogono ma da, ko ne da shi?”

Reve u usu yi, “Vu damma ta amu mogono ma da, waru vu damma ta mejege. Ayi da i zuwai a matsan numu, avu n tawa o uvadi adama n damma ama amayun. Waru za na ri za va amayun tsu poloo mu ta atsuvu.”

³⁸ Avu we ece yi, “Nye i da amayun?”

A padayi Yesu ugana wu ukwa

(Mat. 27:15-31; Mak. 15:6-20; Luk. 23:13-25)

Ana Bilatu dammai ne, avu wu utisa a tyo ya aza a Isra'ila avu u damma le, “Vuma nda yuwan ili i na i rawai n damma, ‘Nu u ciga u 'yuwan u kuwa’ shi. ³⁹ I reve n tsu bada ta vuma ta atsuma o u'wa wa ali u kara a mantsa ma Abuki a Mapasa. I ciga ta n lyawa ‘mogono ma aza a Isra'ila?’ ”

⁴⁰ Reve a saala, “O'o, a lyawa yi wan! Tsu ciga ta a lyawa Baraba.” (Baraba gba u shi ta u tsu 'yasasan nlangi.)

* **19:2** Kaisa Mogono mo otosu ta ookokolo a avu'un a na a mungai na aayala a sawun daan-daan. A yuwaan ta ne Yesu adama a lamaa yi.

19

Asoja a yuwaan ta Yesu ulamu (Mak. 15:16-20)

¹ Reve Bilatu damma asoja a faba Yesu na asudu. ² Reve a dawa ookokolo e eten a awanda, avu a zuwayi a aaci,* avu o oto yi aayala a sawun daan-daan. ³ Avu a tawusa ya'a yi na a dammi, “Wuma wa wu u jima, mogono ma aza a Isra'ila!” Na a basasa niyi o ugbaguzu.

⁴ Avu Bilatu kara o utisa waru, reve u damma ama'a, “Uwwai, n ta o uta yi pa nda ya'a du, adama i reve n tsura ili i ro i na yaa zuwa n kototo yi shi.” ⁵ Reve Yesu uta, wotowu no ookokolo a awanda na aayala'a. Avu Bilatu damma le, “Apa vuma'a!”

⁶ Ana nan ganu a gbagbain obolo na adugari a Aa'isamapada e ene niyi, reve a saala, “Vara niyi a akpata!† Vara niyi a akpata!”

Avu u usu, “I tara yi reve i vara yi a akpata. N tsura ili i na yaa zuwa n kototo yi shi.”

⁷ Reve a usu, “U damma ta a na ayi Mawun ma Asula ma da. Adama o ndolo, Wila u tsu u damma ta u kuwa.”

⁸ Ana wu uwwai ili i nda, reve wu uwwa wovon lon. ⁹ Avu u kara a kamba o ukobu wa yi reve we ece Yesu, “Te da vu utai?” Agba u usu ili i ro shi. ¹⁰ Avu Bilatu damma, “Vu 'yuwan ta a yuwan adanshi na amu? Vu reve, n ta nu ucira u na maa lyawa wu vu kara pere, ko n zuwa a vara wu a akpata.”

¹¹ Avu u usu, “Vu ta gura yuwaan mu ne adama a na Asula a zuwa nuwu vu yuwan. Vuma na ca numu e ekere a wu u la'a wu ta unusu.”

¹² Ana wu uwwai ili i nda, u shi ta u ciga u lyawa yi u kara pere. Avu azagbain a Isra'ila a lyuwa elime na yisaali, “Na vu lyawa vuma nda pere, avu i'utsa i Mogono Kaisa da shi! Vuma na suru tarai aciyayi mogono ma da, vuma ndolo ma'yuwatan mo mogono ma da!”

¹³ Ana wu uwwai ili i na aa dansa, reve wu uta na Yesu a alanga avu u danu o ootogo o uge'etosu o ukobu u na a tsu de

Ukoku u na a Ru'wai na Atali a Gbagbain. (Aala o ubata u nda na Tsu'arama† ayi da “Gabata.”) ¹⁴ Gogo urana u ta e mereme ma aci o Urana wi Ifofi ya Abuki a Mapasa.

Reve u damma aza a Isra'ila'a, “Apa du mogono ma du!”

¹⁵ Reve a kambuwa yi na yisaali, “Una niyi! Una niyi! Vara yi a akpata!”

Avu we ece le, “I ciga ta n vara mogono ma du a akpata?”

Reve nan ganu a gbagbain a usu, “Tsu ri na mogono mo ro shi, she Kaisa!”

¹⁶ Reve u ca le Yesu adama a vara yi a akpata.

A vara ta Yesu a akpata

(Mat. 27:32-44; Mak. 15:21-32; Luk. 23:26-43)

Avu asoja a tara Yesu reve a kara na ayi. ¹⁷ Ayi a motaa atsuma a lyuci'i, u tanu ta akpata† a yi a tyo Ubata wo Ookoluwo. (Aala o ubata'a na Tsu'arama ayi da “Gol-gota”†). ¹⁸ Ubata u dada a vara niyi a akpata.† A yuwaan ta ne waru aza o u'wa wa ali e re o ro, vuma ta suru e eebele a ta, Yesu gba e memere.

¹⁹ Reve Bilatu zuwa le a zuwa de iroci zuva va a akpata'a, adansa,

YESU VA NAZARA, MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

²⁰ Reve a dana iroci'i toto uta'atsu: Za vu ufaru na Tsuyahuda,† waru na Tsuruma, waru na Tsheleni.† Ama na abunda e de yi ta nu una, adama a na ubata u na a varai Yesu a akpata u ri alanga na lyuci shi. ²¹ Reve nan ganu a gbagbain a damma Bilatu, “She vu dana, ‘Mogono ma aza a Isra'ila’ wan, amma vu dana, ‘Vuma nda damma ta amu da mogono ma aza a Isra'ila.’ ”

²² Avu u usu, “N dana yi ta ne, waru ne da u ri.”

²³ Ana asoja o kotoi mavara ma Yesu a akpata, reve a tara itana ya yi avu e ne'eshen bata nashi. Soja suru ta nu upasu wa yi. Reve fo a tara utugu wu uga'an wa yi, za na danai udavu diga zuva a cipa. ²⁴ Reve

a dammulai vani le, “She tsu karai ayi nda bata bata wan. Tsu yuwain anca'wa adama tsu reve za na aa tara yi.” Ili i nda i fara ta adama e ili i na Adanshi a Asula a dammai wo o'wo amayun:

“E ne'eshen ta itana i va vani le, avu a yuwan anca'wa adama o utugu u va.”

◇

Ayi nda gba, ayi da ili i na asoja'a a yuwain.

²⁵ Mma va Yesu dana ta lo mishin a nge'en ma akpata obolo na mma ke'en va yi. Meri ka va Kiliyofa na Meri Magadaliya a dana ta lo fo. ²⁶ Oojoro a na u cigai ◇ dana ta lo fo zuzu na mma va Yesu. Ana Yesu ene nle obolo, reve u damma mma va yi, “Vuma nda mawun ma wu ma da gogo.”

²⁷ Reve u damma oojoro'o, “Ayi da mma va wu gogo.” Diga lo da oojoro o ndolo a tara niyi a tyo o u'wa wa yi.

Yesu kuwa ta

(Mat. 27:45-56; Mak. 15:33-41; Luk. 23:44-49)

²⁸ Yesu reve ta a na u kotoi de ulinga wa yi. Amma adama u lyawa Adanshi a Asula o o'wo amayun, reve u damma, “N ta uwwusa akuli!” ◇ ²⁹ Meden ma dana ta lo tapu na mini ma alamu, avu asoja'a a tsupu pe ashidi. Dada a nla niyi o oosondori,†† reve a canana a zuwaa Yesu o una. ³⁰ Ana Yesu sowoi mini'i, avu u damma, “U koto ta.” Avu u kadato aaci, reve u kuwa.

A sapai Yesu e eebele

³¹ Urana u nda Urana wi Ifofi i da,† agba nu usana u tawa Ashibi a da za na wo o'woi abajini o urana waru Urana u Mapasa u da. Ana wo o'woi aza a Isra'ila a ciga a lyawa lipu le zuva va akpata'a† shi hali urana wa Ashibi, avu a pati Bilatu u lyawa asoja a kukuda ana a aza a na a danai de a akpata adama a kuwa go'o. Reve waru a cipato lipu le e ida. ³² Avu asoja'a a fara kuda ana a ama e re'e aza a na a danai zuva va akpata e eebele e Yesu. ³³ Amma ana a rawai ubata wa Yesu, reve e ene u kuwa ta de, agba a kuda ana a yi shi. ³⁴ Avu za ta atsuma a

◇ 19:24 Ica 22:18. ◇ 19:26 Yah. 13:23. ◇ 19:28 Ica 69:21; Ica 22:15. † 19:29 A yuwan ta ulinga na adanga a avu'un a na a tsu de “osondori.” Ayi da a yuwayin ulinga a Aatagada a Motaa a na o kyo'onuyi mpasa a nantsu vu 'wa va aza a Isra'ila (Mta. 12:22), waru a yuwan ta adanshi a yi bata ro atsuma a Adanshi a Asula. †† 19:31 Urana u Mapasa u ta gura o o'wo urana suru atsuma a ajuma. A aa'wan a na a varai Yesu a akpata wo o'wo ta urana wa Ashibi, adama o ndolo a kambato ta Ashibi'i abajini o urana.

asoja'a tara ibata ya yi reve u sapa Yesu e eebele. Reve mpasa na mini mo uta. ³⁵ Tsu reve ta ili i nda amayun a da, adama a na za na enei ne esu da dammai. U damma ta ne adama adu fo i usu. ³⁶ Ili i nda i fara ta adama Adanshi a Asula† a shiwan: “Ko eetele a ta a yi aa kuda shi.” ◇ ³⁷ Waru Adanshi a Asula o ro a damma ta, “A ta kalyuwa vuma na a sapai ni ibata.” ◇

Acida e Yesu

(*Mat. 27:57-61; Mak. 15:42-47; Luk. 23:50-56*)

³⁸ Ana ili i nda i kotoi, reve Isuhu, vuma lyuci va Arimatiya, pati Bilatu ko u ta lyawa yi u tara lipu va Yesu. (Isuhu za vi itoni va Yesu da, amma usokowu, adama a na wu uwwusa ta wovon wa azagbain a Isra'ila.) Avu Bilatu usu, reve Isuhu 'yawa u tara lipu'u u kara na ayi. ³⁹ Nikodimu, za na shi tawai de ya Yesu na ayin, shewun ta Isuhu. Avu u tawaa na aguma a maguru e re na rawai uritowu ukpaku na a tsu tsuwaan aakwakwa. ⁴⁰ Ama e re a nda a tara ta lipu va yi reve a katala yi akandarawa no okoro obolo na aguma'a. Ne da aza a Isra'ila a tsu yuwan na aa cido aakwakwa. ⁴¹ Ubatu u mavara ma akpata'a u ta zuzu na arumbu, atsuma a arumbu'u aason a sa'avu a dana ta pe za na koto a yuwain ulinga na ayi shi. ⁴² Adama a na wo o'woi Urana wi Ifobi u da kafu Mapasa,† waru adama a na aaso'on a ri zuzu, dada a zuwai pe lipu'u.

20

Aason e Yesu a ta lyanga

(*Mat. 28:1-8; Mak. 16:1-8; Luk. 24:1-12*)

¹ Nu usana wa Aladi ubata ubuwu haƙa, avu Meri Magadaliya kara a 'yawa a aaso'on, reve we ene aatali a aaso'on ugandaluwu utakatsuwu nu unantsu wa aaso'on. ² Reve u suma a 'yawa ya Bituru za na atsu de Simo obolo no oojoro o ro, ◇ za na Yesu cigai, avu u damma le, “A tara ta Zagbain pe a aaso'on, agba tsu reve ubata u na a zuwa niyi shi!” ³ Reve Bituru no oojoro'o a kara a 'yawa de. ⁴ Mere me le a dana ta e iladi, agba oojoro o ro'o a sara ta Bituru hali u fara rawaa yi. ⁵ Ana u kanza

u kalyuwai atsuma a aaso'on, reve we ene pe okoro goon, agba u uwa pe shi. ⁶ Dada Simo Bituru a rawa avu u uwa pe, reve we ene pe okoro'o. ⁷ We ene ta fo apadi o okoro a na a palayi urewesuwu wa Yesu na ayi. A kutsulu yi ta, reve wo o'wo upasu u ta. ⁸ Reve oojoro o ro'o, za na fara rawai a aaso'on fo u uwa pe. Reve we ene avu u usu a na a 'yasain Yesu atsuma a akwakwa. ⁹ (A mantsa mo ndolo koto a shi e reve ili i na Adanshi a Asula a dammai a na amayun a da a ciga a 'yuwan u 'yon atsuma o ukwa shi.) ¹⁰ Reve oojoro'o a kara a kamba o u'wa.

Meri Magadaliya enei Yesu

(*Mat. 28:9-10; Mak. 16:9-11*)

¹¹ Meri gba wi isawan ta a alanga a aaso'on e mesun. Reve u kanza u kalyuwa atsuma a aaso'on. ¹² Avu we ene pe nlingata ma Asula n re. A dana ta wotowu ni itana i uri waru a dana ta nden ubata u na lipu va Yesu shi. Za ta dana ta ubata a aaci za ta gba shi ubata wa ana. ¹³ Reve e ece yi, “Adama a nye vu ri e mesun?”

Avu u usu, “A tara ta Zagbain va, agba n reve ubata u na a zuwa niyi shi.” ¹⁴ Ana Meri dammai ne, reve u vadala avu we ene Yesu mishin lo, agba u gura reve a na Yesu da shi.

¹⁵ Reve Yesu ece yi, “Adama a nye vu ri e mesun? Zane da vu ri e izami?”

Avu u yuwan majiyan gashi ayi da waa kalyuwusa arumbu'u avu u damma, “Zagbain, nna avu da vu tarai lipu va Yesu, m pati wu ta vu yuwan ankuri, vu damma mu, adama n 'yawa n tara yi.”

¹⁶ Avu u damma yi, “Meri.”

Avu Meri vadala a tyo ya'a yi, reve u damma, “Rabboni!”† (Na Tsu'arama† “Rabboni” urevu wa yi ayi da “Manlu.”)

¹⁷ Reve Yesu damma yi, “She vu reme mu wan, adama a na koto n kara a tyo ya Dada shi. Amma vu kara a tyo ubata o ooro a va vu damma le, ‘N ta kara a kamba ubata wa Dada va za na ri fo Dada du. Ayi da Asula a va, waru ayi da Asula a du.’ ”

¹⁸ Reve u kara u 'yawa u damma ooro'o a na we ene ta Zagbain'in. Reve waru u damma le ili i u damma niyi.

◇ 19:36 Mta. 12:46; Mkc. 9:12; Ica 34:20. ◇ 19:37 Zak. 12:10. ◇ 20:2 Yah. 13:23.

Ojoro e Yesu e ene yi ta
(Mat. 28:16-20; Mak. 16:14-18; Luk. 24:36-49)

¹⁹ Na ayin o urana wa Aladi o ndolo, avu ojoro'o o boloto a aasula a ta avu a katsu nantsu, adama a na a uwwusa ta wovon wa azagbain a Isra'ila. Reve Yesu tawa wi isawan e memere me le babu usan, avu u casa le, adansa, "N yuwan ta avasa i tsura asuvu nden." ²⁰ Ana u dammai ili i nda, reve u roco le antsu e ekere a yi na za ve eebele. Ojoro'o a shiwan ta na mazanga adama a na e te inda Zagbain. ²¹ Reve u dammisa, "Asuvu nden n dana obolo na adu. Cine Dada va lyungu numu atsuma o uvadi, ne da fo ma lyungusu du." ²² Avu wi ivuwaan le reve u damma, "Ushiyi Ruhu va Akiza. ²³ Nni i yuwaan ama gafura vu nusu le, Asula fo u ta yuwaan le, o to o'wo na gafura. Nna gba i 'yuwan a yuwaan le gafura, Asula fo u ta 'yuwan a yuwaan le gafura."

Yesu na Toma

²⁴ Za ro atsuma a Kupanejere'e, Toma (za na waru a tsu de fo Mepishe), u dana obolo ne ele shi, a mantsa ma na Yesu rocoi aciyayi. ²⁵ Ana u rawai, reve akapi o ojoro a damma yi, "Tse ene ta Zagbain!"

Amma avu Toma damma, "Ma usu shi she na me ene antsu e ekere a yi, waru she na n ju'wan antsu'u na aakatsu a va ubata u na ikusa i dana, waru n oto ukere u va atsuma a wuntsu we eebele a yi."

²⁶ Ana a yuwain ajuma a ta, reve ojoro'o o bolotowiso a aasula'a, waru Toma dana ta obolo ne ele. Reve a katsu nantsu vamma nu ufaru, amma avu Yesu tawa wi isawisan e memere me le babu usan. Avu u casa le, reve u damma, "N yuwan ta avasa i tsura asuvu nden." ²⁷ Reve u damma Toma, "Kalyuwa ekere a va. Zuwa aakatsu a wu antsu'u. Oto ukere wa wu e eebele a va. Vu lyawa mawasan a na va usu."

²⁸ Avu u usu yi, "Avu da Zagbain va na Asula a va."

²⁹ Reve u damma yi, "Vu usu ta o un na ve ene numu. Aza aba'un a da aza a na e ene numu shi avu gba a usu."

Ili i na i zuwai Yahaya danai a aatagada a nda

³⁰ Ojoro e Yesu e ene yi ta a yuwusan iroci yi linga va asalama ro na abunda aza a na a danai atsuma a aatagada a nda shi. ³¹ N dana ta ili i nda adama i usu a na Yesu da Zamawawa, Mawun ma Asula, waru adama a na i usu niyi, i ta tsura wuma.

21

Igolo tapu na mugula

¹ A tyo de, reve Yesu rocowiso aciyayi ubata wo ojoro a yi a nge'en m Mala ma Galili.* Apa cine ili'i i farai: ² Ojoro a yi na abunda a dana ta lo: Simo Bituru, na Toma (za na a tsu de Mepishe), na Nataniya va Kana va Galili, na muwun ma Zabadi, no ojoro e re o ro. ³ Reve Simo Bituru damma aza a yi, "Amu n ta 'yawa mereme ma mugula ni igolo."

Reve aza a yi a damma, "Atsu fo tsu ta 'yawa obolo na avu." Avu a kara a 'yawa a wantsun u le. Agba e reme ko ili i shi na ayin o ndolo. ⁴ Ana usana u tawai na wasasa, reve Yesu isawan a nge'en m mala'a, agba ojoro'o e reve a na Yesu da shi.

⁵ Reve u de le, "Ama a va, i reme ta de mugula?"

Avu a usu, "O'o."

⁶ Reve u damma le, "Variyi igolo i du usa'ani u wantsun u du, i te reme ozo o ro." Reve a yuwan ne, avu igolo'o e reme mugula ma abunda hali a kuda o rono yi.

⁷ Reve oojoro a na Yesu cigai^o damma Bituru, "Zagbain da!" Ana Simo Bituru uwwai a na Zagbain da, reve wo oto utugu wa yi (adama a na u shi ta u fodo yi ana u dana i ulinga), avu wu teruwe a mini u reme udasu a tyo ubata wa Yesu. ⁸ Reve akapi o ojoro o toni yi atsuma a wantsu'un, uguzu ni igolo'o tapu na mugula. A dana alanga ni ida shi, alanga e le a dana ta zuzu na ana ukpakuta'atsu (300).[†] ⁹ Ana ojoro'o o utai atsuma a wantsu'un, reve e ene u ta ni ilyalya, waru u dana ta a zusun mugula na akinkina.

¹⁰ Avu u damma, "Tawai na mugula n ro n na i remei gogo."

* 21:1 A tsu de ta fo Mala ma Galili Mala ma Tibariya. ◇ 21:7 Yah. 13:23. † 21:8 Danshi udasuwu a tsu yuwan ta ulinga na ayi tsi ili yu uritosu i na a tsu de yadi na Tsunasara. Ana a ta'atsu a da a tsu yuwan udasuwu u ta.

¹¹ Reve Simo Bituru kara u uwa atsuma a wantsu'un, reve u rono igolo'o a tyo e ida. Atsuma a yi mugula m gbagbain ukpaku na kupoton na aza a ta'atsu (153) n dana ta pe. Agba suru na ne igolo'o i kara shi. ¹² Reve Yesu damma le, "Tawai i lyuwa." Ko za ta gba atsuma o ojoro'o gura ece yi, "Zane da vu ri?" shi, adama a na e reve ta a na Zagbain da. ¹³ Avu u 'yawa u tara ilyalya, reve u ca le. Reve waru u ca le fo mugula'a. ¹⁴ Ayi nda, ayi da wa ta'atsu a na u rocoi aciyayi ubata wo ojoro'o ana a 'yasan niyi atsuma o ukwa.

Yesu na Bituru

¹⁵ Ana o kotoi alya, reve Yesu ece Simo Bituru, "Simo mawun ma Yahaya, vu la'a ta aza a wu ciga mu?"

Avu u usu, "Ee, Zagbain, vu reve ta a na n ciga nuwu."

Reve u damma, "Vu lyuwato mukyokyon n va."

¹⁶ Reve we ecishe yi we ire, "Simo mawun ma Yahaya, vu ciga mu ta?"

Avu u usu, "Ee, Zagbain, vu reve ta a na n ciga nuwu!"

Avu u damma, "Vu kalyuwa ikyon i va."

¹⁷ Reve we ecishe yi wa ta'atsu, "Simo mawun ma Yahaya, vu ciga mu ta?"

Bituru yuwan ta atsumolangu adama a na Yesu yuwan yi ta yeci hali uta'atsu ko u ciga yi ta. Adama o ndolo reve u damma Yesu, "Zagbain, vu reve ta ili suru. Vu reve ta a na n ciga nuwu."

Avu Yesu damma yi, "Vu lyuwato ikyon i va. ¹⁸ N ta dansaa wu amayun, avu o ulobo, vu tso oto ta itana i na vu cigai, reve vu 'yawa ubata u na vu cigai. Agba na vu kutsa, vu ta bubaruwa e ekere a wu. Reve ozo o ro a nla wu avu a tara wu a tyo ubata u na vu cigai shi." ¹⁹ (U damma ta ne adama u roco cine Bituru aa kuwa, reve u ca Asula tsugbain.) Reve u damma Bituru, "Toni mu!"

²⁰ Avu Bituru vadala reve we ene ojoro o ro, \diamond za na Yesu cigai. Waru ayi da fo za na rabatoi Yesu ele a alya avu we ece, "Zagbain, zane da aa wina wu?" ²¹ Ana Bituru ene niyi, avu we ece Yesu, "Zagbain, ili i ne yaa cina yi?"

\diamond 21:20 Yah. 13:23.

²² Reve u usu yi, "Nna n ciga ta u yuwan wuma hali mantsa ma na maa kamba, te imini ya wu na adama o ndolo? Vu toni mu." ²³ Adama o ndolo reve aalabari'i a baza atsuma a aza e Itoni a na, ayi nda waa kuwa shi. Agba Yesu damma ne shi. Ili i na u dammai ayi da, "Nna n ciga ta u yuwan wuma hali mantsa ma na maa kamba, te imini ya wu na adama o ndolo?"

²⁴ Ayi ojoro† a nda ayi da u dammai ili i nda suru. U dana yi ta, waru tsu reve ta a na amayun a da waa dansa.

²⁵ Yesu yuwan ta ili i ro na abunda. Nna a dana ili i ndolo suru atsuma a atagada, n jijan atsuma o uvadi suru a na aa tsura ubata u na waa rawa a na a zuwa atagada'a suru shi.

Ulinga wa Ajiya

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Luka, vuma na ḍanai Alabari a Sa'ani a Luka, aḡi ḍa waru u ḍanai Aatagada o Ulinga wa Ajiya. U shi ta u ciga u damma ili i na i farai na aza e Itoni e Yesu. Aatagada o Ulinga wa Ajiya a fara ta ubata u na Aatagada a Luka a lyawai.

Ulinga wa Ajiya u damma ta ili i na i farai na ama a na a toniyi Yesu cina u kuwa. U damma ta cine ama a nda a yuwain mmalu a dansaa ama adama e Yesu, waru u damma ta cine ama a na a uwwai a yuwain. Ruhu va Akiza goloḡo ta ama a nda waru u kamba le ta. Nu ufaru, ama a na a ri elentsu a ta a ḍa goon a yuwusayin adanshi, ele ḍa aza a Isra'ila. Ko atsuma a aza a Isra'ila ama o ro a 'yuwan ta a usu adanshi e le, waru o una ta aza e Itoni o ro adama e ili i na a dammai a aci e Yesu. A tyo ḍe atsuma a aatagada a nda, Asula a zuwa ta aza e Itoni a damma ama e elentsu o ro koko'o adanshi e Yesu.

Ulinga wa Ajiya u damma ta cine ikaka ya aza e Itoni i bazai e ida ya Isra'ila. U damma ta cine Bituru, oḡolo na Bulu na akapi a ama a yuwain. U damma ta mpolo n na aza a na a vadalai usa'avu a yuwain, waru na cine a kambulai vāni le upasu u le, waru na cine a lyunguyi ni ikambi tsara a kamba aza a na a vadalai usa'avu upasu u le. Ne tsunda tsa ḍa a'isa aza e Itoni a farai cine tsu reve nle ana'an.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. A yuwan ta adanshi a Alabari a Sa'ani atsuma a Urishelima (1:1–8:3)
2. A yuwan ta adanshi a Alabari a Sa'ani atsuma a Yahuda na Samariya (8:4–12:25)
3. Bulu yuwan ta mmalu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (13:1–14:28)
4. A yuwan ta majiyan ma sa'ani atsuma a Urishelima (15:1–35)
5. Bulu yuwisan ta mmalu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (15:36–18:22)

6. Bulu yuwan ta mmalu ma ta'atsu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (18:23–21:16)
7. E reme ta Bulu atsuma a Urishelima (21:17–23:22)
8. A tara ta Bulu a tyo Kasariya (23:23–26:32)
9. A tara ta Bulu a tyo Roma (27:1–28:31)

A 'yasan ta Yesu

¹ Tiwofilu, a aatagada o ufaru u va n damma wu ta ili i na Yesu temeḡ mayan oḡolo ni ili i na u ritosuyi, ² hali urana u na a tara niyi a tyo zuva.

Amma kafu a tara yi a tyo zuva ḍaḍa u yuwayin ajiya† a na u dangwai adanshi a aḡula nu ucira u Ruhu va Akiza. ³ Ana u kuwai, u rocosu le ta aciyayi wuma, reve u roco le a na u 'yoyin na linga icu'un icu'un. U yuwan ta rana amunga a yuwusan adanshi adama o tsugono tsa Asula. ⁴ A yashi i na u ḍanai a alya oḡolo ne ele, u damma le ta, “She i lyawa Urishelima wan.† Amma i puro she na nzuwulai n na Dada yuwain u shiwan ne'en, za na n damma ndu nu una u va, ⁵ Yahaya rumbu ta ama na mini. Aa jima shi, avu a rumbu du na Ruhu va Akiza.”

A tara ta Yesu a tyo zuva

⁶ Ana ajiya a ḍanai oḡolo na Yesu,† e eceshe yi ta, “Zagbain, gogo ḍa va kambuwaa aza a Isra'ila na tsugono tse le waru?”

⁷ Reve u usu le, “Dada ḍa goon ri nu ucira u na woo foḡo yashi na mantsa'a, aḍu gba a ca du ucira u na yaa gura reve shi. ⁸ Amma i ta tsura ucira na Ruhu va Akiza† tawa du. I to o'wo aza a na aa yuwan adanshi o una u va atsuma a Urishelima na atsuma a Yahuda, na Samariya, hali a tyo ukosu wu uvadi.”

⁹ Ana u dammai ne, ele a akanla, reve a tara yi a tyo zuva. Reve eleshe o ro a pupala yi, a gura enishe yi shi. ¹⁰ Ajiya'a lo a kalyuwusa yi a kara a tyo zuva, reve ama e re wotowu na atugu a uri e isawan mishin zuzu ne ele. ¹¹ Reve a damma, “Adu ama a Galili, adama a nye i ri mishin a akanla zuva? Yesu na a tarai atsuma a du a tyo zuva, u ta tawisa ununa ye enei a tara niyi a tyo zuva.”

A dangwa ta aajiya o ro

¹² Ana ili i ndolo i farai, reve ajiya a iyawa Masasan ma Zetun, reve a yuwan mmalu u ta rawa ana ukpakukupa uta'atsu (3,000)* a kamba Urishelima. ¹³ Ana a kambai atsuma a lyuci gbain na a danai, reve a kumba o u'wa wa zuva u na a danai, ele da nan Bituru na Yahaya na Yakubu na Andarawu na Filibu na Toma na Bata-lamawu na Matta na Yakubu mawun ma Alfa na Simo za na fo a tsu de Bakanani,† na Yahuza mawun ma Yakubu. ¹⁴ Suru nle reve o boloto aciyele a yuwusan avasa kuci na majiyan ma ta, obolo na amaci o ro, na Meri† mma va Yesu obolo na azawawa'a e Yesu suru.

¹⁵ Atsuma a rana ndolo ibolo ya ama ukpaku nu ushin (120) aza a na a cayi okolo a dana ta lo. Reve Bituru 'yon mishin, reve u damma, ¹⁶ “Aza a va, a ciga a 'yuwan o shiton Adanshi a Asula a na Ruhu va Akiza yuwain o una wa Dawuda adama a Yahuza, za na uwai elime a aza a na e remei Yesu. ¹⁷ Yahuza vuma da na danai obolo na atsu, waru Yesu dangwa yi ta tsara u yuwan ulinga na atsu.”

¹⁸ (Yahuza tsula ta ida ni ikebe i na u winai Yesu, reve u riyu u cikato aaci, da da aatsuma o boso niyi, reve iliyatsuma suru yu uta a alanga. ¹⁹ Aza a na a ri nden suru atsuma a Urishelima a uwwa ta ili i na i farai, da da e deyi ubata'a “Akaladama” ne elentsu e le, ana Ubata wu Mpasu.)

²⁰ Reve Bituru lyuwa elime na adanshi, “U tu ufanu a Aatagada e Ica,† ‘U'wa wa yi wo o'wo ta uvariya, she vuma danu pe wan.’

Reve waru u dammisa,

‘Tsugbain tsu yi nanza tara.’ ♦

²¹ “Adama o ndolo wo o'wo ta a ciga a 'yuwan a dangula vuma ro o una u vuma ndolo. Vuma ndolo o o'wo u dana ta obolo na atsu a mantsa ma na Yesu Zagbain danai obolo na atsu. ²² Waru wo o'wo u

dana ta na atsu a mantsa ma na Yahaya rumbuyi Yesu, hali urana u na a tara niyi e memere ma atsu a tyo zuva. Vuma na aa dangwa u ciga u 'yuwan woo o'wo za vu ucasu wa Alabari a Sa'ani adama o u'yosun wa Yesu obolo na atsu.”

²³ Dada a zagwai ama e re: Isuhu za na a tsu de Basaba za va aala Yusutu obolo na Mataya. ²⁴ Reve a yuwan avasa tsara a gura dangwa vuma sa'ani na ntsayi. Reve a damma, “Zagbain, vu reve ta ookolo a vuma suru, vu roco tsu vuma na vu cigai atsuma a ama e re a nda. ²⁵ Wo o'wo aajiya, u tara tsugbain tsa na Yahuza iyawai, adama a na u 'yawai ubata u na wu ntsaa niyi.” ²⁶ Reve a zuwa adanga a aci e le, reve Mataya lyuwa, reve u boloto na akapi kupa na za ta na buwai.

2

Utawu wa Ruhu va Akiza

¹ Ana urana wa Abuki† o Urana wa Kupoton*† a rawai, aza e Itoni a dana ta ubata u ta. ² Ele lo babu urevu, da da a uwwai ilama diga zuva gashi abajini o upepu a da, reve u shiton u'wa'a suru u na a ri pe nden. ³ Reve ili i ro gashi elentsu a akina a tawa ya'a le, reve u cipu a aci e le. ⁴ Reve o shiton le suru na Ruhu va Akiza.† Reve e teme adanshi ne elentsu o ro koko'o, cine Ruhu va Akiza ne'e nle.

⁵ Aza a Isra'ila a abunda a na a uwwusa wovon wa Asula a dana ta pe atsuma a Urishelima a yuwusan aganda a na a tawai bata bata. ⁶ Ana a uwwai ilama i ndolo, reve ama o boloto abunda. Reve a yuwan asalama lon, adama a na aza a na a ri lo suru a uwwa ta ibolo ya aza e Itoni a yuwusan adanshi ne elentsu a lyuci le. ⁷ Reve a yuwan asalama a abunda, adansa, “Ashe aza a na a yuwusan adanshi a nda aza a Galili a da suru shi? ⁸ Cine wo o'woi suru ntsu tsu uwwa nle a adanshi ne elentsu a tsu? ⁹ Atsu da pa nda aza a Paratiya na aza

* **1:12** Atsuma e elentsu a na u danai ufanu, u damma ta a na alanga a yi a dana ta “mmalu ma Ashibi.” Wila wa aza a Isra'ila u tsu iyawa ta vuma yuwan mmalu n kilomita 1, ko u la'a akapi a mili wa'a atsuma o urana'a, ko u dasuwu ukpakukupa (1,000). Gogo u ta yuwan gashi mmalu m mini kupa. (Mini ayi da a tsu de minti na Tsugana.) † **1:13** Ayi aala “Bakanani” to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi. ♦ **1:20** Ica 69:25. * **2:1** Abuki o Urana wa Kupoton waru a tsu de yi ta “Penteko,” aala a abuki a da a na a tsu yuwusan a mantsa ma na a tsu pada kucci, waru abuki'i a tsu yuwan yi ta o urana wa kupoton a na a yuwain Abuki a Mapasa. Urana u nda urana kupoton da danai a na a 'yasain Yesu atsuma o ukwa.

a Madaya obolo na aza a Elam na ama a Masapotomiya na aza a na o utai Yahuda na aza a Kafadokiya na ama e ida ya Pontu na aza a Asiya. ¹⁰ Na aza a Firijiya na aza a Bamafiliya waru na aza a Masar, na aza e ida ya Libiya zuzu na Kurani omocin diga Roma a na a matsain atsuma a adini a aza a Isra'ila na aza a na a vadalai a uwai atsuma a adini a tsu. ¹¹ Atsu da nda aza a Karita,† obolo na aza a Laraba suru ntsu tsu uwwa le ta a yuwusan adanshi ne elentsu a tsu atsuma e ili i na Asula a yuwain.” ¹² Reve suru nle a lamba ili i na aa yuwan, reve a uwa asalama, adansa vani le, “Nye i da urevu wi ili i nda'a?”

¹³ Reve ozo o ro a uwa a yuwusaan le ulamu adansa, “Usowu u da a ri.”

Adanshi a na Bituru yuwain

¹⁴ Reve Bituru 'yon mishin obolo na akapi a ajiya kupa na za ta na buwai, avu u 'yasan udyo a yuwusaan le adanshi, adansa, “Ama a Isra'ila na aza a na a ri nden Urishelima, i zuwa atsuvu yu uwwa ili i na maa damma du. ¹⁵ Ama a na ye eneshe nda a ri usowu shi, ana wo o'woi mantsa ma na tsu ri gogo rumu kucci vu usana da. ¹⁶ Ayi ili i nda ayi da Juwe vumavasula dammai,

¹⁷ Asula a damma: ‘A mantsa mo ukosu n ta lyungu Ruhu va a 'yawa bata a ama. Muwun n du olobo ne esheli a ta yuwan adanshi o usokowu.

Olobo a du e te ene alavu alavu.

Mbara n du waru a ta yuwan alavu a abunda.

¹⁸ Amayun Ruhu va Akiza ta tawa ubata wa agbashi a va, ali na amaci a ta yuwan adanshi a va a rana ndolo.

¹⁹ N ta yuwan ili ya asalama zuva, waru n to roco iroci e ida, mpasa na akina na mikyon n lima.

²⁰ A ta kambuwa urana irumbu, woto waru u to o'wo ushili ana mpasa kafu urana wu Zagbain u tawa, urana u gbain u tsugbain.

²¹ A mantsa mo ndolo ma da za na yuwain dewu atsuma a ala a Zagbain wa tsura iwawi.†

²² “Adu aza a va aza a Isra'ila, yu uwwa adanshi a na maa yuwan. Yesu va Nazara da vuma na Asula a kucinaa ntsu a na u usu niyi. Amayun e ili i ndolo Asula o roco tsu ta e ili ya asalama i na u yuwain, ni iroci za na u yuwain. Ili suru i fara ta e esu a du. ²³ A ca du ta ayi, reve yu una yi o ure u mavara a akpata.† I yuwan ta ili i ndolo ni ikambi ya aza a na e revei Wila shi. Na ne suru, Asula e reve ta ili i ndolo i ta fara suru. U yuwan ta ifo6i i ndolo nu ujimu. ²⁴ Reve gba Asula a 'yasan yi atsuma a akwakwa, reve u kambuwa yi wuma. Babu cine ukwa waa gura guza yi. ²⁵ Reve Dawuda yuwan adanshi adama a yi,

‘Kuci da n revei a na Zagbain ri obolo na amu.

Adama a na u ri o ukere usa'ani u va,

babu ili i na maa uwwa wovon.

²⁶ Adama o ndolo ookolo a va a ta asuvu nden,

eelentsu a va a ta na mazanga, lipu va waru ta dana nu uzuwu wo okolo.

²⁷ Waa lyawa wuma u va a aason shi, waa lyawa Mawun ma Akiza ma yi maa shama shi.

²⁸ Vu roco mu ta ure u wuma.

Vu shiton mu ta na mazanga adama a na vu ri obolo na amu.’ †

²⁹ “Aza a va aza a Isra'ila, n ta yuwusaan du adanshi babu wovon adama a akaya a tsu Dawuda. Dawuda kuwa ta waru a cido yi ta, waru aason a yi a ta pa obolo na atsu hali ana'an. ³⁰ Ayi vumavasula da, u reve ta Asula a yuwaan yi ta nzuwulai na akucunu, a na u ta zuwa za ro mogono atsuma a muwun n tsukaya ma yi, ununa u zuwai Dawuda o'woi mogono. ³¹ Dawuda ta zuwusa okolo e ili i na yaa fara elime adama o u'yosun wu Zamawawa,† adansa, aa lyawa lipu va yi a aason shi, waru lipu va yi aa shama shi. ³² Asula a 'yasan ta Yesu'u atsuma a akwakwa, atsu waru tse ene ta ne esu a tsu. ³³ A ca yi ta tsugbain o ukere usa'ani wa Asula, waru u ushi ta Ruhu va Akiza o ukere wa Dada ununa a yuwain nzuwulai. Gogo waru Yesu ca tsu ta Ruhu va Akiza. Ili i na tsee eneshe, waru tsaa uwwusa da nda. ³⁴ Dawuda da kumbai zuva shi, amma ayi na aciyayi u damma ta,

'Asulazuva a damma ta Zagbain va:

"Danu o ukere usa'ani u va,

³⁵ she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu." ' ◇

³⁶ "Adama o ndolo, aza a Isra'ila suru e te reve a na Yesu ndolo za na a varai a akpata,† Asula a kambuwa yi ta Zagbain na Zamawawa."

³⁷ Ana a uwwai ne, reve ili'i i ju'wan okolo e le, reve e ece Bituru na akapi a ajiya a na a buwai, "Aza a va, nye i da tsaa yuwain?"

³⁸ Avu Bituru damma le, "She i vadala,† tsara a rumbu du atsuma a ala e Yesu Zamawawa, waru a yuwaan du gafura vu unusu u du. I ta tsura une'e u Ruhu va Akiza. ³⁹ Nzuwulai n nda za du da na muwun n du, obolo na Atakpaci. Amayun a da maa dansaa du, ili i nda adama a aza a na Asulazuva Asula a tsu ee de a tyo e ekere a yi a da."

⁴⁰ Reve Bituru yuwan alajiya o uga'an adansa, "N ta patishi du i wawa aciyadu atsuma e ili i na yaa cina ama e iwuya a nda." ⁴¹ Reve aza a na a uwwai ili i na Bituru dammai, reve a rumbu† le. O urana u ndolo ama a na a dashi toniyi a rawa ta ama ukpakukupa uta'atsu (3,000).

Ununa nden ma aza e Itoni n danai

⁴² Reve a zuwa okolo e le suru o uritosu wa ajiya na muwulai, a lyuwusa ilyalya obolo, na avasa. ⁴³ Reve wovon u reme le suru, adama a na Asula a yuwain ili ya asalama ni iroci ya abunda e ekere ajiya'a. ⁴⁴ Aza a na a cayi okolo o bolotosu ta ubata u ta, reve a kara a nkambulai ni itana i le. ⁴⁵ A tsu wina ta itana ni ida i le, mantsa ma na ozo o ro a ri ni ili i na yaa damatosun le. ⁴⁶ Usana suru a tsu 'yawa ta a Aa'isamapada na majiyan ma ta. A tsu lyuwusa ta ilyalya a 'wa le obolo na mazanga no okolo a ta, waru a lyuwusa ta ilyalya yi Zagbain, ⁴⁷ na a yuwusayin Asula ica. A tsura ta isa'ani ubata wa ama. Usana suru Zagbain dashishi le ta ama aza a na a tsurai iwawi.

3

Aakutsuma a kamba ta gbaga

◇ 2:35 Ica 110:1; Luk. 20:42-43.

¹ Ama a tsu 'yawa ta a Aa'isamapada a mantsa ma rumu ta'atsu vu urana. Urana u ro, Bituru na Yahaya† a 'yawa ta adama a yuwan avasa. ² Ana a rawai zuzu nu unantsu wa Aa'isamapada u na a tsu de Unantsu u Sa'ani reve e ene aakutsuma a na a matsain ukutsumu a na a tsu tanu, reve a zuwa yi, adama u yuwusan ipati. ³ Ana we enei Bituru na Yahaya azama a uwa a Aa'isamapada, reve u pati le ikebe. ⁴ Reve Bituru na Yahaya a kalyuwa yi ulobonu, avu Bituru damma, "Kalyuwa tsu!" ⁵ Avu aakutsuma'a u kalyuwa le na majiyan ma na ee ne'e yi ikebe.

⁶ Dada Bituru dammai, "N ri ni ikebe i na maa ca wu shi. Amma n ta ca wu ili i na n ri na ayi, atsuma o ucira wa ala e Yesu Zamawawa za va Nazara 'yon vu wala." ⁷ Reve u reme yi ukere usa'ani, reve u kamba 'yasan yi. Ana u yuwain ne, reve ana na alu a yi a kamba gbaga, reve o o'wo mejege. ⁸ Avu wu 'yawan, reve wi isawan mishin na ana a yi. Avu u kara a mmalu. Hali u kara a mmalu nu u yuwin ogofoyo a cibalasa Asula. Avu u kara a uwa a Aa'isamapada ne ele. ⁹ Ama a na a danai pe suru e ene yi ta a mmalu waru a uwwa yi ta a cibalasa Asula. ¹⁰ Ama a yuwan ta asalama lon, ana e enei ili i na i farai, a na aakutsuma a na a tsu danusu o Unantsu u Sa'ani a yuwusan ipati i da kambai gbaga.

Bituru yuwan ta alajiya atsuma a Aa'isamapada

¹¹ Reve ama a jika a cina vuma'a uguzu na Bituru na Yahaya ubata u na a tsu de Makisa ma Sulemanu. Avu ama a na a danai pe suru a uwa asalama e ili i na i farai. ¹² Ana Bituru enei ama o bolotoi reve u teme alajiya adansa, "Aza a Isra'ila, nye i da ili ya asalama a na aakutsuma'a u kambai gbaga? Waru nye i zuwai i ri a akanla a tsu, vadamma tsu yuwan ta ili'i nu ucira wa aciyatsu na abula a tsu? ¹³ Asula a Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu n na nkaya n tsu n yuwayin aganda, ayi da u tawayi aagbashi a yi Yesu na tsugbain. Ayi da Yesu na i 'yuwain, reve i ca yi e ekere a Bilatu,† ko na Bilatu shi ta ciga u lyawa yi. Avu i damma Bilatu a na i ciga yi shi. ¹⁴ Za va akiza da u danai, waru za vi isa'ani da, reve

i 'yuwan yi avu i damma Bilatu lyawaa du za mona ma ama. ¹⁵ Reve yu una za vu ucasu u wuma wa Asula, amma Asula a 'yasan yi ta. Atsu gba tse ene ta ne esu a tsu amayun a nda. ¹⁶ Ucawu wo okolo atsuma a ala e Yesu da a kambato akutsuma a nda gbaga e esu a du. Vuma na ye enei da, waru i reve ta ununa vuma nda shi ukutsumu. Ucawu wo okolo a yi e ekere e Yesu da a kambato niyi gbaga a makakan ma du.

¹⁷ "Aza a va, n gura ta reve ili i na i yuwayin Yesu, i yuwan yi ta o ulambu wu urevu, hali ulambu wu urevu'u u kara a tyo e ekere a azagbain a du. ¹⁸ Amma Asula a zuwa ta amasula a yuwan adanshi adama a Zamawawa de nu ujimu, a na u to sowo atsumalima e ili i nda suru, waru u shiton ta nzuwulai'i. ¹⁹ Vadalai i lyawa unusu u du suru, reve i vadala i kuru Asula, adama i tsura gafura vu unusu u du. ²⁰ Ne da yaa tsura mantsa ma wivuwun ubata wa Asula, waru u ta dashi lyunguwisa du na Yesu za na u dangwai wo o'wo Zamawawa. ²¹ Zuwa da Yesu aa dana hali mantsa ma na aa kambato ili suru usa'avu, ununa Asula a yuwain nzuwulai nu ujimu, e ekere a amasula a akiza. ²² Musa damma ta, 'Asula a ta 'yasan vumavasula tsa va atsuma a ama a du. I polo atsuvu ulobonu yu uwwa ili i na waa damma du.' ²³ Waru Musa damma ta, 'Za na uwwai ili i na vumavasula'a u dammai shi a to utaa yi atsuma a ama a Asula, reve o una yi.' ²⁴

²⁴ "Waru amasula diga Sama'ila† a yuwan ta adanshi e ili i na aa yuwusan ana'an. ²⁵ Adu da muwun ma amasula o ndolo, waru i ta pe atsuma a akucun† a nzuwulai n na Asula a yuwayin nkaya n du. U damma ta Ibrahim,† 'Adama a mawun ma ta atsuma o ugundo wa wu n ta zuwaa uvadi mabula aba'un.' ²⁶ Amma ana Asula a 'yasin aagbashi a yi Yesu, u lyungu yi ta a 'yawa atsuma a ama a du aza a Isra'ila o ofaru, u zuwaa du ta aba'un, reve u vadala du aza a ta ta diga o unusu u du."

4

E reme ta Bituru na Yahaya

¹ Bituru na Yahaya atsuma a adanshi, reve nan ganu na zagbain va adugari a Aa'isamapada na aza a Sadukiya*† a tawa ubata u na a ri. ² A dana ta na atsumolangu a na ajiya e re'e a danai o ritosu ama a na, Yesu kuwa ta waru u 'yon ta. Ne da fo aa 'yasan akwakwa a kamba wuma. ³ Reve e reme le nu ulivu, avu a zuwa le o u'wa wa ali hali usana. ⁴ Ama na abunda a na a uwwai alajiya e le a vadala ta, hali abunda a ali a aza e Itoni a rawa zuzu nu ukpakukupa uton (5,000), babu na amaci na muwun.

⁵ O urana we ire, reve azagbain a aza a Isra'ila, na mbara, na munlu n Wila o boloto Urishelima. ⁶ Hanana aabara a nan ganu fo u dana ta lo, na Kayafa, na Yahaya† na Iskandari ne edenge o ro va aabara a nan ganu. ⁷ Reve a tawa no ojoro e re'e a makakan me le. Avu e ece le, "Nu ucira ko na ala a zane da i yuwayin ulinga u ndolo?"

⁸ Reve Bituru za na danai tapu na Ruhu va Akiza, damma le, "Azagbain na mbara mi ida i tsu, ⁹ i ta yuwusan tsu yeci i nda adama a na tsu yuwain isa'ani a tyo ubata wa akutsuma'a? I ciga ta i reve ununa u kambai gbaga? ¹⁰ Lyawai n damma du hawun hali na ama a Isra'ila, u kamba ta gbaga atsuma a ala nu ucira wa Yesu Kristi na utai Nazara. Vuma na i varai a akpata, agba Asula a 'yasan yi ta atsuma a akwakwa. ¹¹ A yuwan ta adanshi a yi atsuma a Adanshi a Asula, ubata u na a danai,

'Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.' ¹²

¹² "Za lo a tsura iwawit ubata wu za ro shi! Waru alaf a za ro o lo atsuma o uvadi u nda na ama ee de reve a tsura iwawi shi."

¹³ Reve azagbain a yuwan asalama lon, ana e enei Bituru na Yahaya a gura yuwain adanshi a makakan me le okolo nden, adama a na ama a da a na a ri nu urevu u makaranta shi. Waru a gura ta reve ama a da a na a danai obolo na Yesu. ¹⁴ A gura damma le ili i ro shi, adama a na e ene

† 3:22 U.Wl. 18:15. † 3:23 U.Wl. 18:19. † 3:25 Ufr. 22:18. * 4:1 Aza a Sadukiya obolo a ama a azagbain a Yahuda a da, aza a na a usuyi adama o u'yosun wa akwakwa shi. † 4:11 Ica 118:22; Mak. 12:10; Luk. 20:17.

ta vuma na a kambatoì gbaga na ajiya'a mishin a nge'en n le. ¹⁵ Avu azagbai'in a damma Bituru na Yahaya a lyawa ukobu'u. Reve a uwa ndammulai vani le.

¹⁶ E ecelei ta aciyele, “Nye tsaa yuwan na ama a nda? Tsaa gura wasan a na a yuwain ulinga wa asalama shi. Adama a na ama a Urishelima suru e reve ta ili i na i farai. ¹⁷ Amma tsu zuwaa nle utyo adama ili'i i yuwan abunda atsuma a ama a tsu wan. Waru tsu ta zuwaa le utyo she a dashi yuwaan za ro adanshi a ala e Yesu wan.”

¹⁸ Reve e dewishe ajiya'a o ukobu u le, avu a damma le she a dashi yuwan adanshi ko uritosu adama a ala e Yesu wan.

¹⁹ Reve Bituru na Yahaya a usu le, “I ta majiyan Asula a ta la'a ciga tsu toni du ko ayi? ²⁰ Tsaa gura lyawa adanshi a sa'ani a na tse enei waru tsu uwwai shi.”

²¹⁻²² Avu ama suru a kara a yuwusaan Asula ica adama e ili i na i farai: Vuma na yuwain a'wan amunga ukutsumu u kambai gbaga. Adama o ndolo azagbain a Yahuda e reve ununa aa ca Bituru na Yahaya atsumalima shi. Reve a ca le wovon, reve a lyawa le a kara.

Aza e Itoni a yuwan ta avasa

²³ Diga na a lyawa nle, reve Bituru na Yahaya a bunga aza e le aza e Itoni, reve a damma le ili i na nan ganu a gbagbain na mbara n dammai. ²⁴ Ana aza e Itoni suru a uwwai ili i na i farai, reve o bolo okolo e le. Avu a 'yasan udyo a yuwusan avasa, “Mogono ma Gbain, za na yuwain zuva ni ida, na mala ni ili i na i ri pe suru. ²⁵ Vu yuwan ta de adanshi nu ujimu na Ruhu va Akiza e ekere a akaya a tsu mogono Dawuda agbashi a wu, adansa, ‘Adama a nye ama o uvadi a yuwain upan? Adama a nye ama aa lungusa mantsa me le e ili ye pere?”

²⁶ Ngonon mu uvadi n fofo ta uvon, reve azagbain o bolo aci a 'yuwan Zagbain na Zamawawa va yi.’ ◊

²⁷ “Ili i nda i fara ta pa Urishelima. Hiridu Antiba, na Bontu Bilatu gwamna, na Atakpaci na ama a Isra'ila suru o boloi aci e le, reve a 'yuwan Yesu, aagbashi a akiza a wu, za na vu fofoi wo o'wo Zamawawa.

◊ 4:26 Ica 2:1-2.

²⁸ Mejege ma da, ili i na a yuwain suru, a yuwan le ta ununa vu yuwain de adanshi nu ujimu. ²⁹ Gogo Asulazuva, uwwa iwuya i na a dansa, reve vu ca tsu agbashi a wu okolo o ugbamu a mantsa ma na tsaa yuwusan alajiya a adanshi a wu. ³⁰ Vu lyungu nu ucira wu ukambatosu gbaga, nu ulinga wa asalama a wu, waru ili i nda suru i fara na ala a aagbashi a wu Yesu.”

³¹ Ana o kotoi avasa a nda, avu usaa u na a danai u jingada, reve suru nle a shiwan na Ruhu va Akiza. Avu a yuwan alajiya a adanshi a Asula no okolo ugbamu.

Banaba ca ta ida ya yi

³² Aza e Itoni suru a dana ta no okolo na asuvu a ta, reve e ene utsuru u na a ri na ayi za le da goon shi, dada a kambusai aciyele vani le. ³³ Avu ajiya'a a ca urevetyowu wu ukwa nu u'yosun wa Yesu Zagbain nu ucira, waru a tsura ta isa'ani ya abunda e ekere a Asula. ³⁴ A dana nu ulambu shi, adama a na mantsa a tyo mantsa ama a na a danai ni ida na 'wa biti a winasa le ta, avu a tawusaa ni ikebe'e wira u ta. ³⁵ Avu a casu ajiya'a ikebe'e reve a casu aza a na a cigai ikambi.

³⁶ Apa iroci yi ili i na a yuwusain, vuma ro shi ta lo za na a tsu de Isuhu za na ajiya'a a cayi aala Banaba (za na urevu wa yi u da Mawun mo Udashishi wo Okolo). Ayi za ve elentsu e Levi a da, waru u tawa ta diga Kuburu ida i memere ma mini. ³⁷ U dana ta ni ida, reve u wina yi, avu u tawaa ajiya'a ni ikebe'e, tsara a ca aza a na a cigai ikambi.

5

Ananiya na Safiratu

¹ A yuwan ta vuma ro na a tsu de Ananiya, za na ayi na ka va yi, Safiratu, a winai ida i le. ² Avu a salalai a damma mejege wan ko iyan i da a winai ida'a. Ana a winai reve u tawaa na akapi e ikebe, avu u damma ikebe i dada ndolo suru suru.

³ Reve Bituru damma yi, “Ananiya adama a nye vu lyawai Malef ma uwai o okolo a wu? Vu yuwaan ta Ruhu va Akiza epen, avu vu zuwaa aciyawu akapi e ikebe'e. ⁴ Itana'a aza a wu a da vu ta gura wina ko vu kuda wina le, cine vu cigai da

vaa yuwan. Ko na vu winai itana'a, ikebe'e aza a wu a da na vaa gura yuwan une'e ne ele. Adama a nye vu yuwain tsunda? Atsu da vu yuwayin epen shi, amma Asula a da vu yuwayin epen.”

⁵ Diga na Ananiya uwwai adanshi o ndolo, reve u riyā e ida reve u kuwushi. Aza a na a uwwai ili i na i farai, a uwwa ta wovon lon. ⁶ Reve olobo a 'yon avu a katala yi no okoro, reve e shede yi o uta, avu a cido yi.

⁷ A tyo a mantsa me irumu i ta'atsu a na vali va yi kuwai, avu ka va yi uwa, babu na u revei ili i na i farai. ⁸ Avu Bituru ece yi, “Ikebe i na avu na vali va wu i winai ida i du i da nda?”

Avu ka'a u usu, “Ee, ikebe i dafa ne.”

⁹ Reve Bituru damma, “Cine tsa da adu ra i salalai i yuwan cu'un vi ili i nda? Adama a nye i boloi aci i lyungwa Ruhu va Asulazuva? Kalyuwa o unantsu, vu te ene ana o olobo a na a cidoi vali va wu, waru a ta tanu wu fo o uta a alanga.”

¹⁰ Lo da u riyashi a makakan ma yi avu u kuwa. Ana olobo'o a uwai, avu a cina yi ukwa. Reve e shede yi o uta, avu a cido yi a nge'en ma aason a vali va yi. ¹¹ Reve wovon u reme aza e Itoni lon obolo na ama a na a uwwai ili i na i farai.

Ajiya a kambato ta ama a abunda gbaga

¹² Ajiya a yuwan ta ulinga wa asalama† ni iroci yi ili ya asalama lon atsuma a ama. Waru aza e Itoni o tsu boloto ta usana suru a Aa'isamapada e ebele a na a tsu de Makisa ma Sulemanu. ¹³ Amma, adama o wovon, ama na abunda a kawan uwa obolo ne ele shi. Agba suru na ne, ama a casu le ta tsugbain. ¹⁴ Suru na ne ali na amaci na abunda a cayi okolo a Zagbain. ¹⁵ Adama o ulinga wa asalama u na ajiya'a aa yuwusan, hali a kara a tawusaa na aza a mbala e re mulyuci a agada e le na a avalu e le, a majiyan ko ululu wa Bituru u ta ju'wan ozo o ro e le a kambā gbaga a mantsa ma na waa karalai. ¹⁶ Ama na abunda a tawaa ta na aza a na a danai nu ubanakun, na aza a na a ri no otoni a lima, diga mulyuci n na n ri zuzu na Urishelima. Waru a kambato le ta gbaga.

A ca ta ajiya atsumalima

¹⁷ Aabara a nan ganu na aza a Sadukiya a kara ta a tsushu'un na ajiya adama a malyuwa me elime ma na aa yuwusan o ulinga u le. ¹⁸ Dada e remei ajiya'a avu a zuwa le o u'wa wa ali. ¹⁹ Na ayin avu malingata ma Asula ma tawa, avu u kpatu'wa unantsu wu u'wa wa ali'i, reve wu utaa le pe. ²⁰ Avu u damma le, “Kara a 'yawa a makisa ma Aa'isamapada, i damma ama alabari a wuma a sa'avu a nda.”

²¹ Usana a matawaa, avu ajiya'a a uwa a Aa'isamapada ununa malingata ma Asula ma damma nle, reve e reme uritosu wa ama.

Ana aabara a nan ganu na aza a na a danai lo obolo a rawai, reve e de obolo ya Azagbain a Mbarat obolo na azagbain a Isra'ila. Reve a lyungu nlingata n ro n 'yawa o u'wa wa ali'i, a tawa ne ele. ²² Ana nlingata'a n 'yawai o u'wa wa ali'i, a cina le pe shi, dada a kambushi ubata wa azagbai'in, avu a damma le ili i na a cinai. ²³ Reve a damma, “Tsu rawa ta o u'wa wa ali'i, avu tsu cina unantsu'u ukpatowu, na asoja mishin o unantsu'u. Amma ana tsu katsu'wai, tsu cina pe za shi.”

²⁴ Ana zagbain va adugari na nan ganu a gbagbain va Aa'isamapada uwwai ili i na i farai, a gura reve cine ili'i i farai shi. Avu a kara a majiyan cine ili'i yoo o'wo.

²⁵ Ele pe avu za ro uwa u damma, “Gogo tsunda ama a na i zuwai o u'wa wa ali'i a ta de a Aa'isamapada o ritosu ama!” ²⁶ Adama a nda a da zagbain va adugari na adugari a yi e remei ajiya'a a tyo ubata e obolo. Ko na wo o'woi adugari'i e reme le nu ukadu shi, adama o wovon u na ama aa vara le na atali.

²⁷ Ana a tawai na ajiya'a ubata e obolo'o, reve aabara a nan ganu a damma, ²⁸ “Tsu damma du ta a alanga e eteshe, ‘She i dashi yuwan uritosu atsuma a ala e Yesu wan.’ Amma adu da nda i kotoi Urishelima suru nu uritosu u du atsuma a ala a yi, avu waru i tawaa tsu nu ukwa wa yi.”

²⁹ Reve Bituru na ajiya o ro a usu, “U la'a ta ulobonu tsu toni Asula a na tsoo toni vadilima. ³⁰ Yu una ta Yesu ana i vara niyi a akpata,† agba Asula a nkaya n tsu a 'yasan yi ta atsuma a akwakwa. ³¹ Asula a zuwa yi ta o ukere usa'ani wa yi u zuwa yi ta

Mogono na Za vi Iwawi. Asula a yuwan ta ne, tsara u ca aza a Isra'ila ure u na aa vadala tsara a tsura gafura vu unusu u le e ekere a Asula. ³² Tsu gura ta damma amayun e ili i nda, adama a na tse ene ta ne esu a tsu, ne da fo Ruhu va Akiza, za na wo o'woi une'e wa Asula e ekere a aza a na o toniyi Asula."

³³ Ana nan ganu a gbagbain na azagbai'in a uwwai ili i na ajiya'a a dammai, reve a suduwa asuvu. Hali a shi a ciga o una le. ³⁴ Ele pe avu vuma ro na a tsu de Gamaliya, za ta atsuma a Afarishi waru manlu ma Wila 'yon mishin. Avu u damma a tara ne'en ajiya'a o uta a alanga ke'en.

³⁵ Avu u damma nan ganu'u na azagbai'in, "Ama a Isra'ila, i yuwan majiyan ulobonu e ili i na i farai a yuwusaan ama a nda.

³⁶ Koto u jima shi, a na Tuda dammai ayi vuma vu ucira da. Ama a tyo ukpakunashi (400) o toni yi ta. Amma ana o una niyi, ojoro a yi e bete'we ta suru. Agba ko ili i ro tsu tsura shi. ³⁷ Yahuza va Galili da tawai acapa a yi a mantsa me mekece ma ama. Avu u zuwa ama a 'yasan ama ugbozu, agba ayi fo o una yi ta reve ojoro a yi e bete'we fo suru. ³⁸ Asala a na maa ca du, ayi da i lyawa ama'a a yuwan ili i na aa yuwan. Nnu ucira wa aciyele a da aa yuwusan uritosu ni ili ya asalama a nda, a ta tawa a kalama. ³⁹ Amma nnu ucira wa Asula u da aa yuwusan ili i nda, yaa gura putsaa le a lyawa shi. I ta cina aciyadu a nlangi na Asula."

⁴⁰ Reve obolo a ama'a a usu asala a yi. Avu e de ajiya'a a uwa o ukobu reve a faba le. Avu a zuwaa le utyo, she a dashi yuwan alajiya atsuma a ala e Yesu wan, avu a lyawa le.

⁴¹ Avu ajiya'a a lyawa obolo'o na mazanga ma na Asula e ene ta a ta no okolo ugbamu u na o sowo atsumalima adama e Yesu. ⁴² Usana suru a tsu 'yawa ta a Aa'isamapada a yuwusan uritosu a dansaa ama Yesu Zamawawa† da. Waru a yuwusan ta ne a 'wa va ama.

6

A dangwa ta aza e ikambi e cindere

¹ A mantsa ma na aza e Itoni a karai a dashishi abunda, agba suru nle aza a

Isra'ila a da. Avu ozo o ro a na a yuwusan Tsheleni† a uwa adanshi a tyo ubata wa aza a na a yuwusan Tsuyahuda,† adansa, "Nna a kambusa nruna usana suru, nruna n tsu n tsu tsura unata na aza e le shi."

² Dada Kupanejere'e o bolotoi aza e Itoni suru, reve a damma, "Woo lobono tsi icinai nu ulinga wa alajiya wa adanshi a Asula, reve tsu reme adama e ilyalya shi. ³ Aza a tsu, dangulai ama e cindere atsuma a du, aza a na i revei a ri na Ruhu va Akiza, nu urevu, tsu ta zuwa ulinga u nda e ekere e le. ⁴ Atsu gba'a tsu zuwa ugbozu ubata wa avasa na alajiya nu uritosu wa adanshi a Asula."

⁵ Reve asala'a u yo'ono aza a na o bolotoi'i suru. Reve a fara dangula Istifanu vuma na ri nu ucawu wo okolo na Ruhu va Akiza lon. Reve o toni na Filibu, na Burukoro, obolo na Nikana, waru a dangula ta Timan, na Baramina, na Nikola va Antakiya, Takpaci na uwai o ure wi itoni wa aza a Isra'ila.

⁶ Reve a tara ama e cindere'e a tawa ne ele a makakan ma ajiya, reve ajiya'a a kuruwa le ekere avu a yuwaan le avasa.

⁷ A yuwan ta alajiya a adanshi a Asula ubata suru. Reve aza e Itoni a dashi abunda lon atsuma a Urishelima, hali nan ganu va aza a Isra'ila fo na abunda a ca okolo e le.

E reme ta Istifanu

⁸ Reve Istifanu, vuma na tsurai isa'ani† nu ucira wa Asula lon, u yuwan linga va asalama ni iroci e memere ma ama. ⁹ Reve urana u ro ama o ro a na a ri a aa'isa a na a tsu de Aa'isa a Agbashi a na a Lyawai, a uwa mawasan na ayi. Ele aza a Isra'ila a na o utai diga Kurani, na Iskandariya, na Kilikiya, ni ida ya Asiya i da. ¹⁰ Agba ko vuma ta gura yuwan nronuloi na ayi shi, adama o urevu u na Ruhu va Akiza ca niyi.

¹¹ Usokowu dada a zuwai ama o ro a yuwaan Istifanu epen ana, "Tsu uwwa yi ta a yuwusan adanshi a vama a tyo e ekere a Musa, hali na Asula fo."

¹² Reve adanshi'i u 'yasan ugbozu wa ama na munlu n Wila ma adini na azagbain. Reve e reme Istifanu avu a tawa na ayi ubata wa azagbain o uge'etosu u na a tsu de Azagbain a Mbara. ¹³ Reve aza e epe'en a damma, "Vuma nda u tsu

yuwusan ta adanshi e iwuya adama a Aa'isamapada na Wila wa Musa. ¹⁴ Tsu uwwa yi ta adansa a na Yesu va Nazara u to boso Aa'isamapada a nda reve u vadala agadu a Musa a na a lyawaa ntsu.”

¹⁵ Ana a uwwai ne, reve vuma biti atsuma a azagbain u vara akanla a Istifanu, reve e ene urewesu wa yi e ikanasa ana malingata ma Asula.

7

Istifanu yuwaan ta azagbain adanshi

¹ Reve aabara a nan ganu e ece Istifanu, “Ili i na aa dansa a aciyawu amayun a da?”

² Dada Istifanu tsu usu, “Adu aza a va na azagbain, poloo numu atsuvu! Mogono ma Asula za tsugbain mo roco ta aciyayi ya Ibrahim akaya a tsu e ida ya Masapotomiya kafu Ibrahim tyo e ida ya Haran. ³ Asula a damma yi ta, ‘Vu 'yon vu lyawa ida i na a matsan nuwu na ama a wu, reve vu tyo e ida i na moo roco wu.’”

⁴ “Dada Ibrahim 'yoyin e ida ya aza a Kaldiya, reve u danu Haran hali ukwa wa abara a yi. Reve Asula a tawato yi pa e ida i na i ri nden gogo. ⁵ Agba Asula a ca yi agadu e ida'a shi, waru ko udasuwu u ta wi ida'a u ca yi shi. Amma Asula a yuwan ta nzuwulai n na waa ca yi ida'a ayi na limatan vu ugundo wa yi ko na u shi na mawun ne'en shi. ⁶ Agba Asula a damma yi ta, ‘Limatan va wu ta yuwan limocin e ida i ro ubata u na oo sowo atsumalima ana agbashi hali a'wan ukpakunashi (400). ⁷ Agba n ta zuwa ida i na i zuwai aza a Isra'ila tsugbashi atsumalima. Waru o ukosu u tsugbashi a to uta adama a yuwaan mu aganda ubata u nda.’” Ili i na Asula a dammai da nda.

⁸ “Waru Asula a yuwaan ta Ibrahim akucunu a mapada mo uryumbu a mantsa'a. Dada i zuwai a padai Ishiyaku mawun ma Ibrahim uryumbu ayi na ayin kunla nu umatsun. Ishiyaku da tawa u matsain Yakubu, reve Yakubu matsan nkaya n tsu kupa ne ejere.

⁹ “Ele nkaya n tsu ana a ri a tsushu'un na Isuhu zawa'a le, reve a wina yi wo o'wo aagbashi e ida ya Masar. Agba Asula a shi ta obolo na ayi. ¹⁰ Reve gba u wawa yi atsuma a atsumalima a yi. Avu Asula a

zuwa yi u tsura icigi e ekere a Firi'awuna,† mogono ma Masar, adama a na Asula a ca yi ta urevu u na u karalai. Dada i zuwai Firi'awuna ca niyi tsugbain tsi ida tsa Masar na tsugbain tsu u'wa tsa yi suru.

¹¹ “Reve ambululu a uwa e ida ya Masar suru ni ida ya Ka'ana,† na atsumalima lon, hali nkaya n tsu n lamba ilyalya. ¹² Avu ana Yakubu uwwai ishina i ta de e ida ya Masar, reve u lyungu nkaya n tsu n 'yawa n tsula. ¹³ O u'yawu we ire u le dada Isuhu revetyoi aciyayi e ekere a aza a yi, reve a tara le o roco Firi'awuna.

¹⁴ “Reve Isuhu lyunguwa dada va yi Yakubu na ama a yi adama a tyo Masar ama kupocindere no ozo o ton da suru suru. ¹⁵ Dada Yakubu† tyoyi Masar. De da ayi na nkaya n tsu n kuwai. ¹⁶ Reve a pura etele e le suru a tyo Shekem, de da a cido nle a aason a na Ibrahim tsulai ni ikebe† e ekere o olobo a Hama.

¹⁷ “Ana mantsa ma na Asula oo shiton nzuwulai ma yi ya Ibrahim ma rawai zuzu, reve ama a tsu a dashi abunda atsuma a Masar. ¹⁸ Avu wo o'wo mogono ma sa'avu ma kumba tsugono tsa Masar, agba u ri nu urevu wi ili i ro adama a Isuhu shi. ¹⁹ Avu mogono u yuwaan ama a tsu ugbozu u wuya, reve u roco le atsumalima, hali u zuwa le a varishi muwun n le adama a kuwa.

²⁰ “A mantsa mo ndolo ma da a matsain Musa mawun ma sa'ani. Mbara ma yi m bana yi ta woto ta'atsu o u'wa u le. ²¹ Na acapa reve wo o'wo le ko a ciga ko a 'yuwan a vari yi, reve usheli u mogono u tsura yi, reve u kungwato yi ana mawun ma yi. ²² Reve o rito Musa urevu wa aza a Masar suru, reve wo o'wo nu ucira atsuma a adanshi na atsuma o ulinga waru.

²³ “Ana u rawai a'wan amunga, urana u ro, reve u damma lyawa u 'yawa u bura ama a yi, ama a Isra'ila. ²⁴ A mantsa ma dada we enei vuma va Masar e le'eshe vuma va Isra'ila. Dada Musa rawai adama u wawa yi, reve u tsupaa yi wu una za va Masar'm. ²⁵ U ta dansa aza a yi e te reve Asula a lyungu yi ta u wawa le, agba a gura reve shi. ²⁶ Ana usana u tawai waru, reve wu utisa mabura me le, avu we ene ama a Isra'ila e re a nlangi. Avu u ciga wu kasa le.

Avu u damma, 'Ili i ta i da i ri, adama a nye yaa amatonloi?'

27 "Reve za vi igishi caco Musa a nge'en, avu u damma yi, 'Zane da zuwa nuwu zagbain na za vu uge'etosu u tsu? 28 Vu ciga ta vu una mu ununa vu unai vuma va Masar yon?' 29 Ana Musa uwwai ne, dada u sumai u lyawai ida'a, reve u reme limocin e ida ya Midiya, ubata u na u matsain olobo e re a yi.

30 "Ana a yuwain a'wan amunga, urana u ro atsuma o ogozo zuzu na Masasan ma Sinai,† reve malingata ma Asula ma tawa ya Musa atsuma e elentsu a akina a madala o molopu. 31 Ana Musa ene niyi, reve u reme asalama e ili i na wee inda. Ana u rawai zuzu adama we ene, dada wu uwwai udyo wa Asulazuva a dansaa yi, 32 'Amu da Asula a nkaya n du Asula a Ibrahim, na Ishiyaku, na Yakubu.' Reve Musa reme meje'en adama o wovon, u dashi gura kalyuwa ili'i shi.

33 "Reve Asulazuva a damma yi, 'Fodo atan a wu adama a na ubata u na vu ri ubata wa akiza u da. 34 Me ene ta atsumalima a na ama a va a ri o sowuso a Masar,† waru mu uwwa ta mbala mo okolo n le. N cipa ta adama n wawa le. Tawa gogo, n ta lyungu wu a kamba e ida ya Masar.' 35

"Dada Asula a lyunguwisa vuma na ama a yi a 'yuwain de, za na a dammai, 'Zane da zuwa nuwu zagbain na za vu uge'etosu a aci a tsu?' Ni ikambi i malingata ma Asula ma na ma tawai ya'a yi o molopu ma na ma danai a madala, ma da mo o'woto niyi zagbain na zamawawa le. 36 Nu uyuwusan wu ulinga wa asalama, dada wu utaa nle e ida ya Masar a pasalai Mala ma Shili.† Na a 'yawi elime na acapa, hali a yuwan a'wan amunga atsuma o una.

37 "Musa na aciyayi u damma ta ama a Isra'ila, 'Asula a ta dangwa vumavasula tsa va atsuma a ama a du.' 38 Musa dana ta obolo no obolo a ama atsuma o una. Waru malingata ma Asula ma yuwan ta adanshi na ayi a Masasan ma Sinai, na adanshi a abula. Ne da u ca ntsu adanshi a wuma'a.

39 "Avu nkaya n tsu n 'yuwan ili i na Musa dammai, avu a 'yuwan a zuwaa yi atsuvu, reve a shi a ciga a vadala a kamba Masar. 40 Avu a damma Haruna,† 'Yuwaan tsu musula n na maa tsu walaa elime, adama a na tsu reve ili i na i yuwain Musa za na utaa ntsu atsuma a Masar shi.' 41 Reve a ruma amali ana madindim, reve a yuwaan yi kucci, na abuki reve a zangana e ili i na a rumai ne ekere e le. 42 Dada Asula a vadala nle ucina. Reve u lyawa le a 'yawa o toni urana, woto, ni italyo'o o o'wo musula n le, ununa u ri pe udanu a aata-gada a Amasula:

'Ama a Isra'ila, i yuwaan mu kucci na sadaka atsuma a a'wan amunga a na i danai atsuma o una shi.

43 I 'yasan ta masa'a† ma amali ubata u na aa yuwusaan aamali Mole aganda na aamali a talyo'o ma du Rafani, i yuwan ta amali o ndolo, avu i yuwaan le aganda.

Adama o ndolo i ta uwa a tsugbashi e ida ya Babila† alanga!' 44

"Reve nkaya n tsu n tanu Oogodo o Ucuwusan† adama a cuwan ni ili i na Asula a yuwaan nle o una. A yuwan yi ta ni ifobi ununa Asula o rocoi Musa. 45 Ana a yuwain a'wan o ro, avu Josuwa† uwa elime o uvon a aci e ida ya Atakpaci a na Asula a gbarai e ida i ndolo. A tara ta Oogodo'o a tyo a ndanata n sa'avu n le. A yuwusan ta ulinga na ayi a tyo mantsa ma Dawuda. 46 Dawuda tsura ta icigi e ekere a Asula, hali u pati a lyawa yi u suwaa Asula a Yakubu Aa'isamapada. 47 Amma Sulemanu† da tawai u suwa niyi.

48 "Agba avu wo o'wo Mogono ma Asula ma tsu danu o u'wa u na vadilima suwai shi, ununa vumavasula dammai, ayi a yuwusan adanshi a Asula,

49 'Zuva ndanata n tsugono n va n da, uvadi waru udasata u va u da. Ubata u ne u da yaa gura suwaa mu? I ta gura suwaa mu wivuwatan?

50 Amu da n yuwain ili biti atsuma a zuva ni ida ne ekere a va shi?' 51

⁵¹ “Adu agbawata, aza a na okolo e le a ri mejege shi, aza a na atsuva a du a ri u'ulu. I ta yuwusan nronuloi na Ruhu va Akiza kuci. Ununa nkaya n du n yuwusain, ne da yaa yuwusan. ⁵² Atsuma a amasula zane da nkaya n du n 'yuwain shi? Hali gba o una aza a na a yuwain adanshi o utawu wu Za va Abula na i winai hali yu una yi. ⁵³ Ko a na i ushiyi Wila wa Asula e ekere a nlingata ma Asula, ne da i 'yuwain a kuru yi mejege suru suru.”

Mona ma Istifanu

⁵⁴ Ana azagbain a Isra'ila a uwwai ne, reve a uwwa upan lon, hali a uwa maluma ma akatsu adama o upan. ⁵⁵ Istifanu gba ana u ri na Ruhu va Akiza, reve u zuwa esu a yi zuva avu we ene tsugbain tsa Asula. Avu we ene Yesu mishin ubata u tsugbain o ukere usa'ani wa Asula. ⁵⁶ Reve u damma le, “Kalyuwai, me ene ta zuva ukpatu'u, reve me ene Mawun ma Vuma mishin ubata u tsugbain o ukere usa'ani wa Asula!”

⁵⁷ Reve a ula atsuva e le na akatsu o oruwo lon. Reve a zura yi nu u ta. ⁵⁸ Reve o utaa yi o ugyuru, dada a uwai mavara ma yi na atali. Reve aza a na a shi lo a uwwa niyi a adanshi o fodo atugu e le o boloto le a makakan mo ulobo u na a tsu de Shawulu.*

⁵⁹ Ele a vuvarasa yi, reve Istifanu yuwan avasa u damma, “Yesu Zagbain, ushi wivuwun u va.” ⁶⁰ Ana u dammai ne, dada u kingyoi reve u damma nu ucira, “Asulazuva she vu tara le nu unusu wan.” Dada u kuwai.

8

¹⁻² Shawulu shi ta atsuma a aza a na a usuyi ili i na a yuwain a mantse ma na o unai Istifanu. Reve ama o ro aza a na a yuwusaan Asula aganda a tawa a cido Istifanu na mesun lon.

Aza e Itoni e bete'we ta adama a atsumalima

Reve urana u ndolo atsumalima lon a uwa e ekere a aza e Itoni a na a ri Urishelima. Reve aza e Itoni suru e bete'we a tyo Yahuda na Samariya,† she ajiya goon a da e isawain Urishelima.† ³ Reve Shawulu gba'a

u uwa a garasa bata bata a casu aza e Itoni atsumalima lon. U uwusa ta a 'wa nu u remi ali na amaci nu u barusu nle o u'wa wa ali.

Alajiya a Filibu e ida ya Samariya

⁴ Reve aza a na e bete'wei a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani.† ⁵ Reve Filibu safa a tyo a lyuci gbain atsuma a Samariya reve u uwa a yuwusaan le alajiya a Zamawawa de. ⁶ Ana ama a uwwai, waru e enei linga va asalama a na Filibu yuwain, reve o polo atsuva lon. ⁷ Reve o utaa otoni a lima na abunda atsuma a ama, avu otoni a lima'a a uwa yisaali lon. Ozo o osowi a lipu na akutsuma na abunda a kamba ta gbaga. ⁸ Adama o ndolo, reve a uwa mazanga atsuma a lyuci'i suru.

⁹ Vuma ro shi ta pe a lyuci'i za na a tsu de Simo a yuwusan tsuboci kuci. Ama a lyuci'i a shi ta a yuwusan asalama a yi, u shi ta a tarasa aciyayi ili i ro. ¹⁰ Ama a Samariya zagbain na mawun a shi ta a tsu yuwusan adanshi a yi, adansa a na, “Vuma nda ta nu ucira wa Asula, a tsu de yi ta Za vu Ucira.” ¹¹ Reve a kambuwa ugbozu ya'a yi adama a na u jima ta a yuwusaan le linga va asalama o ure u tsuboci. ¹² Ana ama a usuyi alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula a ala e Yesu a na Filibu yuwaan nle, avu a rumbu le ali na amaci. ¹³ Reve ayi Simo fo na aciyayi u ca okolo a yi, avu a rumbu yi. Reve u reme itoni ya Filibu ubata u na u tyoyi biti. Ana we enei iroci na linga va asalama a na a yuwusan reve u uwa asalama lon.

¹⁴ Ana ajiya a na a ri Urishelima a uwwai ama a Samariya a usu ta adanshi a Asula, reve a lyunguwa le Bituru na Yahaya. ¹⁵ Ele gba ana a rawai reve a yuwaan le avasa adama a tsura Ruhu va Akiza, ¹⁶ adama a na koto shi Ruhu va Akiza'a u cipaa le shi. A shi ta a rumbu le goon na alaf e Yesu Zagbain. ¹⁷ Reve a kuruwa le ekere, dada a tsura Ruhu va Akiza.

¹⁸ Ana Simo enei nu ukurusu we ekere u da a tsu tsura Ruhu va Akiza, dada u shi u cigai u ca Bituru na Yahaya ikebe. ¹⁹ Avu u damma, “Ca numu cu'un vu ucira u nda

* **7:58** Shawulu: A tyo de a tawa ta e de vuma nda na aala Bulu, waru u tawa ta wo o'wo za vi Itoni ya abula e Yesu Kristi Zamawawa.

fo, adama za na n kuruwayi ukere suru u tsura Ruhu va Akiza!”

²⁰ Reve gba Bituru usu yi, “Vu ta kuwa avu ni ikebe ya wu suru, adama a na vu zuwai ni ikebe i da a tsu tsura une'e wa Asula.” ²¹ Vu pe na akunda atsuma o ulinga u nda shi, ko ke'en, adama a na ookolo a wu a ri mejege na Asula shi. ²² Vu vadala† vu lyawa iwuya ya wu, vu pati Asula adama u yuwaan wu gafura vi ili i wuya i na vu sokoi o ookolo a wu. ²³ Adama a na me ene ta vu ta na tsushu'un, waru vu tu ugbedegu nu unusu.

²⁴ Reve Simo usu u damma, “Patiya numu Mogono ma Asula adama ko ili i ta e ili i na vu dammai i tsura mu wan.”

²⁵ Ana Bituru na Yahaya rocoi amayun a adanshi o Mogono ma Asula, reve a kamba Urishelima a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a mlyuci ma aza a Samariya na abunda.

Filibu na vumagbain va Habasha

²⁶ A mantsa mo ndolo reve malingata ma Asula mo ro ma damma Filibu, “Yon vu saba uyagi vu kuru ure wo ogozo u na wu utai Urishelima a tyo Gaza.” ²⁷ Reve u 'yon u reme ure, dada u ga'ain na zagbain vi izuwa* o tsugono tsu ka Kandakatu vi ida ya Habasha. U shi ta u 'yawa Urishelima adama u yuwan aganda. ²⁸ Ayi a makamba nden e keke vi ido va yi, avu u uwa desununa a Aatagada a Ishaya vumavasula. ²⁹ Reve Ruhu va Akiza damma Filibu, “Wala a rawa zuzu na keke vi ido i ndolo, vi isawan lo na vuma'a.”

³⁰ Dada Filibu sumai a rawa zuzu dada u tsu uwwa yi e desununa a aatagada a Ishaya† vumavasula. Avu we ece yi, “Vu te reveshe ili i na vee desununa?”

³¹ Avu u usu, “Te gba? She na za ro cuduwa mu.” Reve u pati Filibu kumba u danu na ayi. ³² Ubatu u na u shi e desununa u da nda,

“O rono yi ta a tyo ubatu u mapada ana kyon,† ununa magiri'i ma tsu dana kpaku ubatu wu za na oo kukoduso yi eleme,

ne da ko una wa yi u kpatu'wa shi.†

³³ O roco yi ta atsumalima hali a putsaa yi ni ili i na i ri mejege.

Zane da aa gura ca alabari a limatan a muwun ma yi na muwun mu ugundo ma yi?

Babu za, adama a na o kodoi wuma wa yi atsuma o uvadi.” ◇

³⁴ Avu zagbain'in u damma Filibu, “Damma mu, vumavasula nda adanshi a zane a da waa yuwusan? Adanshi a aciyayi ko za ro?” ³⁵ Reve Filibu kpatu'wa una wa yi u teme nu ubatu u na wee desununa'a, avu u yuwaan yi adanshi a Alabari a Sa'ani† e Yesu.

³⁶ Ele atsuma a mmalu, reve a rawa a mini mo ro. Avu zagbain'in u damma, “Nda mini! Nye yaa putsaa aa rumbu mu?”

[³⁷ Avu Filibu usu u damma, “Na vu usu Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma da, n ta rumbu wu.”

Reve vuma'a u usu, “N usu ta Yesu Mawun ma Asula ma da.”† ³⁸ Reve u zuwa e isawaton keke vi ido'o. Reve ele ra a uwa a mini'i, reve Filibu rumbu yi. ³⁹ Ana o utai a mini'i, reve Ruhu Mogono ma Asula ma kafa Filibu, agba zagbain'in u dashi ene yi waru shi. Reve u kara a mazanga ma yi. ⁴⁰ Agba reve e ene Filibu a lyuci va Azatu. Reve u kandaruwa ilyuci suru a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani, hali u rawa Kasariya.

9

Shawulu kamba ta za vi Itoni

¹ Shawulu lyuwa ta elime a casu aza e Itoni atsumalima lon, adansa a na u to una le. Reve u 'yawa ya aabara a nan ganu, ² reve u pati u ca yi mpepelime a 'yawa a a'isa atsuma a Dimaska. U zamishi ta uolu wa aci u le, tsara nu u tsura pe aza a na o toniyi Ure wu Zagbain u lyungwa le, ali na amaci, tsara waru u tawa ne ele wunlu a akani atsuma a Urishelima. ³ Ana u rawai zuzu na Dimaska adama o ulinga u ndolo, babu usan reve ekan o uta de zuva u kandaruwa yi. ⁴ Reve u riyu e ida, reve wu

* **8:27** E elentsu a aza a Heleni a ta dansa zagbain na o fodoi arawa. † **8:32** Atsuma o ubatu'a, ayi kyon u ta ne eleme o uga'an. Za ro ta gura kukodo eleme'e reve u yuwaan umuna ko utugu babu o una yi. ◇ **8:33** Isha. 53:7-8.

† **8:37** Ayi uguzu u nda wu pe atsuma a akuci a atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a na a ri udanu nu ujimu shi.

uwuwa uɗyo, adansa, “Shawulu, Shawulu, cine tsa ɗa voo bongishi mu?”

⁵ Reve u damma, “Avu ɗa zane, Zagbain?”

Reve uɗyo'o u damma yi, “Amu ɗa Yesu za na voo bongishi. ⁶ 'Yon vu uwa atsuma a lyuci ndefe, a ta damma wu ili i na vaa yuwan.”

⁷ Reve n'utsa mu mmalu ma yi a kuɗa a yuwan adanshi, a ta uwwusa uɗyo agba e ene vuma shi. ⁸ Reve Shawulu 'yon, ana u kpatu'wai esu a yi u gura ene shi. Reve e reme yi ukere reve a tawato yi Dimaska. ⁹ U yuwan ta rana ta'atsu urumbanu, u lyuwa shi agba u sowo shi.

¹⁰ A mantsa'a za vi Itoni† ro ɗana ta pe atsuma a Dimaska, za na a tsu ɗe Ananiya. Zagbain yuwaan yi ta adanshi atsuma a alavu alavu, adansa, “Ananiya.”

Reve ayi u usu, “Amu ɗa nda Zagbain.”

¹¹ Reve Zagbain'in damma, “'Yon vu 'yawa o ure u na a tsu ɗe Ure u Mejege. Vu 'yawa o u'wa wa Yahuza ve ece ko vuma va Tarsu ta pe za na ri na aala Shawulu. U ta lo a yuwusan avasa ubata'a. ¹² N roco yi ta alavu alavu a vuma na a tsu ɗe Ananiya a uwa, u zuwaa yi ukere adama we enishe ure.”

¹³ Avu gba Ananiya usu u damma, “Zagbain n sowo ta a uwwusa adanshi a vuma nda'a o una wa ama na abunda, adama e iwuya ya abunda a na u yuwayin ama a akiza a wu atsuma a Urishelima. ¹⁴ Ayi ɗa nda nan ganu a gbagbain a ca niyi ucira u reme vuma na yuwain avasa atsuma a ala a wu.”

¹⁵ Reve Zagbain damma yi, “Avu de 'yawa adama a na ayi vuma na n ɗangwai ɗa tsara u yuwan ulinga u va, tsara u revetyo ala a va atsuma a Atakpaci, na ngono, na aza a Isra'ila. ¹⁶ Amu na aciyava n to roco yi cu'un va atsumalima a na woo sowo adama a ala a va.”

¹⁷ Reve Ananiya 'yawa reve u uwa o u'wa'a, avu u canana ukere wa yi avu u ju'wan Shawulu, u damma, “Moron ma va Shawulu, Yesu Zagbain ɗa lyungu numu a tyo ya'a wu. Yesu za na roco nuwu aciyayi o ure u na vu kuruyi. U ciga wu ta tsara vu dashi gura ene ure, reve waru o shiton wu na Ruhu va Akiza.” ¹⁸ Babu usan reve

ili i ro i riya diga pe esu'u gashi akaɗa, ɗaɗa we eneshi ure. Avu u 'yon, ɗaɗa a rumbu niyi. ¹⁹ Reve u lyuwa ilyalya ɗaɗa u tsurashi ucira.

Shawulu yuwan ta alajiya atsuma a Dimaska

Reve Shawulu yuwan rana re obolo na aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Dimaska. ²⁰ Babu a jima, ɗaɗa Shawulu temei alajiya e Yesu atsuma a a'isa a aza a Isra'ila, adansa Yesu ɗa Mawun ma Asula. ²¹ Reve aza a na a uwuwa niyi suru a kara a asalama, adansa, “Ayi nda ayi ɗa vuma na unusai aza e Itoni, reve waru u bete'we le, ele aza a na e ɗesu atsuma a ala o ndolo shi? U tawa ta pa tsara u reme le, reve wu nla le na akani, reve waru u 'yawato le a makakan ma nan ganu a gbagbain shi?” ²² Reve Shawulu dashi tsura ucira atsuma a alajiya a yi. Agba aza a Isra'ila atsuma a Dimaska a gura polo yi a adanshi a yi shi, a na Yesu ɗa Zamawawa va amayun.

²³ Ana a yuwain rana meketeci, avu aza a Isra'ila† a yuwan ifobi i na oo una Shawulu. ²⁴ Reve ayi wu uwuwa ifobi i le. A zuwusa ta esu e le usana nu ulivu o unantsu wu ukari u lyuci tsara o una yi. ²⁵ Na ayin, avu ojoro a yi a tara yi, reve a talyuwato yi atsuma a aasaka na wungu wu ukari.

Shawulu kamba ta Urishelima

²⁶ Ana Shawulu tawai Urishelima, u yuwan ta atyo a na waa yuwan tsara u bolo aci no ojoro.† Avu suru nle a uwuwa wovon adama a na a usu ko ayi oojoro a ɗa shi. ²⁷ Avu Banaba tara yi a tyo ubata wa ajiya. Reve u damma le ununa Shawulu enei Zagbain o ure. Reve waru u damma le cine Zagbain yuwaan niyi adanshi, na cine Shawulu yuwain alajiya adama e Yesu a lyuci va Dimaska babu wovon.

²⁸ Diga lo ɗaɗa Shawulu remei ma'uwa na wu uti obolo ne ele atsuma a Urishe-
lima. Reve u uwa alajiya atsuma a ala a Zagbain, babu wono babu wovon. ²⁹ Reve u uwa a yuwusan adanshi na aza a Isra'ila a na a yuwusan Tsheleni,† reve u uwa mawasan ne ele. Avu a zamishi ure u na oo una yi. ³⁰ Ana aza a yi a uwuwa ili i na i ri pe, ɗaɗa a tara niyi a 'yawa Kasariya avu a tara yi a wantsun a kamba Tarsu.

³¹ Mantša mo ndolo ma da aza e Itoni a Yahuda, na Galili, na Samariya, a tsurai nden n lafiya. Aza e Itoni a tsura ta ucira, reve a dashi abunda ni ikambi ya Ruhu va Akiza a yashi i na a danai a mmalu na Zagbain.

Bituru 'yawa ta Japa na Lida

³² Reve Bituru kandaruwa ubata suru tsara u kalyuwa le. Ayi atsuma a akandariya, reve u tawa u cina aza a akiza a lyuci va Lida. ³³ A lyuci dada u cinai vuma ro za na a tsu de Iniyasu na mbala n tsukutsuma a'wan kunla. ³⁴ Reve Bituru damma yi, "Iniyasu, Yesu Zamawawa kambato wu ta gbag. 'Yon vu kutsulu avalu a wu." Babu usan, reve u 'yoshin. ³⁵ Reve ama a Lida ni ida ya Sharana suru a vadala a tyo ubata wu Zamawawa ana e enei Iniyasu a mmalu.

Bituru kambato ta Dokas wuma

³⁶ Atsuma a lyuci va Japa ka ro za vi Itoni dana ta pe za na a tsu de Tabita a na Dokas* na Tsheleni. Ka'a u zuwa ta aciyayi u yuwan ulinga u sa'ani, reve waru u dana a kambusa alambi. ³⁷ A yashi'i u banakan ta, reve u kuwa. Ana a sumba niyi reve o voton yi a aasula a zuva. ³⁸ Ana a uwwai Bituru ta Lida, lyuci na ri zuzu na Japa, reve a lyungu ama e re a lyawa Japa a 'yawa a damma yi, "Yuwan ankuri, tawa gogo, she vu jima wan."

³⁹ Reve Bituru 'yon u kuru le. Ana u rawai, avu a 'yawato yi a aasula a zuva. Nruna suru e isawan ta zuzu na ayi, e mesun. Reve a uwa o rocosu atugu na akapi e itana i na Dokas u yuwaan nle ayi obolo ne ele.

⁴⁰ Reve Bituru utaa le suru, reve u kadato u yuwan avasa. Reve u vadala a tyo ubata wa akwakwa'a, reve u damma, "Dokas 'yon." Reve u kpatu'wa esu. Ana we enei Bituru reve u 'yon u danu. ⁴¹ Reve Bituru cananaa yi ukere avu u kamba yi tsara u 'yon. Reve u de aza e Itoni obolo na nruna, dada u roco le a na Dokas kambai wuma.

⁴² Adanshi o ndolo a uwa ta bata suru atsuma e ida ya Japa. Reve ama a abunda

a vadala a tyo ubata wu Zagbain. ⁴³ Bituru yuwan ta rana re a lyuci va Japa, o u'wa wa Simo za na aa yuwusan yozu vu kwan.

10

Bituru na Kaniliya

¹ Atsuma a Kasariya vuma na a tsu de Kaniliya dana ta pe atsuma a yali ya asoja, u dana ta atsuma a Asoja a Italiya. ² Ayi vuma va abula da. U ta uwwusa wovon wa Asula, ayi na muwun ma yi suru. U tsu kambusa ta ama a na a ri ni ili shi. U tsu yuwusan ta avasa kuci a tyo a Asula.

³ Urana u ro, zuzu na rumu ta'atsu vu ulivu, reve we ene malingata ma Asula a alanga e eteshe atsuma a alavu alavu, u tawai ubata wa yi, adansa, "Kaniliya!"

⁴ Reve u zuwaa yi esu atsuma o wovon, reve u damma, "Zagbain nye i da?"

Reve malingata ma Asula ma damma yi, "Avasa a na vaa yuwusan ni ikambi ya alambi a na vaa yuwusan u rawa ta a makakan ma Asula. Gogo Asula a uwwa ta avasa a wu. ⁵ Gogo lyungu ama a 'yawa Japa tsara e de Simo za na ee desu Bituru. ⁶ Za na cu'wain o u'wa wa Simo za na aa yuwusan yozu vu kwan, za na u'wa wa yi u ri zuzu na mala."

⁷ Ana malingata ma Asula ma na ma yuwaan niyi adanshi ma karai, reve u de agbashi e re a yi, na soja ro, za na a uwwusa wovon wa Asula, atsuma a aza a na a yuwusaan yi ulinga kuci. ⁸ Ana u damma nle ili'i suru, avu u lyungu le a 'yawa Japa.

Bituru ene ta alavu alavu

⁹ Ana usana u tawai, cina urana u rawa a aci, agbashi a Kaniliya atsuma a mmalu, dada a rawai zuzu na lyuci'i. Avu Bituru kumba o u'wa wa zuva tsara u yuwan avasa. ¹⁰ Reve wu uwwa ambulu, hali u ciga u lyuwa ilyalya. Agba ele pe atsuma e ifobi yi ilyalya, avu we ene alavu alavu. ¹¹ Reve we ene zuva kpatu'wa, ni ili i ro a cipusa oroci a aapalutsu o umuna ne elentsu a nashi uguzu a tyo e ida. ¹² A aapalutsu'u cu'un vi inama suru a ta pe: inama ya ana a nashi, ni inama yi ikatapu,

* **9:36** Aala a Tabita na Tsu'arama, Dokas na Tsheleni ele ra urevu u ta u da le. Urevu u le u da mere'on. * **10:12** Atsuma a aapalutsu'u inama i ro i dana ta pe a na aza a Isra'ila a tarai a tu ulobonu adama o utamu, waru ozo o ro a dana ta pe a na a tara nle a ri idaba i na aa gura tama shi.

na nnunu.* ¹³ Reve wu uwwa uɗyo adansa yi, “Bituru, 'yon vu paɗa, reve vu tama.”

¹⁴ Reve u damma, “Zagbain, o'! A wuma u va koto n tama cu'un va yi shi, adama a na ātsu tsu tsu ta na Wila u na tsu tama le shi, adama a na ā ti idaba.”

¹⁵ Reve uɗyo'o u dammisa yi, “She vu yuwan mawasan na Asula wan. Nu u damma u tu ulobonu she vu damma u lamba ta ulobonu wan.”

¹⁶ U tsura ta alavu alavu o ndolo toto uta'atsu. Reve a palu'ushi aapalutsu'u a tyo zuva.

¹⁷ Bituru dana ta a majiyan, ko cu'un va alavu alavu e ne da we enei. Reve ama a na Kaniliya lyunguyi a rawa a lyuci'i, reve e ece u'wa wa Simo. Ana a rawai, avu e isawan mishin o unantsu. ¹⁸ Avu a yuwan azo'wa, e eceshe ko Simo na ā tsu de Bituru cu'wan ta ubata'a.

¹⁹ A mantsa ma na Bituru dana i a majiyan ma alavu alavu o ndolo, reve Ruhu damma yi, “Ama a ta'atsu a da ndolo e izami ya wu. ²⁰ 'Yon vu cipa vu kuru le. She vu lyawa ookolo a wu a 'yon wan, adama a na amu da n lyungu nle.”

²¹ Reve Bituru cipa u cina ama'a, avu u damma le, “Amu da da i ri e izami. Nye i zuwai i ri azama mu?”

²² Reve a damma yi, “Yaliƙ ya asoja ya Roma da, za na ā tsu de Kaniliya lyungu ntsu. Vuma va abula da, za na a uwwusa wovon wa Asula. Aza a Isra'ila suru a ta yuwusan adanshi a sa'ani a aci a yi. Ayi da malingata ma Asula ma dammai u lyungu tsu ubata wa wu vu tawa, tsara wu uwwa ili i na vaa damma.” ²³ Ana Bituru uwwai ne, reve u uwato le o u'wa, reve u ca le ubata u na aa asa.

Bituru 'yawa ta ubata wa Kaniliya

Ana usana u tawai, reve a kara suru, avu nron mi Itoni n ro atsuma a Japa e shewun yi. ²⁴ Reve a rawa Kasariya nu usana. Reve Kaniliya dana a pura le, avu u banu edenge a yi na n'utsa ma yi. ²⁵ Ana Bituru uwai o u'wa wa yi, reve Kaniliya kaƙato e ida a makakan ma yi. Reve u teme a yuwusaan yi aganda. ²⁶ Reve Bituru damma yi, “'Yon mishin amu fo vuma da.”

²⁷ Reve u 'yon a yuwunlai adanshi wa'a, reve a uwa ubata u na ama o ro a ri ubolotowu. ²⁸ Reve Bituru damma le, “I

reve ta a na Wila u tsu u putsaa ntsu a na tsa a yuwan ndammulai na Atakpaci. Amma Asula o roco mu ta she n de za ro za babu akiza wan, ko za vi idaba wan. ²⁹ Ana i lyunguwa numu n tawa, n tawa ta babu usan. Gogo damma numu ili i na i zuwai i lyunguwa numu.”

³⁰ Reve Kaniliya damma, “Rana nashi na karai, amu atsuma a avasa a mantsa ma na n tsu yuwusan. Reve me ene vuma mishin a makakan ma va wotowu ni itana a madala. ³¹ Reve u damma mu, ‘Kaniliya, a uwwa ta avasa a wu, Asula e reve ta a na vaa casu alambi ili. ³² Vu lyungu ama a 'yawa Japa e de Simo za na ā tsu de Bituru. U cu'wan ta o u'wa wa Simo, za na aa yuwusan yozu vu kwan, za na u'wa wa yi u ri zuzu na mala.’ ³³ Koto a jima shi a na n lyunguwa nuwu, avu da nda vu tawushi babu usan. Atsu da nda a makakan ma Asula, tsara tsu uwwa ili i na Zagbain damma nuwu vu damma tsu suru.”

Bituru yuwan ta adanshi na Kaniliya

³⁴ Reve Bituru yuwaan le adanshi a na, “N gura ta reve gogo, Asula a ri na adangulu shi. ³⁵ U ciga ta vuma na a uwwusa wovon wa yi atsuma e ida suru, vuma na a yuwusan isa'ani i na Asula a cigai. ³⁶ I reve ta ikaka i na Asula a lyunguwayi aza a Isra'ila. U damma le ta Alabari a Sa'ani o ta lo, na nden mo okolo e Yesu Zamawawa, za na ayi da Zagbain vi ili suru suru. ³⁷ I reve ta cine ili i ndolo i farai atsuma a Yahuda suru. Yahaya damma ta vuma suru a rumbu yi, ili i ndolo suru i fara ta diga Galili. ³⁸ Yu uwwa ta alabari e Yesu vuma va Nazara, ununa Asula a sukuma niyi na Ruhu va Akiza, reve u ca yi ucira. Yesu dana ta a kandaruwusa a yuwusan ulinga u sa'ani. U wawusa ta aza a na Mekerkesu ma zuwai elime, adama a na Asula o to obolo na ayi.

³⁹ “Atsu waru tse ene ta ne esu a tsu ili i na u yuwain suru atsuma a Urishelima ni ida ya aza a Isra'ila. Da da waru a vara niyi zuva va akpata. ⁴⁰ Reve gba Asula a 'yasan yi o urana wa ta'atsu, reve u lyawa yi u roco aciyayi ubata wa ama. ⁴¹ U roco aciyayi ubata wa ama suru shi, amma a tyo ya'a tsu, atsu na Asula a dangwai

tso o'wo alingi a yi. Tsu lyuwa ta tsu sowo obolo na ayi ana u 'yoyin atsuma a akwakwa. 42 U damma tsu ta tsu yuwaan ama alajiya, tsu damma waru ayi da za na Asula a zuwai u ge'eto aza a wuma na akwakwa. 43 Amasula suru a yuwan ta adanshi adama a yi, a na za na cayi okolo e ekere a yi u ta tsura gafura vu unusu atsuma a ala a yi.”

A ca ta Atakpaci Ruhu va Akiza

44 Bituru atsuma a adanshi, reve Ruhu va Akiza cipaa aza a na a danai a uwwusa adanshi a yi suru. 45 Aza e Itoni a Yahuda, aza a na a tawai obolo na Bituru a uwa ta asalama a na e enei Atakpaci fo a tsurai une'e u Ruhu va Akiza. 46 A uwwa le ta a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, a casu Asula tsugbain.

Reve Bituru damma, 47 “Nanza ta lo za na aa gura putsaa a rumbu ama a nda a mini? Ele da nda a tsurai une'e u Ruhu va Akiza cine atsu tsu tsurai.” 48 Reve Bituru damma a yuwaan le urumbusu atsuma a ala e Yesu Zamawawa. Reve a pati yi u danu ne ele rana meketeci.

11

Bituru kambu ta Urishelima

1 Reve ajiya na aza e Itoni atsuma a Yahuda a uwwa a na Atakpaci a usuyi adanshi a Asula. 2 Ana Bituru kambai Urishelima, reve aza a Isra'ila a na o'woi aza e Itoni a gasa yi na agaci a adanshi. 3 Avu a damma, “Ayi da nda vu uwai atsuma a Atakpaci, hali vu lyuwa ilyalya obolo ne ele!”

4 Reve Bituru cuđuwa le ili i na i yuwain suru. 5 Avu u damma, “N shi ta a lyuci va Japa amu atsuma a avasa, reve n uwa atsuma a alavu alavu. Atsuma a alavu alavu'u me ene ta zuva kpatu'wai, reve a cipatowa mu ili i ro ana aapalutsu o umuna uguzu ne elentsu a nashi a yi. 6 Ana n kalyuwai pe, reve me ene inama ya ana a nashi yu uvadi, ni inama yi ikatapu e ida, na nnunu. 7 Reve mu uwwa uđyo u ro adansa mu, “Yon Bituru! Vu pada vu tama.”

8 “Reve n usu, ‘Ne da shi Asulazuva! Koto n tama ili i na Wilu wa wu u putsayi shi.’

9 “Reve uđyo'o u dashi dammisa ire, ‘She vu kambuwa ili i na Asula o o'wotoi cece ili

yi idaba wan.’ 10 Ne da a yuwain hali toto uta'atsu, reve o koso o rono umuna'a a tyo zuva.

11 “Amu lo da da ama a Kasariya a ta'atsu a rawushi, aza a na a lyunguyi a tawa ya'a va, reve a rawa o u'wa u na n shi. 12 Reve Ruhu va Akiza damma mu, she n 'yuwan a kuru le wan. Reve ama a tali atsuma a aza e Itoni a kuru mu, reve tsu uwa o u'wa u vuma ro. 13 Reve vuma'a u damma tsu ununa we enei malingata ma Asula o u'wa wa yi. Reve u damma yi, ‘Vu lyungu ozo o ro a lyuci va Japa e dewe wu Simo za na a tsu de Bituru. 14 Vuma'a u ta tawaa wu nu ure u na aa wawa wu na ama a na a ri pe o u'wa wa wu suru.’

15 “Ana n farai adanshi, reve Ruhu va Akiza tawa le ununa u tawa ntsu o ufaru. 16 Da da n cuwain a na Asulazuva a dammai, ‘Yahaya rumbu du ta na mini, amma Asula a ta rumbu du na Ruhu va Akiza.’ 17 To, na Asula a ca Atakpaci a nda une'e unata na atsu a mantsa ma na tsu ushiyi Yesu Zagbain Zamawawa, zane da amu a na maa wasan ili i na Asula a cigai?”

18 Ana a uwwai ili i na Bituru dammai, reve a lyawa mawasan. Reve a uwa a cibalasa Asula, reve a damma, “Gogo Asula a lyawa ta Atakpaci a vadala adama a tsura wuma u babu ukotu!”

Aza e Itoni atsuma a Antakiya

19 A mantsa ma nda cina o una Istifanu, reve aza e Itoni a na a ri Urishelima e bete'we adama a atsumalima. Reve a kara a tyo e ida ya Finisiya na Kuburu na Antakiya va Suriya. Reve a yuwusaan aza a Isra'ila goon alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Zagbain. 20 Reve aza e Itoni aza a na a ri ama a Kuburu na Kurani, a kara a tyo Antakiya, avu a uwa a yuwusaan Atakpaci alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Zagbain. 21 Ucira wa Asulazuva u shi ta obolo ne ele, reve ama na abunda a ca okolo e le. Reve a vadala a kuru Asulazuva.

22 Reve aza e Itoni atsuma a Urishelima a uwwa ili i na i farai atsuma a Antakiya, avu a lyungu Banaba de.

23 Ana u rawa we enei icigi i na Asula a yuwaan nle, reve u yuwan mazanga. Avu u ca le asala adama a kaba asuvu, waru a lyuwa elime ni itoni ya Asulazuva.

24 Banaba vuma va afula da, waru u tu

ushitowun na Ruhu va Akiza nu ucawu wo okolo. Reve ama o ro na abunda a dashi usuwisa a kuru Asulazuva.

²⁵ Reve u kuru a tyo Tarsu adama u bunga Shawulu. ²⁶ Ana we ene niyi reve u tawa na ayi Antakiya. Reve ele ra o una aa'wan maɓula pe obolo na aza e Itoni oo ritosu ama na abunda. Atsuma a Antakiya a da a fara deyi aza a na a kurusu Yesu "Aza e Itoni."†

²⁷ A mantsa ma nda ma da amasula o ro o utai Urishelima reve a tyo Antakiya. ²⁸ Reve vuma ta atsuma e le za na a tsu de Agabu 'yon mishin. Ni ikambi i Ruhu va Akiza, reve u damma a na a ta yuwan ambulu lon ubata suru atsuma o uvadi. A yuwan ta ili'i a mantsa ma na Kaladiya danai o tsugono tsi ida tsa Roma.† ²⁹ Reve aza e Itoni ya Antakiya a yuwan majiyan a lyungu ni ikambi a tyo ubata wa aza e Itoni a na a ri nden e ida ya Yahuda. Vuma suru u ca ununa waa gura. ³⁰ Ne da a yuwain, reve a lyungu Banaba na Shawulu ni ikambi i le a ca mbara ma aza e Itoni n Urishelima.

12

Bituru o u'wa wa ali

¹ A mantsa ma na Banaba na Shawulu a tawayi nu une'e atsuma a Urishelima, reve mogono Hiridu† Agaripa teme a tawusa na atsumalima e ekere a aza e Itoni de Urishelima. ² Reve u zuwa asoja o kodo aaci a Yakubu ajiya, mawun ma anawu ma Yahaya. ³ Ana we enei ili i ndolo i yo'onoto ta okolo a ama'a, reve u lyungu asoja'a tsara e reme Bituru a mantsa ma Abuki o Opopofu.† ⁴ Reve u zuwa le a baru yi o u'wa wa ali, reve u zuwa asoja a nashi a nashi obolo a nashi a piri yi. U yuwan ta ifobi tsara u ge'eto yi a alanga e eteshe no o koto abuki'i.

⁵ A mantsa ma na Bituru danai atsuma o u'wa wa ali, aza e Itoni a lyawa avasa adama a yi shi.

Malingata ma Asula ma wawa ta Bituru

⁶ Atsuma a ayin o ndolo ana Hiridu yuwain majiyan ma na woo utaa na Bituru nu usana u tawa, Bituru dana ta wunlu a

nlavu na akani e re atsuma a asoja e re. Asoja e re o ro waru lo mishin a pirishi unantsu. ⁷ Ele lo babu usan, reve ekan e ikana atsuma o u'wa wa ali atsuma a aasula a na u danai, reve malingata ma Asula† me isawan elime a Bituru. Reve u lapa yi e eebele tsara u jisan yi. Reve u damma, "Jika! Vu 'yon!" Reve akani'i o oco diga e ekere a Bituru.

⁸ Reve malingata'a u damma, "Oto itana ya wu na atan a wu." Reve Bituru yuwan ili i na u damma niyi u yuwan. Reve malingata'a u damma, "Kanda'wa umuna wa wu reve vu toni mu." ⁹ Reve Bituru toni malingata ma Asula, reve a lyawa u'wa wa ali'i. Agba Bituru reve ko ili i na yaa farasa amayun a da shi. U ta dansa alavu alavu a da yi. ¹⁰ A pasa asoja o ufaru na asoja e ire reve a tawa o unantsu wu rumu za na ri a tyo a lyuci gbain. Reve u kpatu'waa le na aciyayi, reve o utaa lo. Reve a karaa lo o ure'e. Reve malingata'a u lyawushi niyi.

¹¹ Reve esu a Bituru a tawa o ure, daɗa u revei ili i na i farai. Reve u damma, "N reve ta Zagbain da lyunguyi malingata ma yi u tawa u wawa mu e ekere a Hiridu na azagbain a Isra'ila atsuma e ili i na a shi a cigai a yuwan na amu."

¹² Ana Bituru revei ne, avu u kara a tyo o u'wa wa Meri† za na ayi da mma va Yahaya.† Yahaya waru a tsu de yi ta Marku. Aza e Itoni na abunda o boloto ta ubata'a a yuwusan avasa. ¹³ Reve wu gugula unantsu wu u'wa'a, reve aagbashi o usheli za na ri na aala Roda tawa tsara u usu yi. ¹⁴ U reve ta a na Bituru da adama a na u revei uɗyo wa yi. U yuwan ta na mazanga ma abunda, hali u kuda a kpatu'waa unantsu'u. Reve u suma a 'yawa ubata u na ama a ri, reve u saala, "Bituru da ri de o unantsu!"

¹⁵ Reve a damma yi, "Vu jaara ta!"

Reve gba u lyuwa elime adansa, "Bituru da! Bituru da!"

Reve a damma, "U to o'wo malingata ma yi ma da."*

¹⁶ Reve gba Bituru lyuwa elime na wugulu wu unantsu, she na a tyo o ukosu a kpatu'waa niyi. Ana e ene niyi a shiwan

* **12:15** A mantsa mo ndolo ama o ro a usu ta a na Asula a zuwa ta nlingata ma yi a kalyuwusa vuma suru atsuma a ama a yi. Waru nlingata n ta gura tawa ubata u na vuma ri oroci a vuma'a.

ta na mazanga. ¹⁷ Reve Bituru yuwaan le ukere a rungwa. Reve u damma ununa Zagbain utaa niyi o u'wa wa ali. Reve u damma, “Dammai Yakubu† na akapi a aza e Itoni ili i na i farai.”

¹⁸ Ana usana u tawai reve asoja o u'wa wa ali'i, aza a na a danai a kalyuwusa Bituru'u o o'wo udamu lon. Avu a kara a majiyan ko nye i da i cina niyi. ¹⁹ Reve Hiridu zuwa asoja a yi a bunga Bituru, agba a tsura e ene yi shi. Reve u yuwaan le yeci ya abunda, agba a gura usu yi mejege shi, dafa u zuwai o una nle.

Ukwa wa Hiridu

Ana Hiridu yuwain ne, reve u lyawa ida ya Yahuda, avu u kara a tyo Kasariya. Avu u danu de rana meketeci. ²⁰ Hiridu dana ta na atsumolangu na ama a Sida na Taya. Reve ama'a a zagwa ama a lyungu le tsara a pati ankuri. A yuwan ta ne adama a na ilyuci'i i ciga ta ilyalya i na yoo utusa e ida ya yi. A yuwan ta tsu'utsa na Bilasata, za na danai toni va Hiridu. Reve u fofo tsara Hiridu usu le.

²¹ Ana urana u rawai, reve Hiridu oto atugu o tsugono tsa yi, reve u danu o ootogu o tsugono, reve u yuwan adanshi ne ele. ²² Ana obolo a ama'a a uwwa niyi, reve a 'yasan udyo, “Udyo u masula ma tsu mo ro ma da, udyo u vuma u da shi!” ²³ Ama'a atsuma a yisaali, reve malingata ma Asula ma faba Hiridu a cipa e ida. A yuwan ta ne adama a na u tarai tsugbain tsa Asula. O ukosu azun atsuma a yi a da a tamusai lipu va yi, hali u kuwa.

²⁴ Adanshi a Asula a lyuwa ta elime na mabaza.

²⁵ Ana Banaba na Shawulu o kotoi ulinga u na a lyungu nle, reve a lyawa Urishelima a kamba Antakiya obolo na Yahaya Marku.

13

Lingata va Banaba na Shawulu

¹ Aa'isa a aza e Itoni† a Antakiya a dana ta na amasula na munlu lon. Ele da nan Banaba, na Saminu za na e desuyi “Vuma Lima,” na Lusiya za lyuci va Kurani, na Manayan za na kungwai mantsa ma ta na Mogono Hiridu Antiba na Shawulu. ² Ele

pe a yuwusaan Asulazuva aganda atsuma a akuli, avu Ruhu va Akiza damma le, “Dangula numu Banaba na Shawulu tsara a yuwan ulinga u na n dangula nle a yuwan.”

³ Ana a yuwain akuli na avasa abunda, avu ama a kuruwa le ekere a zuwaa le aba'un o ulinga wa Asula a na aa yuwan, avu a lyawa le a kara.

Banaba na Shawulu a Kuburu

⁴ Ana Ruhu va Akiza lyunguyi Banaba na Shawulu, a kara ta a tyo a lyuci va Salusiya. Ele pe avu a lyawa Salusiya a uwa a wantsun a tyo e ida i memere ma mini ma Kuburu. ⁵ Yahaya Marku fo u dana ta obolo ne ele tsara u kambusa le. Ele pe atsuma e ida ya Kuburu reve a kara a tyo a lyuci va Salami avu a uwa a a'isa a aza a Isra'ila, reve a uwa alajiya a adanshi a Asula.

⁶ Ele pe atsuma e ida ya Kuburu, avu a kandaruwa ilyuci i na i ri lo zuzu suru. A rawa ta lyuci na a tsu de Pafu, lo da a cinai za va Isra'ila ro na a tsu de Ba-Yesu. Waru vumavasula va amayun da shi, boci da shi. ⁷ Vuma nda ayi da u tsu walasa na gwamna vi ida'a, za na a tsu de Sarajiya Bulu. Gwamna'a vuma da na ri nu ugbozu waru u ta nu urevu wi ili lon. Avu u de Banaba na Shawulu a tawa. U yuwan ta ne adama a na u cigai wu uwwa adanshi a Asula. ⁸ Agba boci Alima u dana ta a tsushu'un ne ele, u yuwan ta atyo a na waa yuwan u putsaa gwamna u usu alajiya e le. (Na Tsheleni Alima ta nu urevu wa aala Ba-Yesu na Tsuyahuda.†) U yuwan ta atyo a na waa putsaa gwamna'a a na waa ca Asulazuva okolo. ⁹ Shawulu, vuma na ama na abunda a tsu de Bulu, u tu ushitowun na Ruhu va Akiza. Avu u varaa Alima esu mejege. ¹⁰ Avu u damma, “Avu mawun ma Mekerencesu! A mantsa suru vu tsu damma mejege shi, waru vu ta pusasan ama ugbozu. Avu rala da e ekere e ili i na i ri ulobonu. Urana u ne vaa lyawa tsushu'un na adanshi a Asulazuva? ¹¹ Asulazuva a ta ca wu atsumalima, vu to o'wo irumba hali mantsa mo ro.”

Babu usan, avu esu a yi a yuwushin dalimbaa, avu irumbu yi pala yi, reve u dana e izami yi za na aa guza yi ukere.

† 12:17 Yakubu na o unai da nda'a shi, amma zawa'a va Yesu da nda'a.

12 Ana gwamna'a enei ili i na i farai, reve u ca Asulazuva okolo. Reve waru u uwa asalama lon adama o uritosu wa Asulazuva u na wu uwwai.

13 Avu Bulu na aza a na a danai obolo na ayi a lyawa Pafu, avu a uwa a wantsun a kara a tyo e ida ya Bamafiliya. Avu a rawa e isawan a lyuci va Pega. Ele pe Pega avu Yahaya Marku lyawa le, avu u kara a kambu Urishelima. 14 Banaba na Bulu gba avu a lyawa Pega a kara a tyo a lyuci na a tsu de Antakiya va Bisidiya. Avu a kara a 'yawa a aa'isa† o urana wa Ashibi, tsara a yuwan aganda. 15 Ana o kotoi desununa atsuma a atagada a Musa na a amasula, reve aza a na a danai azagbain a aa'isa'a a lyungu vuma ta we ece le, "Aza a tsu, ko i ta ni ili i ro i na yaa dashi tsu okolo ugbamu, tawai i damma tsu!"

16 Avu Bulu 'yon mishin reve u 'yasan ekere zuva adama ama'a a rungwa, avu u teme adanshi. Avu u damma, "Ama a Isra'ila† na Atakpaci a na a yuwusaan Asula aganda, poloi atsuvu a du yu uwwa. 17 Asula a Isra'ila a dangula ta nkaya n tsu, waru u lyawa ta ama a tsu o o'wo aza o utsuru e ida ya Masar. Nu ucira wa yi u da waru wu utaa nle atsuma e ida'a. 18 Waru u yuwan ta ankuri ne ele nu ulambu wu ugbozu u le atsuma o ogozo a'wan amunga. 19 Avu u usa ida i cindere i Ka'ana,† avu u ca aza a Isra'ila ida'a agadu. 20 Ili i nda suru i fara ta atsuma a a'wan ukpakunashi na kupoton (450).

"Ana mantsa ma ndolo mo kotoi, avu aza o uge'etosu a yuwan tsugono hali a mantsa ma Sama'ila† vumavasula. 21 Amma ama a pati ta a ca le mogono. Avu Asula a ca le Shawulu wo o'wo mogono me le hali a'wan amunga. Shawulu mawun ma Kishu ma da o ugundo wa Banyami.† 22 Avu Asula a cipato yi o ootogu o tsugono'o, avu u zuwa Dawuda o una wa yi. Avu Asula a yuwan adanshi adama a Dawuda, adansa, 'Dawuda za na ri mawun ma Yese,† Dawuda nda vuma da na a dangulai u zuwa okolo a va u yuwan mazanga. U ta yuwan ili suru i na n ciga niyi u yuwan.'

23 "Asula a yuwan ta nzuwulai a na

vuma ta o ugundo wa yi ta tawa u wawa aza a Isra'ila, vuma'a gba ayi da Yesu. 24 Amma kafu Yesu tawa, Yahaya dana ta a dansaa vuma suru atsuma a Isra'ila u kambu ubata wa Asula, avu a rumbu yi a mini. ◇ 25 Yahaya o kotuso ulinga wa yi, avu u yuwan yeci, 'I ta a majiyan amu da Zamawawa'a? O'o! Amma u ta lo a tawa babu ujimu. Waru amu n rawa m bada vunu va atan va yi shi.' ◇

26 "Uwwai gogo, adu ama o ugundo wa Ibrahim! Poloi atsuvu a du yu uwwa, hali na Atakpaci a na a tawai a yuwaan Asula aganda! Uwwai adanshi a nda ununa yaa yuwan i tsura iwawi, za va koyan da. 27 Ama a na a ri na nden atsuma a Urishelima a tsu uwwa ta adanshi a amasula urana wa Ashibi suru a na a tsu desununa a atsuvu e le. Agba suru na ne, a tara Yesu da vuma na amasula a yuwain adanshi a yi shi. Ele na azagbain e le o shiton ta udammu wa amasula ana o una niyi. 28 A tsura ili i na i zuwai o una niyi shi, amma suru na ne, a pati ta Bilatu† u zuwa asoja a yi o una yi.

29 "Ana o kotoi mayan me ili suru i na a danai adama a yi, avu a cipato yi a akpata† a na a vara niyi, reve a cido yi a aason a aatali. 30 Amma Asula a 'yasan yi ta atsuma a akwakwa. 31 Rana na abunda u roco ta aciyayi ubata wa aza a na a danai Galili na ayi avu a kara a tyo Urishelima waru na ayi. Ama a nda ele da o o'woi esu a yi a tyo e ekere a ama a Isra'ila.

32 "Gogo amu na Banaba tsu ta pa na adu, adama tsu tawaa du na Alabari a Sa'ani a nda. Nzuwulai ma Asula a tyo e ekere a nkaya n tsu wo o'wo ta amayun a mantsa ma tsu. 33 Asula a 'yasan ta Yesu. Ayi nda ayi da ili i na Aatagada e Ica a aadiva e ire aa yuwusan adanshi ana u dammai, 'Avu Mawun ma va ma da.

Ana'an mo o'wo ta Dada va wu.' ◇

34 "Asula a 'yasan ta Yesu atsuma a akwakwa, waru mantsa mo lo na waa lyawa lipu va yi shama shi. U tu ununa Asula a dammai a Aatagada a Ishaya vumavasula, 'N ta zuwaa du aba'un a akiza a na n yuwain nzuwulai na Dawuda.' ◇

³⁵ “Aatagada e Ica† a aadiva o ro a ca ta urevu u sa'ani, a na, ‘Vaa lyawa Vuma va wu va akiza u shama a aason shi.’ ◇

³⁶ “Gogo udammu u nda a tyo ya Dawuda da shi, adama a na Dawuda yuwaan ta ama a mantsa ma yi aganda ununa Asula a cigai. U kuwa ta, avu a cido yi obolo na nkaya ma yi, waru lipu va yi shama ta.

³⁷ Gogo tsunda udammu u nda u ta a tyo e ekere a za ro, Yesu, za na Asula a 'yasain atsuma a akwakwa, waru lipu va yi shama shi.

³⁸ “Aza a va, adanshi'i ayi da, Yesu da aa gura yuwaan du gafura vu nusu du! ³⁹ Wila wa Musa waa gura wawa du atsuma a nusu du shi. Amma za na cayi okolo ubata wa Yesu biti, a tara yi waru za vu unusu e ekere a Asula shi.

⁴⁰ “I yuwan ugbozu! She i lyawa adanshi a amasula a shiwan a aci a du wan. Adanshi a Asula a damma ta,

⁴¹ ‘Kalyuwai adu aza a adanshi a vama, i ta yuwan asalama na ye ene ili i na Asula aa yuwan, reve i kuwa!

Adama a na maa yuwan ili i ro a mantsa ma du,

ili i ro i na i cayi okolo shi,

waru ko na za ro dammisa du adama a yi.’

” ◇

⁴² Bulu na Banaba azama a lyawa ubata e ibolo'o, reve ama'a a pati le a dashi yuwan adanshi e ili i nda ubata e ibolo'o urana wa Ashibi u na waa tawa. ⁴³ Ana o kotoi mayan ma aganda'a, avu aza a Isra'ila na Atakpaci na abunda a na a yuwayin Asula aganda a kuru le. Avu Bulu na Banaba a pati le a ca okolo e le e ekere a Asula, za na yuwaan nle isa'ani.

Aza a Isra'ila a 'yuwan ta ikaka'a

⁴⁴ Ana ajuma a kandaruwai, dada ama suru o utai tsara a uwwa adanshi a Asula.

⁴⁵ Ana azagbain a Isra'ila e enei obolo a ama'a, reve a yuwan tsushu'un lon, reve a uwa mawasan e ili i na Bulu dammai avu a kara a durusa yi.

⁴⁶ Avu Bulu na Banaba a yuwan adanshi no okolo ugbamu reve a damma, “Wo o'wo ta na tsu 'yuwan tsu ciga Alabari a Sa'ani a Asula a nda tsu fara ca du ayi, adu na

yo o'woi aza a Isra'ila. Amma i 'yuwan ta ikaka i nda, ayi nda u roco ta yi ntsaa i tsura wuma u babu ukotu shi. Adama o ndolo tsu ta kamba ubata wa Atakpaci.

⁴⁷ “Atsuma a Aatagada a Ishaya, Asulazuva a zuwa tsu ta tsu yuwan ulinga u nda, adansa,

‘N zuwa du ta pa nda yoo o'wo ekan ya Atakpaci.

I tara ucira wi iwawi ya Asula a tyo ubata wa ama, ubata suru o uvadi.’ ” ◇

⁴⁸ Ana Atakpaci† a uwwai ili i nda, a yuwan ta mazanga lon, avu o godyoo Asulazuva adama a adanshi a yi'i. Reve ama a na Asula a dangulai a tsura wuma u babu ukotu o o'wo aza e Itoni.

⁴⁹ Avu adanshi a Asulazuva a rawa ubata suru e ida'a. ⁵⁰ Amma azagbain a Isra'ila gba a kara a 'yawusa ubata wa azagbain a lyuci nu ubata wa amaci a abula a na a tsu damma avu a uwwa le. Reve a zuwa le a tawa ugbozu u le e ekere a Bulu na Banaba, reve a ca le atsumalima, hali o lo le atsuma e ida'a. ⁵¹ Avu Bulu na Banaba a kakala mabut ma ana me le, tsara wo o'wo iroci a tyo e ekere e le. Avu a kara a tyo a lyuci va Ikoniya. ⁵² Atsuma a Ikoniya aza e Itoni a dana ta na mazanga lon, waru a dana ta tapu na Ruhu va Akiza.

14

Bulu na Banaba a Ikoniya

¹ Ana a rawai Ikoniya, reve Bulu na Banaba a uwa a aa'isa a aza a Isra'ila ununa a tsu yuwusan. Avu a yuwan alajiya, hali ama a Isra'ila na Atakpaci na abunda a ca okolo. ² Ama aza a Isra'ila na a 'yuwain a ca okolo, reve a 'yasain ugbozu wa Atakpaci o ro. Avu Atakpaci'i a langalai na aza e Itoni. ³ Suru na ne gba Bulu na Banaba a danu ta pe hali rana re a yuwusan alajiya e isa'ani† yi Zagbain nu ucira. Zagbain gba roco ta ulinga u le a alanga e eteshe ana u ca nle ucira u na aa yuwan ulinga wa asalama.

⁴ Ama a Ikoniya gba majiyan me le me ne'eshenlei ta. Ozo o ro o wo'o ucina wa aza a Isra'ila, ozo o ro gba shi o wo'o ucina wa ajiya. ⁵ Avu Atakpaci o ro na aza a Isra'ila o ro obolo na azagbain e le o bolo aciyele adama a zuwa Bulu na Banaba a

addama, tsara a vara le na atali. ⁶ Amma ana ajiya e revei ili i na yaa farasa, avu a kara a tyo e ida ye elentsu a aza a Likaya, a lyuci va Lisitira na Daraba ni ilyuci i na i ri ukandaruwu ne ele. ⁷ De da a lyuwai elime na alajiya a Alabari a Sa'ani.

Alajiya a Bulu a Lisitira na Daraba

⁸ Ele pe atsuma a Lisitira, avu Bulu na Banaba a cina aakutsuma. Ne da a matsan niyi ukutsumu, koto u rito dasu shi, ko ke'en. ⁹ Wu uwwusa ta alajiya a Bulu. Reve Bulu kalyuwa yi, ana we enei vuma'a u ta nu ucawu wo okolo u na waa gura kambato yi gbaga, ¹⁰ avu u 'yasan ufoyo wa yi zuva nu ucira, "Yon vi isawan mishin!" Reve vuma'a gba u 'yoshin mishin reve u fara mmalu.

¹¹ Ana obolo a ama'a e enei ili i na Bulu yuwain, reve a 'yasan ufoyo u le a mantsa ma ta adansa ne elentsu a Tsulikiya, "Amayun a da musula n cipaa tsu ta ana'an na lipu va ama!" ¹² Avu ama'a a ca Banaba aala Zafasa, reve e de Bulu Hamisa,* adama a na ayi da u danai za va adanshi. ¹³ Aa'isa a Zafasa a dana ta o ugyuru. Avu ganu na ama a yi a tawa no ogono e inan na yipalu ukandaruwu o u'uwata u lyuci'i adama a yuwaan ajiya'a kucci.

¹⁴ Amma ana Bulu na Banaba a uwwai ili i na yaa farasa, reve a kakara itana i le adama a atsumolangu. Avu a suma na yisaali o uta atsuma a ama'a, adansa, ¹⁵ "Aza a va, nye i zuwai yaa yuwusan ili i nda? Atsu ama a da tsu ri tsa du. Alabari o uyo'o a da tsu tawa ndu, adama i vadala i lyawa mayan me ili i babu ulobonu i kamba ubata wa Asula a wuma. Ayi da za na yuwain zuva ni ida, na mala, ni ili i na i ri pe biti. ¹⁶ A mantsa mo ufaru, u lyawa ta ama a yuwan ili i na a cigai a yuwan. ¹⁷ Suru na ne u tsu roco ta aciyayi ubata e ili i sa'ani i na u yuwain. Asula a tsu lyungu ta ni iro'i diga zuva, reve u zuwa itana yu una i du i kungwa. U tsu ca du ta ilyalya nu uyo'o wo okolo." ¹⁸ Ko na Bulu na Banaba a dammai ili i nda suru, u dana ta usan a na aa gura putsaa ama'a a na aa yuwaan le kucci.

¹⁹ Avu aza a Isra'ila o ro diga Antakiya na Ikoniya a tawa a vadala ugbozu wa ama'a, reve a uwa agaba na Bulu. Avu a vara yi, reve o rono yi o uta a lyuci'i, a majiyan me le a na u kuwa ta. ²⁰ Amma ana aza e Itoni a kandarawa niyi reve u 'yon, u kara a tyo atsuma a lyuci. Ana usana u tawai, avu u kara a tyo Daraba obolo na Banaba.

A kamba ta Antakiya

²¹ Bulu na Banaba a yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani a Daraba, avu gba ama na abunda a ca okolo e le ubata a Zagbain. Avu a kara a kamba Lisitira na Ikoniya na Antakiya va Bisidiya. ²² Pe da a dashishiyi aza e Itoni okolo ugbamu, a dansaa le e isawan mishin o ucawu wo okolo e le. Reve a damma, "Na tsu 'yuwan tsu ciga tsu sowa atsumalima lon, kafu tsu uwa o tsugono tsa Asula."†

²³ Avu Bulu na Banaba a dangula aza-gbain† a a'isa a aza e Itoni biti, reve a yuwusan akuli, avu a vasasaa le, reve a ca Asula ele. ²⁴ Reve Bulu na Banaba a kara a kamba Bisidiya a tyo Bamafiliya. ²⁵ Avu a yuwusan alajiya a Pega, reve a lyuwa elime a kara a tyo Ataliya.

²⁶ Lo da a uwai a wantsun a tyo Antakiya va Suriya, ubata u na e temei mmalu n le. De da aza e Itoni a zuwaa nle una u sa'ani, waru de da a zuwa nle o ukere wa Asula, reve a lyungu le a yuwan ulinga u na gba o kotoi. ²⁷ Ana a rawai Antakiya reve e de aza e Itoni suru ubata u ta. Avu a damma ama'a ili i na Asula a kamba nle nu ununa u yuwain hali Atakpaci a cayi okolo. ²⁸ Avu a danu pe na aza e Itoni hali rana abunda.

15

Azagbain a aza e Itoni a Urishelima

¹ Reve waru ama o ro o uta de Yahuda, avu a 'yawa Antakiya va Suriya, tsara o roco aza e Itoni, a dansaa le, "Na a pada du uryumbu ununa Wila wa Musa u dammai shi, yaa tsura iwawi shi." ² Adama a adanshi'i Bulu na Banaba o sowa ta a yuwusan mawasan lon na ama'a. Dada a zuwai Bulu na Banaba na ama o ro waru a 'yawa Urishelima ubata wa ajiya na azagbain adama a adanshi'i. ³ Ana aza e Itoni e

* **14:12** Zafasa aamali a gbain a da a aza e Heleni. Hamisa gba aajiya a Zafasa a da waru aamali a da.

shewun nle, ana aa kamba Urishelima, dada a batsai e ida ya Finisiya na Samariya. Reve a kalyuwusa aza e Itoni a dansaa le adama a na Atakpaci fo a cayi okolo e le. Reve aza e Itoni suru a yuwan mazanga lon. ⁴ Ana a rawai Urishelima, reve aza e Itoni suru obolo na azagbain na ajiya a raba Bulu na Banaba. Reve a damma le ulinga u na Asula a yuwain e ekere e le.

⁵ Dada aza a na a shi Afarishi kafu a ca okolo e le, a 'yoyin reve a damma, "Na a ciga a 'yuwan a pada le uryumbu, reve waru a zuwa le a kuru Wila wa Musa."

⁶ Reve ajiya na azagbain a aza e Itoni o boloto adama e petelyuwe adanshi'i. ⁷ Ana a jimai a asala a adanshi'i, reve Bituru 'yon avu u damma le, "Aza a va, i reve ta de ufaru wi ili'i, Asula a yuwan ta adangulu atsuma a du, a na o una u va u da Atakpaci aa uwwa adanshi a Alabari a Sa'ani,† reve a ca okolo e le. ⁸ Asula gba za na ri nu urevu wo okolo a koyan da, u yuwaan tsu ta iroci a na u cayi Atakpaci Ruhu va Akiza ununa u ca ntsu. ⁹ Agba u roco adangulu e ekere a tsu ne ele shi, ana wu zaza'wai okolo e le adama o ucawu wo okolo e le. ¹⁰ Adama o ndolo, adama a nye yaa lyungusa Asula yaa zuwusaa agbashi a nda itana i na atsu na nkaya n tsu suru tsu kudai a tanu? ¹¹ She tsu yuwain ne wan, tsu reve ta adama e isa'ani ya Yesu Zagbain i da tsu tsurai iwawit ununa ele fo a tsurai."

¹² Reve obolo a ama'a suru e isawan kuci kuci, reve o poloo Banaba na Bulu atsuvu a mantsa ma na aa casu alabari a linga va asalama ni iroci i na Asula a yuwain ubata wa Atakpaci o ukere u le. ¹³ Ana o kotoi adanshi, dada Yakubu usuyi, reve u damma, "Adu aza a va poloo numu atsuvu. ¹⁴ Bituru da nda cayi aalabari ununa Asula a fara kalyuwai Atakpaci, adama u dangwa ama o ro atsuma e le oo o'wo ama a yi. ¹⁵ Adanshi a nda'a gba wo o'wo ta unata na adanshi a amasula, ununa u ri ufanu a na, ¹⁶ 'Amu Asulazuva, nna n kambisa, n ta suwisa u'wa wa Dawuda u na u riyai.

N 'yasisan asa'a a yi mi isawaton yi.

¹⁷ Adama akapi a ama a zami Asulazuva,

◇ 15:18 Emo. 9:11-12; Isha. 45:21.

obolo na Atakpaci na aza a na n deyi a tyo ya'a va.

Ne da Asulazuva a dammai.

¹⁸ Ayi na u rocoi ili i nda suru diga de a mantsa mo ufaru.' ◇

¹⁹ "Adama o ndolo amu a yindi i va, she tsu zuwayi Atakpaci a na aa vadalasa ubata wa Asula ili yu ume wan. ²⁰ Amma tsu danaa nle a tawa ekere e le e ili i na a cayi amali adama a na o o'wo ta ili yi idaba, waru a suma tsipere. She a tama akutsu a mpasa wan. Waru she a tama nama vi inama i na a punda'ai wan. ²¹ Adama a na de nu ujimu a lyuci biti a yuwusan ta de alajiya na atagada a Musa, waru e desu le ta nu una atsuma a a'isa Ashibi biti."

Mepepeline a tyo a Atakpaci

²² Reve ajiya, na aza e Itoni, na azagbain e le suru e ene u lobono ta a dangula ama o ro atsuma e le a lyungu le Antakiya va Suriya obolo na Bulu na Banaba. Dada a lyunguyi Yahuza (za na a tsu de Basaba) na Sila. Ele ra azagbain a da atsuma a aza e Itoni. ²³ Mepepeline ma na a lyunguwa nle na ayi, ayi da:

"A tyo ubata wa Atakpaci aza e Itoni atsuma a Antakiya ni ida ya Suriya na Kilikiya.

"Ubata wa ajiya na azagbain, atsu da aza a du a aza e Itoni.

"Tsu ta casasa du.

²⁴ "Tsu uwwa ta a na ama o ro atsuma a tsu a ta damatosun ugbozu u du, agba tsu lyungu le shi. ²⁵ Dada tse enei u lobono ta ana adanshi a tawa ntsu a ta, tsu lyunguwa du ama o ro obolo na n'utsa n tsu Banaba na Bulu. ²⁶ Ama a na a cayi wuma u le ko ukwa, adama a ala e Yesu Zagbain tsu Zamawawa. ²⁷ Adama a adanshi o ndolo a da fo i zuwai tsu lyunguwa ndu na Yahuza na Sila adama ele fo a damma du ili'i na aciyele. ²⁸ Adama a na Ruhu va Akiza ene ta u lobono ta, atsu fo ne da tse enei, she tsu zuwaa du ume wi ili i na i la'ai ili i na yaa gura yuwan wan, suru na ne: ²⁹ I suma utamu wi ili i na a padayi amali, nu utamu wi inama obolo na mpasa, nu utamu wi ili i na a punda'ai, na tsipere waru. Ni i guza aciyadu, ni i yuwan le shi, i ta danu lafiya.

"Yo o'wo lafiya."

³⁰ Ana a ca nle lingata'a, reve a kara a tyo Antakiya, ana a rawai reve o boloto aza e Itoni, avu a ca le mepepeli'e. ³¹ Ana e deyi mepepeli'e nu una, reve a zangana adama a na ikaka i na yaa gbamato le okolo a da a ri pe. ³² Reve Yahuza na Sila a na wo o'woi ele amasula a da, reve a ca aza e Itoni asala na abunda a na aa gbama asuvu. ³³ Ana a jimai pe reve aza e Itoni e shewun le na aba'un a abunda, adama a kamba ubata wa aza a na a lyungu nle. [³⁴ Sila gba u dangwa ta wi isawan wa'a ne ele atsuma a Antakiya.]*

³⁵ Reve Bulu na Banaba gba'a e isawan pe Antakiya, avu ele na ama o ro aa yuwusan uritosu na alajiya a adanshi a Zagbain.

Mmalu me Ire ma Bulu

³⁶ Ana a tarai mantsa, reve Bulu damma Banaba, "Tsu kamba tsu bura aza e Itoni e ilyuci i na tsu yuwain alajiya a adanshi a Zagbain suru. Adama waru tse ene ununa aa lyuwusa elime." ³⁷ Reve Banaba ciga u tara Yahaya† za na waru a tsu de Marku u 'yawa obolo ne ele. ³⁸ Bulu gba we ene u lobono a tara yi shi, adama a na u kudata ulinga'a waru u lyawa le ta e ida ya Bamafilia. ³⁹ Reve a yuwan nwasanlai lon, hali u zuwa le a kakasa. Dada Banaba tarai Marku, reve a uwa a wantsun a tyo Kuburu. ⁴⁰ Reve Bulu gba'a u dangwa Sila. Ana aza e Itoni a yuwaan nle avasa e isa'ani ya Asula, reve a kara. ⁴¹ Reve Bulu na Sila a kurusu aza e Itoni e ida ya Suriya na Kilikiya adama a gbamato asuvu e le.

16

Timoti toni ta Bulu na Sila

¹ Bulu na Sila a fara ta 'yawa Daraba she Lisitira ubata u na a cinai Timoti, za na mma va yi za vi Itoni da, umatsun wa Isra'ila u da. Dada va yi gba shi Meheleni ma da. ² Aza e Itoni a na a ri atsuma a Lisitira na Ikoniya a cuwusa ta Timoti. ³ Bulu shi ta ciga Timoti toni yi, dada u tara niyi. Reve u pada yi uryumbu, adama a na aza a Isra'ila a na a ri ubata u ndolo, e reve ta a na dada va yi Meheleni ma da. ⁴ Mantsa ma

na Bulu na Sila a uwusai lyuci lyuci, reve a cu'wuwa ama ili i na azagbain a dammulai adama a Atakpaci, tsara a kuru. ⁵ Ne da aza e Itoni a dashi tsurai ucira o ucawu wo okolo, waru urana suru a dashishi ta abunda.

Bulu enei alavu alavu a Makidoniya

⁶ Reve o toni ida ya Firijiya ni ida ya Galatiya, adama a na Ruhu va Asula putsaa le ta a yuwan alajiya ne'en atsuma a Asiya wan. ⁷ Ana a rawai o utyo wi ida ya Misiya, reve a yuwan atyo o ukadu u na a yuwan tsara a tyo e ida ya Bitiniya, amma Ruhu va Yesu lyawa le shi. ⁸ Reve o toni a mbanda mi ida ya Misiya, reve a kara a cipa a tyo Taruwasa. ⁹ Na ayin, reve Bulu ene alavu alavu. Atsuma a alavu alavu'u we ene ta vuma va Makidoniya mishin, a patishi yi, adansa, "Tawa Makidoniya tsara vu kamba tsu." ¹⁰ Ana Bulu enei alavu alavu o ndolo, babu usan reve tsu* 'yon a 'yawa Makidoniya, tsu reve ta a na Asula a da e de ntsu tsu yuwaan le alajiya a Alabari a Sa'ani.

Lidiya ca ta okolo atsuma a Filibi

¹¹ Reve tsu 'yon tsu uwa atsuma a wantsun diga Taruwasa, reve tsu kara tsu 'yawa e ida i memere ma mini ma Samutara. Ana usana u tawai, avu tsu dashi uwa atsuma a wantsun, reve tsu 'yawa a lyuci va Niyapali. ¹² Reve tsu koso rawa Filibi ubata u na ama a Roma na abunda a danuyi, waru ayi da abajini a lyuci upasu wa Makidoniya. Tsu cu'wan ta a lyuci' rana re.

¹³ Urana wa Ashibi, avu tsu uta lo zuzu nu unantsu u lyuci, reve tsu 'yawa zuzu nu udolu a yuwusan majiyan ubata u na aza a Isra'ila aa yuwan avasa o ta lo. Reve tsu yuwaan amaci a na a tawai adanshi. ¹⁴ Ka ro dana ta lo za na a tsu de Lidiya, za na tsu yuwusaan Asula aganda a uwwusa tsu. Ayi ka'a umatsun wa Tayatira u da. U tsu winisa ta amuna a na a ri na madiya, aza a na a ri ni ikebe lon. Asula a kpatu'wa ta okolo a yi e ili i na Bulu ri adansa. ¹⁵ Arumbu yi ta obolo na ama a na a ri pe atsuma o u'wa wa yi, reve u pati tsu tso

* **15:34** Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi. * **16:10** Ayi aajiyala a nda "atsu" a yuwan ta ulinga na ayi adama a na Luka (vuma na danai aatagada a nda) dana ta na ajiya atsuma a mmalu n le a mantsa ma nda.

o'wo omocin a yi avu u damma, “Ni i usu amu vuma na cayi okolo ubata wa Asula a da, i tawa o u'wa u va i cu'wan pa.” U kpara tsu ta hali tsu usu.

A baru ta Bulu na Sila o u'wa wa ali

¹⁶ Urana u ro atsu a 'yawa ubata wa avasa, reve tsu ga'an na aagbashi o usheli a na a ri no otoni a lima a yindi. Aza a na a ri na ayi gba a ta tsurusu ikebe lon o ukere u yindi u na waa yuwusan. ¹⁷ Reve u tonishi tsu acapa a yisaali, “Ama a nda agbashi o Mogono ma Asula ma da o to rocosu ure wi iwawi.”

¹⁸ U jima ta a yuwusan ne. Reve Bulu o'wo udamu, reve u vadala u damma otoni a lima'a, “N ta dansaa wu, vu utu atsuma a ala e Yesu Kristi Zamawawa, vu lyawa yi.” Babu usan reve u lyawa yi.

¹⁹ Ana aza a na a ri nu usheli'i e enei ili i na i farai, agba aa tsurusu ikebe waru shi, reve e reme Bulu na Sila. Avu o rono le a tyo e eden a tyo a makakan ma azagbain.

²⁰ Ana a rawai, reve a damma, “Aza a Isra'ila a nda a ta damatosun ama a tsu. ²¹ O to ritosu ili i na atsu aza a Roma wu ntsayi tsu yuwan shi.”

²² Reve obolo a ama o bolushi aci adama a adanshi a na aa yuwusan adama a Bulu na Sila. Reve azagbai'in a zuwa a fufaba le na adanga. ²³ Reve a fufaba le wa'ashi, na ne suru avu a 'yawato le o u'wa wa ali. Reve a damma za vi ipiri va ama'a u lyawa le aa pusa wan. ²⁴ Reve u yuwan ununa a damma niyi. Reve u zuwa le pe pe atsuma na akani a ana e le a agbala o ume.

²⁵ Ana ayin a cigai mabatsaa, reve Bulu na Sila e reme avasa ni ishpa a tyo e ekere a Asula. Akapi a ama a na a ri o u'wa wa ali'i a uwwusa le. ²⁶ Babu usan reve ida i ramo nu ucira. U'wa wa ali'i u jingada ta diga pe e ida. Reve nantsu'u a kpatu'wa, reve akani suru a bada a ana a aza a na a ri pe o u'wa wa ali'i suru.

²⁷ Ana za vi ipiri'i u jiwain, reve we ene nantsu'u ukpatu'u, reve u jiyan gashi ama'a suru a suma ta. Reve u tara matsun me pe'eni tsara wu una aciyayi. ²⁸ Dada Bulu saalaa niyi, “She vu yuwan ne wan! Suru ntsu tsu ta pa!”

²⁹ Reve vuma'a u damma a tawaa yi na akata a akina reve wi ikana, dada u uwai

pe pe o u'wa wa ali'i. Na meje'en ma lipu dada u kingyoi a makakan ma Bulu na Sila. ³⁰ Ana wu utaa nle atsuma o u'wa wa ali'i, reve we ece, “Nye i da maa yuwan tsara a wawa mu?”

³¹ Reve a damma yi, “Vu usu Yesu Zagbain, vu ta tsura iwawi, avu na aza o u'wa a wu suru.” ³² Reve Bulu na Sila yuwaan vuma'a na ama a na a ri pe atsuma o u'wa wa yi adanshi adama e Yesu Zagbain. ³³ Ayin ubuwu, reve u tara le a 'yawa ubata u na a zaza'wa antsu na wufuru u na a ri na ayi. Avu Bulu na Sila a rumbu yi na ama a na a ri o u'wa wa yi. ³⁴ Ama'a a yuwan ta mazanga ma abunda adama a na a cayi okolo e le e ekere a Asula. Ana o kotoi ili i ndolo, vuma'a u tara ta Bulu na Sila a 'yawa o u'wa wa yi, reve u ca le ilyalya a lyuwa.

³⁵ Ana usana u tawai, reve azagbain a lyuci a lyungu nlingata ubata wu za vi ipiri'i a damma yi, “Lyawa ama o ndolo a kara faan.”

³⁶ Reve za vi ipiri'i u damma Bulu, “Avu na Sila i ta gura kara gogo. Walai na mazanga!”

³⁷ Reve Bulu na Sila a damma nlingata'a, “Atsu aza a Roma da. A fufaba tsu ta babu e ece tsu ili i ro, reve a baru tsu. Gogo a ciga tsu ta tsu kara usokowu? U ri n yuwan ne shi! Lyawa le a tawa na aciyele a lyawa tsu!”

³⁸ Ana nlingata'a n dammai azagbain a lyuci a na Bulu na Sila aza a Roma da, a uwwa ta wovon. ³⁹ Reve a tawa o u'wa wa ali avu a pati le ankuri. Reve o utaa le avu a pati le a lyawa lyuci'i. ⁴⁰ Reve gba Bulu na Sila a kara mejege a 'yawa o u'wa wa Lidiya, ubata u na a cinai aza e Itoni, reve a ca le adanshi. Reve a kara.

17

Alajiya a Bulu atsuma a Tasalonika

¹ Gogo Bulu na Sila a yuwan ta mmalu reve a batsalai atsuma a lyuci va Amifipali na Apoloni, avu a rawa Tasalonika, ubata u na aa'isa a aza a Isra'ila a danai. ² Avu Bulu uwa e memere me le ununa u tsu yuwusan, hali Ashibi a ta'atsu a yuwusan adanshi atsuma a Aatagada a Asula ne ele. ³ U dana ta a casu urevu wa atsumalima a na Zamawawa sowoi na amasula a dammai woo

sowo nu u'yosun wā yi diga o ukwā, avu u damma, “Yesu na maa yuwusan adanshi a yi, ayi da Zamawawa.”⁴ Reve aza a Isra'ila o ro a na a danai a uwwusa yi a usu avu a ca okolo, hali na Atakpaci a na o tonishi Wilā wā Asulā nā abunda, nā amaci a abunda a na a ri nā tsugbain e ida'a.

⁵ Avu aza a Isra'ila e reme tsushu'un, reve a bunga agbawata. Ana o bolotoi suru wirā u tā, avu a 'yasān ugbozu wa ama a lyuci'i. Reve a uwa o u'wa wa Yason nu ucira, azama Bulu nā Sila, adama a tāwā ne ele ubatā wa ama.⁶ Ana a tsurā nle shi, reve e reme Yason nā aza e Itoni o ro, hali a 'yawā ne ele ubatā wā aza o uge'etosu, a yuwusan yisaali, adansa, “Ama a nda a da a 'yasāsan ugbozu wa ama ubatā suru atsuma o uvadi, ele da nda a rawai pa nda.⁷ Avu Yason ca le ucu'watan. Agba suru nle a ta kudusa wilā wa Kaisa,† adansa a na mogono mo ro mā tā lo aala a yi Yesu.”

⁸ Ana aza o uge'etosu na ama a lyuci a uwwai ne, reve okolo e le a 'yon.⁹ A lyawa Yason nā aza e Itoni o ro'o go'o shi, she na a lyuwa nle ugana.

Bulu nā Sila a 'yawā tā Biriya

¹⁰ Ana ayin a yuwain, reve aza e Itoni a shewun Bulu nā Sila, avu a karā a tyo Biriya. Ana a rawai, avu a uwa a aa'isa a aza a Isra'ila.¹¹ Reve wo o'wo aza a Biriya a la'a tā aza a Tasalonika ugbozu, adama a na a usu tā adanshi'i ne ekere e re. Waru a mantsa suru a tsu danā tā e desununa atsuma a Atagada a Amasulā a na a danai ufanu, adama e ene ko ili i na Bulu dammai amayun a da.¹² Adama o ndolo ama nā abunda atsuma a aza a Isra'ila a ca tā okolo, hali nā amaci a Heleni a na a ri nā tsugbain na ali a abunda.

¹³ Amma ana aza a Isra'ila a na a ri Tasalonika a uwwai Bulu tā de, a yuwusan alajiya a lyuci va Biriya fo, avu a karā a tyo de a kushanu ama, waru a 'yasāsan ugbozu wa ama.¹⁴ Reve aza e Itoni a zuwushi Bulu u karā a tyo e ikyun i mala, avu Sila nā Timoti e isawan pe atsuma a lyuci'i ne'en.

¹⁵ Aza a na gba e shewuyin Bulu, e shewun yi tā a tyo a lyuci va Atina. Ana aa kamba, reve Bulu ca le ikaka a tyo ya Sila nā Timoti. U damma le tā a tāwā ubatā u na u ri, she a lungusa mantsa wan.

A 'yawā tā Atina

¹⁶ Bulu atsuma e ipiri ya Sila nā Timoti a Atina, u yuwan tā atsumolangu lon, ana we enei lyuci'i nā amali abunda.¹⁷ Adama o ndolo u yuwusan tā adanshi na aza a Isra'ila a aa'isa obolo na aza a Heleni† aza a na o toniyi Wilā wā Asulā. Usana suru u tsu yuwusan tā adanshi na aza a na u cinai e eden.

¹⁸ Ne da waru aza e Epikuri* na aza a Sitoki† aza o urevu wa adanshi a yuwusain mawasan nā ayi. Ana Bulu aa yuwusan alajiya e Yesu nu ukwā wā yi nu u'yosun wā yi diga o ukwā. Hali ozo o ro e le a damma, “Nye i da za ve elemu a nda aa dansa?”

Ozo o ro waru a damma, “U tā vadamma za na a yuwusan alajiya a amali e ida i ro da ko'o.”

¹⁹ Adama o ndolo a da a tara niyi a tyo ubatā wā aza o urevu, ubatā u na a tsu de Ariyopagu. Reve a damma yi, “Ko vu ta ca tsu ucuwu wu uritosu u sa'avu u na vaa yuwusan?²⁰ Koto tsu uwwa cu'un va adanshi a nda shi. Tsu ciga tā tsu reve urevu wi ili i na i ri pe.”²¹ Ama a Atina no omocin a na a ri pe nden suru, a la'a tā ciga a uwwa adanshi a sa'avu waru a yuwan adanshi a yi tsi ili i ro.

²² Reve Bulu 'yon mishin a makakan mo obolo'o, avu u damma, “Adu aza a Atina, ama a da a na i cigai itoni ya amali e ili suru.

²³ Ana n ri a akandariya atsuma a lyuci'i, me ene tā ili i na yaa yuwusaan aganda. Me ene tā masa'a mo ro ni idana zuva va yi adansa, ‘Za Ro na e Revei Shi.’ Ayi za ro ndolo na yaa yuwusaan aganda za na i revei shi'i, ayi da Asulā a na maa dansaa du.

²⁴ “Asulā ayi da u yuwain uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi biti. Ayi na wo o'woi

* **17:18** Aza e Epikuri a kuru tā uritosu wu za vu urevu wa adanshi e Epikuri. U rito tā ama a zuwa mazanga mo o'wo le o okolo kuci, reve a kanzu'wa mɛɛlā nā wovon. † **17:18** Aza a na a kalyuwusa ili i na yaa farasa ele da a tsu de aza o urevu wa adanshi. Waru a tsu yuwusan tā majiyan ulivu na ayin atsuma e ili i na yaa farasa atsuma o uvadi u nda. Ele aza o urevu wa adanshi e Epikuri a tsu dammulai tā ure u na oo toni tsara a tsurā uyo'o atsuma o uvadi u nda. Ele aza a Sitoki a tsu dammulai tā ure u na aa guza aciyele, a ciga ili i na a uwwaa aciyele uyo'o shi.

Asulazuva a zuva ni ida, u tsu danu a aa'isa a na vuma suwai shi. ²⁵ Ne da waru u tsu zami ikambi ubata u vuma shi, waru u tsu lamba ili i ro shi. Ana wo o'woi ayi da u cayi ama suru wuma, na wivuwun na akapi e ili suru. ²⁶ Ayi da waru u yuwain ama o uvadi suru diga a vuma ta, adama a danu atsuma o uvadi suru. Waru u fofo ta mantsa nu ubata u na vadilima suru waa dana.

²⁷ "Asula a yuwan ta ne tsara a bunga yi, a patsa, ko a tsara yi, ko na wo o'woi u ri alanga na ko za ta tsu shi. ²⁸ O una wa yi u da tsu ri wuma, waru tsu ri a mazungwa, ne da a yuwan ntsu waru. Ununa aza e ishpa a du a dammai, 'Amayun, atsu fo diga o ugundo wa yi u da.'

²⁹ "To, ana tso o'woi atsu diga o ugundo wa Asula a da tsu utai, u lobono shi tsu yuwan majiyan ma Asula a tu urumu vadamma ili i ro i na a yuwain na zinariya ko azurufa, ko na aatali shi, ili i na vuma rumai nu ugbozu wa yi. ³⁰ De nu ufaru Asula a ca ama atsumalima adama o unusu u le shi, adama o ulambu wu urevu u le. Amma gogo u ciga ta ama suru ko te da a vadala a yuwaan le gafura vu unusu u le.

³¹ "Adama a na u zuwa ta urana u na waa tawa u yuwaan ama o uvadi suru uge'etosu wa amayun e ekere a vuma ro na u dangwai. Asula a yuwan ta nzuwulai n na waa yuwan ne, e ekere a vuma na u 'yasain o ukwa."

³² Ana a uwwai adanshi o u'yosun wa akwakwa, avu ozo o ro a yuwaan yi ulamu, reve ozo o ro gba a damma, "Tsu ta ciga tsu uwwa ili i na vaa dashi damma a adanshi a nda." ³³ Pa nda da Bulu lyawai adanshi ne ele. ³⁴ Ozo o ro e le gba a kamba ta ubata u na Bulu danai, reve a ca okolo atsuma e le hali na Diyanisi, vuma ta atsuma a azagbain, na ka ro za na a tsu de Damari.

18

Atsuma a Korinti

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, reve Bulu lyawa Atina avu u kara a tyo a lyuci gbain va

* **18:2** Lyuci gbain va Roma ayi da u la'ai mgbain atsuma e ida ya Italiya ubata u na Mogono Kaisa ma ri nu ubata u na azagbain a ri. Tsugono tsa Roma tsa dana ta abajini lon. Atsuma a yi a da Masar na Isra'ila ni ida ya Anasara i danai. † **18:6** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabuta ma atugu ko wu kala mabuta ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo. ‡ **18:6** "Mpasa n du n kamba e ekere a du, nda u ta dansa imini ya yi pe shi adama a na u yuwan ta atyo a na waa yuwan adama e le.

Korinti. ² De da u cinai vuma va Isra'ila ro za na a tsu de Akila. Vuma vi ida va Pontu da, koto u shi u jima na wutu e ida ya Italiya shi, ayi na ka va yi Birisika. U lyawa ta ida ya Italiya ana Kaladiya mogono ma zuwai vuma va Isra'ila suru u lyawa Roma.*† ³ Ana wo o'woi cu'un vu ulinga u ta u da le, madava ma amuna mo ogodo, reve u danu ne ele a yuwusan ulinga obolo. ⁴ Avu Ashibi suru u yuwusan adanshi na aza a Isra'ila na Atakpaci a Heleni atsuma a aa'isa adama u rono ugbozu u le.

⁵ Ana Sila na Timoti o utai Makidoniya, avu a tawa Korinti. Reve Bulu reme alajiya o rocosu aza a Isra'ila Yesu Zamawawa da. ⁶ Reve aza a Isra'ila† a 'yuwan adanshi a yi, avu e reme e isulusa yi. Dada u zakatsai abuta a atugu a yi,† avu u damma le, "Mpasa n du n kamba e ekere a du,‡ amu n yuwan ta ili i na maa yuwan. Diga gogo ubata wa Atakpaci u da mee tyo."

⁷ Reve u lyawa aa'isa'a, avu u kara a tyo o u'wa wu Takpaci ro zuzu na aa'isa, za na a tsu de Titiyu Yusutu vuma na aa yuwusaan Asula aganda. Avu u dana a danu pe. ⁸ Reve Kirisibu zagbain va aa'isa u ca Yesu Zagbain okolo a yi na ama o u'wa a yi suru. Avu fo ama a Korinti a na a uwwa niyi a ca okolo reve a rumbu le.

⁹ Urana u ro na ayin, reve Asulazuva a yuwan adanshi na Bulu atsuma a alavu alavu. Avu u damma yi, "She vu uwwa wovon wan, lyuwa elime na alajiya, she baru una wan. ¹⁰ N to obolo na avu, ko ili i ro yaa ju'wan wu shi, adama a na n ta na ama a abunda a na aa kuru mu a lyuci nda'a." ¹¹ Dada Bulu isawain a lyuci'i hali aa'wan a ta na akapi o ritosu le adanshi a Asula.

¹² A mantsa ma na Galiya o'woi gwamna va Akataya, avu aza a Isra'ila o bolo aci, reve e reme Bulu a tawa na ayi ubata wu uge'etosu. ¹³ Reve a damma, "Vuma nda u te le'eshishe ama a tsu aa zuwusa le aa

yuwusaan Asulā aganda o ure u na Wila'a u 'yasain."

¹⁴ Bulu o mpolo u yuwan adanshi, daɗa Galiya dammai, "Aɗu aza a Isra'ila, a damma abajini o unusu u ro u da u yuwain ko ikpa'a, n shi ta gura poloo du atsuvu.

¹⁵ Amma ana wo o'woi adama e idanshi i du i da, na adama a ala, na Wila u du, 'yawai i salalai na aciyaɗu. Amu imini i va yi pe na mee ge'eto cu'un vi ili i keke'en i nda shi." ¹⁶ Reve u gbara le a lyawa ukobu wu uge'etosu'u. ¹⁷ Daɗa obolo a ama'a e remei Satsani zagbain va aa'isa, avu a fufaba yi lon a aarara zuzu nu ukobu wu uge'etosu. Galiya dama ni ili i na a yuwain shi.

Bulu na Birisika na Akila

¹⁸ Reve Bulu gba'a u dashi jima pe atsuma a Korinti. Reve u 'yon u lyawa aza e Itoni u uwa a wantsun a tyo Suriya obolo na Birisika na Akila. Kafu u kara, reve u puna oogbondo de Kankiriya, adama u shiton akucunu a na u tarai.

¹⁹ Ana a rawai Afisu (pe da u lyawai Birisika na Akila), reve u uwa a aa'isa a yuwusan adanshi na aza a Isra'ila. ²⁰ Reve a pati yi u dashi jima pe ne ele, agba u usu shi. ²¹ Avu u kara u lyawa le, amma u damma le ta, "Na Asulā a ciga, n ta lo a tawisa."

²² Reve u uwa a wantsun de Afisu. Ana u rawai Kasariya, reve u 'yawa u casa aza e Itoni atsuma a Urishelima, daɗa u karai a tyo Antakiya.

Mmalu ma Ta'atsu ma Bulu

²³ Ana u jimai pe wa'a, reve u 'yon u bubura ida ya Galatiya na Firijiya a kurusu le lyuci lyuci a yuwusaan aza e Itoni adanshi e isawan ugbamu.

Alajiya a Apolo a Afisu

²⁴ Reve vuma va Isra'ila ro za na a tsu de Apolo tawa Afisu. Lyuci na a matsan niyi ayi da Iskandariya. U ta nu urevu, u reve ta adanshi a Asulā lon. ²⁵ O rito yi ta lon o Ure wu Zagbain, waru u tsu yuwan ta adanshi ulobonu, avu u yuwusan uritosu adama e Yesu kuci mejege, ko a na wo o'woi urumbusu wa Yahaya u da u revei goon. ²⁶ Reve u reme uritosu atsuma a aa'isa no okolo ugbamu. Ana Akila na Birisika uwwa niyi

reve a banu yi o u'wa u le, reve a dashi cuɗuwa yi ure wa Asulā mejege.

²⁷ Ana u cigai u gawan a tyo e ida ya Akataya, daɗa aza e Itoni a kamba niyi na asala, avu a danaa aza e Itoni a na a ri de mepepeline, adama a ushi yi ne ekere e re. Ana u rawai, reve gba u kamba aza a na a cayi okolo e le ni isa'ani ya Asulā. ²⁸ Adama a na u polo ta aza a Isra'ila atsuma a mawasan ma na a yuwusain, reve u rocosu le atsuma a Adanshi a Asulā a na Yesu da Zamawawa.†

19

Bulu atsuma a Afisu

¹ Yashi i na Apolo danai atsuma a Korinti, Bulu gara ta a mbaŋa mi ida'a, reve u rawa Afisu lyuci gbain. De da u cinai aza e Itoni o ro. ² Reve we ece le, "I tsura ta de Ruhu va Akiza a na i cayi okolo a du ubata wa Yesu?"

Reve a usu, "O'o, tsu uwwa adama a Ruhu va Akiza shi, ko ke'en."

³ Reve we ece le, "Cu'un vu urumbusu u ne u da a yuwaan ndu?"

Reve a usu, "Urumbusu wa Yahaya."

⁴ Reve Bulu usu, "Yahaya rumbu ta ama, tsara a kamba ubata wa Asulā. Waru u damma le ta a na vuma ro ta lo a tawa, reve u damma le a ca okolo e ekere a vuma'a. Yesu da vuma na Yahaya yuwusain adanshi a aci a yi."

⁵ Ana a uwwai ne, reve a rumbushi nle atsuma a ala e Yesu Zagbain. ⁶ Reve Bulu kuruwa le ekere, reve Ruhu va Akiza tawa le. Reve a yuwan adanshi ne elentsu o ro, na adanshi e ikaka ya Asulā. ⁷ Ele da a danai ama kupa ne ejere suru suru.

⁸ Bulu 'yawa ta a aa'isa, atsuma o woto ta'atsu u yuwusaan ta ama'a adanshi babu wovon. A dammulai ta, tsara u gura le e reve adama o tsugono tsu Asulā. ⁹ Ozo o ro atsuma e le a 'yuwan ta adanshi a yi, a alanga e eteshe a da a yuwain adanshi a vanvama o Ure wu Zagbain. Adama o ndolo, reve Bulu lyawa aa'isa'a, avu u tara aza e Itoni a kara na ayi. Reve u teme alajiya a aasula o uritosu a Tayaranu usana suru. ¹⁰ U yuwusan ta cu'un vu uritosu u nda, hali a'wan e re, hali aza a Isra'ila na Nheleni† a Asiya suru a uwwa adanshi a Asulā.

Muwun ma Shiva

¹¹ Asulā a yuwan tā ili ya asalama i na i la'ai ili ya asalama o ro e ekere a Bulu.

¹² Ama a tara tā mukashi mu ukere nā atugu o ulinga a na Bulu otoi, reve a tara le a 'yawa ubata u na aza o ubanakun a ri. Banakun na damatosuyi ama'a a lyawa le tā, hali no otoni a lima a kakasa tā ne ele waru.

¹³ Ama a Isra'ila o ro a 'yawusa tā lyuci lyuci o utusa otoni a lima. Ama'a o rito tā yuwan ulinga na ala e Yesu Zagbain. A dansa tā idanshi i nda nā a kambu: “N ta dansaa wu a ala e Yesu, za nā Bulu aa yuwusan alajiya, utā!”

¹⁴ Muwun n cindere ma ganu gbain† na a tsu de Shiva, ele da a yuwusain ili i nda.

¹⁵ Urana u ro, otoni a lima† a damma le tā, “N reve tā Yesu! Waru n reve tā adama a Bulu. Adu gba zane da i ri?” ¹⁶ Reve vuma na dana no otoni a lima wu 'yawan u raba le, reve wu ru'wa le, hali a suma o utā a alanga ataḅu, waru a uwwa tā usan.

¹⁷ Babu usan, avu alabari e ili i na i farai suru, u baza atsuma a Afisu, a 'yawa aza a Isra'ila nā Nheleni. Aza a lyuci'i a uwwa tā wovon lon, reve ala e Yesu Zagbain a tsura ica lon. ¹⁸ Aza a na o o'woi aza e Itoni a damma tā unusu u le. ¹⁹ Aza a na a yuwusain ulinga u tsuboci, reve a tawa na atagada a na a yuwusayin ulinga, reve a kulato le e memere ma ama. Ana e kecei ikebe ya atagada'a, a ta rawa ikebe ya aza a zamalinga na a tsura wu ulinga vu ulivu vu rana ukpakukupa kupoton (50,000).*

²⁰ Ne da adanshi a Asula a dashi bazai, reve waru u yuwan ucira lon.

Nlangi atsuma a Afisu

²¹ Ana ili i ndolo i farai suru, reve Bulu yuwan majiyan o okolo a yi u 'yawa Makidoniya nā Akataya, reve u kambu Urishe-lima. U damma tā waru, “Diga Urishelima n tā 'yawa Roma.”† ²² Timoti nā Arasata a kambusa tā Bulu. U lyungu le tā elime a yi a 'yawa Makidoniya, reve ayi wi isawan ne'en wa'a e ida ya Asiya.

²³ A mantsa mo ndolo addama a cina tā aza e Itoni yu Ure yi Zagbain. ²⁴ Addama a fara tā diga ya Dimitiriya, maruma za

na aa yuwusan ulinga nā azurufa tsara u yuwan mu'isa mā aamali a ka Atima.† Ayi na aza a na a yuwusan cu'un vu ulinga'a a tā tsurusā ikebe lon o ure'e.

²⁵ Dimitiriya boloto tā ama'a na ama o ro a na a yuwusan oroci o ulinga u le, reve u damma, “Ama a va, i reve utsuru u tsu atsuma o ulinga u nda u da woo utusa. ²⁶ Ye ene tā, waru yu uwwa tā cine vuma nda Bulu oo ronuso ama nā abunda. U yuwan tā ne atsuma a Afisu, nā bata abunda e ida ya Asiya. U ta dansa aamali a na atsu tsaa yuwusan, aamali a abula a na a da shi, ko ke'en. ²⁷ Ama suru a tā dana a adanshi a vama o ulinga u tsu. Aa dashi tara aa'isa a aamali a ka Atima ili i ro shi. Woo lobono shi, adama a na a ta yuwusaan Atima aganda e ida ya Asiya nā atsuma o uvadi suru. Waru a te icina nā abajini a aamali a tsu!”

²⁸ Ana aza o ulinga o ndolo a uwwai ne, reve a fara yisaali, “Atima tā mgbain, aamali a aza a Afisu a da!” ²⁹ Reve obolo a fara o bolotosu, babu usan reve ugbozu wa ama atsuma a lyuci'i maḅula u 'yon. Ama suru a suma tā a tyo ubata wi ibolo. Reve a zuwa Gayu nā Arista 'yawa obolo ne ele. Ama e re'e a dana tā a mmalu nā Bulu diga Makidoniya.

³⁰ Bulu shi tā ciga u 'yawa u yuwan adanshi no obolo'o, agba aza a yi a lyawa yi shi. ³¹ Azagbagbain o ro e ida'a n'utsa mā Bulu n da. Reve gba ama a nda a lyunguwa yi ikaka. Ikaka'a ayi da she u usu u 'yawa de wan, tsara u kenee aciyayi addama wan.

³² Atsuma o ubata'a, ugbozu wa ama u 'yon tā. Ozo o ro a yisaali adama e ili i ro, ozo o ro gba shi a yisaali adama e ili i ro. Ozo o ro gba nā abunda e reve ili i na i zuwai a ri de shi. ³³ Vuma na a tsu de Iskandari da aza a Isra'ila a zuwai elime, ayi da a zuwai u cuḅuwa ili i na i farai. U zuwa tā ama a rungwa, reve u yuwan adanshi o unā wa ama a yi tsara u voton ugbozu wo obolo'o. ³⁴ Ana ama'a e revei za va Isra'ila da, reve e teme yisaali, na a dammi, “Atima abajini a aamali a aza a

* **19:19** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tsheleni ayi da “aguriyon.” Kalyuwa Ucuḅuwa wi “Ikebe.” † **19:24** Atima aala a aamali a ka a da. Ama e ida ya Asiya suru a yuwusaan yi tā aganda.

Afisu ɗa! Atima abajini a aza a Afisu ɗa!”
A yuwan ta cu'un ndolo hali irumu i re.

³⁵ O ukosu, avu vuma ta atsuma a azagbain a lyuci u zuwa ama'a a rungwa. Reve u damma, “Ama a Afisu, atsuma o uvadi u nda vuma ta lo za na revei lyuci tsu ubata u na aa yuwusaan Atima abajini a aamali aganda a da shi? Vuma ta lo za na revei ana diga zuwa da u riyai agba waru u ta pa nda shi? ³⁶ Babu za na a wasan a na u reve shi. She waru u baladun wan. Ko nye i da, she i yuwan ili i tsulo wan.

³⁷ “I tawato ta ama a nda ubata u nda, koto e iva ili i ro atsuma a aa'isa shi, waru koto a yuwan adanshi a vama adama a aamali a nda shi. ³⁸ Na Dimitiriya na aza a na aa yuwusan cu'un vu ulinga'a a ri na adanshi a aci e le, tsu ta na 'wa vu uge'etosu na aza o uge'etosu. Lyawa le a tara adanshi e le a 'yawa de. ³⁹ Na adanshi o ro o lo, a tara le a tyo ubata wa azagbain a lyuci.

⁴⁰ “N ta uwwusa wovon azagbain a gwamnati va Roma e te reme tsu nu unusu adama a nlangi, adama a na babu ili i na i rawai a yuwan ili i na aa yuwusan nda. Na Roma ciga ucuɗuwu wi ili i na yaa farasa, tsaa tsura ili i na tsaa damma shi.” ⁴¹ Dada u damma nle a kara, reve e bete'we.

20

E ida ya Makidoniya na Heleni

¹ Ana ugbozu u voyin, reve Bulu de aza e Itoni avu u yuwaan le adanshi a na e isawan ugbamu. Avu u lyawa le u kara a tyo e ida ya Makidoniya. ² O ure'e, reve u batsasa bata bata a yuwusaan le adanshi a na a gbama okolo. Dada u tyoyi e ida ya Heleni.† ³ Wu una ta woto ta'atsu pe.

A mantsa ma na waa zama u uwa a wantsun a tyo e ida ya Suriya, ana wu uwwai a na aza a Isra'ila o bolo ta una adama o una yi, reve u kamban ni ida ya Makidoniya. ⁴ Waru ama e cindere a da o toni niyi. Ele da Supata mawun ma Puruhu vuma va Biriya, Arista na Sakunda ama a Tasalonika, na Gayu vuma va Daraba, na Timoti, waru na Tikiku na Tarafima ama e ida ya Asiya.

⁵ Ele ama a nda a wala ta elime, reve a 'yawa o puro tsu Taruwasa. ⁶ Ana o kotoi Abuki o Opopofu,† atsu gba avu tsu lyawa

Filibi va Makidoniya a wantsun. Ana tsu yuwain rana ton a mmalu, reve tsu cina le Taruwasa. Pe da tsu yuwain ayin e cindere.

A 'yasain Afitiku

⁷ O urana wu ufaru wa ajuma, reve tsu boloto adama tsu lyuwa ilyalya. Avu Bulu yuwaan le adanshi adama a na u foboi na waa kara nu usana u tawa. Reve u reme adanshi hali ayin ubatsu. ⁸ Ifitila i shi ta pe abunda o u'wa wa zuwa u na tsu bolotoi. ⁹ Reve ulobo u ro u na a tsu de Afitiku danu o ubatsu wu usowoto wu upepu. Avu gba nlavu m pura yi a mantsa ma na Bulu danai adanshi vadamma babu ukotu. Dada u fatsai de a aasula a ta'atsu o u'wa wa zuwa'a. Reve e shede yi ukwa.

¹⁰ Reve Bulu cipa, avu u vovon ulobo'o u gbagbala yi ne ekere a yi avu u 'yasan yi. Dada waa damma, “She okolo a 'yon dun wan! U ta wuma.” ¹¹ Ana Bulu kumbai o u'wa wa zuwa, reve u lyuwa ilyalya na atsu. Dada u koso asai a adanshi, nu usana avu u reme ure. ¹² Dada ama a tarai ulobo'o a tyo o u'wa u le gbaga, avu asuvu e le a danu.

Bulu 'yawa ta Mitilini

¹³ Reve Bulu reme mmalu a tyo a lyuci va Asusu. Atsu gba'a reve tsu uwa a wantsun adama tsu ga'asan de, ubata u na tsaa tara yi a wantsun. ¹⁴ Ana u cina ntsu de, reve u uwa a wantsun dada tsu karai a tyo Mitilini. ¹⁵ Ana usana u tawai, reve tsu uwa wantsun a tyo zuzu ni ida i memere man mini man Kiyo. Reve ana usana u tawai, tsu pasa a tyo e ida i memere man mini ma Samo. Ana usana u tawisai waru, reve tsu rawa Milita. ¹⁶ Bulu gba u zuwa ta okolo a yi u karalai atsuma a Afisu, adama a na u cigai u tara mantsa atsuma e ida ya Asiya shi. U zuwa ta okolo u rawa Urishelima a mantsa man Abuki o Urana wa Kupoton.†

Bulu yuwaan ta mbara ma Afisu adanshi

¹⁷ Ana u rawai Milita, avu Bulu lyunguwa azagbain a aza e Itoni a Afisu, avu a tawa e enelei. ¹⁸ Ana a rawai, reve u damma le, “I reve ta cu'un vu nden n na n yuwain mantsa ma na n danuyi obolo na adu, diga urana u na n dasai ida ya Asiya. ¹⁹ N yuwan ta ulinga wa Asulazuva n tara aciyawa ili i ro shi, hali na abara. Reve n yuwan ankuri ni ikpa'a i na ama a Isra'ila a

yuwusaan numu. ²⁰ Waru n kudā a damma ḍu amayun shi, ko atsuma a ama ko a 'wa ḍu. ²¹ Ili i na n dammai ama a Isra'ila ayi ḍa waru n dammai Atakpaci, ayi ḍa cine aa vadala ubata wā Asulā, reve a ca Yesu Zagbain okolo e le.

²² “Gogo nda gba, Ruhū va Akiza† purā tā ugbozu u vā a gbagbusa mu n tyo Urishelima. Ayi ḍa nda gba n reve ili i na yaa tsurā mu ḍe shi. ²³ N gura tā reve a mantsa ma na m burusai lyuci lyuci, Ruhū va Akiza dansaa mu tā a na u'wa wa ali u tā lo a pura mu, nā atsumalimā waru. ²⁴ Suru nā ne, n tara wuma u vā ili i ro shi nnā koto n koto ulinga u na Yesu Zagbain zuwa numu shi. Ayi ḍa ulinga wa alajiya a Alabari a Sa'ani a na oo rocosu icigi ni isa'ani yā Asulā.

²⁵ “N 'yawā tā bata bata a yuwusaan ḍu alajiya, gogo ko vuma tā atsuma a ḍu aa ḍashi ene mu shi. ²⁶ Lyawa n damma ḍu mejege, nnā Asulā a tara wuma u vuma, za lo a damma ee ece yi e ekere a vā shi. ²⁷ Adama a na ko ili i tā n soko ḍu shi n damma ḍu tā ili i na Asulā a cigai i reve suru. ²⁸ I kalyuwā aciyāḍu ulobonu waru nā aza e Itoni a na Ruhū va Akiza zuwa ndu yo o'wo aza a aguḍa e ikyon† yā Asulā. Ele ḍa aza a na u tsulai nā mpasa mā yi. ²⁹ N gura tā reve nā n kara, munlu me epen n na n rotsoi nkerenkesu n tā tawā agba aa lyawa ikyon yā Asulā shi. ³⁰ Ozo o ro fo atsuma a ḍu o to gondoro ili i na i ri mejege adama a tsurāa aciyele ojoro. ³¹ I ḍana ufoḍu! I cuwan n ḍanu tā nā aḍu a'wan a ta'atsu a barasa ḍu waru a kalyuwusa ḍu nu usana na ayin, nā moo ocosuyi abara.

³² “Gogo n zuwa ḍu tā o ukere wā Asulā. I cuwan na adanshi e isa'ani yā yi! Ayi ḍa waa suwa ḍu, reve i ushi ili i na Asulā o foboi na waa ca ḍu ama a yi.

³³ “N ri a maluwa me ikebe yi za ro, ko gba itana shi. ³⁴ Aḍu na aciyāḍu i reve tā ne ekere a vā a ḍa n lingai adama n lyuwa, reve waru n kamba aza a na a ri obolo nā amu. ³⁵ N yuwusan ta ne adama n roco ḍu ure u na yaa kuru, adama i yuwan ulinga lon i kamba aza a na a ri nu ucira shi atsuma a ḍu. I cuwan na adanshi e Yesu

Zagbain ana u dammai, ‘U la'a tā lobono vuma ca, ana waa ushi.’ ”

³⁶ Ana Bulu kotoi adanshi, reve u kingyo obolo ne ele suru u yuwan avasa. ³⁷ Reve suru nle a uwa mesun, reve a katala yi adama a na waa kara. ³⁸ Ili i na i la'a zuwa nle atsumolangu, ayi ḍa udammu u na u dammai a na aa ḍashi ene yi waru shi. Reve suru nle e shewun yi a tyo ubata u na u uwai a wantsun.

21

Mmalu mā Bulu a tyo Urishelima

¹ Ana tsu kasai nā mbara ma Afisu, avu tsu uwa a wantsun tsu saba a tyo Koso e ida i memere mā mini mejege. Ana usana u tawai, avu tsu rawa Rodusa, diga lo waru she Patara. ² Reve tsu cina lo wantsun u na waa pasalai a tyo Finisiya, reve tsu uwa tsu lyuwa elime nā mmalu. ³ Tse ene tā ida i memere mā mini mā Kuburu avu tsu lyawa yi ugulā tsu kara tsu cipā a lyuci va Taya, e ida ya Suriya, ubata u na aa cipato itana i na i ri a wantsu'un. ⁴ Ana tsu uwai a lyuci, reve tsu cina pe aza e Itoni, reve tsu yuwan pe ayin e cindere. Reve Ruhū va Akiza zuwa le a ca Bulu asala she u 'yawā Urishelima wan. ⁵ Ana tsu yuwain ayin e cindere'e, reve tsu vasa tsu lyuwa elime nā mmalu. Reve aza e Itoni nā amaci nā muwun n le e shewun tsu o utā a lyuci a tyo a nge'en m mala. Avu tsu kaḍato a wuyun tsu yuwan avasa. ⁶ Ana tsu kasalai, reve tsu uwa a wantsun. Ele gba a kambā o u'wa.

⁷ Reve tsu lyawa Taya a tyo Talamaya. Ana tsu casalai nā aza e Itoni, avu tsa asa pe ayin a tā. ⁸ Ana usana u tawai, reve tsu kara a tyo Kasariya, avu tsu cu'wan ya Filibu za va alajiya, vuma tā atsuma a ama e cindere* a na a kambusai ajiya. ⁹ U tā ne esheli a nashi aza a na o koto o oloi shi, a tsu yuwusan tā adanshi e ikaka yā Asulā.

¹⁰ Ana tsu jimai pe, avu vumavasulā ro na a tsu ḍe Agabu tawā diga Yahuda. ¹¹ Ana u tawai yā'ā tsu, avu u tara gbakala vi ikyun yā Bulu, reve wu nla aciyayi ekere na ana. Avu u damma, “Ruhū va Akiza damma tā, ‘Ne tsunda tsa ḍa aza a Isra'ila

* **21:8** “Aza e cindere” a ta dansa ama e cindere a na a dangwai tsara a kamba nu une'esun wi ilyalya a tyo ubata wu nruna. Kalyuwā Ajy. 6:1-7.

a Urishelima aa nla za gbakala vi ikyun i nda, avu a zuwa yi e ekere a aza a Roma.’ ”

¹² Ana tsu uwwai ne, reve atsu na aza e Itoni a na a ri lo tsu pati Bulu she u 'yawa Urishelima wan. ¹³ Reve Bulu usu u damma, “Adama a nye i ri e mesun a kudusa okolo a va? N ri ufofu n uwa o u'wa wa ali Urishelima goon shi, amma hali n kuwa adama e Yesu Zagbain.” ¹⁴ Ana tse enei waa bula shi, dada tsu dammai, “Lyawa a yuwan ili i na Asulazuva e enei a ri mejege.”

Urawu wa Bulu Urishelima

¹⁵ Tsu jima shi, dada tsu foboi tsu vasai a tyo Urishelima. ¹⁶ Reve ama o ro atsuma a aza e Itoni a Kasariya e shewun tsu, reve a tyowetyo tsu o u'wa wa Nnasan ubata u na tsaa danu. Ayi vuma va Kuburu da za na fara cayi okolo atsuma e Itoni. ¹⁷ Ana tsu rawai Urishelima, reve aza e Itoni suru a raba tsu na mazanga.

¹⁸ Ana usana u tawai, reve atsu na Bulu tsu 'yawa tse ene Yakubu, waru azagbain a aza e Itoni a shi ta lo. ¹⁹ Ana Bulu casha nle, reve u damma ununa Asula a yuwain ulinga na ayi adama u kamba Atakpaci.

²⁰ Ana a uwwai ne suru, reve a cibala Asula, reve a damma Bulu, “Za tsu, vu ta uwwusa, ama ukpakukupa na abunda aza a Isra'ila o o'wo ta aza e Itoni, agba suru nle o to mpolo nu ukurusu u Wila wa Musa mejege. ²¹ Agba a damma le ta de a na vu to rocosu aza a Isra'ila a na a ri nden atsuma a Atakpaci, she a kuru Wila wa Musa wan. A na vu ta dansaa le she a pada muwun n le uryumbu wan, waru she a kuru agadu a tsu wan.

²² “Cine tsaa yuwain gogo, ana wo o'woi aza a tsu a uwwa ta de na vu ri pa?

²³ Yuwan ankuri, vu yuwan ili i na tsaa dansaa wu. Tsu ta na ama a nashi aza a na a yuwayin Asula akucunu. ²⁴ Vu bolo ekere na ama a nda. Vu fobo aciyawu adama a aganda a na a tsu yuwan adama a akucunu'u. Vu tsupa adama a puna aci e le. Dada ama ee reve adanshi a na a yuwain a aci a wu epen a da. E te reve a na voo tono Wila wa Musa.

²⁵ “Tsu damma ta de Atakpaci aza e Itoni ili i na i lobonoi a yuwan. Tsu danaa le ta, she a lyuwa ili i na a cayi amali wan. She

a tama akutsu a mpasa wan, waru a tama nama na a pundarai wan. Tsu damma le ta waru she a yuwan tsipere wan.”

²⁶ Reve Bulu usu asala e le. Ana usana u tawai, reve u 'yawa u yuwan aganda a wulecu obolo na ama'a. Avu u uwa a Aa'isamapada adama u damma le mantsha ma na akucunu e le oo koto, reve a yuwan kucit adama a koyan atsuma e le.

E remei Bulu

²⁷ Ana a yuwain ayin e cindere a na akucunu'u oo koto, reve aza a Isra'ila o ro a na a ri e ida ya Asiya e ene Bulu atsuma a Aa'isamapada. Dada a 'yashin okolo a ama, reve e reme Bulu. ²⁸ Na a saali, “Aza a tsu, kamba ntsu! Vuma nda u ta garasa bata bata o ritosu ili i vama a tyo e ekere a ama a tsu obolo na Wila wa Musa, na adama a Aa'isamapada a nda. U zuwa ta ubata wa akiza u nda wo o'wo ili i wono a na u tarai Atakpaci a uwa pe.” ²⁹ Ozo o ro e le a shi ta de e ene Bulu obolo na Tarafima vuma va Afisu atsuma a lyuci. Adama o ndolo, a ta dansa u tara yi ta a uwa pe a Aa'isamapada'a.

³⁰ Reve ugbozu wa ama a lyuci suru u 'yon, avu ama a uwa a tawusa ni iladi bata bata. Dada e remei Bulu avu o utaa yi atsuma a Aa'isamapada reve a barushi nantsu va Aa'isamapada'a.

³¹ Ele o mpolo n na oo una yi, dada a dammai yali i gbaint yo obolo a asoja va Roma a na, lyuci suru ta de azama u daba na akina. ³² Reve u tarashi nan yali na asoja o ro, avu a suma a tyo ubata u na ama a ri uolotowu. Ana aza a addama'a e enei zagbain na asoja a yi avu a lyawa malapa ma Bulu.

³³ Avu yali i gbai'in u reme Bulu, avu u zuwa a nla yi na akani e re. Avu we ece obolo a ama'a ko zane da Bulu'u, ni ili i na u yuwain waru. ³⁴ Reve akapi a saala ili i ro, akapi waru ili i ro ko'o. Ana wo o'woi a yuwusan ta elemu lon, u gura reve ili i na aa dansa shi, dada u zuwa a tarai Bulu a tyo o u'wa wa asoja. ³⁵ Ana a rawai a dasata, avu yisaali i yuwan abunda she na asoja'a a tanuyi Bulu a nlyungu adama a wawa yi. ³⁶ Avu obolo a ama'a a kuru adansa, “O kototo yi, o kototo yi.”

Bulu yuwayin ama'a adanshi

³⁷ Asoja azama o oto yi atsuma a aasula o ukari wa asoja, avu Bulu damma yali i gbai'in, "Ko vu ta lyawa n yuwan adanshi na avu?"

Reve yali i gbai'in u usu atsuma a asalama u damma, "Vu gura ta Tsheleni? †³⁸ Mu uwwa ta a na avu da za va Masar na tawayi nu u'yasun wa asuvu, avu vu pura ama a akpaka ukpakukupa unashi (4,000) a tyo o ogozo mantasa mo ro de shi. Ne da shi?"

³⁹ Avu Bulu usu, "O'o, amu za va Isra'ila da umatsun wa Tarsu, lyuci na ri ili i ro atsuma a Kilikiya. Yuwan ankuri, lyawa n yuwan adanshi na ama'a."

⁴⁰ Ana zagbai'in u damma niyi u ta gura yuwan adanshi, reve Bulu isawan o udasata, avu u yuwaan ama iroci ne ekere tsara a rungwa. Ana a rungwai, dada u yuwaan nle adanshi na Tsu'arama.†

22

¹ Dada Bulu dammai, "Aza a va na mbara n va, poloi atsuvu yu uwwa adanshi a na maa yuwan adama a aciyava." ² Ana a uwwa niyi u yuwaan nle adanshi na Tsu'arama* elentsu e le, a dashi ta polo atsuvu.

³ Avu Bulu lyuwa elime na adanshi, "Amu za va Isra'ila da umatsun wa Tarsu va Kilikiya, atsuma a Urishelima da n kungwai. Amu o rito mu ta e ekere a Gamaliya, avu gba u rito mu n kuru Wila wu nkaya n tsu suru. N shi ta no okolo e itoni ya Asula mejege. N shi ta ununa suru ndu i ri ana'an. ⁴ N casu ta vuma na suru kuruyi Ure wu Zagbain nda atsumalima, hali gba n zuwa ozo o ro o u'wa wa ali, ozo o ro gba hali n zuwa o una le. N dangula ko ali a da ko amaci a da shi. ⁵ Aabara a nan ganu na azagbain na aciyele a ta usu ne da a yuwain. Ele da a tsu ca mu mpepeline n na maa 'yawaa ubata wa aza a Isra'ila aza a tsu a na a ri Dimaska. Reve n reme aza e itoni de n tawa ne ele Urishelima a mmalu na akani, adama a ca le atsumalima."

Bulu dammai cine u ga'ain na Yesu

* **22:2** Tsu'arama elentsu a na a yuwusain da atsuma a Urishelima. Adama o ndolo a na a uwwa niyi a yuwusan elentsu e le a uwa ta asalama.

⁶ Avu Bulu lyuwa elime, adansa, "Ne da gba urana u ro nu urana a aci amu a marawaa Dimaska, dada ekan o ro diga zuva e ikanai zuzu na amu. ⁷ Avu n riyā e ida, reve mu uwwa udyo a dansaa mu, 'Shawulu, Shawulu, cine tsa da voo bongishi mu?"

⁸ "Reve n usu, 'Zagbain, avu da zane?"

"Reve u usu, 'Amu da Yesu va Nazara, za na voo bongishi!' ⁹ Ama a na a shi obolo na amu e ene ta eka'an, agba a uwwa udyo'o shi.

¹⁰ "Avu me ece, 'Zagbain, nye vu cigai n yuwan?"

"Reve Zagbain usu mu, 'Yon vu uwa atsuma a Dimaska. Na vu rawa a ta damma wu ili i na vaa yuwan.'

¹¹ "Reve aza a na a ri obolo na amu o rono mu adanga a uwa Dimaska, adama a na ucira we eka'an wo o'woto mu ta irumba.

¹² "Vuma ro na a tsu de Hananiya shi ta pe na nden atsuma a Dimaska. Vumavasula da e ekere e itoni i Wila. Aza a Isra'ila a na a ri nden pe suru a tara yi ta vuma va abula da. ¹³ Reve u tawa wi isawan zuzu na amu, avu u damma, 'Iutsa i va Shawulu, ushi yeni ya wu.' Lo da me eneshi niyi!

¹⁴ "Avu u damma mu, 'Asula a nkaya n tsu a dangwa wu ta adama vu reve ili i na u cigai, waru ve ene Za va Abula, avu vu uwwa yi a adanshi. ¹⁵ Vu to o'wo za va alajiya a yi na vaa tara adanshi a tyo ubata biti, a dansaa uvadi suru ili i na vu uwwai ni ili i na ve enei waru. ¹⁶ Gogo mantasa mo ulinga ma da, she vu lungusa mantasa wan. 'Yon, a rumbu wu, avu vu de ala a yi, adama a zaza'wa unusu wa wu.' "

Asula a damma ta Bulu yuwaan Atakpaci alajiya

¹⁷ Avu Bulu damma, "Ana n kambai Urishelima urana u ro, amu atsuma a avasa atsuma a Aa'isamapada, reve me ene alavu alavu. ¹⁸ Reve me ene Yesu a adanshi. Reve u damma mu, 'Jika vu uta Urishelima adama a na aa usu adanshi a wu a na vaa ca adama a va shi.'

¹⁹ "Reve n usu, 'Zagbain, ama e reve ta n 'yawusa ta a a'isa a'isa na n remi aza e itoni

ya wu na n ru'wi nle. ²⁰ O una ta Istifanu adama a na u yuwain adanshi adama a wu. N shi ta lo mishin waru n usu ta ili i na a yuwain, avu m piri atugu a aza a na o una niyi.'

²¹ "Reve Zagbain damma mu, "Yon vu 'yawa n ta lyungusu wu alanga ubata wa Atakpaci.' "

²² Avu obolo a ama'a o poloo yi atsuvu hali ubata u na u deyi, "Atakpaci." Dada a 'yasan udyo u le reve a saala, "O kototo cu'un vuma nda! O una yi! Wu ntsaa u dana wuma shi!" ²³ Reve a uwa yisaali no o fodusoi atugu na a kusha'wi mabula ne ekere.

Bulu na yali i gbain

²⁴ Adama o ndolo reve yali i gbain'in u zuwa o oto Bulu atsuma o ukari wa asoja. Reve u zuwa a fufaba yi, adama u reve ili i na i zuwai ama a yuwusan yisaali a aci a yi. ²⁵ Ana a nla niyi azama a fufaba yi, reve Bulu damma yali i na i ri lo mishin, "U lobono ta a fufaba za na ri umatsun u vuma va Roma,† babu a tsura yi nu un-usu?"

²⁶ Ana wu uwwai ne, reve u 'yawa ubata u yali i gbain ya yi, avu u damma, "Nye i da gba vu cigai vu yuwan? Vuma nda vuma va Roma da."

²⁷ Avu yali i gbain'in u rawa ya Bulu avu we ece yi, "Damma mu, avu vuma va Roma da?"

Avu u usu, "Ee, amu vuma va Roma da."

²⁸ Avu u damma Bulu, "She na n tsupai ikebe ya abunda, dada n tsura mo o'woi vuma va Roma."

Avu gba Bulu usu, "Amu umatsun wa Roma u da."

²⁹ Dada asoja a na a shi a cigai a fufaba yi, a lyawushi ana a uwwai ayi umatsun wa Roma u da. Ayi fo yali i gbain† ya asoja'a avu wu uwwa wovon, ana u revei u zuwa ta a nla yi azama a fufaba umatsun wa Roma.

Bulu yuwan ta adanshi na Azagbain a Mbara

³⁰ Ana usana u tawai, ana yali i gbain'in u cigai u reve ili i na i zuwai azagbain a aza a Isra'ila a tawayi na adanshi a aci a Bulu, avu u zuwa a bada yi. Dada u zuwai nan

ganu a gbagbain na Azagbain a Mbara† suru o boloto. Reve u zuwa a uwa na Bulu avu u zuwa yi wi isawan a makakan me le.

23

¹ Avu Bulu varaa Azagbain a Mbara† esu, reve u damma, "Aza a va, hali ana'an n ri no okolo ukudu shi, ko ili i na yaa damatosun mu shi, adama a wuma u na n yuwain a makakan ma Asula." ² Ana u dammai ne, reve Ananiya aabara a nan ganu zuwa ama a na a ri mishin zuzu na ayi basa yi o una. ³ Avu Bulu damma yi, "Asula a ta basa wu, avu za vi ikpa'a vu ta gashi afili e ishina! Vu danu ta lo, tsara vu yuwaan mu uge'etosu u Wila, avu da nda gba vu zuwai a basa mu, ili i na Wila u putsayi."

⁴ Reve ama a na a ri mishin zuzu na ayi a damma Bulu, "Vu ciga ta vi isula aabara a nan ganu va Asula?"

⁵ Avu Bulu gba u usu le, "Aza a va, n reve a na ayi da aabara a nan ganu shi. Adama a na u tu ufanu, 'She vi isula zagbain va amawan.' " ♦

⁶ Ana Bulu enei ozo o ro e le aza a Sadukiya a da, ozo o ro gba shi Afarishi,† avu u saala, "Aza a va, amu fo Mafarishi ma da waru mawun ma Mafarishi ma da. O una u na n zuwai okolo a na aa 'yasan akwakwa ayi da i zuwai aa yuwusaan mu uge'etosu." ⁷ Ana u dammai ne, reve Afarishi'i na aza a Sadukiya'a e teme mawasan vani le, hali e ne'eshen ure. ⁸ Adama a na aza a Sadukiya† a usu a na nlingata ma Asula ko mukabi n ri lo shi, waru a usu nu u'yosun wa akwakwa shi. Afarishi gba a usu ta ili i ta'atsu i ndolo suru.

⁹ Reve e reme mawasan vani le, hali munlu n Wila† ma Afarishi n 'yon mishin avu a yuwan mawasan o una wa Bulu. Avu a 'yasan udyo zuwa, adansa, "Tse ene unusu u na vuma nda yuwain shi. Nu ululu u da ko malingata ma Asula ma da ma yuwaan niyi adanshi gba?" ¹⁰ Mawasa'an u suduwa ta hali ama'a a kara o morono ma Bulu ebele ra ra ra. Dada yali ya asoja i bungai ure u na wa kara na Bulu adama o wovon u na a tawa a kakara yi. Reve u zuwa asoja a tara yi a tyo o ukari wa asoja.

¹¹ Na ayin o ndolo, reve Zagbain tawa ubata wa Bulu avu u damma yi, "Vu gbama

okolo, Bulu. Cine vu yuwayin ama adanshi a va Urishelima, ne da fo vaa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a va a Roma.”

Ifobi i na o una Bulu

¹² Ana usana u tawai, reve aza a Isra'ila o bolaru una, avu a yuwan akucunu a na aa lyuwa shi, agba oo sowo ili shi, she no o una Bulu. ¹³ Ama a na a yuwain akucunu a nda a la'a ta ama amunga. ¹⁴ Avu a 'yawa ubata u nan ganu a gbagbain na azagbain o ro, reve a damma le ili i na a yuwain. “Tsu nla ta aciyatsu na akucunu a na tsaalyuwa shi waru tsoo sowo shi, she na tsu una Bulu. ¹⁵ Adama a nda, adu Azagbain a Mbaraf i damma yali i gbain u tawaa du na ayi, vadamma i ciga ta i dashi petelyuwe adanshi a yi ulobonu. Reve atsu gba tsu danu uvawun tsara tsu una yi o ure.”

¹⁶ Ana mawun ma zakpara ma Bulu ma uwwai ili i na o foboi a na aa yuwan na ayi, reve u kara a tyo o ukari wa asoja avu u kambuwa Bulu.

¹⁷ Avu Bulu de yali i ta atsuma a asoja a Roma'a. Reve u damma yi, “Vu 'yawa nu ulobo u nda a zagbain va wu, u ta ni ili i na waa damma yi.” ¹⁸ Avu vuma u usu, avu u tara ulobo'o a 'yawa ubata u na zagbain'in u ri.

Reve u damma, “Vuma na ri o u'wa wa ali na a tsu de Bulu da pati numu n tara ulobo u nda a tawa ubata wa wu, adama a na u ta na adanshi a na u cigai u damma wu.”

¹⁹ Avu yali i gbainf ya asoja'a u guza yi ukere, reve a tyo a mbanda, avu we ece yi, ayi a nde'en, “Nye vu cigai vu damma mu?”

²⁰ Reve u usu yi, “Ama o ro a ta zama a pati wu vu 'yawa na Bulu ubata wa Azagbain a Mbaraf a aza a Isra'ila nfa'an. A ta damma a ciga ta e petelyuwishe adanshi a yi. ²¹ Amma she vu tara yi a 'yawa wan! Ama upasu na amunga a ta de uvapu azama o una Bulu o ure. Akucina ta a na aa lyuwa shi, waru oo sowo shi, she no o una yi. A tu ufofu a pura vu usu ipati i le.”

²² Avu yali i gbain'in u damma yi, “She vu lyawa za reve a na vu damma numu adanshi a nda wan.” Avu u lyawa yi u kara.

A tara ta Bulu a tyo Kasariya

²³ Ana ulobo'o u karai, avu yali i gbain'in u de nan yali e re, reve u damma le, “I fobo na yaa kara a 'yawa Kasariya ni irumu kucci va ayin obolaru na asoja ukpakure (200), na asoja a na a tsu kumba ido kupocindere (70), na asoja ukpakure (200) na a tsu yuwan nlangi ni ibata. ²⁴ Adu waru i zamiya Bulu ido i na waa kumba. Avu i 'yawato yi ubata wa gwamna Feli gbaga.”

²⁵ Avu yali i gbain'in u dana mepepelime ma nda a tyo ya gwamna'a:

²⁶ “Amu Kaladiya Lisiya n te icasu yi zagbain gwamna Feli:

²⁷ “Aza a Isra'ila o ro e reme ta vuma nda, reve a shi a ciga o una yi. Amma ana n revei vuma va Roma da, da da n jikai obolaru na asoja a va reve n wawa yi. ²⁸ Ana gba n cigai n reve unusu wa yi, reve n tara yi a tyo o ukobu wa Azagbain a Mbaraf n le. ²⁹ Diga na n revei nronuloi n na aa yuwusan na ayi adama a Wila u le da. Reve me ene ili i na i rawai a zuwa yi o u'wa wa ali ko o una yi da shi. ³⁰ Avu waru nanza damma mu ifobi i na aa yuwusan, tsara o una yi, ayi da i zuwai n zuwai a tara niyi a tyo ya'a wu. Waru n damma ta aza a na a ri na adanshi na ayi a tawa ubata wa wu.”

³¹ Na ayin o ndolaru, da da asoja'a a tarai Bulu a tyo a lyuci va Antipatari ununa zagbain le damma nle. ³² Ana usana u tawai, reve a lyawa asoja a na a tsu kumbusa ido a tara yi o koso tyo Kasariya. Reve asoja e ida a kara a kambu o ukari wa asoja u le.

³³ Ana a rawai Kasariya, reve a ca Bulu e ekere a gwamna'a na mepepelime'e.

³⁴ Ana gwamna'a u deyinuna e mepepelime ma na a ca niyi, reve we ece Bulu ko ayi za vi ida i ne i da. Avu Bulu usu a na, “Amu za va Kilikiya da.”

³⁵ Avu gwamna u usu yi, “N to polo atsuvu a va mu uwwa adanshi a wu, a mantsa ma na aza a na a ri na adanshi na avu, a tawai.” Reve u zuwa a kpada yi pe o u'wa u na Hiriduf suwai.

24

Feli ge'eto ta Bulu

¹ Ana a yuwain rana ton, avu ama o ro a tawa diga Kasariya adama a damma unusu u na Bulu yuwain. Ananiya aabara a

nan ganu a ɗa a ɗanaɪ na azagbain a Isra'ila na Taratulu za va adanshi a mantsa mo uge'etosu. ² Ana e ɗeyi Bulu a uwa o ukobu wa Feli, ɗu Taratulu damma gwamna unusu wa Bulu. Reve u damma, “Zagbain Feli, nu ujimu vu tawa ta na nden mo okolo atsuma a tsu, waru vu yuwan ta ulinga nu ugbozu wa wu, waru o unu u na vu ri na majiyan me elime, ɗi ɗa i zuwai ama a tsu a ri a nden mu ulobonu. ³ Zagbain Feli, ama a tsu ubata suru o to godyusho wu. ⁴ Amma n kadatowa wu ta vu yuwaan mu ankuri, vu ca mu ugbozu wa wu ne'en ke'en, tsara n damma wu unusu u na tsu remei vuma nda na ɗi.”

⁵ “Tsu reme ta vuma nda za vu u'yasasan wo okolo wa ama a ɗa. Vuma na zuwusai aza a Isra'ila atsuma o uvadi suru nlangi. Waru ɗi zagbain vo mɔɔlo ma Aza a Nazara ɗa. ⁶ Hali u shi ta u ciga u lungusa tsu Aa'isamapada. Dada tsu reme niyi.

[⁷ “Tsu shi ta tsu ciga tsu ge'eto yi na Wila u tsu. Agba Lisiya yali i gbain u usa yi ta nu ukadu e ekere a tsu. ɗu u zuwa tsu tsu tawa o ukobu wu uge'etosu wa wu, tsara tsu damma wu unusu u vuma u nda.]*

⁸ “Vu ta tsura amayun e ili i na tsaa dansa e ekere a yi nna vu koto yi ugbozu na yeci na aciyawu.”

⁹ Reve aza a Isra'ila a usu, a na mejege ma ɗa ili i na Taratulu dammai suru.

Bulu usuyi Feli

¹⁰ Ana gwamna damma niyi u yuwan adanshi, ɗu Bulu usu yi, “Zagbain Gwamna, n reve ta a na vu ta ge'etosu ama e ida i tsu a'wan na abunda. Waru n ta yuwan adanshi adama a aciyawa na mazanga. ¹¹ Vu ta gura kari mu ana, ɗu vu reve babu usan u kara rana kupa ne ejere shi a na n 'yawai Urishelima adama n yuwan aganda a Aa'isamapada. ¹² N yuwan mawasan na za atsuma a Aa'isamapada shi. Waru n zuwa nlangi ko a aa'isa a ta shi, ko ara'an atsuma a lyuci shi. ¹³ Adanshi a na ama a nda adansa aa gura damma wu mejege ma adanshi'i ununa u ri shi.

¹⁴ “Gogo ili i ta i ɗa ma usu, ana a dammai n ta kurusu Ure wu Zagbain u na

aa dansa amayun a ɗa shi. Agba n tsu yuwaan ta Asula a nkaya n tsu aganda, waru n usu ta ili suru i na i ri udanu a atagada a Amasula. ¹⁵ N ta nu uzuwu wo okolo a tyo e ekere a Asula a ta 'yasana aza a abula na aza a na e revei Asula shi diga atsuma a akwakwa, ne ɗa fo ama a nda a ɗanaɪ nu uzuwu wo okolo. ¹⁶ ɗi ɗa i zuwai n cigai n yuwan wuma u sa'ani adama n tsura nden mo okolo a makakan ma Asula na ama suru.

¹⁷ “N jima ta ana n tawai Urishelima. Gogo, n tawa ta ni ikebe i na maa kamba ama a va ne ele, ɗu waru n yuwaan Asula kucci. ¹⁸ A mantsa ma na aza a na a karishi mu ana e ene numu a Aa'isamapada, n ɗana ta o mokotoo ma aganda a matawa ma nshinda. Ama a ɗana obolo na amu shi, waru ko za ɗana a nlangi shi. ¹⁹ U ta ɗana ulobonu ama a Isra'ila diga e ida ya Asiya a na a ɗanaɪ lo a tawa pa nna a ciga ta a kari mu ana. ²⁰ Waru ama a na a ri pa a damma wu unusu u na Azagbain a Mbaraɗ e reme numu na ɗi, ana a yuwain uge'etosu wa adanshi a nda. ²¹ Ili i ta i na a gura damma a aci a va ɗi ɗa, a na n yuwan ta adanshi a nda nu uɗyo zuwa o ukobu wu uge'etosu u le, ‘Ana'an n ta a atsumalima adama a na n cayi okolo a na aa kambato akwakwa wuma.’”

²² Feli gwamna vuma ɗa na ɗanaɪ nu urevu wu Ure wu Zagbain, reve wi isawaton le, ɗu u damma, “Na Lisiya zagbain vu ukari wa asoja wa Urishelima tawa, ɗa mo koto uge'etosu.” ²³ ɗu u zuwa yali piri Bulu'u, agba she a kpaɔ yi wan. Waru she a putsaa n'utsa ma yi n kamba yi wan.

Bulu yuwan ta adanshi na Feli

²⁴ Ana a yuwain rana meketeci, ɗu Feli tawa na ka va yi. Za na a tsu de Durusila, waru za va Yahuda ɗa ɗanaɪ. ɗu a lyungu vuma ro dewe le Bulu, reve o polo atsuvu e le ana waa dansaa le adama o ucawu wo okolo e ekere e Yesu Za vi Iwawi. ²⁵ Bulu yuwan ta adanshi ne ele adama a abula, nu uguzu wa aci, nu uge'etosu u na u ri lo a tawa, ɗu adanshi'i a ju'wan Feli lon. Reve u damma Bulu, “U rawa ta ne ne'en. Vu ta gura kara. Amma na n tsura mantsa, n ta lyunguwa wu vu tawa.” ²⁶ U

* **24:7** Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

ta zuwusa okolo gashi Bulu ta ca yi ikebe, dada waa yuwusan uro na ayi kuci adama wu uwwusa ili i na vuma nda aa damma.

²⁷ Ana a yuwain a'wan e re a yuwusan ne, avu o utaa Feli o ootogu a yi. Reve Poruku Fesutu wo o'wo gwamna. Amma o una u na Feli cigai u tsura icigi e ekere a azagbain a Yahuda, avu u lyawa Bulu o u'wa wa ali.

25

Bulu tarai adanshi a tyo ya Kaisa

¹ Fesutu rawa ta Kasariya, tsara u fara ulinga u tsugwamna. Ana u yuwain rana ta'atsu, reve u lyawa Kasariya u kara a tyo Urishelima. ² Pe da nan ganu a gbagbain na azagbain o ro a Isra'ila a cina niyi adama a Bulu. Avu waru e ece yi ³ ko u ta ciga u tawa na Bulu Urishelima. A pati yi ta u tawa na ayi, adama a na a ta azama a vawan yi, tsara o una yi a mantsa ma mmalu.

⁴ Avu Fesutu usu le, “Bulu tu ugutsuwu a Kasariya, waru maa jima shi, n ta 'yawa de na aciyawa. ⁵ Nnu u yuwan ili i na i lobonoi shi, i lyawa azagbain a du a kuru mu, avu a damma ili yu uwuyan u i na u yuwaan ndu de.”

⁶ Fesutu dana ta de Urishelima hali rana kunla a tyo rana kupa, avu u kara a tyo Kasariya. Ana usana u tawai, reve u danu o ukobu wu uge'etosu, avu u damma le a tawa na Bulu. ⁷ Bulu a ma'uwaa, avu azagbain a Isra'ila a na a tawai diga Urishelima o boloto a kandaruwa yi e memere. Avu a damma ili yu uwuyan u ya abunda a na u yuwain, agba a gura damma amayun a adanshi a ta shi.

⁸ Bulu gba u wasan ta ili i na a dammai suru a aciyayi, reve u damma, “N ri nu unusu shi. N yuwan unusu a tyo a Wila wa aza a Isra'ila shi, ko a Aa'isamapada, ko a tyo a gwamnati va Roma shi.”

⁹ Fesutu shi ta ciga u yo'onoto azagbain a Isra'ila okolo. Dada we ecei Bulu, “Ko vu ta usu vu kara a tyo Urishelima, tsara a yuwaan wu de uge'etosu wa adanshi a nda a makakan ma va?”

¹⁰ Avu Bulu usu, “O'o! Ukobu wu uge'etosu u nda wa Roma u da, adama a

nda a da aa yuwaan mu uge'etosu pa. Avu na aciyawu vu reve ta na n ri nu unusu e ekere a aza a Isra'ila shi. ¹¹ Nna n yuwan ta ili i na i rawai o una mu, n 'yuwan yu una mu shi. Amma nna n ri nu unusu shi, ko avu ko za ro lo na rawai u ca mu e ekere a ama a nda hali o una mu shi. N te ipati a tara adanshi a nda a tyo ya Kaisa mogono ma Roma.”

¹² Reve Fesutu dammulai na aza o ucasu wa asala a yi, avu u usu yi, “U lobono ta! Vu pati ta a tyo ya Kaisa, vu ta gba a tyo ya Kaisa!”

Fesutu na Agaripa mogono

¹³ Ana a yuwain rana re, avu Agaripa* mogono na ka va yi Baranisi a tawa Kasariya, tsara a raba Fesutu. ¹⁴ A danu ta de rana meketeci, ana Fesutu kambuwai Agaripa mogono adanshi a na a dansa adama a Bulu. Avu u damma, “Vuma na a zuwai o u'wa wa ali ta pa, za na Feli lyawai o u'wa wa ali, tsara n yuwan uge'etosu wa adanshi a yi. ¹⁵ Ana n dana Urishelima, nan ganu a gbagbain na azagbain a Isra'ila a yuwusan ta adanshi a yi, hali a patishi mu m padaa yi ugana wu ukwa.

¹⁶ “Amma n damma le ta, atsu aza a Roma u ri n yuwan tsu yuwaan za vu unusu uge'etosu shi, she na a 'yawa na ayi ubata aza e ida. Waru a tsu lyawa yi ta u yuwan adanshi a na a 'yawai na ayi o ukobu wu uge'etosu a makakan ma aza a na a 'yawai na adanshi'i. ¹⁷ Adama o ndolo, ana a tawai pa obolo na amu, n lungusa mantsa shi, n danu ta o ootogu o uge'etosu, avu n zuwa a tawa mu na ayi. ¹⁸ Agba ana ama'a a 'yoyin a na aa yuwan adanshi a na a ri na ayi a tyo e ekere a Bulu, a gura damma ko ili i ta yu uwuyan u i na n shi aa majiyan a damma shi. ¹⁹ Adanshi e Itoni i le a da, waru adama a za na a tsu de Yesu na kuwai a na Bulu gba a dansa u ta wuma. ²⁰ Amu gba n shi ta n lamba ununa ma kari yi ana a adanshi a nda. Reve me ece yi ko u ta usu u 'yawa Urishelima tsara a yuwaan yi uge'etosu wa adanshi a nda. ²¹ Bulu gba u pati ta a lyawa mogono ma gbain ma uwwa adanshi'i. Dada n zuwai a

* 25:13 Ayi vuma nda ulobo wa Hiridu Agaripa da a na e deyi atsuma o Aji. 12:1-22. Aala a ta a da le na dada va yi.

zuwa yi o u'wa wa ali hali n fofo, aṅu n tara yi a 'yaṅa ya Kaisa.”

²² Aṅu Agaripa damma Fesutu, “N ta ciga mu uwwa ili i na vuma nda aa damma.”

Daḍa Fesutu damma niyi, “Nfa'an, vu ta uwwa yi.”

Bulu na Agaripa

²³ Ana usana u tawai, aṅu Agaripa na Baranisi o oto itana i tsugono reve a taṅa obolo na azagbain a aṅoja na azagbain a lyuci. Aṅu Fesutu zuwa a taṅa na Bulu. ²⁴ Aṅu Fesutu yuwaan le adan-shi u damma, “Mogono Agaripa obolo no omocin a gbagbain a na a ri pa, kaḷyuwai vuma nda! Aza a Isra'ila a na o utai Urishelima na Kasariya suru a taṅa ta ya'a va a patishi mu n zuwa o una yi. ²⁵ Agba a yindi i va, u yuwan ili i na i rawai o una yi shi. Ana wo o'woi u pati ta a 'yaṅa na adan-shi a yi o ukobu u mogono ma gbain, ayi da i zuwai n jiyain n 'yaṅa na adan-shi a yi ubata u mogono ma Roma.† ²⁶ Agba n ri na amayun a adan-shi na maa danaa mogono adama a vuma a nda shi. Ayi da i zuwai n tawai na ayi a makakan ma du suru. Waru n taṅa ta na ayi a makakan ma wu, mogono Agaripa. Na tsu koto adan-shi a yi, daḍa maḷa tsura ili i na maa dana. ²⁷ A yindi i va u to o'wo ulambu wu ugbozu n tara vuma na ri o u'wa wa ali a tyo o ukobu u mogono ma gbain babu mejege ma adan-shi e ili i na u yuwain!”

26

Agaripa yuwan ta adan-shi na Bulu

¹ Aṅu Agaripa damma Bulu, “Vu yuwan adan-shi na aciyawu, mu uwwa.” Aṅu Bulu 'yaṅa ekere a yi zuwa, tsara ama a rungwa. Reve u teme adan-shi, aṅu u damma, ² “Mogono Agaripa, n ta na maṅaṅa a na n tsurai mantsa ma na maa yuwan adan-shi a makakan ma wu ana'an. Ngeshe aciyawa adama a adan-shi a na ama a va a tawayi ubata wa wu. ³ N reve ta vu ta nu urevu wa agadu a aza a Isra'ila lon na cu'un vu nden n le. Gogo, vu yuwan ankuri vu polo atsuvu a wu vu uwwa mu ulobonu!

⁴ “A kungwato mu ta a Tarsu nu urevu wi ili suru wa aza a Isra'ila na atsuma a Urishelima. Azagbain a Isra'ila a ta nu

urevu u nda suru. ⁵ E reve mu ta nu ujimu, waru a ta nu urevu u na aṅu Mafarishi ma da, aza a na a la'ai wilā atsuma o ure wi itoni i tsu. A ta gura damma ne, nna a ciga a damma mejege. ⁶ Gogo, n ta mishin e ge'etosu mu adama o uzuwu wo okolo a na n zuwai a nzuwulai n na Asula a yuwayin ama a tsu nu ujimu. ⁷ Nzuwulai n nda n da n zuwai gundo tsu kupa ne ejere a yuwusaan Asula aganda urana na ayin. Nzuwulai n nda n taṅa ta nu uzuwu wo okolo. Mogono ma va, adama a na n ri nu uzuwu wo okolo a nda a da aza a Isra'ila a tawayi na adan-shi a va pa nda. ⁸ Nye i zuwai woo o'wo usan vuma usu a na Asula a tsu 'yaṅa ta akwaka?

⁹ “Aṅu aciyawa n shi ta n ciga n putsaa na malyuwa me elime na mayan ma adan-shi e Yesu va Nazara. ¹⁰ Nan ganu a gbagbain a ca mu ta ucira u na maa yuwan ili i nda suru, waru n reme ta aza e Itoni na abunda a Urishelima, reve n zuwa ukere u va fo tsara o unusa le. ¹¹ N zuwa ta a fufaba le a mantsa na abunda atsuma a a'isa, ko u ta zuwa le a wasan Kristi Zamawawa. N dana ta na tsushu'un ne ele lon, hali n karishi le ana a tyo e ilyuci ya alanga e ida yo omocin, aṅu n zuwa le de atsumalima.”

Cine Bulu ga'ain na Yesu

¹² Aṅu Bulu lyuwa elime, adansa, “Urana u ro n dana ta atsuma a mmalu a tyo Dimaska, tsara n yuwan ulinga u nda, na mepepeline ma na ma ri nu ucira u na nan ganu a gbagbain a zuwai ukere. ¹³ Mogono, a tyo o urana a aci, daḍa ekan a na a la'ai ekan o urana o utai de zuwa, aṅu u reme mu esu obolo na aza a na a danai na aṅu. ¹⁴ Atsuma a tsu, koyan riya ta e ida. Reve mu uwwa udyo a yuwusaan mu adan-shi na Tsu'arama,† adansa, ‘Shawulu, Shawulu, nye i zuwai voo bongishi mu? Tsulo tsa da na nan yuwan nlangi na aadanga a aguba.’

¹⁵ “Reve me ece, ‘Aṅu da gba zane, Zagbain?’

“Aṅu Zagbain u usu, ‘Aṅu da Yesu za na voo bongishi. ¹⁶ ‘Yon gogo! Ili i na i zuwai n tawai ubata wa wu gogo, n dangula wu ta vo o'wo aagbashi a va, reve waru vu damma ili i na ve enei. Vu ta damma uvadi ili i na i farai pa, na mantsa mo ro na ve

ene mu. ¹⁷ N ta lyungusu wu a tyo ubata wa aza a Isra'ila, waru n ta lyungusu wu a tyo ubata wa Atakpaci. N te ke de wu na va 'yawa ubata u na n lyungu nuwu. ¹⁸ N ta ciga vu kpatu'wa esu e le, reve waru vu vadala le a lyawa irumbu a tyo ubata e ekan. Avu a vadala a lyawa ucira u Male a kamba ubata wa Asula. Asula a ta yuwaan le gafura vu unusu u le, avu a tsura ure obolo na ama a na a tawai nshinda n le adama o ucawu wo okolo e le ya'a va.' ”

Ulinga wa Bulu

¹⁹ Avu Bulu damma waru, “Ne da waru, mogono Agaripa, n wasan shi. ²⁰ N fara ta yuwaan aza a Dimaska alajiya. Avu n kara a tyo Urishelima hali a tyo e ida ya Yahuda. Reve waru n kara a 'yawa ubata wa Atakpaci. Avu n damma le, ama suru a lyawa mayan mo unusu, avu a vadala a kamba ubata wa Asula. Reve a yuwan isa'ani tsara o roco ama a na a vadala.”

²¹ “Ayi da i zuwai aza a Isra'ila e reme numu a Aa'isamapada, azama o una mu. ²² Amma Asula a kamba mu ta, ayi da i zuwai n ri wuma ana'an, tsara n damma ama amayun a nda, diga a vuma ke'en hali a tyo o mogono ma gbain. Ili i na n dammai suru ili i na amasula na Musa dammai da na yaa fara. ²³ Ili i na gba yaa fara, ele da Zamawawa to sowo atsumalima, ayi da waru wo o'woi vuma vu ufaru na 'yoyin atsuma a akwakwa, waru u ta dana ekan e ekere a aza a Isra'ila na Atakpaci.”

²⁴ Bulu atsuma adanshi, reve Fesutu yuwan adanshi nu u'yo zuva, “Bulu vu jaara ta wayan? Abunda e desununa u zuwa ta mapuna ma wu ma sada!”

²⁵ Avu Bulu kambuwa yi, “Njaara shi, Zagnain Fesutu. Ili i na maa dansa amayun a da, waru u ta nu urevu u sa'ani. ²⁶ Agaripa mogono u ta nu urevu wi ili i nda. N ta yuwusan adanshi babu wovon, n reve ta u ta nu urevu wi ili i na i farai de nu ujimu. Ili i nda i fara o oboguzu o ro usokowu shi. ²⁷ Agaripa mogono, vu ca ta okolo na amasula? N reve ta vu ca ta—”

²⁸ Reve Agaripa gbandara yi ne'en, “Vu ta a majiyan vu to o'woto mu za vi Itoni a mantsa wa'a?”

²⁹ Avu Bulu usu yi, “Ko nu u tara mantsa me ke'en ko mantsa ma abunda, avasa a va

ayi da avu na aza a na a uwwusa mu ana'an yoo o'wo ununa amu n ri! Shede maa ciga du i dana wunlu na akani a nda shi.”

³⁰ Avu mogono Agaripa, na gwamna Fesutu, na Baranisi, na aza a na a dana obolo ne ele suru a 'yon reve a kara a lyawa ubata'a. ³¹ Ana a dammulai vani le, avu a damma, “Vuma nda yuwan ili i na i rawai o una yi shi, ko a zuwa yi o u'wa wa ali shi.”

³² Hali Agaripa damma Fesutu, “O una u na u pati ntsu tsu 'yawa na adanshi a yi ya Kaisa da goon yaa putsaa tsu tsu lyawa yi.”

27

Bulu uwa ta a wantsun a tyo a lyuci va Roma

¹ Ana mantsa ma na tsaa kara a tyo Italiya yuwain, avu a zuwa Bulu na akapi a ama a na a dana o u'wa wa ali e ekere a yali ya asoja i na a tsu de Juliyo tsara u kalyuwa le. U dana ta pe atsuma a azagnain a asoja a na a tsu de Asoja a Kaisa Mogono. ² Arista dana ta fo obolo na atsu. Ayi vuma lyuci va Tasalonika da upasu wi ida ya Makidoniya. Tsu uwa ta wantsun u na wu utai Adaramiti. Ama a na a luwusa wantsu'un a shi ta a yuwan majiyan ma na e isawan a mulyuci n na n ri a nge'en m mala mi ida ya Asiya.

³ Ana usana u tawai, reve tsu uwa atsuma e ida ya Sida. Juliyo zagbain va asoja u yuwusaan ta Bulu isa'ani lon. Hali u lyawusa yi u kalyuwusa n'utsa ma yi, tsara a ca yi ili i na u cigai suru. ⁴ Ana tsu lyawai lyuci va Sida avu upepu u purusa tsu, avu tsu kara a tyo zuzu ni ida i memere ma mini ma Kuburu, tsara tsi ivuwan nu upepu'u. ⁵ Reve tsu kara a tyo uyagi a mbanda ma Kilikiya na Bamafiliya, hali tsu rawa a lyuci va Mira e ida ya Likiya. ⁶ Dada yali'i u tsurai wantsun u na wu utai diga a lyuci va Iskandariya waru u dana ta a tyo Italiya. Adama o ndolo a da u zuwa ntsu, tsu uwai a wantsu'un.

⁷ Tsu yuwan ta mmalu ma atsumalima mu upepu ni ike du i mala rana kpara. Ana tsu yuwain atsumalima lon, reve tsu rawa zuzu na lyuci va Kinida. Avu upepu u putsaa tsu a na tsaa kara elime. Dada tsu kandaruwai a tyo e ida i memere ma mini ma Karita zuzu nu ubata u na a tsu de

Salamani, upasu u na Karita ee geshee tsu upepu'u. ⁸ Ne da tsu yuwain mmalu na atsumalima hali tsu rawa a wisawatan u wantsun u na a tsu de Ubata u Sa'ani u Wivuwun, zuzu na lyuci va Lasiya.

⁹ Tse ene ta lyushi yuwan ta zuzu, waru uluwu u wantsu'un u to o'wo na meleshe lon. Amayun urana wa Abuki u Mayan ma Gafura mo Unusu*† ma kara ta. ¹⁰ Avu Bulu yuwan adanshi na azagbain adama a mantsa ma mmalu'u. Reve u damma, "Azagbain, n ta yuwusan majiyan na tsu lyuwa elime na mmalu n nda tsu ta uwa atsumalima lon. Tsu ta ga'an ni iwuya i na yaa lungusa wantsu'un. Tsu ta waru o oco itana i na i ri a wantsu'un a mini. Ama a ta uwwa usan lon, waru wuma u tsu u ta dana e ekere e iwuya."

¹¹ Yali† ya aza o u'wa wa ali'i gba u usu adanshi a Bulu shi, avu u usu adanshi a zagbain vu uluwusa u wantsu'un na za wantsu'un. ¹² Ana wo o'woi Ubata u Sa'ani u Wivuwun u tu ukpatu'u lon, waa dana ulobonu lyushi koto wantsun u le lo shi. Reve ozo o ro e le a damma a lyuwa elime na mmalu, tsara a rawa a lyuci va Finikiya, adama lyushi cina le de. Finikiya wisawatan u wantsun u sa'ani u da a Karita,† za na a kalyuwusa ugana a tyo alivu nu uyagi a tyo alivu.

A ga'an ta nu upepu

¹³ Ana upepu u sa'ani u farai e kebushe diga uyagi, reve aza o uluwu u wantsu'un a yuwan majiyan a mantsa ma sa'ani ma da a yuwain mmalu cine o foboi. Avu o fodo rumu na a tsu vari a mini tsara wi isawaton wantsun, reve a kuru a nge'en m mala a tyo a nge'en mi ida ya Karita. ¹⁴ Amma avu abajini o upepu u na a tsu de "Upepu wu Uganda na Asana" u kebe tsu a tyo e memere ma mini. ¹⁵ Reve upepu'u u faba wantsun u tsu, hali tsu kuda a wala a tyo ubata u na tsu cigai. Avu tsu lyawa upepu'u u pura wantsu'un.

¹⁶ Avu tsu kuru na nge'en mi ida i memere ma mini ma Kawuda e ebele a na upepu waa damaton tsu shi. Tsu yuwan ta ukadu u na tsaa wawa wantsun u ke'en adama u langa wan. Avu tsu nla yi a

wantsun u gbain. ¹⁷ Ana tsu ronoi wantsun u ke'en, tsu tawato niyi ubata wu zagbai'in, avu aza a wantsu'un a nla wantsun u gbai'in na amunga akandarawa, tsara wo o'wo ubolu. Avu a cipato aapalutsu a wantsu'un adama u kara ben, tsara u gama mabula ma Siriti wan. ¹⁸ Ana usana u tawai, a yuwan ta upepu wu ucira, hali a varishi itana a mala. ¹⁹ Ana usana u tawisai, reve aza o uluwu u wantsun a varishi itana i wantsu'un ne ekere e le. ²⁰ Ne da upepu'u u damatosun ntsu, agba u jebe shi, hali rana abunda. Upepu'u u pala ta urana ni italyo'o, hali tsu tawa okolo a na tsaa la'a.

²¹ Ne da tsu danai babu za na lyuwai ilyalya. A tyo de dada Bulu deyeyi ama a wantsu'un, reve u damma le, "Ama a nda, nni i shi yu uwwa mu a na tsu lyawa Ubata u Sa'ani u Wivuwun shi. Ni i shi i yuwan ne, tsu shi a tsura antsu a nda shi, waru ko ili i ta i tsu tsu shi a lamba shi. ²² Amma gogo i gbama okolo, ko za pa na waa kuwa shi, amma tsu ciga tsu 'yuwan wantsu'un u ta liba a mini. ²³ I reve amu vuma vu u'wa wa Asula u da, waru n tsu yuwaan yi ta aganda. Na ayin o yon, Asula a lyungu ta malingata ma yi a tyo ya'a va. ²⁴ Malingata'a wi isawan ta a nge'en n va, reve u damma, 'Bulu she vu uwwa wovon wan! Vu te isawan a makakan mo mogono ma gbain Kaisa. Waru adama a wu a da Asula ni isa'ani ya yi waa wawa ama a na a ri a mmalu obolo na avu.' ²⁵ Adama o ndolo i gbama asuvu! N ca ta okolo e ekere a Asula, ne da woo o'wo. ²⁶ Ko na wo o'woi, upepu u to oco tsu e ida i memere ma mini waru wantsun u tsu u ta liba."

Upepu'u u lyuwa ta elime

²⁷ Tsu yuwan ta rana kupa na aza a nashi upepu'u e kebushe wantsu'un a tawa ubata u nda nu ubata u ndede o uyagi u mala'a e ida ya Italiya. Amma a tyo e memere ma ayin o urana wa kupa na aza a nashi, dada aza o uluwu u wantsu'un e revei a na tsu rawai zuzu ni ida. ²⁸ Dada o rito, reve a cina aru'un a mini'i udasuwu ukpaku nu ushin (120). Ana a karai ke'en, reve o ritowiso avu a cina aru'un a mini'i udasuwu kupakucci. ²⁹ Avu a fara a uwuwusa

* **27:9** Aza a Isra'ila a tsu yuwan ta abuki a nda e memere mo Woto wa Kupa. Mantsa mo ndolo ma da Mala me Memere ma tsu dana ujaaru.

wovon u na upepu wee kebe tsu a tyo ubata wa atali e ida'a. Dada a varyi irumu yu ume i nashi o ucina u wantsu'un, tsara u putsaa wantsu'un na mmalu. Reve e teme a yuwusan avasa a patishi Asula usana u tawa le gbaga.

³⁰ Reve aza o uluwu u wantsu'un a shi a ciga a lyawa wantsu'un. Avu a tara mawantsun, reve a zuwa a mini vadamma a ta vari rumu vu ume elime a wantsu'un tsara a pusaan aza e le ugbozu. ³¹ Reve Bulu damma yali na asoja, "Nna ama a nda e isawan atsuma a wantsun u nda shi, babu ununa yaa yuwan i la'a." ³² Ana a uwwai ne, reve asoja'a a pupada amunga a mawantsu'un, avu a lyawa yi pe a mini.

³³ Usana azama matawa, avu Bulu pati le a lyuwa ilyalya, adansa, "Aza a va, tsu yuwan ta rana kupa na aza a nashi a na tsu yuwain mmalu ma atsumalima a mini, agba tsu lyuwai ili i ro shi. ³⁴ Adama o ndolo n ta patishi du i lyuwa ilyalya adama a lafiya du, ana wo o'woi ko vuma ta atsuma a du aa lamba anji a ta a aaci a yi shi." ³⁵ Ana u dammai ne, avu u tara opopofu, avu u yuwaan Asula mazanga, reve wu bubusa yi, avu u tama. Ne da u yuwain a makakan me le suru. ³⁶ Avu suru nle a dashi ugbamu wa asuvu, reve ele fo a lyuwa ilyalya. ³⁷ Abunda a tsu na tsu danai pe atsuma a wantsu'un gba atsu da tsu danai ama ukpakure na kupocindere na aza a tali (276). ³⁸ Ana a lyuwa a cuwain, reve o oco ishina ya abunda tsara a sada ume u wantsu'un.

Wantsu'un wu bosu ta

³⁹ Ana usana u tawai, aza o uluwu u wantsu'un a gura reve e ida i na a ri shi. Amma e ene ta oboguzu o ro a na a ri na wuyun. Reve a yuwan majiyan ma na aa luwa wantsu'un a 'yawa ubata u wuyu'un. ⁴⁰ Avu a pupada amunga a na a tsu nlaa irumu yu ume, reve a lyawa le pe a mala'a. Avu a bada amunga a na a nlaa aaci o uwalata u wantsu'un fo a mantsa ma ta. Reve a kara a 'yasan aapalutsu a wantsu'un ununa waa zuwa upepu u kebe wantsu'un a tyo elime hali a rawa a nge'en m mala. ⁴¹ Agba wantsu'un u rawa e ida shi, avu tsu rawa ubata u na mini ma palai wuyun, reve wantsu'un u uwa a wuyu'un

hali u kuda a zungwa. Avu wantsu'un u kara o moboso na acapa adama o upepu ni ikedu i mala.

⁴² Avu asoja'a a shi a ciga o una aza o u'wa wa ali, tsara a yuwan udasu a suma wan. ⁴³ Amma ana wo o'woi yali'i u ciga ta u wawa Bulu, reve u putsaa le. Avu u damma le aza a na a gurai udasu a dasa a tyo e ebele a mala. ⁴⁴ Akapi gba shi a kumba a akpata, ko a kumba akpata o ukosu u wantsun u na wu bosoi. Ne da a yuwain hali suru nle a rawai a nge'en m mala'a gbaga.

28

Bulu kambato ta ama atsuma a Malita gbaga

¹ Ana tsu la'ai, avu tsu uwwa a na tsu ta e ida i memere ma mini i na a tsu de Malita. ² Ama a lyuci'i a yuwaan tsu ta isa'ani lon. Mantsa ma mini na mantsa mo utanu ma da ma danai, avu a kabatowo tsu akina, tsara tsu lyasuwa. ³ Avu Bulu zami danga a zuwusa a akina, reve yo ro na ri na tsukono wu uta pe atsuma a danga'a adama o usuduwu, avu u kada Bulu o ukere reve u kaba de.

⁴ Ana ama a lyuci'i e enei yo'o uka bu o ukere wa yi, avu a dammulai vani le, "Vuma nda za mona ma ama ma da! Ye ene, ko na u kuwai a mini shi, amma suru na ne aamali a ka o uge'etosu wa amayun a da a zuwai mpasa ma ama n kurusu yi, u ta gba a kuwa." ⁵ Avu Bulu zakatsa ekere a yi reve u vari yo'o a akina, agba wu uwwa mballa shi.

⁶ Reve ama'a a kara a majiyan a na Bulu ta tsutsa ko u riyaa avu u kuwushi lo. Amma ana a jimai, agba e ene ili i fara na ayi shi. Reve a vadala majiyan me le, avu a damma, "Masula ma da."

⁷ Vuma na a tsu de Pubiliya da danai gwamna vi ida i memere ma mini'i. U dana ta ni ida lo zuzu a kandaruwa. Ayi da u ushi ntsu, reve u ca tsu ucu'watan o u'wa wa yi hali rana ta'atsu. ⁸ Dada va Pubiliya gba u dana ta ni ivuna nu ucaruwu. Avu Bulu uwa ubata u na u danai. Reve u kuruwa yi ukere a yuwusaan yi avasa, avu gba vuma'a u kambaa gbaga. ⁹ Ana vuma wo o'woi gbaga, reve ama e ida i memere ma

mini'i a kara a tawusaa na ama e le a na a ri nu ubanakun ya Bulu avu u kambato le gbaga. ¹⁰ Ama'a a ca tsu ta tsugbain lon, waru ana tsaa kara a ca tsu ta ili biti i na tsu cigai.

Bulu rawa ta a lyuci va Roma

¹¹ Ana tsu yuwain woto ta'atsu a Malita, reve tsu teme mmalu a mala'a. Avu tsu uwa a wantsun u na wi isawain e ida i memere ma mini'i a mantsa ma na mmalu a wantsun n shi n yuwan shi. Wantsun u lyuci wa Iskandariya u da u danai. A aaci a wantsu'un, iroci yu ushe'en vu mpishe va amali a na a tsu de Kasata na Polu da danai de. ¹² Ana tsu rawai a lyuci va Sirakusa, tsu danu ta pe rana ta'atsu. ¹³ Reve tsu uwa a wantsun avu tsu lyawa Sirakusa, avu tsu kara a tyo ubata u na a tsu de Rigiyun. Ana usana u tawai, upepu u lapusa ta a tyosu ugana, avu tsu rawa a lyuci va Putiyoli. ¹⁴ Atsuma a lyuci va Putiyoli tsu cina ta pe aza e Itoni, reve a pati tsu tsi isawan pe ne ele. Ana tsu yuwain ajuma a ta ne ele, avu tsu kara a tyo a lyuci va Roma. ¹⁵ Ana aza e Itoni ya Roma a uwwai a na tsu ta lo o ure a tawa, reve a tawa a ga'aton tsu e Eden a Apiya. Ozo o ro gba shi a ga'aton tsu ta ubata u na a tsu de Cu'watan Ta'atsu. Ana Bulu ene nle, reve u godyoo Asula reve u dashi tsura ugbamu wo okolo.

Bulu yuwan ta adanshi de Roma

¹⁶ Ana tsu uwai a lyuci va Roma, a lyawa ta Bulu dana ayi a nde'en obolo na asoja a na a pirishi yi.

¹⁷ Ana tsu yuwain rana ta'atsu, avu Bulu de azagbain a Isra'ila atsuma a Roma. Ana o bolotoi avu u damma le, "Adu aza a va, ko na wo o'woi n yuwaan ama a tsu unusu shi, n nusaan le ubata e ili ya agadu a nkaya n tsu shi. Suru na ne e reme mu ta a Urishelima, avu a ca mu e ekere a ama a Roma ugutsuwu. ¹⁸ Ele gba aza a Roma e petelyuwe ta adanshi a va, avu a ciga a lyawa mu, adama a na e reme mu nu unusu u na u rawai o una mu shi. ¹⁹ Amma ana aza a Isra'ila a usu yi shi, ayi da i zuwai u reme numu m patiyi a tyo na adanshi a va ubata wa Kaisa mogono, ko na wo o'woi n ciga n 'yawa na ama a tsu o ukobu wu

uge'etosu shi. ²⁰ Ayi da i zuwai n zamiyi ure u na me ene du, tsara tsu dammulai ne'en, ana wo o'woi adama a vuma na aza a Isra'ila e indanasa utawu wa yi u da a nla numu na akani a nda."

²¹ Reve a usu yi, "Atsu tsu uwwa adanshi a wu ubata wa aza a Isra'ila shi. Tsu tsura mpepelime n na a danaa ntsu de Yahuda shi. Waru tsu uwwa adanshi o uwuyan a wu ubata wa aza a na a rawai shi. ²² Amma tsu ciga ta tsu uwwa yo okolo a wu. Ili i na atsu tsu revei ayi da, adama o ure wa Asula a sa'avu a nda na ama suru a yuwusan adanshi a vanvama adama a yi."

²³ Ana a zuwai urana u na a ga'an, reve ama na abunda gba a tawa ubata u na u cu'wain. Diga usana hali a tyo ulivu u yuwusaan le ta adanshi o tsugono tsu Asula. Avu u yuwan ulinga na atagada a Wila wa Musa na atagada a Amasula, tsara u vadala le a kuru Yesu. ²⁴ Ozo o ro e le a usu ta ili i na u damma nle, ozo o ro gba shi a 'yuwan ta a na a ca okolo.

²⁵ Avu a uwa mawasan vani le, reve a kara e bete'ushe. A tyo o ukosu avu Bulu damma, "Ruhu va Akiza damma ta mejege, ana u yuwain adanshi na nkaya n tsu o una wa Ishaya vumavasula,

²⁶ 'Vu 'yawa vu damma ama a va,

"I ta uwwa adanshi a va, agba yaa tsura urevu wa yi shi.

I te ene ili i na n yuwain,

agba yaa dana nu urevu wa yi shi.

²⁷ Suru ndu i ta no okolo ugbamu.

Atsuvu a du a ula ta,

esu a du waru a tu upalu.

Yee ene shi, waru yaa uwwa adanshi shi,

waru yaa tsura urevu shi.

Ni i shi a uwwa, ana i vadala ta a tyo ya'a va,

waru n shi ta kambato du gbaga." ' ◇

²⁸ "Adama a nda, n ciga ta i reve Asula a lyungu ta na alabari e iwawi, hali a tyo e ekere a Atakpaci. Ele gba a ta ushi."

[²⁹ Ana Bulu dammai ne, avu aza a Isra'ila a 'yon a lyawa ubata'a, reve a kara a mawasan vani le.]*

³⁰ Bulu gba u danu ta pe o u'wa u na wa tsupusa ikebe hali a'wan e re. A ushishi vuma na tawai ubata wa yi suru. ³¹ A shi

◇ 28:27 Isha. 6:9-10. * 28:29 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

a putsaa yi na alajiya shi. U yuwusan ta uritosu wa Yesu Zagbain Za vi Iwawi, babu wovon.

Mepepeline ma Bulu a tyo ya Aza a Roma

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepeline ma nda a tyo aza e Itoni a Roma. A mantsa ma na Bulu danai aatagada a nda koto shi u bura Roma shi. Roma lyuci gbain da danai, waru ngono n na e deyi Kaisa a yuwan ta tsugono pe. Lyuci'i u dana ta na aza o urevu abunda pe. Bulu dana ta nu ugbozu adama u cuduwa ili i na Kristi Zamawawa yuwain atsuma e ifobi ya Asula a tyo o uvadi.

Bulu fara ta roco cine vuma suru oo o'wo za vu unusu e ekere a Asula, adama o ndolo a da za suru o'woi wukasu na Asula. Vuma aa gura dana ushiwun shi, amma Yesu tu ushiwun. Ana u kuwai kucci da wo o'woi o unu wa ama suru, waru Asula a ca ta za suru na usuyi Yesu Kristi ucira u kucci'i.

Atsuma a aatagada a nda, aza e Itoni e te reve lon cine Yesu yuwain abajini o ulinga adama u wawa le. E te isawan ugbamu atsuma o ucawu wo okolo e le adama a na a gura reve mejege cine Asula ee inda le. Urevu u nda u ta zuwa a yuwan wuma mejege, waru u ta kamba le a damma ozo o ro adama e Yesu na cine waa wawa le fo.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Bulu ni ikaka ya Alabari a Sa'ani a yi (1:1-17)
2. Za suru ta nu unusu (1:18-3:20)
3. Ure u na Asula a ushishi ama (3:21-4:25)
4. Wuma u sa'avu adama a muwun ma Asula (5:1-8:39)
5. A te gba adama a ama a Isra'ila? (9:1-11:36)
6. Cine aa yuwan wuma u sa'avu wi icigi (12:1-15:13)
7. Ifobi ya Bulu ni icasu ya yi (15:14-16:27)

Ucuduwu

¹ Amu Bulu da n danai mepepeline ma nda. Amu aagbashi e Yesu Kristi Zamawawa da. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya,† reve u lyungu mu n 'yawu n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a yi.

² De nu ujimu, Asula a yuwan ta nzuwulai ma Alabari a Sa'ani a nda e ekere a amasula a yi, ununa a danai atsuma a Aatagada a Akiza. ³⁻⁴ Alabari a Sa'ani'i u ta yuwusan adanshi adama a Mawun ma yi, Yesu† Kristi Zagbain tsu. A matsan yi ta vuma za na shi mawun ma tsukaya mo Mogono Dawuda.† Agba Ruhu na ri akiza roco ta nu ucira na Yesu Mawun ma Asula ma da, adama a na u 'yasan niyi o ukwa. ⁵ O ure wa Kristi Zamawawa da, Asula a ca numu ulinga u sa'ani wa aajiya. Ulinga u nda adama o rono ama e ida suru a usu avu a kuru da. N ta yuwusaan yi ulinga u nda. ⁶ Adu fo i ta pe atsuma a ama a na Yesu Zamawawa dangwai.

⁷ N ta danasaa du aza a na a ri atsuma a abajini a lyuci va Roma† mepepeline ma nda. Asula a ciga du ta avu waru u de du yo o'wo ama a akiza a yi.

Lyawa Asula Dada tsu na Yesu Zagbain Zamawawa ca du isa'ani na asuvu nden.

Bulu yuwain avasa avu waru u godyo

⁸ Lyawa n fara damma n godyo ta Asula atsuma a ala e Yesu Zamawawa adama a du suru. N ta yuwusan ne adama a na ama a ta yuwusan adanshi o ucawu wo okolo a du ubata suru. ⁹ Asula e reve ta a na n lyawai a yuwusaan du avasa shi, n ta yuwusaan yi aganda no okolo a va suru waru n ta casu Alabari a Sa'ani adama a Mawun ma yi. ¹⁰ Mantsa ma na maa yuwusan avasa biti, n tsu pati ta Asula u lyawa mu m bura du, waru u to o'wo ne na Asula a usu.

¹¹ N ciga ta me ene du, avu n ca du cu'un va aba'un a na Ruhu va Asula ca numu. U ta kamba du i kungwa nu ucira atsuma a Zagbain. ¹² N ta dansa n ciga ta tsu kambulai nu ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Ucawu wo okolo a du u ta kamba mu, ucawu wo okolo a va waru u ta kamba du. ¹³ N'utsa n va, n ciga du ta i reve na n tsu dana ta e ifobi i na maa bura du. Agba ili i ro i tsu gesheshe mu ta kuci. N ciga ta n zuwa ama a kuru Zamawawa atsuma a Roma, ununa n yuwain na akapi a Atakpaci.

¹⁴ Na n ciga n 'yuwan n yuwaan ama suru aganda: aza a na a ri Nheleni† na aza a na Nheleni n da shi, waru na aza a na a ri nu urevu na aza a na e revei ili shi. ¹⁵ Ayi da

i zuwai n ri no okolo n yuwaan ɗu alajiya a Alabari a Sa'ani ɗtsuma ɗ Roma.

Ucira wa Alabari a Sa'ani

¹⁶ Maa uwwusa wono adama a Alabari a Sa'ani† a Kristi Zamawawa shi, adama a na ayi ɗa ucira u na Asula aa yuwusaan ulinga adama u wawa za na suru cayi okolo, o ufaru aza a Isra'ila reve a kuru na Atakpaci. ¹⁷ Alabari a Sa'ani'i u to rocosu cine Asula aa tarasa ama na abula† a makakan ma yi, ayi ɗa o ure wu ucawu wo okolo diga o ufaru a tyo o ukosu. Unata ni ili i na Adanshi a Asula a dammai, "Ayi nda za na Asula a tarasa za va abula ɗa a makakan ma yi, u ta tsura wuma o una u na u cayi Asula okolo." ◇

Ama suru a nusan ta

¹⁸ Asula za na ri zuva u to rocosu cine waa uwwusa upan wa ama adama a cu'un vu nusu ni iwuya i na aa yuwusan suru. E geshe ta amayun ni iwuya i le. ¹⁹ Asula a ta casu le atsumalima adama a na e reve ta ili i na i lobonoi na za biti ee reve a tyo e ekere a Asula, adama a na Asula o roco le ta ili i ndolo suru a alanga e eteshe. ²⁰ Ama aa gura ene ucira wa Asula u na u ri babu ukotu nu ure wa akiza u majiyan ma yi shi. Diga ana Asula a yuwain uvadi, ili i na u yuwain suru i roco ta cine ayi u ri. Adama o ndolo ama a ri nu ure u motaa shi. ²¹ Ko na e revei Asula, a 'yuwan ta a ca yi tsugbain ana Asula a amayun, avu waru a 'yuwan o godyoo yi. Ana aa yuwan ne, reve majiyan me le mo o'wo ili ye pere. Okolo o tsulo tse le tsa shiwan ta ni irumbu. ²² A ta majiyan a ta nu ugbozu, reve gba o o'wo olo. ²³ Aa yuwusaan Asula a tsugbain za na ri wuma babu ukotu aganda shi. O una u ndolo, reve a uwa a yuwusaan amali aganda a na a yuwain oroci a ama a na aa dana wuma babu ukotu shi, obolo no oroci a nnunu, ni inama, ni iyo.

²⁴ Adama a na a yuwusain ne, reve Asula a lyawa le e eneshe. Reve a yuwan ili i na a cigai a yuwan suru, avu maluwa me iwuya me le ma zuwa le e reme mayan ma tsipere. ²⁵ A 'yuwan ta amayun a Asula avu a usu epen. A yuwaan ta ili i na Asula a yuwain aganda, ana a yuwaan za na

yuwan nle aganda. Ayi ɗa za na aa ushishi ica babu ukotu. Ami.†

²⁶ Adama a na ama a yuwain ili i ndolo, Asula a lyawa le ta a kuru re wono na a cigai. Amaci a yuwusan tsipere na amaci, agba ne ɗa wu ntsayi shi. ²⁷ Ali a ta yuwusan ne fo. Alyawa ta o vosun na amaci reve e reme a uwwusa maluwa ma na oo von na ali na abunda lon. Reve a yuwan ili i wono vani le, ili i na i cina nle ayi ɗa oforo adama o tsulo tsa na a yuwain.

²⁸ Ama a yuwan ta majiyan ili ya abula i ɗa shi a dana nu urevu wa amayun wa Asula. Dafa gba Asula a lyawa nle a karai no okolo e iwuya i le, avu u lyawa le a yuwan ili i na yi ntsayi aa yuwan shi, ko ke'en. ²⁹ A ta tapu na cu'un vu unusu ni iwuya suru. A ciga ta o bolotowo aciyele ili biti. A ta 'yuwusan ama. A ta tapu na tsushu'un. A ciga ta mona, waru a ciga ta a yuwan nlangi vani le. A ta a mpusunlai mu ugbozu. A ta majiyan me iwuya a tyo e ekere a ama. A ta yuwusan idami. ³⁰ A ta lungususa ama ala. A ta 'yuwusan Asula. Aa casu ko vuma tsugbain shi. A ta 'yasasan avangaci. A ta cuwusa aciyele. A ta yuwusan mpolo a yuwan iwuya e re sa'avu. Aa yuwusaan mbara n le tsutoni shi. ³¹ A ta yuwusan tsulo. A ta bulusa nzuwulai n le. O tsu roco isa'ani ko e ene iliyali yo ozo o ro shi. ³² E reve ta na wila wa Asula u dammai aza a na aa yuwusan nden n le ne tsunda, wu ntsaa ta a kuwa. Agba ili i ndolo i putsaa le a lyawa mayan me iwuya shi. Hali a ta gbagbusa ozo o ro a yuwan ne fo.

2

Uge'etosu wa Asula

¹ U ta yuwan i dana adansa, "Kai! Icu'un ya ama a na vaa yuwusan adanshi adama e le a ta ni iwuya lon!" Adu gba fo ama a wuya a ɗa tse le, waru i ri nu ure u motaa shi! A mantsa ma na yaa dansa ele aza e iwuya a ɗa waru a ta tsura atsumalima, i to kototosu aciyadu, adama a na cu'un vi ili i na yaa yuwusan dafa ele fo aa yuwusan. ² Tsu reve ta Asula a ta mejege a mantsa ma na wee ge'etosu ama a na aa yuwusan ili i

nda. ³ I te ge'etosu aza a na aa yuwusan ili i na i ri ili yi idaba, agba ̣du na aciyạdu fo i ta yuwusan ili i na i ri ili yi idaba'a. I ta majiyan i ta gura la'a uge'etosu wạ ̣sulā? ⁴ I tara isa'ani† yạ ̣sulā ili i ro shi adama a na u tsu cashị atsumalimā lo shi, ̣vu u yuwusan ankuri nạ ̣du. Amayun i reve tạ ili i na i zuwai ̣sulā oo rocosu ̣du isa'ani ̣yi ̣da adama a na u ciga ̣du tạ i vadala ạ tyo ya'ạ yi.

⁵ Agba i tạ na aciyogbamu reve i 'yuwan a vadala ubatạ wạ ̣sulā. U ta zuwa ̣du i sowo atsumalimā a na ạ karalāi, o urana u na woo roco upan wạ yi, reve u ge'eto mejege. ⁶ U ta cuwa ko u ca vuma suru atsumalimā e ekere e ili i na u yuwain. ⁷ Aza a na a lyuwai elime nạ mayan me ili i sa'ani adama a na a zama tsugbain ni ica nạ wuma u babu ukotu, ̣sulā a ta ca le wuma'a. ⁸ Agba u tạ tsun upan nạ atsumalimā ạ yi a aci a aza a na aa yuwusan nden adama a uwwaa aciyele uyo'o goon, aza a na waru a 'yuwusan ạ kurusu amayun reve e reme mayan me ili i wuya. ⁹ ̣sulā a ta zuwa aza a na aa yuwusan unusu kuci oo sowo atsumalimā, reve waru a uwwa m̄balā. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, reve o koso na Atakpaci. ¹⁰ Agba u ta ca za na aa yuwusan isa'ani biti, tsugbain, ni ica, na asuvu nden. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, ̣vu o koso na Atakpaci. ¹¹ Ne ̄da u ri adama a na ̣sulā e te ge'etosu ama suru unatạ.

¹² ̣sulā a ta ca Atakpaci atsumalimā na a yuwan unusu, ko na e revei Wilā u na ̣sulā a cayi Musa shi. Waru u ta ca aza a Isra'ila atsumalimā na a yuwan unusu, adama a na ạ tạ nạ Wilā. ¹³ ̣sulā ạ tsu kambato ama azạ ạ ābulā ạ makakaṇ mạ yi adama a na a uwwai ili i na Wilā waa dansa shi. Amma u tsu yuwan tạ ne na aa yuwusan ili i na Wilā u dammai. ¹⁴ Ana Atakpaci, aza a na ạ ri nạ Wilā shi, a yuwain majiyan na aciyele ạ kuru ili i na Wilā u dammai, o roco tạ atsumạ o okolo e le e reve tạ ili i na i ri mejege ni ili i wuya. ¹⁵ O to rocosu na Wilā u ri pe atsumạ e le, adama a na okolo e le e te ge'etosu le, adama e iwuya i na aa yuwusan, ko adansa le a na a ta yuwusan ili i sa'ani. ¹⁶ Ili i nda

suru i ta fara o urana u na ̣sulā ee ge'eto majiyan mo usokowu ma ama e ekere e Yesu Zamawawa. Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajiya a damma tạ ne.

Aza a Isra'ila nạ Wilā

¹⁷ Nạ ̣vu za va Isra'ila ̄da, vu ta zuwusa ucira ạ Wilā. Vu ta afalu ̣vu vuma vạ ̣sulā ̄da langa. ¹⁸ Vu reve tạ ili i na u ciga nuwu vu yuwan ni ili i na waru vu revei ạ ri mejege, adama a na vu ritoi Wilā. ¹⁹ Vu ta zuwusa ̣vu ̄da voo ronuso nrumbạ adanga waru ne ekan a aza a na ạ ri e irumbu. ²⁰ Vu ta zuwusa vu to roco olo ure u mejege, reve vu rito aza a na e revei ili shi. Vu tạ nạ Wilā, adama o ndolo a ̄da vu ri a majiyan vu reve tạ ili biti waru vu reve tạ amayun suru. ²¹ Vu to ritosu ozo o ro, to, adama ạ nye vu ritoi aciyawu shi? Vu ta dansaa ozo o ro she e i vạ wan, ̣vu gba a yuwusan wivu. ²² Vu damma unusu u ̄da a yuwan tsipere, ̣vu gba vu ta yuwusan ne. Vu damma u lobono a yuwaan amalị agandạ shi, agba vu tạ tsurusạ ili i na yaa uwusa wu ure u na u ri ulobonu shi ạ āisạ e le. ²³ Vu to uvādu a na vu ri nạ Wilā,† agba vu zuwa ama a tara ̣sulā ili i ro shi ana vu 'yuwain ạ kuru yi. ²⁴ Ununa Adanshi ạ ̣sulā a dammai ̄da, “Atakpaci a ta yuwusan adanshi a vama e ekere ạ ̣sulā adama ạ ̄du.” ◊

²⁵ Nạ ̣vu za va Isra'ila ̄da, ̣vu vu yuwan ili i na Wilā u dammai vu yuwan, na a pada wu uryumbu, ulinga we pere u ̄da shi. Amma nạ vu kuru Wilā shi, unatạ u ̄da u ri nạ ạ shi a pada wu uryumbu shi. ²⁶ A tsu pada Atakpaci uryumbu shi, agba na a yuwan ili i na Wilā u dammai, ̣sulā a tara le tạ gashi a pada le tạ uryumbu. ²⁷ ̣sulā e te ge'eto ̄du aza a Isra'ila, adama a na Atakpaci na aciyele ạ tạ kurusu Wilā'a. I tạ nạ Wilā, waru i ushi tạ mapada mo uryumbu,† agba ̣vu i 'yuwan ạ kuru Wilā. Ạ tạ kurusu Wilā ko na a pada nle uryumbu shi.

²⁸ O unā u na ama a tarai ̣vu za va Isra'ila ̄da, ̣vu waru a pada wu uryumbu, ili i ndolo i kambato wu za va Isra'ila va amayun shi. ²⁹ Ne ̄da shi, za va Isra'ila va ābulā ̣yi ̄da za na okolo ạ yi ạ ri mejege nạ ̣sulā. Uryumbu wa amayun ̣yi ̄da mapada mo ukwan mạ lipu shi, amma ̣yi

da uvadalasa wo okolo za na ulinga u Ruhu va Asula da. Agba uvadalu u ndolo ulinga u Wila u na a danai da shi. Cu'un vuma ndolo ta tsurusu ica e ekere a Asula, agba e ekere a ama shi.

3

¹ Ele aza a Isra'ila a ta ni ili i na akapi a ama a ri na ayi shi? Ulobonu u ne u da na a pada le uryumbu? ² U tu ulobonu e re na abunda! Ure wu ufaru ayi da Asula a lyawa ta ikaka ya yi e ekere a aza a Isra'ila.

³ Amayun a da ozo o ro e le a usu ikaka'a shi. Ayi ndolo ta gura putsaa a na Asula a yuwan ili i na u yuwain nzuwulai? ⁴ Ko ke'en! Ko na ama suru oo o'wo aza e epen, Asula za va amayun da. Adanshi a Asula a yuwan ta adanshi adama a yi, "Mantsa ma na vu yuwain adanshi suru, ama suru e te reve a na amayun a da wu.

Mantsa ma na a tara nuwu a 'yawa ubata wu uge'etosu, vu ta lyuwa aci e le." ◇

⁵ Ama o ro a tsu damma ta, "Na tsu yuwan unusu, u to rocosu a alanga e eteshe a na Asula a abula a da. Adama o ndolo na Asula a ca tsu atsumalima reve tsu damma u nusaan tsu ta." (Ne da ama aa gura damma.) ⁶ Mawasan ma nda amayun a da shi! Na amayun a da a na Asula a tsu yuwan isa'ani kuci shi, to, amayun waa gura yuwaan uvadi u nda uge'etosu shi. ⁷ Za ro waru tsu damma ta, "Na n yuwan epen, cine tsa da Asula a damma a na amu za vu unusu u da reve u ca mu oforo, ne epen a va o roco ta ili i na u dammai amayun a da reve u ca yi tsugbain?" ⁸ Na ne da, vu ta gura damma, "Lyawa tsu danai a yuwusan iwuya adama tsu cayi Asula tsugbain." Ama o ro e isula tsu ta ana a dammai tsu ta yuwusan cu'un vu uritosu u ndolo. Amayun a da shi! Asula e te ge'eto le atsuma e ili i na aa yuwusan.

Babu za va abula

⁹ To, cine tsa da atsu aza a Isra'ila, tsu ta tarasa tsu la'a ta akapi a ama a na a buwai? Ne da u ri shi, ko ke'en! Tsu roco ta de unusu u ta gubusa aza a Isra'ila obolo na

Atakpaci fo. ¹⁰ Adanshi a Asula a damma tsu ta,

"Babu za va abula.†

Ko vuma ta.

¹¹ Babu za vu ugbozu.

Babu vuma na a zamishi Asula.

¹² Ama a vadala a ta Asula ucina suru.

Ama suru o o'wo ta ama e pere.

Babu vuma na aa yuwusan ili ya abula.

Ko vuma ta babu." ◇

¹³ "A tsu tawa ta nu ukwa adama a adanshi o una u le.

Adanshi e le a ta tapu ne epen."

"Ili i na aa dansa a ta gashi tsukono tso yo." ◇

¹⁴ "A ta yuwusaan ama una na adanshi a na a ri uyo'o shi kuci." ◇

¹⁵ "Babu usan u da a tsu una ama.

¹⁶ Ubata u na a tyoyi suru a tsu tawa ta nu ulungusu na atsumalima.

¹⁷ A tsu yuwan ko ili i ta i na aa zuwa ama a yuwan nden n sa'ani na akapi a ama shi." ◇

¹⁸ "A uwwusa wovon wa Asula shi." ◇

¹⁹ Tsu reve ta ili i na Wila u dammai suru, u ta yuwusan adanshi a ama a na Asula a cayi Wila'a. Ne da u ri adama ama a tsura ure u motaa wan, waru uvadi suru u reve u ta nu unusu a makakan ma Asula. ²⁰ Ko za lo na a gura yuwan ili i na Wila u dammai suru shi, adama o ndolo Wila'a waa gura zuwa tsu tso o'wo aza a abula shi. Ili i na Wila waa yuwusan ayi da u zuwa tsu tsu reve cu'un vu nusu na tsaa yuwusan.

Asula a kambato tsu ta aza a abula

²¹ Amma gogo Asula o roco ta ure u ro ko'o a na waa tarasa ama aza a abula. Wila'a ni idana ya Amasula a yuwan ta adanshi adama o ure u nda, amma utonishi u Wila wa Musa u da shi. ²² Asula a ta tarasa ama aza a abula na a ushi Yesu Zamawawa za na aa za'wa nusu le. Vuma suru to o'wo za va abula e ekere a Asula o ure u nda, ko cu'un vuma ne da u ri.

²³ Ama suru a yuwan ta unusu reve a gasa a tsugbain tsa Asula. ²⁴ Amma Asula a ta tarasa le aza a abula adama e isa'ani i na u cayi une'e pere. U yuwan ta ili i ndolo e ekere e Yesu Zamawawa, za na kambato ntsu faan ana wu za'wai nusu tsu.

◇ 3:4 Ica 51:4. ◇ 3:12 Ica 14:1-3; Ica 53:1-3. ◇ 3:13 Ica 5:9; Ica 140:3. ◇ 3:14 Ica 10:7. ◇ 3:17 Isha. 59:7-8. ◇ 3:18 Ica 36:1.

25-26 *Asulā* a ca t̄a Yesu Zamawawa wo o'wo kucci† na a t̄awaa na nsalal̄ai, o ure wu ucasu wo okolo e ekere a mpasa mā yi. *Asulā* a yuwan t̄a ne adama u roco u t̄a mejege, ana de n̄a acap̄a u yuwain ankuri, reve u sakato nusu va ama. Agba gogo u t̄a mejege ana waa tarasa za vu unusu na biti usuyi Yesu za va aḅulā e ekere a yi.

27 Tsu t̄a ni ili i na yaa zuwa tsu tsu 'yasan avangaci adama a aciyatsu? O'o, ana *Asulā* a usu ntsu, adama e isa'ani i na tsu yuwain da shi. Amma adama o ucawu wo okolo a tsu a da. 28 *Asulā* a zuwa tsu t̄a tso o'wo mejege na aciyayi adama a na tsu usuyi, amma adama a na tsu toniyi Wilā u da shi. 29 *Asulā* a aza a Isra'ila a da goon? O'o, ne da shi! Ayi fo *Asulā* a Atakpaci a da? Ee, ne da da! 30 *Asulā* a t̄a a da a ri lo, waru ure u t̄a u da u ri lo a na u tsu usu ama. U tsu kambato t̄a ama mejege na aciyayi goon na a usu. U balā ko ele aza a Isra'ila a da ko ele Atakpaci a da shi. 31 Gogo a na tsu ri nu ucawu wo okolo, to, tsu ta vari Wilā'a? Ko ke'en! Ucawu wo okolo u tsu zuwa tsu t̄a tso o'wo na amayun e ili i na Wilā u ciga ntsu tso o'wo.

4

Ucawu wo okolo a Ibrahim

1 Nye tsa damma a na akaya a tsu Ibrahim ritoi adama o ucawu wo okolo? 2 Na *Asulā* a tara yi za na ri mejege adama e ili i na u yuwain, to, u t̄a dan̄a ni ili i na waa yuwaan afalu. Agba waa yuwan ne e ekere a *Asulā* shi. 3 Adanshi a *Asulā* a damma, "Ibrahim ca t̄a *Asulā* okolo, adama o ndolo a da *Asulā* a kece niyi za va aḅulā." ◇

4 Na vuma linga, a ciga a 'yuwan a tsu tsupa yi t̄a adama o ulinga u na u yuwain. Ikebe i ndolo une'e u da shi. 5 Agba vaa zuwa *Asulā* a tara wu za va aḅulā† adama e ili i na vu yuwain shi. *Asulā* a tsu tara t̄a aza o unusu aza aḅulā goon adama a na a ca niyi okolo. 6 Ne da fo Dawuda dammai ana u yuwain adanshi a mazanga ma vuma na *Asulā* e kecei za va aḅulā, ko na wo o'woi aḅulā'a adama e ili i na vuma'a u yuwain da shi:

7 "Ama a na a yuwain ili i wuya i na *Asulā* a yuwayin gafura, a t̄a n̄a mazanga ma amayun.

Asulā a tawa t̄a unusu u le.

8 Ama o ndolo a t̄a n̄a mazanga, aza a na *Asulā* zuva aa cuwusan nu unusu u le waru shi." ◇

9 Mazanga ma na Dawuda yuwain adanshi a yi, wo o'wo t̄a za va aza a na a padai uryumbu goon? O'o, ko ke'en! Wo o'wo t̄a za va aza a na a padai uryumbu shi fo. Adama a na tsu damma t̄a de ili i na Adanshi a *Asulā* a dammai, "Ibrahim ca t̄a *Asulā* okolo, reve gba *Asulā* e kece yi za va aḅulā." 10 Cine tsa da ili i nda i farai? *Asulā* a ushi t̄a Ibrahim kafu a pada yi uryumbu, ko cina a pada yi? *Asulā* a ushi yi t̄a kafu a pada yi uryumbu. 11 Uryumbu'u iroci i da na Ibrahim cayi de okolo waru *Asulā* a ushi yi t̄a de reve u kece yi za va aḅulā, ko kafu a pada yi uryumbu. Adama o ndolo Ibrahim da dada va aza a na a cayi okolo e le, agba a pada le uryumbu shi. O o'wo t̄a aza a aḅulā e ekere a *Asulā* adama o ucawu wo okolo e le. 12 Waru Ibrahim dada va aza a na a padai uryumbu da fo, amma she n̄a a ri na cu'un vu ucawu wo okolo a na Ibrahim shi n̄a ayi kafu a pada yi uryumbu.

Nzuwulai adama aza na a ri nu ucawu wo okolo

13 *Asulā* a yuwaan t̄a Ibrahim n̄a muwun n tsukaya mā yi nzuwulai n na waa ca le uvadi. *Asulā* a yuwan ne adama a na Ibrahim kuruyi Wilā shi, amma adama a na ucawu wo okolo a yi ubata wa *Asulā* u zuwa t̄a a tara yi za va aḅulā. 14 Na ama a ushi ili i na *Asulā* a yuwain nzuwulai adama e itoni i Wilā, to, ucawu wo okolo wo o'wo t̄a ili ye pere. Waru nzuwulai mā *Asulā* a tyo ya Ibrahim wo o'wo t̄a ili ye pere fo. 15 *Asulā* a tsu yuwan t̄a upan na ama a kuda a kuru Wilā. Na wilā u shi lo shi, vuma shi a kuda wilā'a shi.

16 Adama o ndolo a t̄a ushi nzuwulai mā *Asulā* a mantsa ma na a cayi okolo. U ta casu yi pere, waru e reve t̄a a t̄a ushi yi. Na a kuru Wilā† wa aza a Isra'ila, ko a kuda a kuru yi, a t̄a ushi yi n̄a a ri nu ucawu wo okolo tsa Ibrahim. Adama a na Ibrahim ayi da dada va aza a na a cayi okolo suru.

17 Ununa Adanshi a *Asulā* a dammai ana *Asulā* a dammai Ibrahim,† "N zuwa wu t̄a vo o'wo dada vi ida ya aḅunda." ◇ A

yuwaan ta Ibrahim nzuwulai nnda adama a na u cayi Asula okolo, za na tsu 'yasan akwakwa a kamba wuma reve waru u yuwan ili i sa'avu yu uta atsuma e ili i na i ri lo shi.

¹⁸ Ana Asula a yuwayin Ibrahim nzuwulai a na u to o'wo dada vi ida ya abunda, Ibrahim usu ta. Asula waru a damma ta, "Muwun n tsukaya ma wu n to o'wo abunda tse italyo'o," ¹⁹ ko na wo o'woi cu'un vu nzuwulai nndolo u rotso ta gashi waa yuwan shi. ¹⁹ Reve Ibrahim lyuwa elime nu ucawu wo okolo, ko na u shi na a'wan a na a rawai zuzu nu ukpaku, na a shi a putsaa yi a na wo o'wo dada. Saratu† ka va yi fo u shi ta u kutsa, agba koto u shi u matsan shi. ²⁰ Ibrahim zuwa ta okolo na Asula a ta gura yuwan ili i na u yuwain nzuwulai, agba u bulu shi. Ucawu wo okolo a yi u shiton yi ta nu ucira, avu u ca Asula tsugbain. ²¹ U tara ta suru suru na Asula aa gura yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. ²² Reve gba adama o ucawu wo okolo a Ibrahim, "Asula e kece yi za va abula."† ²³ Ana Adanshi a Asula a dammai "Asula e kece yi ta za va abula," a dana yi adama a Ibrahim goon shi. ²⁴ A dana ta ne adama a tsu fo, adama a damma tsu na Asula ee kece tsu fo aza a abula na tsu ca Asula okolo, za na 'yasin Yesu Zagbain tsu atsuma a akwakwa. ²⁵ Asula a ca ta Yesu adama u kuwa adama o unusu u tsu, avu waru u 'yasan yi, adama Asula a usu tsu.

5

Ucawu wo okolo u tsu tawa ta na mazanga

¹ Asula a usu tsu ta o ure wu ucawu wo okolo. Gogo tsu ta na asuvu nden na Asula adama e ili i na Yesu Zamawawa Zagbain tsu yuwaan ntsu. ² U yuwaan tsu ta ure adama tsu uwa atsuma e isa'ani† ya Asula adama a na tsu ushiyi Zamawawa. Tsu ta yuwusan mazanga adama a na tsu ta pe na akunda atsuma a tsugbain ta Asula. ³ Tsu ta waru na mazanga atsuma a adama, adama a na tsu reve ta ele nda a tsu tawa ta na makaaba ma asuvu atsuma a tsu. ⁴ Makaaba ma asuvu ma da ma tsu

lapula tsu nden, waru ulapulu wu nden n da da u tsu tawa nu uzuwu wo okolo.

⁵ Na tsu ri na cu'un vu uzuwu wo okolo o ndolo, woo rono tsu e ida shi. Ili i nda i fara ta adama a na Asula a ca ntsu Ruhu va Akiza, za na shitoyin okolo a tsu ni icigi ya yi.

⁶ Zamawawa kuwa ta adama a tsu mantsa ma na tsu kudai a kamba aciyatsu, ko na tsu danai aza o unusu. ⁷ Ili yu usan i da nanza ciga u kuwa adama u wawa nanza na aa kurusu Wilu. Amma u ta gura o'wo u kuwa adama u wawa wuma wu za na a yuwusaan ozo o ro isa'ani kuci. ⁸ Amma Asula o roco tsu ta abajini e icigi ana u lyunguyi Zamawawa tsara u kuwa adama a tsu a mantsa ma na tsu danai aza o unusu.

⁹ Gogo Asula e te keceshe tsu aza a abula adama a mpasa mu Zamawawa, waru tsu reve ta u ta wawa tsu o upan wa Asula.

¹⁰ Ko na tsu danai n'yuwatan ma Asula, u kambato tsu ta n'utsa ma yi, adama a na Mawun ma yi ma kuwai adama a tsu. Gogo a na tso o'woi n'utsa ma Asula, tsu reve ta amayun a da a na waa wawa tsu e ekere a wuma u Mawun ma yi. ¹¹ Ayi ndolo da goon shi, amma tsu yuwan ta mazanga adama e ili i na Asula a yuwain e ekere a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, za na kambato ntsu n'utsa ma Asula.

Adamu na Zamawawa

¹² Unusu u uwa ta atsuma o uvadi adama e ili i na vuma ta yuwain, avu unusu'u u tawa nu ukwa. Ayi da i zuwai ciga 'yuwan vuma suru kuwa adama a na vuma suru yuwain unusu. ¹³ Unusu u ta pa atsuma o uvadi kafu Asula a ca Musa Wilu. Asula aa cuwusan nu unusu'u shi a mantsa mo ndolo, adama a na Wilu u dana lo shi.

¹⁴ Amma diga a mantsa ma Adamu† a tyo a mantsa ma Musa, suru nle a kuwa ta, ko na koto a shi a 'yuwain a yuwan ili i na Asula a damma nle a yuwan shi, cine Adamu yuwain.

E re ro Adamu cu'un vu Zamawawa da za na tawai na acapa. ¹⁵ Amma ejere'e unata u da a ri shi, adama a na une'e wa Asula u ri tsu unusu wa Adamu shi. Amayun a da ama na abunda a kuwa ta adama o unusu

◇ 4:18 Ufr. 15:5.

u vuma t̄a ndolo. Amma isa'ani ȳa Asul̄a i la'a t̄a mgbain lon, waru ama n̄a abund̄a a tsur̄a t̄a une'e u wuma w̄a Asul̄a adama e isa'ani i vuma t̄a. Vuma ndolo ayi d̄a Yesu Zamawawa. ¹⁶ Waru ili i na une'e pere w̄a Asul̄a u t̄aw̄ayi u tawa t̄a ko'o ni ili i na unusu u vuma t̄a u t̄aw̄ayi. Ana Adamu yuwain unusu, Asul̄a a tsu ge'eto t̄a reve waru u ca atsum̄alim̄a. Amma Asul̄a a usu tsu t̄a adama o une'e wi isa'ani u na u cayi, ko tsu yuwan unusu w̄a abund̄a. ¹⁷ Unusu u vuma t̄a nda, ayi Adamu, u t̄aw̄aa t̄a nu ukw̄a avu wo o'wo mogono e ekere a tsu. Amma ili i na Yesu Zamawawa yuwain la'a ta ili i ndolo n̄a abund̄a lon. Asul̄a a t̄a ni isa'ani lon e ekere a tsu, waru u usu tsu t̄a adama e Yesu. Adama o ndolo tsu t̄a tsur̄a wuma reve tsu lyuwa aci o unusu nu ukw̄a.

¹⁸ Unusu u t̄a wa Adamu u t̄aw̄aa t̄a n̄a atsum̄alim̄a o ukw̄a a tyo a ama suru. Ne d̄a waru, ili ȳa abul̄a i t̄a i na Yesu Zamawawa yuwain u zuwa t̄a ama suru o o'wo mejege e ekere a Asul̄a. Ayi d̄a u t̄aw̄ayi n̄a wuma wa amayun e ekere a ama suru. ¹⁹ Adamu 'yuwan t̄a o toni Asul̄a, ne d̄a u zuwai ama n̄a abund̄a o o'woi aza o unusu. Avu Yesu Zamawawa yuwan tsutoni n̄a Asul̄a, waru u ta zuwa yi u k̄ambato ama n̄a abund̄a aza a abul̄a a makakan ma yi.

²⁰ Amma Asul̄a a ca t̄a Wil̄a adama ama suru e reve cine a ri nu unusu. Amma a na ama a lyuwusa elime atsum̄a o unusu, Asul̄a waru a lyuwusa elime atsum̄a e isa'ani ȳa yi. ²¹ Unusu u ta yuwusan tsugono a aci a ama suru, reve u t̄aw̄aa le nu ukw̄a. Ne d̄a waru gogo, isa'ani ȳa Asul̄a yaa yuwusan tsugono, waru u usu tsu t̄a adama e Yesu Zagbain Zamawawa tsu. Ayi ili i nda i d̄a i t̄aw̄aa ntsu n̄a wuma u babu ukotu.

6

Unusu u ri nu ucira shi

¹ Tsu ta majiyan tsu lyuwai elime n̄a mayan mo unusu† adama isa'ani† ȳa Asul̄a i lyuwa elime? ² O'o, ko ke'en! E icigi yu unusu, to, ātsu akwakw̄a a d̄a, adama o ndolo cine t̄aa lyuwai elime n̄a mayan mo unusu? ³ Yi icina t̄a na suru ntsu tso o'woi ili i t̄a n̄a Zamawawa ana a rumbu ntsu? Ana a rumbu ntsu, tsu kuw̄a t̄a cine ayi u kuw̄ai. ⁴ Ana a rumbu† ntsu, wo o'wo

t̄a a cido tsu t̄a obolo n̄a ayi adama a na tsu kuw̄a t̄a obolo n̄a ayi. Dada'a u zuwa t̄a Zamawawa k̄ambisa wuma e ekere a tsugbain nu ucira w̄a yi. Ne d̄a waru, u zuwa ntsu fo tso o'woi wuma ko'o o ure u sa'avu.

⁵ Zamawawa kuw̄a t̄a, ātsu fo gba tsu boluloi t̄a n̄a ayi o ukw̄a. Ne d̄a gba Asul̄a aa zuwa tsu tsu k̄ambisa wuma ununa u zuwai Zamawawa k̄ambisa wuma. ⁶ Tsu reve t̄a o una t̄a ama a na tsu shi nu ujimu a akpata† n̄a Yesu adama a na unusu u lambai ucira w̄a yi atsum̄a a wuma u tsu. Asul̄a a yuwan t̄a ne adama lipu vu nusu tsu a d̄ashi o'wo agbashi o unusu wan. ⁷ Ne d̄a u ri, mantsa ma na vuma kuw̄ai biti u f̄atsa t̄a e ekere o unusu, unusu u ri nu ucira a aci a yi waru shi.

⁸ N̄a tsu kuw̄a obolo n̄a Zamawawa, tsu reve t̄a na t̄aa d̄ana wuma n̄a ayi waru. ⁹ A 'yasan t̄a Zamawawa atsum̄a a akwakw̄a, agba tsu reve t̄a u buwa a kuw̄a shi. Ukw̄a u ri nu ucira a aci a yi gogo shi. ¹⁰ Ana Zamawawa kuw̄ai, u kuw̄a t̄a u t̄a adama u lyuwa aci o unusu, agba w̄aa d̄ashi kuw̄a shi, ko ke'en. Gogo nda u t̄a n̄a wuma u sa'avu, waru wuma u sa'avu w̄a yi u to obolo n̄a Asul̄a. ¹¹ Ne d̄a waru, i tara aciyadu t̄a akwakw̄a a tyo e ili i na i ri unusu, agba i t̄a wuma obolo n̄a Asul̄a e ekere e Yesu Zamawawa.

¹² Adama o ndolo she i lyawa unusu u yuwusan tsugono a aci a du pa o uvadi wan. She i kuru ili i wuya i na i cigai i yuwan wan. ¹³ She i lyawa upasu u na atsum̄a a lipu du wo o'wo ili i mayan mo unusu wan. Amma o un̄a u ndolo, i ca Asul̄a aciyadu suru suru adama a na i t̄a t̄a ama a na a shi ukw̄a, amma avu Asul̄a a zuwa du yo o'wo wuma. I ca Asul̄a lipu du suru suru adama i yuwan ili i na i ri mejege, waru reve i t̄aw̄aa Asul̄a n̄a tsugbain. ¹⁴ Unusu u buwa a yuwan tsugono a aci a du shi. Isa'ani ȳa Asul̄a i d̄a yaa yuwusan tsugono t̄a du, agba Wil̄a shi.

Aagbashi a na aa yuwusan ili i na Asul̄a a cigai

¹⁵ Adama o ndolo, u ta dansa tsu ta lyuwa elime nu unusu faan, ana wo o'woi isa'ani ȳa Asul̄a i d̄a yaa yuwusan tsugono a aci a tsu, agba Wil̄a shi? Ko ke'en, ne d̄a shi! ¹⁶ I

reve t̄a ili i na i d̄angwai i toni suru wo o'wo t̄a zagbain d̄u. I ta gura d̄angwa unusu, za na tsu t̄awaa nu ukwa, ko i ta gura d̄angwa i toni Asula, avu yo o'wo aza a abula e ekere a yi. ¹⁷ De acapa, agbashi o unusu a da i shi. Amma n godyo t̄a Asula a na i toniyi uritosu u na i usuyi i kuru mejege. ¹⁸ Asula a bada du t̄a e ekere o ucira wu unusu, avu yo o'wo agbashi a Asula adama i yuwan ili i na i ri mejege.

¹⁹ Nyuwan t̄a adanshi ni iroci yi vadilima adama i tara ili i na maa dansa babu usan. De acapa, i lyawa t̄a aciyadu yo o'wo agbashi e ekere o unusu ni iwuya. Gogo gba i ciga i 'yuwan i d̄angwa yo o'wo agbashi e ekere a abula adama yo o'wo aza a akiza.

²⁰ De acapa, ana i shi agbashi o unusu, i shi adama e ili ya abula shi. ²¹ Nye i da i tsurai a mantsa mo ndolo a na i yuwusain iwuya? Gogo gba i ta uwwusa wono u le. Ili i ndolo ukwa u da goon u tsu t̄awaa. ²² Gogo nda Asula a bada du t̄a e ekere o ucira wu unusu, reve yo o'wo agbashi a yi. Gogo i ta yuwusan ili i na yaa tawusa na nden ma akiza, reve i koso a wuma u na woo koto shi. ²³ Atsupu o unusu† ukwa u da, amma Asula a ca tsu t̄a wuma u babu ukotu pere e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

7

Iroci ubata u lolo

¹ Ama a va, suru ndu i reve t̄a Wila wa Musa. Adama o ndolo i reve t̄a na Wila u tsu yuwan t̄a tsugono a aci a ama ele ubuwu wuma goon. ² Iroci, na ka olo, wila wu nla yi t̄a na vali va yi, na vali'i u ri wuma. Amma nu u kuwa, wila u lolo u buwa wunlu na ayi shi. ³ Agba na wo olo vali ro vali va yi ubuwu wuma, Wila u damma u ta yuwusan tsipere. Amma na vali va yi kuwa u ta faan e ekere a wila u lolo, waru u yuwan tsipere shi, ko na wo olo vali ro.

⁴ Ama a va, ne da u ri ya'a du. Wila u buwa o tsugono a aci a du shi, adama a na i kuwa t̄a o ucira wa yi ana i kuwai na Zamawawa a akpata.† Gogo gba i to obolo na za na a 'yasain atsuma a akwakwa, adama tsu yuwayin Asula aganda. ⁵ De acapa, upasu u lipu u tsu za na ri nu unusu tsu yuwan t̄a tsugono t̄a tsu. Wila u zuwa

tsu t̄a tsu ciga mayan me ili i na i ri unusu u na u yuwain tsugono t̄a lipu tsu. Waru adama o ndolo, ili i na tsu yuwain biti u tawato tsu t̄a o ukwa. ⁶ Agba Wila u buwa a yuwusan tsugono t̄a tsu shi. Tsu t̄a gashi akwakwa, waru Wila waa tsura ucira a aci a tsu shi, ko ke'en. Gogo tsu ta gura yuwaan Asula aganda o ure u sa'avu na Ruhu va yi o ronuso tsu adanga, agba a akuci o ure u Wila u na a danai shi.

Wila nu unusu

⁷ I t̄a dana a majiyan gashi n ta dansa unusu na Wila ili i t̄a i da. Ne da u ri shi! Amma Wila u da u zuwa numu n revei ili i na a tsu de unusu. Iroci, n shi n reve ili i na waa dansa she vuma ciga ili yi za ro shi wan, she na Wila u damma numu she n yuwan ne wan. ⁸ Unusu u da u tsurai ure e ekere a wila u nda, dada u zuwa numu n dana na tsushu'un icu'un icu'un. Na Wila u shi lo shi, unusu u shi a tsura ucira u nda shi. ⁹ Ko ili i shi i gala mu shi kafu n reve ili i na Wila u dammai u lobono t̄a n yuwan. Amma ana n reve niyi, n reve t̄a na n yuwain unusu waru za vu unusu da n shi, za na aa kuwa. ¹⁰ Wila u na u shi a zuwaa mu wuma, ayi da u kambisai, u zuwaa numu ukwa.

¹¹ Unusu u tsura t̄a ure u na waa pusan mu ugbozu, reve u yuwan ulinga na Wila'a adama wu una mu. ¹² Suru na ne, Wila'a a aciyayi u t̄a na akiza, ili i na waru u dammai a t̄a na akiza na mejege. ¹³ N ta dansa ili i na i ri ulobonu u ta zuwusaa mu ukwa? O'lo, ko ke'en! Unusu u da u tarai ili i na i ri ulobonu reve u yuwan ulinga na ayi adama u tawaa mu nu ukwa. Ili i nda i fara t̄a adama n reve ili i na unusu u rotsoi na amayun. Ili i na i zuwai Wila u ri lo ayi da adama u roco na unusu ili i wuya i da lon.

Mpolo adama a yuwan unusu wan

¹⁴ Tsu reve t̄a Wila ili i sa'ani i da. Wila u da waa tawusaa na addama shi, amma amu da, adama a na amu vuma da goon. Adama o ndolo, unusu u ta yuwusan tsugono a aci a va gashi amu aagbashi a yi a da. ¹⁵ N reve ili i na i zuwai maa yuwusan ili i na maa yuwusan shi. N ciga t̄a n yuwan ili i na i ri mejege na amayun, agba maa yuwusan yi shi. O una u ndolo, reve n reme a yuwusan ili i na n 'yuwain. ¹⁶ N reve t̄a na

ili i na maa yuwusan mejege ma da shi, ayi nda u roco ta n usu ta Wila u tu ulobonu. ¹⁷ Adama o ndolo amu da maa yuwusan ili i wuya i nda shi. Unusu u na u ri nden atsuma a va a da a yuwusan le. ¹⁸ Upasu u wuma u va u na u ri akuci nu unusu u lyawa mu n yuwan ili i na i ri ulobonu shi, ko ke'en. Ko na n shi n ciga n yuwan ili i sa'ani, n tsu gura shi. ¹⁹ Na n ciga n yuwan isa'ani, n tsu yuwan shi. Waru na n ri o mpolo n kudā a yuwan unusu, reve gba me eneshe amu da nda a yuwusan yi. ²⁰ Agba na maa yuwusan ili i na n cigai n yuwan shi, amu da na amayun maa yuwusan yi shi. Unusu u na u ri atsuma a va ayi da waa yuwusan yi.

²¹ Apa ili i na me enei a wuma u va, na n ciga n yuwan ili i sa'ani avu n cina aciyava a yuwusan iwuya. ²² Okolo a va a ta mazanga adama a wilā u na wu utai ubata wa Asula. ²³ Agba reve n cina ubata biti atsuma a va ili i ro a yuwusan nlangi ni ili i na okolo a va a cigai a yuwan, reve u kambato mu aagbashi o unusu u na waa yuwusan tsugono tse ili i na maa yuwusan suru. ²⁴ Adama o ndolo, okolo a va a danu shi! Zane da o utaa mu e ekere a lipu nda na aa zuwusa mu ukwa? ²⁵ N godyo ta Asula adama e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, ayi da za na wawa numu.

Nda cine n ri: o okolo a va, n ciga ta n kuru wilā wa Asula, agba upasu u lipu va u na u cigai u yuwusan unusu, wo o'woto mu ta aagbashi o unusu.

8

Lyawa Ruhu va Akiza yuwan tsugono

¹ Adama o ndolo, na adu aza e Yesu Kristi Zamawawa da, Asula ee ge'eto reve waru u kototo du shi. ² Adama a na adu aza a yi a da, Ruhu va Akiza na tsu tawaa na wuma u bada du ta yo o'wo faan e ekere o ucira wu unusu u na u tsu tawaa nu ukwa. ³ Ayi Wilā wa Musa u ri nu ucira u na waa wawa tsu shi, adama a na atsu na aciyatsu aza o unusu a da tsu danai. Amma Asula a yuwan ta ili i na Wilā waa gura yuwan ne shi. U lyungu ta Mawun ma yi a tyo o uvadi na lipu tsa tsu, ili i na i tawai ko'o ayi da lipu tsu ta nu unusu. Asula o kototo ta ucira wu unusu u na waa yuwusan tsugono a lipu

tsu, ana u ca ntsu Mawun ma yi tsa kucci adama a nusu tsu. ⁴ A yuwan ta ne adama a tsupa suru atsupu e mejege a na wilā u dammai a aci a tsu, atsu na tsoo tonu Ruhu, agba tsaa kurusu ili i na lipu cigai shi.

⁵ Na ama a lyawa ili yu unusu i na ele a cigai a yuwan, i yuwan tsugono a aci e le, a tsu yuwusan ta majiyan mo unusu kuci. Amma aza a na a lyawai Ruhu yuwain tsugono a aci e le, a tsu yuwusan ta majiyan me ili i na yaa zuwa Ruhu'u waa uwua uyo'o u le. ⁶ Ni icigi i mayan me ili i wuya ma da maa yuwusan tsugono a aci a vuma, u ta kuwa. Amma na Ruhu da a yuwusan tsugono a aci a vuma, u ta danā na wuma na asuvu nden. ⁷ Ni icigi i mayan mo unusu ma da maa yuwusan tsugono a aci a vuma, kuci da waa yuwusan nlangi na Asula. U tsu toni ili i na Asula a dammai u yuwan shi. Amayun a da, waa gura yuwan tsundolo shi. ⁸ Aza a na a lyawai she ili i na lipu le damma nle a yuwan dada aa yuwusan, aa zuwa Asula a uwua uyo'o u le shi.

⁹ Amma adu i lyawa ili yu unusu u na i cigai i lyuwa elime a yuwusan tsugono a aci a du shi. Amma Ruhu va Akiza ta pe nden atsuma a du, amayun u ta yuwusan tsugono tsa du. (Amma i cuwan za na ri na Ruhu vu Zamawawa nden atsuma a yi shi, ayi za vi Itoni da shi, ko ke'en.)

¹⁰ Lipu du ta kuwa adama o unusu. Amma na Zamawawa ri nden atsuma a du, Ruhu ta ca du wuma, adama a na Zamawawa kambato du ta aza a abula e ekere a Asula. ¹¹ Ruhu va Asula na 'yasain Yesu o ukwa ta pe nden o okolo a du. Ayi na u 'yasain Yesu o ukwa u ta ca lipu du na a kuwa wuma, e ekere a Ruhu va yi na ri pe nden atsuma a du'u.

¹² Adama o ndolo ama a va, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain nden n na Ruhu va Asula damma ntsu tsu yuwan. Tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain cine tsu cigai tsu yuwan wan, adama a na atsu na aciyatsu aza o unusu a da. ¹³ Ili i na i zuwai ayi da, ni i lyuwa elime na mayan mo unusu u na i cigai, i ta kuwa. Amma ni i lyawa Ruhu kamba du i lyawa mayan mo unusu, i ta tsura wuma wa amayun. ¹⁴ Muwun ma amayun ma Asula ele da aza a na Ruhu

va Asulā o ronuso le adanga. ¹⁵ Adama a na Ruhu na Asulā a ca ndu u kambato du agbashi a na aa uwwa wovon shi. Amma, ayi Ruhu u kambato du ta yo o'wo muwun ma Asulā, waru ayi Ruhu'u u tsu ca tsu ta ucira u na tsaa shon a tyo ubata wa Asulā reve tsu damma, "Dada! Dada tsu!" ¹⁶ Ruhu va Asulā tsu bolo ta na ruhu tsu, reve u roco amayun na atsu muwun ma Asulā n da. ¹⁷ Adama o ndolo, tsu ta tsura ili i na waa guzasa adama a ama a yi. Waru ili i na Asulā a cayi Mawun ma yi suru, Zamawawa, aza a tsu a da fo. Amma na tsaa tsura cu'un tsugbain tsa na Zamawawa tsurai, tsu ciga tsu 'yuwan tsu sowo atsumalima cine ayi fo u sowoi.

Tsugbain tsa na tsari lo a tawa

¹⁸ Na tsu cuwan na cu'un tsugbain tsa na waa ca tsu a tyo de, atsumalima a na tsoo sowuso gogo ili i da shi. ¹⁹ Ili i na Asulā a yuwain suru a ta pura mantsa gogo na Asulā oo roco a alanga e eteshe cine muwun ma yi n ri na amayun. ²⁰ Asulā a yuwaan ta ili i na u yuwain suru una. Ili i na u yuwain da a dangulai a yuwan tsundolo shi, Asulā a da a dangulai ne. ²¹ Na tsundolo suru, Asulā o fobo ta a na waa zuwa ili i na u yuwain o o'wo faan, waru tsara a shama wan, agba o to o'wo faan reve a tsura tsugbain tsu muwun ma Asulā.

²² Adama a na tsu reve ta diga o ufaru a tyo a mantsa mo gogo ili i na Asulā a yuwain ta a manga na mbala, cine ka va aatsuma tsu dana na aatsuma a mbala nu u ciga u matsan. ²³ Ko atsu aza e Itoni tsu ta a manga adama a mbala, ko na tsu ri na Ruhu va Akiza za na ayi da ufaru wu une'e wa Asulā. Atsu fo, tsu ta pura gogo urana u na Asulā aa usu tsu tsu muwun ma yi suru suru, reve u kambato lipu tsu faan suru. ²⁴ A wawa tsu ta, waru tsu ta nu uzuwu wo okolo a nda. Na tse ene ili i na tsaa pura, ayi ili i ndolo i dada uzuwu wo okolo wa amayu'un shi. Ama a tsu zuwa okolo e ili i na a tsurai de shi. ²⁵ Amma na tsu ri nu uzuwu wo okolo e ili i ro i na tsu ri na ayi ne'en shi, tsu to purosus yi na ankuri.

²⁶ Waru ayi Ruhu u tsu kamba tsu ta atsu aza a na a ri babu ucira. Tsu reve cine tsaa yuwan avasa a na a ntsayi shi. Amma

Ruhu na aciyayi tsu yuwaan ta Asulā adan-shi o una u tsu, waru u tsu pati ta Asulā o una u tsu na manga ma na ma la'ai ili i na vuma aa gura damma. ²⁷ Asulā e tse ene ta ili i na i ri pe atsuma o okolo a vuma. Waru u reve ta ili i na i ri pe atsuma a asuvu a Ruhu, adama a na ayi Ruhu'u u ta yuwusan adan-shi na Asulā o una wa ama a yi cine Asulā a cigai.

²⁸ Waru tsu reve ta Asulā a tsu zuwa ta ili suru i linga obolo adama o ulobonu e ekere a aza a na a ciga niyi. Ele da ama a na u dey, adama a na ne da u foboi u yuwan. ²⁹ Asulā e reve le ta kafu u yuwan uva, waru u dangwa le ta tsara o o'wo tsa Mawun ma yi, adama Yesu Kristi Zamawawa wo o'wo umatsun wu ufaru reve waru u tsura azawawa'a a abunda lon. ³⁰ Ana u dangwa nle, reve u de le a tawa ubata wa yi. Ana u de nle, reve u tara le aza a abula a makakan ma yi, reve waru u yuwaan le nzuwulai n tsugbain tsu yi.

Icigi ya Asulā

³¹ Cine tsa da tsaa damma adama e ili i nda suru? Na Asulā a ri obolo na atsu, babu za na aa gura lyuwa aci a tsu. ³² U putsaa na Mawun ma yi shi, amma u ca yi ta adama a tsu suru suru. Ana u ca ntsu de Yesu, to, amayun a da a na waa ca tsu ili suru. ³³ Zane da aa yuwan adan-shi a vama adama a ama a na Asulā a dangwai? Ko vuma ta, adama a na Asulā a da na aciyayi za na kambato nle mejege. ³⁴ Zane da oo kototo ama a Asulā? Ko vuma ta, adama a na Yesu Kristi Zamawawa kuwai, waru a 'yasan yi ta atsuma o ukwa, gogo waru u ta wuma o ukere usa'ani wa Asulā, u ta yuwusan ipati ubata wa Asulā adama a tsu. ³⁵ Ko ili yi lo i na yaa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa za na u ri na ayi a tyo ya'a tsu shi. Na tsu ri pe atsuma a addama, ko tsoo sowuso atsumalima, ko na ama o bongi tsu, ili i ndolo yaa kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi. Ko na tsu ri ni ili i na tsaa lyuwa shi, ko na tsu ri ni itana i na tsoo oto shi, ili i ndolo suru yaa kasa tsu in icigi yi Zamawawa shi. Ko na tsu ri atsuma e meleshe, ko na oo una tsu, ko ni ili i ndolo suru waa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi. ³⁶ Ne dada u ri cine Adan-shi a Asulā a dammai cida:

“Usana suru ama a ta dansa a to una tsu adama a wu, a ta yuwusan na atsu cine a tsu yuwan ni ikyon i na tarai a 'yawa ubata u na aa pada.” ◇

³⁷ Amma ko atsuma e ili i ndolo suru, tsu ta nu ulyuwu wa aci suru suru e ekere a za na ciga ntsu! ³⁸ N reve ta amayun a da a na babu ili i na yaa gura kasa tsu ni icigi ya yi: Ukwā waa gura kasa tsu na ayi shi, waru wuma waa gura shi. Nlingata ma Asula maa gura kasa tsu na ayi shi, ko otoni a lima. Ko ele cira va zuva† aa gura kasa tsu ni icigi ya yi shi. Ili i na yaa farasa gogo, ko ili i na yaa fara elime aa gura kasa tsu ni icigi ya yi shi. ³⁹ Ko tsu ri zuva ve eleshe, ko tsu pe zala mala, u rotso ili i ro shi, adama a na babu ili i na i ri pa atsuma o uvadi u na yaa gura kasa tsu ni icigi ya Asula i na u roco ntsu e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

9

Asula na aza a Isra'ila

¹ Amayun a da maa dansaa du. Amu za vu Zamawawa da agba epen a da mu shi. Ruhu va Akiza na asuvu a va a usu ta ili i na maa dansa amayun a da. ² Okolo a va a ta atsumolangu na mballa lon ³ adama a ama a va, aza a Isra'ila cine n ri. Ko na Asula aa yuwaan mu una reve wu kasa mu na Zamawawa adama ko aa tsura iwawi,† she n usu ni iladi Asula a yuwan ne. ⁴ Ele ama a Isra'ila a da, aza a na Asula a dangwai o o'wo muwun ma yi, u roco le ta tsugbain tsā yi, reve waru u yuwusan akucunu ne ele. U ca le ta Wilā wa Musa. U damma le ta cine aa yuwan aganda a amayun. U ca le ta nzuwulai ma yi e ekere e le. ⁵ Nkaya n le ama a gbagbain a Asula a da a shi, Zamawawa a aciyayi mawun ma tsukaya me le ma da. Ayi waru Asula a da, za na aa yuwusan tsugono tse ili i biti! Ica za va yi da babu ukotu! Ami.†

⁶ Maa dansa Asula a kudā ta a yuwan ili i na u yuwain nzuwulai na waa yuwan shi. Agba ama a Isra'ila suru da a danai ama a yi na amayun shi. ⁷ Waru muwun n tsukaya ma Ibrahim suru n da Asula a yuwayin

Ibrahim nzuwulai shi. Asula a damma ta Ibrahim, “Muwun ma Ishiyaku n da goon e de muwun n tsukaya ma wu.” ⁸ Ayi nda u to rocosu a na muwun n tsukaya ma Ibrahim suru da muwun ma amayun ma Asula shi. Muwun ma Ibrahim ma amayun ele da aza a na o o'woi muwun ma Asula adama a nzuwulai n na Asula a yuwayin Ibrahim. ◇ ⁹ Apa nzuwulai n na u yuwain: “A tyo nkoli a mantsa ma nda, n ta cina cina Saratu† matsan de ulobo.” ◇

¹⁰ Mawu'un ayi da Ishiyaku† akaya a tsu. Ana u kungwai, reve u zuwa Rikatu,† za na matsain mpishe. ¹¹⁻¹² Agba kafu u matsan reve Asula a damma yi, “Zakpara ta yuwaan zawa'a tsugbashi.” ◇ A yuwan ta ne kafu muwu'un n yuwan ili i sa'ani ko ili i wuya. Asula a yuwan ta ne adama a na za na u dangwai ayi da za na u cigai adama e ifobi ya yi, agba adama e ili i na mawu'un u yuwain da shi. ¹³ Ununa Adanshi a Asula a dammai, “N ciga ta Yakubu, agba n 'yuwan ta Isuwa.” ◇†

¹⁴ To, nye tsa damma adama e ili i nda? Asula a yuwan ta ili i na i lobonoi shi a tyo e ekere a ama biti? Ne da shi, ko ke'en!

¹⁵ Asula a damma ta Musa, “N to roco za na n dangwai biti isa'ani, waru n te ene iliyali yi za na n dangwai me ene.” ◇

¹⁶ Asula o to roco za na u dangwai biti isa'ani, agba adama e ili i na vuma'a cigai waru waa yuwusan da shi. ¹⁷ Adanshi a Asula a damma ta, Asula a damma ta mogono ma Masar, “N zuwa wu ta mogono adama a nda: N ciga ta n roco ucira u va ya'a wu, adama a yuwan adanshi a ala a va ubata biti atsuma o uvadi.” ¹⁸ Adama o ndolo ye ene, Asula o tsu roco ta ozo o ro isa'ani adama a na u cigai u yuwan ne, waru u tsu dangwa ta u zuwa ozo o ro o o'wo aza a aciyogbamu.

Isa'ani nu upan wa Asula

¹⁹ Nanza ta gura ece, “Cine Asula a tawaa tsu, nu u zuwa tsu tsu yuwan cine u cigai tsu yuwan?” ²⁰ She i damma ne wan! N'utsa n va, n te ecishe du, “Zane da yaa tarasa aciyadu a na i ri aa yuwusan mawasan na Asula? Upondo u tse ece ta

◇ 8:36 Ica 44:22. ◇ 9:8 Ufr. 21:12. ◇ 9:9 Ufr. 18:10. 33:19.

◇ 9:11-12 Ufr. 25:23. ◇ 9:13 Mal. 1:2-3. ◇ 9:15 Mta.

ma'i va yi, 'Adama a nye vu ma'a numu tsunda?' ” ²¹ Ma'i tsu ma'a ta ili i na u cigai u ma'a suru. U ta gura kene olo'o reve u ma'a matafa ma sa'ani adama a rana na a tsu linga na ayi langa goon, ili i ro waru gba shi adama a linga va ana'an na nfa'an.

²² Ne da u ri na Asula. U ciga ta u roco upan wa yi adama ama e ene ucira wa yi a aci a za na suru wu ntsayi a lungusa yi. Amma reve wo o'wo u ta yuwusan ankuri ne ele. ²³ U yuwan ta ili i nda adama u roco tsugbain tsa yi lon ana we enei iliyali ya ama, aza a na u fofoyi a ushi tsugbain tsa yi. ²⁴ Atsu da gba ama o ndolo a na Asula e deyi. U dangwa tsu ta atsuma a ama a Isra'ila, agba ayi dafa ne goon shi, waru u dangwa tsu ta fo atsuma a Atakpaci.

²⁵ Cine Asula a dammai atsuma a aatagada a Hosiya, vumavasula:

“Aza a na a ri ama a va shi,
Ele da mee de ama a va gogo.

Waru n to roco icigi

a tyo ubata wa aza a na n shi n cigai shi.” ♦

²⁶ Waru

“De ubata u na Asula a damma nle,
'Adu ama a va a da shi,'
De da Asula a wuma ee de le muwun ma yi.”

♦

²⁷ Waru apa ili i na Ishaya† vumavasula dammai adama a ama a Isra'ila:

“Ama a Isra'ila a ta abunda,
vamma wuyun wu nge'en m mala,
agba wa'a da aa wawa atsuma e le.

²⁸ Asulazuva a ta jika,

adama u ca ama o uvadi atsumalima suru suru.” ♦

²⁹ Ishaya dammisa ta:

“Asulazuva Mogono me Ili Suru Suru
ma lyawa ta ama o gundo tsu wa'a a dana
wuma.

Na ne da gba shi,

a ta lungusa tsu suru suru,

tse ilyuci yo Sodom na Gomora.” †

Aza a Isra'ila na Alabari a Sa'ani

³⁰ To, adama o ndolo nye tsaa damma adama e ili i ndolo? Ayi nda da: Atakpaci a yuwusan ukadu u na a zuwa aciyele aza a abula e ekere a Asula shi, amma Asula a da a zuwa nle aza a abula na aciyayi adama

a na a ca ta okolo ya'a yi. ³¹ Ama a Isra'ila a yuwan ta ukadu o toni Wila adama o o'woto aciyele aza a abula na Asula. Agba a gura shi. ³² Adama a nye a kudai? Adama a na a ciga ta a zuwa aciyele aza a abula e ekere e ili i na aa yuwusan, amma a zami yi nu ucawu wo okolo ubata wa Asula okolo mejege shi. Reve a kara a tadatsasa a aatali a gbain a na a ri o ure u le. ³³ Cine Asula a dammai atsuma a Adanshi a yi:

“N ta zuwa aatali atsuma a Sihiyona.*

Za na ama aa dana a tadatsasa.

U ta tsa aatali a na aa zuwa le a riyu.

Agba za na ca niyi okolo waa uwu wono shi.” ♦

10

¹ Ama a va, ili i na n la'a cigai, n ciga ta aza a Isra'ila suru a tsura iwawi. Avasa a va a da ndolo e ekere a Asula. ² N reve ta a na a cigai a yuwaan Asula aganda, agba a tsura urevu ³ wi ili i na i tsu zuwa Asula a ushi ama shi. O una u ndolo, reve a yuwan ukadu u na a zuwa aciyele o o'wo aza a abula e re le. Reve a 'yuwan o toni ure wa Asula u na u tsu kambato ama aza a abula. ⁴ Zamawawa zuwa ta Wila wo o'wo babu ucira, adama o ndolo Asula a ta usu aza a na a cayi Zamawawa okolo suru.

Ama suru a ta gura tsura iwawi

⁵ Musa dana ta cine Asula a tsu zuwa ama o o'wo aza a abula adama a na oo toni Wila. U damma ta, “Za na yuwain tsutoni ni ili i na Wila u dammai, u ta dana wuma.” ♦ ⁶ Apa nda ili i na Adanshi a Asula o ritoyi cine vuma o o'wo za va abula nu ure wu ucawu wo okolo: “She vu damma aciyawu wan, ‘Zane da aa 'yawa zuva?’ ” (Za na a dansa, “She vu damma aciyawu wan, ‘Zane da aa 'yawa zuva avu u tara Zamawawa a cipu o uvadi?’ ”)

⁷ “Waru she i damma wan, ‘Zane da waru aa cipu pe ubata wa akwakwa?’ ” (Za na a dansa, “She i damma wan, ‘Zane da aa 'yawa ubata wa akwakwa wu utu na Zamawawa?’ ”)

⁸ Apa ili i na Adanshi a Asula a dammai: “Ikaka'a i ta zuzu na avu, u ta o una wa wu

♦ 9:25 Hos. 2:23. ♦ 9:26 Hos. 1:10. ♦ 9:28 Isha. 10:22-23. ♦ 9:29 Isha. 1:9. * 9:33 Sihiyona aala o ro a da a Urishelima. ♦ 9:33 Isha. 8:14; Isha. 28:16. ♦ 10:5 N.Gn. 18:5.

no o okolo a wu.” Ayi da uritosu wu ucawu wo okolo u na tsaa dansa.

⁹ Na vu damma a alanga e eteshe, “Yesu Zagbain da,” waru na vu usu ta o okolo a wu a na Asula a 'yasan yi ta pe o ukwa, Asula a ta wawa wu. ¹⁰ Tsu usu ta no okolo a tsu, waru adama o ndolo a da Asula a kambato ntsu mejege. Avu tsu damma a alanga e eteshe tsu usu ta, waru adama o ndolo a da tsu tsurai iwawi.† ¹¹ Cine Asula a dammai atsuma a Adanshi a yi, “Agba za na ca niyi okolo suru waa uwwa wono shi.”
 ◇ ¹² Ayi nda ta yuwusan adanshi a za suru, adama a na babu ili i na i tawulai na aza a Isra'ila na Atakpaci. Zagbain ta da ri lo va koyan da. Waru u tsu zuwaa ta aza a na a yuwusan avasa e ekere a yi aba'un a abunda. ¹³ Cine Adanshi a Asula a dammai, “Na za de a ala a Zagbain suru, Asulazuva a ta wawa yi.” ◇

¹⁴ Cine ama aa ca Zagbain okolo hali a pati yi u wawa le, nna koto a uwwa ada a yi shi? Waru cine a uwwa, na za ro damma le shi? ¹⁵ Waru cine aa 'yawa a damma le, na Zagbain lyungu le shi? Adanshi a Asula a damma ta, “Ili i mazanga i da lon na aza a na aa tawusa na a alabari a sa'ani a rawa.” ◇

¹⁶ Aza a Isra'ila suru da a usuyi Alabari a Sa'ani'i shi. Iroci, Ishaya vumavasula ece ta, “Asulazuva, vuma ro usu ta de ili i na tsu dammai?” ¹⁷ Ama a uwwa ta Alabari a Sa'ani'i ana nanza damma nle ada e Yesu Zamawawa. A tsu fara ta uwwa ikaka'a, reve a usu. ¹⁸ Amma te da aza a Isra'ila? A uwwa ta de ikaka'a? Ee, a uwwa ta! Adanshi a Asula a damma ta:

“A damma ta ikaka'a a tyo ubata wa ama suru.

Waru a yuwan ta adanshi a yi bata koko'o a alanga atsuma o uvadi.” ◇

¹⁹ Amma ama a Isra'ila e reve ta ili i na waa dansa na amayun gba? Ee, e reve ta, ko a mantsa ma Musa, Asula a damma ta, “N ta zuwaa ida i ro aba'un, reve i yuwan tsushu'un

N ta zuwaa olo Atakpaci aba'un, reve yu uwwa upan.” ◇

²⁰ Ishaya yuwan ta adanshi babu wovon a na Asulazuva a damma ta,

“Aza a na a shi e izami i va shi, ele da aza a na a tsura numu.

N roco ta aciyava a tyo ubata wa aza a na a shi e ipati i na ee ene mu shi.” ◇

²¹ Waru Asula a yuwan ta adanshi adama a aza a Isra'ila,

“Urana mabula n tsu bubaruwa ta ekere a va adama n ushi ama a na a ri na asuvu ugbawu waru a 'yuwain o toni.” ◇

11

Asula a yuwaan ta aza a Isra'ila isa'ani

¹ Adama o ndolo reve me ece: Asula a 'yuwan ta ama a yi, aza a Isra'ila? Ne da shi! Amu na aciyava za va Isra'ila da. Amu maci va Ibrahim da, waru za vu ugundo wa Banyami† u da. ² Asula a dangwa ta ama a Isra'ila o o'wo ama a yi de nu ujimu, waru koto u wasan le shi. I cuwan ta ni ili i na Adanshi a Asula a dammai adama a nda? Iliya† vumavasula 'yawa ta na adanshi a aci a ama a nda reve u damma, ³ “Asulazuva, o una ta amasula a wu, waru a lungusa ta musa'a ma wu. Amu da vumavasula na buwai a nde'en, agba a ta zama o una mu fo gogo.” ◇ ⁴ Waru i cuwan ta cine Asula a usuyi? U damma, “Avu da goon vu buwai shi. N ta na ama ukpakukupa ucindere (7,000) aza a na koto a kingyowayi amali Ba'alu† shi!” ◇

⁵ Ne da fo u ri gogo. Ama a ta lo wa'a na Asula a dangulai adama e isa'ani† ya yi. ⁶ Waru nnu u dangula le, adama e isa'ani ya yi i da, agba adama e ili i ro na a yuwain da shi. Nno o to o'wo ama a Asula adama e ili i na aa yuwusan, une'e wi isa'ani ya Asula wo o'wo une'e wa amayun shi.

⁷ Ayi nda u to rocosu ama a Isra'ila wa'a da, aza a na Asula a dangwai, a tsurai ili i na aza a Isra'ila suru a ri e izami. Agba akapi e le a ta na aciyogbamu. ⁸ Cine Adanshi a Asula† a dammai:

“Asula a ca le ta okolo a tsutamu.

U rumbanato le ta adama e ene wan, waru u ula ta atsuvu e le adama a uwwa wan.

Ne da gba hali n gogo.” ◇

⁹ Waru Dawuda damma ta:

◇ 10:11 Isha. 8:14; Isha. 28:16. ◇ 10:13 Juw. 2:32. ◇ 10:15 Isha. 52:7. ◇ 10:18 Ica 19:4. ◇ 10:19 U.Wl. 32:21. ◇ 10:20 Isha. 65:1. ◇ 10:21 Isha. 65:2. ◇ 11:3 1 Ngo. 19:10; 1 Ngo. 19:14. ◇ 11:4 1 Ngo. 19:18. ◇ 11:8 U.Wl. 29:4; Isha. 29:10.

“Lyawa aḅuki e le e reme le aṭsuma a maza me le, adama a taḁaṭsa reve a ushi aṭsumalima adama e ili i na a yuwain.

¹⁰ Lyawa esu e le a rumbana adama e ene wan, zuwa le a kaḁato zaḁa vi itana yu ume u na aa cu'wan shi.” ◇

¹¹ Adama o ndolo reve me ece: Ana aza a Isra'ila a riyai, uriyu u ndolo u lungusa le ta? Ne da shi! Adama a na a yuwain unusu, daḁa iwawi i tawai ubata wa Atakpaci, ayi nda gba ayi da waa zuwa aza a Isra'ila a yuwan tsushu'un. ¹² Na Atakpaci a ushi aba'un a aḅunda adama a na aza a Isra'ila a 'yuwain a mantasa ma na Asula a shi a cigai a wawa le, reve a mantasa ma na aza a Isra'ila a tawa a ushi iwawi'i o ukosu, aba'un e le a ta la'a aḅunda.

Iwawi ya Atakpaci

¹³ Gogo n ta yuwusaan du adanshi adu Atakpaci. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya a Atakpaci, waru n ta yuwusan afalu adama o ulinga u gbain u na u ca numu n yuwan. ¹⁴ N ta zama ure u na maa zuwa aza a Isra'ila a ciga ili i na adu Atakpaci i ri na ayi, tsundolo tsa da maa tsuru n wawa ozo o ro e le. ¹⁵ Ana Asula a vadala ya aza a Isra'ila ucina, wo o'wo ta i'utsa ya Atakpaci. Adama o ndolo ana Asula aa yuwisan tsu'utsa na aza a Isra'ila, u ta gashi a kambato ta akwakwa wuma. ¹⁶ Na a ca Asula mabishi ma tsuwa, to, za va yi da mabula. Waru na a ca Asula aralu o udanga, eten o udanga'a suru za va yi da.

¹⁷ U ta gashi a saza ta eten o ro o udanga u zetun.† Adu Atakpaci i ta gashi eeten e zetun a na a kungwai aṭsuma o ogozo a na e leḅenuyi zuwa vu udanga u zetun. Gogo i ushi ta ili i sa'ani i na i shi za va aza a Isra'ila cine eeten a sa'avu o tsu sowo mini ma yi diga a aralu o udanga. ¹⁸ Adama o ndolo she i yuwaan eten a na a sazai uvaḁu wan. Cuwain, adu da yaa banasa aralu o udanga a ndede shi. Aralu a yi a da a banasa du. ¹⁹ U ta gura wo o'wo i yuwan majiyan a na a sazai ete'en, adama a zuwa du o unu u le u da. ²⁰ Amayun a da. A saza le ta adama a na a 'yuwain a usu, adu gba i buwa ta ubata'a

adama a na i usuyi. She i 'yasan avangaci wan, amma yu uwwa wovon wi ili i na yaa gura fara. ²¹ Nna Asula a saza eten o ufaru o ndolo, ne da waa gura kodo du fo.

²² Adama o ndolo ye ene ta Asula a ta ni isa'ani, waru u tu usuḁuwu lon. U tsu ca ta aza a na a lyawai itoni ya yi aṭsumalima. Ni i lyuwa elime na nden cine woo roco du isa'ani, to, u ta a ri n rocosu du isa'ani ya yi. Nna gba i yuwan ne shi, u ta saza du diga o udanga'a. ²³ Waru na aza a Isra'ila a zuwisa okolo e le ubata wa Asula, u ta kambatowisa le ubata u na a shi. U ta nu ucira u na waa yuwan ne. ²⁴ Adu Atakpaci i ta gashi eeten o udanga u zetun† u na u kungwai aṭsuma ogozo u na o kodoi, reve e leḅenu yi zuwa vu udanga u zetun u sa'ani. Ne da ili'i u ri shi! Amma a na wo o'woi aza a Isra'ila o ndolo a ta gashi eeten a na a kungwai o udanga u sa'ani, a ta gba e leḅenuwishe le o udanga'a babu usan.

Asula a tsu yuwaan ta ama suru isa'ani

²⁵ Ama a va, n ciga du ta i reve ili yu usokowu i nda, adama i reve na koto i revei ili suru shi, waru adama i 'yasan avangaci wan. Aza a Isra'ila o ro a ta na aciyogbamu, agba ili i nda i ta lyuwa elime hali she na atyo a na Asula a zuwayi Atakpaci a na a dangwai, a tawa ubata wa Yesu Zamawawa. ²⁶ Waru ne da Asula aa wawa aza a Isra'ila suru. Cine Adanshi a Asula a dammai:

“Zamawawa to uta Sihiyona,†

reve u tawa iwuya suru diga o u'wa wa Yakubu.

²⁷ N ta yuwan akucunu a nda ne ele

na n tawa nusu le.” ◇

²⁸ Aza a Isra'ila a 'yuwan ta a usu Alabari a Sa'ani'i, adama o ndolo o o'wo ta n'yuwatan ma Asula. Ayi nda wo o'wo ta ne adama u kamba du, adu na i ri Atakpaci. Agba hali n gogo aza a Isra'ila ama a da a na Asula a dangwai, waru u ciga le ta adama a nzuwulai n na u yuwayin nkaya n le Ibrahim, na Ishiyaku na Yakubu. ²⁹ Asula a tsu vadala okolo a yi a aci a ama a na u deyi ni ili i na u ca nle shi.

³⁰ De nu ufaru adu Atakpaci i 'yuwan ta o toni Asula. Amma a mantasa ma na aza a Isra'ila a 'yuwain o toni, reve Asula a

yuwaan ɗu isa'ani. ³¹ Ne ɗa waru u ri hali n gogo, aza a Isra'ila a 'yuwan ta o toni, adama o ndolo Asula a ta gura yuwaan le isa'ani cine u roco ndu isa'ani. ³² Asula a ciga ta u roco isa'ani a tyo a ama suru adama o ndolo u zuwa le ta o o'wo gashi aza a na a ri o u'wa wa ali adama a na a 'yuwain o toni.

Ica a tyo ubata wa Asula

³³ Zane ɗa aa gura rito utsuru, nu ugbozu, nu urevu u na Asula a ri na ayi?

Zane aa gura reve ili yo okolo a yi?

Zane aa gura cuɗuwa ili i na u tsu yuwan?

³⁴ Cine Adanshi a Asula a dammai, “Zane revei okolo a Asulazuva? Zane aa gura ca yi asala?”

³⁵ “Za ro ta ni ili i na woo tono Asulazuva, i na a ciga a 'yuwan u tsupa yi?” ◇

³⁶ Asula a yuwan ta ili suru.

Ayi ɗa za na tsu zuwa ili suru i lyuwa elime. Ili suru i ta lo adama a ca yi tsugbain.

Tsu 'yuwan tsu ciga tsu cuwa Asula babu ukotu! Ami.

12

Ica aciyadu e ekere a Asula

¹ Ama a va, Asula a tu ulobonu, ayi ɗa i zuwai n ri a patishi du i ca aciyadu e ekere a Asula tsa kucci, ni i ri wuma. I ca aciyadu kpara-kpara i yuwaan Asula ulinga waru i yo'onoto yi okolo. Ne ɗa wu ntsayi i yuwaan Asula aganda o okolo a du. ² She i lyuwa elime na mayan me ili i na ama o uvadi u nda aa yuwusan wan, amma, i lyawa Asula a ca du okolo a sa'avu. Ne ɗa yee reve ili i na Asula a ciga ndu i yuwan: I te reve ili'i i tu ulobonu, ili'i waru i tsu yo'onoto yi ta okolo, na cine wu ntsayi.

³ Asula o roco mu ta isa'ani, adama o ndolo n ta dansaa za suru atsuma a du: She vu tara aciyawu upasu na cine vu ri wan, amma vu yuwan majiyan ulobonu waru vu kalyuwa aciyawu cine Asula a ca nuwu ucawu wo okolo. ⁴ Tsu ta na pasu lipu abunda a lipu ta, waru pasu lipu nda suru tsu linga ta ko'o. ⁵ Ne ɗa fo, tsu ta abunda, agba za suru upasu u lipu vu Zamawawa u ɗa, waru atsu fo tsu tu uɓoluloi ubata u ta.

⁶ Asula a ca ta za suru atsuma a tsu une'e u na waa lingaa. Nu u ca tsu ucira u na tsaa yuwan alajiya e ikaka, tsu 'yuwan tsu ciga tsu yuwan yi nu ucawu wo okolo suru u na tsu ri na ayi. ⁷ Nu u ca tsu ucira u na tsaa yuwain aganda, tsu yuwain aganda. Nu u ca tsu ta ucira tsu yuwain uritosu, tsu yuwain uritosu. ⁸ Nu u ca tsu ta ucira tsu dashi ozo o ro okolo ugbamu, tsu dashi le okolo ugbamu. Na tsu ta nu une'e wu ucasu, tsu ca no okolo a ta. Na Asula a zuwa wu ta zagbain, vu kambato ugbozu vu yuwan tsugbain ulobonu. Nu u ca wu ta ucira u na vaa yuwaan ozo o ro isa'ani, vu yuwan yi na mazanga.

Nden mu ulobonu

⁹ Vu ciga ama ni icigi ya amayun. Vu 'yuwan ili i na i ri iwuya, reve vu guza ili i sa'ani. ¹⁰ I cigalai cine wu ntsayi i cigalai na za va wu. I ciga i yuwunlai tsutoni gogogo. ¹¹ She yo o'wo orogo wan, amma i yuwan ulinga ne ekere e re. I ca aciyadu kpara-kpara i yuwusaan Zagbain aganda. ¹² I lyuwa elime na mazanga adama a na i ri nu uzuwu wo okolo. Ni i ri na addama i dana na ankuri. I yuwan avasa a mantsa suru. ¹³ I ca ama a Asula ili i na a lambai. I ushi omocin aza e Itoni a 'wa du.

¹⁴ Na ama a zuwa du atsuma a atsumalima adama a na i ri aza e Itoni, she i yuwaan le unan wan. Amma i yuwaan le avasa Asula a zuwaa le aba'un. ¹⁵ I yuwan mazanga na aza a na a yuwusan mazanga, waru i shon na aza a na a ri e mesun. ¹⁶ I yuwan nden n sa'ani na aza a du suru. I yuwan tsu'utsa na ama a na a ri ili i ro shi. She i 'yasan avangaci ko i tara aciyadu i ta nu ugbozu wan.

¹⁷ Na za ro nusaan du, she i tsupa yi ni iwuya wan. I yuwan ukadu i yuwan ili i na vuma suru ri e inda u ri mejege. ¹⁸ I yuwan atyo a na yaa yuwan tsara i yuwan nden mu uyo'o na ama suru. ¹⁹ N'utsa n va, she i ciga i ca ozo o ro atsumalima a na a nusaan du wan, amma i puro Asula a ca le atsumalima nu upan wa yi. Asulazuva damma ta atsuma a Adanshi a yi, “N ta ca aza a na a nusain atsumalima. N ta tsupa le adama e ili i na a yuwain.” ◇

²⁰ Amma i yuwan ili i na Adanshi a Asulā a dammai:
 “Nā ma'yuwatan mā ḏu mā ri na ambulu, i lyuwato yi.

Nu u ri na akuli, i ca yi mini mo oso.

Ne ḏa waa uwwa wono wi ili i na u yuwaan ḏu.” ◇

²¹ She i lyawa iwuya i lyuwa aci a ḏu wan, amma i lyuwa aci e iwuya nā mayan me ili i sa'ani.

13

Iyuwan tsutoni nā ngono

¹ I yuwan tsutoni nā ngono n na maa yuwusan tsugono a aci a ḏu. Asulā a ḏa goon a ri nu ucira u na waa ca vuma tsugono, ayi ḏa u zuwa nle o o'wo ngono.

² Adama o ndolo aza a na a 'yuwain o toni wilā u gwamnati, Asulā a ḏa a 'yuwain o toni. Adama o ndolo o to ronoo aciyele oforo.

³ Aza a na aa yuwusan isa'ani, aa ḏana a uwwusa wovon wu ngono shi, amma aza a na aa yuwusan iwuya, ele ḏa aza a na aa uwwusa wovon u le. Babu ili i na yaa zuwa ḏu yu uwwa wovon u le. I yuwan ili i sa'ani, ni i yuwan tsundolo ele a ta cuwa ḏu. ⁴ Mogono aagbashi a Asulā a ḏa, waru ulinga wā yi ayi ḏa u kamba ḏu. Amma nā yaa yuwusan iwuya, reve yu uwwa wovon wā yi, adama a na u tā nu ucira u na waa ca ḏu oforo. Ana u tsu ca aza e iwuya atsumalima, ayi aagbashi a Asulā a ḏa. ⁵ Adama o ndolo i ciga i 'yuwan i yuwan tsutoni na azagbain a gwamnati, adama a na tsundolo tsa ḏa yaa yuwan avu i kanzu'wa oforo, waru adama a na ili i na yi ntsayi i yuwan ḏa ndolo. ⁶ Ayi ḏa i zuwai yaa tsupusa utafa. Ngono agbashi a Asulā a ḏa, waru a tsu ushi tā atsupu tsarā a gura yuwan ulinga u na Asulā a zuwa nle. ⁷ I tsupa le ili i na oo tonoo ḏu suru. I tsupa ko cu'un vu utafa ne ḏa suru. I ca le tsugbain waru i yuwan tsutoni ne ele suru.

I ciga ama

⁸ She i lyawa nanza toni ḏu ili i ro wan. Ili i tā i ḏa goon na ni i ciga i 'yuwan i yuwan, ayi ḏa i cigalai, adama a na vuma na cigai ama u to tonishi Wilā suru. ⁹ Wilā'a u damma tā, “She vu yuwan tsipere wan.

She vu una nanza nu ucigu wā wu wan. She vi ivā wan. She vu zuwa okolo e itana yi za ro wan.” Amma wilā u tā u tā lo za na dammai unata na aza a nda: “Vu ciga nron mu nden mā wu cine vu cigai aciyawu.” ◇

¹⁰ Nā vu ciga ama, vaa yuwaan le iwuya shi. Nā vu ri ni icigi ya ama vu to tonishi ili i na Wilā u dammai.

¹¹ Ni i ciga i 'yuwan i yuwan ili i nda adama a na i reve tā cu'un mantse ma na tsu ri. Mantse ma na u lobonoi i 'yon gogogo atsumā a nlavu a ḏa, adama a na iwawi i tsu i la'a tā zuzu nā mantse ma na tsu fara cayi okolo. ¹² U yuwan tā gashi ayin a ciga tā o koto, waru usana u ciga tā matawaa. Adama o ndolo tsu lyawai a yuwusan ili i na aa yuwusan atsumā e irumbu, reve tsu tarai itana i na tsa yuwayin uvon atsumā e ekan. ¹³ I yuwan wuma u ḏu ulobonu, cine ama a tsu yuwusan nu urana. She i yuwan iwuya a mantse mā abuki wan. She yoo o'wo ososowi wan. She i yuwan tsipere icu'un icu'un wan. She i yuwan nlangi vāni ḏu wan. She i yuwan tsushu'un no ozo o ro wan. ¹⁴ Amma i lyawa Zagbain Yesu Zamawawa rono ḏu adanga a wuma u ḏu suru suru. Reve waru i lyawa ifoḓi yu ure u na yaa tsurā ili i wuya i na i cigai.

14

She i ge'eto ama wan

¹ I ushi aza a na a kurusu Zagbain, ko na aza a na ucawu wo okolo u le u ri nu ucira shi ḏa. She i yuwan mawasan ne ele adama e ili i na a tarai u na u ri ulobonu ko ulobonu shi wan. ² Iroci, nanza tara tā unusu u ḏa shi na a lyuwa ko cu'un vi ilyalya i na a tsurāi biti. Agba za na ucawu wo okolo a yi a ri nu ucira shi, u tsu tama nama na u tsurāi suru shi. ³ Aza a na a tsu lyuwa ko cu'un vi ilyalya i ne ḏa a tsurāi, a ciga a 'yuwan o goro aza a na a 'yuwain a tama inama wan. Waru aza a na a tamusa inama shi, a ciga a 'yuwan a tara gashi aza a na a lyuwusa ilyalya a yuwan tā unusu wan, adama a na Asulā a usu tā vuma ndolo. ⁴ U ri ulobonu i yuwaan aagbashi a vuma ro uge'etosu shi. Zavu'wa vā yi ḏa aa gura damma ko u ta yuwusan ulinga u

sa'ani ko waa yuwusan ulinga u sa'ani shi. Ucirā wu Zagbain u ta kamba aagbashi a yi a yuwan ili i na wu ntsayi u yuwan.

⁵ Aza e Itoni o ro a tara ta urana u ro u la'a ta urana u ro akiza, ozo o ro gba a tara ta urana suru unata u da a ri. I yuwan majiyan me ili i na yi ntsayi na aciyadu.

⁶ Aza a na a tarasa a na urana u ro u la'a ta urana u ro, a tsu yuwan ta ne adama a na a ciga ta a ca Zagbain tsugbain. Ne da waru aza a na a lyuwusa ilyalya icu'un icu'un a ri. O tsu godyoo ta Asula kafu a lyuwa, tsundolo tsa da aa ca Zagbain tsugbain. Aza a na waru a 'yuwain a lyuwa ili suru a tsu ciga ta a ca Zagbain tsugbain reve waru o godyoo Asula.

⁷ Adama a aciyatsu a da tsu ri wuma goon shi, waru tsu kuwa adama a aciyatsu goon shi. ⁸ Na tsu ri wuma, adama a Zagbain a da tsu ri wuma, waru na tsu kuwa, adama a Zagbain a da tsu kuwa. Adama o ndolo, na tsu ri wuma ko tsu kuwa e ekere a Zagbain a da tsu ri.

⁹ Ili i na i zuwai Zamawawa kuwai reve waru u 'yon u kamba wuma ayi da adama wo o'wo Zagbain a aci a aza a na a ri wuma na aza a na a ri ukwa. ¹⁰ Adama o ndolo nye i zuwai yee ge'etosu aza a na a ri oo tono Zagbain? Waru nye i zuwai yoo ronuso aza a du aza e Itoni e ida? Urana u ta lo a tawa a na Asula ee ge'eto tsu suru. ¹¹ Asula a damma ta atsuma a Adanshi a yi,

“N kucina ta na wuma u va,
ama suru a ta kingyo a makakan ma va.

A alanga e eteshe a da ama suru
a damma a na amu da Asula.” ◇

¹² Ama suru a ta cuduwa ili i na a yuwain a makakan ma Asula, ni ili i na i zuwai a yuwain ne.

She i zuwa ama a riya wan

¹³ Tsu ciga tsu 'yuwan tsu lyawa e ge'etosulei. O unā u ndolo, i dammulai u ri ulobonu i zuwa ama a tadatsa avu a riya atsuma o unusu shi. ¹⁴ Amu n tu uolu na Yesu Zagbain, adama o ndolo n reve ta ilyalya suru a tu ulobonu u na a gura lyuwa le. Na vuma tara ili i ro i ri ulobonu shi, to, ili i ndolo unusu u da e ekere a yi.

¹⁵ Voo rocosu icigi shi na vu lyuwa ilyalya

i na yaa zuwa za vi Itoni ro riya. She vu lyawa ilyalya i na vaa lyuwusa u lungusa vuma na Zamawawa kuwai adama a yi wan! ¹⁶ She vu lyawa ili i na vu tarai u ri mejege ma da u kamba ili i na ama o ro a tarai ili yi idaba wan. ¹⁷ Na vuma ro yuwan adanshi adama o tsugono tsa Asula waa yuwusan adanshi adama a wila o unā wa alya e ilyalya no oso shi, amma gba u tsu yuwan ta adanshi adama a abula, na asuvu nden, na mazanga ma na Ruhu va Akiza a casu. ¹⁸ Ni i yuwaan Zamawawa aganda o ure u nda, i tsu zuwa ta Asula a uwwa uyo'o waru ama a ta usu du fo.

¹⁹ Adama o ndolo, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwan atyo a na tsaa yuwan tsu yuwan ili i na i tsu tawa na nden ma asuvu, waru ni ili i na i tsu kambulai e isawan ugbamu.

²⁰ She i lungusa ulinga wa Asula adama e ili i na yaa lyuwusa wan. I ta gura lyuwa ilyalya suru, amma unusu u da vu zuwa nanza yuwan unusu adama e ili i na vaa lyuwusa. ²¹ She i tama inama, ko i sowo mara, ko i yuwan ili i ro wan, na wo o'wo i yuwan tsundolo u ta zuwa aza e Itoni o ro a riya.

²² Atsuma e ili i na vaa yuwusan avu da na Asula a wu. Ama a tsu yuwan ta mazanga ne e reve ili i na a yuwusan mejege ma da, babu malala adama a yi.

²³ Amma na a ri a malala atsuma e ili i na aa lyuwusa, Asula o kototo le ta na a lyuwa yi, adama a na e reve ta mejege ma da shi. Ni i yuwan ili i na i revei mejege ma da shi, i ta yuwusan unusu.

15

Vu yuwan ili i na vaa uwwa uyo'o goon wan

¹ Atsu na tsu ri nu ucawu wo okolo o ucira, tsu yuwain ankuri na aza e Itoni yi Zagbain aza a na ucawu wo okolo e le a ri nu ucira shi. She tsu cigai tsu zuwa aciyatsu na tsaa uwwai uyo'o goon wan.

² Tsu yuwain ili i na yaa zuwa le a uwwa uyo'o, reve waru tsu yuwain ili i na yaa kamba le. ³ Ko Zamawawa yuwan adama u zuwa aciyayi wu uwwa uyo'o shi. Amma cine Adanshi a Asula a dammai, “Ama a na e isulusa wu amu da fo e isulusa.” ◇ ⁴ Ili i

na a ɗanai suru aɗsuma a Adanshi a Asula a ɗana le ta adama o rito tsu. Adanshi a Asula a ca tsu ta makaɓa ma asuvu, reve waru u ca tsu okolo ugbamu, adama tsu ɗana nu uzuwu wo okolo.

⁵ Asula a ɗa za na tsu zuwa tsu tsu kaɓa asuvu, reve waru u ca tsu okolo ugbamu. N ta yuwusan avasa Asula a kamba du adama i yuwan nden n sa'ani na ama, aɗsuma e itoni yi Zamawawa. ⁶ Ne ɗa suru ndu yoo boluloi dyo du i yuwaan Asula ica reve waru i casu yi tsugbain, za na ayi ɗa Dada va Yesu Kristi Zagbain tsu.

Alabari a Sa'ani adama a aza a Isra'ila na Atakpaci

⁷ Zamawawa usu du ta, adama o ndolo adu fo i usulai. Ne ɗa Asula aa tsura tsugbain. ⁸ N damma du ta Zamawawa yuwan ta aganda a tyo e ekere a aza a Isra'ila adama u roco nzuwulai ma abunda n na Asula a yuwayin nkaya n le amayun a ɗa. ⁹ Waru u tawa ta tsara Atakpaci a ca Asula ica adama e isa'ani i na u roco nle. Ununa Adanshi a Asula a dammai:

“N ta cuwa wu e memere ma Atakpaci. N ta cana ica a tyo a aala a wu.” ◇

¹⁰ Adanshi a Asula a dammisa ta: “Zanganai, adu Atakpaci, obolo na ama a yi, aza a Isra'ila.” ◇

¹¹ Waru Adanshi a Asula a damma ta: “Cuwai Asulazuwa, suru ndu Atakpaci. Cuwa niyi, ama o uvadi suru.” ◇

¹² Reve vumavasula Ishaya damma, “Nanza o u'wa u Mogono Dawuda† u ta tawa, u ta yuwan tsugono a aci a Atakpaci, waru a ta zuwa okolo e le e ekere a yi.” ◇

¹³ N ta yuwusan avasa a tyo a Asula, za na tsu ca uzuwu wo okolo, u shiton du na mazanga ma amayun na asuvu nden, a mantsa ma na i cayi okolo a du e ekere a yi. Ne ɗa uzuwu wo okolo a du waa lyuwa elime o ucira u Ruhu va Akiza.

Bulu yuwan ta adanshi adama o ulinga wa yi

¹⁴ Ama a va, n reve ta i ta tapu ni isa'ani. N reve ta waru i ta nu urevu u na wu ntsayi i ɗana na ayi, waru n reve ta i tsu gura ta ritoloi. ¹⁵ Amma n ɗanaa du ta a alanga

eteshe adama e ili i na n ciga ndu i cuwan. N yuwan ta ne adama a na Asula a yuwaan mu ta isa'ani, ¹⁶ waru u ca mu ta ulinga u na moo o'wo aagbashi e Yesu Zamawawa a tyo ubata wa Atakpaci. N ta yuwusaan Asula tsugbashi ana mo ritosu Alabari a Sa'ani a yi. N ɗana ta ana ganu† adama Atakpaci o o'wo kucci na Asula aa ushi, kucci na Ruhu va Akiza kambatoi akiza.

¹⁷ Adama o ndolo, n ta yuwusan mazanga adama e ili i na n yuwain adama a Asula aɗsuma e Yesu Zamawawa. ¹⁸ Maa yuwan adanshi adama e ili i ro shi, she ili i na Zamawawa yuwain e ekere a va, ana n zuwai Atakpaci a yuwan tsutoni na Asula. A yuwan ta tsutoni na ayi adama e ili i na n dammai ni ili i na n yuwain. ¹⁹ Waru o toni ta Asula adama o ucira wa abajini o ulinga wa asalama† u na e enei, na waru adama o ucira u Ruhu va Akiza. N yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani aɗsuma a Urishelima hali a tyo alanga a Iliriku, adama o ndolo n koto ta de alajiya ubata suru. ²⁰ N ciga ta n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani kuci ubata u na ama o ro koto a uwwai adama a Zamawawa shi, adama a na n ciga n yuwusan ulinga o ulinga u na nanza farai shi. ²¹ U ta cine Adanshi a Asula a dammai:

“Aza a na koto a damma nle adama a yi shi e te ene, waru aza a na koto a uwwai adama a yi shi, a ta tsura urevu.” ◇

Bulu ciga ta u bura Roma

²² Ulinga u nda u ɗa u shi u putsusaa numu a tawa ya'a du me ene du. ²³ Gogo gba n koto ta ulinga u na maa yuwusan bata nda. N shi ta n ciga n 'yawa ubata u du nu ujimu. ²⁴ N te ifobi n 'yawa Asibaniya, na maa kara, n ta batsa Roma.† N reve ta n ta uwwa uyo'o na m batsa me ene du, reve i kamba mu n reme ure. ²⁵ Amma kafu me ene du, n ciga n 'yuwan n 'yawa ne'en Urishelima tsara n tara une'e a tyo aza e Itoni a na a ri de. ²⁶ A'isa a aza e Itoni a na a ri Makidoniya na Akataya a ca ta ikebe faan adama a kamba alambi a na a ri pe aɗsuma a aza e Itoni a Urishelima. ²⁷ A uwwa ta uyo'o u na aa yuwaan le ne,

◇ 15:9 Ica 18:49. ◇ 15:10 U.Wl. 32:43. ◇ 15:11 Ica 117:1. ◇ 15:12 Isha. 11:1. ◇ 15:21 Isha. 52:15.

adama a na une'e'e wo o'wo ta she damma atsupu o utan. O ufaru, Atakpaci a ushi ta isa'ani e ekere a Asula adama a aba'un atsuma a ruhu e ekere a aza a Isra'ila. Dada gba e enei u lobono ta a kamba le ni ili i na a ri na ayi. ²⁸ Na n koto a casu ikebe i nda, n ta kalyuwa du, reve n kara a tyo Asibaniya. ²⁹ N reve ta na n rawa ubata u du, Zamawawa ta ca mu abajini aba'un adama a du.

³⁰ Ama a va, n ta patishi du ankuri atsuma a ala e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, i bolo ekere na amu atsuma o ulinga a yuwusan avasa a tyo ubata wa Asula adama a va. I yuwan ili i nda adama e icigi i na i ri na ayi a tyo e ekere a va na Ruhu va Akiza ca ndu. ³¹ I yuwan avasa adama a ama a na a ri e ida ya Yahuda aza a na koto a ushiyi Yesu Zamawawa shi, tsara a uwwato mu usan wan. Waru i yuwan avasa adama a aza e Itoni atsuma a Urishelima a yuwan mazanga ni ili i na n yuwain adama n kamba le. ³² Na Asula a usu, n ta tawa ya'a du na mazanga, waru ukalyuwusa u va a tyo ya'a du u ta zuwa mu mu uwwa uyo'o reve n tsura wivuwun. ³³ Gogo lyawa Asula, za na tsu ca asuvu nden, u dana obolo na adu suru. Ami.

16

Bulu casa ta n'utsa ma yi

¹ N ta ni ili i sa'ani i na maa damma adama a Fibi, ka na a yuwusan aganda atsuma a aa'isa a aza e Itoni a Kankiriya. ² N ta patishi du ankuri i ushi yi atsuma a Zagbain o ure u sa'ani u na ama a Asula aa tsu yuwan. I kamba yi atsuma o ure u na yaa gura suru, adama a na u kamba mu ta na ama a abunda fo.

³ I casa Birisika na Akila, \diamond aza a na a yuwain ulinga obolo na amu atsuma a tsugbashi tsu Yesu Zamawawa. ⁴ A usu ta a kuwa adama a kamba mu. N godyoo le ta lon, waru amu a nde'en shi a'isa a aza e Itoni a Atakpaci suru o godyoo le ta. ⁵ Waru, i casa mu aa'isa a aza e Itoni a na o tsu bolotosu atsuma o u'wa u le.

Waru i casa mu i'utsa ya amayun i va Abayinitu. Ayi da vuma na fara o'woi za vi Itoni e ida ya Asiya.

\diamond 16:3 Ajy. 18:2.

⁶ I casa mu Meri, za na yuwaan du ulinga wa abula lon.

⁷ I casa mu ama a va, Andranika na Juniya, aza a na a dana atsuma o u'wa wa ali obolo na amu. O o'wo ta aza e Itoni kafu amu, waru ajiya a ta casu le tsugbain.

⁸ I casa mu Amfiliya, ayi i'utsa ya amayun i va i da atsuma e itoni yi Zagbain.

⁹ I casa mu Uribanu, za na yuwayin Zamawawa aganda obolo na atsu.

I casa mu i'utsa ya amayun i va Isitaki.

¹⁰ I casa mu Abali, za na rocoi amayun a da u toniyi Zamawawa.

I casa mu Aristobulu na ama o u'wa a yi.

¹¹ I casa mu Hiruduyan, moron ma va.

Waru i casa mu Nakisu na aza a na a ri atsuma o u'wa wa yi, aza a na a ri aza e Itoni yi Zagbain.

¹² I casa mu Tarafina na Tarafusa, amaci a na a yuwain ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

I casa mu nawayi va amayun va Barisisa, ka ro na yuwain ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

¹³ I casa mu Rufo, za na ri aagbashi a sa'ani adama a Zagbain. Waru i casa mma va yi, za na o'woi gashi mma va.

¹⁴ I casa mu Asinkirita, na Filiguna, na Hamisa, na Batureoba, na Hema, obolo na aza e Itoni a na a ri obolo ne ele.

¹⁵ I casa mu Fililugu, na Juliya, na Niriyu, na mawun ma anawu mo usheli ma yi, na Ulumfa, obolo na ama a Asula a na a ri obolo ne ele.

¹⁶ I calalai ni icigi yi Zamawawa.

A'isa a aza e Itoni a Zamawawa suru a ta casa du.

Morono ma atsuvo mo ukosu

¹⁷ Ama a va, i kambuwa ugbozu u du ulobonu adama a aza a na aa tawa nu une'esun nu u'yasasan wa asuvu e ekere o ucawu wo okolo wa ama, reve o rito ili i ro ko'o ni ili i na i tsurai. I suma le! ¹⁸ Aza a na a yuwusan ne a yuwusaan Zamawawa Zagbain tsu aganda shi, amma a ta yuwusan ili i na aa uwwaa aciyele uyo'o. A tsu yuwusan ta ica ye pere, reve a luma ama a na e revei cu'un morono ma adanshi me iwuya ma nda shi. ¹⁹ Aza e Itoni suru a

uwwa ta a na yaa yuwusan tsutoni e ekere a Zagbain, adama o ndolo n ta yuwusan mazanga adama a du. Amma n ciga du ta i kambuwa ugbozu atsuma e ili i na i ri ili i sa'ani, amma gba i suma iwuya.

²⁰ Asula a na gba a tsu tawa na asuvu nden, aa jima shi u ta minjira Male reve u ca du ucira a aci a yi.

N ta yuwusan avasa isa'ani ya Yesu Zagbain tsu danu obolo na adu.

²¹ Timoti za na a yuwusan ulinga obolo na amu, u ta lyungusaa du ni icasu ya yi. Waru ama a va fo, Lusiya, na Yason, na Susibatara a ta casasa du.

²² Amu da Tatiyu, n ta danasa ili i na Bulu dammai n dana. Amu fo n ta casasa du atsuma a Zagbain.

²³ Gayu ta casasa du. U ushi mu ta obolo na aa'isa a aza e Itoni suru atsuma o u'wa wa yi.

Arasata, za vu uzuwa wi ikebe a lyuci gbain, ni i'utsa i tsu Kawata a ta casasa du fo.

²⁴ N ta yuwusan avasa Zagbain tsu Yesu Zamawawa u roco du isa'ani suru. Ami.*

Avasa e ica

²⁵ Tsu cayi Asula tsugbain! U tsu zuwa du ta yi isawan nu ucira atsuma o ucawu wo okolo a du, cine Alabari a Sa'ani a dammai. Ikaka i da adama e Yesu Zamawawa ni ifobi i na u sokoi nu ujimu. ²⁶ Amma gogo idana ya amasula a zuwa le ta e reve amayun a alanga e eteshe. Waru Asula, a na a tsu kuwa shi, a zuwa ta uvadi mabula e reve amayun a nda, tsara a usu waru aa yuwan tsutoni na ayi. ²⁷ Lyawa Asula, za na ayi da goon u ri nu ugbozu, u ushi tsugbain o ure wa Yesu Zamawawa babu ukotu. Ami.

* **16:24** Akuci a atagada o ro a ri nu uguzu u nda shi.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Aza a Korinti

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

Bulu ɗana ta mepepelime ma nda na mepepelime mo ro a tyo aza e Itoni o ro atsuma a Korinti. Korinti abajini a lyuci a ɗa zuzu na nge'en m mala. Ama bata bata a ɗana ta de na nden. Lyuci'i u ɗana ta na ala a vama adama a mayan me iwuya ko ili yi idaba pe. Iroci yi ili i na a dansa ayi ɗa aa'isa a amali a Afurodata, ubata u na a zuwai ashakala ukpakukupa (1,000) adama o ulinga wa aza a na aa yuwusaan ure we epen aganda. Bulu 'yawawu ta de reve u linga adama u tsura ikebe yi ili i na waa ɗana a lyuwusa waru o ritosu ama adama e Yesu. Aza e Itoni na abunda alambi a ɗa a ɗana a mantsa mo ndolo, amma ama o ro gba shi a shi ta nu ucira.

Atsuma e mepepelime ma nda, Bulu rito ta aza e Itoni cine a yuwan nden n le ubata u na ama a abunda a ri a yuwusan ili yi idaba. U damma ta aza e Itoni a yuwan nden ma ankuri na akapi a ama a na a buwai, she a ɗana wukasu wan. U rito ta ama she a yuwan tsipere wan ko iwuya i ro wan. U cuɗuwa ta cine wu ntsayi lolo ɗana. E mepepelime ma nda Bulu damma ta cine icigi i ri nu ucira lon. U roco ta cine waru wu ntsayi a yuwan aganda. O ukosu, u cuɗuwa ta ulyuwu wa aci e Yesu na a 'yasa'in diga o ukwa, ne ɗa fo aza e Itoni a yi suru aa ɗana nu ulyuwu wa aci.

Ulyuwu wa aci e ekere o ukwa u tawaa ta nu ucira e ekere aza e Itoni. Icigi yi ili yu uvadi abajini e ili i wuya i ɗa. Aatagada a nda a damma tsu ta ulyuwu wa aci e Yesu Zamawawa e ekere o ukwa a la'a ta icigi yi ili yu uvadi, ne ɗa za vi Itoni a gura suma ili yu uvadi reve u kuru Zamawawa ulobonu.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa a Bulu (1:1-9)
2. Ipati adama o ubolu wa aci (1:10-4:21)
3. Addama atsuma a tsu'utsa (5:1-7:40)
4. Tsutoni na Asula o una wa amali (8:1-11:1)

5. Uritosu cine a yuwan aganda na wuma wa aa'isa (11:2-14:40)
6. Ulyuwu wa aci a Kristi Zamawawa a aci o ukwa (15:1-58)
7. Sadaka adama a alambi (16:1-4)
8. Ifofi yi mmalu ma Bulu (16:5-12)
9. Majiyan ma Bulu ni icasu ya yi (16:13-24)

Ucuɗuwu

¹ Amu Bulu ɗa n ɗanaa ndu aa'isa a aza e Itoni atsuma a Korinti mepepelime ma nda. N ta lyungusaa du ni icasu. I'utsa i tsu Satsani fo u ta lyungusaa du ni icasu. Asula e de mu ta amu Bulu, mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa, adama a na ne ɗa u cigai. ² Asula e de du ta yo o'wo ama a akiza a yi. U kambato du ta na akiza e ekere e Yesu Zamawawa. U yuwaan ta ne fo aza a na a yuwaan niyi aganda atsuma a Zagbain Yesu Zamawawa bata koko'o. Zamawawa ɗa Zagbain tsu na akapi ama fo.

³ Lyawa Asula Dada tsu obolo na Zagbain Yesu Zamawawa a ca du isa'ani na asuvu nden.

Bulu godyoo ta Asula

⁴ N tsu godyoo ta Asula kuci adama e ne'e na u ca ndu, gogo a na yo o'woi aza e Yesu Zamawawa. ⁵ E re suru yo o'wo ta aza o utsuru, atsuma a adanshi nu urevu suru adama a na yo o'wo ta ili i ta na ayi. ⁶ Ayi nda u roco ta ili i na n damma ndu adama a yi amayun a ɗa. ⁷ Adama o ndolo, i ushi ta ne'e suru na Ruhu va Asula aa casu, adu a pura ukambu wu Zagbain Yesu Zamawawa. ⁸ U ta bana du nu ucira hali o ukosu adama Asula o goro du atsuma e ili i ro o urana u na waa tawisa waru wan. ⁹ Amayun a ɗa Asula a ta yuwaan du ne, adama a na u tsu yuwan ta ili i na u dammai, u dangwa du ta yo o'wo ili i ta na Mawun ma yi, Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

Ama e ne'eshen ta re re

¹⁰ Ama a va, n ta patishi du, adama o tsugono tsu Zagbain tsu Yesu Zamawawa, na suru ndu i usulai. She yi kasa wan, amma i boluloi aciyadu ubata u ta adama i ɗana no okolo a ta na majiyan ma ta. ¹¹ Ama a va, ama o ro aza a na a ri de nden o

u'wa wā Kuluwi* a damma mu tā a na i tā a mawasan vāni dū. ¹² A damma tā vuma suru ta yuwusan adanshi a yi ko'ō. Vuma ro damma, “N te itoni ya Bulu.” Za ro a dansa “N te itoni ya Apolo.” Za ro waru a dansa, “N te itoni ya Bituru.” Za ro gba a dansa, “N te itoni yi Zamawawa.”

¹³ A ta gura ne'eshen Zamawawa za na ri vuma tā koko'ō? O'ō! Bulu kuwā tā adama a dū a akpata?† O'ō! A rumbu dū tā tsarā yoo o'wo otoni a Bulu? O'ō! ¹⁴ N godyo tā Asulā a na n rumbuyi ko vuma tā atsuma a dū shi, she Kirisibu nā Gayu. ¹⁵ Gogo babu vuma na aa damma a rumbu yi tā atsuma a ala a vā. ¹⁶ (Kai, n cuwan tā gogo! N rumbu tā Istifana nā ka vā yi nā muwun mā yi, waru maa gura cuwan ko n rumbu tā nanza shi.) ¹⁷ Zamawawa† lyungu mu n rumbu ama shi. U lyungu mu tā n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani. Nā n damma Alabari a Sa'ani'i, she n yuwan nu ugbozu wa ama wan, adama a na n ciga ucira wu ukwā wu Zamawawa zuva va akpata wo o'wo pere shi.

Zamawawa da ucira nu ugbozu wā Asulā

¹⁸ Na ama a na a ri o ure wu ukwā a uwwa ikaka adama o ukwā wu Zamawawa, u tso o'wo le tā gashi tsulo. Nā atsu na Asulā a wawusa tsu uwwa yi, ucira wā Asulā u da. ¹⁹ A dana tā atsuma a Adanshi a Asulā:

“N tā lungusa ugbozu wa aza a na a tarai aciyele a tā nu ugbozu.

N te geshe urevu wā aza o urevu.”◇

²⁰ Nye i da i ri ulobonu atsuma o uvadi wā aza o urevu wa adanshi, nā munlu n wila, na aza a ndammulai? Asulā a zuwa le tā suru o o'wo olo waru u roco tā ugbozu u le u ri nā aḅulā shi. ²¹ Asulā za na ri nu ugbozu o foḅo tā ama o uvadi u nda aḅ tsurā yi shi, no o toni ugbozu u le. O unā u ndolo, u dangwa tā u wawa aza a na a ushiyi ikaka i na tsu yuwain alajiya, ikaka i na yo o'woi gashi tsulo. ²² Aza a Isra'ila a ciga tā ee ene ili ya asalama tsarā u roco a na Asulā a ri o ulinga. Atakpaci a ciga tā a tsurā ugbozu. ²³ Adama o ndolo, ana

tsu yuwain alajiya a na Zamawawa kuwā tā a akpata,† aza a Isra'ila a tara yi tā gashi unusu, aḅu Atakpaci a damma ili i tsulo tsa da. ²⁴ Amma ikaka'a a tyo e ekere a aza a na Asulā a dangwai, aza a Isra'ila obolo na Atakpaci, aḅi da nda: Zamawawa, aḅi da ucira wā Asulā waru aḅi da ugbozu wā Asulā. ²⁵ Ko nā Asulā a yuwan gashi u tu ulo, u la'a tā vadilimā ugbozu, ko nā wo o'wo gashi babu ucira, u la'a tā vadilimā ucira.

²⁶ Ama a vā, cuwain cine i danai ana Asulā a dangwa ndu. Ama o uvadi u nda a jijan gashi wa'a da atsuma a dū a ri nu ugbozu. Ama wa'a da a danai azagbain a lyuci atsuma a dū. Waru wa'a da utai atsuma a dū o u'wa u tsugono. ²⁷ Amma, Asulā a dangwa tā ili i na ama a tarai tsulo tsa da tsarā u zuwa aza a na a tarai aciyele aza o ugbozu a uwwa wono. Waru u dangwa tā aza a na a ri nu ucira shi, tsarā u ca aza o ucira wono. ²⁸ U dangwa tā ili i na ama o uvadi a tarai ili shi, ko babu aḅulā, ko babu ili i ro ko ke'en, aḅu u linga ne ele adama ili i na ama a tarai ili ya aḅulā yo o'wo babu aḅulā. ²⁹ U yuwan tā ne tsarā vuma ro yuwan uvadu a makakan mā yi wan. ³⁰ Asulā a da za na zuwa ndu yo o'wo ubolu nā Yesu Zamawawa. U kambato tā Zamawawa na aciyayi wo o'wo ugbozu adama a tsu. Adama a yi a da Asulā a usu ntsu. U kambato tsu tā aza a akiza, waru u ca tā aciyayi tsarā wu utaa tsu ubata wu unusu. ³¹ Adanshi a Asulā a damma tā, “Vuma na cigai yuwan uvadu, u yuwan goon atsuma e ili i na Zagbain yuwain.”

2

Adanshi adama a Zamawawa nu ukwā wā yi

¹ Ama a vā, ana n tawā n damma ndu ikaka ya Asulā, n yuwaan dū adanshi nu uguru wa adanshi ko n roco n tā nu ugbozu shi. ² Adama a na a mantse ma na n danai obolo nā adu, n zuwa tā aciyava mi icina ili i na i buwai suru, she Yesu Zamawawa goon nu ukwā wā yi a akpata.† ³ Ana n tawai ubata u dū, lipu vā dana nu ucira shi, waru n dana tā e meje'en adama o wovon.

* **1:11** Kuluwi ka da, waru o utā yi a alanga e eteshe ko ama'a aza a yi a da ko aza a yi a da shi, waru ko agbashi a da ko ama a na a ri pe nā nden atsuma o u'wa wā yi u da shi. ◇ **1:19** Isha. 29:14.

⁴ Waru ana n danai o uritosu na alajiya n yuwan ta adanshi hawun. N yuwan ugbozu ko adanshi o morono mo ugbozu shi. N lyawa ta Ruhu va Asula roco ucira wa yi. ⁵ N yuwan ta ne tsara i ca okolo adama o ucira wa Asula, agba adama o ugbozu wu vadilima shi.

Ugbozu wa Asula

⁶ Na n ri obolo na aza a na a gbamai de atsuma e Itoni, n tsu yuwan ta adanshi nu ugbozu. Amma cu'un vu ugbozu vu uvadi u da shi, waru cu'un vu ugbozu na azagbain o uvadi a cigai da shi. Ele da aza a na ucira u le woo o'wo babu abula. ⁷ Amma n ta yuwusan adanshi o usokowu wu ugbozu wa Asula, za na u lyawai usokowu hali a tyo gogo. Kafu u yuwan uvadi, Asula o fobo ta ugbozu u nda tsara u tawaa tsu na tsugbain. ⁸ Atsuma a azagbain o uvadi a nda babu za na tsurai urevu u ndolo. Na a shi e reve, a shi a vara Zagbain na ri na tsugbain a akpata shi. ⁹ Amma Adanshi a Asula a damma ta:

“Ili i na Asula o foboyi aza a na a ciga niyi u la'a ta ili i na ee eneshe ne esu e le, waru u la'a ta ili i na a uwwai na atsuvu e le.

Koto nanza jiyani ili i ndolo o okolo a yi shi!”

¹⁰ Amma tsu reve ta ili i ndolo suru adama a na Ruhu va Asula roco ntsu de ili'i suru. U reve ta ili suru, hali ni ili yu usokowu i na i ri a majiyan ma Asula.

¹¹ Avu da goon vu revei ili i na i ri pe atsuma o okolo a wu, waru Ruhu va Asula da goon revei ili i na i ri pe atsuma o okolo a Asula. ¹² Amma Asula a ca tsu ta Ruhu va yi. Ayi da i zuwai tsu ri na majiyan ma ta na aza o uvadi a nda shi. Ayi da i zuwai waru tsu revei fo ili i na Asula a ca ntsu faan. ¹³ Ana tsu damma ndu ili i ndolo, tsu yuwan ulinga ni idanshi yu ugbozu wu vadilima shi. Tsu yuwan ta adanshi a na Ruhu damma ntsu tsu damma ana tsu cuduwai amayun a nda a tyo aza a na a ri na Ruhu. ¹⁴ Ayi da i zuwai she vuma na ri na Ruhu va Asula goon da aa gura reve aba'un a Ruhu. Vuma na ri na Ruhu va Asula shi, u tsu jiyani ta gashi aba'u'un tsulo tsa da. ¹⁵ Vuma na ri na Ruhu suru u ta gura

petelyuwe ili i nda, amma babu vuma na aa gura petelyuwe vuma'a.

¹⁶ Adanshi a Asula a damma ta: “Zane da gura revei majiyan ma Asulazuva?

Zane da aa gura ca yi asala?” ◇

Amma tsu gura ta reve ili i nda, adama a na tsu ta no okolo a Zamawawa.

3

Agbashi a Asula

¹ Ama a va, ana n danai obolo na adu n yuwaan du adanshi cine maa yuwaan aza a na a gbamai de atsuma e Itoni shi. N yuwaan du ta adanshi gashi adu aza a na a ri pe atsuma o uvadi da ko gashi adu nrebu n da atsuma a Zamawawa. ² N lyuwato du tsuwa shi, adama a na i buwai a apasa maani. Ko gogo koto i rawa i lyuwa tsuwa shi, adama a na hali n gogo i buwa ta a yuwusan nden n du gashi aza a na a ri pe atsuma o uvadi. ³ I ta tsushu'un vani du waru i ta mawasan vani du. Ayi ili i nda i roco ta a na i buwai atsuma o uvadi, waru i buwa ta o tonon re va yi. ⁴ Za ro a dansa, “N te itoni ya Bulu.” Za ro waru a dansa, “N te itoni ya Apolo.” Ana yaa dansa cu'un ndolo, i rotso ta ama o uvadi.

⁵ To, Apolo gba ili i ro i da? O'o! Bulu waru gba ili i ro i da? O'o! Atsu agbashi a Asula a da goon, aza a na aa kambusa du i usu. Za suru atsuma a tsu u ta yuwusan ulinga u na Zagbain ca niyi u yuwan. ⁶ Amu n cu'wan ta avu Apolo tsun mini. Agba Asula a da a tsu zuwa yi u kungwa. ⁷ Za vu ca'an na za vu utsusun u mini ili i ro i da a ri shi, amma Asula ili i ro i da adama a na ayi da u tsu zuwa icu'u'un i kungwa. ⁸ Za vu ca'an na za vu utsusun u mini a ciga ta icu'u'un a kungwa tsara uduma u lobono. Asula a ta ca vuma suru iliyinkapa atyo o ulinga u na u yuwain. ⁹ Adama a na atsu n'utsa mu ulinga n na tsaa yuwusaan Asula ulinga da, waru adu uduma wa Asula u da.

Waru adu usaa wa Asula u da. ¹⁰ N yuwan ta ulinga wu suwi va amayun, adama a na Asula a kamba mu ta n yuwan yi, waru n vara ta ikyun yu usaa, avu vuma ro reme usaa zuva va yi. Suru ndu i yuwan

ugbozu cine yaa yuwusan usaa'a. ¹¹ Ikyun yu usaa u na tsu varai de, Yesu Zamawawa† da, waru babu vuma ro na aa varisa ikyun i ro. ¹² Vuma na a yuwan usaa e ikyun yu usaa i ndolo, za ro ta yuwan ulinga na zinariya, ko azurufa, ko atali e ikebe, za ro gba shi dangana, za ro waru alawan, ko tsu'iwa. ¹³ Amma urana wu uge'etosu u ta lo a tawa a na aa lyungwa tsara e ene cu'un vu ulinga na suwi suru yuwain. A ta zuwa ulinga u vuma suru atsuma a akina tsara e ene ko u ta kula. ¹⁴ Nu usaa'a u kula atsuma a akina'a shi, to, suwi ndolo ta tsura iliyinkapa. ¹⁵ Amma nu usaa'a u kula, ayi suwi ndolo ta lamba ili suru. Ayi suwi'i u ta la'a, amma u to o'wo gashi vuma na utulai atsuma a akina.

¹⁶ N reve ta a na i revei a na adu aa'isa a Asula a da waru Ruhu va Asula ta pe nden atsuma a du! ¹⁷ Asula a ta lungusa vuma na lungusa aa'isa a Asula. Ili i na i zuwai ayi da aa'isa a Asula a ta na akiza, waru adu aciyadu adu dada aa'isa'a.

¹⁸ Lyawai a pususan aciyadu ana. Na yaa yuwusan majiyan i ta nu ugbozu atsuma o uvadi u nda, to, i kambato aciyadu olo adama a na ne da yoo o'wo aza o ugbozu wa amayun. ¹⁹ Ili i na uvadi u tarai wo o'woi tsulo, ayi da ili i na Asula a tarai ugbozu. Adanshi a Asula a damma ta, "Asula a tsa azu ta aza o ugbozu a mantsa ma na aa yuwusan ugbozu u le." ²⁰ Waru u dammisa ta, "Asulazuva e reve ta a na ifobi i na aza o ugbozu a yuwain suru pere da." ²¹ Adama o ndolo she i 'yasan avangaci adama a na yoo tono vuma gbain ro wan. Ili suru aza a du a da: ²² Bulu, na Apolo, na Bituru aza a du a da. Waru uvadi mabula za du da. Wuma, nu ukwa za du da. Ne da mantsa mo gogo na mantsa ma na maa tawa. Ili suru e ekere a du a da a ri, ²³ waru adu e ekere a Zamawawa da i ri, waru Zamawawa e ekere a Asula a da u ri.

4

Ulinga wa ajiya

* **4:9** Na yali ya Roma i lyuwa uvon reve u kambata a wata, u ta danna elime, avu asoja na ama a na a kamba niyi a kuru acapa, aza a na a danna acapa suru suru ele da n'yuwatan n na e remei bata o uvon reve a zuwa le o u'wa wa ali. Bulu ta kuratosu aciyayi na aza a na e remei na aa zuwa o u'wa wa ali aza a na a ri acapa suru suru.

¹ Lyawa ama a tara tsu agbashi a Zamawawa, aza a na Asula a cayi ili ya amayun i na i ri usokowu. ² Na ama a ca agbashi ulinga, a ciga le ta a yuwan ulinga'a cine wuntsayi a yuwan. ³ Amu u bala mu ko i ge'eto mu ko ukobu wu uge'etosu wa ama u ge'eto mu shi. N tsu ge'eto aciyawa shi. ⁴ N reve ta asuvu a va a ta cece. Amma suru na ne u kambato mu cece shi, adama a na Zagbain da za na ee ge'eto mu. ⁵ She i ge'eto kafu mantsa ma rawa wan, i puro hali Zagbain kambata. U to utaa ili i na i ri usokowu atsuma e irumbu e ekan, waru u ta palu'wa ili i na ama a cigai i na i ri usokowu o okolo e le. Asula a da aa cibala vuma na acibalu a na a ntsaa niyi.

⁶ Ama a va, amu na Apolo iroci i da atsuma e ili i na maa yuwusan adanshi a aci a yi, tsara i tsura urevu wi ili i na udammu'u u ri, "Toniya ili i na a danai atsuma a Adanshi a Asula goon." Tsundolo yaa 'yasan avangaci reve i tara manlu ma du ma la'a ta manlu mo ro shi. ⁷ Zane da vaa tarasa aciyawu? Vu ta tarasa vu la'a ta akapi a aza e Itoni? Nye da vu ri na ayi na Asula a da a ca nuwu ayi shi? Nni ili i na vu ri ne ele suru ubata wa Asula a da o utai, cine vaa 'yasan avangaci gashi avu da vu yuwan nle na aciyawu?

⁸ I ta yuwusan majiyan gashi i tsura ta de ili i na i cigai suru. I yuwan ta majiyan gashi i ta nu utsuru. I ta yuwusan majiyan yo o'wo ta ngono goon du reve i lyawa tsu. N ta ciga yo o'wo ngono na amayun adama tsu yuwain tsugono obolo. ⁹ Me ene ta gashi Asula a zuwa tsu atsu ajiya† a yi tso o'wo ama a na ama a tarai ili i ro shi, cine aza a na a ri o u'wa wa ali a ri acapa suru suru. Tsu ta tsa ama a na a tarai a tyo a agalaci reve o una le,* adama ama suru na nlingata ma Asula e ene cine aa kuwa. ¹⁰ Ama o uvadi a nda a te inda tsu gashi olo adama a na tsa yuwusan ulinga wu Zamawawa. Amma adu, i ta dansa i ta nu ugbozu lon, adama a na i ri e itoni yi Zamawawa. Agba ne da shi. I ta yuwusan majiyan tsu ri nu ucira shi adu gba i ta

nu ucira. I ta yuwusan majiyan ama a ta casu du tsugbain, agba a ca tsu tsugbain shi. Agba ne da shi. ¹¹ Hali n gogo tsu lamba ta ilyalya na mini mo oso. Akashi a da tsu ri ne ele goon na tsoo oto. Ama o to bongishi tsu lon. Tsu ri nu u'wa wa aciyatsu shi. ¹² Tsu yuwan ta atyo a na tsaa yuwan ulinga ne ekere a tsu. Na ama a yuwaan tsu una, atsu tsu zuwaa le ta aba'un. Na ama o bongi tsu, atsu tsu kaba ta pe asuvu. ¹³ Na ama a yuwan adanshi a vanvama adama a tsu, atsu tsu damma ta ili i sa'ani a aci e le. Hali n gogo ama a ta tarasa tsu tse everi waru gashi akkama.

¹⁴ Maa danasaa du ili i nda adama yu uwwa wono shi. N ciga ta n rono du atsuvu adama a na muwun n va n da i ri. ¹⁵ Ama ukpakukupa kupa (10,000) ta gura rito du adama a Zamawawa, amma amu da a nde'en dada du goon. Yo o'wo ta muwun n va ana n damma ndu adama e Yesu Zamawawa. ¹⁶ Adama o ndolo m pati du ta i toni iroci i va avu i yuwan cine maa yuwusan. ¹⁷ Ayi da i zuwai maa lyunguwisa du ulobo u va Timoti atsuma e itoni. Ayi macigata ma va ma da waru aagbashi a abula a Zagbain a da. U ta cuwaan du ni ili i na n ritoi adama e Yesu Zamawawa atsuma a a'isa a aza e Itoni ubata u na n 'yawai suru.

¹⁸ Ozo o ro a du a ta 'yasan avangaci adama a na i yuwain majiyan ma na maa tawa n kalyuwa du shi. ¹⁹ Amma na Zagbain lyawa mu n tawa, maa jima shi n ta tawa. Na n tawa n te ene ili i na aza a na aa 'yasan avangaci aa yuwusan. N te reve ko ubata wa Asula u da a tsurai ucira u le, ko adanshi a da aa yuwusan goon. ²⁰ Adama a na tsugono tsa Asula adanshi a da a yuwusan goon shi, amma adama o ucira. ²¹ Atsuma e ili i re i nda, zane da i dangwai: n tawa du na aasudu ko n tawa du ben ni icigi?

5

Tsipere atsuma a aza e Itoni

¹ Mu uwwa ta ama a dansa za ro atsuma a du ta yuwusan tsipere, a na u ta yuwusan tsipere na ka va dada va yi. Ko atsuma a aza a na e revei Asula shi a 'yuwan ta cu'un vu unusu u ndolo. ² U rawa ta yu uwwa

wono, agba adu da nda a 'yasan avangaci. I yuwan atsumolangu adama o unusu u vuma'a. Ni i shi i yuwan atsumolangu tsundolo, i shi ta putsaa vuma ndolo a yuwan ibolo na adu. ³ Ko na wo o'woi n ta alanga na adu, n tsu yuwusan ta majiyan adama a du. N yuwan ta uge'etosu gashi n ta lo obolo na adu gogo. Nu ucira u na Yesu Zagbain ca numu, n damma ta a na i ciga i 'yuwan i ca vuma na aa yuwusan unusu u ndolo oforo. ⁴ I de ibolo waru ucira wa Yesu Zagbain ta dana obolo na adu atsuma e ibolo i ndolo. ⁵ I 'yuwan i ciga i ca vuma ndolo a tyo o ucira u Male, tsara u lungusa lipu vuma ndolo, amma a ta wawa ruhu va yi na Yesu Zagbain tawa.

⁶ Uvadu u du u ri ulobonu shi. I reve ta udammu u nda, "Ununa wolilo wa'a u tsu zuwa yira ya akala atsuma e meretsu i tsutsa tapu." Ili i nda u to rocosu ni i lyawa vuma ndolo na aa yuwusan tsipere tso ndolo lyuwa elime na adu, ama o ro atsuma a du a ta gura reme mayan ne. ⁷ Cine aza a Isra'ila a tsu tawa wolilo suru a 'wa le kafu a yuwan Abuki a Mapasa, ne da yaa yuwan, yu utaa vuma nda atsuma a du. Asula a kambato du ta cece adama a na Zamawawa kuwai tsara u kambato tsu faan e ekere o unusu. Wo o'wo ta tsa magiri'i ma na aza a Isra'ila o unai de a Abuki a Mapasa nu ujimu lon. ⁸ Adama a na ne da u ri na amayun, tsu dana a cuwusan kuci a na atsu ama a Asula a da. Tso ocoyi akuci o wolilo, ele da tsurala, na tsushu'un, na re vi iwuya i na tsu yuwain kafu tso o'wo aza e Itoni, amma tsu yuwain amayun na abula tsa akala tsa na a yuwain na wolilo shi.

⁹ Ana n danaa ndu nu ufaru, n damma du ta she i bolo aci na ama a na aa yuwusan tsipere wan. ¹⁰ N ta yuwusan adanshi adama a aza e Itoni a na a yuwusan tsipere, agba a aci a aza a na a ri aza e Itoni shi. Amayun a da ozo o ro e le a yuwan ta de tsipere. Ozo o ro e le a ta nu utsan, ozo o ro waru aza a a'usa, ozo o ro waru a ta yuwusaan amali aganda. Ni i ciga yi kasa na cu'un va ama o ndolo, to i lyawa uvadi. ¹¹ Ili i na maa dansaa du ayi da yi kasa na za na e desu aciyayi za vi Itoni amma u ta yuwusan tsipere. Yi kasa na ama a na a ri

nu utsan ne evu. Waru yi kasa no ososowi na aza a na e isulusa ama na aza a a'usa. Waru yi kasa na ama a na yuwusaan amali aganda. Ko tsuwa she i lyuwa obolo na cu'un va ama o ndolo wan.

¹² N ri nu ucira n ge'eto aza a na a ri aza e Itoni a da shi. Amma i ta nu ucira u na yoo boryo aza a du aza a na a tsu yuwan cu'un vu nusu ndolo. ¹³ Asula a te ge'eto ama a na a ri aza e Itoni shi. Adanshi a Asula a damma ta, "Na atsuma a du za ro pe ni iwuya, i lo yi." ◇

6

Ntaralai a 'yawa o ukobu wu uge'etosu

¹ Atsuma a du na za ta du ri na mawasan na za ro, she u 'yawa o ukobu wu za vu uge'etosu na ri za vi Itoni shi wan. U damma ama a Asula e ge'eto adanshi'i. ² Adu i reve urana u ro atsu aza e Itoni tsu ta ge'eto uvadi shi? Na adu da yee ge'eto uvadi, yaa gura ge'eto addama e keke'en a nda shi? ³ I reve ta mantasa ma ta lo a tawa a na tsee ge'eto nlingata ma Asula, adama o ndolo amayun a da tsu ta gura ge'eto ili i na i buwai atsuma o uvadi. ⁴ Ni i ri na cu'un mawasan ndolo, cine tsa da yaa 'yawusa ubata wa aza o uge'etosu a na a ri atsuma a tsu shi, aza a na ama a Asula a tarai ili i ro shi? ⁵ N ta yuwusan adanshi a nda tsara yu uwu wono. N reve ta atsuma a du aa lamba za vu ugbozu na aa gura ge'eto na a tsura mawasan atsuma a aza e Itoni shi. ⁶ Amma o una u ndolo, reve aza e Itoni e re a 'yawa o ukobu wu uge'etosu, avu a uwa mawasan a makakan ma aza a na e revei Asula shi. She i yuwan tsundolo wan!

⁷ Ni i tara mawasan ma du a tyo o ukobu wu uge'etosu, to, i riya ta. Atsuma a du na za vi Itoni ro nusaan du, she i 'yawato yi ubata wu za vu uge'etosu avu yi isula yi wan. U ta la'a i rungwa. Ko na za vi Itoni ro paala du, she i 'yawato yi ubata wu za vu uge'etosu avu yi isula yi wan. U ta la'a i lyawa yi ne. ⁸ Amma adu na aciyadu i tsu yuwan ta iwuya reve waru i paala ozo o ro, i tsu yuwan ta ne a tyo e ekere aza a du aza e Itoni!

⁹⁻¹⁰ She yi lumaa aciyadu wan. I reve ta za vi iwuya aa tsura tsugono tsa Asula shi.

Ama a nda ele da aza a na a yuwusaan amali a aganda. Ele fo aza a na a yuwusan tsipere, ama a nda aa tsura tsugono tsa Asula† shi. Ne da waru ali a na a tsu lyawa ali a yuwan tsipere ne ele e re koko'o. Evu, na aza o utsan, na aza a ngalalai aa tsura tsugono tsa Asula shi, obolo no ososowi, na aza a na a lungususa ala o ozo o ro. Aza a na a yuwain cu'un ndolo aa tsura tsugono tsa Asula shi. ¹¹ Kafu i usu Zamawawa, ozo o ro a du a yuwan ta cu'un vi ili yi idaba i ndolo. Amma Asula a zaza'wa ta nusu du suru avu u kambato du cece, reve u kambato du babu unusu a makakan ma yi. U yuwan ta ili i ndolo suru atsuma a ala a Zagbain Yesu Zamawawa waru nu ucira u Ruhu va Akiza.

I ca Asula tsugbain na lipu du

¹² Apa ili i na ozo o ro a du a dansa: "N ta gura yuwan ili i na n cigai, adama a na amu za vi Itoni da." Apa cine n tsu usu: "Ee, uritosu u ndolo amayun a da. Agba ili i na maa gura yuwan suru i da yaa kamba mu shi." N ta gura damma, "N ta gura yuwan ili i na n cigai biti," amma n lyawa ili i ro i kambato mu aagbashi a yi shi. ¹³ I damma ta, "Ilyalya i tu ulobonu adama a atsuma, waru atsuma a tu ulobonu adama e ilyalya." Amayun a da, amma urana u ro Asula o to kototo le ra. Asula a yuwan lipu adama e tsipere shi. U yuwan yi ta tsara u yuwaan Zagbain aganda, waru Zagbain ta kpatu'waa lipu'u ure u matsura. ¹⁴ Asula a 'yasan ta Zagbain atsuma o ukwa, waru ayi fo u ta 'yasan tsu nu ucira wa yi. ¹⁵ I reve lipu du pasu lipu vu Zamawawa da shi? U tu ulobonu m bolo akapi a lipu vu Zamawawa na aashakala? O'o, ko ke'en! ¹⁶ Adanshi a Asula a damma ta, "Ejere'e o bolo ta avu o o'wo ili i ta." ◇ Adama o ndolo, tsu reve ta na vuma bolo aciyayi na aashakala, wo o'wo ta lipu ta na ayi. ¹⁷ Amma vuma na boloi na Zagbain, ruhu va yi na ruhu vu Zagbain o o'wo ta ili i ta.

¹⁸ I suma mayan me tsipere. Ko cu'un vu unusu u ne u da vuma yuwain a alanga a lipu a da u ri, she tsipere. Aza a na a yuwusan tsipere a ta nususaan lipu le. ¹⁹ Adu i reve a na lipu du u'wa wa Asula u

da ubata u na Ruhu va Akiza ri nden shi? U ta pe atsuma a du. Asula na aciyayi a da a ca ndu Ruhu va Akiza'a. Adu aza a aciyadu a da i ri shi, amma aza a Asula. ²⁰ Asula a tsula du ta. U tsupaa du ta na abunda lon. Adama o ndolo, ili i na yaa zuwa lipu du yuwan suru u roco na yaa casu Asula tsugbain.

7

Uritosu adama o lolo

¹ To, gogo n ta damma du majiyan ma va adama e ili i na i danaa numu. I ta dansa, "Na vuma ciga zuwa Asula a uwwa uyo'o, u ta dana ulobonu u kuda e reve ka ko ke'en."

² Apa u'usus u va: Ama na abunda aa gura guza aciyele shi, reve a yuwan tsipere. Ayi da i zuwai u ri ulobonu vuma suru zuwa ka va yi avu u danu na ayi goon, waru u tu ulobonu ka suru yuwan lolo avu u danu na vali va yi goon. ³ She vali 'yuwan o von na ka va yi wan. Waru, u ri ulobonu ka 'yuwan o von na vali va yi shi. ⁴ Ka'a gba u ri nu ucira adama a lipu va yi shi, she vali va yi, ne da waru vali ri nu ucira u lipu va yi shi, she ka'a. ⁵ She i 'yuwunlai a ca aciyadu lipu wan, she ni i usulai a mantsa wa'a tsara i ca mantsa ma avasa. Reve i tawulai waru tsara Malef ma lyungwa du u na yaa gura guza aciyadu wan. ⁶ N damma ta ne tsara n ca du ure adama yi kasa na nven ne'en hali mamantsa. Wila u da shi. ⁷ N shi ta ciga aza e Itoni suru a dana babu lolo, cine amu n ri babu lolo. Amma vuma suru Asula a tsu ca yi ta une'e wa yi. Vuma ro nu une'e u nda, za ro waru nu une'e u ndefe.

⁸ Gogo n ta dansaa ali na amaci a aza e Itoni aza a na ali ko amaci e le a kuwai de. U ta la'a ulobonu a dashi yuwan lolo waru wan. I dana ne babu lolo cine amu n ri. ⁹ Amma na yaa gura guza aciyadu shi, to, i yuwan lolo. U ta la'a ulobonu i yuwan lolo a na yaa dana a majiyan ma lipu kuci agba yaa yuwan majiyan me ili i ro shi.

¹⁰ N ta na wila u nda adama a aza a na a ri na lolo. Amma amayun a da a na Yesu Zagbain na aciyayi a da u ca ntsu wila u nda. Ayi da u zuwaa ndu wila'a, amu da shi. Avu ka, she vu kakasa lolo va wu wan. ¹¹ Amma na vu lyawa yi, she vu dashi

yuwan lolo ro wan, amma vu kamba ubata u vali va wu. Avu vali waru, she vu gbara ka va wu wan.

¹² Gogo n ta yuwusan adanshi na aza a na oloi aza a na a ri aza e Itoni shi. Yesu Zagbain ca tsu wila adama a nda shi, amma amu n ta ca du uritosu u va. Ozo o ro aza a na a ri aza e Itoni a ta na amaci a na a ri aza e Itoni shi. Nu u ciga u danu na avu, she vu lo yi wan. ¹³ Waru, na avu ka da na vu usuyi Yesu, agba vali va wu za vi Itoni da shi, avu u ciga u danu na avu, she vu kakasa na ayi wan. ¹⁴ Na ka da vu ri atsuma e Itoni, agba vali va wu za vi Itoni da shi, adama a wu lolo du wo o'wo ta na akiza. Waru na vali da vu ri atsuma e Itoni za na ri na ka na ri atsuma e Itoni shi, adama a wu lolo du wo o'wo ta na akiza. Na ne da shi a na muwun n du fo o o'wo ta idaba, amma gogo a ta na akiza adama a akiza a na vu tawayi atsuma o lolo.

¹⁵ Na za na ri za vi Itoni shi ciga u lyawa za vi Itoni, she za vi Itoni zuwa yi wi isawan wan. Na cu'un ndolo fara, za vi Itoni ndolo ta faan a kasa. Nu u ri n yuwan, yi isawan na vali ko ka na ri za vi Itoni'i shi, adama a na Asula a ciga tsu ta aza e Itoni tsu danu na asuvu nden na ama. ¹⁶ N ta dansaa amaci a na a ri aza e Itoni: Kila ali a du a ta kuru Zamawawa fo adama a du. Ayi nda fo ne da u ri amayun a tyo ali aza e Itoni: Kila amaci a du a ta kuru Zamawawa adama a du.

I toni Zagbain kuci

¹⁷ Atsuma a alisa a aza e Itoni suru n damma ta ama e isawan cine a dana i mantsa ma na Yesu Zagbain dangwa nle, reve Asula e de le o o'wo aza a yi. Gogo n ta dansaa du ne fo. ¹⁸ Iroci, vali na a padai uryumbu kafu wo o'wo za vi Itoni, she u ciga u pala aalana'a wan. Waru, na koto a pada yi uryumbu shi, she a pada yi uryumbu mantsa ma na u temei itoni yi Zamawawa wan. ¹⁹ Ko a pada yi uryumbu ko a pada yi uryumbu shi, ayi ndolo babu addama. Ili i na i ri ulobonu ayi da a yuwan ili i na Asula a dammai a yuwan. ²⁰ I lyuwa elime cine i dana ana Asula e de ndu. ²¹ Avu aagbashi a da? She vu lyawa ili i ndolo i balu wu wan. Amma na vu tsura ure u na voo o'wo faan, to, vo o'wo faan. ²² Aza a na a dana agbashi ana Zagbain de

nle, o o'wo tã faan ana o o'woi e ekere a Zagbain. Ne ða waru, aza a na a ðanaï faan ana Zagbain ðe nle, gogo o o'wo tã agbashi a Zamawawa. ²³ Asulã a tsula ðu tã ðe. U tsupaa ðu tã na abunðã lon. She i yuwan gashi agbashi aza a na a zuwai na 'yuwan a ciga a zuwaa ama atsuvu agba a zuwaa Asulã atsuvu wan. ²⁴ Ama a va, n dammisa ðu tã, yi isawan cine i ri ana Asulã e ðe nðu, Asulã a ta kamba ðu i yuwan tsundolo.

Uritosu adama a ama a na a ri na lolo shi

²⁵ N ta ðanasaa ðu ama a na a ri na lolo shi. Zagbain zuwa wilã wi ili i na aa yuwan shi, n ta dansaa ðu ili i na maa yuwusan majiyan. I tã usu ili i na maa damma ðu adama a na Zagbain to rocosu mu isa'ani. ²⁶ Adama a addama a na aza e Itoni o sowuso, n ta dansaa aza a na koto a yuwain lolo shi a yuwan wan. ²⁷ Amma ni i yuwan ðe lolo, she yi kasa wan. I buwa tã babu i yuwan lolo? She i zami ka wan. ²⁸ Amma ko na vu zuwa ka, vu yuwan unusu shi. Waru ko usheli u yuwan lolo, ayi fo u yuwan unusu shi. Amma n ciga tã n kamba ðu adama a addama a na a ri pe atsumã a nden n lolo.

²⁹ Ama a va, n damma ðu tã mejege, mantsa ma na yaa ðanu atsumã o uvadi u nda u buwa abunðã shi. Adama o ndolo mamantsa ma na ma buwa ntsu, tsu lungusa yi adama a majiyan mo lolo wan. ³⁰ Ni i ri e mesun adama a atsumolangu, i lyuwa elime a yuwusaan Zagbain agandã. Ni i ri e izo'oshi na mazanga, she i lyawa mazanga mo ndolo u putsaa ðu a na yaa yuwaan Zagbain agandã wan. Ni i tsurã ili na abunðã adama a aciyãdu, ili i ndolo i putsaa ðu a na yaa yuwaan Zagbain Yesu Zamawawa agandã wan. ³¹ Ni i yuwan ili i na ama a tsu yuwusan atsumã o uvadi, she i lungusa mantsa ma ðu a majiyan me le wan, adama a na ili i na i ri pe atsumã o uvadi u nda suru o to koto babu usan.

³² N ciga ðu i dama adama e ili yu uvadi i nda shi. Za na ri na lolo shi, ta gura ðana

a yuwusan ulinga wu Zagbain, reve waru u yuwan majiyan me ili i na yaa zuwa Zagbai'in wu uwwa uyo'o. ³³ Amma za na ri na lolo u tã na addama a abunðã. U ciga u 'yuwan, u yuwan majiyan me ili yu uvadi, ni ili i na waa yuwan tsara ka va yi uwwa uyo'o. ³⁴ U tã no okolo e re. Ka ko usheli u na u ri na lolo shi, u ta gura ðana a yuwusan ulinga wu Zagbain, obolo na lipu na wuma wa yi. Amma na ka ri na lolo, u tsu ca tã mantsa a yuwusan ili yu uvadi waru u ciga tã vali va yi uwwa uyo'o wa yi. ³⁵ Ili i na i zuwai n yuwaan ðu cu'un va adanshi o ndolo gogo ayi ða n ciga tã n kamba ðu, amma mu nla ðu shi. N ciga ðu tã i yuwan ili i na ama a Zagbain aa yuwan, tsara i yuwaan Zagbain agandã waru babu ili i na yee geshe ðu.

³⁶ Amma nu ulobo waa yuwusan majiyan u zuwa eegebe a yi adama a na u ta maluwa ma na waa yuwan lolo lon, u yuwan lolo'o, unusu u ða shi. ³⁷ Agba nu u jiyan tã atsumã o ookolo a yi ili i na waa yuwan, agba babu vuma na zuwa niyi elime a na waa zuwa eegebe a yi, waru u ta gura guza aciyayi, u toni ili i na u jiyain ðe a na waa zuwa yi shi. Ayi fo u yuwan tã ili i na i la'ai ulobonu.* ³⁸ Na a yuwan lolo, u lobono tã. Na a yuwan lolo shi, u la'a tu ulobonu.

³⁹ Ka ðanu na vali va yi atsumã o lolo, hali she ukwa. Na cu'un ndolo fara u tã faan u yuwisan lolo ro, amma wo olo vali na ri za vi Itoni yi Zagbain. ⁴⁰ N ta majiyan u ta la'aa yi mazanga nu u lyuwa elime na nden n tsuruna, waru n ta a majiyan Ruhu va Asulã fo ta dansa ne.

8

Inama i na a padayi amali

¹ Gogo n ciga tã n yuwan adanshi adama e inama i na ama a padai adama a kucci va amali. Suru ntsu tsu reve tã ili i ro adama e ili i ndolo. Adama o urevu tsu tsu 'yasan tã avangaci a tsu nu uvadu, amma icigi i

* **7:37** Waru u ta gura o o'wo urevu wu uguzu'u ayi ða: A damma dada ta putsusaa usheli wa yi she u yuwan lolo wan, agba a'wan a yi a ciga tã a kara lolo. Na ayi dada we ene wu ntsaa tã u geshe yi, amma gba ayi mawun ma ka u ciga tã u yuwan lolo she u putsaa yi wan. Unusu u ða shi. A damma o okolo a dada u zuwa tã ðe okolo a na wee geshe usheli'i u putsaa a na waa yuwan lolo agba za ro ða zuwa niyi elime tsara u putsaa usheli'i na lolo shi. U toni ili i na u fofoi o okolo a yi mawun ma ka u ðana lo babu na u yuwain lolo. Ayi ndolo fo ili i sa'ani i ða.

tsu zuwa tsu ta tsu kambulai. ² Na vuma aa yuwusan majiyan ma na u ri nu urevu, koto u tsura urevu wa amayun shi. ³ Amma vuma na cigai Asula, ayi da Asula e revei waru u ta kalyuwa yi.

⁴ Apa ili i na maa dansa adama o utamu wi inama i na a padayi amali: Tsu reve ta amali ili i ro i da shi atsuma o uvadi, waru tsu reve ta Asula a ta a da goon. ⁵ A tsu de ta ili na abunda de zuva na pa o uvadi "musula" na "azagbain" agba "musula" na "azagbain" a amayun a da shi. ⁶ Amma tsu reve ta tsu ta na Asula a ta goon, ayi da Dada, za na yuwain ili suru, u yuwan tsu ta tsara tsu yuwaan yi aganda. Yesu Zamawawa ayi da Zagbain tsu goon. Babu ili i na u kufai a yuwan, waru adama a yi a da tsu tsurai wuma.

⁷ Amma ama suru a da e revei amayun a nda shi. Ozo o ro a ta zuwusa okolo e le bata a amali o ndolo, da da i zuwai hali na ana'an na aa tamusa cu'un vi inama i ndolo, a tsu buwa ta a majiyan inama'a aza a amali a da. A ta yuwusan majiyan na a lyuwa cu'un vi ilyalya i ndolo u ta kambato le idaba. A ta yuwusan majiyan ne adama a na asuvu e le a ri nu ucira u na aa gura kurato isa'ani ni iwuya mejege shi. ⁸ Amayun a da ilyalya i da yaa rawato tsu zuzu na Asula shi. Na tsu lyuwa yi shi, tsu lamba ili i ro shi ko ke'en. Waru na tsu lyuwa yi, tsu tsura ili i ro shi.

⁹ Amma i yuwan ugbozu. She i lyawa faan na yaa lyuwa cu'un vi ili i ndolo wo o'wo ili i na yaa zuwa aza a na a ri nu ucira a majiyan mo okolo e le shi a riya wan. ¹⁰ I reve ta amali ili i ro i da shi, adama o ndolo waa damaton du i 'yawa i lyuwa ilyalya a aa'isa a amali shi. Amma na vuma na asuvu a yi a ri nu ucira shi we ene du a tamusa, avu fo u ciga u tama. ¹¹ Adama o ndolo urevu wa wu u lungusa ta vuma na ri nu ucira'a shi za na Zamawawa kuwayi. ¹² Na vu yuwaan aza a wu cu'un vu unusu ndolo, hali vu zuwa le a yuwan ili i na a tarai unusu u da, avu fo vu ta yuwusaan Zamawawa unusu. ¹³ Ni ili i na maa tama waa zuwa moron ma va ma yuwan unusu, ma da shi tama nama shi, hali n kuwa, adama a na n ciga yi u riya shi.

9

Unata u da Bulu ri na akapi a ajiya

¹ Amu n ta faan. Amu aajiya a da. Me ene ta Yesu Zagbain tsu, waru adu da utsuru wu ulinga u na Zagbain aa yuwusan o ukere u va. ² Ko shi na za ro tara amu aajiya a da shi, amayun e ekere a du amu aajiya a da. Adama a na i ri ufoluloi na Zagbain u roco ta amu a aajiya a da.

³ Apa ili i na n tsu usu aza a na a tsu ciga a yuwan adanshi o uge'etosu a aci a va: ⁴ Tsu ta na tsaa ushi ilyalya adama o ulinga u na tsu yuwain. ⁵ Ajiya a na a buwai na azawawa'a a Zagbain, na Bituru a tsu walasa ta na amaci e le aza a na a ri aza e Itoni atsuma a mmalu. Tsu ta na tsaa yuwan ne fo. ⁶ Amu na Banaba da goon na tsu ciga tsu 'yuwan tsu linga adama tsu tsura ikebe yi ilyalya?

⁷ Na soja 'yawa bata o uvon, u ta tsulaa aciyayi ilyalya? Za ta lo na tsu cu'wan uduwa reve u lamba a lyuwa itana yu uduwa'a? Za va aguba ta lo a gubusa ikyon reve u kufa o sowo maani me le? ⁸ Maa dansa ili i nda o uyuwun u va shi, amma ne da fo Wila wa Asula u dammai. ⁹ Tse ene ta a Wila u na Musa danai: "She vu baru una wu nan ayi a dadasa ishina wan."* Ana Asula a dammai ne, majiyan me inan ma da goon u shi na ayi? O'o! ¹⁰ Adanshi a tsu a da u shi a yuwusan. Za na ri e iluma na za na ri a faba a ta yuwan ulinga u le na a zuwusai okolo a na aa tsura akunda atsuma e ili i na a gasai. ¹¹ Ana tsu damma ndu ikaka'a ili i ta i da na ca'an vi icu'un va Asula o okolo a du. Adama o ndolo tsu ta na tsaa ushi ilyalya ni ili i ro gashi ugasa u tsu ya'a du. ¹² Ni i kamba ama o ro a na a yuwusaan ndu alajiya, atsu tsu la'a le ta ntsaa.

Agba koto tsu zuwa du i ca tsu ne shi. O una u ndolo, tsu ta yuwusan ulinga ni ili i na tsu ri na ayi adama tsu geshe Alabari a Sa'ani a Zamawawa a na waa baza wan. ¹³ I reve ta aza a na aa yuwusan aganda atsuma a Aa'isamapada a tsu ushishi ta ilyalya i le pe. Ne da waru nan ganu aza a na aa padasa kucci vi inama a asa'a a tsu ushishi ta akunda e inama'a. ¹⁴ Ne da fo

* **9:9** Atsuma a rana ndolo, na a ciga a faba ishina, inan i tsu dadasa le ta a 'yawa na a kambu e ishina'a.

Zagbain roco t̄a a na aza a na aa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a ushishi ilyalya i le adama o ulinga'a.

¹⁵ Agba koto n zuwa ɗu i ca tsu ne shi. Waru maa ɗanasaa ɗu ili i nda gogo adama a na n ciga nɗu i ca mu ili shi. Me ene t̄a gashi u la'aa mu t̄a n kuwa a na yaa yuwan ne. ¹⁶ Maa 'yaɗaɗan avangaci adama a na maa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani shi. Ulinga u ndolo u ɗa Asula a zuwa numu n yuwan, agba na n ciga n 'yuwan n yuwan yi. Woo yo'ono mu shi na n yuwan yi shi! ¹⁷ Na n yuwan ulinga u nda adama a na amu na aciyawa n dangwai n yuwan yi, u to lobono i tsupa mu. Amma n ta yuwusan ulinga u nda mejege adama a na Asula a ɗa za na zuwa niyi e ekere a va. ¹⁸ To, atsupu a nye a ɗa maa ushi? Ayi ɗa nda n ciga t̄a n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani faan, agba maa zuwusa ama a tsupa mu adama o ulinga u nda shi.

¹⁹ Amu aagbashi a za ɗa shi, agba avu n kambato aciyawa aagbashi a ama suru adama n lyuwa aci a ama na abunda. ²⁰ Na n ri obolo na aza a Isra'ila, n tsu yuwan t̄a tsu za va Isra'ila adama n lyuwa aci e le. A t̄a zala Wila wa Musa, amu gba shi. Agba n t̄a kurusu Wila'a mejege adama n lyuwa aci e le. ²¹ Ne ɗa waru, na n ri obolo na Atakpaci, reve n yuwan tse le, aza a na oo tonon Wila shi, adama n lyuwa aci e le. Ayi nda woo rocosu n 'yuwan t̄a a kuru wila wa Asula shi, amma n t̄a kurusu wila wu Zamawawa. ²² Na n ri obolo na aza a na Itoni i le i ri ugbamu lon shi, n tsu yuwan t̄a gashi amu fo n ri ugbamu lon shi, adama n lyuwa aci e le. N ta yuwusan ununa ama aa yuwusan ubata biti adama n yuwan atyo a na maa gura yuwan adama n lyuwa aci a za na biti maa gura. ²³ N ta yuwusan ili i nda suru adama m baza Alabari a Sa'ani, waru n ta uwwusa uyo'o adama a aba'un a Asula.

²⁴ I cuwan na a yuwusan ala'anlai e iladi, koyan tsu suma t̄a, agba vuma t̄a ɗa tsu tsura iliyinkapa. Aɗu fo ni i ciga i 'yuwan i suma cine yaa lyuwa.

²⁵ Za na ri e iladi ya ala'anlai biti u tsu fofuso t̄a aciyayi lon adama u lyuwa une'e wo ookokolo a avu'un a na aa jima shi. Amma tsu to fofuso aciyatsu adama tsu

lyuwai une'e wo okokolo a na oo koto shi. ²⁶ Ayi ɗa i zuwai ma sumusa mejege. Ayi ɗa i zuwai maa dakanusu tsu za na ri a nlangi nu ukere wa yi ukukumuwu adama u lyuwa, agba ana za na a falishi atsuma o upepu shi. ²⁷ N t̄a dudukusa lipu va reve n kambuwa yi aagbashi a va adama a na na n tawa n koto a yuwusaan ozo o ro alajiya, Asula a putsaa mu ni iliyinkapa wan.

10

She i yuwaan musulā n ro aganda wan

¹ Ama a va, n ciga ɗu t̄a i cuwan ni ili i na i farai na nkaya n tsu aza a na a kuruyi Musa. Asula a walaa le t̄a elime ana u lyunguyi eleshe a na a walai elime e le, reve u pasato le a Mala ma Shiliɗ ni ida yu u'yewu. ² Ne ɗa Asula a rumbu nle reve o o'wo otoni a Musa atsuma e eleshe na a mala. ³ Suru nle a lyuwa t̄a ilyalya i na yu utai zuwa. ⁴ Suru nle o sowo t̄a mini ma na mo utai nu ucira wa Asula. Mini mo ndolo mo utai t̄a a aatali diga zuwa a na e shewun nle, ayi aatali o ndolo gba Zamawawa ɗa. ⁵ Agba suru na ne, na abunda e le Asula a uwwa uyo'o u le shi. Adama o ndolo a ɗa a kuwai, reve lipu le o o'wo ubazu atsuma o una.

⁶ Ili i nda i fara t̄a adama wo o'wo iroci a tyo ya'a tsu, adama u tiga tsu tsu lyawa icigi yi iwuya ununa ama o ndolo a yuwain. ⁷ She i yuwaan amali aganda cine ozo o ro e le a yuwain wan. Adanshi a Asula a damma, "Ama'a a yuwan t̄a mere reve a yuwan abuki a vanvama nu uje'en." ⁸ Reve ozo o ro e le a yuwan tsipere, adama o ndolo a ɗa gba, a tyo ama ukpakukupa ushin nu ukpakukupa uta'atsu (23,000) a kuwai urana u t̄a. She tsu yuwain unusu ununa a yuwain wan. ⁹ She tsu lyungwai Asulazua cine ozo o ro e le a yuwain wan, reve gba a kuwa ana iyo yi kadā nle. ¹⁰ Waru she i yuwan adanshawuya cine ozo o ro e le a yuwain wan, adama o ndolo a ɗa Asula a lyunguyi malingata ma yi mo ukwa wu una le.

¹¹ Ili i nda suru i fara t̄a adama e iroci. A ɗana le t̄a adama o rono tsu atsuvu, adama a na mantsa mo ukosu ma yuwan t̄a zuzu. ¹² Na vu ri a majiyan gashi vu t̄a mishin, vu yuwan ugbozu adama vu riyā wan. ¹³ A

mantsa ma na a lyungwa ndu suru, i cuwan a ta lyungusa akapi a ama ne fo. Asula a tu uguzu na nzuwulai ma yi, agba waa lyawa malyungwa'a ma la'a ucira u na yaa kaba asuvu shi. A mantsa ma malyungwa'a, u ta ca du ucira u na yaa gura kaba asuvu, ne da Asula aa ca du ure u na yaa lyuwa elime.

¹⁴ Ama a va, adama o ndolo, i suma itoni ya amali. ¹⁵ Adu ama a na a ri nu ugbozu u da. I yuwan majiyan na aciyadu ko ili i na n cigai madamma amayun a da. ¹⁶ Na tsa cuwusan mantsa ma na Zagbain tarai opopofu, reve tsu sowo masayan ma inabi, avu tsu godyoo Asula adama a yi, tsu ta na akunda atsuma a mpasa mu Zamawawa. Na tsu tara opopofu reve tsu ne'eshen tsu tama yi, tsu ta tsura akunda a lipu vu Zamawawa na amayun. ¹⁷ Ana tsu ne'eshein opopofu a ta, tso o'wo ta lipu ta, ko a na tsu ri abunda.

¹⁸ I cuwan na ama a Isra'ila, za suru reve ta na a pada kucci a masa'a, aza a na a tamai inama i ndolo suru, a ta tsura aba'un a kucci'i. ¹⁹ Maa dansa amali ko ilyalya i na a yuwayin amali kucci ili i da shi. ²⁰ Amma n ta dansa ili i na a cayi amali, kucci vo otoni a limat a da, agba Asula a da a cayi shi. Agba n ciga du yoo o'wo ili i ta no otoni a lima shi. ²¹ Yoo sowo o mokoto ma Zagbain reve waru i sowo o mokoto mo otoni a lima shi. Yaa lyuwa ilyalya i na a cayi Zagbain reve waru i lyuwa ilyalya i na a cayi otoni a lima shi. ²² Tsu ciga ta tsu zuwa Zagbain tsushu'un? Tsu te inda tsu ta nu ucira u na tsa 'yuwan Zagbain reve u kuda a ca tsu atsumalima?

A ca Asula tsugbain kuci

²³ Ozo o ro atsuma a du i ta dansa, "Tsu ta yuwan ili i na tsu cigai biti!" Amma n ta dansaa du ili biti i da i ri ulobonu u na yaa yuwan shi. I ta gura damma, "Tsu ta yuwan ili i na tsu cigai fo!" Amma n ta dansaa du ili biti i da i ri ni ikambi shi. ²⁴ She i dana e izami yi ili i na i ri ulobonu ya'a du goon wan. Amma i zami ili i na i ri ulobonu e ekere a akapi a ama.

²⁵ I tama inama i na aa winasa e eden. Agba ye ece ko a yuwaan ta amali kucci ne ele wan, ne da asuvu a du a dana nden. ²⁶ Adama a na Adanshi a Asula a damma ta,

"Uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi suru za vu Zagbain da." ◇

²⁷ Na aza a na a ri aza e Itoni shi, e de du i lyuwa ilyalya, reve i ciga i lyuwa, to, i lyuwa ili i na a ca ndu biti. She i yuwan yeci i ro wan, adama a na yeci'i u ta tawaa na addama. ²⁸⁻²⁹ Amma na vuma ro damma du, "Ilyalya i nda a ca ta amali." To, she i lyuwa ilyalya i ndolo wan, ko asuvu a du a tara yi unusu u da shi. She i lyuwa wan, adama a na za na damma ndu'u, u tara ta unusu u da ni i lyuwa.

Adama a nye aa 'yasan mu a yuwan ili i na n ri faan na maa yuwan, adama wo o'wo unusu a asuvu o ozo o ro wan? ³⁰ Na moo godyoo Asula adama e ilyalya'a reve n lyuwa yi, adama a nye e de numu za vu unusu?

³¹ Na yaa lyuwa, ko i sowo, ko i yuwan ili i ro, i yuwan ili biti cine aa ca Asula tsugbain. ³² She i yuwan ili i ro na yaa nusaan aza a na a ri aza a Isra'ila, ko Atakpaci, ko aza e Itoni wan. ³³ Yuwain cine n tsu yuwan. N ta yuwusan mpolo n na koyan da a uwwa uyo'o atsuma e ili i na maa yuwusan suru. Maa zamishi ili i na yaa tawaa mu ni ili yu ulobonu shi, amma n te izami yi ili i na i ri ulobonu e ekere a koyan da adama a wawa le.

11

¹ Ni i ciga i 'yuwan i kuru iroci i va, ununa amu maa kurusu iroci yi Zamawawa.

Uritosu adama a aganda

² N ta cuwusa du adama a na yaa cuwusan na amu kuci, avu waru i kuru ili i na n rito ndu.

³ Agba n ciga du ta i reve nda: Zamawawa ta na tsugbain a aci a vali, vali waru u ta na tsugbain a aci a ka va yi, Asula waru u ta na tsugbain a aci a Zamawawa.

⁴ Vali na suru pupalai aaci a yi a mantsa ma na u ri a avasa ko a yuwusan uritosu wa Asula u ta tawusaa Zamawawa na wono.

⁵ Amma ka na suru pupalai aaci a yi shi a mantsa ma na u ri a avasa ko o uritosu wa Asula u ta tawusaa vali va yi na wono. Ka ndolo ili i ta i da na ka na a punai ogbondo adama wo o'wo iroci yi ili i wono. ⁶ To, nu u 'yuwan a pala aaci a yi a puna yi ogbondo.

Agba ana wo o'woi ili i wono i da ubata a ka a puna yi ogbondo, to, wu pala aaci a yi. ⁷ Asula a yuwan ta ali oroci a yi adama a ca yi tsugbain. Ayi nda u roco ta she vali oto ili i ro a aaci a yi wan. Asula a yuwan ta amaci a tawaa ali e le na tsugbain. ⁸ Asula a yuwan vali vu ufaru diga atsuma a ka shi, amma wu utaa ta ka vu ufaru diga a vali. ⁹ Asula a yuwan vali adama a ka shi, amma u yuwan ta ka adama a vali. ¹⁰ Adama o ndolo a da ka a pupala aaci a yi adama u roco u ta zala tsugbain tsa vali va yi, adama a nlingata ma Asula waru.

¹¹ Atsuma e Itoni i tsu yi Zagbain, a kasa amaci atsuma a ali shi, ali waru a kasa le atsuma a amaci shi. ¹² Amayun a da ka vu ufaru wu utaa ta diga a vali, amma amaci a da a matsain akapi a ali. Agba Asula a da za na yuwain ili biti. ¹³ Ecei aciyadu, na ka yuwan avasa babu aaci a yi wupalu, ili i ndolo ili i wono i da shi? ¹⁴ Ye ene ure u na Asula a yuwain o uvaadi, na vali ri na anji zakpakpa ili i wono i da shi? ¹⁵ Agba na ka ri na anji uga'an, ili i sa'ani i da. Asula a ca yi ta anji ne wo o'wo aapalutsu. ¹⁶ Hali n gogo ama o ro a ta ciga a yuwan mawasan adama e ili i nda, amma n ta dansa atsu na akapi a a'isa a aza e Itoni tsa yuwusan ili i ro ko'o shi.

Adama e Ilyalya yi Zagbain

¹⁷ Atsuma o uritosu u na n cigai n roco du, maa cuwusa du shi, adama a na a mantsa ma na i bolotoi suru, yaa yuwusan ili i sa'ani shi, reve i reme a yuwusan ili i vama. ¹⁸ O ufaru, mu uwwa ta a na ni i bolotoi i tsu ne'eshen ta aciyadu koko'o, agba n usu ta a na ili i ro i na a dammai amayun a da. ¹⁹ Amayun a da i ta pe une'esun koko'o, ne da e reve aza a na a yuwusan ili i na i ri mejege. ²⁰ A mantsa ma na i bolotoi, i ta a majiyan i ta lyuwusa Ilyalya yi Zagbain, agba ne da u ri shi. ²¹ Adama a na ni i ri a alya, i tsu gadara ta adama i zazan ili suru reve gba akapi a ama a dana na ambulu. Ozo o ro gba hali o o'wo usowu! ²² I ri na 'wa na yaa lyuwa i sowo shi? Ko i tara ta aa'isa a aza e Itoni a Asula ili i na i ri abula shi? Ko i ta casu alambi wono? Nye i da i lobonoi na maa damma du? I ciga ta n

cuwa du a na yaa yuwusan ne? Maa cuwa du shi, ko ke'en!

²³ Zagbain da ca numu ili i na n rito ndu. Atsuma a ayin a na a winai Yesu Zagbain, u tara ta opopofu. ²⁴ Reve u godyoo Asula adama a yi. Reve wu busa yi mubishi mubishi avu u damma, "Nda lipu va da, za na n cayi kucci adama a du. I yuwusan ne adama u zuwa du i dana a cuwusan na amu." ²⁵ Ne da waru, ana a lyuwai ilyalya, reve u tara mokoto ma masayan ma inabi,† avu u damma, "Mokoto ma nda akucunu† a sa'avu a Asula a da, za na o rocoi amayun a da adama a mpasa n va. I yuwusan ne adama u zuwa du i cuwusan na amu a mantsa ma na yoo sowuso yi kuci." ²⁶ A mantsa ma na yaa tamusa opopofu a nda ni i sowi mokoto ma nda biti, i ta dansa na Zamawawa kuwai. I yuwusan ne hali u kamba.

²⁷ Adama o ndolo na za ro atsuma a du tama opopofu a Zagbain ko u sowo o mokoto ma yi o ure u na u ca niyi tsugbain shi, u yuwan ta unusu e ekere a lipu na mpasa mu Zagbain. ²⁸ Adama o ndolo a da vaa kalyuwa aciyawu kafu vu tama opopofu'u ko sowo o mokoto'o. ²⁹ Adama a na na vu ri nu urevu wu ucuuwu u lipu wu Zagbain shi a mantsa ma na vaa tamusa opopofu'u avu vu sowo o mokoto'o, vu te ge'etosu aciyawu na vu tama vu sowo. ³⁰ Ayi da i zuwai ozo o ro a du na abunda a ri ubanakun o o'woi takalya, ozo o ro gba shi a kuwai. ³¹ Na tsu kalyuwa aciyatsu kafu tsu lyuwa tsu sowo, Asula ee ge'eto tsu shi. ³² Agba Zagbain tsu ge'etosu ta nu u bari ntsu adama a tyo o ukosu Asula a ri na woo kototo tsu shi, a mantsa ma na woo kototo uvaadi.

³³ Adama o ndolo ama a va, a mantsa ma na i bolotoi i lyuwa Ilyalya yi Zagbain, i puroloi. ³⁴ Waru no ozo o ro a uwwusa ambulu a lyuwa ilyalya ne'en a 'wa le, adama Asula e ge'eto du a mantsa ma na i ri alya obolo wan.

N ta damma du ili i na yaa yuwan adama a akapi e ili, na n tawa.

12

Ne'e koko'o

¹ Ama a va, gogo n ta dānaa dū adama e ne'e na Ruhu va Akiza tsu ca koyan dā atsuma a tsu.

N ciga dū tā i reve ili ya amayun adama e le. ² N ciga dū tā i cuwan kafu yo o'wo aza e Itoni yi Zagbain, a kuru tā nā adu o ure u na u ri mejege shi, reve i yuwaan amali a na a tsu yuwan adanshi shi aganda. ³ N ciga dū tā i reve nā Ruhu va Asula ri obolo nā vuma, vuma ndolo a damma, “A yuwaan tā Yesu unā!” shi. Waru ko za lo aa damma, “Yesu Zagbain dā” shi, she nā Ruhu va Akiza zuwa yi u yuwan ne.

⁴ Ne'e tā lo koko'o, agba suru Ruhu tā dā aa casu le. ⁵ Re tā lo koko'o na tsaa yuwusan ikambi, agba suru ntsu Zagbain tā dā tsaa yuwusaan aganda. ⁶ Ama a ta yuwusan linga icu'un icu'un, agba Asula a tā a dā a cayi vuma biti ucira u na waa yuwan cu'un vu ulinga u ndolo.

⁷ Ruhu tsu roco tā aciyayi atsuma a za vi Itoni† biti ana u ca niyi ulinga ko'o na waa kamba aza e Itoni suru. ⁸ Ruhu va Asula tsu ca tā vuma ucira u na waa ca asala o ugbozu. Ruhu dāda waru tsu ca za ro ucira u na waa yuwan adanshi a na a ri tapu nu urevu. ⁹ Ruhu tā dāda waru tsu ca za ro ucawu wo okolo a gbain. U tsu ca tā za ro ucira u na waa kambato aza o ubanakun gbaga. ¹⁰ U tsu ca tā za ro ucira u na waa yuwan ulinga wa asalama,† reve waru u ca za ro ucira u na waa damma ikaka ya Asula. U tsu ca tā za ro ucira u na waa kurato ili i na yu utai ubata wa Asula ko ubata u ro. U tsu ca tā za ro ucira u na waa yuwan adanshi ne elentsu o ro. Reve waru u ca za ro ucira u na waa gura cu'uwu ili i na a dammai ne elentsu koko'o. ¹¹ Ayi dā waru Ruhu va Akiza tā goon za na aa casu ne'e nda. Ayi a nde'en dā tsu ca cu'un vu une'e u na u tsu ntsaa koyan.

Lipu vu Zamawawa nā pasu va yi

¹² Lipu vuma ili i tā i dā, agba u tā nā pasu koko'o. Ko a na wo o'woi lipu tā nā pasu koko'o, pasu ndolo o boluloi tā reve o o'wo lipu tā goon. Ne dā fo lipu vu Zamawawa ri. ¹³ Ozo o ro a tsu aza a Isra'ila a dā, ozo o ro waru Atakpaci* a dā. Ozo o ro waru agbashi a dā ozo o ro waru gba shi a tā faan.

Amma Ruhu va Asula rumbu tā koyan tsu reve u zuwa tsu tso o'wo upasu u lipu vu Zamawawa. Suru ntsu tsu ushi tā Ruhu tā.

¹⁴ Amayun, lipu tā nā pasu icu'un icu'un, agba upasu u tā goon shi. ¹⁵ Na anana a damma, “Amu upasu u lipu u dā shi, adama a na amu ukere u dā shi,” ili i nda i geshe yi tā a na woo o'wo upasu u lipu'u? O'o! ¹⁶ Waru nu utsuvu u damma, “Amu upasu u lipu u dā shi, adama a na amu utsuvu u dā goon agba lyusu dā shi,” ili i ndolo i putsaa yi tā a na wo o'wo upasu u lipu? O'o! ¹⁷ Nā lipu suru lyusu dā, cine waa uwwa? Waru nu utsuvu u dā u shi goon, cine wa uwwa maguru? ¹⁸ Amma Asula a yuwan tā lipu tsu nā pasu abunda, reve gba u zuwa upasu suru ubata u na u ciga niyi. ¹⁹ Ili i wovon i ne i dā lipu shi o'wo nu u shi upasu u tā goon! ²⁰ To, lipu tā nā pasu va abunda, amma lipu tā dā goon.

²¹ Lyusu aa damma ukere, “Ili i bura mu nā avu” shi. Aaci aa damma ana, “Ili i bura mu nā avu” shi. ²² Pasu lipu na rotsoi gashi a ri nu ucira shi, amayun ele dā a la'ai ulinga. ²³ Pasu lipu ro na tsu tarai gashi a la'ashi ulinga shi o tā lo, agba ele dā tsu la'a kambuwayi ugbozu o ugolobuso u le. Atsu tsu pala tā lipu tsali tsā tsu adama ama e ene le wan, ²⁴ agba tsu tā gura lyawa upasu u ro babu pupala. Asula e gere tā lipu tsu hali nā pasu na tsu tarai a ri nu ulinga shi, a tā gba nu ulinga. ²⁵ U yuwan tā ne adama u zuwa pasu lipu'u suru a linga obolo, upasu suru a kambusa za va yi. ²⁶ Nu upasu u lipu u ro u sowo atsumalima, akapi a pasu a tsu uwwa yi tā. Na a ca upasu u ro tsugbain, to, akapi a pasu a tsu yuwan tā mazanga obolo nā ayi.

²⁷ Suru ndu suru lipu vu Zamawawa dā. Koyan atsuma a dū upasu u dā a lipu va yi. ²⁸ Apa nda pasu ro na Asula a zuwai atsuma a lipu vu Zamawawa. Ele dā: U fara tā zuwa ajiya, za ve ire, aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, za va ta'atsu munlu. Reve u toni na aza a na a yuwusan linga va asalama, na aza a na a ri nu ucira u na a kambato ama gbaga. Reve waru u zuwa aza a na aa kambusa ozo o ro, na azagbain. Reve u zuwisa aza a na aa

* **12:13** Vuma na danai aatagada a nda u yuwan tā ulinga nā danshi “Nheleni” a yuwusan adanshi a Takpaci.

yuwusan adanshi ne elentsu icu'un icu'un.
²⁹ Vuma suru da aajiya? Ko ke'en ne da shi. Za suru da a yuwan alajiya e ikaka ya Asula? Suru da munlu? Za suru da ri nu ucira u na waa yuwan linga va asalama?
³⁰ Suru da a ri nu ucira u na aa kambato ama gbaga? Asula a ca ta suru ntsu ucira u na tsaa yuwan adanshi ne elentsu icu'un icu'un? Vuma suru da aa gura cufuwa ili i na a dammai ne elentsu icu'un icu'un? O'o!
³¹ Amma na amayun i zuwa okolo a na yaa tsura ne'e na la'ai.

Gogo n ta damma du ili i na i la'ai suru suru.

13

Icigi

¹ Na maa yuwan adanshi ne elentsu o ro a ama ko hali ne elentsu a nlingata ma Asula, agba waru na n ri ni icigi ya ama shi, adanshi a va o rotso ta ilama i malapa marumu, ko ilama yu ulingi.* ² Na Ruhu ca mu ucira n yuwan alajiya e ikaka ya Asula agba n ciga ama shi, ili i ro i da n ri shi. Ne da waru na n gura reve ili biti, hali ni ili i na i ri usokowu suru suru. Ne da waru na n ri nu ucawu wo okolo hali na maa gura damma masasan maa shuwa ubata u ro, reve u yuwan ne. ³ Na n ca alambi ili i na n ri ne ele suru, hali gba na n ca lipu va kucci vu ukulatosu, agba na n ciga ama shi, wo o'wo mu ta ulinga we pere.

⁴ Icigi i ta na ankuri nu ulobonu. Icigi i ri na tsushu'un shi. Icigi i tsu yuwan adanshi nu u'yasasan wa avangaci shi. U tsu tara aciyayi ili i ro shi. ⁵ U tsu yuwan adanshi adama u sudato ozo o ro asuvu shi. U tsu dana o mpolo n na waa tsura aciyayi ili shi. U tsu yuwan upan go'o shi. U tsu cuwan unusu u na ama o ro a yuwaan niyi de shi. ⁶ U tsu yuwan mazanga adama a na ili i wuya i farai shi, amma u tsu yuwan ta mazanga na amayun o uta a alanga e eteshe. ⁷ Icigi i tsu bulu mayan me icigi shi, u tsu kudu a usu shi, u tsu dana ta nu uzuwu wo okolo kuci, waru u tsu kaba ta asuvu kuci.

* **13:1** Ele nda a tsu yuwan ta ulinga ne ele atsuma a aganda a amali. Elemu a na a yuwusan waa tawusa na tsugbain e ekere a Asula a wuma shi. Tsundolo, na vuma ro yuwan adanshi ne elentsu o ro agba wu pe ada tsara u kamba aa'isa a aza e Itoni shi, ne dada elemu a na amali a tsu yuwusan atsuma a aganda a amali waru u tsu tawaa na tsugbain e ekere a Asula a wuma shi.

⁸ Icigi i tsu koto shi. Ne'e na aa yuwan alajiya e ikaka ya Asula o to koto. Ne'e na aa yuwan adanshi ne elentsu icu'un icu'un o to koto. Ne'e vu urevu fo to koto. ⁹⁻¹⁰ A mantsa ma nda une'e u tsu wu urevu nu ucira u na tsaa yuwan alajiya e ikaka ya Asula a ri ushiwun shi, mantsa ma na za vu ushiwun tawai, dada une'e u na u ri ushiwun shi waa buwa nu ulinga waru shi. ¹¹ Ana n shi mawun, n yuwusan ta adanshi ununa mawun ma tsu yuwan, n yuwusan ta majiyan ununa mawun ma tsu yuwan, n tawusa ta na re gashi mawun. Ana n kungwai, reve n lyawa a yuwusan ununa mawun ma tsu yuwan. ¹² A mantsa ma nda, tsu te inda ili ya Asula, agba tsu te inda le akapi, ununa i tse ene ululu wa'a ni i kalyuwa a madubi. Mantsa ma ta lo aa tawa na tsee ene Asula esu esu. Gogo wa'a da goon n revei, amma a mantsa'a n te reve suru suru, ununa Asula e reve numu suru suru.

¹³ Ili i ta'atsu i nda o ta lo no oo koto shi: ucawu wo okolo, uzuwu wo okolo ni icigi, agba za na la'ai atsuma e le suru suru ayi da icigi.

14

Udashiwu wu uritosu adama e ne'e Ruhu

¹ I yuwan atyo a na yaa yuwan tsara i ciga ozo o ro. Waru i zuwa okolo tsara i ushi ne'e na Ruhu va Akiza aa ca du. Agba une'e u na u la'ai ayi da une'e wa alajiya e ikaka ya Asula. ² Aza a na aa yuwusan adanshi ne elentsu o ro, aa yuwusaan ozo o ro a na a uwwusa le adanshi shi, amma a tyo a Asula za na a uwwusa le. A ta yuwusan adanshi a amayun e ili yu usokowu nu ucira u Ruhu va Akiza. ³ Amma aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a ta yuwusaan ama adanshi reve waru a ca le ikambi, nu ugbamu wa asuvu, nu ucasu wa adanshi adama a tsura asuvu nden. ⁴ Aza a na a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, aciyele a da aa kambusa goon, amma aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a ta kambusa aa'isa a aza e Itoni suru. ⁵ N ta dansa, u ta dana ulobonu suru ndu i yuwan

adanshi ne elentsu o ro. Amma u ta la'a ulobonu suru ndu i yuwaan ama alajiya e ikaka ya Asula. Une'e u ndolo u la'a ta une'e u mayan ma adanshi ne elentsu o ro. Une'e wa adanshi ne elentsu o ro u tu ulobonu na za ro gura cuduwa ili i na a dammai, adama aa'isa'a maɓula u tsura ikambi.

⁶ Ama a va, na n tawa n yuwaan du adanshi ne elentsu o ro, cine ili i ndolo yaa kamba du? Ili i ndolo yaa kamba du shi, ko ke'en, she na n damma du ili i na Asula o roco numu, ko na n damma du ili yu urevu, ko ikaka i na Asula a ciga numu n damma du, ko uritosu. ⁷ Ili i wivulu gashi papin ko ili mawa'a ko kumburu a ri wuma shi. Babu za na ee reve ishpa i na aa wa'asa, she na za mawa'a u wa'a yi a alanga eteshe. ⁸ Na aavana a na oo rocosu asoja ure wu uvon u ca mesun ma sa'ani shi, cine tsa da asoja'a oo fofo adama e teme uvon? ⁹ Ne da waru, babu za na ee reve ili i na yaa dansa, she ni i yuwan adanshi a alanga eteshe. Na ne da shi, vu ta dana a yuwusan adanshi o upepu goon. ¹⁰ Tsu ta ne elentsu icu'un icu'un atsuma o uvadi u nda, agba babu za na ri lo elemu goon reve u lamba urevu. ¹¹ Na vuma ro yuwan adanshi ne elentsu a na mu uwwai shi, tso o'uloi ta omocin. ¹² Na amayun a da i cigai ne'e Ruhu, i pati Asula a ca du aza a na aa dana ni ikambi atsuma a aa'isa a aza e Itoni maɓula.

¹³ Vuma na ri nu une'e wa adanshi ne elentsu o ro, u yuwan avasa tsara a ca yi fo une'e wu ucuɗuwusa wi ili i na u dammai. ¹⁴ Na n yuwan adanshi ne elentsu o ro, ruhu va da aa yuwusan avasa, amma amu aciyava n reve ili i na maa dansa shi. ¹⁵ To, nye maa yuwan? N ta yuwan le ra. N ta yuwan avasa atsuma a ruhu, waru n ta yuwan avasa ni idanshi i na n revei. N ta cana ishpa atsuma a ruhu, waru n ta cana ishpa ni idanshi i na n revei. ¹⁶ Ni i boloto ubata u ta, ni i yuwaan Asula ica atsuma a ruhu du, ozo o ro ee reve shi. Ne e reve ili i na yaa dansa shi, cine ee reve cine aa usu, "Ami, wo o'wo ne?"† ¹⁷ I to godyusho Asula o ure u sa'ani, amma ayi ndolo aa kamba za ro shi.

¹⁸ N godyoo ta Asula a na n la'a ndu suru mayan ma adanshi ne elentsu o ro.

¹⁹ Amma na tsu boloto ubata u ta tsara

tsu yuwaan Asula aganda, n ta dansa u ta la'aa mu ulobonu n damma idanshi i ton i na ama ee reve ana maa damma idanshi ukpakukupa kupa (10,000) ne elentsu o ro.

²⁰ Aza a va, lyawai a yuwusan majiyan cine muwun n tsu yuwan. Yoo o'wo gashi muwun n na koto n yuwain iwuya shi. A majiyan ma du i yuwan majiyan tsa aza a na o gbozoi de. ²¹ A dana ta atsuma a Adanshi a Asula:

"Asulazuva a damma ta, 'N ta yuwaan ama a va adanshi ne elentsu a na omocin aa gura damma. Amma na ne suru aa zuwaa mu atsuvu shi.' "

²² Une'e wa adanshi ne elentsu o ro iroci i da adama a aza a na a ri ele aza e Itoni a da shi, amma adama a aza e Itoni a da shi. Une'e wa alajiya e ikaka ya Asula iroci i da a tyo ubata wa aza e Itoni, amma adama u kamba aza a na a ri ele aza e Itoni a da shi. ²³ Ko na ne, na za na ri za vi Itoni shi ko ama a na e revei ili i ndolo shi, a tawa ubata wi ibolo i du avu a uwwa du a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, a ta jiyan gashi i jaara ta. ²⁴ Amma na ama o ndolo a uwwa a na za suru ta yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, e te reve a na ele aza o unusu da, waru ili i na a uwwai u te ge'eto le. ²⁵ A ta damma ili i na i ri pe usokowu atsuma o okolo e le. A ta kingyo avu a yuwan aganda avu a damma Asula, "Amayun a da vu ri na ama a nda."

Isa'ani atsuma a aganda

²⁶ N'utsa n va, ni i boloto tsara i yuwan aganda, ni i ciga i 'yuwan i yuwan ili i sa'ani i na yaa kamba ama a na a ri lo suru. Ne da wu ntsayi u dana na vuma ro cana ishpa ko u yuwan uritosu ko u damma ili i na Asula a dammai ko u yuwan elentsu o ro ko u cuduwa ili i na vuma'a u dammai.

²⁷ Ni i boloto ubata u ta, i ta gura lyawa vuma ro yuwan adanshi ne elentsu o ro, ko ama e re, amma she u la'a ama a ta'atsu wan. A yuwan adanshi aza a ta ta, reve vuma ro cuduwa ili i na a dammai. ²⁸ Na babu za na aa cuduwa ili i na a dammai, ayi za na yuwain adanshi ne elentsu o ro nu u 'yuwan u ciga u rungwa, avu u yuwan adanshi na aciyayi na Asula goon.

²⁹ Ama e re ko ama a ta'atsu a yuwan adanshi e ikaka ya Asula, avu ama a na

a buwai a kalyuwa ili i na a dammai ulobonu. ³⁰ Na vuma ro aa yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, avu Asula o roco za ro ili i ro, za na a yuwusan alajiya e ikaka'a wi isawan avu u lyawa vuma ndede lyuwa elime na adanshi. ³¹ A mantsa ma ta i lyawa vuma ta yuwan adanshi, avu suru ndu i rito ili i ro, reve waru i dashi tsura ugbamu wa asuvu. ³² Ama a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a ta gura guza aciyele, reve a lyawa ozo o ro a yuwan adanshi. ³³ Asulazuva Asula o ujambu a da shi, amma a asuvu nden da, cine u ri a a'isa a aza e Itoni suru.

Na ama a Asula o boloto adama a yuwan aganda, ³⁴ lyawa amaci a dana kpaku. She i lyawa le a yuwan adanshi wan, adama a na Wila u damma ta amaci a yuwan tsutoni. ³⁵ Na a ciga e reve ili i ro, e ece ali e le na a kamba a 'wa le. Ili i wono i da ka yuwan adanshi atsuma e ibolo.

³⁶ Adanshi a Asula o uta ya'a du shi, waru ya'a du da a rawai goon shi. ³⁷ Na vaa yuwusan majiyan gashi avu vuma na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a da, ko gba vu ta nu une'e u ruhu, vu te reve a na maa danasa ili i na Zagbain damma numu n dana da goon. ³⁸ Adama o ndolo ama a na a 'yuwain a zuwa atsuvu e ili i na n danai she i zuwaa le atsuvu wan.

³⁹ Ama a va, icigi yo okolo i du ayi da i ciga i damma ikaka ya Asula, amma she i putsa vuma na aa yuwusan adanshi ne elentsu o ro wan. ⁴⁰ Atsuma e ili i na yaa yuwan suru wo o'wo o ure u na wu ntsayi waru u tu ufofu ulobonu.

15

U'yosun wu Zamawawa

¹ Ama a va, gogo n ciga ta n cuwaan du na Alabari a Sa'ani a na n yuwaan du de alajiya. I ushi yi ta de, avu waru yi isawan de nu ucawu wo okolo a du. ² Ayi Alabari a Sa'ani a nda ayi da waa wawa du ni i bana yi ugbamu atsuma e ili i na n damma ndu. Ni i yuwan ne shi, ucawu wo okolo a du wo o'wo ta pere.

³ N damma du ta ili i na a damma numu. Ayi ili i nda ayi da u la'ai ulobonu suru: Zamawawa kuwa ta adama o unusu u tsu, ne da Adanshi a Asula a dammai. ⁴ A cido

yi ta, o urana wa ta'atsu avu a 'yasan yi wuma, cine Adanshi a Asula a dammai. ⁵ U roco ta aciyayi ya Bituru, waru u roco ta aciyayi a tyo a akapi Kupanejere'e. ⁶ Ana ayi ndolo kotoi, u roco ta aciyayi a tyo o otoni a yi a na a la'ai ukpakuton (500) a mantsa ma ta. Aza a na e ene niyi na abunda a buwa ta wuma, ozo o ro gba shi a kuwa ta de. ⁷ Avu waru u roco aciyayi a tyo ya Yakubu, waru avu u roco aciyayi a tyo ubata wa ajiya suru. ⁸ O ukosu suru, u roco ta aciyayi a tyo ya'a va, gashi za na a matsain a mantsa ma na koto wu ntsayi a matsan mu shi.

⁹ Ajiya suru a la'a mu ta. N rawa e de mu aajiya shi, adama a na m bongi ta aa'isa a aza e Itoni a Asula. ¹⁰ Amma isa'ani ya Asula i kambato mu ta ili i na n ri, waru isa'ani ya yi e ekere a va pere da shi. N dakanu ta adama n la'a akapi a ajiya ulinga suru, waru amayun a da, ni isa'ani ya Asula i da n yuwain ulinga'a, nu ucira u va u da shi. ¹¹ Na amu n yuwaan du alajiya ko ajiya a yuwaan du alajiya, ili i ta i da tsaayuwusan, waru ili'i i da da i usuyi.

A damma aa 'yasan akwakwa shi

¹² Na tsu yuwan alajiya a na a 'yasan ta Zamawawa diga o ukwa, to cine ozo o ro a du aa damma aa 'yasan akwakwa a kamba wuma shi? ¹³ Na ayi ndolo amayun a da, u to rocosu a 'yasan Zamawawa shi. ¹⁴ Na a 'yasan Zamawawa shi, to, alajiya a tsu pere da, waru ucawu wo okolo a du pere da. ¹⁵ Na aa 'yasan akwakwa shi, tsu yuwan ta epen a tyo e ekere a Asula ana tsu dammai a 'yasan ta Zamawawa, agba amayun a da shi. ¹⁶ Na aa 'yasan akwakwa shi, koto fo a 'yasan Zamawawa shi. ¹⁷ Na koto a 'yasan Zamawawa shi, ucawu wo okolo a du pere da, waru e te ge'eto du adama a nusu du. ¹⁸ Na ayi ndolo amayun a da, ele ama a na a kuwai de cina a ca okolo e le ubata wa yi a puwan ta ana. ¹⁹ Na tsu zuwa okolo Zamawawa ta wawa tsu a wuma u nda goon amma a wuma u na waa tawa shi, to, iliyali i tsu i la'a ta akapi a ama.

Ili ya amayun cine aa 'yasan akwakwa

²⁰ Amayu'un ayi da a 'yasan ta Zamawawa atsuma o ukwa, ayi da umat-sun wu ufuru atsuma a aza aa 'yasan a

akwakwa. 21-22 Ama suru a kuwa ta adama e ili i na vuma ta yuwain, Adamu† da tawaa ntsu nu ukwa suru. Ne da fo aa 'yasan ama atsuma a akwakwa adama e ili i na vuma ro yuwain. Zamawawa da aa tawaa tsu na wuma suru. 23 A ta 'yasan vuma suru o ure u na wu ntsayi. Zamawawa da a fara 'yasin. Na Zamawawa kamba, a ta 'yasan ama a yi suru. 24 Na ayi ndolo koto, ukosu wu uva di u nda u ta tawa. Zamawawa to kototo n'yuwatan ma yi suru suru, avu u ca tsugono'o e ekere a Asula Dada. 25 Na a ciga a 'yuwan Zamawawa yuwan tsugono she nu u lyuwa aci a n'yuwatan suru avu u zuwa le zala va apata a ana a yi. 26 Ma'yuwatan mo ukosu ma na woo kototo ayi da ukwa. 27 Ana Adanshi a Asula a dammai a na u ta zuwa ili suru zala vu ucira va yi, o bolo pe Asula shi. Asula a da a zuwai ili suru zala vu ucira wu Zamawawa. 28 Avu, nu u lyuwa aci e ili suru, Mawu'un u ta zuwa aciyayi zala va Asula, za na zuwai ili'i suru zala va yi. Avu Asula a yuwan tsugono tsi ili suru.

29 Cine tsa da gba adama a ama a na a rumbuyi adama a aza a na a ri ukwa? Cine tsa da ulobonu wa yi? Na a 'yasan akwakwa shi ko ke'en, cine tsa da aa rumbu ama adama e le?

30 Adama a nye tsu zuwai aciyatsu atsuma e meleshe rumu suru? 31 Aza a va, usana suru n ta gashi n ta kuwa. Amayun a da maa dansaa du. Cine i revei maa lapusa makakan na adu na amayun adama e ili i na Zagbain Yesu Zamawawa yuwaan ndu, ne da maa dansa ili i nda'a. 32 Na a 'yasan akwakwa shi, nye i da maa tsura na n yuwan nlangi na ama a Afisu aza a na a ri nlyayi? Na a 'yasan akwakwa shi nye i zuwai tsa yuwan cine a dansa shi?

“Lyawa tsu lyuwai tsu sowoi, adama a na nfa'an tsu ta gura kuwai.”

33 She i lyawa nanza luluma du wan. A ta dansa, “N'utsa n wuya n ta lungusa nden n sa'ani n du.” 34 I kambato majiyan ma du e ili i sa'ani avu i lyawa mayan mo unusu. Yu uwawa wono a na ozo o ro a du koto e revei Asula shi.

Lipu tsu na Asula a 'yasan tsu

35 Za ro te ece, “Cine aa 'yasan akwakwa a kamba wuma? Cu'un lipu ne da aa dana

na ayi?” 36 Yeci i tsulo tsa da ndolo'o. Na vu cu'wan cu'un e ida, u tsu kungwa shi, she nu u kuwa ne'en. 37 Icu'un i na vu cu'wain i tsu rotso ca'an na utai shi, nu u kungwa. Cu'un vu shina da goon na ri u'yewu ko ili i na vu cu'wain, agba ili i na vu cu'wain avu'un a da shi. 38 Asula a da a tsu zuwa cu'un ndolo kungwa cine u cigai, cu'un suru u tsu kungwa ta na cu'un va avu'un va yi. 39 Lipu na ri na wuma suru a ta icu'un icu'un. Vadilima gba a ta na cu'un lipu ta. Inama waru a ta na lipu koko'o. Nnunu na mugula a ri ili i ta shi. 40 Cu'un lipu ta, ta de zuva,† waru cu'un lipu ta, ta pa atsuma o uva di. Ulobonu u lipu u na u ri de zuva u tawa ta ko'o na cu'un vu ulobonu u lipu na ri pa atsuma o uva di. 41 Urana u ta nu ulobonu wa yi, woto u ta nu ulobonu u ro. Italyo'o waru a ta nu ulobonu u ro koko'o.

42 Ne da waa dana na a kambato akwakwa wuma. Lipu tsu na tsu kuwa reve u shama, a ta dana ko'o na a 'yasan le, adama a na a mantsa mo ndolo aa kuwa waru shi ko ke'en. 43 Na a cido lipu tsu, a ri ulobonu shi waru a ri nu ucira shi. Na a 'yasan le, a ta dana ulobonu nu ucira. 44 Gogo tsu te eneshe lipu va ndana, amma na a 'yasan le, o to o'wo lipu na Ruhu va Akiza aa ca wuma.

Amayun lipu va ndana da, waru amayun a da lipu ro ta lo na Ruhu va Akiza aa casu wuma. 45 Adanshi a Asula a damma ta, “Vuma vu ufaru Adamu ushi ta wuma.” Ayi vuma vu ukosu, za na ayi da Zamawawa, wo o'wo ta ruhu na tsu ca wuma. 46 Ili i na i fara tawai ayi da lipu va ndana, avu lipu ruhu tawa na acapa. 47 Asula e kene ta mabula avu u yuwan Adamu vuma vu ufaru. Vuma ve ire gba zuva da wu utai. 48 Vadilima suru ta na lipu cu'un va Adamu. Waru za na ri zuva suru u ta na lipu cu'un vuma na cipai diga zuva. 49 Cine tsu ri gogo tsa Adamu, vuma na a yuwain na mabula, ne da urana u ro tsu to o'woi tsu Zamawawa, vuma va zuva.

50 Aza a va, n ciga du ta i reve lipu tsu va ndana na mpasa ta shama. Ayi nda u ta dansaa tsu aa tsura tsugono tsa Asula shi, za na aa dana babu ukotu. 51-52 Gogo n ta damma du ili yu usokowu i na Asula o roco

numu: Ozo o ro a tsu aa kuwa shi, amma ne e ivula aavana o ukosu, Asula a ta vadala tsu babu usan, cine vu reve igipatsu ye esu i ri gogogo. Ne e ivula aavana, a ta 'yasan akwakwa, waru aa dashi kuwa shi, avu suru ntsu tsu ushi lipu sa'avu. ⁵³ Adama a na lipu tsu na aa kuwa avu u shama, a ciga a 'yuwan a vadala le a kamba lipu va zuva na aa kuwa shi suru suru. ⁵⁴ Ni ili i ndolo i fara, avu lipu va ndana na aa kuwa a vadala le a tyo a lipu va zuva aza a na aa kuwa shi, avu Adanshi a Asula a shiwan: "O kototo ta ukwa, a lyuwa ta aci a yi suru suru!"

⁵⁵ Te da ubata u na ukwa u lyuwai aci? Te da waru ucira wu liya vu ukwa na tsu tada na mbala?"

⁵⁶ Unusu u da u tsu tawaa na mbala n na ukwa u tsu tawaa. Wila waru ayi da u zuwai unusu u tsurai ucira'a. ⁵⁷ Amma tsu godyo ta Asula ana u lyawai Zagbain Yesu Zamawawa tsu u ca ntsu ulyuwu wa aci!

⁵⁸ Ama a va, aza a na n cigai, adama a na Asula a yuwain ne, yi isawan nu ucira. She i lyawa ili i ro i jingada du tsara i lyawa ure wan. I zuwa aciyadu i yuwan ulinga babu uro na yaa yuwan ulinga wu Zagbain, adama a na i reve ta ulinga u na i yuwain adama a Zagbain suru woo o'wo pere shi.

16

Ubolotosu wi ikebe adama a ama a Asula

¹ Ni i ushi ikebe adama a ama a Asula, n ciga du ta i yuwan cine n dammai aa'isa a aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Galatiya a yuwan. ² Urana wa Aladi suru i 'yuwan i ciga za suru u zuwa ikebe i ro e ili i na u tsurai. I zuwa le adama a sadaka. Ni i yuwan ne, yaa tawa nda i 'yawa ndede tsara i ushi utafa a mantsa ma na n tawai shi. ³ I dangwa aza e Itoni o ro a tara ikebe'e a 'yawa Urishelima. Na n rawa n ta ca le mepepeli me ma na woo roco adu da i dangwa nle. ⁴ Na wu ntsaa amu fo n 'yawa, tsu ta yuwan mmalu suru.

Ili i na Bulu cigai u yuwan

⁵ Na n kandaruwa Makidoniya suru, n ta tawa n kalyuwa du. ⁶ U ta yuwan n danu na adu ne'en rana re, ko a tyo o ukosu u mantsa mo utanu. Avu i kamba

mu atsuma a mmalu n va, ubata u na mee tyo suru. ⁷ Na Zagbain usu, n ciga n rawa de go'o shi, tsara n danu obolo na adu a mantsa na abunda a na maa tawa avu n karashi. ⁸ Amma n ta dana pa atsuma a Afisu hali urana u na aa yuwan Abuki o Urana wa Kupotonf u kara. ⁹ Adama a na a kpatu'waa mu ta ure u sa'ani u ro adama o ulinga u gbain, waru ama na abunda a ta ususu, ko na wo o'woi n'yuwatan n ta lo na abunda.

¹⁰ Na Timoti rawa, i ushi yi ne ekere e re. U ta yuwusan ulinga wu Zagbain, cine amu maa yuwusan. ¹¹ She i lyawa nanza rono yi e ida wan. I zuwaa yi aba'un reve i kamba yi a mantsa ma na waa kamba ya'a va. N ta pura yi na ama a na aa tawa.

¹² Adama a za tsu Apolo, m patishi yi ta u 'yawa obolo na aza a yi a mantsa ma na aa kalyuwa du, amma u ri na ada a na waa 'yawa gogo shi. Nu u tsura mantsa u ta tawa.

Ukosu u mepepeli me ma Bulu

¹³ I dana ufofu. I bana ucawu wo okolo a du ulobonu. Waru she yu uwwa wovon wan. Yi isawan nu ucira. ¹⁴ I yuwan ulinga u du suru atsuma e icigi.

¹⁵ I reve ta a na Istifana nu u'wa wa yi magula ele da aza a na a fara o o'woi aza e Itoni atsuma a Akataya, waru a ca ta aciyele adama a aganda a ama a Asula. M pati du ta ama a va, ¹⁶ i toni ama a nda na akapi e le aza a na a yuwusan ulinga obolo ne ele. ¹⁷ N yuwan ta mazanga a na Istifana, na Fatunatu na Akayiku a rawai. A kamba mu ta adama a na i ri pa shi. ¹⁸ A ca mu ta ugbamu wa asuvu, waru n reve ta a yuwan du ta fo ne. Ni i ciga i 'yuwan i ca tsugbain a tyo aza a na suru a yuwain tsugbashi tsa na tsa ntsayi.

¹⁹ Aa'isa a aza e Itoni pa nda atsuma e ida ya Asiya a ta lyungusaa du icasu i le. Akila obolo na Birisika, obolo na aa'isa a na o bolotosu o u'wa u le, a ta lyungusaa du icasu i le atsuma a ala a Zagbain.

²⁰ Aza e Itoni yi Zagbain suru a ta lyungusaa du icasu i le. I casalai ulobonu.

²¹ Amu Bulu, amu da n danai icasu i nda ne ekere a va.

²² N ta yuwusan avasa Asulā a yuwaan vuma na 'yuwain Zagbain unā. Lyawa Zagbain tawā gogo.

²³ Lyawa isa'ani yā Yesu Zagbain danā obolo nā adu.

²⁴ N ciga tā vuma na suru ri atsumā e Yesu Kristi Zamawawa.

Mepepelime me Ire ma Bulu a tyo ya Aza a Korinti

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

Bulu ɗana ta mepepelime me ire ma nda a tyo a aza e Itoni atsuma a Korinti ana ama o ro a ri de a yuwusan adanshi a vama adama a yi. Bulu lyungu ta kambu va yi Titu u 'yawa u yuwan adanshi na ama adama e ili i na i ri amayun. Ana Titu kambai u damma ta a na ama na abunda a usu ta Bulu, amma hali n gogo ozo o ro a 'yuwan yi ta. Atsuma e mepepelime ma nda Bulu godyoo ta aza a na a kambusa yi, reve waru u yuwan adanshi adama a aza a na a 'yuwan niyi.

Bulu cuɗuwa ta ama cine u shi u cigai u yuwan, ni ili i na i putsaa niyi a yuwan ne. Reve waru u yuwisan adanshi adama a aganda a amayun a tyo a Asula. U yuwan ta adanshi cine aza e Itoni aa kambulai. O ukosu u roco ta a na ayi aajiya a amayun a Zamawawa a da.

Ayi mepepelime ma nda ma ta dansaa tsu cine aza e Itoni a ana'an aa yuwan ulinga obolo, waru na cine aa kamba azagbain a amayun na munlu n na maa yuwusaan Zamawawa ulinga ana'an. U yuwan ta adanshi cine aa kamba ni ikebe ni ili ya abula a tyo atsuma o ulinga wa Asula. U roco tsu ta zagbain va amayun tsu linga ta adama ama suru a tsura ili i sa'ani. U damma ta na a yuwan ili i ro babu ucira ko icigi ya Yesu Zamawawa, ili ye pere i da, amma ili i na a yuwain nu ucira ni icigi ya Yesu, ili i nda i tsu zuwa ta Asula a uwwa uyo'o reve waru a dana nu ucira wa amayun atsuma o uvadi u nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Bulu godyoo ta Asula (1:1-11)
2. Ulinga wa aajiya adama a ama a Asula (1:12-2:17)
3. Ugolobu ni icigi ya Kristi Zamawawa (3:1-7:16)
4. Une'e adama a alambi (8:1-9:15)
5. Bulu aajiya a amayun (10:1-13:10)
6. Icasu yu ukosu (13:11-13)

Bulu casai aza e Itoni a Korinti

¹ Amu da Bulu, Timoti za tsu ta pa obolo na amu. Amu da n danaa ndu mepepelime ma nda. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa.

N ta danasaa du aa'isa a aza e Itoni a Asula atsuma a lyuci va Korinti obolo na ama a Asula suru upasu wa Akataya.

² Lyawa Asula Dada tsu na Yesu Zagbain Zamawawa roco du isa'ani na asuvu nden.

Bulu godyoo ta Asula

³ Tsu yuwusayin Asula ica, za na ayi da Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa! Asula ayi da Dada na ri tapu ni isa'ani waru ayi da u tsu casu adanshi suru. ⁴ U tsu ca tsu ta adanshi a mantsa ma na tsu ri atsuma a atsumalima, adama atsu fo tsu ca ama o ro adanshi. Na a ri a atsumalima tsu ta gura ca le adanshi cine Asula a ca ntsu. ⁵ Amayun a da tsu to sowuso atsumalima lon adama a Zamawawa. Waru amayun a da tsu ta tsurusu ucasu wa adanshi adama a Zamawawa. ⁶ Na tsu sowo atsumalima, uzuwu wo okolo a tsu ayi da Asula a ta ca du adanshi ni iwawi adama o ndolo. Na Asula a ca tsu adanshi, adama tsu ca du adanshi i kaɓa asuvu a da. Ne da yaa gura kaɓa asuvu na ankuri atsuma e ili i na atsu fo tsoo sowuso atsumalima. ⁷ Tsu ta no okolo ugbamu adama a na tsu reve ta ni i sowo atsumalima tsa tsu, i ta tsura ucasu wa adanshi cine tsu ushiyi.

⁸ Ama a va, tsu ciga du ta i reve ununa tsu sowoi atsumalima e ida ya Asiya. A ca tsu ta atsumalima a na a la'ai ucira u tsu, hali tsu jiyana na tsaa la'a shi. ⁹ Amayun a da, tsu jiyana ta tsu ta kuwa. Agba ili i ndolo i zuwa tsu ta tsu zuwa ucira ubata wa Asula amma o ucira wa aciyatsu shi, adama a na ayi da za na tsu 'yasan akwakwa. ¹⁰ Asula a wawa tsu ta diga a mantsa ma na tsu shi a kuwa, waru tsu reve ta u ta lyuwa elime na mawawa ma tsu. ¹¹ U ta wawa tsu adama a na yaa kambusa tsu a mantsa ma na yaa yuwusan avasa adama a tsu. Adama o ndolo, Asula a ta usu avasa a abunda a du. U ta zuwaa tsu aba'un, waru ama na abunda o to godyoo yi adama e ili i na u yuwaan ntsu.

Bulu bulai mabura ne'en

¹² Tsu ta gura damma na tsu cuwan ili i na tsu yuwain, tsu ta a mazanga na asuvu a tsu a ri cece. Mantsa suru tsu yuwan ta nden ma abula, agba atsu tsu soko du ko ili i ta shi. Isa'ani ya Asula i da i zuwai tsu yuwain ne, urevu wu uvadi u nda u da shi. Tsu yuwan ta nden ma abula ubata u na tsu danuyi suru bele atsuma a muwwulai n tsu na adu. ¹³ Ana tsu danaa ndu, tsu yuwan ta adanshi mejege a tyo ya'a du, agba tsu soko ikaka'a shi. Adama o ndolo a da, i gura revei ili i na tsu danai. ¹⁴ Gogo i gura ta reve ili i na tsaa dansa lo ne, agba tsu ta zuwusa okolo a na yaa tawa i reve ili i na tsaa dansa mejege, adama o urana wu Zagbain Yesu i yuwan mazanga adama a tsu, reve atsu waru tsu yuwan mazanga adama a du.

¹⁵ N reve ta ne ulobonu, waru adama o ndolo, n shi ta n ciga m bura du ne'en o ufaru. Ne da Asula a zuwaa du aba'un adama a na n ta tawa ya'a du ure. ¹⁶ N shi ta n ciga mi isawan n kalyuwa du ana n temei mmalu a tyo e ida ya Makidoniya n kamba waru. Reve i kamba mu n 'yawa upasu wa Yahuda. ¹⁷ I ta yuwan yeci yi ili i na i zuwai n yuwain ili i na n foboi shi. N shi a yuwusan adanshi o unagoon shi. N rotso ta ama o uvadi a na a tsu usu a ta yuwan ili i ro reve waru a 'yuwisan a yuwisan ili'i?

¹⁸ Amma ni i tara ili i na Asula aa yuwusan amayun a da, i te ene ili i na tsaa dansaa du "Ee" ko "O'o" da shi a mantsa ma ta. ¹⁹ Ne da u ri adama a na Mawun ma Asula, Yesu Zamawawa usu reve waru u 'yuwan a mantsa ma ta shi. U tsu usu ta kuci no okolo a ta. Ayi da za na amu na Sila na Timoti tsu yuwaan du adanshi a yi. ²⁰ Adama a na ayi da za na shitoyin nzuwulai ma Asula suru. Ayi da i zuwai tsaa dansa "Ami"† na tsaa casu Asula tsugbain atsuma a aala a Zamawawa. ²¹ I cuwan, Asula a da za na aa gbamatosu tsu na adu suru atsuma a Zamawawa. Waru Asula a da a dangwa ntsu. ²² U zuwaa tsu ta urotsu† wu za vi ili adama u roco a na atsu aza a yi a da goon. Waru u zuwa ta Ruhu va yi o okolo a tsu tsu uzuwa adama u rocosu tsu ili i ro i ta lo a tawa.

²³ Ana n damma ndu n 'yuwan ta a kamba Korinti adama n dana du usuduwan. Ne epen a da maa yuwusan ndede

Asula. ²⁴ Tsaa yuwusan afalu a dansaa du ili i na ni i ciga i 'yuwan i usu da shi. Tsu reve ta i ta nu ucawu wo okolo lon waru yi isawan nu ucira ne. Tsu ciga ta tsu yuwan ulinga na adu adama i dana tapu na mazanga.

2

¹ N jiyar ta maa 'yawa ya'a du waru shi, adama a na mantsa ma na n shi n 'yawai ya'a du, suru ndu u bala du ta. ² Na maa zuwa du atsumolangu, to, zane da aa buwa na waa zuwa mu mazanga? She adu goon, aza a na n zuwai atsumolangu. ³ Ayi da i zuwai n danai ne e mepepelime ma na n lyunguwa ndu de. N ciga m bura du shi, adama a na uga'asusan na adu atsumolangu a da waa zuwa mu goon. Agba adu da ama a na wu ntsayi i zuwa mu mazanga. Ili i na i zuwai n cigai n dana a mazanga ayi da adama n zuwa du mazanga. ⁴ A mantsa ma na n danaa ndu nu ufaru, n shi ta udamu waru n shi na mazanga o okolo a va shi, waru n dana ta na abara lon. N dana adama n zuwa du atsumolangu shi, amma n dana ta adama i reve a na n ciga ndu lon.

Iyuwaan za vu unusu gafura

⁵ Za ro atsuma a du zuwa mu ta atsumolangu, agba amu da a nde'en shi, hali na adu suru. Ili i na maa dansa ayi da u zuwa ta aza e Itoni atsumolangu kpara. (N ciga n yuwan adanshi a na a karalai adama o ndolo'o shi.) ⁶ Na abunda atsuma a du i bolo ta ugbozu reve i ca yi awuya a na a ntsaa niyi. Awuya o ndolo a rawa ta. ⁷ Amma gogo i yuwaan yi gafura reve i ca yi adanshi adama u putsaa yi na atsumolangu lon hali waru u lyawa itoni suru suru wan. ⁸ N ta patishi du, i roco a na i ciga niyi. ⁹ N danaa du ta adama n lyungwa du, reve waru me ene ko i toni ta uritosu u va. ¹⁰ Ni i yuwaan vuma nda gafura, amu fo n ta yuwaan yi gafura. Waru na n yuwaan yi gafura (nu unusu u ta lo), n yuwan ta ne nu ucira wu Zamawawa o unagoon du. ¹¹ N yuwan ta ne adama Male† ma yuwan tsu ugbozu wan, adama a na tsu reve ta ifobi ya yi lon.

Bulu yuwain alajiya a Taruwasa

¹² Ana n rawai Taruwasa adama n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani† e Yesu Zamawawa, n cina t̄a cina Zagbain kpatu'w̄a de ure adama o ulinga'a. ¹³ Agba n shi t̄a udamu lon, adama a na me enei za tsu Titu shi. Reve n damma ama o ub̄ata'a, "She mantsa mo ro," reve n kar̄a a tyo Makidoniya.

Ulyuwu wa aci adama a Zamawawa

¹⁴ Tsu godyo t̄a Asul̄a lon! Ayi d̄a za na kamb̄ato ntsu agbashi a yi, reve waru u walaa tsu elime at̄sum̄a a mmalu ma alya ma aci a Zamawawa. Asul̄a waru u ta kambusa bazasa urevu wu Zamawawa ub̄ata' bit̄i ana maguru ma sa'ani. ¹⁵ Wuma u tsu ts̄a maguru ma na Zamawawa a casu Asul̄a d̄a, za na a bazasa ub̄ata' wa aza a na Asul̄a a wawusa na aza a na a kuwusa. ¹⁶ E ekere a aza a na a kuwusa, maguru'u u rotso t̄a ushamu w̄a akw̄akw̄a, amma e ekere a aza a na a ri wuma maguru ma wuma ma d̄a. Zane d̄a rawai u yuwan ulinga u nda? ¹⁷ Tsu ri tsa ama o ro a na a yuwusan alajiya a adanshi a Asul̄a adama a tsur̄a ikebe shi. O'o, ne d̄a shi. Amma tsu t̄a kambusa ugbozu na tsu ri ama a na Asul̄a a lyunguyi, waru o ucira wu Zamawawa tsu ta yuwusan adanshi e ikaka i tsu a makakan ma Asul̄a.

3

Akucunu a sa'avu a Asul̄a

¹ Tsu fara t̄a u'yasasan wa avangaci adama a aciyatsu waru? Ama a t̄a t̄awusa n̄a mpepelime n na a danai n na maa yuwusan adanshi e ica a aciyele ko gba shi a ta zuwusa d̄u i danaa le mpepelime adama e le. U tu ulobonu tsu dan̄ai ni icu'un yi mpepelime n nda? ² Amma ad̄u d̄a mepepelime ma tsu, waru i t̄a o okolo a tsu na vuma suru ee denuna avu u reve ili i na e deyinuna. ³ I to rocosu ad̄u mepepelime ma na Zamawawa danai d̄a, avu at̄su tsu t̄awa n̄a ayi. Ruhu va Asul̄a za na aa casu wuma, u dana d̄u t̄a o okolo a tsu, agba a aavu'un shi, ko e ili yi idana i na a yuwain na abaci a atali shi.

⁴ Tsu ta damma ne adama o ucawu wo okolo a tsu o ucira a makakan ma Asul̄a adama a Zamawawa. ⁵ Amma tsa dansa tsu ta gura yuwan ulinga u nda na aciyatsu

shi. Asul̄a a d̄a a zuwusa tsu tsu gura yuwan ili i na tsaa yuwusan suru. ⁶ U zuwa tsu t̄a tso o'wo agbashi a akucunu a sa'avu a yi na o utusa ub̄ata' w̄a Ruhu va Akiza. Akucunu a nda Wil̄a u na a danai d̄a shi, adama a na Wil̄a u tsu t̄awa t̄a nu ukw̄a, amma Ruhu tsu ca t̄a wuma.

⁷ Akuci a Wil̄a a dana le t̄a a atali, reve gba e ene tsugbain ts̄a Asul̄a a mantsa'a. Ama a Isra'ila a gura jima a kalyuwusa urewesu wa Musa shi, adama a na u shi te ikanasa nu ucira lon, ko na wo o'woi wikanasa'a tsa jima shi. Adama o ndolo, n̄a Wil̄a za na ulinga w̄a yi ayi d̄a u t̄awa nu ukw̄a u shi n̄a tsugbain ne tsundolo, ⁸ to, ulinga w̄a Ruhu va Asul̄a u t̄a dana n̄a tsugbain tsa na tsa la'ai za Wil̄a. Amayun a d̄a shi? ⁹ Nu ulinga u na u tsu kototo ama u shi n̄a tsugbain, to, ulinga u na u tsu kamb̄ato ama mejege e ekere a Asul̄a u t̄a dana n̄a tsugbain tsa na tsa la'ai. ¹⁰ Amayun a d̄a tsugbain tsa akuci tsa akucunu u tsu rotso tsugbain waru shi, adama a na ekan a tsugbain tsa sa'avu tsa la'a yi t̄a. ¹¹ Wil̄a u shi t̄a n̄a tsugbain tsa na tso kporoi. Amma tsugbain tsa akucunu a sa'avu u la'a yi t̄a lon, adama a na woo kporo shi, ko ke'en.

¹² Tsu ta gura yuwan adanshi babu wovon adama a na tsu ri nu uzuwu wo okolo ne tsunda. ¹³ Tsu ri tsa Musa shi. Urewesu w̄a yi u shi te ikanasa, reve wu pala urewesu'u adama u geshe aza a Isra'ila e ene ekan o ukporuso wan. ¹⁴ Ama'a a shi t̄a na aciyogbamu, ili i ro waru i ta putsusa le na ee ene amayun a mantsa ma na e desu Wil̄a nu una. Yesu Zamawawa d̄a goon a gura tawa apalutsu a na aa putsusa le yeni. ¹⁵ Hali na ana'an, ne ee desu Wil̄a wa Musa nu una, aapalutsu a pala t̄a okolo e le.

¹⁶ Agba n̄a vuma vadala† ub̄ata' wu Zagbain (Yesu), u tsu tawa t̄a aapalutsu o ndolo'o. ¹⁷ Ana wo o'woi Zagbain Ruhu d̄a, ub̄ata' u na Ruhu vu Zagbain ri suru, u tsu zuwa t̄a ama o o'wo faan. ¹⁸ Adama o ndolo a d̄a urewesu u tsu u ri ukpatu'u adama tsu roco tsugbain ts̄a Asul̄azuva. Waru n̄a Ruhu va Asul̄azuva ri o ulinga at̄sum̄a a tsu, tsu t̄a kambusa ts̄a yi kuci, waru tsu t̄a dashi rocosu tsugbain ts̄a yi.

4

Uzuwa o upondo

¹ Asulā, ni isa'ani ya yi, u ca tsu tā ulinga u nda tsu yuwan. Ayi da i zuwai tsu kuna shi. ² Tsu ta 'yuwusan mayan me ili i wono ni ili yu usokowu. Tsaa lumusa ama shi, waru tsaa vadalasa adanshi a Asulā shi. Adanshi a amayun a da goon tsaa yuwusan a makakan ma Asulā, adama ama o ro e reve a na tsu ri na afula. ³ Na ama o ro a gura reve Alabari a Sa'ani a na tsaa yuwusan alajiya shi, u roco tā a puwaan tā. ⁴ Male, ayi za wuya na a yuwusan tsugbain tsu uvadi tsa nda tsa da. Waru u rumbanato tā okolo a aza a na a cayi okolo shi, adama o ndolo aa gura ene ekan a gbain a Alabari a Sa'ani a na e ikanasa ubata u le shi. Aa gura reve ikaka i na tsaa yuwusan alajiya adama a tsugbain tsa Zamawawa shi, za na rotsoi Asulā foyi. ⁵ A mantsa ma na tsaa garasa a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani, tsaa yuwusan alajiya a aciyatsu shi, amma Yesu da Zagnain. Ili i na goon tsaa dansa adama a tsu, ayi da atsu agbashi a du a da adama e ili i na Yesu yuwain adama a tsu. ⁶ Asulā a da za na dammai, "Lyawa ekan e ikana atsuma e irumbu!" U zuwa tsu tā tsu reve a na ekan a nda ayi da ekan a tsugbain tsa Asulā a na urewesu wa Yesu Zamawawa oo rocosu.

⁷ Tsu tā nu uzuwa u nda ubata wa Asulā, agba tsu rotso tā mpondo n na a ma'ai no olo'o a na a ri nu uzuwa'a. Ayi nda'a u to rocosu abajini o ucira ubata wa Asulā a da wu utai, ubata u tsu u da shi. ⁸ A ta zuwusa tsu atsumalima lon, agba a minjira tsu shi ko ke'en. Ko a mantsa ma na tsu revei ili i na tsaa yuwan shi, tsu kuda o ure shi. ⁹ O bongi tsu tā lon, agba Asulā a lyawa tsu shi. A mantsa mo ro a tsu dimba tsu tā e ida, agba o kototo tsu shi ko ke'en. ¹⁰ A mantsa ma na tsoo sowuso atsumalima tsunda, urana biti lipu tsu to rocosu ununa Yesu sowoi atsumalima ana u kuwai, adama ama a gura ene wuma wa Yesu a lipu tsu. ¹¹ Amayun, a ta gura una tsu a mantsa biti adama a na tsoo tonon Yesu, adama ama ee ene wuma wa Yesu a lipu tsu na aa kuwa. ¹² Tsu usu tā tsu yuwan mpolo nu ukwa, adama i tsura wuma.

¹³ A dana tā a Adanshi a Asulā, "N yuwan tā adanshi adama a na n cayi okolo." Tsu

tā nu ucawu wo okolo cu'un tā, waru tsu tā yuwusan adanshi adama a na tsu cayi okolo. ¹⁴ Asulā a 'yasan tā Yesu Zagnain atsuma a akwakwa, waru tsu reve tā na Asulā a tā 'yasan tsu fo obolo na Yesu. Asulā a ta tara tsu obolo na adu, avu tsi isawain a makakan ma yi. ¹⁵ Ili i nda suru adama a du a da, ana ama a abunda lon aa ushi isa'ani ya Asulā, a ta zuwa ugodyusho wa abunda e yene reve Asulā a tsura tsugbain lon.

Ucawu wo okolo atsuma e Itoni

¹⁶ Ayi da i zuwai tsu kuda okolo a tsu shi. Ko na wo o'woi lipu tsu vu vadilima ri a langasa, ruhu tsu tā tsurusa ucira u sa'avu usana biti. ¹⁷ Atsumalima a na tsoo sowuso gogo nda wa'a da, waru waa jima shi. Waru u ta kambusa tsu tsu tsura tsugbain tsa na tsa la'ai atsumalima a tsu lon, waru tsugbain tso ndolo tsu ri nu ukotu shi. ¹⁸ Tsaa zuwusa esu a tsu e ili i na tsee inda shi, agba e ili i na i ri usokowu. Ili i na tsee inda waa jima shi, amma ili i na tsee inda shi ayi da waa dana babu ukotu.

5

¹ Adama a na tsu reve tā no o kototo oogodo a ndana a nda ubata u na tsu ri nden, a ta dansa, na tsu kuwa tsu kasa na lipu nda, Asulā o to fofoo tsu u'wa zuva adama tsu danu pe. Ubata u na ayi na aciyayi u yuwain, ubata u na u ri babu ukotu. ² Tsu kuna tā a lipu na tsu ri na ayi gogo, tsu ta zama urana u na tsoo oto lipu sa'avu de zuva ana itana i sa'avu. ³ A mantsa mo ndolo tsaa dana ataba shi, adama a na tso otoi lipu sa'avu'u de zuva. ⁴ Na tsu ri nden na lipu nda, tsu tā ni ili i na ya bala tsu, waru tsu to sowuso atsumalima. Agba ukunu u dada u tsu zuwa tsu tsu ciga tsu kuwa tsu lyawa lipu nda shi. Amma adama a na tsu ciga tā tsu kita'wa le tsu ushi lipu na aa kuwa shi, ko ke'en. ⁵ Asulā na aciyayi ayi da u fofo ntsu adama o ndolo, waru u ca tsu tā Ruhu va Akiza, tsu uzuwa u na woo roco wuma u sa'avu u nda ili ya amayun i da.

⁶ Adama o ndolo, tsu tā no okolo ugbamu. Tsu reve tā na tsu ri wuma atsuma a lipu nda, tsu ri obolo na Zagnain shi. ⁷ Tsu tā kurusu ili i na tsu cayi okolo, agba tsoo tonon ili i na tsee inda shi. ⁸ Dada n dammai tsu

tā no okolo ugbamu. Tsu la'a tā ciga tsu kasa nā lipu nda adama a na a mantsa ma dāda tsoo o'wo de o u'wa a makakan ma Zagbain. ⁹ Nā tsu ri wuma a lipu nda, ko nā tsu ri wuma shi, tsu la'a tā ciga tsu yuwan ili i na tsoo yo'onoto yi okolo upasu ni ili i na i buwai lo suru. ¹⁰ Ili i na i zuwai ayi da urana u ro suru ntsu tsu tee isawan a makakan ma Yesu Zamawawa reve u ge'eto tsu. Za suru atsuma a tsu u tā ushi ili i na yi ntsayi adama e ili i na tsu yuwain a mantsa ma na tsu danai wuma atsuma a lipu nda, ko isa'ani i da ko iwuya.

Ukambatosu wa ama ubata wa Asula

¹¹ Adama a na tsu revei tsu ta uwwusa wovon wu Zagbain, dāda tsu ri o mpolo adama ama a vadala a kuru yi. Asula e reve tā cine tsu ri na amayun. Tsu ciga du tā i danā nu urevu wi icu'un ya ama a na tsu ri. ¹² Tsu ciga tsu 'yasan avangaci shi, amma tsu ta dansaa du adama a aciyatsu tsara i yuwan mazanga adama a tsu. Dada yaa tsura ili i na yaa damma adama a aza a na aa 'yasan avangaci adama e ili i na ama a yuwusan majiyan adama e le, agba ili ya abula i da a ri a makakan ma Asula shi. ¹³ Nu u yuwan gashi tsu jaara tā, adama u tawaa Asula na tsugbain tsa da. Agba nā tsu tā nu ugbozu u tsu, adama u kamba du da.

¹⁴ Ili i na tsaa yuwusan suru tsu ta yuwusan adama a na icigi yi Zamawawa u ta gitsasa tsu. Tsu ca tā okolo na Zamawawa kuwa tā adama a koyan, adama o ndolo tsu reve tā suru ntsu tsu kuwa tā fo. ¹⁵ U kuwa tā adama u wawa koyan, adama aza a na a ushiyi wuma u sa'avu adama a yi a buwa dashi yuwan nden o ure u na u yo'ono nle goon shi. Amma, a ta yuwan nden cine woo yo'ono Zamawawa, za na kuwai reve a 'yasan yi adama e le.

¹⁶ Tsu lyawa tā a yuwusan adanshi a ama o ro tsi ili i ro a majiyan ma ama. De nu ujimu, tsu shi tā a majiyan adama e Yesu Zamawawa cine ama o uvadi aa yuwusan, agba gogo tsaa yuwusan ne shi. ¹⁷ Za na suru ri obolo nā Zamawawa, Asula a kambato yi tā vuma sa'avu. Akuci e ili suru o koto tā reve waru a kara. Asula o o'woto tā ili suru usa'avu. ¹⁸ Asula a da a

yuwain ili nda biti. U tawato tsu tā zuzu nā ayi e ekere e ili i na Zamawawa yuwain. U zuwaa tsu tā ulinga u na tsaa ri n tsu tawusa na ama zuzu nā ayi fo. ¹⁹ Ikaka i tsu ayi da Asula a tā tawusa na ama suru zuzu nā ayi e ekere a Zamawawa. Asula aa cuwusan nu unusu u le shi. Reve waru u ca tsu ikaka ya asuvu nden a nda. ²⁰ Asula a lyungu tsu tā tso o'wo aza o ulinga o unā wu Zamawawa, waru u ta dansaa du i poloo ikaka i tsu atsuvu. Tsu ta yuwusan adanshi a Zamawawa, waru tsu ta patishi du i lyawa Asula o rono du zuzu nā ayi. ²¹ Zamawawa yuwan unusu shi, ko ke'en! Agba reve Asula a zuwa wo o'wo za vu unusu, adama o ndolo Zamawawa zuwa tsu tā tso o'wo aza a abula e ekere a Asula.

6

¹ Tsu ta yuwusan ulinga obolo nā Asula, waru tsu ta patishi du she i ushi isa'ani ya Asula reve i lyawa u kara pere wan. ² Asula a damma tā atsuma a Adanshi a yi, “Ana mantsa ma na n dangwai ma rawai, mu uwwa tā avasa a du. O urana wi iwawit n kamba du tā.”[◇]

Amayun a da Asula a tu ufobu na waa kamba du gogo. Ana'an urana wi iwawi i da.

Atsumalima a Bulu

³ Tsu ciga ulinga wa Asula u na tsaa yuwusan wo o'wo ili ye pere e ekere a ama shi, dāda tsu zamiyi ure u na tsaa yuwusan nden n na maa zuwa ama a riya wan. ⁴ Ili i na tsaa yuwusan suru, tsu ta yuwusan mpolo tsu roco nā atsu agbashi a amayun a Asula a da tsu ri. Tsu ta kaba asuvu na ankuri nā cu'un va atsumalima suru. ⁵ A faba tsu tā. Waru a zuwa tsu tā o u'wa wa ali. Obolo a ama a yuwan tā upan nā atsu reve a uwa a 'yasan ugbozu wa ama. Tsu linga tā hali tso o'wo utakalyuwu. Ayin o ro tsu lantsa shi, ko ke'en. Mantsa mo ro tsu lamba ilyalya. ⁶ Tsu roco tā aciyatsu na atsu agbashi a Asula a da adama a na tsu guza tā aciyatsu cece, waru tsu tā nu urevu u na Asula aa casu. Tsu yuwan adanshawuya shi. Tsu ta yuwusaan ama isa'ani. Tsu tā nu ucira u Ruhu va Akiza, waru tsu ciga tā ama na amayun. ⁷ Tsu ta

◇ 6:2 Isha. 49:8.

yuwusan alajiya e ikaka ya amayun, waru Asulā a ta casu tsu ucira. Tsu tā nā ābūlā a na o o'wo ntsu ana matsun me pe'eni nā āaragā na tsu cigai adama o uvon. ⁸ Tsu ta yuwusaan Asulā agandā na ama a ca tsu tsugbain, ko a tara tsu ili i ro shi. Tsu ta yuwusaan Asulā agandā na a cuwa tsu, ko na a ca tsu ala a vama. Ama a damma ātsu āzā e epen a da, agba tsu ta dansa amayun kuci. ⁹ Koyan da reve tsu tā, agba reve a yuwan nā ātsu gashi e reve tsu shi. Tsu tā nden gashi ukwā u rawa tā zuzu, agba ātsu da nda, tsu buwa tā wuma. Tsu to sowuso ātsūmalimā lon, agba o una tsu shi. ¹⁰ Tsu tā a māzangā kuci, ko a mantsa ma na tsu ri oo sowuso ātsūmalimā. Tsu tā nu ulambu, agba tsu ta zuwusa ama nā ābūndā o o'wo āzā o utsuru ātsūmā o ucawu wo okolo. Tsu ri ni ili shi, agba amayun a da tsu tā ni ili biti.

¹¹ Adū ama a Korinti, tsu yuwaan du tā adanshi mejege, okolo a tsu a tā tapu ni icigi i du. ¹² Tsu lyawa icigi i du shi, amma adū da i lyawai icigi i tsu. ¹³ N ta yuwusaan du adanshi gogo cine maa yuwan nā muwun n vā. I yuwan ankuri i roco tsu cu'un vi icigi na tsu roco ndū.

Aa'isā a Asulā a wuma

¹⁴ She i yuwan mmalu o^olo na aza a na a ri ātsūmā e Itoni shi wan. Isa'ani ni iwuya a wala o^olo shi. Ekan ni irumbu a tsi isawan ubatā u tā shi. ¹⁵ Cine tsa da Kristi Zamawawa nā Male oo o'wo n'utsā? Cine tsa da za vi Itoni a danā u^olu nā za na ri e Itoni shi? ¹⁶ Aa'isā a Asulā a ri a muwwulai nā amali shi. Atsu da gba aa'isā a Asulā a wuma. Asulā a damma tā “N tā danu o^olo ne ele avu n zuwa u'wa u vā ubatā u na a ri. N to o'wo Asulā e le, reve ele o o'wo ama a vā.” ◇

¹⁷ Adama o ndolo, Asulazuva a damma tā, “Utai ātsūmā e le reve yi kasa aciyā^{du} ne ele.

She i ju'wan ili i na i ri ushindalu wan, reve gba n ushi du.” ◇

¹⁸ Asulazuva Mogono me Ili Suru ma damma tā, “N to o'wo Dada du, reve adū yo o'wo muwun n vā.” ◇

7

¹ N'utsā n vā, Asulā a yuwaan tsu tā nzuwulai n nda nā ābūndā. Adama o ndolo tsu sumai ili i na yaa zuwa lipu no okolo a tsu o o'wo ushindalu. Tsu cayi Asulā tsugbain avu tsu yuwain mpolo tsu danai unatā nā ayi suru suru.

Mazangā mā Bulu

² I yuwaan tsu ure ātsūmā o okolo a du! Tsu nusaan za shi. Tsu lungusā ucawu wo okolo a za shi. Waru tsu paala nanza shi.

³ Maa dansa ili i nda adama a na n cigai m bara du shi. N damma du tā de a na tsu ri a cuwusan du kuci, ko nye gba yaa farasa.

⁴ N so^{du}wo du tā matsan suru suru. N tā māzangā adama a du kuci. Okolo a vā a gbama tā adama a du. Ko na n ri a addama lon, i zuwa mu tā māzangā.

⁵ Ana tsu rawai e ida ya Makidoniya, tsu shi nā wiwuwun shi. Tsu ga'an tā na addama ukandaruwu nā ātsu. Tsu yuwan tā nlangi nā n'yuwatan. Tsu yuwan tā mpolo nā wovon o okolo a tsu. ⁶ Amma Asulā, za na tsu ca aza a na a ri na addama mini mo utānu, u ca tā asuvu a tsu mini mo utānu ana Titu tawai. ⁷ Amayun, tsu yuwan tā māzangā na tse ene niyi, agba ili i na i zuwa ntsu māzangā na amayun ayi da cine i gbamato niyi okolo. U damma tsu tā cine i ri azama ye ene mu a na waru i langā tā ātsūmā adama e ili i na i yuwain. Waru u damma mu tā cine i cigai i kamba mu. Ana mu uwwai ne, n yuwan tā māzangā lon.

⁸ Ko nā mepepeline mā vā mā shi mā langato du okolo, u balā mu na n dana niyi shi. O ufaru u shi tā u balā mu, adama a na u langato ndū okolo, amma i jima a ātsūmolangu shi. ⁹ Agba gogo n tā māzangā. Maa yuwusan māzangā o unā u na n zuwa ndū ātsūmolangu shi, amma adama a na ātsūmolangu a du a zuwa tā i vadala nden n du. Nā ayi ndolo, tsa amaton du shi ko ke'en. ¹⁰ Adama a na Asulā a ta yuwan ulinga nā ātsūmolangu a tsu adama u kamba tsu tsu vadala o unusu u tsu adama tsu tsurā iwawi. Tsa langā ātsūmā adama a ātsūmolangu o ndolo shi. Amma nā vuma ri a ātsūmolangu, agba u

vadala ubata wa Asula shi, u ta tsura ukwa, agba iwawi shi.

¹¹ Votoyin ugbozu e ili i na atsumolangu a nda na Asula a ciga ndu i sowo u yuwain atsuma a du. U zuwa du ta i lapula nden n du. U zuwa du ta i roco i nusain shi. U zuwa du ta upan na wovon u na yu uwwai. U zuwa du ta i ciga yee ene mu. U zuwa du ta i dana ada a ama. U zuwa du ta ye ene cine a ca za na nusain atsumalima. I roco ta a na i ri nu unusu atsuma e ili'i shi. ¹² N dana ta mepepeline mo ndolo adama ye ene, a makakan ma Asula, i kambuwa ta ugbozu lon. N dana yi adama a za na nusain, ko adama a za na a nusayin shi. ¹³ Ayi da i zuwai tsu ri no okolo ugbamu.

Ko na tsu ri no okolo ugbamu, tsu la'a ta mazanga na tse enei cu'un mazanga ma na Titu ri a yuwusan, adama a na i rocoi u ri ni ili i na yaa damaton yi shi. ¹⁴ Tsu damma yi ta ununa tsu ri a mazanga adama a du, reve gba i roco na n yuwain mejege. Ili i na tsu damma ndu suru amayun a da, waru avu gba i roco na ili i na tsu dammai Titu adama a du amayun a da. ¹⁵ Adama o ndolo icigi ya yi a tyo ya'a du u ta dashishi ucira, nu u cuwan cine suru ndu i ri ufofu u na yaa kuru ili i na u dammai, na cine i ushi niyi na wovon na meje'en ma lipu. ¹⁶ N ta a mazanga adama a na n to soduwo du matsan suru suru.

8

Ucasu no okolo a ta

¹ N'utsa n va, tsu ciga du ta i reve cine Asula o rocoi isa'ani ya yi a tyo a a'isa a aza e Itoni e ida ya Makidoniya. ² O sowo ta atsumalima lon, waru a dana nu utsuru shi, agba mazanga me le ma ri nu ukotu shi, reve a ca hali gba nu upasu.

³ N ta damma du a ca ta cine aa gura ca hali u kara wiru. Ko za damma le a yuwan ne shi. ⁴ Agba a patishi tsu ta kuci tsu lyawa le a kamba ama a na oo tonon Asula atsuma a Urishelima. ⁵ Tsu yuwan majiyan ma na aa gura ca tsu ne shi! A fara ta ne'en ca Zagbain aciyele reve a kuru na atsu. Ayi da ili i na Asula a cigai.

⁶ Titu da za na fara rito ndu cine yaa ca, dada tsu pati niyi u kamba adama u kamba

du adama i koso ili i na i farai a casu. ⁷ I ta yuwusan ili biti mejege, hali nu upasu: I ta nu ucawu wo okolo lon. I tsu yuwan ta adanshi ulobonu. I ta nu urevu. I tsu ciga ta i kamba kuci. Waru i ciga tsu ta lon. Adama o ndolo tsu ciga du ta i ca langa, adama o ucasu i ca no okolo a ta.

⁸ Maa dansaa du ni i ciga i 'yuwan i ca shi, ko na wo o'woi a'isa a aza e Itoni o ro a ciga ta a yuwan ne lon. Amma ayi nda ayi da ure u ro na yoo roco icigi i du amayun a da. ⁹ I reve ta isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa. I reve ta Zamawawa za vu utsuru da u shi, reve u kamba za vu ulambu adama a du, reve adu yo o'wo aza o utsuru adama a na ayi wo o'woi za vu ulambu.

¹⁰ Apa a nda asala a va: Lyun nda adu da aza a na i shi i cigai i fara ca, waru adu da aza a na i fara cayi. ¹¹ Adama o ndolo i koso ulinga u na i farai. I roco i ta gura koso ulinga'a na maluwa ununa i fara niyi. ¹² Ni i ciga i ca, ili ya abunda i na yaa ca ayi da u la'ai ulobonu shi. Amma Asula a ciga du ta i ca atsuma e ili i na i ri na ayi, agba atsuma e ili i na i ri na ayi shi wan.

¹³ N ciga i ca abunda a na a la'ai ucira u du shi, reve i kamba a atsumalima o una u na i buwayi wa'a. N ciga ta ili biti yo o'wo unata e ekere a za na ili i burai suru. ¹⁴ A mantsa ma nda i ta ni ili na abunda. Ili i na i ri na ayi u ta kamba aza a na a na a ri na ayi shi. Reve de, na a tawa a tsura lon, a ta kamba du ni i lamba, reve ili yo o'wo unata.

¹⁵ Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma na bolotoi lon, u ri ni ili i na i la'ai abunda shi. Za na waru bolotoi wa'a, u lamba ili shi." ◇

Titu na n'utsa ma yi

¹⁶ N godyo ta Asula adama a na u zuwai Titu ciga du ununa n ciga ndu. ¹⁷ Titu usu ta u yuwan ili i na tsu damma niyi u yuwan. U ciga ta u 'yawa ya'a du kafu tsu damma yi u 'yawa. ¹⁸ Tsu lyungu yi ta obolo na za tsu, za vi Itoni za na a'isa a aza e Itoni suru aa cuwusa adama a aganda a yi nu u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani. ¹⁹ Waru, a'isa a aza e Itoni a dangwa yi ta u 'yawa obolo na atsu a mantsa ma na tsaa ca une'e wi ikebe i nda. Tsu ta yuwusan aganda a nda

adama tsu ca Zagbain tsugbain, reve waru tsu roco na tsu cigai tsu kamba na amayun.

²⁰ Tsu ciga ko za reme tsu nu unusu cine tsaa guzasa une'e wa abunda u nda shi.

²¹ Amma tsu ciga ta tsu yuwan ili i na i yo'onoi Zagbain ni ili i na ama a tarai u ta mejege.

²² Waru, tsu ta lyungusu vuma ro obolo na ama e re o ndolo. Vuma nda u tu ufofu kuci adama e ikambi. U roco tsu ta ne e re na abunda waru ko gogo u ciga ta u yuwan ikambishi i na i la'ai ayi nda, adama a na u sofuwo ndu matsan lon. ²³ Na vuma ro ece adama a Titu, i damma za va da na aa yuwusan ulinga obolo na amu adama u kamba du. A'isa a aza e Itoni a lyungu ta ama e re o ro o ndolo waru ya'a du, waru a tawaa ta Zamawawa na tsugbain. ²⁴ I roco le icigi i du, adama a'isa a aza e Itoni suru e reve na tsu ri mejege na tsu ri a mazanga adama a du.

9

Ikebe adama a aza o ulambu

¹ Me ene ili i na yaa zuwa na danaa du adama e ikebe i na i fofoi na yaa ca ama a na oo tonon Asula shi. ² N reve ta i ciga ta i kamba. N ta mazanga adama o ndolo, waru n ta dansaa ama a Makidoniya a na adu aza a na a ri Akataya i tu ufofu na yaa ca ili lon ili ya lyun. Waru okolo a maluwa ma na yaa ca u zuwa ta ozo o ro na abunda atsuma e le o fofo adama a ca fo. ³ Amma n ta lyungusu aza a tsu ya'a du adama adanshi a tsu adama a du wo o'wo adanshi e pere wan. N ciga du ta i dana ufofu adama a na n damma le ta a na i ta dana ufofu. ⁴ N ta uwwa wono, adu waru fo i ta uwwa wono, na ama o ro atsuma a aza e Itoni a Makidoniya a tawaa obolo na amu, reve tsu cina koto i fofo shi, suru ni ili i na n damma nle! ⁵ Adama o ndolo n kalyuwa ta u ta dana ulobonu n lyungu aza a tsu a nda elime a va adama e reve une'e u na i yuwain nzuwulai i tu ufofu. U to roco na i cigai i ca adama a na i cigai, agba adama a na n zuwa ndu i ca nu ucira da shi.

⁶ Cuwain za na suru cu'wain icu'un wa'a u ta gasa wa'a. Za na cu'wain icu'un ya abunda u ta gasa ili ya abunda. ⁷ Koyan

da atsuma a du biti u fofo ili cine waa ca. She vu ca wan, na vu ciga shi. Waru she vu ca wan, na vu tara ta gashi a zuwa wu ta vu ca nu ucira. Adama a na Asula a ciga ta za na aa casu na mazanga. ⁸ Waru Asula a ta zuwaa du aba'un a na a la'ai ili i na i lambai. Ne da yaa dana ni ili biti abunda, reve i dana ni ili i na yaa ca adama o ulinga u sa'ani biti. ⁹ Adanshi a Asula a damma ta, "Za va abula tsu ca ta alambi une'e wa yi pere,

waru u tsu yuwan ta ili i na i ri mejege kuci." ◇

¹⁰ Asula a da za na tsu ca cimbi icu'un, reve waru u ca ilyalya. U ta dashi ili i na i ri na ayi, adama i dashi lyuwa elime atsuma e ili ya abula i na yaa yuwusan. ¹¹ U ta ca du utsuru o ure biti adama i ca pere kuci. Reve ama na abunda o godyoo Asula a mantsa ma na tsu cayi une'e u du.

¹² Ili i re i da ili i na yaa yuwusan waa yuwusan. U ta kambusa aza e Itoni ni ili i na a lambai. Waru ili i ndolo i ta zuwa ama na abunda a yuwan mazanga e ekere a Asula. ¹³ I ta dana a casu Asula tsugbain adama a na yaa casu pere. I ushi ta ikaka adama a Zamawawa, reve i yuwan tsutoni na ayi ana i cayi ama a na oo tonon Asula na akapi a ama o ro pere. ¹⁴ Gogo a ta avasa adama a du, waru a ciga ta ee ene du, adama e isa'ani i na i karalai i na Asula a yuwaan ndu. ¹⁵ Lyawa tsu godyoyi Asula adama o une'e u na tsaa gura tsupa yi shi.

10

Bulu yuwusan ta ulinga wa Asula

¹ Amu, Bulu n ta patishi du na cine Yesu Zamawawa tarai aciyayi ili i ro shi na ankuri. Ama o ro a damma n ta na wono na n ri obolo na adu amma na n ri alanga na adu n tu usuduwu. ² A mantsa ma na maa dashi tawa n kalyuwa du, n reve ta n ta dana usuduwu a tyo e ekere a ama a na aa dansa tsu ta kurusu ure wu uvadi. N ciga i zuwa mu n yuwaan du tsundolo shi. ³ Tsu ta nden atsuma o uvadi, amma tsaa yuwusan uvon ununa ama o uvadi aa yuwusan shi. ⁴ Tsu ta yuwusan uvon ni itana yu uvon i na i ri ko'o na aza a na uvadi waa yuwusaan ulinga. Itana

yu uvon i tsu a ta nu ucira diga ubata wa Asula na aa gura lungusa bata a cira ma'yuwatan. ⁵ Tsu ta lungususa mawasan na cu'un vu u'yasasan wa avangaci suru a na a putsusaa ama nu urevu wa Asula. Tsu te remushe majiyan ma ama ma na ma ri mejege shi, reve tsu zuwa le a yuwan tsutoni na Zamawawa. ⁶ Reve ni i roco na i kuruyi Zamawawa suru suru, tsu ta dana ufofu u na tsaa ca za na suru 'yuwain a yuwan tsutoni oforo.

⁷ I ta kalyuwusa ili ne esu a na a ri atsuma a lipu du. Ni i ciga i 'yuwan i cuwan a na atsu aza a Zamawawa da ununa aza a na dansa na afalu a na ele aza a Zamawawa da. ⁸ Amayun a da tsu ta yuwusan adanshi abunda na afalu e ekere o ucira u na Zagnabain ca ntsu na tsaa kamba du, amma gba adama a na tsaa amaton du da shi. Agba maa uwwusa wono adama o ndolo shi. ⁹ Na n danaa du, n ciga du i uwa majiyan gashi n to mpolo n na maa ca du wovon da shi. ¹⁰ Ama o ro a ta dansa, "Mpepelime ma Bulu n ta nu ucira waru gashi ili ya amayun i da, agba nu u ri obolo na atsu adalimba a da. Waru adanshi a yi ili i ro i da shi." ¹¹ Lyawa le e reve nda: Tsu de obolo na adu gogo shi, dada tsaa danasa adanshi a nda a mpepelime. Amma na tsu de obolo na adu, tsu to roco tsugbain ununa tsoo rocosu atsuma a mpepelime n tsu.

¹² Tsu kawan tara aciyatsu unata na aza a na a tarai aciyele ili i ro shi. A yuwaan ta aciyele ronutsu reve o rito aciyele na ayi. Waru e te ge'etosu aciyele ni ili i na ele na aciyele a ri. Ayi nda u roco ta e reve ili shi. ¹³ Agba tsaa yuwan afalu adama e ili i na i ri alanga nu ulinga u na Asula a ca ntsu tsu yuwan shi. Tsu ta yuwan afalu adama o ulinga u na u lyungu ntsu tsu yuwan goon, waru adu fo atsuma o ulinga u dada i ri. ¹⁴ Ana adu fo atsuma o ulinga a dada i ri, tsaa yuwusan afalu upasu na cine u lobonoi tsu yuwan shi. Ayi da nda gba, atsu da aza a na tsu fara tawaa ndu na Alabari a Sa'ani a Zamawawa.

¹⁵ Tsaa yuwusan afalu adama e ili i na ama o ro a yuwain shi, gashi atsu da tsu yuwain ili'i na aciyatsu. O unu u ndolo, tsu ta zuwusa okolo a na ucawu wo okolo

a du u ta kungwa, reve waru ulinga u tsu atsuma a du u lyuwa elime lon. ¹⁶ Tsu ciga ta tsu 'yawu bata va alanga tsu ca Alabari a Sa'ani. Tsu ciga tsu yuwan afalu adama o ulinga u na ama o ro a yuwain de ubata u le shi. ¹⁷ Adanshi a Asula a damma ta, "Na vu ciga vu 'yasan avangaci, vu 'yasan adama e ili i na Asulazuva a yuwain." ¹⁸ Adama a na za na tarai u ta tsura ica na aciyayi ayi da u tsu tsura ica'a shi. Agba na Asulazuva a zuwa vuma ta tsura ica, ayi da za na tsu tsura ica ya amayun.

11

Bulu na ajiya e epen

¹ N ta zuwusa okolo i ta yuwan ankuri na amu ko na shi n yuwan gashi n reve ili i shi. Ee, n ta patishi du i yuwan ankuri. ² N ta ada a du ununa Asula a ri ada a du. I rotso ta usheli u na koto u revei vali shi, za na n yuwayin nzuwulai n lolo na vali ta goon, ayi da Zamawawa na aciyayi. ³ Agba gogo n ta uwwusa wovon u na aa pusan okolo a du adama i lyawa itoni yi Zamawawa atsuma a amayun na akiza, cine yo lulumai Hawaƙo ure u vama wa yi. ⁴ Tsu damma du ta adama e Yesu, reve i tsura Ruhu va Akiza avu i usu ikaka i tsu. Agba reve i lyawa ama o ro a dansaa du ili i ro ko'o adama e Yesu. Gogo nda i tu ufofu na yaa ushi ruhu ro ko'o reve i ushi ikaka i ro ko'o. ⁵ N reve ta aza a na ee desu aciyele "ajiya a gbagbain" a la'a mu shi. ⁶ Maa yuwan adanshi ulobonu cine ele aa yuwusan shi, agba n reve ta ili i na maa dansa. Tsu roco du ta ne a alanga e eteshe o ure biti.

⁷ N zuwa du i tsupa mu adama a Alabari a Sa'ani a na n yuwaan ndu alajiya shi. Mo o'woto ta aciyawa zala reve n ca du tsugbain. Unusu u da ndolo'o? ⁸ U yuwan ta gashi n te ivusa a'isa a aza e Itoni o ro, ana n ushiyi ikebe i le adama n yuwaan du aganda. ⁹ Na n lamba ili i ro a mantsa ma na n shi obolo na adu, m pati du i kamba mu shi. Aza a tsu a na o utai Makidoniya avu a rawa de ele da a ca numu ili i na n cigai suru. Ko ke'en koto m pati du ikambi i ro shi, waru maa yuwan ne shi, ko ke'en. ¹⁰ Ko za atsuma e ida ya Akataya aa zuwa mu n lyawa adanshi a abunda adama o

ndolo shi. N ta dansa ili i nda na amayun a Zamawawa na ri atsuma a va. ¹¹ Na n damma maa zuwaa du itana yu ume shi, o una u na n ciga ndu da shi? O'o! Asula e reve ta na n ciga ndu.

¹² Waru n ta lyuwa elime ni ili i na maa yuwusan gogo, adama a na n cigai m putsa ama o ndolo nu ure wu u'yasasan wa avangaci. A ta ciga a damma ulinga u na aa 'yasasan avangaci adama a yi, ili i ta i da na za tsu. ¹³ Ama a nda ajiya e epen a da. A ta yuwusan epen adama o ulinga u le, reve a vadala aciyeye tsara o rotso ajiya a amayun a Zamawawa. ¹⁴ Amma ili ya asalama i da mu shi! Ko Malef ma tsu vadayasa ta aciyayi o rotsuso malingata ma Asula me ekan. ¹⁵ Adama o ndolo wo o'wo tsu ili ya asalama shi, na agbashi a Male fo a zuwa aciyeye o rotso agbashi a na aa yuwusan ulinga u na u ri mejege. Agba o ukosu a ta tsura atsumalima a na a ntsayi adama e ili i na a yuwain.

Bulu yuwain adanshi a atsumalima a yi

¹⁶ N ta dashi dansaa du: Ko za tara mu gashi n reve ili shi. Agba na ne da majiyan ma du, to, poloo numu atsuvu, ununa yoo poloo za na revei ili shi atsuvu, avu fo n yuwan afalu ne'en ke'en. ¹⁷ A mantsa ma na maa cuwusa aciyava ne tsundolo, maa yuwusan adanshi cine Zagbain aa yuwan shi, amma tsu za na revei ili shi. ¹⁸ Ama na abunda a ta yuwusan afalu adama e ili i na a yuwain atsuma o uvadi. Adama o ndolo amu fo n ta yuwusan afalu. ¹⁹ Adu aza a na i ri a majiyan i ta nu ugbozu, i ta uwwusa uyo'o o polusoo olo atsuvu! ²⁰ Hali i ta yuwusan ankuri na aza a na aa kambuwusa du agbashi e le, ko aza a na aa paalasa du, ko aza a na aa yuwusaan du epen. I ta yuwusan ankuri na aza a na a tarasa a la'a du ta, ko aza a na aa basasa du a agbaguzu. ²¹ N ta uwwusa wono ana n dammai a na tsu ri nu ucira u na tsaa yuwan ili i na aa yuwusan shi.

Na aa yuwusan afalu, amu fo n ta yuwusan, agba uyuwusan ne tsulo tsa da. ²² A ta dansa ele mmaci ma Ibrahim n da, ko? Amu fo maci va Ibrahim da. Ele aza a

Isra'ila a da? Amu fo ne da. Ele muwun n tsukaya ma Ibrahim n da? Amu fo ne da. ²³ Ele agbashi a Zamawawa da? Na n damma n la'a le ta yuwaan yi aganda mo o'wo ta gashi ulo. N la'a le ta yuwan ulinga lon. A zuwa mu ta o u'wa wa ali kuci hali u la'a cine a zuwa nle o u'wa wa ali. Wufabu u na a faba numu u la'a ta cine a faba nle. N yuwan ta zuzu nu ukwa na abunda. ²⁴ Aza a Isra'ila a faba mu ta mata'atsu na kucci.* A yuwan ta ne toto uton. ²⁵ Aza a Roma a faba mu ta na adanga. A yuwan ta ne toto uta'atsu. A vara mu ta na atali azama o una mu u ta. N shi ta a mmalu a wantsun reve wu boso. A yuwan ta ne uta'atsu. Reve n dana o udasu a mini diga ili yu ulivu hali ulivu u ro. ²⁶ Atsuma a mmalu ma abunda, n uwa ta atsuma e meleshe adama o dolu na shiwain, obolo na aza a ngalalai waru. N uwa ta e meleshe e ekere a ama a va, aza a Isra'ila, ne e ekere a Atakpaci. N uwa ta e meleshe e ilyuci i gbagbain, na atsuma o una, na atsuma a mala. Waru n uwa ta atsuma e meleshe e ekere a ama a na a dansa ele aza e Itoni a da, agba ne da a ri shi. ²⁷ N yuwan ta ulinga wu ucira hali n takalyuwa, waru mantsa na abunda n lantsa shi. N dana ta na ambululu na akuli, waru a mantsa na abunda n lamba ta ilyalya. N sowo ta utanu kuci adama a na itana i kalama numu. ²⁸ Udashiya e ili i nda suru, wo o'wo ta gashi n tu utanuwu ni itana yu ume urana suru adama a na n ri udamu adama a a'isa a aza e Itoni suru. ²⁹ Ana ozo o ro a danai lagaga, amu fo n dana ta lagaga. Na a luluma nanza hali u yuwan unusu u tsu damaton mu ta lon.

³⁰ Na hali maa cuwa aciyava, n ta yuwan ne adama e ili i na i rocoi n ri nu ucira shi. ³¹ Asula e reve ta maa yuwusan epen shi. Ayi da Asula na Dada va Yesu Zagbain, waru a ta cuwa yi babu ukotu. ³² A mantsa ma na n shi Dimaska, gwamna (ana Areti danai mogono) shi ta ciga u reme mu dada u zuwai asoja a kandarawa lyuci'i. ³³ Agba avu n'utsa n va mu talyuwato mu atsuma a aasaka a wungu wu ukari u lyuci'i. Ne da n la'ai e ekere a gwamna'a.

* **11:24** A mantsa mo ndolo, na a faba vuma toto amunga, u tsu kuwa ta. A tsu faba yi ta mata'atsu na kucci adama u sowo atsumalima lon agba waa kuwa shi.

12

Zagbain rocoi Bulu alavu alavu

¹ N ciga n 'yuwan n yuwan uvađu. Ko ili n tsura na ne shi, agba lyawa n 'yasan avangaci adama a alavu alavu na wenu u na Zagbain roco numu. ² A'wan kupa na aza a nashi na a karai, Asula a ushi ta za vi Itoni vu Zamawawa ro a tyo zuva suru suru. N reve shi ko lipu va yi da karai, ko ruhu va yi, Asula a da e revei. ³⁻⁴ N kambisa ta n yuwan adanshi, n reve ta a tara ta vuma nda a tyo o u'wa u wivuwun† de zuva, n gura reve ulobonu shi, ko lipu va yi kara ta zuva ko gba ruhu va yi da goon, Asula a da e revei. Wu uwwa ta ili i na aa gura cuđuwa shi, ni ili i na Asula aa lyawa nanza damma shi. ⁵ Adama o ndolo n ta yuwan uvađu adama a vuma ndolo, agba maa yuwan afalu adama a aciyava shi, she adama e ili i na yoo rocosu n ri nu ucira shi goon. ⁶ Amma na n ciga n yuwan afalu adama a aciyava, moo o'wo ulo shi, adama a na amayun a da maa dana a dansa. Agba maa yuwan afalu adama a aciyava shi. N ciga ama a ca mu tsugbain tsa na tsa la'ai ili i na e ene numu a yuwusan ko a dansa shi.

⁷ Agba na n ciga n 'yuwan n kufa yuwan uvađu abunda adama e ili ya asalama i na Asula o roco numu. Ayi da i zuwai u ca numu mballa n ro na moo sowuso atsumalima, cine aawanda a tsu sapa lipu. U rotso ta gashi malingata ma Male mo fofo ta adama u ca mu atsumalima adama a putsaa mu a na maa yuwan uvađu. ⁸ M pati ta Zagbain toto uta'atsu u tawa mu addama a nda. ⁹ Agba u damma mu ta, "Isa'ani i va i rawa wu ta. A mantsa ma na vu ri takalya, dada ucira u va u tsu dana mejege atsuma a wu." Adama o ndolo gogo n ta mazanga n yuwan afalu adama o ulambu wu ucira u va, adama ucira wu Zamawawa yuwan ulinga atsuma e ekere a va. ¹⁰ Na n ri nu ucira shi, na tsundolo aa tawaa Zamawawa ni isa'ani, n ta yuwan mazanga. Na ama e isula mu, ko n lamba ili, na tsundolo a tawaa yi ni isa'ani, n ta yuwan mazanga. Waru ko ama o bongi mu ko n sowo atsumalima, n ta yuwan mazanga na cu'un ndolo a tawaa Zamawawa ni isa'ani. U to o'wo na n ri nu

ucira shi, a mantsa mo ndolo ma da moo o'wo nu ucira.

Bulu ciga ta ama a Korinti

¹¹ N ta yuwusan adanshi ana ulo, agba adu da i zuwa numu n yuwain ne. Adu da aza a na u lobonoi i damma ili i na i ri ulobonu a tyo e ekere a va. Adama a na ko na n ri ili i ro shi, aza a na a dansa ele "ajiya a gbagbain" a da a la'a mu shi. ¹² Ana n shi obolo na adu, n shi ta na ankuri hali n yuwan linga vu ucira ni iroci ni ili ya asalama na ajiya a amayun a tsu yuwan. ¹³ Adama o ndolo i tsura ta ili i na a'isa a aza e Itoni o ro a tsurai. Ili i ta i da goon i shi i tawai ko'o: mo o'woto aciyava itana yu ume e ekere a du shi. I yuwaan mu gafura adama o ndolo!

¹⁴ N te ifobi i na maa kalyuwa du wa ta'atsu. Agba ko na n shi n tawa moo o'wo du itana shi. Adu da n cigai, amma ikebe i du shi. U ri ulobonu muwun n zuwusa ikebe adama a kalyuwa aza a na a matsan nle shi. Ne da shi! Mbara n da n tsu kalyuwa muwun n le. ¹⁵ Adama o ndolo n ta mazanga adama n ca ili i na n ri na ayi suru adama a du, hali gba na aciyava. I ta jiba icigi i va adama a na n la'a ciga ndu?

¹⁶ Ozo o ro a du a usu ta mo o'wo du itana shi. Agba a buwa ta a majiyan n yuwan ta ugbozu, reve n yuwan epen adama n tsura maa azu du. ¹⁷ Atsuma a ama a na n lyunguwa ndu, za ro paala du ta? ¹⁸ M pati ta Titu u 'yawa ya'a du, avu n lyungu za vi Itoni ro obolo na ayi. Agba ayi u paala du shi. Waru i reve ta a na amu na ayi ili i ta i da tsu yuwain, waru tsu ta no okolo a ta.

¹⁹ I ta gura yuwan majiyan gashi tsu ta dansa ili i nda suru adama tsu roco tsu ta mejege. Ne da u ri shi. Tsu ta yuwusan adanshi cine Zamawawa aa ciga tsu tsu yuwan adanshi a makakan ma Asula. Adu n'utsa n tsu n da, waru ili i na tsaa yuwusan suru adama tsu gbatato du da. ²⁰ N ta uwwusa wovon na n tawa n kalyuwa du, nden n du moo yo'ono mu shi, adama o ndolo, nden n va moo yo'ono du shi. N ta uwwusa wovon u na maa tawa n cina du a mawasan waru i ta tsushu'un tsi ili i na ama a ri na ayi. Waru n ta uwwusa wovon na n tawa ya'a du n cina du a yisaali nu upan, avu waru i ciga ili biti adama a

aciyadu. N ta uwwusa wovon n tawa n cina du a dansa ili i vama adama a ama o ro, avu waru i dana a yuwusan idami. Na n tawa n ciga n cina du a 'yasan avangaci shi, waru n ciga du i yuwusan nden iwawu shi. ²¹ Amayun, n ta uwwusa wovon na na n tawa, Asula a ta kadato mu adama a du. N ta yuwan mesun adama a aza a na a yuwain de unusu agba koto a lyawa nden ma ashinda shi, na tsipere, ni ili i wono.

13

Asala a Bulu

¹ N ta tawa ya'a du wa ta'atsu. Adanshi a Asula a damma, "Esu e re ko a ta'atsu u to roco na adanshi a na a yuwusan a aci a za ro amayun a da." ² Ana n dana'i obolo na adu we ire, n rono ta aza a na a yuwusan unusu atsuvu. N ta dashi dammisa gogo a na n ri alanga: Na n dashi tawa, za aa fatsa oforo shi. ³ N to roco a na amayun a da na Zamawawa aa yuwusan adanshi e ekere a va. Ana waa yuwusan ulinga e memere ma du, u ri babu ucira shi, amma u ta nu ucira. ⁴ Amayun a da u shi nu ucira shi ana o una niyi a akpata,† agba u ta wuma gogo o ucira wa Asula. Tsu ri nu ucira shi, cine Zamawawa shi nu ucira shi ana u dana'i a akpata. Agba i te ene na tsaa dana wuma nu ucira wa Asula, cine Zamawawa ri.

⁵ I kalyuwa aciyadu ulobonu. Ye ece aciyadu ye ene ko i to tono ili i na i usuyi. Ni i reve na Yesu Zamawawa ri atsuma a du shi, i riyā ta a malyungwa. ⁶ Amma n ta zuwusa okolo a na yee ene na atsu na aciyatsu tsu riyai malyungwa'a shi. ⁷ Tsu te ipati ya Asula i yuwan iwuya wan. Tsaa yuwusan avasa ne adama tso o'woto aciyatsu ama a abula shi, amma adama tsu zuwa du i yuwan ili i na i ri mejege, ko na shi wo o'wo gashi tsu riyā ta. ⁸ Tsu ta yuwan ili i na yaā cacosu amayun elime. Tsaa yuwan ili i na yoo rono yi acapa shi. ⁹ To ko na tsu ri nu ucira shi, tsu ta mazanga a na i ri nu ucira. Tsu ta a avasa a na yaā kamba yoo o'wo ama a abula. ¹⁰ N ta dansa ili i nda kafu n rawa. Ne da maa bara nu usufuwu shi a mantsa ma na maa yuwusan adanshi nu ucira u na Zagbain ca

numu. U ca mu ta ucira u nda, adama n kamba du, amma n lungusa du da shi.

Icasu yu ukosu

¹¹ Gogo ama a va, n to kosuso mepepeline ma nda. N ta dansa: Yuwain mazanga! I lapula nden n du. I polo atsuvu e ili i na n dammai. I dana no okolo a ta na aza a du. I danu obolo atsuma a asuvu nden. Dada Asula e icigi na asuvu nden oo o'wo obolo na adu.

¹² I casalai ni icigi ya aza e Itoni. ¹³ Aza e Itoni pa nda suru a ta lyungusaa du ni icasu i le.

¹⁴ Lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa, ni icigi ya Asula, na nden m muwwulai n Ruhu va Akiza mo o'wo obolo na adu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Galatiya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni atsuma a Galatiya. Galatiya ida i da, waru ilyuci i gbagbain i ta pe atsuma a yi. Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo a a'isa aza e Itoni suru. Bulu kandaruwa ta ida'a suru, adama o ndolo u ta na n'utsa atsuma a aza e Itoni a na a ri pe. Agba ozo o ro de a damma ta a na Bulu aajiya a amayun a da shi.

Bulu danaa ta ama tsara u roco cine wo o'woi aajiya a amayun. Ana u kotoi a yuwusan adanshi e ili i nda, u rito le ta a na a ta tsura iwawi o ure u sa'ani adama a na a ta nu ucawu wo okolo atsuma a Kristi Zamawawa. Ure wi itoni i wila u tsu tawa ni iwawi shi. U roco le ta a ta gura toni ure wa Asula za na wu ntsayi faan, waru a cigalai.

Ili i na Bulu dammai aza e Itoni a Galatiya suru amayun a da fo a tyo aza e Itoni a ana'an. Suru tsu ta faan na tsoo toni Asula o ure u na wu ntsayi, o ure wu ucawu wo okolo. Wila u tsu kamba tsu ta tsu reve cine tsaa yuwan wuma, amma ucawu wo okolo a da goon woo bolo tsu na Zamawawa reve u tawa tsu ni iwawi.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ajiya a amayun ni ikaka ya amayun (1:1-10)
2. Asula a dangwa ta Bulu o o'wo aajiya (1:11-24)
3. Bulu isawaan ta ikaka ya yi (2:1-21)
4. Ucawu wo okolo a da goon u tsu tawa ni iwawi (3:1-4:31)
5. Za na ri na Ruhu tsu roco ta icigi (5:1-6:10)
6. Morono ma atsuvu mo ukosu (6:11-18)

Icasu

¹⁻² Amu, Bulu, n ta danasa mepepelime ma nda a tyo a a'isa a aza e Itoni atsuma e ida ya Galatiya. Amu aajiya a da. Vadilima da dangwa numu shi. Waru obolo a ama a da a dangwa numu shi. Amma Yesu Kristi Zamawawa da dangwa numu na aciyayi. U yuwan ta ne obolo na Asula Dada, za na

'yasain Yesu diga o ukwa. Ama a tsu a na a ri pa fo suru obolo na amu tsu ta lyungusa du ni icasu i tsu.

³ Lyawa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa roco du isa'ani, reve waru a ca du asuvu nden. ⁴ Yesu Zamawawa Zagbain kuwa ta adama o unusu u tsu, cine Asula Dada tsu fofoi, tsara u wawa tsu diga o uvadi wi iwuya i nda ubata u na tsu ri a nden gogo. ⁵ Ayi da i zuwai tsugbain suru tso o'woi za va Asula a tyo a mantsa suru babu ukotu. Ami.

Alabari a Sa'ani a nda goon

⁶ N yuwan ta asalama lon a na i farashi uvadalasa a lyawusa Asula. U dangwa du ta adama e isa'ani ya Yesu Kristi Zamawawa. Amma gogo adu da nda o tonishi ikaka i ro ko'o. ⁷ Amayun a da, ikaka i ro yi lo shi, she ikaka ya Alabari a Sa'ani goon, ko na wo o'woi ama o ro o ta lo na a gbandarasa du. A ciga ta a vadala a Alabari a Sa'ani e Yesu Zamawawa a tyo ili i ro ko'o. ⁸ Lyawa Asula a yuwaan za na yuwaan ndu alajiya e ili i ro ko'o ni ikaka i tsu a tyo ya'a du suru una! Asula a yuwan ne, ko na shi wo o'wo atsu a aciyatsu tsu tawa ni ikaka i ro ko'o, waru ko na shi wo o'wo malingata ma Asula ma da ma tawayi ni ikaka i ro ko'o. ⁹ N damma ta ne, waru n ta dashi dammisa: Nna za ro yuwan alajiya o ro ko'o na za na i fara ushiyi, lyawa una wa Asula u reme vuma ndolo.

¹⁰ Maa yuwusan ili adama n yo'onoto ama okolo shi. Amma n ciga ta n yo'onoto Asula okolo. I ta majiyan n ciga ta n zuwa ama a ciga mu? Na ne da maa yuwusan, n shi o o'wo aagbashi a Kristi Zamawawa shi.

Asula e de ta Bulu

¹¹ Ama a va, n ciga du ta i reve Alabari a Sa'ani a na n yuwaan du alajiya, ili i na ama a yuwain da shi. ¹² Ubata wa ama a da n tsura niyi shi. Ko za rito mu ayi shi. Yesu Kristi Zamawawa da roco numu uritosu u nda suru.

¹³ I reve ta cine n danai ana n danai o tonu ure wa aza a Isra'ila. N ca ta aza e Itoni atsumalima waru n yuwan ta ukadu u na mee bete'we le. ¹⁴ Aza a Isra'ila o ro u'yowun u da tsu ta, amma n la'a ta ozo o ro e le na abunda toni wila wu nkaya n va. N dana ta e meje'en n yuwan ne.

15 Agba kafu a matsan mu, Asulā a dangwa mu ta. U yuwan ta ne adama e isa'ani ya yi. 16 Reve mantsa ma tawa ana u roco numu Mawun ma yi adama n yuwan adanshi a yi ubata wa Atakpaci. A mantsa mo ndolo, m pati za ca mu asala shi. 17 N 'yawa Urishelima adama n cina de ama a na o o'woi de ajiya kafu mo o'wo aajiya shi. Ili i na n yuwain a mantsa mo ndolo ayi da, n kara ta a tyo Laraba n danu de mantsa wa'a. Reve n kara a kambā Dimaska.

18 Ana a'wan a ta'atsu a karai, reve n kara a tyo Urishelima n 'yawa m bura Bituru, avu n danu de hali rana kupa no ozo o ton. 19 Waru me ene ta fo Yakubu zawa'a vu Zagbain, agba me ene akapi a ajiya'a a mantsa mo ndolo shi. 20 N kucina ta na Asulā, epen a da maa yuwusan shi.

21 Mantsa mo ro de, n toni ta ni ida ya Suriya ni ida ya Kilikiya. 22 A mantsa'a aza e Itoni atsuma a Yahuda koto a shi e ene mu shi. 23 Ele a uwwa ta a yuwusan adanshi a va goon adansa: "Apa vuma na tawaa ntsu na addama, waru u yuwusan ta ukadu u na wee bete'we aza e Itoni. Amma gogo u ta dansaa ama o toni ikaka'a." 24 Reve a cuwa Asulā adama a va.

2

Ajiya a ushiyi Bulu

1 Ana a yuwain a'wan kupa na aza a nashi, reve n kambisa Urishelima obolo Banaba, waru n tara ta Titu. 2 N 'yawa ta de adama a na Asulā o roco numu alavu alavu adansa mu n kara. Amu de, n yuwan ta adanshi na azagbain a aa'isa a aza e Itoni goon. N shi ta n ciga n zuwa le e reve ikaka i na maa dansaa Atakpaci. N shi ta n ciga ajiya'a a lyungwa ili i na moo ritosu. Nna a usu uritosu u va shi, uritosu u na n yuwain hali a tyo a mantsa ma nda u to o'wo ili ye pere. 3 Ana a uwwai ili i na n dammai, a usu yi ta. A zuwa a pada i'utsa i va Titu za na shi obolo na amu uryumbu shi, ko na wo o'woi ayi Takpaci* da.

4 Aza e itoni e epen o ro o oforu ta a uwa atsuma a tsu. A uwa ta atsuma a tsu gashi

aza a matawa mo utyo adama e reve ufaļu u na Yesu Kristi Zamawawa ca ntsu. A ciga ta a kambato tsu agbashi. Ama o ndolo a da a zuwa ntsu tsu yuwain adanshi a mapada mo uryumbu.† 5 Amma tsu tonoo ada aza e itoni e epen o ndolo shi, ko ke'en. Tsu ciga ta amayun a Alabari a Sa'ani a dana obolo na adu.

6 (Ozo o ro atsuma a aa'isa a aza e Itoni a nda a tara ta aciyele gashi azagbain a da, amma ayi ndolo ili i ro i da shi ya'a va. Asulā a ta tarasa ama ili i ta.) Ne da aa vadala Alabari a Sa'ani a na n yuwain shi. 7 E ene ta Asulā a ca mu ta ulinga wa alajiya a Alabari a Sa'ani a tyo ubata wa Atakpaci, cine u cayi Bituru ulinga wa alajiya a tyo ubata wa aza a Isra'ila. 8 Asulā a ca ta Bituru ucira u na waa yuwan ulinga wa aajiya atsuma a ama a Isra'ila. Ne da fo u ca numu ucira u na maa yuwan ulinga wa aajiya a tyo ubata wa Atakpaci.

9 Ana Yakubu na Bituru na Yahaya† (aza a na ama suru e revei azagbain a da) e revei Asulā a ca mu ta une'e u gbain u nda, reve a ushi mu na Banaba alingi atsuma a aza a na aa yuwusan ulinga obolo. A dashi tsu ta asuvu ugbamu tsara tsu lyuwa elime a yuwusaan Atakpaci alajiya, waru a mantsa ma ta a ta lyuwa elime nu ulinga u le atsuma a aza a Isra'ila.† 10 Ili i ta i na a pati ntsu tsu yuwan, ayi da tsu cuwan na alambi, waru n dana ta no okolo a na maa yuwan ne!

Bulu bara ta Bituru

11 Urana u ro, ana Bituru tawai atsuma a Antakiya, u yuwusan ta ili i babu ulobonu lon, reve amu adama o ndolo m bara yi a makakan ma aza e Itoni. 12 Apa ili i na i farai: Ana u fara rawai, u lyuwusa ta obolo na Atakpaci aza e Itoni. Avu Yakubu lyungu aza e Itoni o ro aza a Isra'ila a tyo Antakiya. Ana ama a nda a rawai, Bituru dashi lyuwisa na Atakpaci waru shi, adama a na u dana ta a uwwusa wovon wi ili i na ama a nda aa damma adama a yi. 13 Reve akapi a aza e Itoni a Isra'ila fo o toni yi na mayan me ikpa'a ne, hali fo na

* 2:3 Titu Takpaci da, waru ele ama o ndolo a tsu pada vali uryumbu shi. Aza a Isra'ila gba vali suru a ta pada yi uryumbu. Ili ya asalama i da ana wo o'woi ajiya a zuwai a pada Titu uryumbu shi. † 2:9 Atsuma o uguzu u nda Bulu yuwan ta ulinga na Tsu'arama u de aala a Bituru: "Kefa."

Banaba toni le ta na mayan me ili i babu i mejege i nda.

¹⁴ Ana me enei oo tonon mejege ma amayun a Alabari a Sa'ani shi, reve n yuwan adanshi na Bituru a makakan me le suru. Avu n damma, "Bituru, avu za va Isra'ila da, amma vu ta yuwusan ili gashi Takpaci, agba vadamma avu za va Isra'ila da shi. Na ne da, nye i zuwai vu cigai vu zuwa Atakpaci a nda o toni ili i na aza a Isra'ila a yuwusan?"

¹⁵ "Amu na avu umatsun wa aza a Isra'ila a da, waru atsu omocin a da shi e ekere a Asula cine Atakpaci a ri. ¹⁶ Amma suru na ne, tsu reve ta a na tso o'woi aza a abula na Asula nu ucawu wo okolo atsuma a Zamawawa, agba adama a na tsu yuwain ili i na Wila'a u damma ntsu tsu yuwan da shi, adama a na za lo na a kamba za va abula na Asula nu utonishi u Wila shi. Adama o ndolo tsu ca ta Yesu Zamawawa okolo, tsara Asula a ushi tsu adama o ucawu wo okolo a tsu e ekere a Zamawawa.

¹⁷ "Aza a Isra'ila o ro a tara tsu ta aza o unusu adama a na tsu ca ta okolo Kristi Zamawawa ta kambuwa tsu aza a abula na Asula adama o ndolo a da tsu toniyi Wila wa aza a Isra'ila suru shi. Ayi ndolo u ta dansa Zamawawa zuwa tsu ta tsu yuwan unusu? O'o, ne da shi! ¹⁸ Amma na n kamba n toniso Wila'a waru, to, n ta yuwaan Asula unusu wa amayun. ¹⁹ Ana n toniyi Wila'a, u polo mu ta, reve u putsaa mu a yuwan wuma u na Asula a cigai. Gogo nda gba Wila'a u buwa nu ucira a aci a va shi, adama n yuwan wuma u na Asula a cigai. ²⁰ A vara mu ta a akpata obolo na Kristi Zamawawa. Amu na aciyava a da maa yuwusan wuma shi, amma Kristi Zamawawa na ri nden pe atsuma a va. Pe atsuma a lipu va atsuma o uvadi u nda n ca ta okolo ubata u Mawun ma Asula. U ciga mu ta waru ayi na aciyayi a da u dangwai u kuwa tsara amu n dana wuma. ²¹ Amu mu pe atsuma a ama a na a 'yuwain isa'ani ya Asula shi. Nna Asula a ushi tsu nu ure u Wila, to, Kristi Zamawawa kuwa ta pere."

3

I ca okolo

¹ Adu, olo aza a Galatiya! Zane da pusan ndu ana? Nroco du ta mejege ili i na i zuwai Yesu Kristi Zamawawa kuwai a akpata. ² N ta yuwan du yeci i ta: I ushi ta Ruhu va Akiza adama a na i toniyi Wila? O'o, ne da shi! Ruhu va Akiza tawa du ta adama a na i usuyi ikaka i na yu uwwai e Yesu Zamawawa. ³ Adu i ri na aci shi? I fara ta a yuwusan wuma atsuma a Kristi Zamawawa atsuma a Ruhu va Akiza, amma gogo i ciga ta i lyuwa elime nu ucira u du. ⁴ I sowo ta atsumalima lon adama a Alabari a Sa'ani. N ciga atsumalima a nda a kara pere shi. ⁵ Ana Asula a ca ndu Ruhu va Akiza va yi waru ana u yuwain linga va asalama atsuma a du, u yuwan ta ne adama a na i toniyi Wila wa Musa? Ne da shi! U yuwan ta ili i nda adama a na i ushiyi ikaka ya Yesu Kristi Zamawawa na yu uwwai.

⁶ Apa ili i na Adanshi a Asula a dammai: "Ibrahim ca ta Asula okolo a yi, avu Asula a tara yi abula e ekere a yi." ⁷ Ayi nda u roco ta muwun ma Ibrahim ele da aza a na suru a cayi okolo ubata wa Asula. ⁸ De nu ujimu Adanshi a Asula a damma ta a na Asula a ta ushi Atakpaci adama o ucawu wo okolo e le. Asula a yuwaan ta Ibrahim nzuwulai ma Alabari a Sa'ani a nda de nu ujimu ana u dammai, "Uvadi mabula u ta tsura aba'un adama a wu." ⁹ Ayi nda u to rocosu za na suru ri nu ucawu wo okolo, u ta na akunda atsuma a aba'un a na a cayi Ibrahim adama o ucawu wo okolo a yi.

¹⁰ Za na suru ri a majiyan utonishi u Wila u da waa zuwa yi wo o'wo mejege na Asula, u ta ushi unwa wa Asula. Adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Za na suru aa yuwusan tsutoni na Wila suru u na u ri pe atsuma a Aatagada a Wila shi, u ta ushi unwa wa Asula." ¹¹ U ta babu usan vu reve za lo, na itoni i Wila yaa zuwa yi za va abula e ekere a Asula shi, adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Asula a ta ca za na ri nu ucawu wo okolo wuma." ¹² Ili i bolo utonishi u Wila nu ucawu wo okolo shi, adama a na Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma na cayi okolo a Wila u ta yuwan wuma cine Wila'a u dammai." ¹³

¹³ Amma Yesu Kristi Zamawawa wawa

tsu ta diga o unā u na Wilā u yuwain. Ana a vara niyi a akpata u ushi ta unā u na u shi a tawā ya'a tsu. Adama a na Adanshi a Asulā a damma ta, "Asulā a yuwaan ta za na a varai a akpata biti unā." ◇ 14 Adama a na Yesu Kristi Zamawawa yuwain ne, dāda Asulā a zuwayi Atakpaci aba'un cine u yuwayin Ibrahim nzuwulai, ne da fo atsu aza e Itoni tsu ushiyi Ruhu va Akiza a na Asulā a yuwain nzuwulai adama o ucawu wo okolo.

Adama a Wilā

15 Ama a va, apa iroci cine tsa a yuwusan wuma: Nna ama e re a yuwan akucunu o ure u sa'ani, she za ro kuda ko u vadala adanshi o ndolo wan. Ne da u ri na nzuwulai ma Asulā n nda. 16 Asulā a yuwaan ta Ibrahim nzuwulai n nda na mawun ma tsukaya ma yi. ◇ U yuwaan muwun n tsukaya n ro ma abunda nzuwulai'i shi, amma a tyo a za ta, ayi gba za ta ndolo ayi da Kristi Zamawawa. 17 Apa ili i na maa dansa: Asulā e isawaton ta adanshi na Ibrahim waru u yuwan ta akucunuf a na waa guza yi. A'wan ukpakunashi na mata'atsu (430) na acapa, dāda u cayi Wilā'a. Wilā u ndolo waa gura vadala nzuwulai'i shi. Nu u shi u yuwan ne, u shi ta lungusa nzuwulai n na Asulā a yuwayin Ibrahim. 18 Nna Wilā'a waa gura ca tsu aba'un a na Asulā a yuwayin Ibrahim, to, aba'u'un u buwa adama a nzuwulai'i shi. Amma wo o'wo ne shi, adama a na Asulā a ca ta Ibrahim aba'un a yi pere e ekere a nzuwulai n na u yuwain.

19 Adama a nye Asulā a zuwai Wilā'a? U zuwa yi ta adama a na ama a yuwusan ta unusu. U zuwa ta lo Wilā'a, hali she na vuma ta na u dammai waa tawā'a u rawa. U zuwa ta nlingata ma yi n ca Musa Wilā'a, reve Musa ca ama a Isra'ila Wilā'a. Ne da Musa dānai za na shi e memere me le. 20 Za na ri e memere ma ama u tsu yuwan ta adanshi na ama a na u ri e memere me le, amma Asulā na aciyayi a da a yuwain nzuwulai'i ayi a nde'en.

21 Asulā a ta a tsurala na nzuwulai ma yi ana u cayi Wilā? Ne da shi. Nna a shi a tsura wuma u babu ukotu atsuma a Wilā, to, a na a kambato ta aciyele aza a abula e

ekere a Asulā nu utonishi u Wilā. 22 Amma Adanshi a Asulā a damma tsu ta unusu wu nla ta vuma suru, waru waa gura toni Wilā shi. Adama o ndolo ure u ta goon u na Asulā aa ca za ili i na u yuwain nzuwulai ayi da na vuma ndolo ca okolo ubata wa Yesu Kristi Zamawawa.

23 Wilā'a u golo'uso tsu ta tsa aza a na a ri o u'wa wa ali. U zuwa tsu ta zala vu ucira va yi, hali she na mantsa ma na tsa ca okolo ma tawā. 24 Wilā'a u dāna ta zagbain tsu, hali she na Kristi Zamawawa tawāi. Ana Kristi Zamawawa tawāi u zuwa tsu ta aza a abula e ekere a Asulā ana tsu cayi okolo ya'a yi. 25 Gogo a na tsu ri nu ucawu wo okolo ya'a yi, Wilā'a u buwa o tsugono tsu tsu shi.

Adu muwun ma Asulā n da

26 Suru ndu muwun ma Asulā n da adama o ucawu wo okolo a du ya Yesu Kristi Zamawawa. 27 Waru ana a rumbu ndu, wo o'wo ta gashi yo oto ta Kristi Zamawawa cine i tsu oto itana i sa'ayu. 28 Ucawu wo okolo ya Yesu Kristi Zamawawa da u kambato za suru atsuma a du unata: na avu za va Isra'ila da ko Meheleni,† nna avu aagbashi a da ko avu aagbashi a da shi, ko na avu vali da ko ka, za suru unata u da u ri na za va yi. 29 Adama o ndolo na adu aza a Kristi Zamawawa da, gogo adu yo o'wo ta muwun n tsukaya ma Ibrahim, waru vu ta ushi agadu a na Asulā a yuwain nzuwulai.

4

1 N ta cayisa du iroci i ro: mawun me ke'en ma na dada va yi kuwai waa guza itana i na dada va yi dammai aza a yi a da shi. U ta dāna gashi aagbashi a mantsa mo ndolo ko na wo o'woi ayi da za vi itana'a. 2 Ama a na aa kalyuwusa yi ni itana ya yi ele da aa kalyuwa ili suru, hali she na mawu'un u kungwa ununa dada va yi dammai. 3 Ne da u shi na atsu. Tsu shi ta gashi muwun waru cira vu uvadi u nda icu'un icu'un a shi ta o tsugono a aci a tsu.

4 Amma ana mantsa ma yuwain, Asulā a lyungu ta Mawun ma yi, reve ka matsan yi. Avu Mawun ma yi ma yuwan tsutoni na Wilā'a, 5 adama u lyawa tsu faan e ekere a

Wila'a, tsara atsu fo tso o'wo muwun ma Asula. ⁶ Ana wo o'woi adu muwun ma Asula n da, u lyungu ta Ruhu Mawun ma yi o okolo a du, reve Ruhu'u u saala, "Dada, Dada va." ⁷ Adama o ndolo gogo avu aagbashi a da shi, avu mawun ma Asula ma da, waru ne da waa ca wu ili i na u yuwain nzuwulai.

Bulu roco ta aza a Galatiya icigi

⁸ Ana i shi i revei Asula shi, i dana ta agbashi e ili i na i ri ili ya amali, agba ili i nda'a Asula a da shi, ko ke'en. ⁹ Amma gogo i reve ta Asula, waru u lobono ta n damma du na Asula e reve ndu. Adama o ndolo, nye i zuwai yaa kamba a cira icu'un icu'un vu uvadi u nda na ri nu ucira shi, waru ili ye pere i da? Nye i zuwai i cigai i kambisa agbashi e le waru? ¹⁰ Hali yaa yuwusan abuki o ucuwusan vu rana ro, na woto ro, na mantsa mo ro, na a'wan o ro. ¹¹ Gogo n ta uwwusa wovon adama a na mantsa ma na n yuwain ulinga na adu wo o'wo ta pere. ¹² Ama a va, n te ipati i dana faan ni ili i nda, cine amu n yuwain wuma faan. Adama a na mo o'wo ta gashi cine adu Atakpaci i danai, n ta dansa n dana ta faan na Wila.

Ana n fara yuwaan ndu alajiya i le'e mu shi. ¹³ I cuwan n dana ta ubanakun ana n fara tawaa ndu na Alabari a Sa'ani e Yesu Kristi Zamawawa. ¹⁴ Ko na wo o'woi ubanakun u va wo o'wo ta malyungwa e ekere a du, agba suru na ne i 'yuwan a ca mu tsugbain shi, waru i kuda a kalyuwa mu ulobonu shi. Amma, reve i ushi mu gashi amu malingata ma Asula ma da. I ushi mu ta waru gashi amu dada Yesu Kristi Zamawawa'a na aciyayi. ¹⁵ N ta gura damma na amayun, hali gba u shi ta gashi u ta la'aa du i fodo esu a du reve i ca mu ele. A te isa'ani i du a tyo ya'a va gogo? ¹⁶ Amu ma'yuwatan ma du ma da gogo adama a na maa dansaa du amayun?

¹⁷ Munlu me epen n nda maa yuwusan ili i nda adama a tawaa du ni isa'ani shi. A ciga ta a lyuwa aci a du na abunda lon adama i kuru le. A to ukadu u na ee geshe du na amu adama i poloo le atsuvu ulobonu. ¹⁸ Gogo u lobono ta a na i ri e meje'en i yuwan ili i sa'ani, waru u la'a ta

ulobonu na yaa yuwusan ne ana n ri obolo na adu shi. ¹⁹ Amma suru na ne, ncigata n muwun n va, n ta gashi n ta uwwusa mballa n limatan adama a du cine n yuwain nu ufaru, waru mballa'a n ta lyuwa elime hali she na ama e ene Kristi Zamawawa pe atsuma a du. ²⁰ N ta maluwa a damma n ta de obolo na adu gogo, tsara n yuwan adanshi na adu ben. Gogo majiyan ma va mo o'wo ta wumbu a aci a addama a nda.

Muwun n re ma Ibrahim

²¹ Hali n gogo ozo o ro a du a ciga ta a dana zala Wila. Damma numu, i reve ta ili i na Wila'a waa dansa? ²² Adanshi a Asula a damma ta Ibrahim dana ta na muwun n re. Mma mawun ta aagbashi a da a danai, mma vu za ve ire gba shi aagbashi a da shi. ²³ Reve ka na danai aagbashi a matsan cine wu ntsayi a matsan. Amma avu ka na danai faan u matsan fo adama a na ne da Asula a yuwayin Ibrahim nzuwulai ili na yaa fara.

²⁴ Ili i nda suru i ta fo o ritosu ili i ro: Ama'i e re'e a ta gashi akucunu e re a na a ri e memere ma Asula na ama a yi. Akucunu a ta ayi da Wila u na Asula a cayi Musa zuva Masasan ma Sinai,† waru ama a na o toniyi akucunu a nda a ta gashi agbashi. Ka na a tsu de Hajara† za na danai aagbashi ayi da tsa akucunu o ndolo. ²⁵ Ayi da iroci i Masasan ma Sinai atsuma a Laraba. Amma gogo lyuci va Urishelima wo o'wo ta gashi Masasan ma Sinai, adama a na lyuci'i na ama a yi a ta a nden n tsugbashi atsuma a Wila. ²⁶ Amma Saratu, ka na aagbashi a da shi, iroci i Urishelima va zuva da. Waru ayi da mma tsu. ²⁷ Adanshi a Asula a yuwan ta adanshi adama a yi, "Vu yuwan mazanga avu idari yi ka! Avu na koto vu revei cine mballa n limatan n ri shi, vu teme ishupa avu vu yuwan ikelenu i mazanga.

Adama a na muwun mu ka na ri idari gogo a la'a ta muwun mu ka na n ri na vali abunda." ◇

²⁸ Ama a va, adu muwun ma Asula n da adama a nzuwulai ma yi, cine Ishiyaku danai. ²⁹ A mantsa mo ndolo, Isma'ila,† mawun ma na a matsain cine wu ntsayi a

matsan, ma ca ta Ishiyaku atsumalima, za na a matsain o ure u Ruhu va Asula. Ne da fo u ri ana'an. ³⁰ Amma nye Adanshi a Asula a dammai a aci e ili i nda? U damma ta, "Vu lo aagbashi a ka'a na mawun ma yi. She mawun ma aagbashi'i u tsura ili ya agadu a ta atsuma o utsuru wa dada va yi wan. Mawun ma ka ma na ma ri faan u gada le suru." ³¹ Ama a va, atsu muwun mu ka na n ri faan da, amma aza a aagbashi a da shi.

5

Tso o'wo ta faan atsuma a Zamawawa

¹ Gogo tso o'wo ta faan, adama a na Yesu Zamawawa zuwa tsu ta tso o'wo faan. Adama o ndolo yi isawan mishin. She i vadala i kambisa agbashi a Wila waru wan.

² Uwwai! Amu Bulu, n ta dansaa du ili i nda: Nni i lyawa le a pada du uryumbu, u to rocosu Zamawawa ili ye pere i da e ekere a du. ³ N ta dansaa du waru nu ucira za na a padai uryumbu suru u 'yuwan u ciga u toni Wila'a suru. ⁴ Waru na vu yuwan ukadu u na voo yo'onoto Asula okolo na mayan mo tsutoni na Wila, vu kasa ta aciyawu na Zamawawa, waru vu 'yuwan ta a ushi isa'ani ya Asula. ⁵ Ruhu da tsu zuwa tsu tsu reve a na Asula a ta ushi tsu tsa ama a abula adama a na tsu ca ta okolo ubata wu Zamawawa. ⁶ Na avu za vi Itoni va Yesu Zamawawa da wo o'wo ili i ro shi ko na a pada wu uryumbu ko na a pada wu shi. Ili yu ulobonu ayi da ucawu wo okolo a wu ayi da waa zuwa wu vu ciga ama.

⁷ Ununa i danai o tonishi Kristi Zamawawa u dana ta ulobonu, reve nanza tawa u vadala du diga a amayun. ⁸ Amma amayun a da vuma ndolo Asula a da shi, za na dangwa ndu. ⁹ Wolilo wa'a u tsu zuwa ta yira ya abunda i tsutsa. Ili i na waa dansa ayi da, uritosu we epen wa'a u tsu vadala ta ama a abunda. ¹⁰ Amma n zuwa ta okolo ubata wa Asula, yaa usu uritosu wa ama e epen o ndolo shi, amma i toni ili i na n dammai. Asula a ta ca aza a na a jambarasa du atsumalima, ko na zane da u shi.

¹¹ Ama a va, nna m buwa a yuwusan alajiya, a na ama a 'yuwan a ciga a pada le uryumbu, nye i zuwai aza a Isra'ila a

casu mu atsumalima? Na n shi a yuwusan alajiya a nda, o una u na maa yuwan alajiya o ukwa wa Kristi Zamawawa, n shi a dana a nususaan le shi. ¹² N te ipati za na a damatosun du suru a pada le uryumbu goon shi, amma o fodo arawa e le!

¹³ Ama a va, Asula e de du ta adama yo o'wo faan! Amma she i lyawa mo'wo ma faan mo ndolo wo o'wo du ure u na yaa dana a maluwa ma mayan mo unusu wan. Amma, i cigalai waru i kambulai. ¹⁴ Wila'a suru ili i ta i da na ayi nda: "Vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu." ¹⁵ Amma ni i lyuwa elime na ngagalai na ncalai ma atsumalima, ni i yuwan ugbozu shi, i ta lungusulai suru suru.

Ruhu va Asula ni ili i na tsu cigai

¹⁶ N ta dansaa du: I lyawa Ruhu lyuwa elime a du, ne tsundolo tsa da yoo toni ili yi iwuya i na i cigai shi. ¹⁷ Ruhu'u ni ili i na i cigai n'yuwatan n da. A mantsa suru a tsu yuwusan ta nlangi vani le, adama o ndolo yaa yuwan ili i na i cigai shi. ¹⁸ Amma na Ruhu da aa lyuwusa elime a du, Wila waa dana o tsugono a aci a du shi.

¹⁹ Za suru reve ta ili i wuya i na okolo a tsu ciga: A tsu yuwan ta tsipere. A tsu yuwan ta ili i wono. A tsu yuwan ta majiyan me tsipere lon. ²⁰ A ta yuwusaan amali aganda. A ta yuwusan nkunu. A tsu 'yuwan ta ama. Izami ya addama i da ulinga u le. A tsu dana ta a tsugamu. ²¹ A ta waru tapu nu upan lon. Majiyan ma aciyele ma da goon a tsu yuwusan. She mawasan ma na ma tsu tawa na wukasu. Waru une'esun u da a ri adama a aciyele. A tsu zuwusa ta esu e le e itana ya ama o ro. Ele waru ososowi a da. A tsu 'yawa ta ubata a abuki a na ama a tsu gura golofo aciyele shi. Reve a yuwan ili yi idaba i ro koko'o. N rono du ta de atsuvu, waru n to roniso du atsuvu: Aza a na a yuwusan ili i nda aa ushi aba'un o tsugono tsa Asula shi.

²² Amma na Ruhu va Asula o golofo du, u ta matsan muwun n nda: I ta dana a ncigalai. I ta dana a mazanga, na asuvu nden. Ruhu ta zuwa du i yuwan ankuri. I ta dana a nkambulai. I ta yuwan ili i isa'ani. O to soduwo du matsan. ²³ I yuwan nden

mu ulobonu na ama. Na Ruhu o ronuso du adanga i to goloḅo aci a du. Wila wu lo na waa damma ili i nda i ri ulobonu shi. ²⁴ Na ama aza e Yesu Kristi Zamawawa a da, a lyawa ta nusu le acapa ni icigi i mayan me iwuya. ²⁵ Adama a na Ruhu va Asula ca ntsu wuma u sa'avu, lyawa tsu yuwain ili i na Ruhu'u u damma ntsu tsu yuwan. ²⁶ She tsu 'yasan avangaci wan, ko tsu zuwulai addama wan, ko tsu danai a tsushu'un wan.

6

I kambulai

¹ Ama a va, na za ro atsuma a du yuwan ta unusu, to, adu a na i ri nu ucira atsuma a Ruhu i kambato vuma'a o ure u mejege. Amma i yuwan yi ben. Amma i yuwan ugbozu, adama adu fo i yuwan cu'un vi iwuya i ndolo wan. ² I kambulai nni i ri ni itana yu ume i na yaa tanu. Ni i yuwan ne, i ta dana a yuwusan ili i na Kristi Zamawawa ciga ndu i yuwan. ³ Na za ro a tarasa aciyayi ili i ro i da, agba ayi ili i ro i da shi, aciyayi a da waa lumusa. ⁴ Za suru u petelyuwe wuma wa yi. Nnu u yuwan ta mejege, u ta zangana nu ulinga wa yi. Amma she u kurato ulinga wa yi na linga va ama wan. ⁵ Za suru nu u 'yuwan u ciga u tanu itana ya yi.

⁶ Za na a ushishi uritosu wa Asula, u ne'eshen ili i sa'ani i na u ri na ayi na manlu ma yi.

⁷ She yi lumu aciyadu wan: She i jiyangashi i ta gura pusan Asula ugbozu wan. Ili i na vuma cu'wain ayi da waa gasa. ⁸ Nna a cu'wan ta adama o yo'onoto icigi yi iwuya i le, icigi yi iwuya i le i ta lungusa le. Amma na a cu'wan adama o yo'onoto Ruhu okolo, a ta ushi wuma u babu ukotu ubata wa Ruhu'u. ⁹ She tsu kunai na mayan me ili i na i ri ulobonu wan, tsu ta ushi ugasa u wuma u babu ukotu u tsu a mantsa ma sa'ani nna tsu kuda o ure shi. ¹⁰ Adama o ndolo tsu yuwayin ama suru isa'ani na tsu tsura mantsa suru. U la'a ta ulobonu tsu yuwayin aza a tsu aza e Itoni i sa'ani.

Bulu koto ta ucasu wa asala

¹¹ I ta gura ene idani i gbagbain i na n yuwain ana n danai nu ukere u va.

¹² Aza a na a cigai o yo'onoto aza a Isra'ila okolo a da a yuwusan ukadu a zuwa du mapada mo uryumbu. A ta uwwusa wovon u na aza a Isra'ila a ca le atsumalima nno o toni akpata e Yesu Zamawawa goon. ¹³ Aza a na a padai de uryumbu, ele a aciyele oo tonishi Wila'a shi, amma a ciga du ta i pada uryumbu adama a 'yasan avangaci e ekere e ili i na a zuwa ndu i yuwan nu ucira. ¹⁴ Amu gba, n ciga n 'yasan avangaci a aci e ili i ro shi, she o ukwa wu Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa a akpata goon. Adama a akpata o ndolo, maa yuwusan waru wuma cine ama o uvadi a nda a yuwusan shi. Amma a gura reve ili i na i zuwai maa yuwusan cu'un wuma'a shi. ¹⁵ Wo o'wo ili i ro shi nna a pada vuma uryumbu ko na a pada yi uryumbu shi. Amma ili i na i la'ai ulobonu ayi da vuma ushi wuma u sa'avu diga ubata wa Asula. ¹⁶ Asula a ta ca ama a na o toniyi adanshi a nda asuvu nden a yi, waru u ta zuwaa le aba'un. Ama o ndolo ele da ama a Asula a amayun.

¹⁷ Diga gogo a 'yawa, she nanza dashi damaton mu ni ili i nda waru wan. Alana a na n ri nda ne ele a lipu va o to rocosu amu za va Yesu da.

¹⁸ Ama a va, lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa i dana obolo na adu suru. Ami.

Mepepeline ma Bulu a tyo ya Aza a Afsu

Ucuḏuwu wa aatagada a nda

Bulu ḏana ta mepepeline ma nda a tyo a aza e Itoni a na a ri atsuma a Afsu a mantsa ma na u ḏana atsuma o u'wa wa ali. Bulu ḏanu ta atsuma a Afsu a'wan a ta'atsu o ritosu ama adama e Yesu Zamawawa. Ayi amali Atima u ḏana ta na abajini a aa'isa atsuma a lyuci'i. Aza o ulinga a yuwan ta abajini e eden adama a na a ḏana ta a winasa amali. Alajiya a Bulu a zuwa ta ama a lyawa atsulu a amali'i. Adama o ndolo a ḏa atsuma a langai aza o ulinga'a lon a aci a Bulu.

Ana a tarai mantsa wa'a ḏaḏa Bulu ḏana aatagada a nda. Atsuma a aatagada a nda u damma ta aza e Itoni atsuma a Afsu ili ya asalama ya abunda a na a tsurai adama a na a ri obolo na Zamawawa. Ili yu uvaḏi i nda i ḏa shi, amma ili ya zuva i ḏa i na i la'ai ili yu uvaḏi. U damma le ta a na aza e Itoni suru ili i ta i ḏa atsuma e Itoni ya Yesu Zamawawa, babu adama e elentsu koko'o. Waru u rito ta ali na amaci cine aa yuwan nden atsuma e Itoni. Waru u rito ta muwun cine a yuwan tsutoni na mbara n le, waru fo u rito ta azagbain aza a na a ri na agbashi, waru u rito ta agbashi.

Ili i na Bulu dammai aza e Itoni atsuma a Afsu ne ḏa fo u ri ubata aza e Itoni ana'an. Tsu ta ni ili i sa'ani ḏe zuva adama a na tsu ri na Yesu Zamawawa. Ne ḏa fo, u ri ulobonu tsu yuwain wuma cine aatagada a nda o ritoi tsu yuwain wuma.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Zamawawa tawaa ta na aba'un a akiza (1:3-3:21)
3. Wuma u sa'avu obolo na Zamawawa (4:1-6:20)
4. Icasu yu ukosu (6:21-24)

Icasu diga ya Bulu

¹ Amu Bulu, amu ḏa maa ḏanasa mepepeline ma nda. Amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa ḏa, adama a na Asula a dangwa mu ta mo o'wo ne.

N ta ḏanasaa ama a akiza a na a ri pe atsuma a Afsu, aza a na aa yuwusan itoni ya Yesu Zamawawa na amayun.

² Lyawa Asula za na ayi ḏa Dada tsu obolo na Zagbain Yesu Zamawawa u roco ḏu isa'ani waru u ca ḏu asuvu nden.

Aba'un adama e Yesu Zamawawa

³ Tsu yuwaan ta Asula na Dada vu Zagbain Yesu Zamawawa ica. Ayi ḏa u zuwaa ntsu aba'un ana u ca ntsu ili i sa'ani suru za na utai diga zuva tsara u kamba wuma u tsu atsuma a ruhu. U yuwan ta ne ana u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. ⁴ Ko kafu Asula a yuwan uvaḏi, u dangwa tsu ta tso o'woi ama a yi a na u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. U yuwan ta ne adama tso o'woi na akiza a makakan ma yi, waru babu ili yi idaba i na yaa ḏana a makakan ma yi a na waa tawaa tsu na addama.

⁵ Adama a na Asula a te icigi i tsu, u yuwan ta ne, adama u kambato tsu muwun ma yi o ure wi ili i na Yesu Zamawawa yuwain. Asula a yuwan ta ne nu ujimu, adama a na ili'i i zuwa yi ta wu uwua uyo'o, waru u ciga ta u yuwan ne. ⁶ Adama o ndolo tsu cuwa yi ta adama a abajini e ili i isa'ani i na u yuwaan ntsu. U ca tsu ta isa'ani i ndolo pere, atsuma a Zamawawa, za na u cigai. ⁷ Atsuma e Yesu Zamawawa tso o'wo ta faan adama a mpasa mu ukwa ma yi, ayi ḏa ili i na i zuwai tsu tsurai gafura vu nusu tsu. O ure u nda u ḏa Asula o roco ntsu abajini e isa'ani ya yi abunda lon.

⁸ Adama a na Asula a ta nu ugbozu, waru u reve ta ili suru suru, ⁹ u yuwan ta ili i na u cigai u yuwan. U roco tsu ta ili i na i ḏana usokowu i na u foboi u yuwan e ekere e Yesu Zamawawa. ¹⁰ Na mantsa'a ma yuwan a na woo shiton ifobi ya yi, reve u bolo ili suru i na i ri zuva nu uvaḏi na mogono ma ta, ayi ḏa Zamawawa.

¹¹ Asula a dangwa tsu ta tso o'wo ama a yi ana u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. U yuwan ta ne adama a na u jiyan ta nu ujimu u yuwan ne, reve u zuwa ili'i i fara cine u cigai. ¹² U yuwan ta ne tsara atsu, aza a na a ri aza o ufaru atsuma o uzuwu wo okolo e ekere e Yesu Zamawawa, tsu ta zuwa ama a yuwaan Asula ica adama a na u ri na tsugbain. ¹³ Waru ne ḏa u ri na adu amayun. Yu uwua ta adama a Alabari a

Sa'ani za na ayi da ikaka ya amayun, waru a wawa du ta. I usu ta Yesu Zamawawa reve o bolaru du na ayi. Adama o ndolo, Asula a ca du ta Ruhu va Akiza za na u yuwayin ama a yi nzuwulai. Ayi Ruhu'u, u ta tsu urotsu za na tsu roco adu aza a Asula a da. ¹⁴ Adama a na tsu ushiyi Ruhu va Akiza tsu uzuwa ne'en, tsu reve ta ili i ro yi lo shi, Asula a ta ca tsu ili i sa'ani i na u yuwain nzuwulai. Waru tsu reve ta Asula a ta zuwa ama a yi o'wo faan. Ayi ili i nda u ta zuwa ama a cuwa Asula adama a na u ta na tsugbain lon.

Avasa a Bulu

¹⁵ Adama a na Asula a zuwaa ntsu aba'un tsundolo, n ta yuwusan avasa a tyo ya'a yi adama a du. A mantsa ma na mu uwwai a na i ushi ta Yesu Zagbain Zamawawa, waru i ciga ta ama a Asula, ¹⁶ n to godyusho Asula adama a du a mantsa suru. Mantsa ma na n yuwain avasa suru, n tsu yuwaan du ta avasa. ¹⁷ N ta yuwusan avasa a tyo ya Dada tsu za na ri na abajini a tsugbain. Ayi da Asula e Yesu Zagbain Zamawawa tsu. N ta patishi yi wo o'woto du aza o ugbozu reve waru u roco du aciyayi, adama i dashi reve yi ulobonu lon. ¹⁸ Waru n ta yuwusan avasa u zuwa du i dana nu urevu ulobonu lon, adama i reve ili i sa'ani i na u fofoi adama a du. I to purosus i ushi ili i sa'ani i nda adama a na u de ndu yo o'wo muwun ma yi. Waru n ta yuwusan avasa i reve abajini a aba'un a nzuwulai a na u yuwain a na waa ca ama a yi. ¹⁹ Waru n ta yuwusan avasa i reve ucira wa yi, za na la'ai ili suru, waru za na tsu kamba tsu, atsu aza a na tsu usuyi. Ayi dada abajini o ucira ²⁰ a na u yuwayin ulinga ana u zuwai Yesu Zamawawa kambisa wuma, reve waru u zuwa yi u danu o ootogu a tsugbain o ukere usa'ani wa yi de zuwa. ²¹ Yesu Zamawawa ta yuwusan tsugono a aci a cira suru, aza a na a ri de zuwa ko na wo o'woi a ta nu ucira lon. Aala a yi a la'a ta akapi a ala a na aa yuwusan tsugono. Gogo ili i nda amayun a da, waru u to o'wo amayun a mantsa ma na ma'a tawa. ²² Asula a ca ta Yesu Zamawawa tsugono a aci e ili suru suru, reve u zuwa yi aci a aa'isa a aza e Itoni, lipu va yi. ²³ Ayi aa'isa a aza e Itoni a tsu ushi ta ucira wa yi e ekere e Yesu Zamawawa, waru ayi da

za na tsu ca wuma e ekere e ili suru ubata suru waru.

2

Gogo tsu ta na wuma

¹ Nu ufaru, i rotso ta akwakwa adama a na i 'yuwain a yuwan tsutoni na Asula reve i yuwusan unusu. ² I tsu yuwusan ta nden n du tsa ama o uvadi. I yuwan ta tsutoni na Male, za na ayi da mogono mo otoni a lima za na ri de zuwa. Ayi da otoni a lima a na aa yuwusan ulinga atsuma a ama a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Asula. ³ Suru ntsu tsu yuwan ta cine ele fo a yuwusain nu ufaru. Tsu yuwan ta ili yi iwuya i na tsu cigai tsu yuwan biti. Tsu toni ta ili i na okolo a tsu a cigai tsu yuwan suru ni ili i na majiyan ma tsu ma ca ntsu tsu yuwan. Adama a na tsu yuwain iwuya wu ntsaa ta Asula a ca tsu atsumalima, cine waa ca akapi a ama.

⁴ Amma isa'ani ya Asula abajini a da, waru u ciga tsu ta lon. ⁵ U bolaru tsu ta na Yesu Zamawawa, reve u ca tsu wuma u sa'avu. U yuwan ta cu'un ndolo ko na u danai a mantsa mo ndolo tsu dana ta tsu akwakwa adama a nusu. Adama e isa'ani i da goon Asula a wawa ndu. ⁶ U 'yasan tsu ta diga o ukwa na Yesu Zamawawa, reve u zuwa tsu zuwa tsara tsu danu obolaru na Yesu Zamawawa, reve waru tsu yuwan tsugono obolaru na ayi. Asula a yuwan ta ne ana u bolaru ntsu na Yesu Zamawawa. ⁷ U roco tsu ta isa'ani ya yi o ure u nda e ekere e Yesu Zamawawa, tsara a a'wan a na aa tawa ama ee ene abajini e isa'ani a yi waru u la'a ta akapi e ili suru. ⁸ Adama e isa'ani i na Asula o roco ndu da goon u wawa ndu o ure u na i usuyi Yesu Zamawawa. U wawa du adama e ili i sa'ani i na i yuwain shi. ⁹ Ayi nda une'e wa Asula u da a tyo ya'a du, amma adama e ili i na i yuwain i da shi. Ayi da i zuwai nanza aa 'yasan avangaci shi. ¹⁰ Asula a da a zuwa ntsu tso o'woi ili i na tsu ri. Atsuma e Yesu Zamawawa, Asula a yuwan tsu ta tsara tsu yuwan linga sa'ani. Ure u na u fofoi u nda nu ujimu u da adama tsu toni.

Yesu Zamawawa bolaru tsu ta ubata u ta

¹¹ Adu Atakpaci a da i shi. Adu da ama a na aza a Isra'ila a tsu de "aza a na a padai

uryumbu shi.” Aza a na e de ndu “aza a na a padai uryumbu shi”, e de ta aciyele, “aza a na a padai uryumbu.” (Mapada mo uryumbu ili i na a tsu yuwan a lipu le da.)

¹² I cuwan a mantsa mo ndolo, koto i shi i reve Yesu Zamawawa shi, i shi pe atsuma a ama e ida ya Isra'ila shi. Asula a yuwan ta akucunu ne ele, amma na adu shi, reve u yuwaan le nzuwulai mi ili ya abunda agba adama a du a da shi. I shi ta pe atsuma o uvaadi u nda agba i shi ni ili i na yaa zuwa okolo shi, waru koto i shi i reve Asula shi. ¹³ De acapa, i dana ta alanga, amma gogo a na o bolo ndu na Yesu Zamawawa, Asula a rawato du ta zuzu na aciyayi o ure wu mpasa wa Yesu Zamawawa.

¹⁴ Yesu Zamawawa na aciyayi u tawa tsu ta na asuvu nden. Nu ufaru tsurala tsa na tsa ri pe e memere ma aza a Isra'ila na Atakpaci u ta gashi ubabu. U tawa ta tsurala tso ndolo, reve u kambato tsu ama e ili i ta. ¹⁵ Wila wa aza a Isra'ila a ta ni ili i na ama oo toni na abunda, amma Yesu Zamawawa tara le ta reve u zuwa le a nge'en o ure wu ukwa wa yi. U yuwan ta ne tsara u bolo aza a Isra'ila na Atakpaci a tyo e ekere a yi adama o o'wo ili i sa'avu i ta. O ure u nda u da u tawayi na asuvu nden atsuma e le. ¹⁶ Waru ifobi ya Yesu Zamawawa i da i kototoi tsurala tsa na tsa ri pe e memere ma ama o ndolo. Reve u kambato le o o'wo lipu ta, reve waru u kambato le ubata wa Asula. Yesu Zamawawa yuwan ta ili i ndolo suru nu ukwa wa yi a akpata.† ¹⁷ U tawa ta atsuma o uvaadi u nda, reve u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani za na aa yuwusan adanshi adama a asuvu nden. U yuwaan du ta Atakpaci alajiya, aza a na a dana alanga, waru a tyo ya'a tsu aza a Isra'ila, aza a na a ri zuzu. ¹⁸ Gogo suru ntsu, aza a Isra'ila na Atakpaci, a tawa ya Dada o ure u Ruhu va Akiza ta adama e ili i na Yesu Zamawawa yuwaan ntsu.

¹⁹ Adama o ndolo, adu Atakpaci,† i buwa omocin ko aza a na a ri aza e ida ya alanga shi. Amma, yo o'wo ta ama e ida i ta na ama a Asula. Adu ama a da a na a ri pe atsuma o u'wa wa Asula. ²⁰ I ta gashi ikunku atsuma o u'wa aza a na a yuwusaan usaa a atali. Ajiya na Amasula a ta gashi ikyun yu usaa u ndolo, waru Yesu Zamawawa da

ikyun yu ucira yu usaa'a. ²¹ Ayi da za na banai usaa u ndolo mabula. U zuwa yi ta u kungwa reve waru u kamba aa'isa a akiza adama a Zagbain. ²² Adama a na i tu ubolu na Zamawawa u bolo du ta na aza e Itoni, tsara yo o'wo u'wa, ubata u na Asula aa danu nu ucira u Ruhu va Akiza.

3

Ulinga wa Bulu

¹ Amu, Bulu n ta atsuma o u'wa wa ali adama o ulinga u na Yesu Zamawawa zuwa numu n yuwan, adama n kamba du, adu Atakpaci. ² I reve ta de na Asula atsuma e isa'ani ya yi u ca mu ta ulinga u nda tsara n kamba du. ³ Asula a zuwa mu ta n reve ifobi i na u sokoi. N danaa du ta de wa'a adama e ili i nda. ⁴ Nni i deyinuna ili i na n danai, i te reve ili i na n revei adama e ifobi i nda adama a Zamawawa. ⁵ Asula o roco ama a na a yuwain de nden ifobi i nda shi. Amma gogo o roco yi ta e ekere a Ruhu va Akiza. O roco yi ta a tyo ubata wa ama a na u dangwai o o'wo ajiya na ama a Asula a yi. ⁶ Ifobi ya Asula i da nda: adu Atakpaci i ta ushi aba'un a na Asula a cayi suru, ununa aza a Isra'ila a ushi nle. Atakpaci na aza a Isra'ila o o'wo ta ama a ta. Adu Atakpaci fo i ta ushi ili i na Asula a yuwayin ama a yi nzuwulai adama a na adu fo i tu ubolu na Yesu Zamawawa. Ayi nda ayi da ili i na Alabari a Sa'ani a dammai.

⁷ Ayi nda ayi da Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajiya. Adama a na Asula a ta ni isa'ani, u ca mu ta ulinga u na maa dana a dansaa ama Alabari a Sa'ani, waru u kamba mu ta n yuwan ulinga u nda nu ucira u na u ca numu. ⁸ Amu da za na la'ai ukalamu a tsugbain suru atsuma a ama a na a uwwusa wovon wa Asula, amma na ne suru, Asula a ca mu ta ulinga u nda n damma Atakpaci ili i sa'ani i na Zamawawa cayi. Ili i sa'ani i nda i la'a ta a na ama aa gura reve. ⁹ Waru Asula, za na yuwain ili suru, ca mu ta fo ulinga u na maa damma ama suru adama e ifobi i na u sokoi diga o ufaru. ¹⁰ U yuwan ta ili i nda, tsara u roco cira icu'un icu'un de zuva, u dana ta nu ugbozu atsuma e ili i na u yuwain suru. Asula o roco ta ili i nda e ekere e ili i na u yuwayin aza e Itoni a

yi. ¹¹ *Asulā* a dangwa tā u yuwan ili i nda, nu ujimu kafu u yuwan uvadi, amma gogo u zuwa yi tā u fara e ekere e ili i na Yesu Zagbain Zamawawa tsu yuwain. ¹² Adama a na tsu cayi okolo ya'a yi waru o bolo tsu tā nā ayi, tsu ta gura tawā ubatā wā *Asulā* faan waru babu wovon. ¹³ Adama e ili i nda, n te ipati i du, she asuvu a du a kufa wan adama a na moo sowuso atsumalima adama a du. Atsumalima a nda a tā tawāa du nā tsugbain.

Zamawawa ciga tsu tā

¹⁴ Adama o ndolo, n tā kingyosu a makakan ma Dada tsu, reve n yuwusaan du avasa. ¹⁵ Ayi da Dada va amayun vu 'wa suru, va aza a zuva na aza a na a ri pa o uvadi. ¹⁶ *Asulā* a ta gura zuwaa du aba'un a abunda lon. Adama o ndolo m pati tā tsara Ruhu va yi ca du ucira, adama okolo a du a gbama. ¹⁷ Waru m pati tā tsara Zamawawa danu atsuma o okolo a du adama a na i ca tā okolo ya'a yi. N ta a avasa i dana e icigi ya *Asulā* nā aza a du. Nni i yuwan ne, i tā dana tsu udanga u na u sapai aralu atsuma e ida, waru gashi u'wa u na a suwai e ikyun yu usaa yu ucira. ¹⁸ O ure u nda, adu na ama a na a uwwusa wovon wā *Asulā* suru, i te reve cine Zamawawa ciga ntsu. U tā ni icigi lon, upasu nā cine vuma aa gura reve. ¹⁹ Ko na wo o'woi za lo na aa gura reve cine Zamawawa ciga ntsu shi, m pati tā *Asulā* i reve ili i nda, adama yoo o'wo cine yi ntsayi i dana, cine *Asulā* a ri.

²⁰ *Asulā* a tā nu ucira u na waa yuwan ili i na i la'ai ili i na tsu pati niyi u yuwan, hali ni ili i na tsu jiyain. Waru u yuwan le tā nu ucira u na waa yuwusan ulinga o okolo a tsu. ²¹ Tsu cuwa niyi babu ukotu waru nā tsugbain tsā yi na o rocoi atsuma e ili i na waa yuwusan e ekere a aa'isa a aza e Itoni ne e ekere e Yesu Zamawawa! Ami.†

4

Lipu tā

¹ N tā atsuma o u'wa wa ali adama a na maa yuwusaan Zagbain aganda, agba n ta patishi du i yuwan nden n na mu ntsayi nā desu na *Asulā* e de ndu i yuwan. ² Atsuma e ili i na yaa yuwusan biti, i tara aciyadu

ili i ro wan, reve waru i kuru ben na ama. Adama a na i cigai ama, i yuwan ankuri, waru she i yuwan upan wan, na a yuwan unusu. ³ Ruhu va Akiza o'woto du tā ili i tā, adama o ndolo i yuwan atyo a na yaa yuwan i danu obolo na asuvu nden, adama i dana ili i tā. ⁴ Suru ntsu lipu tā da tsu ri. Ruhu va *Asulā* tā da ri lo. Waru *Asulā* a ca tsu tā uzuwu wo okolo a tā ana u dangwa ntsu tso o'wo ama a yi. ⁵ Suru ntsu tsu tā nā Zagbain tā. Suru ntsu waru tsu usu tā uritosu u tā. Suru ntsu tsu ushi tā urumbusu u tā. ⁶ Tsu ta yuwusaan *Asulā* a tā aganda, waru ayi da Dada tsu suru. Ayi da za tsugono tsi ili suru, waru u tu ubata suru, waru u tā atsuma a tsu suru.

⁷ Agba waru Zamawawa ca tā za suru atsuma a tsu une'e langa adama tsu yuwain ulinga wā yi. U yuwan tā ne adama a abunda e isa'ani ya yi. ⁸ Cine Adanshi a *Asulā* a dammai, “Ana u kumbai a tyo zuva suru suru, u tara tā aza a na a ri o u'wa wa ali obolo nā ayi,

reve u ca ama ne'e.” ◇

⁹ (Gogo n ciga du tā i yuwan majiyan adama e idanshi i nda, “u kara tā a tyo zuva.” ¹⁰ Nnu u kara a tyo zuva, ciga 'yuwan u ta dansa tsu, u shi tā de u tawā pa zala ubatā o uɗaluwu o uvadi u nda. Vuma na tawai pa o uvadi u nda ayi da waru u kumbai zuva suru suru, adama u zuwa ili biti yo o'wo cine wu ntsayi.) ¹¹ Ayi da za na cayi aa'isa a aza e Itoni ne'e nda: u dangwa tā ozo o ro o'wo ajiya, ozo o ro amasulā, ozo o ro waru aza a alajiya a adanshi a *Asulā*. Reve waru u zuwa ozo o ro a kalyuwusa aza e Itoni, reve ozo o ro waru aza o uritosu. ¹² U yuwan tā ne adama u fofo ama a *Asulā* a na aa yuwaan yi aganda, adama aa'isa a aza e Itoni, za na ayi da lipu vu Zamawawa, u yuwan ucira. ¹³ Ne tsunda tsa da, suru ntsu tsoo o'wo obolo a tā o ure u na tsu cayi *Asulā* okolo waru tsu revei Mawun mā yi, waru suru ntsu tsu ta kungwa ulobonu. U ta dansa, tsu to o'wo tsu Zamawawa, za na o o'woi cine wu ntsayi u dana.

¹⁴ A mantsa'a tsa buwa tsā muwun waru shi. Aa dashi vutala tsu nda nā ndede tsa wantsun tsa na mini ma mala mā tsu

vuta_lasa_l nda na ndede shi. Tsoo poloo ama a na a cigai a luma_l tsu nu uritosu we epen atsuvu shi. ¹⁵ O unā u ndolo, tsu ta yuwain adanshi a amayun, reve tsu cigalai, adama tsu kungwai avu tso o'woi tsu Zamawawa suru suru, za na ayi da Aci a aa'isa a aza e Itoni. ¹⁶ Yesu Zamawawa bolo ta ama a yi, cine aruva o tsu bolo pasu lipu vuma suru. Nu upasu suru u yuwan ulinga wa yi, u tsu kamba ta akapi a pasu a kungwa, adama lipu'u suru u dana gbagwa waru ugbamu tapu ni icigi.

Wuma u sa'avu

¹⁷ Adama o ndolo, n ta dansaa du, waru n ta barasa du atsuma a ala a Zagbain, i lyawa a yuwusan nden tsa ama a na e revei Asula shi. Ununa aa yuwusan majiyan ili ye pere i da. ¹⁸ A ta atsuma e irumbu, waru e reve ili shi, adama a na a 'yuwain o polo atsuvu. Adama o ndolo aa tsura wuma u na Asula aa casu shi. ¹⁹ A mantisa ma na aa yuwusan ili i wono, a buwa a uwwusa wono shi. A ca ta de aciyele a mayan me ili i na lipu cigai, waru a ta yuwusan cu'un tsipere suru, waru a lyawa mayan me ili i nda shi.

²⁰ Adu gba, a mantisa ma na i revei Zamawawa, ne da a damma ndu i yuwan nden n du shi. ²¹ N reve ta a na yu uwwai adama a yi, waru i ta atsuma a yi, adama o ndolo o roco du ta amayun a na a ri atsuma e Yesu. ²² O roco du ta i lyawa cu'un vu nden mu ufaru n na i shi aa yuwusan. A mantisa mo ndolo nden n du u shi ta a langasa adama a na i shi i cigai i yuwusan cu'un vi ili i wuya biti. ²³ Gogo gba i lyawa Asula a vadala wuma u du adama i fara majiyan ma sa'avu. ²⁴ Lyawa Asula a kambato du ama a sa'avu. U yuwan du ta yo o'wo tsa yi, adama o ndolo ni i ciga i 'yuwan yo o'wo aza a abula na akiza atsuma a amayun.

²⁵ Ni i ciga i 'yuwan i lyawa epen. Za suru u damma za va yi za vi Itoni amayun, adama a na atsu tsu ta gashi pasu lipu ta koko'o. ²⁶ Na vu ri atsuma o upan, she vu yuwan unusu wan, waru vu lyawa urana u riyā wu avu atsuma o upan wan. ²⁷ She i lyawa Mekerengesu ma lyuwa aci a du wan. ²⁸ Vuma na shi vivu she u dashi yuwan wivu waru wan. U ta la'aa yi u

yuwan ulinga lon adama u tsura ili i na waa ca alambi.

²⁹ She i yuwan adanshi a vama wan, amma i yuwan adanshi a sa'ani a na aa gbamato ama. Vu damma ili i na yi ntsayi adama u kamba aza a na a uwwusa wu. ³⁰ Waru she i lungusa Ruhu va Akiza okolo wan. Adama a na Ruhu va Akiza rotso ta urotsu u na woo rocosu adu aza a yi a da. Asula a ca du ta Ruhu'u adama u roco Asula a ta lyawa du faan o urana wu ukosu. ³¹ I lyawa adanshi a vama o okolo nu upan na asuvu usuduwu e ekere a ama o ro. She i yuwan nlangi ko yi isulusa ama wan, ko i yuwan ili i ro i na i rotsoi n'yuwunlai wan, ko ke'en. ³² Ana yaa yuwan ne, u la'aa du ta i yuwunlai ili i na i lobonoi, reve i roco isa'ani a tyo ama a na a uwwusa atsumalima. I yuwaan ama atsuma a du gafura na a nusaan du, cine Asula a yuwaan ndu gafura vu nusu du adama e Yesu Zamawawa.

5

Iyuwan nden atsuma e ekan

¹ Adama o ndolo i yuwan wuma tsa Asula, adama a na adu muwun ma yi n da n na u cigai lon. ² I ciga ama kuci, cine Zamawawa ciga ntsu, hali u kuwa adama a tsu. U ca ta Asula wuma wa yi gashi kucci, reve gba wo o'wo tse ili i maguru lon e ekere a Asula.

³ She a tsura unusu u tsipere atsuma a du wan, ko cu'un vi ili i wono i ro wan, ko utsan wan. Icu'un yu nusu ndolo a ntsaa atsuma a ama a Asula shi. ⁴ Waru wu ntsaa i yuwusan adanshi o wono shi, waru she i yuwan adanshi a vanvama wan, ko i yuwan tsuzo'o na adanshi e iwuya wan. Amma i godyo Asula adama e ili i na waa yuwusaan du. ⁵ I reve ta ili i nda amayun a da za na a yuwusan ili i nda waa uwa o tsugono tsu Zamawawa na tsa Asula shi: nna vuma aa yuwusan unusu u tsipere, ko na waa yuwusan ili i wuya, ko ni ili i tsu rawa yi shi, adama a na za na ili i tsu rawa shi suru u ta yuwusaan masula aganda. ⁶ She i lyawa nanza pusaan du ana wan, a dansaa du ili i na i ri mejege shi. Asula aa lapa ca aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na ayi atsumalima shi, aza a na a yuwusan

ili yi idaba i nda. ⁷ Adama o ndolo, she i bolo ekere na ama a na aa yuwusan ili yi idaba i ndolo wan.

⁸ De nu ufaru, i dānā tā atsuma e irumbu, amma gogo i tu uḅolu nā Zagbain, reve i uwa atsuma e ekan. Adama o ndolo i yuwan nden tsa ama a na a ri aza e ekan.

⁹ N damma tā ili i nda adama a na ekan a tsu zuwa tā ama a yuwan ili i sa'ani, ni ili i mejege, ni ili ya amayun. ¹⁰ Adama o ndolo, i rito ili i na yoo yo'onoto Zagbain okolo waru i yuwan le. ¹¹ She i bolo ekere a mayan me ili i na ama a na a ri atsuma e irumbu aa yuwusan wan. Ili i ndolo ili ye pere i da. Amma, i zuwa ama e reve a na ili i ndolo ili yu uwuyan i da. ¹² Ili i wono i da a yuwan adanshi e ili i na ama a nda a yuwusan usokowu. ¹³ Amma ne ekan e ikana le, za suru te ene cine ili i ndolo i ri, ¹⁴ adama a na ekan o tsu roco tā ili suru. Ayi da i zuwai a dammai,

“Adu a na i ri a nlavu, i 'yon!

I 'yon diga o ukwa,

Zamawawa te ikana a aci a du.”

¹⁵ Adama o ndolo i yuwan ugbozu cine yaa yuwusan nden n du. She i yuwan nden n tsulo tsa ama wan, amma i yuwan nden nu ugbozu. ¹⁶ I yuwan ulinga nā mantsa ma na i tsurāi suru i yuwan isa'ani, adama a na ama a ta yuwusan iwuya a mantsa ma nda. ¹⁷ Amma she yo o'wo olo wan, amma i rito mayan me ili ma na Zagbain ciga ndu i yuwan. ¹⁸ She yoo o'wo ososowi wan, adama a na ayi ndolo u tā lungusa du. Amma i lyawa Ruhu va Akiza† shiton du nu ucira wa yi. ¹⁹ I cana icu'un yi ishīpa ya Asula suru tsara i dashilai asuvu ugbamu. I cana ishīpa adama i cuwa Zagbain no okolo a du suru. ²⁰ I godyoo Asula Dada tsu kuci adama e ili suru adama a Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

Amaci na ali

²¹ I yuwan ntoniloi, adama a na i ta casu Zamawawa tsugbain.

²² Adu amaci, i yuwan tsutoni na ali a du cine yaa yuwusaan Zagbain tsutoni, ²³ adama a na vali da aci a ka, cine Zamawawa ri Aci a aa'isa a aza e Itoni, lipu va yi. Waru ayi da za na tsu wawa yi. ²⁴ Adama o ndolo, ka suru yuwan

tsutoni na vali va yi atsuma e ili suru, cine a aa'isa'a a tsu yuwan tsutoni na Zamawawa.

²⁵ Adu ali, za suru atsuma a du u 'yuwan u ciga u ciga ka va yi, cine Zamawawa cigai aa'isa'a, avu u kuwa adama a yi ²⁶ adama u kambato yi na akiza. Wu za'wa yi ta na mini waru na adanshi a yi. ²⁷ U yuwan ta ili i nda adama wo o'woto aa'isa a yi ulobonu, avu waru u tawato yi a makakan ma yi tsa kasa'avu babu abasa a wufuru, waru babu urakpatsu ko ili i ro a aci a yi. Amma, u dānā na akiza waru a tsura ili i na o goro a aci a yi wan. ²⁸ Ne da waru fo, vali ciga ka va yi, cine u cigai lipu va yi. Vali na cigai ka va yi u ciga ta aciyayi. ²⁹ Za lo na 'yuwain lipu va yi shi, amma u tsu lyuwato yi ta, reve waru u fofo yi. Waru ili i na Zamawawa a yuwusaan aa'isa a aza e Itoni a da ndolo, ³⁰ adama a na atsu pasu lipu va yi da. ³¹ Cine Adanshi a Asula a dammai, “Vali lyawa dada na mma va yi, reve u suraa ka va yi avu ele ra o o'wo ili i ta.” ◇

³² Amayun o ro a ta pe usokowu atsuma o uritosu u nda. N ta yuwusan adanshi a Zamawawa na aa'isa'a. ³³ Amma ayi nda fo amayun a da a tyo ya'a du: za suru ciga ka va yi cine u cigai aciyayi, waru ka suru u 'yuwan u ciga u ca vali va yi tsugbain.

6

Muwun na mbara

¹ Adu muwun, i yuwan tsutoni na mbara n du adama a na adu aza a Zagbain da, adama a na ili i na yi ntsayi i da. ² Za vu ufaru atsuma a Wilā Kupa na kosoi na nzuwulai ayi da: “Vu yuwan tsutoni na dada na mma va wu.” ³ Waru apa nzuwulai'i: “Na vu yuwan tsutoni na dada na mma va wu, ili i ta wala wu mejege, waru vu ta jima o uvadi.”

⁴ Mbara, she i zuwa muwun n du n yuwan upan wan. Amma, i kalyuwa le ulobonu, i ca le asala waru i rito le cine Zagbain cigai.

Agbashi na azagbain

⁵ Adu na i ri agbashi, i yuwan tsutoni na azagbain a du pa o uvadi. Yu uwu wovon u le, waru i ca le tsugbain, waru i yuwaan

le aganda no okolo a ta cine yaa yuwaan Zamawawa. ⁶I yuwan ulinga na amayun a mantsa suru, ko yaa yuwusan majiyan ma na azagbain a du a ri lo zuzu na adu shi. Amma ili i na i la'ai ayi da i yuwan linga du no okolo a ta, cine Asula a ciga ndu i linga, adama a na adu agbashi a Zamawawa a da. ⁷I yuwan linga du na mazanga, gashi Zagbain da yaa yuwusaan, waru adama a ama a da goon shi. ⁸I cuwan Zagbain ta ca iliyinkapa a aci o ulinga u na za suru yuwain, ko na ayi a aagbashi a da ko na aagbashi a da shi.

⁹Adu na i ri azagbain, i guza fo agbashi a du ulobonu. She i damma i ta zuwa le o sowo atsumalima wan. I cuwan, azagbain na agbashi, suru ndu i ta na Zagbain ta de zuwa, waru u ta kalyuwusa za suru unata.

Itana yu uvon ya aza e Itoni

¹⁰Ikaka yu ukosu i va a tyo ya'a du ayi da: I dana nu ucira wu Zagbain u na u ri mgbain kuci, adama a na o bolo du ta na ayi. ¹¹Yo oto itana yu uvon i na Asula a ca ndu adama a na Mekerenkesu ma cigai ma pusan du ana, ne da yaa gura isawan nu ucira avu i kufa riya. ¹²Na ama tsa tsu tsa da tsaa yuwusan nlangi shi, amma tsu ta nlangi na nan ruhu a wuya obolo na cira icu'un icu'un i na i ri o tsugono atsuma o uvadi u tsu u nda na ri ni irumbu, waru tsu ta yuwusan nlangi na cira vi iwuya na ri zuva. ¹³Adama a nda, i tara itana yu uvon i na Asula a ca ndu suru. Ne da o urana wi iwuya yaa vadala shi. I ta yuwan nlangi hali a tyo o ukosu, waru i ta buwa mishin nu ucira. ¹⁴I fofo aciyaadu! I damma amayun a mantsa suru. Amayun a ta gashi gbakala na vuma tsu nla e ikyun tsara u dana ufofu u na waa yuwan ili. I yuwan ili i na i ri mejege, adama a na nden n sa'ani u ta gashi utugu wu rumu. ¹⁵I lyuwa elime nu u'ususuwu wa Alabari a Sa'ani a na a casu asuvu nden. Ne da wo o'wo gashi i ta na atan a ana a du, waru i ta dana ufofu ulobonu. ¹⁶Ili i ro i da nda waru: I lyuwa elime nu ucasu wo okolo e ekere e Yesu Zamawawa. Ucasu wo okolo a du a ta dana gashi aaraga a na ee geshe iliya ya akina yu utan, aza a na Male me tewiyin a tyo ya'a du. ¹⁷Lyawa iwawi ya

Asula yo o'wo du tsa melezu ma aaraga na tsu geshe aci a du. Waru i dana ufofu u na yaa yuwan ulinga na Adanshi a Asula. U ta gashi matsun me pe'eni ma na Ruhu va Akiza ca ndu. ¹⁸Na yaa yuwan ili i ndolo, i yuwan avasa waru i pati Asula a kamba du atsuma e ili suru a mantsa suru cine Ruhu va Akiza roco ndu. Waru ni i ri a avasa, i dana ufofu. I lyuwa elime na mayan ma avasa kuci adama a ama a Asula suru.

¹⁹I yuwaan mu fo avasa, cine Asula a ca mu idanshi i sa'ani i na maa damma n na n fara mayan ma adanshi, tsara n yuwan adanshi babu wovon, tsara waru n damma ama ikaka i na Asula o roco ntsu gogo atsuma a Alabari a Sa'ani. ²⁰Yesu Zamawawa dangwa mu ta mo o'wo malingata ma yi, n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a nda, ayi da i zuwai n ri ugutsuwu na akani gogo atsuma o u'wa wa ali. I yuwan avasa na maa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani'i n yuwan yi babu wovon, cine wu ntsayi n yuwan.

Icasu yu ukosu

²¹⁻²²N ciga du ta i reve cine n ri waru ni ili i na maa yuwusan. Ayi da i zuwai maa lyungusu Tikiku ya'a du. Ayi za tsu da za na tsu cigai, waru u ta yuwusaan fo Zagbain aganda ulobonu. U ta damma du ili i na yaa cinasa tsu, waru u ta dashi du asuvu ugbamu.

²³N ta yuwusan avasa Asula Dada obolo na Zagbain Yesu Zamawawa ca du asuvu nden, ni icigi, nu ucawu wo okolo a tyo a za vi Itoni suru! ²⁴Lyawa Asula o roco isa'ani ya yi a tyo ubata wa aza a na a cigai Zagbain Yesu Zamawawa ni icigi i na yoo koto shi.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Filibi

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta atsuma o u'wa wa ali ana u danai mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni a na a ri a lyuci va Filibi. U dana yi ta adama u godyoo le adama e ikambi i na a yuwaan niyi ayi pe o u'wa wa ali, waru tsara u rito le cine a yuwan wuma u sa'ani adama a Kristi Zamawawa.

Bulu damma ta aza e Itoni o o'wo tsu Zamawawa a mantsa suru. U roco le ta cine aa yuwan mazanga ko na a pe o sowuso atsumalima. U damma le ta a na ili yi ulobonu i da a yuwan ulinga obolo ulobonu.

Na aza e Itoni ana'an e desununa mepepelime ma nda, a tsu yuwan ta asalama adama a na mepepelime ma da ma na ma ri tapu na adanshi a mazanga diga atsuma o u'wa wa ali. Ucira u na wo o'woto niyi ne ayi da ucira u na e revei Zamawawa waru na mayan mo ulinga tsara tso o'wo tsa yi. Ucira u ndolo za va aza e Itoni a da suru ana'an cine u danai za va Bulu na aza e Itoni a na a danai pe Filibi.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-11)
2. Urevu u wuma e ekere a Bulu (1:12-30)
3. Zamawawa iroci yu ukafatosu wa aci wa amayun (2:1-18)
4. Alabari a n'utsa ma Bulu (2:19-30)
5. Asula a usu wu (3:1-4:9)
6. Bulu godyoyi aza a Filibi (4:10-20)
7. Icasu yu ukosu (4:21-23)

¹ Amu da Bulu, waru Timoti ta pa obolo na amu. Atsu agbashi e Yesu Kristi Zamawawa da.

N ta danasaa azagbain na akambit a azagbain a a'isa a aza e Itoni, waru a tyo aza e Itoni suru atsuma a Filibi aza a na Asula a dangwai.

² Lyawa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu Zamawawa roco du isa'ani, reve waru u ca du asuvu nden.

Avasa a Bulu nu ugodyusho

³ N tsu godyusho ta Asula a va a mantsa ma na n cuwain na adu biti. ⁴ N tsu dana

ta na mazanga na maa yuwusan avasa adama a du. ⁵ Adama a na i shi ta obolo na amu atsuma a mabaza ma Alabari a Sa'ani adama e Yesu Zamawawa. I fara ta a yuwusan ne a mantsa ma na yu uwwai alabari a nda avu i lyuwa elime na mayan ne hali n gogo. ⁶ Asula a da a farai ulinga u nda atsuma a du, waru n reve ta waa lyawa shi, she nu ulinga u nda u shiwan o urana u na Yesu Zamawawa aa tawa.

⁷ Mejege ma da n tara ne tsunda adama a du suru. I ta nu ubata langa atsuma o okolo a va adama a na tsu to obolo atsuma a aba'un a Asula. Tsu yuwan ta ne a mantsa ma na n shi o u'wa wa ali na a mantsa ma na n danai faan, waru n danai o mpolo n yuwan adanshi a amayun adama a Alabari a Sa'ani. ⁸ Asula e reve ta cine n ciga ndu ni icigi ya Yesu Zamawawa. Waru u reve ta cine n cigai n dana obolo na adu.

⁹ N ta a avasa ncigalai n du n yuwan abunda lon hali u la'a ne. N ta a avasa waru a na yaa lyuwa elime na akungu atsuma o urevu nu ugbozu. ¹⁰ N ta a avasa ne adama a na n ciga du ta i reve ili i na i ri ya abula na amayun, adama i danu cece na wuma u babu unusu hali Yesu Zamawawa tawa. ¹¹ Waru wuma u du u ta dana tapu na mayan me ili i na Asula a cigai waru ili i nda i ta tawaa Asula na tsugbain ni ica. Ili i sa'ani i ndolo ele da ili i na Yesu Zamawawa zuwai a wuma u du.

Alabari a Sa'ani atsuma o u'wa wa ali

¹² Ama a va, n ciga du ta i reve ili i na a yuwaan numu u kamba ta Alabari a Sa'ani a lyuwa elime. ¹³ Gogo nda koyan da pa nda reve ta a na a nla numu na akani adama a na maa yuwusaan Zamawawa aganda. Hali gba na asoja a na aa pirishi ukobu u mogono suru e reve ta a na maa yuwusaan yi aganda. ¹⁴ Waru adama a na a nla numu, aza e Itoni na abunda pa nda a tsura ta ugbamu wo okolo hali gogo nda a ta dansaa ozo o ro adama a Zamawawa no okolo ugbamu babu wovon.

¹⁵⁻¹⁶ Ozo o ro a ta yuwusan alajiya adama a na a ciga numu, waru a ciga ta a yuwan ili i na i ri mejege. Ama a nda a ta yuwusan alajiya adama a na e reve ta Zagbain tawato mu ta pa adama n yuwan mpolo n yuwan adanshi a amayun adama a Alabari

a Sa'ani. Agba amayun a da waru ama o ro a ta yuwusan alajiya adama a tsushu'un na tsurala. ¹⁷ Ama a nda atsuma a alajiya e le adama e Yesu Zamawawa, a ta no okolo o ro ko'o. A ta yuwusan alajiya ni icigi ya aci i le tsara a tsura ica. Amayun a pe atsuma e le shi waru a kambuwa ugbozu shi. A ciga ta a dashi mu usuduwu atsuma a akani a na n ri.

¹⁸ Agba ko cine tsa da majiyan mo okolo me le ma ri, amayun a da a ta yuwusan alajiya e ikaka adama e Yesu Zamawawa. N ta yuwusan mazanga adama a alajiya e le. Waru n ta lyuwa elime na mazanga ¹⁹ adama a na n reve ta avasa a du ni ikambi i Ruhu va Yesu Zamawawa u ta zuwa a lyawa mu.

²⁰ N te icigi kuci n yuwan nden n na maa yuwan ili i na yaa zuwa mu mu uwwa wono wan, amma o una u ndolo, n ciga ta n yuwaan Kristi Zamawawa aganda babu wovon kuci. N shi na wovon de acapa shi, waru n ciga ta n dana nu ucira gogo hali a 'yawa elime adama wuma u va u ca yi tsugbain kuci, ko n ri wuma ko na n kuwa.

²¹ Na n ri wuma, u to o'wo adama a Kristi Zamawawa, agba na n kuwa u ta la'aa mu. ²² Agba na n lyuwa elime na wuma a lipu nda, n ta tsura n lyuwa elime nu ulinga wa Kristi Zamawawa. N gura reve ili i na maa dangwa shi. ²³ Asala a na maa tara u yuwan ta usan. A mantsa mo ro n la'a ta ciga n dana wuma, a mantsa mo ro gba shi, n la'a ta ciga n kuwa adama n danu obolo na Kristi Zamawawa. N dana obolo na ayi u la'aa mu ta ulobonu suru suru. ²⁴ Agba n reve ta i buwa ta a zama mu tsara n dana obolo na adu.

²⁵ Waru adama a na i buwai a zama mu, n reve ta n ta buwa wuma tsara i kungwa atsuma o ucawu wo okolo a du waru ne da yaa ushi mazanga mo ucawu wo okolo a du. ²⁶ Na ne da, na n tawisa ya'a du waru, i ta dana na mazanga ma abunda adama e ili i na i cina numu, waru i ta tsura ili na abunda na yaa zuwa i damma Yesu Zamawawa tu ulobonu.

²⁷ Amma ili i na i farai biti, ayi da, ni i ciga i 'yuwan i yuwan nden n na maa tawaa Alabari a Sa'ani tsugbain adama e Yesu Zamawawa. To, ko n dashi tawa me

ene du ko mu uwwa adama a du, n te reve a na i ri mishin a majiyan ma ta ni ifobi i ta, o mpolo n na yaa tsura aza a na aa ca okolo a Alabari a Sa'ani. ²⁸ She yu uwwa wovon adama a n'yuwatan n du wan. Ne da woo o'wo le iroci i na Asula na aciyayi aa lungusa le avu gba u wawa du. ²⁹ Adama e Yesu Zamawawa, Asula a ca du ta ili i sa'ani a na a ca niyi okolo, waru u ca du ta ili i sa'ani i na yoo sowo atsumalima adama a yi. ³⁰ I reve ta cine a ca numu atsumalima hali gba gogo nda yu uwwa ta a na ne da u buwai. Adu fo i te reveshe cu'un va atsumalima'a.

2

I dana tsa Yesu

¹ I ta nu ugbamu wa asuvu adama a na i ri uoluloi na Zamawawa? I ta nu uvo-towun wo okolo adama e icigi ya yi? I ta muwwulai obolo atsuma a Ruhu va Akiza? I te inda iliyali ya aza a du, reve i ri a kurusu ben ne ele? ² Adama a na n revei ne da u ri, n ciga du ta i zuwa mu mu uwwa uyo'olon. Apa ili i na yaa yuwan: i salalai vani du ulobonu, i cigalai, reve waru i yuwan ulinga obolo na majiyan ma ta a yuwusan ili i ta.

³ She i yuwan ili adama a tsushu'un wan, waru she i yuwan ili adama o u'yasasan wa avangaci wan. Amma vu tara aciyawu ili i ro wan na vaa yuwusan ili, reve vu dana a majiyan vuma ro la'a wu ta. ⁴ She i dana adama e ili i na i bura ndu goon wan, amma i dana ada ama o ro fo.

⁵ Atsuma a wuma a du ni i ciga i 'yuwan i yuwan majiyan waru i dana aza a mayan ununa Yesu Zamawawa yuwain majiyan reve waru u yuwan.

⁶ Yesu ili i ta i da na Asula foyi, agba u yuwusan majiyan ma na waa uwwa uyo'o u na Asula a uwwusa shi.

⁷ O una u ndolo reve u kambato aciyayi ili i ro i da shi, avu wo o'wo unata ana aagbashi. A matsan yi ta vadilima.

⁸ Reve u dana cine vu revei vuma. Avu u yuwan tsutoni na Asula, agba u kambato aciyayi ili i ro shi suru suru, hali u kuwa a akpata.

⁹ Adama o ndolo, *Asulā a 'yasan* yi ta, reve u rawato yi ubaṭa u na u la'ai suru suru.

Reve *Asulā* a ca yi ala a na a la'ai ala biti.

¹⁰ Ne da vuma suru *aa* kingyo na wu uwwa ala e Yesu. [◇]

Koyan da atsuma a zuva na o uvadi u ta yuwan ne.

¹¹ Waru ne da unā biti waa damma a alanga eteshe

a na Yesu Zamawawa Zagbain da, waru ili i nda i ta tawaā *Asulā* Dada na tsugbain.

Yi ikana tsi italyo'o

¹² N'utsa n va, i kurusu ta *Asulā* kuci a mantsa ma na n danai obolo na adu. Gogo gba a na n ri obolo na adu shi, i kuru hali u la'a cine i yuwusain. I lyuwa elime nu ulinga u na woo roco a wawa du ta, agba i yuwan ne nu ucasu u tsugbain na wovon.

¹³ *Asulā* a to ulinga atsuma a du, a zuwusa du i ciga i yuwan tsutoni, waru a casu du ucira u na yaa yuwan ili i na i yo'onoto niyi okolo.

¹⁴ She i yuwan mokodo ko nwasanlai atsuma e ili i na yaa yuwusan wan. ¹⁵ Na ne ko za oo goro du adama e ili i ro shi, ko ke'en. I yuwan nden n cece, wuma u na u ri nu unusu shi, adu muwun ma *Asulā* n da atsuma o uvadi wi irumbu za na ri tapu na ama a na a ri aza e iwuya waru aza a na aa yuwusan unusu kuci. Lyawai wuma u du wi ikana lon tsi italyo'o ubata wa ama a nda. ¹⁶ I guza adanshi a wuma ulobonu, adama ko na Yesu tawa, n gura damma n riya ala'anlai e iladi'i shi, waru ulinga u va wo o'wo ulinga we pere shi. ¹⁷ Ucawu wo okolo a du a tyo yi Zagbain na cine yaa yuwusaan yi aganda wo o'wo ta kucci e ekere a yi. Waru u to o'wo she damma a tsun ta mpasa n va atsuma a kucci du. Ne da maa yuwan mazanga, waru n ta yuwan mere obolo na adu. ¹⁸ I yuwan mere adama o ndolo, reve waru i yuwan mazanga obolo na amu.

Bulu lyunguyi ni ikambi

¹⁹ Na Yesu Zagbain usu aa jima shi, n te ifobi i na maa lyunguwa du Timoti. Reve nu u kamba ubata u va n ta yuwan mazanga adama a alabari a na waa tawaā

mu adama a du. ²⁰ N ri na za ro tsa yi shi. U te inda iliyali i du i na u la'ai koyan pa. ²¹ N ta dansa ne adama a na koyan da ta majiyan me ili i na u cigai goon, o unā u majiyan me ili i na Yesu Zamawawa cigai. ²² Agba i reve ta cine Timoti rocoi aciyayi gashi mawun ma na ma ri obolo na dada va yi da. U kamba mu ta atsuma a alajiya a Alabari a Sa'ani. ²³ Na n reve ili i na aa yuwan na amu, n ta lyungu yi ya'a du. ²⁴ Waru n zuwa ta okolo waa jima shi Zagbain ta zuwa mu n tawa ya'a du.

²⁵ I lyungu ta Abafaroditu ana malingata ma du, reve gba u yuwan ili i na n cigai suru. Za va da atsuma e Itoni, u yuwan ta ulinga obolo na amu, waru soja da obolo na amu. Gogo, n yuwan ta majiyan u lobono ta n lyawa yi u kamba ubata u du.

²⁶ Adama a na u ciga ta u danu na adu lon. U dama ta ana yu uwwai u shi ta ubanakun.

²⁷ Amayun a da u shi ta u banakan, u shi ta u yuwan gashi u ta kuwa. Amma *Asulā* e ene ta iliyali ya yi, reve ana u wawai wuma wa yi, avu u putsu mu na mesun adama a atsumolangu a abunda. ²⁸ Ayi da i zuwai n la'a cigai n lyungu yi ubata u du. Na ye enishe yi i ta yuwan mazanga, ne da atsumolangu a va ee jebe. ²⁹ I raba yi ulobonu atsuma a Zagbain reve i yuwan mazanga lon. Icu'un ya ama o ndolo i ca le tsugbain. ³⁰ I yuwan ne adama a na u shi ta akuwa adama o ulinga wa Yesu Zamawawa, adama a na u tawa ta u shiton ikambi i na adu na aciyadu yaa yuwan shi.

3

Ununa aa tsura utsuru wa amayun

¹ Gogo gba, ama a va, i yuwan mazanga adama a Zagbain! N ta mazanga n danaa du ili i na n damma ndu de. Hali gba u ta dashi kamba du.

² She i lyawa ama a vama o ndolo a pusan du ana wan. Ele da ama a na a tsu zuwa mapada mo uryumbu ma vama, o rotso ta musan me idaba. ³ Atsu tsu ta nu uryumbu wa amayun adama a na tsu ta yuwusan aganda na Ruhu va *Asulā*. Tsugbain tsa tsu tsa tawa ta adama e Yesu Zamawawa waru tsu zuwa ucira u tsu a lipu shi.

⁴ Amu gba n ta gura zuwa ucira e ili i lipu. Na za ro te eneshe u ta tsura uyuwu wa aci ni ili i nda, n ta la'a yi atsuma e ili i nda suru. ⁵ A pada mu ta uryumbu amu na ayin kunla nu umatsun. Amu atsuma a aza a Isra'ila a da. Amu ugundo wa Banyami u da. U to rocosu na amayun amu za ve elentsu a Ibrahim a da. Na tsaa yuwan adanshi a Wila, amu Mafarishi ma da. ⁶ Amu za vu ucira da n shi, n zuwa ta aza e Itoni atsumalima. Babu za na ee reme mu nu unusu u makuda mo upasu u ta u Wila.

⁷ De acapa, n shi ta a majiyan gashi ili i nda ili ya abula i da, agba gogo n tara le ili i ro shi, adama e ili i na Zamawawa yuwaan numu. ⁸ Upasu na ne, n te inda ili biti babu abula na n kurato yi nu urevu wa Yesu Zamawawa. Urevu wa Yesu Zagbain Zamawawa va u la'a ta ili biti abula, waru amayun a da. Adama a yi a da mo ocoyi ili biti, avu n tara le tse everi adama mo o'wo za vu Zamawawa suru suru. ⁹ Waru adama mo o'wo obolo na ayi suru suru, m buwa a zuwusaa isa'ani i va ko itoni i wila ucira shi, amma n zuwaa ta Yesu Zamawawa ucira adama u wawa mu. N ta yuwusan ne adama a na ure wa Asula u na waa zuwa tsu mejege obolo na ayi u to ucasu wo okolo. ¹⁰ N ciga ta n reve Yesu Zamawawa, nu ucira u na u 'yasan niyi atsuma a akwakwa. N ciga ta mo o'wo obolo na ayi, adama n reve atsumalima a yi. Waru n ciga ta mo o'wo obolo na ayi atsuma o ukwa wa yi. ¹¹ Ne da n ri nu uzuwu wo okolo na amu fo aa 'yasan mu atsuma a akwakwa!

Lyuwai elime na mpolo

¹² Koto n koto mayan me ili i nda shi, waru koto a zuwa mu n shiwan shi. Amma n ta lyuwusa elime nu ulinga hali a tyo o ukosu na aa zuwa mu mo o'wo ili i na Yesu Zamawawa ciga numu mo o'wo. ¹³ Ama a va, maa dansa n tsura ta de n guza ili i nda suru shi, amma apa ili i na maa yuwusan: N zuwa aciyava e ili ya acapa shi, n to tonon nu ucira adama n reme ili i na i ri elime. ¹⁴ N lyuwa ta elime nu ulinga adama n rawa ukosu a mantsa ma na aa ca mu iliyinkapa, a mantsa ma na Asula ee de mu a tyo zuwa adama e Yesu Zamawawa.

¹⁵ Koyan atsuma a tsu za na kungwai de atsuma a Ruhu u ta yuwan majiyan ne tsunda. Agba ni ili i ro i ta lo na i usuyi shi, Asula a ta zuwa du yee ene ili i na i ri mejege. ¹⁶ Ili i na i la'ai ili biti ayi da: tsu lyuwai elime ni itoni yi ili i na tsu revei de amayun a da.

¹⁷ Ama a va, kuruyi cine maa yuwusan nden, reve waru i rito a kalyuwusa ama a na a yuwusan nden ana iroci i na tsu ca ndu. ¹⁸ I yuwan nden ne, adama a na ama na abunda a ta lo a nden o ure u na woo rocosu ama ele n'yuwatan ma akpata e Yesu Zamawawa da. N damma du ta de ne, agba hali n gogo n te mesun na abara adama a na ili i nda amayun a da. ¹⁹ Ama a nda a ta rawa o ukosu reve a cina ukwa suru suru. Ili i na aa yuwusaan aganda goon ayi da ili i na ele na aciyele a cigai adama a lipu le. A ta tsurusa tsugbain atsuma e ili i wono i na aa yuwusan. A zuwa ta okolo e le e ili yu uvadi u nda suru suru.

²⁰ Atsu gba ama a zuwa a da, ubata u na Yesu Kristi Zagbain Zamawawa ri nden. Agba tsu te ipiri ya yi lon o utawu wa yi Zamawawa tsu. ²¹ U ta tawa lipu tsu aza a na a ri nu ucira shi o uvadi u nda, reve u kambato le lipu tsugbain gashi za va yi, u ta yuwan ne nu ucira u gbain u na waa zuwa ili biti i yuwan tsutoni na ayi.

4

¹ Ama a va, n te icigi i du, waru n ciga ta me ene du. I zuwa mu ta mu n yuwan mazanga waru adu da ookokolo a na a ca numu. Adama o ndolo yi isawan nu ucira atsuma e Itoni yi Zagbain.

Ununa ee isawan mejege

²⁻³ Za va, avu za vu ulinga va amayun da vu ri obolo na amu, n ta patishi wu vu kamba amaci e re a na a ri de obolo na avu. N te ipati ya Afodiya na Sintiki amaci e re a nda, e reme muwwulai adama a Zagbain. De acapa a yuwan ta ulinga lon obolo na amu adama a damma ozo o ro Alabari a Sa'ani. Waru a yuwan ta ulinga na Kileme na akapi a aza o ulinga obolo na amu. Asula a dana ta ala a ama a nda atsuma a aatagada a ama a wuma u na woo koto shi.

⁴ I yuwan mazanga kuci adama a Zagbain. N ta dashi gba damma ne, i yuwan mazanga! ⁵ I kuru ben na ama suru, i cuwan utawu wu Zagbain u yuwan ta zuzu.

⁶ She i dama adama e ili i ro wan. Agba i yuwan avasa avu i pati Asula ikambi e ekere e ili biti. I dana o godyusho, avu i damma yi ili i na i ri na ayi shi. ⁷ Ni i yuwan ne, i reve ta Asula a ta zuwa okolo a du a danu. Ayi nda ayi da ili i na i la'ai ulobonu upasu ni ili i na ookolo a vuma aa gura reve. Ne da waa tiga okolo a du na asuvu a du atsuma a nden n du atsuma e Yesu Zamawawa.

⁸ Ama a va, o ukosu n ta dansa ili i nda: i kambuwa ugbozu u du e ili i na i ri amayun, waru ni ili i na i rawai a ca tsugbain ni ili i na i ri mejege. I yuwan majiyan me ili i na i ri cece, ni ili yi icigi, ni ili i na yi ntsayi. I kambuwa ugbozu u du e ili i na i la'ai ulobonu waru u rawai ica. ⁹ I dana a mayan me ili i na i ritoi ya'a va suru. Waru i yuwusan ili i na suru yu uwuwa numu adansa. Waru i yuwusan ili i na suru ye ene numu a yuwusan. Adama a na ne da, Asula o okolo nden oo o'wo obolo na adu.

Bulu damma u godyo ta

¹⁰ Nu ufaru i dana ta ada a va. N reve ta majiyan mo ndolo ma dana du ta lo, agba i tsura ure u na yaa lyuwa elime ni ikambi i va waru shi. Gogo nda n ta a mazanga a na i tsurai ure u na yaa kamba mu. ¹¹ Maa dansa ili i nda adama a na n lambai shi. O roco mu ta cine maa yuwan mazanga e ili i na i cina numu suru. ¹² N reve ta ili i na a tsu de ulambu. Waru n reve ta ili i na a tsu de utsuru. N reve ta cine maa dana a mazanga kuci. N reve ta cine maa dana a mazanga atsuma o ucuwun na a mantsa ma ambululu. N reve ta cine maa dana a mazanga atsuma o utsuru wa abunda, ko babu ili suru suru. ¹³ N ta gura yuwan ili biti adama o ucira u na Yesu Zamawawa aa casu mu.

¹⁴ Agba suru na ne, i yuwan ta ili i na i lobonoi adama i sowo na amu atsuma a atsumalima a na moo sowuso gogo.

¹⁵ Waru adu ama a Filibi i reve ta a na adu da goon aza a na a ca numu ikebe adama e ikambi a mantsa ma na n tawaa ndu na Alabari a Sa'ani, reve waru n lyuwa elime

na mmalu n lyawa Makidoniya. Ko aa'isa a aza e Itoni o ro a yuwan ne shi. ¹⁶ Ko a mantsa ma na n shi Tasalonika i ca mu ta ikebe u la'a ta u ta.

¹⁷ Maa dansa ili i nda adama a na n cigai n dashi ushi une'e u ro ya'a du shi. Amma ili i na n cigai ayi da i ta ushi atsupu adama a na i yuwaan numu isa'ani. ¹⁸ Gogo n ta ni ili i na n cigai suru. Hali gba ili i na n ri na ayi u la'a ta ili i na n cigai. I lyungu ta nu une'e wa abunda o ukere wa Abafaroditu, waru n ushi le ta. Kucci maguru ma sa'ani ma da, waru Asula a ushi ta kucci'i waru u yo'onoto yi ta okolo. ¹⁹ Asula a va, za na aa kalyuwusa mu, u ta ca du fo ili i na i cigai suru nu utsuru u tsugbain tsa yi. Utsuru wa yi ele da ili i na u ca ntsu o ukere wa Yesu Zamawawa. ²⁰ Adama e ili i nda suru, i ca Asula Dada tsu tsugbain babu ukotu. Ami.

Icasu yu ukosu

²¹ I casa aza e Itoni atsuma a Filibi suru. Aza a tsu a na a ri pa a ta lyungusu ni icasu i le. ²² Waru akapi a aza e Itoni suru a ta casa du fo. Aza e Itoni a na aa yuwusan ulinga o ukobu u tsugono tsa Kaisa a ta lyungusaa du ni icasu langa.

²³ Lyawa isa'ani yi Zagbain Yesu Zamawawa yo o'wo obolo na asuvu a du.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Kolosi

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Kolosi ayi atsuma o u'wa wa ali. Bulu da farai aa'isa aza e Itoni a nda na aciyayi shi. Koto shi u bura ubata'a shi ko ke'en. U reve ta adama aza e Itoni o ubata'a adama e ili i na Abafara damma niyi. Abafara za vi Itoni da za na danai obolo na Bulu atsuma o u'wa wa ali.

Aza e Itoni a Kolosi a fara ta itoni yu uritosu i na i ri mejege shi. A shi ta a ciga a putsaa aciyele ili i ro i na lipu cigai, waru a shi ta a ciga a yuwaan nlingata ma Asula aganda na akapi e ili i vama i ro. Bulu dana ta adama u damma le ili i ndolo suru amayun a da shi. U ciga ta u damma le e reve Yesu Zamawawa ca ta vuma ili i na vuma cigai suru. U cuduwa ta ulobonu lon cine Asula na Yesu Zamawawa kambai aza e Itoni.

Ana'an fo, Yesu Zamawawa ca ta ili suru i na vuma cigai adama tsu yuwaan Asula aganda o ure u sa'ani. Aatagada a nda a cuduwa ta adama a nda ulobonu lon a alanga e eteshe.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Avasa o ugodyusho (1:3-8)
3. Yesu Zamawawa nu ulinga wa yi (1:9-2:19)
4. Wuma u sa'ani na Yesu Zamawawa (2:20-4:6)
5. Icasu yu ukosu (4:7-18)

¹ Amu da Bulu. Asula a dangwa mu ta adama mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa. Timoti ta pa obolo na amu, ayi mawun ma anawu ma tsu ma da.

² N ta danasa mepepelime ma nda a tyo ubata wa ama a Asula aza a na a ri na nden Kolosi. Ele aza a tsu a da waru o to tono Zamawawa mejege.

Lyawa Asula Dada tsu roco du isa'ani na asuvu nden a yi.

Avasa o ugodyusho

³ Tsu ta yuwusan avasa kuci adama a du, waru tsu to godyusho Asula, Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. ⁴ Ili i na i zuwai ayi da tsu uwwa ta a na i cayi Yesu Zamawawa okolo a du, waru tsu uwwa ta a na i ciga ta ama a Asula suru. ⁵ I ta nu ucawu wo okolo ni icigi i nda adama o uzuwu wo okolo a du, agba Asula a zuwa ta de ili i na yaa zuwusaa okolo de zuva adama a du, ubata u na yee ene yi gogo shi. Yu uwwa ta adama o uzuwu wo okolo a nda a mantsa ma na yu uwwai ikaka adama a amayun, Alabari a Sa'ani a na a damma ndu. ⁶ Alabari a Sa'ani a nda a vadala ta nden n du o urana u na yu uwwai amayun mejege adama e isa'ani i na Asula oo rocosu aza o unusu. Gogo gba Alabari a Sa'ani a nda'a a ta rawusa ubata suru atsuma o uvadi. U ta matsasan muwun n na waa vadalasa nden ma ama ubata suru ununa u vadala ndu.

⁷ Abafara to ulinga obolo na atsu, waru tsu ciga yi ta lon. Ayi da za na tawaa ndu na Alabari a Sa'ani'i. U yuwaan ta Zamawawa aganda mejege ana malingata ma tsu e memere ma du. ⁸ Ayi da za na damma ntsu ununa Ruhu va Akiza ca ndu icigi ya ama lon.

⁹ Adama o ndolo, tsu ta yuwusan avasa adama a du kuci. Tsu yuwan ta ne diga o urana u na tsu fara uwwai adama a du, agba tsu lyawa avasa shi. Tsu ta patishi Asula a ca du urevu u mejege e ili i na u ciga ndu i yuwan, waru tsu ta patishi yi u ca du urevu wi ili i ruhu. ¹⁰ Ne da cine yaa yuwusan nden n du maa ca Zagbain tsugbain kuci, avu wu uwwa uyo'o u du. I ta matsan muwun ma afula na yaa yuwusan ili i sa'ani, waru i to roco isa'ani kuci. Ni i yuwan ne, i ta kungwa avu i reveshe Asula kuci.

¹¹ Tsu te ipati Zagbain ca du ucira tsu ucira u tsugbain tsu yi adama i kaba asuvu waru i dana na ankuri, adama waru i kungwan. Lyawa u shiton du na mazanga.

¹² Tsu ciga du ta i godyoo Dada kuci. U ta zuwa du i tsura akunda a na waa ca ama a yi atsuma o tsugono tse ekan. ¹³ U wawa tsu ta e ekere a za na ri a tsugbain o tsugono tsi irumbu, waru reve u tawato tsu atsuma o tsugono tsa Mawun ma yi, za na u cigai lon. ¹⁴ Asula a tsupaa tsu ta na mpasa m

Mawun ma yi reve tso o'wo faan, ne da u yuwaan ntsu gafura vu nusu tsu.

Kristi Zamawawa la'a ta koyan

¹⁵ Kristi Zamawawa ununa Asula a ri a da u ri, shede ama aa gura ene Asula ne esu e le shi. Ayi da Mawun mo ufaru ma Asula waru u to tsugono tsi ili i na Asula a yuwain biti. ¹⁶ Ne da u ri adama a na Asula a yuwan ta ili biti o ukere wa yi. U yuwan ta ili biti zuwa ni ili biti pa o uvadi. U yuwan ta ili i na tsee ene ne esu biti, waru u yuwan ta ili i na tsee ene shi biti. U yuwan ta icu'un i tsugono na cira koko'o suru aza a na a ri ubata u na tse inda shi. Amayun a da Mawun ma Asula ma yuwan ta ili biti adama ili biti i ca yi tsugbain. ¹⁷ U ta lo kafu ili biti, waru ayi da u zuwai ili biti yo o'wo obolo.

¹⁸ Kristi Zamawawa da aci a aa'isa a aza e Itoni, aza e Itoni waru lipu va yi da. Ayi da za na farai aa'isa a aza e Itoni waru ayi da za na Asula a fara 'yasain atsuma a akwakwa, avu u kambatowisa yi wuma. Adama o ndolo, u la'a ta ili biti. ¹⁹ Asula ene ta u lobono ta cine ayi u ri, waru u dana ubata wu Zamawawa suru. ²⁰ Asula a zuwa ta o ure wa Yesu Zamawawa ili yu uvadi ni ili ya zuwa suru a kamba cece ubata wa Asula. Mpasa ma Yesu n da n kambatoi asuvu nden na Asula ana a zuwai mpasa'a moo oco, ayi uvaru a akpata.†

²¹ De acapa, i shi ta alanga na Asula. N'yuwatan ma yi n da i shi, avu majiyan me iwuya na linga du kakasa du na ayi. ²² Gogo gba shi Asula a kambato du ta tsu n'utsa ma yi. U yuwan ta ne na lipu Mawun ma yi, za na kuwai a akpata. Adama o ndolo, Yesu Zamawawa tawato du ta a makakan ma Asula, avu yo o'wo babu unusu, ununa ko za aa yuwan adanshi o ro a aci a du shi, na yi isawan a makakan ma yi. ²³ Amma ni i ciga i 'yuwan i lyuwa elime nu u'ususuna ili i nda amayun a da waru ni i ciga i 'yuwan yi isawan pe nu ucira. She i lyawa uzuwu wo okolo a du na ushiyi a mantsa ma na yu uwwai Alabari a Sa'ani wan. A yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani a nda o uvadi suru, waru amu Bulu, mo o'wo ta aagbashi e itana yi ikaka i nda.

Ulinga wa Bulu

²⁴ N ta uwwusa uyo'o a mantsa ma na aa casu lipu va atsumalima adama a du. N to sowo atsumalima e ili i na i tawai biti, agba suru na ne n sowo atsumalima a na a rawai za na Kristi Zamawawa sowoi shi. Atsumalima'a u tawaa ta aa'isa aza e Itoni ni ikambi za na ayi da lipu va yi. ²⁵ Gogo amu aagbashi a aa'isa a aza e Itoni a da adama a na Asula a zuwa mu ta n damma du ikaka ya yi suru cine u ri amayun. ²⁶ Asula o sokoo ta ama ikaka'a de nu ujimu, agba gogo a mantsa ma nda u roco ta ama a yi ifobi ya yi. ²⁷ Asula o roco ta ikaka ya yi adama a na u cigai adu Atakpaci i reve ili i sa'ani ni ili i gbain i nda. Ili i na i shi usokowu, avu gogo e ene yi a alanga eteshe, ayi da: Zamawawa ta nden atsuma a du, waru ne da i revei a na i ri na akunda atsuma a tsugbain tsu yi.

²⁸ Adama o ndolo a da tsa dansaa koyan da adama a Zamawawa ubata u na tsu 'yawai suru. Tsu to ronuso le atsuvu waru tsu to rocosu le. Tsu ta yuwusan ulinga nu urevu u na Asula a ca ntsu, adama a na tsu cigai a dana obolo na Kristi Zamawawa waru oo o'wo wuntsayi na aa 'yawa a makakan ma Asula. ²⁹ N ta yuwusan ulinga lon adama wo o'wo ne, agba n ca ta aciyava suru suru o ucira u gbain wa Kristi Zamawawa za na aa yuwusan ulinga atsuma a va.

2

¹ N ciga du ta i reve cine n yuwain atyo a na maa yuwan adama a du, waru adama a aza e Itoni atsuma a Lawudikiya, waru na adama a aza e Itoni a na koto a ga'ain na amu shi. ² N yuwan ta ili i ndolo adama n dashi le ugbamu wo okolo waru adama o boluloi ni icigi. Ayi nda u ta lyawa le a tsura ili i sa'ani ya abunda i na i tsu tawa ne e reve ili yu usokowu ya Asula. ³ Adanshi a Kristi Zamawawa da maa yuwusan. Ayi da za na ri uguzu ni ili yu ugbozu suru waru nu urevu u na tsee ene shi. ⁴ N damma du ta ili i nda adama she za gura pusan du ugbozu wan na a yuwan ulinga nu urevu wu uvadi, waru a yuwan mawasan na adu. ⁵ Ko na wo o'woi n ri zuzu na adu shi, okolo a va o to obolo na adu. Agba n ta a mazanga ma abunda adama a na i ri a yuwusan

nden n wuma na wu ntsayi, waru adama a na i ri nu ucawu wo okolo wu ucira a Zamawawa.

Zamawawa tawaa ta na wuma wa amayun

⁶ Gogo gba a na i ushiyi Yesu Zamawawa, Zagbain du, i lyuwa elime ni itoni ya yi. ⁷ I shuwa aralu a du atsuma a yi reve i kungwa atsuma e le. Ne da ucawu wo okolo a du a tsura ikyun yu ugbamu, cine o rito ndu. Ne da waru yaa shiwan nu ugodyusho.

⁸ She i lyawa nanza reme du atsuma a mawasan me pere wan. Mawasan mo ndolo ma ta dana gashi urevu u da, agba uritosu u vuma u da goon. A tawa ta o ucira u ruhu wu uvadi u nda amma ubata wa Kristi Zamawawa da shi. ⁹ Ili i na i ri pe atsuma a Asula suru a ta pe atsuma a Kristi Zamawawa. ¹⁰ I to obolo na ayi, adama o ndolo ili i na i ri atsuma yi suru a ta pe atsuma a du fo. Waru u ta yuwusan tsugono a aci a cira suru na ama a gbagbain suru.

¹¹ Ana i tawai ya Yesu Zamawawa u pada du ta uryumbu o ure u ruhu. Mapada mo uryumbu mo ndolo cine vuma tsu pada vuma uryumbu da shi. Ili i na gba Kristi Zamawawa yuwain ayi da u pada ta wuma vu nusu du. ¹² Ana a yuwaan du urumbusu, a cido du ta obolo na Yesu Zamawawa. Reve a 'yasan du a tyo a wuma adama a na i ri nu ucawu wo okolo atsuma o ucira wa Asula, za na 'yasin Kristi Zamawawa atsuma a akwakwa. ¹³ I dana ta akwakwa adama a nusu du waru adama a na i dana no okolo a nusu. Amma Asula a zuwa du ta i dana wuma atsuma e Yesu Zamawawa. U yuwaan du ta gafura vu nusu du suru.

¹⁴ Udaru vu nusu dana ta lo udanu, waru udaru u nda u ta a aci a tsu. Amma Asula a kimusa ta udaru'u, u tara le ta reve u lungusa le ana a vara nle akpata a Kristi Zamawawa. ¹⁵ O ure u nda u da, Asula a tawai ucira wu cira na aza a tsugbain. U ca le ta wono a alanga e eteshe a na u lyuwai aci e le a akpata a Kristi Zamawawa.

¹⁶ Adama a nda, she i lyawa nanza kototo du, adama e ili i na yoo sowo ko i lyuwa wan. She i lyawa le o kototo du adama a na i kudai a yuwan abuki a rana va akiza o ro wan, ko a yuwan abuki o Woto Sa'avu

wan, ko a na i kudai o toni wila wa Ashibi wan. ¹⁷ Adama a na wila u ndolo oroci e ili i na i ri amayun a da. Zamawawa a aciyayi ayi da ili i na i ri amayun. ¹⁸ Ama o ta lo a na a uwwusa uyo'o lon na a tarasa aciyele ili i ro i da shi ne epen, waru a na yuwusaan nlingata ma Asula aganda. She i lyawa ama o ndolo e geshe du ana yaa ushi ili i na yi ntsayi i ushi a na i lyuwai aci wan. Cu'un va ama ndolo a tsu damma ta ili suru i na e enei, waru wuma u babu a akiza e le u tsu zuwa le ta a 'yasan avangaci atsuma o urevu u tsulo tsa le. ¹⁹ Ama a nda a ri obolo na Yesu Zamawawa Aci a lipu shi. Adama a na tsu tu ubolu na ayi a lipu e ekere a aruva o ugbamu a yi, waru tsu ta kungwa nna tsu tsura ilyalya i tsu nu ucira u tsu diga a Asula goon.

²⁰ I kuwa ta obolo na Zamawawa, reve wo o'woto du faan diga o ucira wu uvadi u nda. Adama a nye i ri oo toni wila wu uvadi u nda vadamma adu aza o uvadi a da? ²¹ Wila u nda u damma ta, "She i guza ili i nda wan!" ko "She i lyuwa ili i nda wan!" ko "She i ju'wan ili i nda wan!" ²² Wila u nda u ta adanshi a aci e ili i nda i na i tsu jima shi. Nna tsu yuwan ulinga ni ili i nda, tsu tso oco le ta. Ne da fo wila u na ama a zuwai. ²³ Wila u nda a ta gashi a tu ulobonu adama a na a zuwa ta ama a yuwan ukadu o yo'onoto Asula okolo, ko o roco ukadatosu wa aci. Agba epen a da, waru a tsu zuwa ta ama a ca aciyele atsumalima adama o yo'onoto Asula okolo. Agba wila u nda u tsu kamba vuma na cigai lyawa majiyan me iwuya ni icigi yi iwuya shi.

3

Cine yaa yuwan wuma u cece

¹ Adama a na a 'yasan ndu obolo na Kristi Zamawawa, i ciga i 'yuwan i zuwa okolo a du e ili ya zuwa, ubata u na Yesu Zamawawa ri nden o ukere usa'ani wa Asula. ² I zuwa okolo a du a jiyani e ili ya zuwa, agba she a jiyani e ili yu uvadi u nda wan. ³ I yuwan ili i nda adama a na i kuwa ta ana Kristi Zamawawa kuwai, gogo gba shi wuma u du u tu usokowu ya Yesu Zamawawa ubata wa Asula. ⁴ Yesu Zamawawa da wuma wa amayun a du,

agba nu u roco aciyayi, aḍu fo o to roco ḍu atsuma a tsugbain tsa yi.

⁵ Ili i na i ri pe atsuma a lipu ḍu, i ciga i 'yuwan yu una ili ndolo suru: ili tsa tsipere, hali ni ili i wono i tsipere i maluwa me icigi i tsipere. I 'yuwan i ciga i lyawa icigi vu cu'un vi iwuya suru. Waru i ciga i 'yuwan i lyawa utsan suru u na u rocoi aganda a amali. ⁶ Ucasu wa atsumalima wa Asula o ta lo a tawa a ama a na aa yuwusan ili i ndolo.

⁷ Ne da aḍu fo i yuwusain a mantsa ma na i yuwusain ili i nda de. ⁸ Amma gogo i ciga i 'yuwan i vari ili i ndolo suru. She i dana no okolo usuduwu abunda wan. She i yuwan upan lon wan. She i yuwan ule'e wan. Waru she i yuwan adanshi e epen a aci a nanza wan, ko i yuwaan nanza adanshi a vanvama wan. ⁹ She i yuwunlai epen wan, ana wo o'woi i fodo ta de akuci o okolo a ḍu waru na cine i shi a yuwusan ili. ¹⁰ Gogo yo oto ta okolo a sa'avu waru za na yuwain okolo a sa'avu'u u ta lyuwa elime nu u casu ndu urevu nu u zuwusa ndu yoo o'wo tsa yi. ¹¹ Atsuma o ure u sa'avu u wuma u nda, wo o'wo ili i ro shi ko aḍu aza a Isra'ila da ko Atakpaci. Wo o'wo ili i ro shi ko a pada wu ta uryumbu ko a pada wu shi. Wo o'wo ili i ro shi ko avu mocin na koto e revei da shi, ko diga e elentsu ama a na a cigai addama da. Wo o'wo ili i ro shi ko avu aagbashi a da ko aagbashi a da shi. Ili i ta i na i la'ai ulobonu ayi da Kristi Zamawawa, waru u ta pe atsuma a tsu suru.

¹² Adama e ili nda, waru adama a na Asula a dangwa ndu yo o'wo ama a yi, waru u zuwa ḍu ta yo o'wo cece, waru adama a na u ciga ndu, adama o ndolo i guzulai ni iliyali, ni isa'ani. Waru i dana ben na ankuri. Ili i nda yo o'wo tsu utugu u na i tso oto. ¹³ She i dana a muwwulai mu upan vani ḍu wan, waru ni i nusunlai, i yuwunlai gafura. Zagbain yuwaan ḍu ta de gafura, adama o ndolo i yuwunlai gafura ne. ¹⁴ Waru ili i na i la'ai ulobonu ayi da, i ciga i 'yuwan i dana ni icigi. Icigi i da i bolo ntsu suru, reve u lyawa tsu tsu yuwain nden n sa'ani.

¹⁵ Lyawa asuvu nden e Yesu Zamawawa yuwan tsugono o okolo a ḍu. I yuwan ili i nda adama a na aḍu ama a lipu ta

da waru Asula e de ḍu ta i yuwan wuma atsuma a asuvu nden. Waru a mantsa suru i godyusho Asula. ¹⁶ I lyawa ikaka ya Kristi Zamawawa danu atsuma o okolo a ḍu lon waru i ta tsura ugbozu. I yuwan ulinga ni idanshi ya yi i ritoloi reve waru i calai asala a sa'ani. I dana o godyusho atsuma o okolo a ḍu waru a mantsa suru i dana a canasaa Asula ishpa i sa'ani icu'un icu'un. ¹⁷ Waru ili i na i yuwain suru ko ili i na i dammai suru, lyawa o o'wo gashi vuma na isawain o unā wu Zagbain Yesu da. Waru a mantsa ma na yaa yuwusan ili i nda, i godyoo Asula Dada kuci e ekere a yi.

Cine yaa yuwan nden a 'wa ḍu

¹⁸ Amaci, i toni ali a ḍu, adama a na ayi ndolo ayi da ili i na yi ntsayi ana i toniyi Zagbain.

¹⁹ Ali, i ciga amaci a ḍu, waru she i dana usuduwu e ekere e le wan.

²⁰ Muwun, i yuwan tsutoni na mbara n ḍu atsuma e ili suru, ne da yoo yo'onoto Zagbain okolo.

²¹ Nan dada, she i damaton muwun n ḍu wan, tsara o o'wo nu ukudu wo okolo a wuma u le wan.

²² Agbashi, i ciga i 'yuwan i yuwan tsutoni na azagbain a ḍu atsuma o uvadi u nda. I yuwan ukadu i yo'onoto le okolo. She i yuwan ne a mantsa ma na a ri lo a kalyuwusa ḍu goon wan. I yuwan ne no okolo a ta ko na a shi lo a kalyuwusa ḍu shi. Ne da ya ca Zagbain tsugbain. ²³⁻²⁴ Zagbain Yesu da yaa lingasaa a mantsa suru. Ama a da yaa lingasaa shi. Zagbain ta ca ḍu ili i na u zuwayi ama a yi o unā wi ili i na i yuwain. Adama o ndolo, i linga nu ukadu u ḍu suru. ²⁵ Aḍu waru i reve ta nni i yuwan ili i babu ulobonu, a ta tsupa ḍu fo ni ili i babu ulobonu u na i yuwain. Adama a na Asula a ri na adangulu shi.

4

¹ Azagbain, i kalyuwa agbashi a ḍu ulobonu, waru i guza le ulobonu. I yuwan ne adama a na i revei a na i ri fo na Zagbain zuva.

Iyuwan avasa

² I dana a yuwusan avasa kuci no okolo a ḍu ufobu waru nu ugodyusho atsuma o okolo a ḍu. ³ Waru i yuwaan tsu avasa kuci.

I yuwan avasa a na Asulā aa kpatu'waa ikaka i tsu ure, adama tsu damma ama ili yu usokowu ya Kristi Zamawawa, ili i na i zuwai n ri wunlu na akani. ⁴I yuwan avasa adama n gura yuwan adanshi e ikaka i nda ulobonu, waru o ure u mejege. ⁵I danā nu ugbozu nni i ri obolo na ama aza a na a ri aza e Itoni shi. I yuwan ulinga nā mansa ma na i tsurāi biti mejege. ⁶I yuwan adanshi ni idanshi i sa'ani waru i lyawa adanshi a đu o o'wo uyo'o u mawwa kuci tsa akpadi. Ayi da waa kamba đu i usu yeci i na za ro aa yuwan đu.

Icasu yu ukosu

⁷Tikiku ta damma đu adama a va. N ciga yi ta lon. Ayi za vi ikambi va amayun da za na aa lingasaa Zagbain obolo na amu. ⁸N lyungu yi ta atsuma a mmalu n sa'ani nda a tyo ya'a đu adama u damma đu cine tsu ri pa a yuwusan, waru adama u dashi đu okolo ugbamu. ⁹Waru n ta lyungusu Unisima. Ayi fo za na oo sođuwo matsan ma da waru za tsu na tsu cigai. Waru vuma ta da atsuma a ama a đu. A ta damma đu ili suru i na yaa farasa pa nda.

¹⁰Arista ta pa obolo na amu o u'wa wa ali. U ta lyungusaa đu ni icasu ya yi, ne da fo Marku, za na kaka ta da le na Banaba. Tsu damma đu ta de nu ufaru i ushi Marku nnu u tawa ya'a đu. ¹¹Josuwa* za na waru a tsu de Yusutu, lyungu ta fo icasu ya yi. Ele nda ele da aza e Itoni atsuma aza a Isra'ila goon atsuma aza a na tsaa yuwusan ulinga obolo. A ta pa a yuwusan ulinga obolo adama o tsugono tsa Asulā waru a ta tanatosu mu okolo lon.

¹²Abafara vuma da diga a lyuci đu, waru aagbashi e Yesu Zamawawa a da. U lyunguwa đu ta icasu ya yi. U tsu yuwaan đu ta avasa babu uro. U tsu pati ta Asulā a gbamato đu waru u zuwa đu yo o'wo wuntsayi, adama yi isawan nu ucira atsuma e ili i na Asulā a cigai suru. ¹³N ta gura yuwan adanshi a yi ana wi isawaan ndu obolo na aza e Itoni atsuma a Lawudikiya na Hirafoli.

¹⁴I'utsa ya abulā i tsu za vu urevu wa aguma Luka ta lyungusu fo icasu ya yi, ne da fo Dima. ¹⁵I yuwan ankuri i lyunguwa

aza a tsu aza e Itoni atsuma a Lawudikiya icasu i va, waru na Nimfa ka obolo na aza a na o tsu bolotosu o u'wa wa yi.

¹⁶Ni i koto desununa u mepepelime ma nda, i lyunguwa aza e Itoni atsuma a Lawudikiya adama ele fo e deyinuna. Waru adu fo i denuna mepepelime ma na n danaa nle. ¹⁷I damma Arikibu adanshi a nda, “Vu 'yuwan ciga vu koso ulinga u na Zagbain ca nuwu suru.”

¹⁸Amu, Bulu, amu da n danai icasu i nda ne ekere a va.

I cuwan na akani a va.

Lyawa isa'ani ya Asulā i danā obolo na adu.

* 4:11 Josuwa na Tsuyahuda ili i ta i da na Yesu na Tsuheleni.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Aza a Tasalonika

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Bulu ḍa ḍanai mepepelime ma nda waru u ḍana ta mepepelime mo ro a tyo aza e Itoni a Tasalonika. Tasalonika lyuci gbain ḍa a nge'en m mala ne eden aḅunḍa. Waru ubata u ḍa a na ama aḅunḍa a ri oo tono amali. Bulu tawa ta atsuma a Tasalonika reve u rito ama adama e Yesu. Ayi pe u ḍavusa ta amuna o ogodo adama u tsura ikebe. Aza e itoni ya amali na aḅunḍa o o'wo ta aza e Itoni ya Yesu. Aza a Isra'ila fo atsuma a lyuci'i o o'wo ta aza e Itoni.

A mantsa wa'a, reve azagbain a lyuci'i a uwa tsushu'un, avu o loso Bulu ubata'a. A tyo de, reve Bulu lyungu kambi va yi Timoti u 'yawa u tawa yi ni ili i na yaa farasa na aza e Itoni a na u lyawai de Tasalonika. Timoti tawa yi ta na adanshi a sa'ani, a mantsa ma na wu uwwai adanshi a sa'ani a nda a ḍa Bulu ḍanai mepepelime ma nda.

Abajini o uritosu atsuma e mepepelime ma nda ayi ḍa, cine ili yaa ḍana a mantsa ma na Yesu a kambata suma o uvaḍi u nda. Ili na aḅunḍa i ta fara a mantsa mo ndolo. Tsa gura reve urana u na ili i ndolo yaa fara shi, adama o ndolo tsu 'yuwan tsu ciga atsu e ipiri tsu yuwan wuma cine Asula a cigai. Bulu cuḍuwa ta ili i nda suru atsuma e mepepelime ma nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-3)
2. Ucawu wo okolo wa aza a Tasalonika ni iroci i le (1:4-3:13)
3. Wuma u na u tsu yo'onoto Asula okolo (4:1-12)
4. Ili i na a zuwusa yaa fara na Zagbain kambata (4:13-5:11)
5. Ili yu ukosu i na aa yuwan ni icasu (5:12-28)

¹ Amu Bulu, na Sila na Timoti, atsu ḍa tsa ḍanasaa aza e Itoni atsuma a Tasalonika mepepelime ma nda. U ta a tyo ubata a ama a na a ri aza a Asula waru aza a na a ri aza a Zagbain Yesu Kristi Zamawawa a na a ri de ubata'a.

N ta yuwusan avasa Asula o roco ḍu isa'ani ya yi waru u zuwaa ḍu aba'un a asuvu nden!

Ama a Tasalonika a ta nu ucawu wo okolo

² Atsu tsu godyusho ta Asula adama a ḍu. Waru a mantsa suru na tsa yuwusan avasa, tsu yuwaan ḍu ta avasa. ³ Na tsu yuwan adanshi na Asula na Dada tsu adama a ḍu, tsu yuwan ta adanshi e ili i na yaa yuwusan adama o ucawu wo okolo a ḍu. Waru tsu yuwan ta adanshi a ḍu adama o ulinga wu ucira u na i yuwain adama a na i cigai ama. Waru tsu yuwan ta adanshi a ḍu adama o ulyuwu we elime u na yaa kalyuwusa Zagbain Yesu Zamawawa nni i ri pe atsuma a atsumalima.

⁴ N'utsa n va, Asula a ta na aḍu o okolo, waru atsu tsu reve ta a na u dangwa ndu yo o'wo ama a yi. ⁵ Ana tsu damma ndu Alabari a Sa'ani, ni idanshi i ḍa goon shi, amma nu ucira, adama a na Ruhu va Akiza ca ḍu ta urevu lon ana tsu damma ndu amayun. Ana tsu ḍana oḅolo na aḍu, ye ene ta cine tsu yuwain nden n tsu o rocosu amayun e ikaka i tsu. ⁶ Ne ḍa i ritoi i yuwan cine atsu tsu yuwain nden, waru cine Zagbain Yesu yuwain nden ma yi. Ko na atsuma a atsumalima a aḅunḍa i ushi ta ikaka'a, Ruhu va Akiza zuwa ḍu ta i yuwan mazanga.

⁷ Ne ḍa fo yo o'woi iroci e ekere a ama a na o toniyi Zagbain atsuma a Makidoniya na Akataya. ⁸ Waru adama a ḍu a ḍa ikaka yi Zagbain i bazai atsuma e ida i ndolo, hali u karalai ubata u ndolo suru. Ama ko te ḍa a uwwa ta adama o ucawu wo okolo a ḍu. Adama o ndolo tsa ciga tsu dashi yuwan adanshi o ndolo shi. ⁹ Ama'a na aciyele a lyuwa ta elime a yuwusan adanshi cine i ushi ntsu. Waru a yuwan ta fo adanshi cine i vadalai i lyawai amali a ḍu na cine yaa yuwusaan Asula a amayun aganda za na ri wuma. ¹⁰ Waru a ta dansa cine i ri ufoḅu a pura makambaa ma Mawun ma yi Yesu u tawa diga zuwa. Asula a 'yasan ta Yesu atsuma a akwakwa, waru Yesu ḍaḍa aa wawusa tsu atsumalima o uge'etosu u na waa tawa.

2

Ulinga wā Bulu atsuma a Tasalonika

¹ Ama a vā, i reve tā ana tsu bura ndu pere da shi. ² Cine i revei, tsu dana tā atsuma a Filibi kafu tsu tawā ya'a dū. De da a ca ntsu atsumalima reve waru a yuwaan tsu ulamu. Agba Asulā a ca tsu tā okolo o ugbamu u na tsu damma ndu Alabari a Sa'ani a alanga e eteshe, ko na wo o'woi ama o ro e gigeshe tsu tā de. ³ Tsu tawā dū ni ikaka i tsu obolo ne epen shi. Waru tsu tawā dū na ayi no okolo o ro de ko'o shi, ko adama a na tsu cigai tsu yuwaan dū ugbozu shi. Ne da shi, ko ke'en!

⁴ Asulā a usu tsu tā, dada u ca ntsu Alabari a Sa'ani a yi tsarā tsu damma ama. Ili i na tsu cigai ayi da tsu yo'onoto Asulā o okolo adama a na ayi da u tsu lyungwā okolo a tsu. Atsu tsu zuwa atsuvu e ili i na ama a dansa shi. ⁵ Adū i reve tā a na ica i na tsu cuwa ndu ica ye epen i da shi, waru Asulā na aciyayi u to roco ili i na tsu yuwain, tsu yuwan le adama tso obonu ili suru shi. ⁶ Waru tsu yuwan ili i ro tsarā tsu tsurā tsugbain e ekere a dū shi, ko e ekere a ama a na a buwai.

⁷ O unā u na, atsu ajiya e Yesu Zamawawa da, tsu shi ta zuwa dū i ca tsu ili. Agba tsu yuwan ne shi, amma, reve tso o'wo ben atsuma a dū cine mma tsu ca mawun maani reve waru u golo'o yi. ⁸ Tsu ciga dū tā lon, waru tsu tā na mazanga ma na tsaa damma dū Alabari a Sa'ani a Asulā. Waru tsu tā na mazanga ma na tsaa kamba dū atsuma e ili icu'un icu'un, adama a na yo o'woi ama a na n cigai lon.

⁹ Ama a vā, i cuwan cine tsu yuwain ulinga nu ucira u tsu suru ana tsu danai na adū. Usana na ayin tsu yuwusan tā ukadu wi izami yi ikebe adama e ili i na tsu cigai tsu tsula suru. Tsu zuwaa dū ume shi, ana tsu danai obolo na adū a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a Asulā. ¹⁰ Adū ye ene tā ne esu a dū, waru Asulā e reve tā ne, a na tsu ri cece na amayun, waru ko za aa gura tsurā ili i na woo goro a aci a tsu shi cine tsu yuwain na adū, adū aza a na i usuyi Zagbain. ¹¹ Waru i reve tā cine tsu guzai za suru cine dada tsu kalyuwā muwun mā yi. ¹² Tsu te ipati i dū, waru tsu ta casu dū adanshi, waru tsu ta zuwusa dū, i yuwan

nden n na maā tawāa Asulā na tsugbain adama a na ayi da u de ndu i uwa atsuma o tsugono tsā yi tsarā i tsurā tsugbain tsā yi.

¹³ A mantsa suru tsu to godyusho Asulā adama a na i usuyi ikaka i na tsu yuwaan ndu alajiya. I damma adanshi a tsu idanshi ya ama a da goon shi. I ushi yi tā cine u ri amayun. Ikaka ya Asulā i da. Waru ikaka'a i lyuwa tā elime a yuwusan ulinga atsuma a dū aza a na a usuyi.

¹⁴ Ama a vā, ana i usuyi ili i na tsu dammai, ama a dū a ca dū tā atsumalima. Ne da yo o'woi vadamma a'isa aza e Itoni a Asulā atsuma a Yahuda. Ama o ndolo a usu tā Yesu Zamawawa, amma ama e le, aza a Isra'ila, a ca le tā fo atsumalima. ¹⁵ Aza a Isra'ila o ndolo o una tā amasulā e le, hali ozo o ro e le o una Zagbain Yesu. Gogo a ca tsu tā atsumalima avu o loso tsu o utā. Ama a nda o yo'onoto Asulā okolo shi, waru a 'yuwan tā ama suru. ¹⁶ A putsā tsu tā a na tsaa yuwan adanshi na Atakpaci, adama a tsurā iwawi wan. A ta yuwusan ne waru a tā dashishi nusu le. Gogo Asulā a yuwan tā upan waru u ca le tā atsumalima.

Bulu ciga tā bura le

¹⁷ Ama a vā, ana o loso ntsu atsuma a dū, tsu jima shi, reve tsu uwa maluwa ma na tsaa kamba ya'a dū. Tsu lyawa majiyan mā dū shi, ko ke'en, tsu dana tā na maluwa ma na tsee ene dū. ¹⁸ Amayun a da a na tsu shi tsu cigai tse ene dū, amu Bulu, n yuwan tā ukadu mantsa na abunda adama n tawā ya'a dū, amma reve Male me geshe tsu. ¹⁹ Ili i na i zuwai n cigai me ene dū ayi da i tā tawusa tsu nu uzuwu wo okolo, waru i tawāa tsu tā na mazanga, waru adū da iroci yu ulyuwu wa aci a tsu. I ta zuwa tsu tsu yuwan mazanga a makakan ma Zagbain tsu Yesu nnu u tawā. ²⁰ Amayun, adū da tsugbain tsā tsu na mazanga mā tsu.

3

¹ Adama a na tse enei tsaa gura danu babu na tsu uwwai alabari a dū shi, dada tsu isawantoyi adanshi tsi isawan atsuma a Atina ne'en, ² reve tsu lyungu Timoti ya'a dū. U ta yuwusan ulinga obolo na atsu ana aagbashi a Asulā, reve waru u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a Kristi Zamawawa. Tsu lyungu yi tā adama u zuwa dū i gbama

waru u dashi ɗu okolo ugbamu o ucawu wo okolo a ɗu. ³ Tsu ciga ɗu yoo o'wo udamu adama a addama a na i ri pe shi. Na ne suru, i reve ta a na a dangwa ntsu de adama o oso a atsumalima a nda.

⁴ A mantsa ma na tsu danai obolo na adu tsu ronuso ɗu ta atsuvu a na addama a ri lo a tawa ɗu babu ujimu. Waru i reve a na addama'a a tawai de. ⁵ N reve ta na addama a ɗu, waru maa gura danu babu na mu uwwai ili i na yaa balala ɗu o okolo a va adama a ɗu shi. Ayi da i zuwai n lyunguwa ndu na Timoti. N lyungu yi ta adama we ene ko ucawu wo okolo a ɗu a buwa ta ugbamu. N ta uwwusa wovon she Za Malyungwa ma lyuwa aci a ɗu o ure u ro avu waru ulinga u tsu woo o'wo pere wan.

Timoti dammai ili i na we enei

⁶ Gogo da Timoti rawai ana wu utai ya'a ɗu. U tawaa tsu ta na alabari a sa'ani adama o ucawu wo okolo ni icigi i ɗu. U kambuwa tsu ta a na yaa cuwusan na atsu na mazanga, waru i ta maluwa ma na yee ene tsu cine atsu tsu ri a maluwa ma na tsee ene ɗu.

⁷ Ama a va, atsu a aciyatsu tsu ta pa na addama a abunda, waru a ta casu tsu atsumalima lon, amma tsu tsura ta okolo o utanu adama a na i buwai pe nu ucira atsuma o ucawu wo okolo a ɗu. ⁸ Tsu reve ta i ta mishin nu ucira atsuma a Zagbain Yesu, ayi da gba waa casu tsu mazanga ma asuvu ma na wuma u tsu u tsura ta ucira. ⁹ Tsu godyoo ta Asula lon adama a ɗu! Adama a ɗu tsu ta na mazanga ma abunda a makakan ma Asula a tsu. ¹⁰ Urana na ayin tsu ta yuwusaan ɗu avasa babu uro. Waru tsu te ipati ya Asula u lyawa tsu tse enishe ɗu adama ni i cigisa ili i ro atsuma o ucawu wo okolo a ɗu, tsu ca ɗu.

¹¹ Tsu ta avasa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu lyawa tsu tsu bura ɗu. ¹² Tsu ta yuwusan ipati Zagbain zuwa icigi i ɗu i kungwa, waru u shiwan hali u kara a rawusa ubata aza a ɗu hali a tyo e ekere a za suru, cine icigi i tsu i shiwain a tyo ya'a ɗu. ¹³ Wi isawaton okolo a ɗu aza a babu unusu atsuma a akiza a makakan ma Asula Dada tsu, a mantsa ma na Yesu Zagbain aa tawa na aza a akiza a yi.

4

Vu yuwan nden n sa'ani a makakan ma Asula

¹ O ukosu, ama a va, cine tsu damma ndu atsuma a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, tsu ta fo e ipati i ɗu i yuwan nden n na woo yo'onoto Asula o okolo. Tsu rito ɗu ta de i yuwan ne waru i ta yuwusan ne. Waru tsu ta patishi ɗu i lyuwa elime na mayan ne, ² adama a na i ta cuwusan ni ili i na tsu rito ndu a ala a Zagbain Yesu.

³ Asula a ciga ɗu ta i dana cece, adama o ndolo i suma cu'un vu unusu u tsipere suru. ⁴ Reve za suru u golofo lipu va yi, avu u yuwan nden n na n ri na akiza na ama a ca yi tsugbain. ⁵ Ne da yaa yuwan nden atsuma e icigi i mayan ma tsipere vadamma aza a amali shi. E reve Asula na re va yi shi.

⁶ She vu paala za va wu vi Itoni atsuma e ili i nda, vu zami ka va yi wan, adama a na Asula a ta tawaa na atsumalima o una wi icu'un vu nusu ndolo suru. Tsu rono ɗu ta atsuvu na abunda. ⁷ Asula a de tsu ta adama tso o'wo cece, agba u de tsu adama tsu yuwain nden mi idaba shi. ⁸ Za na kudai a yuwan nden oo tonon wila u nda, wila u vuma u da u 'yuwain a yuwan tsutoni na ayi shi, amma Asula a da waa 'yuwusan, za na ca ndu Ruhu va Akiza va yi.

⁹ Asula na aciyayi u rito ɗu ta i cigalai, adama o ndolo ili yi lo shi na yaa zuwa mu n danaa ɗu adama e icigi ya aza e Itoni a na wu ntsayi e ene atsuma a ama a Asula. ¹⁰ Amayun a da, gogo i ta ni icigi ya abunda a tyo ubata aza e Itoni a na a ri e ida ya Makidoniya. Ama a va, ko na wo o'woi ne, tsu te ipati i ɗu i dashi icigi a tyo ya'a le lon.

¹¹ Ili i na yaa la'a yuwan maluwa ayi da nda: I danu sanyi, i yuwan majiyan me ili i na yaa yuwusan goon, waru i linga ne ekere a ɗu, cine tsu damma ndu nu ufaru. ¹² Ne da ama a na a ri aza e Itoni shi a ca ɗu tsugbain adama a nden n ɗu, waru yaa dana a kalyuwusa nanza ca ɗu ikebe shi.

Cine Zagbain aa kamba

¹³ Ama a va, n ciga ɗu ta i reve ili i na yaa fara na aza e Itoni a na a kuwai, adama i dana tapu na atsumolangu tsa ama a na

a ri nu uzuwu wo okolo shi wan. ¹⁴ Tsu usu ta a na Yesu kuwai, waru a 'yasan yi ta avu u kamba wuma. Waru tsu ca ta okolo na Asula aa tawato Yesu waru, u ta kamba obolo na ama suru a na a cayi okolo ya Yesu kafu a kuwa.

¹⁵ Cine Zagbain Yesu yuwain adanshi na aciyayi a na, atsu na tsu ri wuma a mantsa ma na Zagbain aa kamba tsaa wala elime a aza a na a ri pe ason e le shi. ¹⁶ Zagbain na aciyayi u ta cipā diga zuva. A mantsa ma ndolo ma da ama a uwwa udammu wu ucira wu Zagbain, reve waru a uwwa abajini a yisaali o unā wu zagbain vu nlingata mā Asula, reve a uwwa e ivulusa aavana a Asula. Ne da, aza a na a kuwai atsuma a Kristi Zamawawa a fara 'yon a tyo zuva. ¹⁷ Reve atsu na tsu buwai wuma avu tsu buwa atsuma o uvađi reve a fala tsu a tyo atsuma e eleshe obolo ne ele, avu suru ntsu tsu ga'asan na Zagbain zuva reve tsu danā obolo na ayi babu ukotu. ¹⁸ Adama o ndolo i vowontoloi okolo waru i gbamatoloi aciyadu ni idanshi i nda.

5

¹ Ama a va, ili i ro yi lo na yaa zuwa mu n danaa du cine ko mantsa ma na ili i ndolo yaa fara shi, ² adama a na i reve ta ulobonu lon urana wu Zagbain u ta tawa cine vivu tsu tawa na ayin. ³ A mantsa ma na ama aa dansa, "Ili suru i ta mejege, asuvu nden ta lo waru babu addama o ro," a mantsa ma da da ulungusu waa riya le babu urevu, cine mbaala n limatan n ri usan lon na mantsa ma rawa zuzu. A mantsa'a babu ure u mala'aa diga a addama o ndolo.

⁴ Ama a va, she i danā atsuma e irumbu adama e ili nda wan, waru she i yuwan asalama nnu urana wu Zagbain tawa gashi vivu wan. ⁵ Adama a na suru ndu muwun me ekan n da waru muwun mu urana n da. Tsu ri aza e irumbu na ayin shi. ⁶ Adama o ndolo i yuwan ipiri i sa'ani, she i lantsa cine ozo o ro a ri a nlavu wan. I danā e ipiri nu uguzu wa aci. ⁷ Ayin mantsa ma da na ama a tsu lantsa waru mantsa ma da na ama o tso o'wo usowu. ⁸ Agba atsu na tsu ri a nden atsuma e ekan tsu 'yuwan tsu ciga tsu gitsai aciyatsu. Cine soja tsu fobo aciyayi nna wu nla utugu wa aaraga a makakan ma yi, tsu 'yuwan tsu ciga tsu

foboi aciyatsu adama na Mekerencesu ma tawa, tsu gura lyuwa elime nu ucawu wo okolo ya Yesu avu waru tsu lyuwai elime ni icigi ya ama. Cine soja tsu fobo aciyayi nna wo oto melezu mo uvon, tsu 'yuwan tsu ciga tsu danai nu uzuwu wo okolo a na Yesu a wawa tsu. ⁹ Tsu yuwain ili i nda adama a na Asula a zuwa ta okolo u wawa tsu o ucira wu Zagbain tsu Yesu Kristi. Ayi Asula u tsuwan tsu upan wa yi shi. ¹⁰ Zagbain Yesu kuwa ta adama a tsu, adama tsu yuwain wuma obolo na ayi babu ukotu. Ayi nda amayun a da na tsu ri wuma ko cina tsu kuwa a mantsa ma na u kambai. ¹¹ Adama e ili i ndolo suru, i gbamatoloi asuvu reve i suwulai aciyadu cine i ri a yuwusan.

Uritosu wu ukosu

¹² Ama a va, i ca aza a na a ri azagbain a du atsuma o ulinga wu Zagbain tsugbain. A linga ta lon atsuma a du waru a damma du ta adama e ili i na i ri ulobonu shi a na yaa yuwusan. ¹³ I ca ama a nda tsugbain waru i ciga le adama o ulinga u le. Waru i yuwan nden n sa'ani vāni du.

¹⁴ Ama a va, ni i ciga i 'yuwan i rono orogo atsuvu. I dashi aza a na a tsu lapa uwwa wovon shi okolo ugbamu. I toni ben waru i kalyuwa aza a na a ri nu ucira shi. I yuwan ankuri na za suru.

¹⁵ She i lyawa nanza tsupa iwuya ni iwuya wan, amma i yuwan ukadu i yuwunlai isa'ani waru na za suru.

¹⁶ I danā na mazanga kuci. ¹⁷ I lyuwa elime na mayan ma avasa. ¹⁸ Ko ni ili i ro i fara, i danā na no okolo o ugodyusho, adama a na wo o'woi ili i na Asula a cigai a tyo ya'a du da aza a na a ri aza a Kristi Yesu Zamawawa.

¹⁹ She i geshe Ruhu va Akiza wan. ²⁰ She i kuda a tara adanshi e ili yu usokowu ya Asula ili ya abula wan. ²¹ Amma i 'yuwan i ciga i lyungwa ili suru i na a dammai. I guza ili i na i ri ulobonu. ²² I suma cu'un vi iwuya suru.

²³ Tsu reve ta a na Asula a da aa casu asuvu nden, waru n ta yuwusaan du avasa u zuwa du yoo o'wo aza a akiza o ure suru. N ta yuwusan avasa u geshe okolo na asuvu na lipu du diga a mayan mo unusu e re suru, hali she urana u na Zagbain tsu

Yesu Zamawawa kambai. ²⁴ Za na dangwa ndu za va abula da, waru u ta yuwan ili i ndolo.

²⁵ Ama a va, i yuwaan tsu avasa.

²⁶ I casa aza e Itoni a na a ri de suru ni ikatalu ya amayun.

²⁷ N te ipati i du atsuma a ala a Zagbain, i denuna o u'wa wu Zagbain suru mepepe-lime ma nda.

²⁸ N te ipati Zagbain roco du isa'ani ya yi suru.

Mepepelime me Ire ma Bulu a tyo ya Aza a Tasalonika

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu danaa ta aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Tasalonika. Ayi da mepepelime me ire ma na u danayi aza e Itoni atsuma a lyuci na ri na abajini e eden a na a ri a nge'en m mala. U dana ta mepepelime ma nda adama a na ama o ro aa yuwusan uritosu u sa'ani shi adama o urana u na Yesu Zamawawa aa kamba. Ozo o ro e le a damma ta a na a tsura ta mepepelime diga ya Bulu agba epen a da le.

Atsuma e mepepelime ma nda Bulu dana ta amayun e ili i na yaa fara a makamba ma Yesu. U dashi ta damma ili i na u dammai de adama a adanshi a nda. Bulu yuwan ta adanshi e ili i ta'atsu i na i la'ai ulobonu atsuma e mepepelime ma nda. U damma le ta adama ada a mantsa ma na Yesu aa kamba. Waru u dammisa le ta atsumalima a na o sowuso ubata wa Asula a da wo utusa shi. Atsumalima a nda o to koto urana u ro reve a tsura wivuwun. A tyo o ukosu, u damma le ta a yuwan ulinga na atyo o ucira u na a ri na ayi kafu Yesu kamba.

Ili i nda suru amayun a da hali a tyo ana'an, cine a danai a mantsa ma ama a Tasalonika a na Bulu danaa nle mepepelime ma nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Ukambu wu Zagbain amayun a da (1:3-12)
3. Koto Zagbain kamba shi (2:1-12)
4. Vu yuwan nden ma abula (2:13-17)
5. Vu yuwan avasa waru vu yuwan ulinga (3:1-15)
6. Avasa o ukosu (3:16-18)

¹ Amu Bulu, na Sila na Timoti, atsu da tsaa danasa mepepelime ma nda e tewee aza e Itoni ya Tasalonika ama a Asula Dada tsu aza a na a ri atsuma e itoni yi Zagbain Yesu Kristi Zamawawa.

² M pati ta Dada Asula na Yesu Zamawawa Zagbain u roco du isa'ani waru u ca du aba'un na asuvu nden!

Avasa o ugodyusho

³ Ama a va, u lobono ta tsu godyoo Asula adama a du kuci, tsu ta yuwusan mazanga adama a na ucawu wo okolo a du a ta kungusa atsuma e itoni nu ucira, waru suru ndu i ta dashishi ncigalai. ⁴ Na tsaa yuwusan adanshi a du na aza e Itoni ya Asula bata ro, atsu tsu yuwan ta mazanga a na yaa kabusa asuvu, avu i buwa nu ucawu wo okolo ko na yoo sowuso atsumalima a malyungwa na awuya.

⁵ Atsumalima a nda o to rocosu Asula e te ge'eto koyan mejege. Ne da Asula ee kece du atsuma a aza a na aa uwa o tsugono tsa yi, agba gogo adama o tsugono tso ndolo tsa da yoo sowuso atsumalima'a. ⁶ Asula a ta yuwusan ili i na i ri ulobonu kuci. U ta ca aza a na a tawusa du na adama atsumalima. Waru u ta tawaa du na wivuwun atsuma a atsumalima a du. ⁷⁻⁸ A mantsa ma na Yesu Zamawawa Zagbain aa tawa diga zuva na nlingata ma Asula mu ucira ma yi obolo na akina a makula u ta ca tsu wivuwun fo.

Zagbain tsu Yesu ta ca aza a na e revei Asula shi atsumalima na aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Alabari a Sa'ani a Zagbain tsu Yesu. ⁹ Atsumalima a na oo sowo ayi da ulungusu suru suru. A ta kasa le na Zagbain waru nu ucira u tsugbain tsa yi suru suru. ¹⁰ Ili i nda i ta fara o urana u ndolo a mantsa ma na Zagbain aa kamba adama u ushi ica na tsugbain e ekere a aza a na a ca niyi okolo suru waru a ri aza a yi. Ili'i obolo na adu da, adama a na i usu ta ili i na tsu dammai.

¹¹ Asula a dangwa du ta, waru tsu ta avasa a na Asula aa usu du yi ntsaa yoo o'wo ama a yi. Tsu ta avasa a na ucira wa Asula waa kamba du i yuwan ili i sa'ani i na yaa ciga i yuwan suru. Ucawu wo okolo a du a da waa zuwusa du i ciga mayan me ili i nda. ¹² Ne da za suru aa ca ala a Zagbain tsu tsugbain adama a du, avu a ca du tsugbain obolo na ayi. Ayi nda ili i mayuwaan i da e ekere a Asula a tsu ne ekere e Yesu Zamawawa Zagbain adama e isa'ani i le.

2

Vuma Vama na 'yuwain Wila

¹ Ama a va, tsu ta damma du ununa Zagbain tsu Yesu Zamawawa aa tawa, na cine oo boloto tsu ubata wa yi. ² She yoo o'ushi na atsumolangu ko udamu adama a ama a na aa dansa a na urana wu Zagbain u tawa ta de wan. A ta gura damma a uwwa ta ne ubata u tsu o uritosu, ko e ikaka ya adanshi, ko e mepepeline. ³ She i lyawa a yuwan du ugbozu ni ili i na aa dansa wan.

Amayun ayi da urana u ndolo waa tawa shi, she na abajini o u'yasasan wa aci e ekere a Asula a rawa reve waru o roco Vuma Vama na aa lungusa suru suru. ⁴ U ta 'yasan aciyayi mgbain, reve u tara aciyayi u la'a ta ili i na a tsu de aamali suru. Avu waru u lungusa ili i na aa yuwusaan aganda suru. U ta uwa atsuma a Aa'isamapada a Asula, avu u damma ayi na aciyayi Asula a da.

⁵ I gura cuwan ana n danai obolo na adu, n yuwaan du ta adanshi e ili i nda. ⁶ Gogo gba i reve ta ili i na yaa guzasa yi, adama a na a to utaa yi a alanga e eteshe na mantsa ma yi ma rawa. ⁷ Agba ko gogo ucira wu ulinga u vuma u na u ri a nlangi na Asula u to ulinga usokowu. Agba za na aa guza yi ta lyuwa elime na mayan ne hali she na a tawa za na aa guzasa yi'i. ⁸ Dada Vuma Vama oo utaa aciyayi, ayi da za na Zagbain Yesu Zamawawa oo kototo nu upepu u wivuwun wu una wa yi. Ayi da za na Yesu Zamawawa aa lungusa, nu u tawa atsuma a tsugbain tsa yi.

⁹ Vuma vama n nda u ta tawa u yuwan ulinga u Male nu ucira we epen ni iroci ye epen na linga va asalama ve epen. ¹⁰ Waru u ta gura yuwan atyo e iwuya i na waa yuwan wu lumama a na aa lungusa. A ta lungusa le adama a na a 'yuwan ta a ciga ili ya amayun reve waru a 'yuwan iwawi i na i tsu uta ubata wa Asula. ¹¹ Adama o ndolo Asula a lyunguwa le ta ni ili yu ucira i na yaa luluma le, avu u zuwa le a usu epe'en. ¹² Ne da oo kototo le adama a na a shi ta a uwwusa uyo'o wi iwuya i na a shi a yuwusan, reve a 'yuwan a usu amayun.

Yi isawan nu ucira

¹³ Ama a va, tsu godyoo ta Asula adama a du. Zagbain ciga du ta waru Asula a dangwa du ta de nu ujimu diga o ufaru adama u wawa du. Iwawi i nda i tawa ta adama a na Ruhu va Akiza kambato ndu cece, waru u tawa ta adama a na i usuyi ikaka ya amayun. ¹⁴ U de du ta i tsura iwawi a mantsa ma na tsu damma ndu Alabari a Sa'ani. Gogo nda i ta gura uwa atsuma a tsugbain tsu Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

¹⁵ Ama a va, adama e ili i nda, i ciga i 'yuwan yi isawan mejege, avu i guza ili i na tsu rito ndu atsuma a adanshi na atsuma a madana.

¹⁶ Asula Dada tsu ciga tsu ta. Adama e isa'ani ya yi u ca tsu ta adanshi na asuvu nden nu uzuwu wo okolo u sa'ani u na u ri nu ukotu shi. ¹⁷ Tsu ta avasa Zagbain Yesu Zamawawa na Asula Dada tsu a zuwa okolo a du a gbama. Waru tsu ta avasa a ca du ucira u na yaa yuwan ili i sa'ani, reve waru i yuwusan adanshi a sa'ani.

3

Iyuwaan tsu avasa

¹ Ama a va, o ukosu u mepepeline ma nda, n te ipati i yuwan avasa adama a tsu. Ili yu ufaru, i yuwan avasa adama e ikaka yi Zagbain i baza go'o avu ubata u na u rawai biti, a tara yi na abula ununa i yuwain a mantsa ma na ikaka'a i rawa ndu. ² Waru i yuwan avasa a wawa tsu e ekere a ama a vama na ama e iwuya, adama a na vuma suru da cayi Zagbain okolo shi. ³ Amma Zagbain za va abula da, u ta gbamato du, avu u geshe du e ekere a za vama. ⁴ Tsu ta nu uzuwu wo okolo atsuma a Zagbain a na yaa yuwusan ili i na tsu damma ndu, waru tsu ta nu uzuwu wo okolo i ta lyuwa elime na mayan ne. ⁵ Lyawa Zagbain roco du cine Asula a ciga ndu, waru u roco du cine yaa kaba asuvu na atsumalima ununa Zamawawa kabai asuvu.

Morono ma atsuvu adama a qaza o ukudu

⁶ Gogo gba ama a va, tsu ta zuwusa du i yuwan ili i nda atsuma a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa: Yi kasa na vuma suru na ri nu ukudu atsuma a du waru za na aa yuwusan nden ma yi a kurusu uritosu u na i tsurai ya'a tsu shi. ⁷ Adu na aciyadu i reve

tā cine wuntsayi i toni ili i na tsu yuwain. Ana tsu dānai nā aḍu, tsu dānā aza o ukudu shi. ⁸Tsu ushi ilyalya une'e ubata wu za ro shi, shede nā tsaa tsupa. Tsu linga tā lon urana na ayin adama tsoo o'wo itana a tyo ya'a ḍu wan. ⁹Tsu yuwan tā ne ko na tsu ri na tsaa zuwa ḍu i lyuwato tsu, aḅu gba tsu 'yuwan adama tsu lyawaa ḍu iroci i na yaa kuru. ¹⁰A mantsa ma na tsu dānai obolo nā aḍu, tsu zuwaa ḍu tā wilā u nda: “Za na suru lingai shi, she u lyuwa wan.”

¹¹Gogo gba tsu uwwa tā ozo o ro atsuma a ḍu a tā a nden me pere, reve a 'yuwan a linga, reve a uwa e gesheshe ulinga wa akapi a ama. ¹²Adama o ndolo, atsuma a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, tsu ta patishi icu'un ya ama o ndolo, tsu tā gba waru a dansaa le, e reme ulinga adama a tsurā ilyalya waru a danu ben.

¹³Ama a va, she i kuna mayan me isa'ani wan ko ke'en.

¹⁴I kalyuwa aza a na a 'yuwain a kuru ili i na tsu dammai atsuma e mepepeline ma nda ulobonu. Yi kasa ne ele, adama o o'wo nā wono. ¹⁵She i tara ama a nda ana n'yuwatan n ḍu wan, amma i yuwan adanshi ne ele ununa yaa yuwan adanshi nā aza a ḍu, za na lobonoi i bara yi adama o unusu u na waa yuwusan.

Icasu yu ukosu

¹⁶Lyawa Zagbain va asuvu nden na aciyayi u ca ḍu asuvu nden a yi kuci atsuma e ili i na i farai suru. Lyawa Zagbain dānā obolo nā aḍu suru.

¹⁷Gogo nda apa icasu i va, aḅu ḍa n dana niyi ne ekere a va. Aḅu, Bulu, ne ḍa n tsu yuwan o ukosu wu mpepeline n va suru, waru o to rocosu aza a va a ḍa na amayun.

¹⁸Lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa yo o'wo obolo nā aḍu suru.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Timoti

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu da danai mepepelime ma nda a tyo ya Timoti. Timoti tsu walasa ta obolo na Bulu kuci adama a damma ama ada e Yesu. A mantsa ma na u danai mepepelime ma nda, Timoti yuwusan ta ulinga a kandaruwusa mɓanga n lyuci va Afisu.

Bulu danaa ta Timoti tsara u kamba yi atsuma o ulinga u na woo ronoo aa'isa o ubata'a adanga. Adama o ndolo ayi mepepelime'e u ta tapu na cine aa dangwa azagbain, waru na cine wuntsayi aza e Itoni a yuwan nden n le atsuma o ulinga wa Yesu Zamawawa.

A'isa aza e Itoni ana'an bata da na aza e Itoni oo rito amayun adama a Asula waru ubata u na aa linga suru obolo adama a kambulai waru a kamba fo ama e ili i na ya balale. Ayi mepepelime ma nda u ca ta azagbain a aa'isa aza e Itoni uritosu ni iroci i sa'ani waru adama aza e Itoni suru.

Ili i na iri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Cine aa'isa aa yuwan wuma (1:3-3:13)
3. Ili i na Asula o soko ntsu (3:14-4:5)
4. Asala a Bulu a tyo ya Timoti (4:6-6:21)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu, za na aa danasaa wu. Amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da adama a na Asula na Yesu a zuwa yi ta wo o'wo ne. Asula ayi da za vi iwawi i tsu. Yesu Zamawawa waru uzuwu wo okolo a tsu.

² N ta danasaa wu Timoti, mawun ma amayun ma va adama o ucawu wo okolo a wu.

Asula a da Dada tsu, waru Yesu Zamawawa ayi da Zagbain tsu. N ta yuwusaan wu avasa a ca wu icigi ni isa'ani na asuvu nden.

Vu dana nu urevu u munlu me epen

³ Ana n karai a tyo e ida ya Makidoniya, n damma wu ta vu danu atsuma a Afisu. Adama a na n ciga nuwu vu bara ama o ro adama a lyawa uritosu wi ili i na iri mejege

shi. ⁴ She a kuru ofoli a alabari e pere wan, agba she a lungusa mantsa e itoni ya alabari o ugeru u limatan wa agadu a nkaya wan. Nna a yuwan ne a tsu tawa ta nu nronuloi ma adanshi n na n tsu kamba ama a yuwan wuma wu ucawu wo okolo e ekere a Asula shi. ⁵ Ili i na i zuwai vaa bara le tsunda ayi da adama koyan na ri lo u shiwan ni icigi. Icigi i nda i tsu utu diga o okolo a na a ri cece, na asuvu a sa'ani, nu ucawu wo okolo a amayun. ⁶ Amma ama o ro a batsa ta a lyawa ili i nda. Reve a lungusa mantsa ma abunda a adanshi e pere. ⁷ A ciga ta o o'wo munlu n Wila ma Asulazuwa, agba a ri nu urevu wa amayun e idanshi'i shi ko ana a ri afalu a na e revei.

⁸ Tsu reve ta Wila wa Musa u tu ulobonu nna vuma yuwan tsutoni na ayi ununa Asula a cigai. ⁹ Waru tsu reve ta Asula a zuwa Wila'a adama a aza a na a ri na abula shi. Amma u zuwa ta Wila'a adama a aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni waru na aza a na aa yuwusan ili yu uwuyan u a mantsa suru. Waru u zuwa le ta adama a aza a na a 'yuwain Asula waru na aza a na aa yuwusan unusu. U zuwa le ta waru adama a aza a na asuvu e le a ri cece shi, waru na aza a na aa yuwusaan Asula aganda shi. U zuwa ta Wila'a waru adama a aza a na aa gura una nan dada na nan mma le. U zuwa le ta adama a aza a mona. ¹⁰ Waru u zuwa le ta adama a aza a na aa yuwusan tsipere, na ali a na oo vosun na ali waru na amaci a na oo vosun na amaci. Waru Wila'a u ta lo adama a aza a na a winasa aza e le ana agbashi, na aza a na a yuwusan epen obolo na aza a na a yuwusan epen o ukobu wu uge'etosu. U zuwa ta Wila u ndolo adama a ama a na a yuwusan ili i wuya icu'un icu'un i na i wasain uritosu u sa'ani. ¹¹ Uritosu u sa'ani u ta ntsaa na adanshi e ikaka i sa'ani i na moo ritosu adama a Asula a sa'ani. Ayi nda ayi da ikaka i sa'ani i na Asula a ca numu tsara n damma ozo o ro.

Isa'ani ya Asula a tyo ya Bulu

¹² N godyoo ta Yesu Zamawawa za na ri Zagbain tsu, u ca mu tu ucira. Reve u ca mu ulinga wa abula wa yi tsara n yuwaan yi. ¹³ Ili ya asalama i da, a na u yuwain ili i nda, adama a na n shi ta n tsu yuwusan

adanshi a vama e ekere a ala a Zamawawa. N yuwusan t̄a ugenge wa ama a yi tsar̄a n yuwaan le iwuya o ure u na maa gura suru. N̄a ne suru Asul̄a o roco mu t̄a isa'ani ȳa yi adama a na n yuwusain ili i ndolo suru at̄suma o ulambu wu urevu waru babu na n cayi okolo. ¹⁴ Zagbain yuwaan mu t̄a isa'ani ȳa abunda. Adama e isa'ani† ȳa yi u zuwa mu t̄a n ca okolo, reve u ne'e mu icigi i na Zamawawa Yesu rocoi ama.

¹⁵ Yesu Zamawawa t̄awa t̄a at̄suma o uvadi tsar̄a u wawa aza o unusu. Ikaka'a amayun a da, waru vadi suru usu ikaka'a. Waru at̄suma a ama, amu da n shi n la'ai koyan da unusu suru. ¹⁶ Adama o ndolo, Yesu Zamawawa yuwaan mu t̄a isa'ani, reve waru u roco mu ankuri babu utyo, tsar̄a mo o'wo iroci e ekere a aza a na aa t̄awa a usu na acapa adama a tsura wuma u babu ukotu. ¹⁷ Tsu cayi Asul̄a ica, reve waru tsu ca niyi tsugbain. Tsu yuwusain ne babu ukotu. Ayi da Mogono ma babu ukotu, za na a tse ene shi, agba u tsu kuwa shi. Ayi da Asul̄a a nde'en. Ami.

¹⁸ Kafu mantsa ma nda, ama o ro a yuwan t̄a adanshi adama e ili i na vaa yuwan. Mawun ma va, Timoti, uwwa adanshi a va, waru adanshi a va'a u toni t̄a adanshi a na a yuwain a aci a wu de acapa. N ciga t̄a adanshi a nda a ca wu ucira u na vaa yuwan mpolo n sa'ani. ¹⁹ Avu a yuwusan ne mpolo, vu guza ucawu wo okolo a wu waru vu dana na asuvu a sa'ani. Ozo o ro a 'yuwan t̄a na aa lyawa ucawu wo okolo e le u lyuwa elime a asuvu a sa'ani e le, ne da ucawu wo okolo e le a langai ana upepu wu ucira u tsu lungusa wantsun. ²⁰ Ama o ro a na a yuwain ne, ele da Hamanaya na Iskandari. Reve n ca ama a nda e ekere o ucira u Male, ne da oo rito she a yuwaan Asul̄a adanshi a vama† wan.

2

Uritosu adama a aganda

¹ Ili yu ufaru, n ciga t̄a n damma wu vu yuwaan za suru avasa. Nna vaa yuwan ipati ȳa wu, vu pati Asul̄a u roco le isa'ani ȳa yi, reve vu damma Asul̄a vu godyo t̄a.

² Tsu yuwayin ngono na aza a na a ri na tsugbain suru avasa tsunda. Tsu yuwain ne adama tsu yuwain nden n sa'ani no okolo nden. Vu yuwan ne adama tsu yuwain cu'un vu nden n na Asul̄a a cigai, waru tsu ta yuwan nden n sa'ani na ama.

³ Mayan ma avasa tsunda u tu ulobonu, waru tsu to yo'onoto Asul̄a okolo nna tsu yuwan ne. ⁴ Asul̄a a da za na tsu wawa tsu, waru u ciga t̄a u wawa ama suru. Waru u ciga t̄a ama suru e reve ili i na i ri amayun.

⁵ Asul̄a a t̄a a da. Waru vuma t̄a t̄a lo na tsu uwa e memere ma Asul̄a na ama. Vuma t̄a ndolo ayi da Zamawawa Yesu goon. ⁶ Yesu Zamawawa da goon za na tsulayi koyan da ufa lu, ana u cayi aciyayi reve o una yi. Asul̄a a ca t̄a ikaka i nda a tyo o uvadi a mantsa ma sa'ani ma na u dangwai.*

⁷ N damma du t̄a mejege suru suru, ana n damma ndu Asul̄a a dangwa mu t̄a mo o'wo aajiya na za va alajiya. Ulinga u va ayi da n rito Atakpaci ucawu wo okolo wa amayun.

⁸ A mantsa ma na i bolotoi biti adama i yuwaan Asul̄a aganda n ciga t̄a ali a 'yasan ekere e le zuva, nna a yuwusan avasa, waru n ciga t̄a ekere o ndolo a dana cece. She a tsura upan ko mawasan at̄suma a aza a na aa yuwusan avasa wan.

⁹⁻¹⁰ Waru n ciga t̄a amaci o oto itana i na yi ntsayi amaci a amayun o oto. O oto itana ulobonu, waru o oto itana i na yaa varu ama wan. O tsu roco t̄a ulobonu u le at̄suma e ili i na aa yuwusan. Madava me le ma da mo tso roco ulobonu u le ko iliyatsuvu i zinariya i na oo oto da shi. Waru iyedi yi ikebe† i le i da yoo rocosu ulobonu u le shi. A suma ili i ndolo suru.

¹¹ Amaci o polo atsuvu reve waru o rito ben na a yuwin tsutoni. ¹² N lyawa amaci o rito ali shi, waru n lyawa le a tsura tsugbain a aci a ali shi. Amma amaci o polo atsuvu ulobonu. ¹³ Ili i na i tawai na ne ayi da Adamu da Asul̄a a fara yuwain, reve u kuru na Hawa.† ¹⁴ Reve waru Mekerkesu ma pusaan ka ugbozu, dada unusu wee teme. Mekerkesu ma pusaan Adamu† ugbozu shi. ¹⁵ Adama o ndolo,

* **2:6** Ure u ro u na aa damma urevu wa yi ubata u nda ayi da: Ukw̄a wa Yesu tsa kucci urotsu u da u na woo rocosu Asul̄a a ciga t̄a a wawa ama. Urotsu u ndolo u tawa t̄a a mantsa ma na wu ntsayi. † **2:9-10** Ayi danshi Tshuheleni "iyedi yi ikebe" u ta yuwusan adanshi a muwara, cu'un muwara n na a tsu tsura at̄suma e inama i mala (Mat. 7:1).

Asulā a ta wawa amāci ana aa matsasan muwun, agba waru a danā nu ucawu wo okolo. A 'yuwan a ciga a yuwan icigi waru a yuwan wuma u na Asulā a cigai. A yuwan nden n wuma u mejege.

3

Uritosu adama a azagbain

¹ Adanshi a nda amayun a da: Vuma na cigai wo o'wo zagbain† atsumā a aza e Itoni, u ta zama ili i sa'ani. ² To, zagbain nu u ciga u 'yuwan u yuwan wuma u na ama aa yuwan adanshi a vama adama a yi wan. U ciga u 'yuwan woo o'wo vali vu ka ta. U ciga u 'yuwan u goloḡo aciyayi, waru u danā nu ugbozu. U danā na ala a sa'ani. U kalyuwā omocin a na a tawusa o u'wa wā yi ulobonu, waru u gura rito ama. ³ She vuma ndolo wo o'wo ososowi wan, she u danā za vu ulungusu wan. U ciga u 'yuwan u danā ben. U 'yuwan u ciga u ciga nden n lafiya. She wo o'wo za vi icigi yi ikebe lon wan. ⁴ U ciga u 'yuwan u guza u'wa yi ulobonu, reve waru muwun mā yi n yuwan tsutoni, waru a uwua adanshi a yi. ⁵ Na vuma gura guza u'wa wā yi ulobonu shi, cine waa gura guza aa'isa a aza e Itoni a Asulā? ⁶ She za na oo o'wo zagbain wo o'wo za vi Itoni i sa'avu wan, adama u 'yasan avangaci wan o unā u na dangwa niyi zagbain babu na u jimai, reve Mekerencesu ma yuwan ulinga nu uvadu u ndolo reve u varu yi wan. ⁷ Waru aza a na a ri pe atsumā a aa'isa'a shi a yuwan adanshi a sa'ani a aci a yi ne da ama a yuwan adanshi a vama a aci a yi shi, waru waa riya o wono a maza ma Mekerencesu shi.

⁸ Ne da waru akambi a azagbain† a aa'isa a aza e Itoni a ciga a 'yuwan ama a ca le tsugbain waru a danā ama a abula. She oo o'wo ososowi wan, waru aa danā ni icigi yi ikebe uwuyanuwu wan. ⁹ A ciga a 'yuwan o toni ili ya amayun i na Asulā o roco ntsu adama a wuma wā aza e Itoni. A ciga a 'yuwan a danā na asuvu a sa'ani. ¹⁰ Kafu ama a dangwa le a yuwan ulinga wi ikambi ya azagbain a aa'isa'a, a yuwan ne'en ulinga u ro u na woo roco ama a

abula da waru a ta gura. Na a gura yuwan ulinga'a ulobonu, to, a ta gura o'wo akambi a azagbain a aa'isa'a.

¹¹ Ne da waru ka vu kambi va azagbain va aa'isa a aza e Itoni u ciga u 'yuwan e reve yi na abula, waru u danā za va adanshi a vanvama wan. U gura banā aciyayi waru e ili i na waa yuwusan suru, u danā na amayun.

¹² Kambi va azagbain va aa'isa a aza e Itoni u ciga u 'yuwan wo o'wo vali vu ka ta. U gura banā u'wa wā yi maḡula ulobonu. ¹³ Kambi va azagbain a aa'isa a na a yuwain ulinga u sa'ani u ta tsura atsupu a tsugbain e ekere o ozo o ro waru a ta dashi yi okolo ugbamu atsumā o ucawu wo okolo a yi e ekere e Yesu Zamawawa.

¹⁴⁻¹⁵ N zuwa ta okolo a na maā tawā ya'a wu gogo. Agba na n tsura n tawā keḡu shi, ayi da i zuwai maa danasaa wu ili i nda, adama vu reve cine wu ntsayi ama a danu atsumā o u'wa wā Asulā. Za na ayi da aa'isa a aza e Itoni a Asulā a na a ri wuma, ayi da atsura ni ikyun ya amayun.

¹⁶ Apa abajini a amayun o ucawu wo okolo a tsu za na Asulā a shi o soko ntsu: Zamawawa tawā ta na lipu vuma, Ruhu va Asulā roco ta a na ayi da Za va abula'a. Nlingata mā Asulā me ene yi ta, waru a yuwan ta adanshi a yi o uvadi suru. Ama batā batā atsumā o uvadi a zuwa ta okolo e ekere a yi, reve Asulā a tara yi a tyo zuwa ubata u tsugbain. ◇

4

Morono ma atsuva adama a munlu me epen

¹ Agba Ruhu va Akiza† damma ta a alanga eteshe, a mantsa mo ukosu ozo o ro a ta lyawa ucasu wo okolo e ili ya amayun. Reve o toni nan ruhu vu upusasun wu ugbozu ni ili i na otoni a lima o rocosu. ² Aza a na o tsu roco ili i ro reve a 'yawa a yuwan ili i ro ko'o a ta tawā nu uritosu wo otoni a lima. Asuvu e le a kuwa ta de, ununa lipu na rumu vu usuduwu kukulatoi. ³ Munlu n nda n ta dansa, u ri ulobonu a yuwan lolo shi, waru u ri ulobonu a lyuwa ilyalya i ro

shi. Agba Asulā a yuwan tā ilyalya i ndolo adama aza a na e revei amayun waru ā usuyi amayu'un, a lyuwa reve a yuwaan Asulā mazāngā. ⁴ Ana wo o'woi ili i na Asulā a yuwain suru ā tu ulobonu, she tsu 'yuwan ili i ro pe wan. Tsu ushi nle nā mazāngā no okolo o ugodyusho. ⁵ Tsu reve tā adanshi ā Asulā na avasa ā kambāto le tā akiza.

⁶ Vu roco āzā e Itoni ili i nda. Nā vu yuwan ne, vu to o'wo aagbashi ā ābūlā e Yesu Zamawawa. Waru ne da āvu aciyawu vaa yuwan ucira atsumā e ikaka ya amayun e ili i na vu usuyi nu uritosu u sa'ani u na yoo tonon. ⁷ She vu zuwa atsuvu e yitele i na e icinai nā Asulā, ko adanshi o tsulo wan. Apa nda ili i na vaa yuwan: Vu yuwan ukadu tsarā vu tsurā ucira atsumā e isa'ani cine Asulā ā ri. ⁸ U tu ulobonu vu sudato lipu vā wu tsarā vu tsurā ucira, amma nā vu yuwan wuma adama vu yo'onoto Asulā okolo, u tsu tawāā tā ni isa'ani atsumā e ili suru. U tu ulobonu yā'a wu gogo, waru ne da wāā danā a wuma wā wu we elime.

⁹ Ikaka i nda suru amayun a da, waru u tu ulobonu ā usu le suru. ¹⁰ Atsu tsu tā yuwusan ābajini o ulinga nā atsumalimā tsarā ama ā usu amayu'un. Tsu yuwan tā ne adama a na uzuwu wo okolo ā tsu e ekere ā Asulā a da u ri, za na ri wuma, āyi da u tawāi nā mawawa ma ama suru, waru mawawa mā Asulā u te e ekere a aza a na ā usuyi suru.

¹¹ Vu rito ili i nda, reve vu zuwa za suru u reve le. ¹² She vu lyawa ama o rono wu e ida adama a na vu buwai mawun wan. Ciga 'yuwan vo o'wo iroci i na āzā e Itoni āā kuru. Voo o'wo iroci atsumā a adanshi a sa'ani nā nden n sa'ani. Atsumā e icigi voo o'wo iroci. Ciga 'yuwan voo o'wo iroci atsumā o ucawu wo okolo o ugbamu. Voo o'wo za vi izami yā amaci wan. ¹³ Vu deshe nu unā ama Adanshi ā Asulā waru vu cuḍuwusa le, reve waru vu ritosu le. Vu yuwusan ili i nda hali n tawā. ¹⁴ She vu 'yuwan une'e u sa'ani u na Asulā a ca nuwu wan, a mantsa ma na azagbain ā āā'isā ā āzā e Itoni ā kuruwā nuwu ekere, reve a yuwan adanshi ā Asulā a aci ā wu.

¹⁵ Vu yuwan ili i ndolo nu ucira wā wu suru. Vu yuwan ukadu vu yuwan ulinga u

sa'ani adama ama ene ununa vaa lyuwusa elime. ¹⁶ Vu yuwan ugbozu nā wuma wā wu ni ili i na voo ritosu. Vu guzā ili i na i ri mejege ulobonu, ne da Asulā aa wawa wu, waru u ta wawa aza a na a uwwa nuwu.

5

Asalā adama a adanshi no ozo o ro

¹ She vu yuwaan aabara adanshi nu upan wan, amma vu yuwaan yi adanshi ben gashi dada vā wu da. Vu yuwan adanshi no olobo gashi azawawa'a ā wu a da.

² Vu yuwaan mukuci ununa vaa yuwaan makuci mā wu, waru vu kuru ne esheli na akiza cine vāā kuru na azawawa'a ā wu e esheli.

³ āzā e Itoni a kamba marunā ma na mā ri nā za na aa kamba yi shi. ⁴ Amma nnu u ri nā mawun ko muwun n tsukaya, na a ciga a 'yuwan o rito ure u sa'ani u na ā usuyi tsarā o roco isa'ani yā Asulā atsumā o u'wa u le nāā āā kalyuwusā aza a na a matsan nle. āyi nda āyi da ure u na aa tsupa aza a na a matsan nle adama a na a kungwato nle. Waru Asulā a tsu uwwa tā uyo'o wi ili i ndolo lon.

⁵ Marunā ma amayun, za na ri nā za vi ikambi shi, za na ri ā nden mā yi e ekere ā Asulā da u gbasatoi. U tsu patishi tā Asulā kuci, a yuwusan avasa urana nu usana suru. ⁶ Marunā ma na gba mā ri ā nden adama a mawwa mo uyo'o goon, ākwākwā a da o okolo, ko na u ri wuma.

⁷ Vu rito āzā e Itoni ili i nda suru, adama ama ā tsurā ili i vanvama i na a damma aci e le wan. ⁸ Aza a na gba a 'yuwain ā kalyuwā mmaci n le, hali nā mmaci n na ā ri mpasa n tā, a 'yuwan tā ā usu ili i na tsu ushiyi. Icu'un ya ama o ndolo a la'a tā aza a na ā ri āzā e Itoni shi ulambu wā ābūlā.

⁹ Marunā ma na ma ntsayi mā ushi ikambi, āyi da za na rawai a'wan kupotali waru u ḅanā tā vali vā yi ulobonu. ¹⁰ U danā ni ica e ekere a ama adama a wuma u sa'ani u na u yuwain. Vu yuwan yeci i nda: U kungwato tā muwun mā yi ulobonu? U gura tā ḅanā omocin? U gura tā yuwaan āzā e Itoni tsugbashi nu ukadatosu wa aci? U kamba tā aza a na ā ri atsumalimā? U danā tā ufoḅu u na waa yuwan isa'ani kuci?

11 She aza e Itoni a kamba nruna n na m buwai wawa'a ne tsunda wan. Adama a na ucira wi icigi u lipu u le u ta la'a ucawu wo okolo e le ya Zamawawa, reve a tawa a yuwan lolo ro. 12 Ne da aa yuwan, reve a kufa nzuwulai n le na Zamawawa.* 13 Waru a ta gura o'wo orogo, reve a uwa o tonishi 'wa 'wa a yuwusan idami. A ta kambato ugbozu u le a linga va ama, reve a kara a yuwusan adanshi a na a ntsayi shi. 14 Adama o ndolo n ta casu nruna n keke'en asala a yuwisan lolo ro. A yuwan limatan, reve a kalyuwa 'wa le ulobonu. Ne da ma'yuwatan ma tsu maa gura damma ili i ro a aci e le shi. 15 Ozo o ro e le batsa ta de, reve o toni Male.

16 Na ka vi Itoni ri ne edenge aza a na a ri nruna, nu u ciga u 'yuwan u kamba le waru waa lyawaa aa'isa a aza e Itoni nu ume u le shi. Tsara aa'isa'a u gura kamba nruna ma amayun aza a na a ri na za shi.

17 Azagbain† a na aa yuwusan ulinga u sa'ani a rawa ta a ca le tsugbain na atsupu a sa'ani. Ne da wu ntsayi a tyo aza a na a yuwusan ulinga wa Asula na aza a na oo ritosu ili i mejege ya Asula. 18 Apa ili i na i ri udanu atsuma a Adanshi a Asula, "She vu pala unu wu nan wan, a mantsa ma na waa yuwusan ulinga atsuma e ishina," waru a dana ta, "Lingi rawa ta u ushi atsupu a yi."

19 She vu zuwa atsupu a adanshi a vama a na a tawayi adama a zagbain wan. She na ama a na e revei ili i na i farai a rawa ama e re ko ama a ta'atsu. 20 Vu yuwaan zagbain za na yuwain unusu adanshi a makakan ma aza e Itoni. Vu yuwan ne adama akapi e ene, tsara a uwwa wovon u na aa yuwan unusu. ♦ 21 A makakan ma Asula ma da n yuwaan nuwu adanshi a nda, waru a makakan ma Yesu Zamawawa, waru a makakan ma nlingata ma Asula, aza a na Asula a dangwai. Vu zuwa ikaka i nda o ookolo a wu, she vu la'a ciga nanza a aci a nanza wan. Ko vu yuwan adangulu wan.

22 She vu yuwan meje'en wan a mantsa ma na vaa dangula azagbain nu ukurusu we ekere a aci e le. Adama vu zuwa ekere a wu atsuma o unusu wo ozo o ro wan, agba vu dana cece.

23 N reve ta vu ta na mballa. Adama o ndolo she vu sowo mini goon wan, amma vu bolo yi na masayan ma inabi ke'en. U ta kamba wu.

24 Vu cuwan ozo o ro o to tonu unusu, ama suru e reve ta nu unusu'u kafu a yuwaan le uge'etosu. Ozo o ro o ta lo aza a na aa yuwusan unusu, agba a tsu kpatu'wa unusu u le shi, she na a jima lon. 25 Ne da waru ozo o ro o ta lo na aa yuwusan isa'ani, waru ama suru e reve ta na ne, waru ozo o ro o ta lo a yuwusan isa'ani agba ama a tsu reve ne ele shi, she na a jima.

6

1 Aza e Itoni a na a ri agbashi a yuwan tsutoni na azagbain e le ulobonu. A yuwan ne tsara ama a yuwan adanshi a vama ala a Asula wan, waru tsara a yuwan adanshi a vama adama o uritosu wa yi wan. 2 Agbashi a na a ri aza e Itoni a na a ri na azagbain aza e Itoni, she a kufa a yuwaan azagbain e le tsutoni wan. Amma, agbashi'i a dashi yuwaan le tsugbashi, a na wo o'woi aza a na aa tsurusu ili adama o ulinga u le'e aza e Itoni a da, ncigata n le n da. Ayi da ili i na voo roco, reve waru vu damma aza e Itoni.

Utsuru wa amayun

3 Munlu me epen n ro n ta 'yuwan uritosu u nda, agba uritosu u nda u tu ulobonu nu ucira o uritosu wa Yesu Zagbain Zamawawa, waru ele da ikyun yu ucira wi ili i na vuma aa yuwan a na Asula a cigai. 4 Za na ritoyi ili i ro ko'o u 'yasan ta avangaci lon. Waru u ri nu urevu wa amayun shi. Cu'un vuma ndolo tsu yuwan ta mazanga a na waa yuwan mawasan mo urevu wi idanshi'i. Nu u yuwan ne, u ta tawaa na mawasan ma na ama a uwa tsurala, reve waru ama a uwa nlangi. Reve waru u zuwa le a yuwan adanshi a na a lungusa aza e le, waru a dana na majiyan me iwuya a tyo ubata wa aza e le. 5 Ama a nda a ta ni izami ya addama kuci. A ri no okolo a sa'ani shi, waru a tsu yuwan adanshi a amayun shi. O tsu toni ta adini tsara a tsura utsuru.

* 5:12 "Makuda ma nzuwulai n na a yuwain na Zamawawa" a rana ndefe, kafu a kamba maruna na abunda, u ta yuwaan aza a aa'isa a aza e Itoni nzuwulai n na waa guza aciyayi reve u danu babu vali adama u yuwaan Zamawawa aganda. ♦ 5:20 Mat. 18:15-17.

⁶ Isa'ani atsuma e itoni ya Asula obolo na ankuri atsuma e ili i na tsu ri na ayi, ayi da abajini o utsuru. ⁷ Ana a matsan ntsu, tsu tawaa ni ili atsuma o uvadi shi. Ne da waru woo o'wo na tsu kuwa, tsaa kamba ni ili shi. ⁸ Adama o ndolo, na tsu ri ni ilyalya ni itana yu u'otosu, u rawa ta tso o'wo na asuvu nden. ⁹ Ozo o ro a ciga ta oo o'wo aza o utsuru lon, ana a cigai ili i na i ri na abula a amayun shi, reve a riya atsuma a malyungwa, reve a riya a maza ma na ma lungusa nle na ama o ro. ¹⁰ Ili i na i zuwai ayi da, icigi yi ikebe lon ayi da ufaru wu cu'un vi iwuya suru. Ozo o ro a lyawa ta ucawu wo okolo, reve waru a tawaa aciyele na atsumolangu adama a na a cigai ikebe lon.

Bulu ca ta Timoti asala

¹¹ Avu Timoti aagbashi a Asula a da. Adama o ndolo 'yuwan ciga vu suma iwuya i ndolo suru, waru vu toni ili ya abula, reve vu yuwan ili i sa'ani. Vu yuwan wuma u sa'ani tsara Asula a uwwa uyo'owa wu. Vu roco ucawu wo okolo ni icigi. Vu lyuwa elime nu ulinga wa wu, waru vu yuwan yi ben. ¹² Vu yuwan mpolo n sa'ani, adama o ucawu wo okolo a tsu, vu bana wuma u babu ukotu u na Asula a ca nuwu nu ucira. Vu yuwaan ta de ama a abunda adanshi a sa'ani adama a wuma u nda.

¹³ M bolo wu ta na Asula, za na cayi vuma suru wuma, waru m bolo wu ta na Yesu Zamawawa, za na yuwain adanshi a sa'ani a makakan ma Bontu Bilatu, ¹⁴ adama vu kuru ili i na u cigai mejege, babu ashinda, tsara ozo o ro a yuwan adanshi a vama aci a wu wan. Adama o ndolo za lo na wee reme wu nu unusu shi, hali utawu wa Yesu Zamawawa.

¹⁵ Asula o to roco Zamawawa diga zuva a mantsa ma na wu ntsayi. Asula a da goon za na rawai a cibala, ayi da goon za na ri nu ucira suru suru a yuwusan tsugono. Ayi da Mogono mo ngono, ayi da Zagbain va azagbain. ¹⁶ Ayi da goon za na aa kuwa shi, waru u ta pe atsuma e ekan a na vadilima aa gura rawa zuzu shi. Za lo na e ene niyi de shi, waru babu za na aa gura ene yi. Tsu ca niyi tsugbain babu ukotu waru ucira za va yi da babu ukotu. Ami.

¹⁷ Vu damma aza o utsuru atsuma o uvadi u nda a 'yasan avangaci wan, waru a zuwa okolo e le e ikebe i le wan. Ikebe yaa jima shi o to koto. Amma a zuwa okolo e le e ekere a Asula za na ri wuma kuci, waru ayi da waa ca tsu ili i na tsu cigai tsara waru tsu yuwan mazanga. ¹⁸ Damma le a yuwan ulinga u sa'ani ni ikebe i le. A yuwan ulinga u sa'ani tapu waru e ne'e aza o ulambu no okolo a ta. A dana ufofu u na a kamba aza a na a ri na ayi shi atsuma e ili i na a Asula a ca nle. ¹⁹ Na a yuwan ne, ne da a dana a zuwusaa aciyele utsuru de zuva. U ta dana ikyun yu usaa ya amayun adama e elime, waru ne da aa tsura wuma wa amayun ko gogo.

²⁰ Timoti, vu ciga 'yuwan vu guza ili i na Asula a ca nuwu ulobonu. Vu lyawa adanshi o tsulo na aza a na a ciga nuwu shi, adama e ili i na ee desu urevu u le. Cu'un va adanshi o ndolo u tsu tawaa Asula ni ica shi. ²¹ Ozo o ro a lyawa ta o ucawu wo okolo e le adama a cu'un va adanshi o tsulo o ndolo.

Lyawa isa'ani ya Asula i dana obolo na adu suru.

Mepepelime me ire ma Bulu a tyo ya Timoti

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

A mantsa ma na Bulu ɗanayi Timoti mepepelime ma nda, u ɗana ta atsuma o u'wa wa ali. Mepepelime ma nda u rotso ta mepepelime ma na dada tsu ɗanaa mawun ma na u cigai. Bulu damma ta Timoti tawa u kalyuwa yi pe atsuma o u'wa ali.

Bulu damma ta Timoti cine waa guza aciyayi ulobonu, reve u suma malyungwa. U yuwan ta iroci cine u lobonoi lingi va abula a Kristi ɗana. U ca ta Timoti asala u lyuwa elime nu uritosu wa yi wa ama adama e Yesu Kristi.

Ana'an fo za vi Itoni to o mpolo na malyungwa. Mepepelime ma nda ma ta kamba ama a kuda riyā a malyungwa. Asala a Bulu a tyo ya Timoti ili i ta i ɗa a tyo e ekere a aza e Itoni ana'an.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa adama a Timoti (1:1-2)
2. She a uwwa wono adama a Zagbain wan (1:3-18)
3. Cine vuma oo o'wo soja va abula va Kristi (2:1-26)
4. Cine ama oo o'wo a rana vu ukosu (3:1-9)
5. Malya me elime atsuma a amayun (1:10-4:8)
6. Asala a vuma langa ni icasu yu ukosu (4:9-22)

Ucuɗuwu

¹ Amu ɗa Bulu, aajiya e Yesu Kristi Zamawawa adama a na Asula a ciga ta wo o'wo ne. U yuwan ta ne adama n damma koyan nzuwulai n na Asula a yuwain a na waa ca za suru wuma e ekere e Yesu Zamawawa.

² N ta ɗanasaa wu Timoti, macigata ma mawun ma va. Asula Dada tsu ɗa waru Yesu Zamawawa Zagbain tsu ɗa. Icigi i va

i ɗa o roco wu isa'ani waru e ene iliyali ya wu. Waru a lyawa wu vu tsura asuvu nden.

Vu lyuwa elime nu ucasu wo okolo

³ Urana na ayin suru, n tsu cuwan ta na avu kuci atsuma a avasa a va. Nna maa yuwusan avasa n tsu godyo ta Asula adama a wu. Ayi nda ayi ɗa Asula a na maa yuwusaan aganda na asuvu a sa'ani, ununa nkaya n va n yuwain. ⁴ N ta ciga me enishe wu waru babu uro, adama a na n cuwan ta a na vu shoyin na abara a mantsa ma na tsu kasai. Na tsu ga'asisan waru n ta zangana lon. ⁵ N reve ta vu ta nu ucawu wo okolo lon cine mma va wu Afiniki ri na ayi na cine kaka va wu vu ka Loyisi ri fo na ayi. ⁶ Adama o ndolo n ta dansaa wu vu fala une'e u na Asula a ca nuwu ana n kuruwa nuwu ekere. ⁷ Asula a ca tsu okolo o wovon shi, agba u ca tsu ta okolo o ucira, ne e icigi, waru u tsu kambusa tsu ta tsu guza aciyatsu.

⁸ Vu damma ozo o ro adama a Zagbain tsu, waru she vu uwwa wovon wi ili i na ama aa damma wan, nna vu yuwan ne. Waru she vu wasan mu atsuma a ama adama a na a gutsu numu adama a Kristi Zamawawa wan. Amma, nu ucira u na Asula a ca nuwu vu sowo atsumalima obolo na amu adama a Alabari a Sa'ani. ⁹ Asula a wawa tsu ta, waru u dangwa tsu ta tsu yuwan nden n wuma wa akiza. De nu ujimu kafu a yuwan uvadi ɗaɗa u fofo niyi ne. U ciga ta u roco tsu icigi ni isa'ani ya yi e ekere e Yesu Zamawawa. U dangula tsu o unā u na tsu yuwain ili i ro i na tsu ntsayi a dangula tsu shi. ¹⁰ Asula o utaa ta ili i na maa yuwusan adanshi a yi a alanga e eteshe, ana Yesu Zamawawa tawa u kudai ucira wu ukwa, reve u roco tsu ure u wuma u na u ri nu ukotu shi. Ayi ɗa Za vi Iwawi waru Alabari a Sa'ani a ɗaɗa nda. ¹¹ Gogo Asula a dangwa mu ta n damma ili i nda. U dangwa mu ta mo o'wo aajiya. Reve waru u zuwa mu mo o'wo manlu ma Alabari a Sa'ani. ¹² Adama o ndolo a ɗa n ri pa o u'wa wa ali o sowuso atsumalima. Amma mu uwwa wono shi, adama a na n reve ta

* **1:12** Ure u ro u na vuma a gura tsura urevu wi idanshi i na Bulu ɗanai ayi ɗa “u ta gura geshe ili i na u ca nuwu.” Urevu wi ili i nda ayi ɗa Zamawawa ca ta ɗe Bulu aza e Itoni a sa'avu nu ulinga u na waa yuwan, to gogo a na Bulu cigai makuwaa, u ta nu uzuwu wo okolo a na ulinga u na u farai u ta lyuwa elime adama a na Zamawawa'a na aciyayi u ta kalyuwa ulinga u ndolo na aciyayi.

vuma na n cayi okolo a va, waru n reve ta u te geshe ili i na n ca niyi, waru u te geshe le hali mantsa ma na u kambai.*

¹³ Vu guza ili i na n rito nuwu wo o'wo iroci yu uritosu u mejege. Waru vu cuwan vu zuwa okolo kpara ubata wa Yesu Zamawawa, avu vu ciga ama adama a yi. ¹⁴ Vu kalyuwa ili i na u ca nuwu ulobonu. Ruhu va Akiza to obolo na atsu, ayi da waru waa kamba wu vu yuwan ili i nda.

¹⁵ Ununa vu revei, ama a tsu atsuma e ida ya Asiya a 'yuwan ta na aa kamba mu, hali na Fijala na Hamajana.

¹⁶ N ciga ta Zagbain roco isa'ani langa a tyo ya Onisifara na aza o u'wa wa yi suru adama a na u tsu kalyuwusa mu ta nu u dashishi numu asuvu ugbamu. Ko na n danai o u'wa wa ali u wasan mu shi. ¹⁷ Ana u tawai Roma,† u bunga ta ubata suru hali she na we ene numu. ¹⁸ Adama o ndolo, n ciga ta Asulazuva o roco yi isa'ani langa o urana u na Kristi Zamawawa aa kamba. Waru vu reve ta Onisifara kamba mu ta lon ana n danai atsuma a Afisu.

2

Soja va abula e Yesu Zamawawa

¹ Gogo mawun ma va, vu dana no okolo ugbamu e isa'ani ya Yesu Zamawawa. ² Vu uwwa ta ikaka i va, waru ama na abunda a usu ta ikaka'a. Gogo, vu ca ama a na a gura soduwo matsan ikaka'a adama o rito ozo o ro. ³ Vu bolo aci na amu atsuma a atsumalima a na moo sowuso, ne da voo o'wo soja va abula va Yesu Zamawawa. ⁴ Nna za ro aa yuwusan ulinga u soja, u tsu yuwisan ulinga u ro shi. Ne da u tsu yo'onoto zagbain va yi okolo. ⁵ Nna za ro uwa ala'anlai o uro wi iladi, waa lyuwa aci a ala'anlai'i shi, she nu u kuru wila wa ala'anlai e iladi'i. ⁶ Cimbi na gasai ujuvu cacawu mejege ayi da waa fara lyuwa ili i na u cu'wain. ⁷ Vu yuwan majiyan me ili i na maa dansa. Asulazuva a ta kamba wu vu reve ili i nda.

⁸ A mantsa suru vu cuwan na Yesu Zamawawa. A matsan yi ta diga o ugundo u Mogono Dawuda waru a 'yasan yi ta diga o ukwa. Ayi da Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajiya. ⁹ Waru adama a na maa dansa Alabari a Sa'ani a nda, ayi da i zuwai

moo sowuso atsumalima avu a nla mu na akani vamma za vu unusu. Amma aa gura zuwaa adanshi a Asula akani shi. ¹⁰ N tu ufo bu n sowo cu'un va atsumalima suru, nnu u ta tawaa ni iwawi ubata wa ama a na Asula a dangwai o o'wo aza a yi, avu waru a tsura tsugbain tsa babu ukotu e ekere e Yesu Zamawawa.

¹¹ Adanshi a nda amayun a da:

Nna tsu kuwa obolo na ayi, tsu ta yuwan wuma waru obolo na ayi.

¹² Nna tsu kaba asuvu na atsumalima, tsu ta yuwan tsugono obolo na ayi.

Nna tsu wasan yi, ayi fo u ta wasan tsu.

¹³ Nna tsu ri na abula shi, ayi u ta na abula,

adama a na ayi waa wasan aciyayi shi.

Lingi na o soduwoyi matsan

¹⁴ Vu cuwaan za suru ili i nda, waru vu rono le atsuvu atsuma a ala a Asula a lyawa a yuwusan nlangi adama a adanshi a nda na adanshi a ndede. Cu'un mawasan mo ndolo ma ri nu urana shi, waru u ta varu aza a na a uwwa nle. ¹⁵ Vu yuwan ulinga babu uro adama Asula o soduwo wu matsan. Vo o'wo lingi sa'ani, za na a uwwa wono shi, waru za na aa gura ca ucu'uwu wa adanshi a amayun. ¹⁶ Vu suma mayan ma adanshi a vanvama a na a tsu tawaa Asula na tsugbain shi. Ili i ndolo i tsu zuwa ta ama a kuda ca Asula tsugbain. ¹⁷ Icu'un ya adanshi a nda a tsu baza ta vamma mballa mu dodi. Hamanaya na Filita ele da iroci ya ama a na aa yuwusan adanshi a nda. ¹⁸ Ama a nda a lyawa ta ure wa amayun, reve a kara a dansa a na Asula a 'yasan tsu ta de aza e Itoni atsuma a akwakwa, ne da a lungusai ucawu wo okolo a ama o ro. ¹⁹ Amma amayun a Asula a ta lo vamma ikyun yu usaa i na a varai na aatali avu e she'en de udammu u nda: "Asulazuva e reve ta aza a na a ri aza a yi," waru "Aza a na a adansa aza a Asulazuva a da a ri, a suma mayan me ili i wuya suru."

²⁰ O u'wa wu utsuru, itana i na a yuwain na zinariya na azurufa da ri pe goon shi, amma itana i ro gba shi a yuwan le ta na danga no olo'o. A mantsa ma abuki ma da a tsu yuwan ulinga ni itana yi ikebe, aza a babu ikebe gba shi adama o ulinga

wa ana'an nā nfa'an. ²¹ Nā vu kambato ili yu uwyanu i wuma wā wu cece, vu to o'wo tana na Asulā aa yuwan nā ayi ili i na u cigai. Wuma wā wu u tā dānā cece, waru vu tā dānā ufoḅu u na Zavu'wa aa yuwan ulinga nā avu atsumā o ulinga u sa'ani suru.

²² Vu suma icigi yi iwuya i tsumuwun suru na ya tāwāā nā mariyāā. Amma vu toni ili suru i na yaa zuwa wu vu yuwan ili i na i ri mejege. Vu zami ucawu wo okolo, ni icigi, na asuvu nden, waru vu uwua uyo'o wu mmalu oḅolo na aza a na ee desu ala a Asulazuva na asuvu a tā. ²³ Waru, n tā dānsaa wu, she vo oto aciyawu atsumā a mawasan ma adanshi o tsulo wan, waru vu ḅolo aciyawu na aza a na e revei ili shi wan. Ili i nda i tsu sato tā ama nlangi. ²⁴ Agbashi a Asulazuva a ciga a 'yuwan a yuwan mawasan wan, amma e ene iliyali ya ama suru. Waru a gura rito ozo o ro mejege, waru a yuwan ankuri na ama a na a ri usan wu nden. ²⁵ O rito aza a na a wasain amayun na ankuri. Ko Asulā a ta vadala okolo e le, reve a ushi amayun. ²⁶ Hali ama o ndolo a fara majiyan ma sa'ani avu a fatsa diga a maza me Mekerencesu. Adama a na hali n gogo Mekerencesu mā guzā le tā agbashi, adama u zuwa le a yuwan ili i na u cigai suru.

3

Rana vu ukosu

¹ Polo atsuvu a wu vu uwua, atsumalimā a tā dānā lo abundā lon a rana vu ukosu. ² Ili i na i zuwai ayi da, ama a ta a ciga aciyele goon, waru o to o'wo aza e icigi ikebe lon. A tā dānā tapu nu uvaḁu atsumā a adanshi, waru a dānā tapu nu u'yaṣaṣan wa avangaci. A mantsa suru a tā dānā a lamusaa Asulā. Aa yuwan tsutoni nā mbara n le shi, waru aa cuwa ili shi. Waru a ta 'yuwan ili ya Asulā. ³ Oo roco icigi shi, waru aa gura yuwaan o ozo o ro gafura shi. A ta yuwan epen a tyo ekere o ozo o ro, aa gura goloḅo aciyele shi. A tā dānā aza e iḅongi babu uyo'o, waru aa zuwa okolo e ili i na i ri ulobonu shi. ⁴ A ta wina

n'utsa n le. A tā dānā a yuwusan ili babu majiyan, waru a ta shiwan nu u'yaṣaṣan wa avangaci nā a ushiyi ica ye epen. A ta ciga mawwa mo uyo'o wi ili yu uvaḁi o unā u na aa ciga Asulā. ⁵ A ta yuwan gashi a ta yuwan ili i na Asulā a cigai, agba aa lyawa ucira wā Asulā u vadala le shi. Vu suma icu'un ya ama o ndolo.

⁶ Babu usan ama a nda a tsu uwa tā a 'wa ben reve a pusan amaci a na a ri nu ucira shi na aza a na unusu wa damatosun, na aza a na icigi yi ili yu uvaḁi i zuwai elime ana. ⁷ A mantsa suru icu'un ya amaci o ndolo a tsu kuru tā uritosu u sa'avu, agba a tsu gura reve amayun shi. ⁸ Agba munlu n nda a mantsa suru a ta yuwusan nlangi na amayun cine Yanisu nā Yambinsu* yuwain nlangi nā Musa. Okolo e le a tu uwyanu, waru ucawu wo okolo e le u ri mejege shi. ⁹ Aa tsurā ulyuwu we elime shi, adama a na za suru te ene tsulo tse le. U fara tā ne nā Yanisu nā Yambinsu.

Bulu damma tā Timoti ili i na waa yuwan

¹⁰ Agba avu Timoti, vu reve tā ili i na n ritoi, waru vu reve tā cine n yuwain nden mu uvaḁi n va. A wuma u va vu reve tā ili i na n dānāi e izami. Vu reve tā nu ucawu wo okolo u va nā cine n jimai na ankuri. Vu reve tā icigi i va nā cine n kabai asuvu. ¹¹ Vu reve tā abundā a malyungwā ma na n sowoi waru vu reve tā abundā a atsumalimā a na n sowoi. Vu tā nu urevu u malyungwā ma na n sowoi suru atsumā a Antakiya, ni Ikoniya, waru nā Lisitira, avu gba Zagbain utāā mu atsumā e le suru. ¹² Ili i nda amayun a da: vuma suru na cigai u yuwan wuma hali u yo'onoto Asulā okolo atsumā e Yesu Zamawawa u to sowo atsumalimā a malyungwā. ¹³ Amma aza e iwuya no oboci a tā tsurā ulyuwu we elime. A tā ri n yuwusan ozo o ro ugbozu, waru ozo o ro a tā ri n yuwusan le ugbozu. ¹⁴ Amma vu 'yuwan vu ciga vo o'wo za vu ucawu wo okolo wa amayun a tyo e ili i na munlu mā wu n rito nuwu. Vu reve tā a na uritosu u le amayun a da, adama a na vu reve tā munlu mā wu waru vu soḁuwo le tā

* **3:8** "Yanisu nā Yambinsu" Alabari a aza a Isra'ila a damma tā a na Yanisu nā mawun mā aṅawu mā yi Yambinsu ele oboci a Firi'awuna a da a na a shi a cigai a putsaa Musa nu ulinga wā yi (Mtā. 7:11). Ala e le a pe atsumā a Nzuwulai mu Ufaru shi. **3:11** Aji. 14:1-28.

matsan. ¹⁵ Diga a mantsa ma na vu danai merebu o rito wu ta Adanshi a Asula. Ayi da u ca nuwu ugbozu u na vu ushiyi iwawi. Iwawi'i u tawa ta o ure wu ucasu wo okolo wa amayun ya Yesu Zamawawa. ¹⁶ Suru idana atsuma a Adanshi a Asula o uta ta diga o unawa Asula, waru adanshi'i a ta nu ucira u na woo ritosu ili i na i ri amayun, waru u zuwa tsu tsu reve ili i na i ri mejege shi a wuma u tsu. Adanshi a Asula a nda u ta lapulusa nden m babu ulobonu u na tsaa yuwusan, waru u to ritosu tsu tsu yuwan ili i sa'ani. ¹⁷ Tsunda tsa da Asula o fofo ntsu adama e ili suru, adama tsu tsurai ili suru na aa zuwa tsu tsu yuwan ili i sa'ani i na Asula a ciga ntsu tsu yuwan.

4

¹ Vu reve na urana u ro Yesu Zamawawa te ge'eto vadilima suru na ri wuma, waru u te ge'eto akwakwa suru. Ili i nda i to o'wo a mantsa ma na u tawai adama u teme tsugono tsa yi. Gogo, n ta mishin a makakan ma Asula na a makakan ma Yesu Zamawawa, waru n ta dansaa wu ² vu yuwan alajiya a adanshi a Asula. Vu 'yuwan ciga vu dana a yuwusan ne ko na mantsa, ko babu mantsa. Vu ciga vu 'yuwan vu yuwaan aza a wu ulapulu nu uritosu u sa'ani. Uritosu'u u roco le unusu u le, waru u dashi ca le ugbamu wa asuvu. Vu yuwan ili i ndolo na ankuri. ³ Vu yuwan ne adama a na mantsa ma ta lo a tawa a na ama oo polo atsuvu a uwwa uritosu u sa'ani shi. Ili i na a cigai adama a aciyele a da goon oo toni, waru a ta zami munlu n na maa damma le ili i na a cigai a uwwa. ⁴ Ama a nda a ta 'yuwan amayun, waru o to toni uritosu wa alabari o ro. ⁵ Suru na ne vu yuwan majiyan ma sa'ani atsuma e ili suru. She vu uwwa wovon u na voo sowo atsumalima adama a Zagbain wan. Vu yuwan ulinga u na vaa tawaa na ama ubata wa Kristi Zamawawa, ne da voo koto ulinga u na Asula a ca nuwu.

Ukosu wi idanshi wa Bulu

⁶ Amu gba a ta tsusun wuma u va tsa kucci a tyo e ekere a Asula. Waru mantsa ma na maa kuwa ma yuwan ta zuzu. ⁷ N yuwan ta mpolo n wuma ulobonu, n koto ta iladi, waru n guza ta amayun. ⁸ Gogo

◇ 4:6 Mkc. 28:7.

nda gba babu usan n ta tsura une'e wi iliyinkapa. Zagbain ta ca mu ookokolo a nden ma abula. Adama a na Zagbain za vu uge'etosu za va abula da, ayi da i zuwai waa ca mu ookokolo a abajini o urana u na waa kamba atsuma o uvadi. Agba iliyinkapa i nda waa dana adama a va goon shi, amma a tyo a ama a na a zuwai esu o ukambu u tsugbain tsa yi.

⁹ Vu yuwan ankuri vu tawa gogo. ¹⁰ Dima kara ta u lyawa mu adama a na u cigai ili yu uvadi. Reve u kara a tyo Tasalonika. Waru Karaka kara ta a tyo Galatiya, Titu gba shi kara ta a tyo Dalamatiya. ¹¹ Luka da ri pa obolo na amu goon. Nna vaa tawa pa ubata u nda, vu tawa na Marku obolo na avu adama u kamba mu. ¹² N lyungu ta Tikiku a tyo Afisu. ¹³ Nna vaa tawa, vu cuwan vu tawaa mu nu utugu wu utanu u na n lyawai ya Kabu atsuma a Taruwasa. Waru vu tawaa mu na atagada a va, waru vi icina vu tawaa mu na avu'un a ta a ta a va wan.

¹⁴ Iskandari maruma ma da ma danai. Vuma nda yuwaan mu ta iwuya lon, agba Zagbain te ge'eto yi adama e ili i na u yuwain. ¹⁵ Vu yuwan ugbozu na ayi, adama a na u yuwan ta nlangi ni ili i na tsu dammai suru.

¹⁶ Ko za dana obolo na amu shi a mantsa mo ufaru ma na a 'yawai na amu ubata wu za vu uge'etosu. Ama suru a suma mu ta. N zuwa ta okolo ee kecee le unusu u ndolo o unawa u nda shi. ¹⁷ Agba Zagbain dana ta obolo na amu, reve u ca mu okolo ugbamu, adama n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani ubata u na Atakpaci oo poloo mu atsuvu. Avu Zagbain wawa mu a na n shi a kuwa. ¹⁸ Ee, ne da Zagbain oo utaa mu atsuma e iwuya suru, waru u ta tawa na amu gbaga o tsugono tsa zuva tsa yi. Lyawa tsugbain tsa dana e ekere a Asula babu ukotu. Ami.

Icasu ya Bulu yu ukosu

¹⁹ Vu chasa mu Birisika na Akila na aza a na a ri pe atsuma o u'wa wa Onisifara. ²⁰ Arasata buwa ta pe atsuma a Korinti. Waru n lyawa ta Tarafima a Milita ubanakun.

²¹ Vu jika, vu tawa ubata u va kafu mantsa mo utanu. Waru Awubulu te

icasu ya wu, ne da waru Budi na Lina na Kaludiya a ri e icasu ya wu, hali na aza a tsu aza e Itoni suru ali na amaci.

²²N te ipati Zagbain dana obolo na wuma wa wu. Waru isa'ani yi Zagbain i dana obolo na adu suru.

Mepepeline ma Bulu a tyo ya Titu

Ucuduwu wa aatagada a nda

Titu kamba ta Bulu aajiya atsuma o ulinga wa yi. Bulu dana ta mepepeline ma nda a tyo ya Titu adama a na u shi ta u buwa atsuma a lyuci gbain va Karita, ayi gba Bulu lyuwa ta elime na mmalu.

Bulu yuwan ta adanshi cine wu ntsayi aza e Itoni e Yesu a yuwan wuma u le. Waru u yuwaan ta mofolo suru adanshi aza a na a ri pe atsuma a aa'isa aza e Itoni.

Na vu ri zagbain atsuma a aa'isa aza e Itoni, ko aabara, ko makuci ma da vu ri, ko ulobo u da vu ri ko ka, vu ta tsura uritosu u sa'ani adama a wu atsuma a aatagada a nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa a tyo ya Titu (1:1-4)
2. Wila adama a azagbain a aa'isa aza e Itoni (1:5-16)
3. Wila adama a ama a aa'isa (2:1-3:11)
4. Asala ni icasu yu ukosu (3:12-15)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu aagbashi a Asula, waru amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da. Asula a lyungu mu ta tsara n tawaa nu ucawu wo okolo e ekere a aza a na u dangwai. Waru u lyungu mu ta tsara n rito le e reve amayun a na oo rocosu le ununa aa yuwan nden n sa'ani nu ununa Asula aa yuwan mazanga ne ele. ² Amayun a nda a ta ca le uzuwu wo okolo a wuma u babu ukotu, za na Asula a yuwaan nle nzuwulai kafu u yuwan uvadi, waru waa yuwan epen shi. ³ Gogo mantsa ma na ma ntsayi ma da, u rocoi Alabari a Sa'ani'i, waru tsu damma ta za suru. Nu udammu wa Asula Za vi Iwawi i tsu i da a zuwa numu n yuwaan yi ulinga u nda.

⁴ N ta danasaa wu mepepeline ma nda, Titu, mawun ma amayun ma va atsuma o ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Lyawa Asula Dada na Yesu Zamawawa tsu ca wu isa'ani na asuvu nden.

Ulinga wa Titu atsuma a Karita

⁵ N lyawa wu ta atsuma e ida ya Karita, tsara vu koso ulinga u tsu u na u ri de, waru tsara vu dangula azagbain atsuma a a'isa a aza e Itoni atsuma e ilyuci suru ununa n damma nuwu. ⁶ Zagbain suru u ciga u 'yuwan wo o'wo vuma na ama a yuwan majiyan ma sa'ani a aci a yi adama a na u yuwain nden n sa'ani. U ciga u 'yuwan u dana vali vu ka ta. Waru muwun ma yi moo o'wo aza e Itoni a abula, aza a na aa yuwusan nden mu uwuyan shi, waru aza a na a ri na aciyogbamu shi. ⁷ Ne da waru zagbain u ciga u 'yuwan u yuwan wuma u sa'ani adama o ulinga wa Asula u na waa yuwusan. U dana za vu ugbawu wan, waru u dana za vu upan babu usan wan. U ciga u 'yuwan u dana ososowi wan.* She u dana za vu ulungusu wan. She wo o'wo za vi icigi yi ikebe lon wan. ⁸ U ciga u 'yuwan u kalyuwa omocin a na aa tawusa o u'wa wa yi ulobonu, u ciga ili i na i ri ulobonu suru. U ciga u 'yuwan u dana nu ugbozu, waru u dana za va abula. Wuma wa yi u dana cece a na woo yo'onoto Asula okolo, waru u gura guza aciyayi ulobonu. ⁹ U ciga u 'yuwan u guza uritosu wa adanshi a amayun. Reve u yuwan ulinga nu uritosu'u u kamba ama, waru u lapula aza a na a yuwusan mawasan na adanshi a Asula.

¹⁰ Ne da waa dana adama a na ama o ro o ta lo aza a na a yuwusan mawasan nu uritosu wa amayun. Ama a nda a tsu yuwusan ta adanshi a vama, reve waru a lulumusa ama. Atsuma a munlu n ndolo ozo o ro na abunda a ta pe atsuma a aza a na a dammai she na a pada vuma suru uryumbu. Ama a nda ele da a la'ai adanshi a vanvama. ¹¹ I ciga i 'yuwan i bara ama o ndolo na cu'un va adanshi o ndolo. A vadala ta de 'wa diga o uritosu wa amayun na cu'un vu uritosu u vama u ndolo. A yuwan ta ili i ndolo suru tsara a tsura ikebe o ure u vama. ¹² Hali vuma ta atsuma a aza a Karita za na ri za yindi yuwan ta adanshi adama e icu'un ya ama o ndolo, u damma, "Ama a Karita suru aza e epen a da, na

* **1:7** A mantsa ma ndede aza a Isra'ila o tsu sowa ta mara gashi aguma a da, na a ri ubanakun. Waru, o tsu sowa ta wa'a na aa lyuwusa ilyalya. Amma a mantsa ma tsu tsa gura sowa wa'a avu tsu lyawa shi, adama o ndolo u ta la' ulobonu tsu rito sowa mara wan, ko ke'en.

nlyayi, orogo, na aliwi.” ¹³ Amayun a ɗa. I ɓara le nu ucira tsara a zuwa le a yuwan ucira atsuma e Itoni. ¹⁴ Waru a 'yuwan a ciga a lyawa mazuwa ma atsuvu a alabari a aza a Isra'ila, waru she a zuwa atsuvu e le a adanshi a ama a na a lyawai amayun wan.

¹⁵ Ili suru e ekere a aza a na okolo e le a ri cece a ta cece. Agba e ekere a aza a na a ri no okolo e iwuya, ili suru ili yi idaba i da ni ili i na aa usu shi, adama a na okolo e le na asuvu e le a buwa ulobonu shi. ¹⁶ Icu'un ya ama o ndolo a ta kalyuwusa gashi e reve ta Asula, agba a wasan yi ta ununa aa yuwusan wuma u le. Aza a tsu uwwa adanshi shi da, waru a tsu yuwan ili ya abula shi. Ama suru a suma le ta adama e ili yi idaba i na aa yuwusan.

2

Ili i na voo rito

¹ Agba avu, vu damma aza e Itoni a yuwan cu'un wuma na rotsoi uritosu u sa'ani. ² Vu rito mbara a guza aciyele, adama a tsura tsugbain waru a dana nu ugbozu. A ciga a 'yuwan a dana nu ucawu wo okolo lon, waru a dana ni icigi lon na ankuri.

³ Ne da waru, vu rito amaci a na a paduwai esu a yuwan nden n sa'ani n na mu ntsayi aza a na oo tonon Zagbain. She a kara a yuwusan idami ya aza e le atsuma a lyuci wan, waru she o o'wo ososowi wan. Na a yuwan ne, oo to rito akapi a amaci ili i na i ri ulobonu. ⁴ A ciga a 'yuwan o rito amaci a wawa'a a ciga ali e le na muwun n le. ⁵ O rito le a yuwan nden n sa'ani nu ugbozu. Waru o rito le cine aa kalyuwa 'wa le ulobonu, waru a yuwan ili i sa'ani. O rito le ununa aa yuwan ntoniloi na ali e le ulobonu. Ne da aa yuwan avu a kuda tawa Adanshi a Asula ni ili i wono.

⁶ Ne da waru, vu damma olobo a dana nu ugbozu atsuma e ili i na aa yuwusan suru. ⁷ Avu na a aciyawu vu ciga vu 'yuwan vo o'wo iroci ye'e le a mayan me isa'ani atsuma e ili suru. Atsuma e ili i na vaa yuwan suru, lyawa vu roco wuma u sa'ani nu usapu wa aci atsuma o uritosu wa wu. ⁸ Lyawa uritosu wa wu wo o'wo mejege adama a tsura za na aa yuwan adanshi o ro a aci a yi wan. Ne da aza a na a cigai a

yuwan mawasan a uwwa wono, adama a na aa tsura ili i wuya i na aa yuwan adanshi a aci a tsu shi.

⁹ Na agbashi a ciga a 'yuwan a yuwan ntoniloi na azagbain e le, waru na a ciga a 'yuwan a yuwaan le ili i na yoo yo'onoto le asuvu. She a yuwaan le adanshi nu ugbawu ko a yuwan le wivu wan. ¹⁰ Agba a ciga a 'yuwan o o'wo ama a sa'ani a na oo soduwo matsan. Ne da oo o'woto uritosu wa Asula Za vi Iwawi i tsu maluwa o ure suru.

¹¹ U to o'wo ne tsunda, adama a na Asula o roco ta ama suru isa'ani ya yi tsara a tsura iwawi. ¹² Isa'ani ya Asula i roco tsu ta tsu vadala diga a nden m babu Asula avu waru tsu lyawa ure wi ili i na taa ciga u yo'onoto tsu okolo. Uvadi u nda u ta ni iwuya, tsu danuyi pe nu uguzu wa aci. Waru na tsu ciga tsu 'yuwan tsu danuyi na ala a sa'ani nu ucawu wa aci e ekere a Asula. ¹³ Ne da waru, tsu ta kalyuwusa urana u sa'ani u Mogono ma Asula na Za vi Iwawi i tsu, za na ayi da Zagbain Yesu Zamawawa. O urana u ndolo Zamawawa ta tawa na tsugbain tsa yi suru. ¹⁴ U kuwa ta adama u wawa tsu diga o unusu suru, waru tsara u kambato tsu cece. Waru u ca ta aciyayi tsara u kambato tsu ama a yi, adama tsu kamba a mayan me isa'ani suru.

¹⁵ Ciga 'yuwan vu ritosu ili i nda, reve waru vu damma ama a wu o toni le. Ciga 'yuwan vu barasa le ubata u na a nusain. Vu ta nu ucira u na vaa yuwan ne, adama o ndolo she vu lyawa nanza kambato wu mawun wan, waru she vu lyawa nanza kuda a kuru ili i na vu dammai wan.

3

Yuwan ili i na i ri ulobonu

¹ Vu damma ama a wu a yuwan tsutoni na ngono, na azagbain a gwamnati. Ama a wu waru a dana na ntoniloi, reve waru a dana ufofu kuci na aa yuwan ili i na i ri ulobonu. ² Na a 'yuwan a ciga a yuwan adanshi e iwuya a aci a vuma ro wan, waru a ciga a 'yuwan a lyawa nwasanlai. Na a yuwan ne, a ta dana no okolo nven reve waru a ca ama suru tsugbain tsa amayun.

³ De nu ufaru, tsu dana ta na tsulo nu ulambu wu ntoniloi. A luluma tsu ta de,

avụ tso o'wo agbashi e icigi yi iwuya na mawwa mo uyo'o me iwuya. Reve wuma u tsu u danā ni iwuya lon nā tsushu'un. Waru tsu 'yuwan tā ama o ro, reve ele fo a 'yuwan tsu.

⁴ Agba ayi Asulā, za na ayi da Za vi Iwawi i tsu, u roco tsu tā isa'ani ni icigi ya yi. ⁵ U wawa tsu tā adama a na we enei iliyali i tsu, agba adama e ili i sa'ani i na tsu yuwain da shi. Wu za'wā tā unusu u tsu avu u ca tsu wuma u sa'avu atsumā a Ruhu va Akiza. ⁶ Asulā a tsuwaan tsu tā Ruhu va yi pere adama e ili i na Yesu Zamawawa yuwaan ntsu. ⁷ U kambato tsu tā aza a babu unusu adama a abajini e isa'ani i na u yuwaan ntsu. Waru atsu gogo tsu reve tā tsu tā tsurā wuma u babu ukotu. ⁸ Ili i na n dammai nda suru amayun a da. N ciga wu tā vu yuwusan ne tsarā aza a na a cayi Asulā okolo a yuwan ugbozu a yuwan ili i sa'ani mantsa suru. Ili i nda a tu ulobonu waru a tā nu urana o ukere wā koyan.

⁹ She i uwa mawasan me pere adama a nkaya wan. She i uwa nlangi nā mawasan adama o tsutoni tsā Wilā wa aza a Isra'ila wan. Icu'un yi ili i nda suru a ri nu urana shi, waru mantsa ma da a tsu lungusa. ¹⁰ Nā za ro to mpolo u tawāā du nā wukasu, i ciga i 'yuwan i bara yi tsuḅari tsu ufaru, nu u dashiyisā a yuwaan yi tsuḅari tse ire. Nā wu uwwa shi, she ili i ro i dashi bolo du nā cu'un vuma ndolo wan. ¹¹ Icu'un ya ama o ndolo a lyawa tā amayun. Ama'a a ta yuwusan unusu, reve waru o kototo aciyele adama e ili i na aa yuwusan.

Icasu yu ukosu ya Bulu

¹² N te ifobi n lyunguwa du nā Aritima ko Tikiku. Nā vuma tā atsumā e le u rawa, vu yuwan atyo a na vaa yuwan tsarā vu cina mu a Nikafoli. Ili i na i zuwai ayi da n dangwa tā n danu de mantsa mo utānu. ¹³ Vu yuwan atyo a na vaa yuwan tsarā vu kamba Zina, za vu urevu wu uge'etosu wa adanshi, nā Apolo atsumā a mmalu n le. Vu kamba le ni ili i na a cigai suru. ¹⁴ Aza e Itoni a zami ulinga u sa'ani na a ciga a 'yuwan, waru a kamba ozo o ro aza a na a cigai ikambi. Ili i na i zuwai ayi da adama ama a tsu a yuwan nden me pere a wuma u le wan.

¹⁵ Ama suru pa nda a ta casasa wu. Waru vu yuwan ankuri vu casaa mu aza e Itoni suru aza a na a ciga ntsu.

Lyawa isa'ani ya Asulā i danā obolo nā adu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Filimon

Ucuduwu wa aatagada a nda

A mantsa ma na Bulu aajiya a danai mepepelime ma nda, u dana ta o u'wa wa ali adama a na u toniyi Yesu. U dana ta mepepelime'e a tyo o toni va Yesu na a tsu de Filimon.

Bulu na Filimon n'utsa n da n danai kafu a zuwa Bulu o u'wa wa ali. Filimon za vu utsuru da danai waru u dana ta na agbashi. Aagbashi a na a tsu de Unisima a suma ta e ekere a Filimon. Reve wo o'wo Unisima o o'wo ta a kambusa Bulu ayi atsuma o u'wa wa ali, reve wo o'wo toni va Yesu adama a adanshi a Bulu. Gogo Bulu ciga ta Unisima kamba ubata wu zavu'wa va yi Filimon. Bulu waru u ciga ta Filimon ushi aagbashi a na a kambai o ure u na wuntsayi na waa tawaa Yesu na tsugbain.

Mepepelime ma nda ma yuwan ta uritosu u mayan ma gafura. Waru u rito ta cine zagbain va aza e Itoni aa yuwan ulinga wa yi tsa vuma na kadato aciyyai, vuma na fara yuwain ili i mejege kafu u damma ozo o ro cine aa yuwan wuma u le.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu a tyo ya Filimon (1-3)
2. Bulu yuwain adanshi o una wa Unisima a tyo ya Filimon (4-22)
3. Icasu yu ukosu na avasa (23-25)

¹ Mepepelime ma nda ya'a va da wu utai, amu Bulu, na Timoti zawa'a tsu. N ta o u'wa wa ali adama a na maa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Kristi Zamawawa.

N ta danasaa Filimon i'utsa yu ulinga i tsu, waru tsu ciga yi ta lon. ² Waru n ta danasaa fo zawa'a tsu vu ka Awufiya, waru n ta fo a danasaa Arikibu, soja vu Zagbain za tsu atsuma o ulinga obolo na atsu. N ta fo a danasaa aza e Itoni a na oo bolotosu o u'wa wa wu.

³ M pati ta Asula Dada tsu na Zagbain Yesu Zamawawa o roco du isa'ani i le, reve a tawaa du na nden mo okolo.

Ugodyusho wa Bulu na avasa a yi

⁴ Filimon, nna maa yuwusan avasa adama a wu, n tsu godyo ta Asula kuci. ⁵ N tsu yuwan ta ne o una u na n ta uwwusa a na vu cayi Zagbain Yesu okolo a wu suru suru, waru vu ciga ta ama a Asula suru. ⁶ N ta yuwusan avasa ucawu wo okolo u na u bolo nuwu na aza a wu u lyuwa elime a na vu pedei ili i sa'ani i na Asula a ca ntsu. Lyawa wo o'wo ne adama Yesu Zamawawa tsura ica. ⁷ Icigi i na vu cigai ama a Asula u ca mu ta mazanga ma abunda nu ugbamu wa asuvu. Avu, zawa'a va, vu tawaa ta ama a Asula na abunda wivuwun u sa'ani.

Ipati ya Bulu o una wa Unisima

⁸ Adama e ili i sa'ani i na vaa yuwusan n ta pati wu ili i ro. Atsuma a ala e Yesu Zamawawa n shi ta yuwaan wu idanshi yu ume e ili i na yi ntsayi vu yuwan, amma maa yuwan ne shi. ⁹ Agba, o una u na tsu cigalai, n ta pati wu vu yuwan ili i nda. Gogo, amu i'utsa ya wu, Bulu, n ta yuwusan adanshi, za na ri aabara waru n ri o u'wa wa ali adama e Yesu Zamawawa.

¹⁰ Ili i na maa patishi ayi da: vu roco Unisima isa'ani. Gogo nda wo o'wo ta mawun ma va adama a na wo o'wo ta za vi Itoni amu pa o u'wa wa ali. ¹¹ De acapa u shi nu urana e ekere a wu shi. Gogo gba u ta nu urana e ekere a tsu ra. ¹² N ta kambuwa yi ya'a wu, okolo a va o to obolo na ayi lon.

¹³ N ta pa o u'wa wa ali adama a alajiya a Alabari a Sa'ani, n shi ta n ciga m kpada yi pa adama u yuwaan mu ulinga u na vu shi a yuwaan mu. ¹⁴ Agba n ciga n yuwan ili i ro ne tsundolo shi, she na vu usu. Waru n ciga m gbagba wu shi, she na vu ciga na asuvu a wu.

¹⁵ U ta gura wo o'wo ili i na i shi i zuwai u lyawa nuwu a mantsa me ke'en ayi da, adama u tawa u danu na avu suru suru. ¹⁶ Gogo u buwa aagbashi shi, amma u la'a ta aagbashi, waru wo o'wo ta vadamma zawa'a tsu macigata. N ciga yi ta lon, avu waru gogo she vu la'a ciga yi. Vu ciga yi ana aagbashi waru vu ciga yi ana mawun ma anawu atsuma e Itoni yi Zagbain.

¹⁷ Gogo nda na vu tara mu ta ana za na tsaa yuwusan ulinga u ta, casa yi cine vaa casa mu, vu raba yi na cu'un vi irabu i na vaa yuwaan mu na n tawa ya'a wu. ¹⁸ Nu u nusaan wu ta e ili i ro, ko na vu to tono

yi ili i ro, n ta tsupa wu. ¹⁹ Amu da Bulu waru ne ekere a va a da n danai idanshi i nda, “N ta tsupa.” Koto n yuwan adanshi a nda shi waru maa yuwan shi, n to tonon wu ili na abunda adama a na n kamba wu ta vu tsura wuma u sa'avu! ²⁰ Zawa'a va, vu yuwan ankuri vu yuwan ili i na n dammai nda, vu yuwaan yi gashi vu ta yuwusaan Yesu Zagbain aganda. U ta dashi zuwa mu ugbamu wa asuvu atsuma e Itoni ya Yesu. ²¹ Ko gogo amu a madana ma adanshi ma nda n ta zuwusa okolo vu ta yuwan ili i na n dammai, hali waru vu ta yuwan ili i na i la'ai ne! ²² Vu fofoo mu aasula o omocin, adama a na n ta zuwusa okolo Asula a ta usu avasa a du a lyawa mu n kamba ubata u du go'o.

Icasu ya Bulu yu ukosu

²³ Abafara ta lyungusaa wu icasu. Ayi fo u ta pa o u'wa wa ali obolo na amu adama e itoni ya Yesu Zamawawa. ²⁴ Aza a na tsaa yuwusan ulinga obolo, Marku na Arista, na Dima, na Luka, a ta casasa wu fo.

²⁵ Lyawa isa'ani ya Yesu Zagbain wo o'wo obolo na asuvu a wu.

Mepepelime a tyo ya Mmaci ma Ibrahim

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Tsu reve vuma na ḍanai mepepelime ma nda shi. U ta gura wo o'wo Bulu aajiya a ḍa ḍana niyi. Tsu reve ta u ta pe atsuma a Adanshi a Asula adama o uritosu u na u ri na ayi cu'un vu uritosu u na u ri pe atsuma a Adanshi a Asula ḍa. Waru nu ujimu azagbain a aa'isa a usu yi ta fo atsuma a Aatagada a Asula. Za na ḍanai aatagada'a u cuḍuwa ta cine mayan ma aganda ma aza a Isra'ila mo o'woi iroci ya aganda ya amayun a na ri pe atsuma a Zamawawa.

Za na ḍanai mepepelime ma nda ma damma ta aza e desununa cine Yesu ri na abula. Yesu la'a ta nlingata ma Asula suru. Waru u la'a ta amasula, waru u la'a ta Musa. Ayi ḍa ganu gbain na ri ukalamu shi waru koto u yuwan unusu shi ko ke'en, waru a na u cayi wuma wa yi u ca ta kucci adama o unusu o una u mantsa suru. Ana u kuwai avu u kambu wuma u kpatu'wa ta ure adama ama a tsura ure u na a rawa ubata wa Asula.

E ekere a ama a na e revei adama a kucci atsuma a adini, aatagada a Mmaci ma Ibrahim a ta nu uritosu wu ucira. Yesu Zamawawa zuwa ta kucci suru wo o'wo ili ye pere. Amma gogo ucawu wo okolo atsuma a yi ayi ḍa ili i na i kpatu'wayi ama ure a tyo ubata wa Asula.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Tsugbain tsa Mawun ma Asula (1:1-4)
2. Yesu la'a ta nlingata ma Asula suru (1:5-2:18)
3. Yesu la'a ta Musa na Josuwa (3:1-4:13)
4. Yesu ḍa Ganu Gbain (4:14-7:28)
5. Yesu tawaa ta na nzuwulai n na n la'ai ulobonu (8:1-9:22)
6. Kucci va Yesu u ta u ḍa waru ayi ḍa ne (9:23-10:31)
7. Ama a Asula a na a ḍanai nu ucawu wo okolo (11:1-40)
8. Vu toni iroci ya Yesu Zamawawa (12:1-13:19)
9. Avasa o ukosu ni icasu (13:20-25)

Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma ḍa

¹ De nu ufaru, Asula a yuwusaan ta nkaya n tsu adanshi o una wa amasula na re koko'o. ² Amma a mantsa mo ukosu ma nda, Asula a yuwan ta adanshi na atsu e ekere a Mawun ma yi. Asula a yuwan ta uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi suru e ekere a yi. Ayi ḍa Asula a dangwai wo o'wo za vi ili suru. ³ Mawu'un u roco ta ekan adama a tsugbain tsa Asula, u rotso ta Asula foyi. U zuwa ta ili i lyuwa elime nu ucira wi ikaka ya yi. Ana Mawu'un u kambatoi ama cece atsuma a nusu le, u danu ta o ukere usa'ani wa Asula Mogono me Ili Suru.

Yesu Zamawawa la'a ta nlingata ma Asula

⁴ Ayi Mawu'un u la'a ta nlingata ma Asula lon. Reve Asula a ca yi abajini a aala a na a la'ai ala e le.

⁵ Ili i na i zuwai ayi ḍa Asula a yuwaan nlingata ma Asula adanshi e ili i ro tsa na u yuwayin Mawu'un shi,

“Mawun ma va ma ḍa vu ri.

Ana'an mo o'wo ta Dada va wu.”[◇]

Asula a dammisa ta,

“N to o'wo Dada va yi,

waru ayi u to o'wo Mawun ma va.”

⁶ Ana Asula a shi a cigai u lyungu magaji ma yi a tyo o uvadi, u damma ta,

“Nlingata ma Asula suru a ciga a 'yuwan a yuwaan yi aganda.”[◇]

⁷ Apa ili i na Asula a dammai adama a nlingata ma yi,

“Mo o'woto ta nlingata n va tsu upepu.

Mo o'woto ta agbashi a va tse elentsu a akina.”[◇]

⁸ Agba apa ili i na Asula a dammai adama a Mawun ma yi,

“Avu Asula a ḍa, waru tsugono tsa wu tsa ri nu ukosu shi.

Vu ta yuwan tsugono nu uge'etosu u na wu ntsayi.

⁹ Vu ciga ta ili i mejege reve vu 'yuwan iwuya.

Ayi ḍa i zuwai Asula, Asula a wu, a dangwa nuwu,

reve u ca wu tsugbain tsa na tsa zuwa nuwu vu zanganai.

[◇] 1:5 Ica 2:7; 2 Sam. 7:14. [◇] 1:6 U.Wl. 32:43. [◇] 1:7 Ica 104:4. [◇] 1:9 Ica 45:6-7.

Ayi tsugbain tsa nda u la'a ta za na u cayi akapi e le.” ◇

¹⁰ Asula a dammisa ta,
“Zagbain, atsuma o ufaru vu yuwan ta uvadi,
waru ekere a wu a da a yuwain zuva.

¹¹ Mantsa ma ta tawa ana za ro enishe le shi,

A ta kuna suru tsa amuna.

Amma avu vu ta dana lo.

¹² Vu ta kutsulu le cine a tsu kutsulu akuci a amuna.

A ta vadala tsa akuci e itana.

Amma avu gba ne da vaa dana kuci mantsa suru,

wuma wa wu waru woo koto shi.” ◇

¹³ Asula a yuwaan nlingata ma yi adan-shi cine u yuwayin Mawun ma yi shi,

“Danu pa o ukere usa'ani u va

she na n zuwa n'yuwatan

ma wu mo o'wo uzuwata wa ana a wu.” ◇

¹⁴ Nlingata ma Asula† suru nan ruhu da na aa yuwusaan Asula aganda, waru u lyungu le ta tsara a kamba aza a na aa ushi iwawi.†

2

Iwawi i tsu i ta mgbain

¹ Adama o ndolo na tsu ciga tsu 'yuwan tsu dashi yuwain ugbozu tsu kuruyi amayun a na o roco ntsu. Na tsu yuwan ne tsaa puwaan shi. ² O roco ta a na ikaka'a i na Asula a cayi nlingata ma Asula a ca nkaya n tsu amayun a da. Waru za na biti kuru niyi shi, ko za na 'yuwan niyi u ta ushi atsumalima a na a ntsayi ili i na u yuwain.

³ Nye i da yaa zuwa tsu tsu danai a majiyan tsu ta la'a na tsu 'yuwan a ushi iwawi† i gbain i nda? Zagbain da fara yuwain adan-shi e iwawi i nda na aciyayi, reve aza a na a uwwa niyi o roco tsu amayun a da.

⁴ Asula na aciyayi u roco ta a na ikaka ya yi amayun a da, ana u yuwain linga va asalama ni iroci yu ucira icu'un icu'un. Waru u ca ta Ruhu va Akiza a za suru na u dangwai.

Za na o rocosu tsu ure wi iwawi

⁵ Asula a dangwa nlingata ma yi n yuwan tsugono tsu uvadi u sa'avu u na u ri lo a

tawa shi, ayi da ili i na tsa yuwusan adan-shi a yi. ⁶ Ununa a danai atsuma Adan-shi a Asula ubata u ro,

“Nye i zuwai vu ri ada a vadilima?

Nye i zuwai vu ri ada a mawun ma vuma?

⁷ A mantsa ma wa'a vu zuwa ta ucira wa yi* u kalama ucira wu nlingata ma Asula, reve vu katala yi ookokolo na tsugbain nu ucira.

⁸ Reve vu zuwa yi u yuwan tsugono tsi ili biti.” ◇

Ana Asula a zuwa niyi mogono me ili biti, ko ili yi lo i buwai i na waa yuwusan tsugono tsa yi shi shi. Agba koto ne'en tse ene ili i nda i fara shi. ⁹ Ili i na tsee inda ayi da Yesu, za na a mantsa wa'a ucira wa yi u shi u rawa za vu nlingata ma Asula shi. Agba gogo a katala yi ta ookokolo nu ucira na tsugbain, adama a na u sowoi atsumalima o ukwa o una u tsu. Amayun adama e isa'ani ya Asula i da, Yesu kuwai o una wa koyan da o uvadi.

¹⁰ Asula a da a yuwain ili biti, waru ili biti adama a na a ca yi tsugbain tsa da. U ciga ta muwun na abunda a uwa ubata u tsugbain tsa yi. Adama o ndolo a da u zuwai Yesu sowoi atsumalima, ne da u zuwai Yesu ntsayi tsara u roco ama ure wi iwawi. ¹¹ Adama o ndolo, Yesu na aza a na waa kambatosu aza a akiza a ta na Dada ta. Ayi da i zuwai Yesu ri o wono u na wee de le azawawa'a a yi shi. ¹² U damma ta Asula, “N ta damma ama a va ili i na vu yuwain. N ta cuwa wu no o boloto na aa yuwan aganda.” ◇

¹³ Waru u damma ta,
“N ta zuwaa Asula ucira.”

Reve u damma,

“Amu da nda obolo na muwun n na Asula a ca numu.” ◇

¹⁴ Ama a Asula ama a da na lipu na mpasa, adama a nda Yesu na aciyayi wo o'wo ta unata ne ele. U yuwan ta ne adama a na nu ukwa wa yi u to kototo Mekerenkesu, za na ri nu ucira wu ukwa. ¹⁵ Ne da u badai aza a na a shi agbashi o wovon wu ukwa a wuma u le suru suru. ¹⁶ Suru ntsu tsu reve ta a na Yesu tawa ta adama u kamba mmaci ma Ibrahim, amma u

◇ 1:12 Ica 102:25-27. ◇ 1:13 Ica 110:1. * 2:7 Akuci a atagada na abunda a dashi ta: Vu zuwa yi ta wo o'wo mogono a aci e ili i na vu yuwain suru. ◇ 2:8 Ica 8:4-6. ◇ 2:12 Ica 22:22. ◇ 2:13 Isha. 8:17-18.

kamba nlingata ma *Asulā* shi. ¹⁷ Adama o ndolo a *da Asulā* a zuwai Yesu u rotso ama a yi suru suru, adama wo o'wo aabara a nan ganu lo za na oo rocosu isa'ani, za na *Asulā* a cayi okolo suru suru. Ne *da* waa gura ca *Asulā* kucci adama *Asulā* a yuwaan ama gafura vu unusu u le. ¹⁸ *Ayi* na aciyayi u sowo ta *atsumalima*, waru Mekerencesu ma yuwan ta mpolo n na waa zuwa yi u nusan. Adama o ndolo gogo u ta gura kamba aza a na Mekerencesu ma ri o mpolo u zuwa le a yuwan unusu.

3

Yesu la'a ta Musa

¹ Ama a *va*, *Asulā* a dangwa *du* ta yo o'wo ama a akiza a yi. Adama o ndolo i yuwusan majiyan cine Yesu ri aajiya a *Asulā*, waru *ayi da* aabara a nan ganu vu ucawu wo okolo a tsu. ² U yuwan ta *abulā* e ili i na *Asulā* a dangwa niyi u yuwan suru, cine Musa yuwain *abulā* e ili i na *Asulā* a damma niyi u yuwan suru, *atsuma* a tsugbain tsa yi va aza a Isra'ila.* ³ Yesu tsura ta tsugbain tsa na tsa la'ai za va Musa, cine suwi tsu tsura tsugbain tsa na tsa la'ai usaa u na u yuwain. ⁴ Amayun a *da* ozo o ro *da* a suwai 'wa'a suru, amma *Asulā* a *da* suwi vi ili suru. ⁵ *Asulā* a lyawa ta u'wa wa yi e ekere a Musa, adama a na Musa aagbashi a *abulā* a *da* a na a zuwaa ucira, waru iroci i *da* i na *Asulā* oo roco elime. ⁶ Zamawawa† gba waru Mawun ma *Asulā* ma *da*, *ayi da* za na *Asulā* a lyawayi u'wa wa yi. *Atsu da* u'wa wa yi na tsu lyuwa elime na matsura mo okolo ugbamu, waru na tsu zuwa ucira o uzuwu wo okolo a tsu ya'a yi.

Tsu 'yuwan tsu ciga tsu lyuwai elime ni itoni ya Asulā

⁷ U ta cine Ruhu va Akiza dammai, “Na yu uwwa udyo wa *Asulā* ana'an, ⁸ she i *dana* na aciyogbamu cine nkaya n *du* n *dana* wan, ana a vadalayi *Asulā* ucina, a mantsa ma na a lyungwai *Asulā* o ogozo. ⁹ *Asulā* a damma ta, ‘Reve a lyungwa mu, adama e ene ili i na maa yuwan,

ko na wo o'wo e ene ta ili i na n yuwain *atsuma* a a'wan amunga.

¹⁰ Adama o ndolo n yuwan ta upan ne ele lon,

reve n damma:

“Okolo e le a tsu *dana* ta alanga na amu.

Waru a 'yuwan ta a yuwan ili i na n damma nle a yuwan.”

¹¹ N yuwan ta upan reve n kucinaa le,

“Aa uwa ubata u wivuwun u va shi, ko ke'en.” ’ ’ ’ ♦

¹² Ama a *va*, i yuwan ugbozu adama she za ta *du dana* no okolo e iwuya, a na waa 'yasan *du* a ca okolo wan. Icu'un yo okolo o ndolo a tsu vadala *du* ta diga ubata wa *Asulā* a wuma.

¹³ I *dashilai* okolo ugbamu urana suru. Waru i lyuwa elime na mayan ne n de nu urana wu lo. Ni i yuwan ne shi, unusu u ta pusaan ozo o ro a *du* a na e reme a zuwa le *atsuma* a aza a aciyogbamu. ¹⁴ *Atsu* tsu to obolo na Kristi Zamawawa na tsu lyuwa elime hali a tyo o ukosu nu ucawu wo okolo o ugbamu u na tsu ri na *ayi* diga o ufaru.

¹⁵ Adanshi *Asulā* a damma ta,

“Na yu uwwa udyo wa *Asulā* ana'an,

she i *dana* na aciyogbamu,

cine nkaya n *du* n *dana* wan

ana a vadalayi *Asulā* ucina.”

¹⁶ Nan zane *da* a uwwai udyo wa *Asulā* a reve a yuwaan yi aciyogbamu? Ele *da* aza a na Musa utayi *atsuma* a Masar suru. ¹⁷ Nan zane *da* waru *Asulā* a yuwain upan ne ele *atsuma* a a'wan amunga? Ele *da* aza a na a yuwain unusu, aza a na a kuwai *atsuma* o ogozo. ¹⁸ Waru nan zane *da* *Asulā* a yuwain adanshi ana u kucinai na aa uwa ubata u wivuwun wa yi shi? Aza a na a 'yuwain a yuwaan yi tsutoni *da*. ¹⁹ Tsu tawa ta tsu reve a na aa gura uwa ubata u wivuwun' un shi, adama a na a 'yuwan ta a usu.

4

Nzuwulai mu ubata u wivuwun

¹ *Asulā* a yuwaan tsu ta nzuwulai n na tsaa gura uwa ubata u wivuwun wa yi. Adama o ndolo, tsu yuwain ugbozu suru ntsu adama ko za ta tsu kudā a uwa pe

* 3:2 Na Tsheleni idanshi “U'wa wa *Asulā*” urevu wa yi u *da* “Aza a Isra'ila.” ♦ 3:11 Ica 95:7-11.

wan. ² Tsu uwwa t̄a ikaka ya Alabari a Sa'ani'i, cine ele aza a Isra'ila fo a uwwa niyi. Amma reve a 'yuwan a ca okolo e ili i na a uwwai, waru ikaka'a i kamba le shi. ³ Ātsu na tsu usuyi ātsu d̄a goon tsaa uwa ub̄ata u wivuwun w̄a yi. Cine Āsul̄a a dammai,

“N yuwan t̄a upan reve n kucina,
‘Aa uwa ub̄ata u wivuwun u v̄a shi, ko ke'en!’” ◇

U damma t̄a ili i nda ko a na u foboi d̄e ub̄ata u wivuwun w̄a yi diga na u yuwain uvadi. ⁴ Ātsuma a Adanshi a Āsul̄a, u yuwan t̄a adanshi adama o urana we cindere wa ajuma, u damma t̄a: “O urana we cindere Āsul̄a e ivuwan t̄a ātsuma a linga v̄a yi suru.” ◇ ⁵ Waru tsu d̄e t̄a nu un̄a a mantsa mo ro u damma, “Ama a nda aa uwa ub̄ata u wivuwun u v̄a shi!” ◇

⁶ Ele aza a na a fara uwwai ikaka i nda, a tsura a uwa ub̄ata u wivuwun u nda shi, adama a na a kud̄ai a kuru. Agba amayun a d̄a ama o ro a ta uwa ub̄ata u wivuwun w̄a Āsul̄a'a. ⁷ Adama o ndolo Āsul̄a a zuwa t̄a mantsa mo ro a na ama aa uwa ub̄ata u wivuwun w̄a yi, mantsa mo ndolo ma d̄a u d̄eyi, “Ana'an.” Āsul̄a a yuwan t̄a adanshi e ekere a Dawuda n̄a acaṗa cina a jima e idanshi i na a yuwain d̄e adanshi, “N̄a yu uwwa u d̄yo w̄a Āsul̄a ana'an, she i d̄ana na aciyogbamu wan.” ◇

⁸ Josuwa† tara le t̄a a tyo e ida ya Ka'ana,† agba ayi d̄ada ub̄ata u wivuwu'un shi. N̄a Ka'ana d̄ada shi ub̄ata u wivuwu'un, Āsul̄a a shi a d̄ashi yuwisan adanshi o urana u wivuwusan u ro shi. ⁹ Ayi nda to rocosu a na mantsa m̄a wivuwun ma ama a yi koto ma yuwan shi. Mantsa m̄a wivuwun ma nda u t̄a gashi wivuwun u na Āsul̄a a yuwain o urana we cindere. ¹⁰ Za na uwai ub̄ata u wivuwun w̄a Āsul̄a suru, u te ivuwan nu ulinga w̄a yi, cine Āsul̄a e ivuwain ana u kotoi mayan mo uvadi. ¹¹ Tsu yuwain ukadu tsu uwai ub̄ata u wivuwun w̄a Āsul̄a, adama she za t̄a tsu kud̄a a uwa wan, cine ele a yuwain adama a na a 'yuwain a yuwan tsutoni.

¹² Ikaka ya Āsul̄a i t̄a gashi ili i ro i na i ri wuma waru i ri nu ucira. U la'a t̄a matsun me pe'eni ma na e tewein n̄a re v̄a yi wali.

U tsu b̄atsala n̄tsu t̄a a uwa pe, ātsuma a asuvu a tsu n̄a majiyan m̄a tsu. Waru u tsu pada t̄a a uwa e memere m̄a al̄ata e etele a tsu hali u b̄atsalai laka. U tsu roco t̄a a alanga e eteshe ili i na tsu sokoi pe, ele d̄a ili i na tsu tsu jiyan ni ili i na tsu cigai. ¹³ Za lo a gura soko ili i ro ātsuma o uvadi i na Āsul̄a ee ene shi. U tse ene t̄a ili suru cine u ri. Ayi d̄a Āsul̄a a na n̄a tsu 'yuwan tsu ciga tsu cud̄uwa yi ili i na tsu yuwain suru.

Yesu d̄a aabara a nan ganu a tsu

¹⁴ Tsu lyuwai elime n̄a maguza me ili i na tsaa d̄ansa tsu usuyi. Tsu yuwain ne adama a na tsu t̄a na aabara a nan ganu, Yesu Mawun m̄a Āsul̄a, za na kar̄ai a tyo zuva. ¹⁵ U gura t̄a reve na tsu ri babu ucira. Mekerenkesu ma yuwan t̄a ukadu u na waa zuwa yi u yuwan unusu cine waa yuwusan ukadu u zuwa tsu mayan mo unusu, agba Zamawawa yuwan unusu shi. ¹⁶ Adama o ndolo tsu rawai zuzu no ootogu o tsugono ts̄a Āsul̄a babu wovon. Ayi d̄a za na o rocosu ama isa'ani. N̄a tsu yuwain ne, tsu t̄a tsur̄ai isa'ani e ekere a yi, reve u kamba tsu a mantsa ma na tsu cigai ikambi.

5

¹ Āsul̄a a tsu d̄angwa t̄a aabara a nan ganu suru ātsuma a ama, reve u ca yi ulinga u na waa 'yawa a makakan m̄a yi o un̄a wa ama a na waa casu ne'e n̄a kucci adama o unusu. ² Aabara a nan ganu a ri nu ucira shi, u t̄a tsa akapi a ama. Ayi d̄a i zuwai woo tonon ben na aza a na a yuwusan unusu adama a na a ri nu urevu shi. ³ Adama a na u ri nu ucira shi, u ciga u 'yuwan u ca kucci adama a nusu v̄a yi waru adama a nusu va ama a yi.

⁴ Babu vuma na aa gura ca aciyayi tsugbain adama wo o'wo aabara a nan ganu. Vuma tso o'wo t̄a aabara a nan ganu n̄a Āsul̄a e d̄e yi, cine u d̄eyi Haruna.† ⁵ Ne d̄a u d̄ana e ekere a Zamawawa. Ana wo o'woi aabara a nan ganu, adama a na u d̄angulai aciyayi wo o'wo n̄a tsugbain tsa d̄ada shi. Āsul̄a a d̄a a damma niyi,

“Mawun m̄a v̄a ma d̄a vu ri.
Ana'an mo o'wo t̄a Dada v̄a wu.” ◇

◇ 4:3 Ica 95:11. ◇ 4:4 Ufr. 2:2. ◇ 4:5 Ica 95:11. ◇ 4:7 Ica 95:11. ◇ 5:5 Ica 2:7. ◇ 5:6 Ufr. 14:17-24; Ica 110:4.

⁶ Ubaṭa u ro reve Ṃsula a damma, “Avu ganu† babu ukotu ḍa, cine Malkisada† ḍanaṅi ganu.” ◇

⁷ Ṃsula a ta nu ucira u na waa wawa Yesu Zamawawa ubaṭa o ukwa. Ana Yesu ḍanaṅi atsuma o uvadi u nda, u pati ta Ṃsula ni yisaali obolo na abara tsara u wawa yi. Na amayun a ḍa u yuwayin Ṃsula tsutoni, reve gba, Ṃsula a zuwaa yi atsuvu e ipati ya yi. ⁸ Ko na wo o'woi Yesu Zamawawa Mawun ma Ṃsula ma ḍa, atsumalima a na u sowoi u rito yi ta u yuwan tsutoni e ekere e ili'i. ⁹ Ana u kotoi ili i na wu ntsayi u yuwan suru, wo o'wo ta za na a zuwa ama a tsura iwawi i babu ukotu, aza a na a yuwusan ili i na u damma nle a yuwan. ¹⁰ O ure u nda u ḍa Ṃsula a zuwa niyi wo o'woi aabara a nan ganu, ganu oroci a Malkisada.

She i lyawa itoni ya Ṃsula wan

¹¹ Tsu ta ni ili i na tsaa damma na abunda adama e ili i nda, amma u tu usan u na tsaa cuḍuwa adama a na i tsu reve ili go'o shi. ¹² Yo o'wo ta aza e Itoni nu ujimu, waru u to lobono i ḍana o ritosu akapi. Amma i ciga ta nanza ritosu ḍu ikaka yu ufaru ya adanshi a Ṃsula. I ta gashi ibaba i na ya apasa maani, agba i rawa ta na i shi a lyuwa tsuwa. ¹³ Vuma na buwai a yapu i maani waa gura kakasa isa'ani ni iwuya shi. ¹⁴ Amma ama a na o gbozoi a ta lyuwusa tsuwa tsa na ibaba yaa lyuwa shi, waru o ritosu ta ḍe cine aa kakasa iwuya ni isa'ani.

6

¹⁻³ O ufaru i rito ta uritosu wu ufaru, aza a na a ntsayi ibaba. Ritosu n nda ele ḍa tsu vadalaṅi a nusu tsu na tsu tawaṅa nu ukwa, waru tsu ḍanaṅi nu ucawu wo okolo e ekere a Ṃsula. Ele ḍa waru uritosu adama o urumbusu na mazuwa me ekere. Nu uritosu adama o u'yosun diga o ukwa, na adama o uge'etosu u babu ukotu, a ta pe atsuma o uritosu wu ufaru. Amma i reve ta ḍe ili i ndolo. Adama o ndolo, tsaa yuwan adanshi adama e le shi. Amma na Ṃsula a kamba tsu, tsu ta kambuwa ugbozu adama tsu rito ili i na yi ntsayi aza a na a kungwai ḍe.

⁴ No ozo o ro a lyawa itoni yi Zamawawa, ko za lo aa gura zuwa le a vadala a nusu

le waru shi. De nu ufaru, ama a nda a shi ta e ekan a Ṃsula waru e peḍe ta une'e wa yi. Ele obolo no ozo o ro a ushi ta Ruhu va Akiza. ⁵ E reve ta cine ikaka ya Ṃsula i ri ulobonu, waru a ushi ta ucira u mantsa ma na Ṃsula aa ḍana a yuwusan tsugono. ⁶ Ana a ushiyi ili i ndolo suru, reve a vadalaṅi Zamawawa ucina. U ri n yuwan a kambatowisa icu'un ya ama o ndolo a vadalisa shi adama a na a ta varasa Mawun ma Ṃsula a akpata† waru reve a 'yuwan yi. A ta zuwusa yi o wono a makakan ma ama.

⁷ Ama o ro a ta gashi ida i na i tsu tsura mini ma abunda. Reve u tawaṅa na limatan va aduma lon e ekere a aza a na a cimbusa yi. Ṃsula a tsu zuwaa ta ida i ndolo aba'un. ⁸ Ozo o ro gba shi a ta gashi ida i na i tsu kungwato awanda na anlya a vama agba a tsu matsan ili shi. Ṃsula a tsu yuwaan ta ida'a una, reve waru akina a lungusa yi suru suru.

⁹ Ama a va a na n cigai, ko na tsu yuwan adanshi tsunda, tsu dama adama a ḍu shi. Tsu reve ta a na i ri o ure u sa'ani, ure wi iwawi. ¹⁰ Ṃsula a tsu ge'eto ta cine u tsu ntsaa. U ta cuwan na linga na vu yuwain, waru u ta cuwan ni icigi i na vu roco niyi ana vu kambai ama a yi. Waru u ta cuwan a na vu buwai a kambusa le hali n gogo. ¹¹ Ili i na tsu la'a cigai ayi ḍa, i lyuwa elime na mayan ne hali a tyo o ukosu, adama a na i ta reve ili i sa'ani i na i ri a zuwusa okolo'o u too o'wo amayun. ¹² Tsu ciga ḍu yo o'wo orogo shi. Amma, i kuru iroci ya aza a na a ushiyi ili i na Ṃsula a yuwain nzuwulai adama o ucawu wo okolo na ankuri e le.

Ṃsula a tsu yuwan ta ili i na u yuwain nzuwulai

¹³ Ana Ṃsula a yuwayin Ibrahim† nzuwulai, u kucina ta na waa yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. U yuwan ta akucunu a nda na ala a yi, adama a na babu lo za na la'ai Ṃsula. ¹⁴ U damma ta, “Amu Ṃsulazuva, n ta zuwaa wu aba'un, waru n ta ca wu mmaci ma abunda!” ◇ ¹⁵ Ibrahim yuwan ta ipiri na ankuri adama ili i nda i fara, reve u ushi ili i na Ṃsula a yuwaan niyi nzuwulai'i.

¹⁶ Na ama a yuwan akucunu, a tsu kucina ta na aala a za na la'a nle. Akucunu'u o roco ta ili i na a dammai amayun a da, waru u tsi isawaton ta mawasan. ¹⁷ Asula fo u yuwan ta akucunu, adama aza a na aa usu nzuwulai e reve a na amayun a da a na u tsu vadala ifofi ya yi shi. ¹⁸ Ili i re i nda i ri n vadala shi: Asula a tsu yuwan epen shi nu u yuwan nzuwulai, waru waa yuwan epen na akucunu a na u yuwain shi. Ili i nda i ta dashishi tsu okolo ugbamu atsu na tsaa sumusa a tyo ubata wa Asula adama u kede tsu. U ta dashishi tsu ucira adama tsu guza uzuwu wo okolo u na u ca ntsu. ¹⁹⁻²⁰ Uzuwu wo okolo o ndolo u tu ugbamu o okolo a tsu, cine rumu wantsun tsi isawaton wantsun ubata u ta. Vuma na ya'a yi da tsaa zuwusa uzuwu wo okolo a tsu ayi da Yesu, za na uwulai nu umuna a tyo Upasu u na u La'ai Akiza† zuva. U yuwaan tsu ta ne. Wo o'wo ta aabara a nan ganu a babu ukotu, ganu oroci a Malkisada.†

7

Ganu Malkisada

¹ Malkisada† n nda ayi da u danai mogono ma lyuci va Salem waru ganu Mogono ma Asula ma da. Ana Ibrahim† unai ngono n nashi ayi a makamba a o u'wa, avu Malkisada kara o uta u ga'an na ayi reve u zuwaa yi aba'un. ♦ ² Reve Ibrahim ca yi za ta atsuma a kupa e ili suru a na u kambayi diga ubata o uvon. Ili yu ufaru i na tsu cigai tsu damma adama a Malkisada, ayi da urevu wa aala a yi, “mogono ma na maa yuwusan ili ya abula.” Ayi da waru “mogono ma asuvu nden” adama a na Salem ta nu urevu “asuvu nden.” ³ Babu za na revei dada ko mma va Malkisada, ko ubata u na wu utai, ko mantsa ma na a matsan niyi, ko mantsa ma na u kuwai. U ta gashi Mawun ma Asula waru ganu da babu ukotu.

⁴ I kalyuwa cine Malkisada danai na tsugbain! Ko Ibrahim, akaya a gbain a Isra'ila, u reve ta cine Malkisada danai na tsugbain ana u ca niyi za ta atsuma a kupa atsuma e ili i na u kambayi diga o uvon. ⁵ Wila u rito ta mmaci ma Ibrahim

a 'yuwan a ciga a ca aza a na a ri atsuma a mmaci ma Levi aza a na a ri nan ganu za ta atsuma a kupa e ili i na a tsurai, ko na shi wo o'wo edenge e le a da. ⁶ Malkisada diga e elentsu a Levi a da shi, agba u ushi ta za ta atsuma a kupa ya Ibrahim. Reve u zuwaa Ibrahim aba'un, za na ushiyi de nzuwulai ma Asula. ⁷ Za suru reve ta vuma na ri nu ucira u na waa zuwaa za ro aba'un, u la'a ta za vu u ushishi wa aba'u'un abunda lon. ⁸ Nan ganu a tsu ushi ta za ta atsuma a kupa e ili i na ama a tsurai, ko na wo o'woi ele ama a da a na aa kuwa. Amma Malkisada la'a ta cine a ri, adama a na Adanshi a Asula o rito ta u ta wuma. ⁹ Tsu ta gura damma mmaci ma Levi, aza a na a tsu ushi za ta atsuma a kupa, ele fo a tsu ca ta ana Ibrahim cayi Malkisada za ta atsuma a kupa. ¹⁰ Koto a shi a matsan Levi shi, amma u dana ta lo atsuma a akaya a yi Ibrahim, ana Malkisada ga'ain na ayi.

¹¹ Ko na wo o'woi Wila wa Musa u damma ta a na nan ganu a 'yuwan a ciga a dana mmaci ma Levi, nan ganu a nda aa gura kambato ko za o o'wo wuntsayi shi. Ili i na a lambai ayi da ganu tsa ganu Malkisada, ganu na utai o u'wa wa Haruna shi. ¹² Waru na cu'un va ganu ro ko'o tawa, na a 'yuwan a ciga Wila'a u vadala fo. ¹³ Tsu ta yuwusan adanshi adama a Zamawawa, za na ri za vu ugundo u ro. Ko za diga o ugundo'o koto yuwan ulinga wa agenda wa ganu a masa'a shi. ¹⁴ Za suru reve ta a na u tawai diga o ugundo wa Yahuza,† Musa damma ili i ro adama a ganu atsuma o ugundo u ndolo shi.

Zamawawa ta tsa Malkisada

¹⁵ Ayi nda dashi ta uta a alanga e eteshe ana tse enei ganu ro tawai tsa Malkisada. ¹⁶ Vuma ndolo e de yi ganu adama a nkaya ma yi ko adama a wila shi, amma e de yi ta ganu adama a na ili i ro yi lo i na yaa gura zuwa wuma wa yi u koto shi. ¹⁷ Adanshi a Asula a yuwan ta adanshi adama a yi, “Avu ganu da babu ukotu, cine vu revei Malkisada.” ♦

¹⁸ A zuwa ta akuci a wila a nge'en, adama a na u ri nu ucira shi, waru ili ye pere i da. ¹⁹ Wila wa Musa u gura zuwa ili i ro yi ntsaa

shi. Amma gogo Asulā a ca tsu tā ili i sa'ani ya abunda lon i ro i na tsa zuwa okolo. Ne da tsa rawai zuzu na Asulā.

²⁰ Asulā a kucina tā na Zamawawa aa dana ganu babu ukotu, agba u yuwaan ganu ro akucunu a nda shi. ²¹ Yesu da goon u dammai:

“Amu Asulazuva, n yuwan tā akucunu a nda,

waru maa vadala okolo a va shi.

‘Avu ganu da babu ukotu.’ ” ◇

²² Yesu da za na zuwai akucunu a nda o o'woi amayun, akucunu a na la'ai za na Asulā a yuwain na Musa.

²³ De nu ufaru, na ganu kuwa, waa lyuwa elime nu ulinga wa ganu shi. Ayi da i zuwai nan ganu a dana lo abunda.

²⁴ Amma Yesu o'wo tā ganu babu ukotu, tsuganu tsā yi tsā ri n koto shi. ²⁵ Adama o ndolo, ayi da za na ri lo gogo, waru mantsa suru, za na aa gura wawa aza a na a tawai ubata wa Asulā e ekere a yi. U tā dana wuma mantsa suru adama u yuwusaan le ipati ubata wa Asulā.

²⁶ Yesu da cu'un va aabara a nan ganu na tsu cigai, adama a na u ta kambusa tsu o ure suru. Ili i na waa yuwusan u to yo'onotosu Asulā okolo. U ri nu unusu shi. Asulā a kakasa yi tā na aza a na a ri o uvadi aza a na aa yuwusan unusu. Waru Asulā a ca yi tā ubata u na u la'ai tsugbain suru suru zuva. ²⁷ U ri tsa akapi a nan ganu shi, aza a na a casu kucchi usana suru adama a nusu le, waru adama a nusu va ama. Amma Yesu yuwan tā ayi ndolo u tā adama a mantsa suru na u cayi aciyayi kucchi a akpata. ²⁸ Wilā u damma tā ama o tso o'wo tā abara a nan ganu, ko na wo o'woi aa gura yuwan cine wu ntsayi a yuwan shi. Ili yu ufaru, Asulā a ca tā Musa Wilā. Ana a yuwain ne, reve u zuwa Mawun mā yi mo o'wo aabara a nan ganu na akucunu. Ayi da za na gura yuwain ili i na Asulā a ciga niyi u yuwan suru.

8

Kristi Zamawawa da aabara a nan ganu a tsu

¹ Ayi nda ayi da ili i gbain i na tsa dansa: Tsu tā na aabara a nan ganu na tsu danu

◇ 7:21 Ica 110:4. ◇ 8:5 Mtā. 25:40; Mtā. 26:30.

o ukere usa'ani wa Asulā Mogono me Ili Suru. ² Aabara a nan ganu'u u ta yuwusan ulinga u tsuganu ubata wu Upasu u na u La'ai Akiza† suru suru, ubata wa amayun wa aganda a na Asulā a yuwain, agba ama a da a suwa niyi shi.

³ Aabara a nan ganu suru a tā nu ulinga wu ucasu wu ne'e nu ucasu u kucchi a tyo Asulā. Adama o ndolo aabara a nan ganu tsu fo u 'yuwan u ciga u ca Asulā ili i ro.

⁴ Nnu u shi pa o uvadi, u shi o o'wo ganu shi, ko ke'en, adama a na nan ganu a tā pa, a na o tonishi Wilā a casu Asulā ne'e. ⁵ Aganda a na nan ganu aa yuwusan oroci o ululu wi ili i na i ri zuva da. Unata u da u ri cine u dana na Musa. Ana Musa dana e ifobi i na waa yuwan Oogodo o Ucuwusan, Asulā a damma yi tā, “Vu cuwan ana vu dana zuva masasan, n damma wu tā cine vaa yuwan yi. Vu yuwan yi cine n damma nuwu foyi.”

◇ ⁶ Amma ulinga u tsuganu u na Asulā a cayi Yesu u la'a tā ulinga u na a cayi akapi a nan ganu. Ne da waru, akucunu a sa'avu a na Yesu tawai diga a Asulā a tyo ubata wa ama a yi u la'a tā za vu ufaru. Adama a na ana Asulā a yuwain akucunu a sa'avu, ili i na u dammai waa yuwan u la'a tā ili i na u dammai waa yuwan a akuci a akucunu.†

⁷ Nna akuci a akucunu a gura tā yuwan ili suru na wu ntsayi a yuwan, ili yi lo na yaa zuwa a yuwan za ve ire shi. ⁸ Amma Asulā na aciyayi, ana we enei ama'a a gura kuru akuci a akucunu'u mejege shi, da da u dammai:

“N ta dansaa du, mantsa mo tā lo a tawa, ana maa yuwan akucunu a sa'avu, na ama o u'wa wa Isra'ila na ama o u'wa wa Yahuza.†

⁹ Akucunu a nda aa dana tsu za na n yuwayin nkaya n le shi,

ana n guza nle ekere

reve mu utaa le e ida ya Masar.†

Amma a 'yuwan tā o toni yi,

avu n vadala le ucina.

¹⁰ Amma, apa akucunu a sa'avu a na maa yuwan

na ama a Isra'ila a mantsa ma na maa tawa:

Amu, Asulazuva, n ta zuwa wilā u va a asuvu e le,

adama e reve le,
waru n ta ɗana le ʔtsuma o okolo e le,
adama a kuru le.
N to o'wo ʔsula e le,
ele waru o to o'wo ama a va.

¹¹ Ama ʔa ɗashi rito ama e le, na nron mu
nden n le shi,

adansa, 'I reve ʔsulazuva,'
adama a na ama'a suru e te reve mu,
diga a zawa'a a tyo a zagbain le suru suru.

¹² N ta yuwaan le gafura vu ili i wuya i na a
yuwain,

waru ma ɗashi cuwan na nusu le shi, ko
ke'en." ◇

¹³ Ana ʔsula a yuwain adanshi a aku-
cunu a sa'avu, u to rocosu u yuwan ta ɗe za
vu ufaru waru wo o'wo ta ili ye pere. Waru
ili i na i kutsai ɗe hali u kporoi suru u ta
puwan babu usan.

9

Akuci a wila adama a aganda

¹ Akucunu† o ufaru a na ʔsula a yuwayin
aza a Isra'ila, u damma ta ama cine aa
yuwaan yi aganda waru u damma le
ta cine aa yuwan Oogodo o Ucuwusan,†
ubata u na aa yuwan aganda. ² A shuwa ta
oogodo a na a yuwain asula e re. A aasula
o ufaru pe ɗa wisawatan u fitila u ri, ni
irika, no opopofu a na a cayi ʔsula. Reve
e ɗe aasula a nda Upasu wa Akiza.† ³ Waru
umuna u ɗana ta pe u na u ne'eshein asula
e re'e. Reve e ɗe aasula e ire Upasu u na
u La'ai Akiza.† ⁴ Pe ɗa masa'a† ma ɗanaɪ,
za na a palai na zinariya, ubata u na a tsu
kula†o ili i maguru. Waru pe ɗa a zuwai Ak-
pati a Nzuwulai† a akpata, za na a palai na
zinariya e ebele suru. Ili i ta'atsu i ɗana ta
pe ʔtsuma a Akpati'i: Za vu ufaru, upondo
u zinariya u na o shitoyin na mana.† Za ve
ire, aadanga a Haruna† za na topoi. Za va
ta'atsu, atali o ushe'un aza a na a ɗanaɪ na
Wila Kupa ɗe uɗanu. ⁵ Zuva va Aakpati'i a
ruma ta ili i wuma i re ɗe i na i tsu roco a
na ʔsula a ri lo.* A kpa†o ta ikpatatsu ya
Aakpati'i ne evelu e le, ubata u na ʔsula
a tsu yuwan gafura vu unusu. Agba tsaa
gura damma ili suru adama e ili i nda gogo
shi.

⁶ No o koto mofobo me ili tsundolo, nan
ganu a tsu uwa ta a aasula o ufaru usana
suru adama a yuwan ulinga u le. ⁷ Agba
aabara a nan ganu a ɗa goon tsu uwa a
aasula e ire, agba u tsu uwa ta u ta ʔtsuma
a aa'wan. U tsu uwa Upasu u na u La'ai
Akiza babu mpasa shi. U tsu ca ta kucci vu
mpasa'a adama a nusu va yi, na nusu na
ama a yuwain ʔtsuma o ulambu wu urevu.
⁸ Ili i nda suru ure u ɗa na Ruhu va Akiza
aa dansa nna Oogodo o Ucuwusan a buwa
ubata u ɗa u na aa yuwusan aganda, koto
a kpa†u'wa ure a uwa Upasu u na u La'ai
Akiza shi. ⁹ Ayi nda iroci i ɗa i mantsa mo
gogo. U to rocosu ne'e na kucci na a casu
aa gura zuwa za na a yuwusan aganda u
reve asuvu a yi a ta cece cine wu ntsayi
shi. ¹⁰ Adama a na ili i ndolo suru wila wi
ilyalya i ɗa ni ili yo oso na wuzau. Wila u
ndolo suru adama a lipu a ɗa, waru ʔsula a
zuwa ta ama o toni le hali a tyo mantsa mo
ure u sa'avu wa yi.

Mpasa mu Zamawawa

¹¹ Gogo Zamawawa ɗa o o'woi aabara a
nan ganu suru a aci e ili i sa'ani suru i na
i tawai ɗe. U uwa ta ubata wa aganda a
zuwa za na la'ai ulobonu suru suru, za na
ekere a ama a ɗa a yuwan niyi shi, waru
u ri pa ʔtsuma o uva†i u nda shi. ¹² U
ta o un†a u mantsa suru u tarai mpasa a
uwa ubata'a, agba mpasa mu mgbele ko
ndindim n ɗa shi. U tara ta mpasa ma yi,
waru ana u yuwain ne, ɗa†a u tsupaa ntsu
adama e iwawi i na yoo koto shi. ¹³ De
nu ujimu, ana ama a ɗanaɪ nu unusu, lipu
le tso o'wo ta cece na ganu kyo'onuwo le
mpasa mu mgbele na za vo ogono e inan,
na a bulanuwa le okomo a anawu a nan
na a kul†oi. ¹⁴ Agba Zamawawa yuwan
unusu shi, ko ke'en, reve u ca aciyayi kucci
e ekere a ʔsula nu ure u Ruhu na ri lo babu
ukotu. Ayi ɗa i zuwai mpasa ma yi n ri nu
ucira lon, reve wu za'wa asuvu a tsu diga
a linga na tsu tawa†a nu ukwa. Adama tsu
yuwayin ʔsula a wuma aganda!

¹⁵ Ayi nda ayi ɗa i zuwai Zamawawa o
o'woi za na gerei akucunu a sa'avu, adama
aza a na ʔsula e ɗeyi a ushi aba'un a na
oo koto shi, aza a na ʔsula a yuwayin

◇ 8:12 Irm. 31:31-34.

* 9:5 Aruma a yuwan ta ulinga wu uruma. Na Tsugana a tsu ɗe le ta "kerubobin."

nzuwulai. Ayi nda ta gura o'wo adama a na Zamawawa kuwa ta, reve u zuwa ama o o'wo faan diga a nusu na a yuwain ele o tono akucunu o ufaru.

¹⁶ Akucunu tsunda a ta gashi vuma na yuwain idana a aavu'un cine u cigai e ne'eshen utsuru wa yi nu u kuwa. Amma she na za suru reve ana vuma'a u kuwai dada a tsu ne'eshen utsuru'u. ¹⁷ Avu'u'un u ta nu ucira na vuma na dana niyi'i u kuwa. Ko za lo a gura ushi ili i ta atsuma e le shi, na vuma'a u buwa wuma. ¹⁸ Ayi da i zuwai akucunu o ufaru ili i ro i da shi, she na mpasa adama u roco ukwa. ¹⁹ Wu ufaru, Musa damma ta ama Wila suru. We ire, reve u tara mpasa mu mgbele na mudindim reve u jambara mpasa'a na mini. Avu u tara eleme e ikyon a na a sukumayi mini ma shili avu u bolo yi no oosondorif adama u kyo'onuwo aatagada a Wila na ama suru. ²⁰ Reve u damma, "Ayi nda ayi da mpasa n na n zuwai Akucunu a na Asula a damma ndu i yuwan tsutoni na ayi." ²¹ Ne da waru, Musa kyo'onuyi mpasa'a o Oogodo o Ucuwusan† waru ni ili i na a yuwusayin aganda suru. ²² Wila'a u damma ta a 'yuwan a ciga ili suru o kyo'onuwo le mpasa adama a dana cece. Waru Asula aa yuwan gafura vu nusu babu wocowu wu mpasa shi.

Ukwa wu Zamawawa u tawa ta nusu

²³ Ayi da ili i na i zuwa nle a kambuwai Oogodo o Ucuwusan cece ni ili i na i ri pe suru na mpasa mi inama. Ili i nda suru oroci e ili ya amayun i na i ri zuwa da. Amma kucci† na kambatoi ili ya amayun cece de zuwa a la'a ta kucci vi inama. ²⁴ Zamawawa uwa Upasu u na u La'ai Akiza na ama a yuwain ne ekere e le shi, za na ri ululu wi ili ya amayun. U kara ta a tyo zuwa waru u ta de obolo na Asula adama u kamba tsu. ²⁵ Waru u kara a tyo zuwa adama u dashi cayisa kucci va aciyayi shi, gashi aabara a nan ganu vu uvadi na tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza a aa'wan suru adama u ca kucci vu mpasa vu nama. ²⁶ Nu u shi u ca kucci va aciyayi aa'wan suru, a na u sowo ta atsumalima na abunda diga a mantsa ma na a yuwain uvadi. Amma, u tawa ta u ta,

zuzu na mantsa mo ukosu, o una u mantsa suru, adama u tawa ucira wu unusu suru suru ana u kuwai tsu kucci adama a tsu. ²⁷ Za suru u 'yuwan u ciga u kuwa u ta, na ayi ndolo koto, Asula e te ge'eto yi. ²⁸ Zamawawa kuwa ta u ta adama u tara nusu va ama a abunda. Agba nu u tawisa, woo o'wo adama a matawa mo unusu shi. U ta tawa adama u wawa za suru na ri lo a pura yi.

10

Aa dashi yuwan kucci ro shi

¹ Wila wa Musa u ta gashi oroci o ululu e ili i sa'ani i na i ri lo a tawa. Ayi ululu u nda ayi da ili ya amayu'un shi, adama a na waa gura zuwa ama a na a yuwusan aganda o o'wo cine wu ntsayi shi, ko na wo o'woi a tsu ca ta kucci aa'wan suru. ² Nna Wila u gura kambato asuvu e le cece cine wu ntsayi, ana a lyawa ta de mayan ma kucci. Ana Asula a shi ta a za'wa nusu va aza a na a yuwusan aganda, waru asuvu e le a shi a ri n cuwusan na nusu le shi. ³ Agba ne da u ri shi! Ayi kucci nda tsu zuwa le ta a cuwan nusu le a aa'wan suru. ⁴ Adama a na mpasa mo ogono e inan na mgbele maa gura tawa nusu shi ko ke'en.

⁵ Ana Zamawawa tawai atsuma o uvadi, u damma ta Asula, "Vu ciga kucci vi inama na ne'e vi ishina shi.

Amma vu ca mu ta lipu adama n yuwan tsutoni na avu.

⁶ Inama i na aa kulatosu a masa'a† waru na ne'e adama a nusu tsu yo'onoto wu okolo shi.

⁷ Reve n damma, 'Apa mu nda, n tawa ta n yuwan ili i na vu cigai, Asula, cine a danai adama a va atsuma a Adanshi a Asula.' " ♦

⁸ Atsuma a Adanshi a Asula a nda u fara ta damma, "Vu ciga kucci na ne'e shi. Vu ciga kucci vu ukulatosu shi, na kucci adama a tawa nusu shi. Waru vaa uwwusa uyo'o u le shi." (Ele nda kucci da suru na Wila u zuwai a yuwan.) ⁹ Reve u damma, "Apa mu nda, Asula, n tawa ta adama n yuwan ili i na vu cigai." Adama o ndolo a da Asula a tawai akuci a kucci suru, reve u zuwa kucci vu Zamawawa o una u le.

¹⁰ Adama a na Yesu Zamawawa yuwain ili i na Asulā a ciga niyi u yuwan, tsu tsurā tā wuzā'u diga a nusu tsu adama a na u yuwan tā kucci nā lipu vā yi u tā o unā u mantsa suru.

¹¹ De nan ganu a tsu yuwan tā ulinga u le usana suru, reve waru a lyuwa elime nu ucasu u kucci nā aa tawa nusu shi.

¹² Amma Zamawawa† ca ta aciyayi kucci na ntsayi babu ukotu. Gogo u tā nden o ukere usa'ani wā Asulā. ¹³ Waru u tā danu de hali she nā Asulā a zuwa n'yuwatan mā yi zalā vu ucira vā yi. ¹⁴ Kucci tā ndolo, u zuwa tā ama o o'wo cine wu ntsayi a danā babu ukotu, ele da aza a na Asulā a zuwai o o'wo aza a akiza.

¹⁵ Ruhu vā Akiza fo damma tsu tā adama a nda. Wu ufaru u damma:

¹⁶ “Asulazuva a damma tā, ‘Ayi nda ayi da akucunu

a na maa yuwan ne ele a mantsa mo ndolo. N ta zuwa wilā u vā o okolo e le, adama e reve le.

Waru n ta dana le a asuvu e le, adama a kuru le.’ ”

¹⁷ Reve u dammisa:

“Maa dashi cuwisan nusu le ni iwuya i na a yuwain shi, ko ke'en.” ◇

¹⁸ Nā Asulā a yuwan gafura vu nusu, ili yi lo waru na yaa zuwa a yuwisan kucci ro shi.

I lyuwa elime nu ucasu wo okolo

¹⁹ Adama o ndolo ama a vā, tsu ta gura uwa Upasu u na u La'ai Akiza† babu wovon adama a mpasa mā Yesu.* ²⁰ U ca tā lipu vā yi adama u kpatu'waa tsu ure u sa'avu u na u tsu 'yawato ubata u wuma! Waru ure u nda u tsu pasato tsu tā nu umuna'a.

²¹ Tsu tā nā aabara a nan ganu a gbain za na a yuwusan tsugono o u'wa wā Asulā de zuva.† ²² Adama o ndolo tsu ta gura rawa zuzu nā Asulā. Lyawa tsu yuwain ne no okolo a tā nu ucawu wo okolo a abulā. Mpasa mū Zamawawa mu za'wā tā asuvu a tsu a na tsu cuwan ni iwuya i na tsu yuwusain, amma a za'wā tsu tā nā mini ma na mā ri kiza-kiza suru suru. ²³ Nā tsu 'yuwan tsu ciga tsu guzā uzuwu wo okolo a na tsaa dansa tsu tā nā ayi ulobonu, adama

a na Asulā a ta yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. ²⁴ Lyawa tsu danai ada a aza a tsu, reve tsu kamba nle tsara o roco icigi, waru adama a yuwan ili i sa'ani. ²⁵ Ozo o ro a tsu tawusa ubata wā aganda kuci shi, amma she tsu yuwain ne wan. Tsu lyuwai elime nā ndashilai mo okolo ugbamu, a na wo o'woi i reve tā urana u makamba ma Zagbain ma ta yuwusan zuzu.

²⁶ Nā tsu dangwa tsu lyuwai elime nā mayan mo unusu cina de tsu reve amayun, kucci lo waru na aa yuwan adama a nusu tsu shi. ²⁷ Amma ili i na i buwai goon ayi da she tsu piriya uge'etosu u na u ri lo a tawa nā wuna u na aa lungusa n'yuwatan mā Asulā! ²⁸ Nna ama e re ko ama a ta'atsu a yuwunlai adanshi a na nanza 'yuwain o toni Wilā wa Musa, a ta gura ca vuma ndolo atsumalima hali u kuwa babu uro. ²⁹ Nā vuma yuwan ili i na yoo roco u ca Mawun mā Asulā tsugbain shi, u la'a tā uwuyan lon nā cine aa 'yuwan a yuwan tsutoni nā Wilā wa Musa. Agba waru, nā vuma tawaa mpasa ma akucunu nā wono za na tsu kambato tsu na akiza,† u la'a tā uwuyan lon nā cine aa 'yuwan a yuwan tsutoni nā Wilā wa Musa. Ne da waru, nā vuma isula Ruhu vā Akiza, za na o rocosu tsu isa'ani, iwuya i ndolo unata u da na akapi. ³⁰ Tsu reve tā a na Asulā a dammai, “N ta ca aza a na a nusain oforo. N ta tsupa le.” Waru u damma tā fo, “Asulazuva e te ge'eto ama a yi.” ◇ ³¹ Ili i wovon i da lon vuma riyā e ekere a Asulā a wuma.

³² I cuwan nā rana ndede, ana i fara revei amayun a Asulā. I yuwan tā mpolo nā atsumalima lon, reve gba i lyuwa elime nu ucira. ³³ A mantsa mo ro a amaton du tā reve waru e isula du a makakan mo obolo a ama. A mantsa mo ro i kamba tā fo aza a na o sowuso cu'un vā atsumalima'a. ³⁴ I roco tā isa'ani a tyo ubata wa aza a na a zuwai o u'wa wa ali. Ana a usai ili i na i ri ne ele suru, i yuwan tā asuvu nā mazanga, adama a na i reve tā na ili i sa'ani i ro i tā lo a pura du na yoo koto shi.

³⁵ Adama o ndolo, she i lyawa cine i zuwayi Zagbain ucira wan, ko ni ili i ro

◇ **10:17** Irm. 31:33-34. * **10:19** Ayi umuna wu kasa tā Upasu wa Akiza nu Upasu u na u La'ai Akiza atsuma o Oogodo o Ucuwusan nā Aa isamapada. U karalai tā mantsa ma na Zamawawa kuwai adama u roco Asulā a lyawa tā ama a tawa ubata wā yi mejege. ◇ **10:30** U.W.I. 32:35-36.

i shi i fara, adama a na ni i lyuwa elime a zuwusaa yi ucira, i ta ushi iliyinkapa i gbain. ³⁶ Gogo i rito makaɓa ma asuvu, adama i gura yuwan ili i na Asula a cigai, tsara waru i ushi ili i na u yuwain nzuwulai. ³⁷ Cine Adanshi a Asula a dammai, “Waa jima shi za na ri lo a tawa u ta tawa. Waa lungusa mantsa shi.

³⁸ Ama a na Asula a ushiyi a ta yuwan wuma

adama o ucawu wo okolo e le. Amma u tsu yuwan ta atsumolangu na za na ronoi acapa.” ♦

³⁹ Amma atsu aza a na o tso rono na acapa da shi, aza a na aa lungusa. Tsu ca ta Asula okolo a tsu, adama o ndolo, u wawa tsu ta.

11

Ucawu wo okolo

¹ Aza a na a casu Asula okolo e reve ta na amayun a na a ta ca le ili i na a zuwai okolo suru. E reve ta na amayun e ili i na koto e enei shi a ta lo na amayun. ² Asula a usu ta ama o ufaru adama o ucawu wo okolo e le.

³ Tsu ta nu ucawu wo okolo, daɗa tsu revei na Asula a yuwain adanshi, waru nu ure u nda u da u yuwain uvadi ni ili i na i ri pe. Asula a yuwan ta ulinga ni ili i na vuma tse ene shi, tsara u yuwan ili i na tsee ene.

⁴ Habilaɗ dana ta nu ucawu wo okolo, daɗa u yuwayin Asula kucci na la'ai kucci na Kayinuɗ cayi Asula. Reve Asula a damma wu uwwa ta uyo'o wu une'e u na u cayi, reve u deyi vuma va abula. Ko na wo o'woi Habila kuwa ta de nu ujimu, wuma wa yi u buwa ta a yuwusaan tsu adanshi adama o ucawu wo okolo a yi.

⁵ Anuhu dana ta nu ucawu wo okolo, daɗa Asula a tara niyi a tyo zuva adama u kuwa wan. E ene yi shi, adama a na Asula a tara yi ta a kara. Adanshi a Asula a damma ta kafu a tara yi a tyo zuva, u zuwa ta okolo a Asula o yo'ono. ⁶ Za lo o yo'onoto Asula okolo shi, she nu ucawu wo okolo. Za na aa tawa ubata wa Asula biti u 'yuwan u ciga u usu na Asula a ri wuma, waru u tsu ca ta iliyinkapa a tyo aza a na a zama yi na amayun.

⁷ Nuhuɗ dana ta nu ucawu wo okolo, daɗa wu uwwai ana Asula o rono niyi

atsuvu a aci e ili i na koto we enei shi. U yuwaan ta Asula tsutoni reve u she'en wantsun u gbain adama u wawa u'wa wa yi. Nu ucawu wo okolo ayi a da, Nuhu rocoi uvadi na a nusain. Hali wo o'wo vuma ta atsuma a ama a na a dana na abula e ekere a Asula adama o ucawu wo okolo a yi.

⁸ Ibrahim dana ta nu ucawu wo okolo, daɗa u yuwain tsutoni ana Asula e de niyi u 'yawa ubata u ro u na u yuwaan niyi nzuwulai n na waa ca yi. U lyawa ta ida ya yi, agba u reve ubata u na wee tyo shi.

⁹ Adama a na Ibrahim ri nu ucawu wo okolo, reve u yuwan nden n limocin e ida i na a yuwaan niyi nzuwulai. Reve u danu de o oogodo, ne da fo Ishiyaku na Yakubu aza a na a dana muwun mu ugundo ma yi. Asula a yuwaan le ta fo nzuwulai'i.

¹⁰ Ibrahim yuwan ta ne adama a na u ri e ipiri i na waa uwa a lyuci gbain na Asula o foboi waru u suwai na waa dana lo babu ukotu.

¹¹ Saratuɗ obolo na Ibrahim a dana ta nu ucawu wo okolo, daɗa a tsurai mawun, ko na wo o'woi a shi ta a kutsa lon, waru Saratu idari i da i shi. Ibrahim usu ta a na Asula aa yuwan ili i na u yuwain nzuwulai n na waa yuwan. ¹² Vuma nda shi ta kutsa suru suru, u shi ta u rawa makuwaa, amma ko na ne avu wo o'wo akaya a ama a abunda a na a gura kece shi. Amayun, a ta lo na abunda cine italyo'o ya zuva i ri ko tsa mabula ma nge'en m mala.

¹³ Ama a nda suru a na a dana nu ucawu wo okolo, a kuwa ta babu na a ushiyi ili i na Asula a yuwaan nle nzuwulai. A dana ta na mazanga ma na ee ene ili i ndolo a tawa, ko na wo o'woi a dana zuzu shi. Avu a damma a na a ta gashi omocin na aza e ida i ro atsuma o uvadi u nda. ¹⁴ Nna ama a yuwan cu'un va adanshi a nda, o to rocosu a ta zamishi ure wi ida i na wo o'wo za le. ¹⁵ Na a shi a adanshi e ida i na a lyawai, babu ili i na yaa putsa le a na aa kamba. ¹⁶ Amma a dana te izami yu ubata u na u la'ai ulobonu. U ta de zuva. Ayi da i zuwai Asula a tsu uwwa wono shi nne e de yi Asula e le, adama a na u foboo le ta lyuci gbain.

¹⁷ Ibrahim ♦ dana ta nu ucawu wo okolo, daɗa u cayi mawun ma yi Ishiyaku tsa

kucci ana Asulā a lyungwā niyi. Ibrahim da vuma na Asulā a yuwayin nzuwulai'i, amma u fobo tā u ca mawun mā tā mā yi goon tsā kucci. ¹⁸ De nu ufaru, Asulā a damma yi tā, “Mmaci n na n yuwaan nuwu nzuwulai a tā o uta ya Ishiyaku.” ¹⁹ Ibrahim jiyān tā nā Ishiyaku kuwā, Asulā a ta gura kambato yi wuma waru. Ne da Ibrahim yuwain, reve u yuwan gashi u ushiyisā tā mawun mā yi diga o ukwā.

²⁰ Ishiyaku† danā tā nu ucawu wo okolo, da da u zuwayi muwun n re mā yi aba'un, Yakubu nā Isuwa.† U reve tā na Asulā aa yuwaan le ili i sa'ani elime.

²¹ Yakubu† danā tā nu ucawu wo okolo, da da ana wāā kuwā, u zuwayi muwun mā Isuhu koyan da aba'un. Reve u yuwaan Asulā aganda ayi ukadātowu a aadanga a yi.

²² Isuhu danā tā nu ucawu wo okolo, da da i zuwai ana wāā kuwā, u yuwain adanshi adama a mantsa ma na aza a Isra'ila aa lyawa Masar. Reve u damma le a tara etele a yi nna aa kara.

²³ Nshāwu ma Musa n danā tā nu ucawu wo okolo, da da a gura soko niyi hali woto ta'atsu ana a matsan niyi. E ene tā Musa mawun ma sa'ani ma da, waru a uwwusa wovon u na aa 'yuwan yuwan tsutoni nā wilā u mogono shi.

²⁴ Musa danā tā nu ucawu wo okolo, da da i zuwai ana u kungwai, u 'yuwain a na e de yi mawun mo usheli u mogono ma Masar. ²⁵ U dangwā tā u sowo atsumalimā obolo na ama a na Asulā a dangwai, a na waa uwwa uyo'o u mayan mo unusu a mantsa ma wa'a. ²⁶ U jiyān tā u la'a tā ulobonu u sowo atsumalimā o unā wu Za na Asulā a Dangwai, a na wāā tsurā utsuru wa Masar suru, adama a na u danā tā a pura iliyinkapa ya Asulā i na i ri lo a tawā.

²⁷ Adama o ucawu wo okolo a yi, Musa lyawa tā Masar, agba u danā a uwwusa wovon wu upan u mogono shi. Musa kaba tā asuvu adama a na u zuwaa tā Asulā a na aa gura ene shi esu. ²⁸ Adama o ucawu wo okolo a yi a da, u foboi Abuki a Mapasa† reve u kyo'onu mpasa e ebele nā gon vu nantsu, adama a za na aa tawāā nu ukwā wu una muwun mu ufaru mo olobo ma aza a Isra'ila wan.

²⁹ Ama'a a danā tā nu ucawu wo okolo, da da a pasai Mala mā Shilit gashi ida yu u'yewu. Amma ana aza a Masar o toni nle, reve mala ma lyuwa le suru.

³⁰ Ama a Asulā a danā tā nu ucawu wo okolo, da da ana a kandaruwusai lyuci va Jeriko rana cindere, avu ukari wā yi u riyā.

³¹ Rahapu† aashakala a danā tā nu ucawu wo okolo, da da u ushiyi aza a Isra'ila aza a matawa mo utyo. Ayi da i zuwai o una niyi shi, ana o unai aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni nā Asulā.

³² N dashi tawā ni iroci i ro? N ri nā mantsa ma na maa damma du ada o Gidiyon,† nā Baraka, nā Samuson,† nā Japuta, nā Dawuda, nā Sama'ila,† na akapi a amasulā shi. ³³ Ucawu wo okolo e le u zuwa le tā a lyuwa aci e ida i ro ya abunda lon. A yuwan tā ili i mejege, reve a ushi ili i na Asulā a yuwain nzuwulai suru. A baru tā nā vi ikamu. ³⁴ A kimusā tā wuna u na u tsu lungusa. A fatsā tā e ekere a aza a na a danā azama o una le nā mutsun mu pe'eni. Ko na wo o'woi a danā tā babu ucira lon, a tsurā tā ucira. A danā tā nu ucira ubatā o uvon hali a lyuwa aci o uvon o omocin a asoja o ro babu uro. ³⁵ Amaçi o ro waru a ushiyisā tā mmaci n le a na a shi a kuwai reve a kambisa wuma. Ama o ro gba ozo o ro a ca le tā atsumalimā adama o ucawu wo okolo e le, reve gba a usu le, “Tsaā usu tso o'wo faan cine i dammai shi!” A yuwan tā ne adama Asulā a 'yasan le atsumā o ukwā a tyo a wuma u sa'ani. ³⁶ Ozo o ro o sowo tā ulamu, avu a faba le adama a na a cayi okolo ubatā wā Asulā, ozo o ro gba shi a nla le tā na akani reve a zuwa le o u'wa wa ali. ³⁷ Ozo o ro a kuwā tā adama a na a vara nle na atali. Ozo o ro gba shi a kuwā adama a na o kodulo nle tā ure. Ozo o ro gba shi o una le tā nā matsun me pe'eni. Ozo o ro a danā ni ili i ro shi, she kwan vu mgbele n na aa nla. Alambi a ama a da a danā, reve e le'e le, waru o bongi le tā. ³⁸ Ama a nda a danā tā ama a sa'ani agba uvadi u nda wu ntsaa le shi. A baza tā atsumā o una na a nsasan, reve waru a pa'an atsumā a abanu nā a akari.

³⁹ Ama o ndolo suru o yo'onoto tā Asulā okolo adama o ucawu wo okolo e le! Amma suru nā ne, a kuwā tā babu na a ushiyi ili i na a yuwaan nle nzuwulai. ⁴⁰ Adama a na

Asulā a dangwa tā a na woo fo6oo tsu ili i ro i na i la'ai ulobonu abunda lon. U fo6o tā u yuwan ne adama she obolo nā atsu goon da oo o'wo cece wuntsayi.

12

Asulā a da Dada tsu

¹ Tsu tā na ama abunda ukandaruwu nā atsu a na o'woi iroci i na ucawu wo okolo u ri. Adama o ndolo lyawa tsu yuwain ala'anlai e iladi a na a ri a makakan ma tsu, she tsu kunai wan. Tsu tawai ili i na yee geshe tsu a yuwan ili i na yi ntsayi a wuma u tsu, ayi da, unusu u na waa tiga tsu babu usan. ² Nā tsu ciga tsu 'yuwan tsu kalyuwusa Yesu goon, za na ayi da ufaru wu ucawu wo okolo a tsu waru ayi da za na kambuwa niyi ununa wu ntsayi. U sowo tā atsumalima reve u kuwa a akpata.† Avu gba u ushi wono gashi ili i ro i da shi, adama a mazanga ma na waa tawa u tsura elime. Gogo tsunda u tā nden o ukere usa'ani o ootogu o tsugono tsā Asulā.† ³ Yuwain majiyan me iroci mā Yesu. U ka6a tā asuvu a mantsa ma na ama a wuya a yuwusaan yi iwuya. Adama o ndolo she i kuna avu i lyawa mpolo wan.

⁴ I ta yuwusan mpolo nu unusu, agba mpolo n du koto n zuwa o una du shi. ⁵ Agba yi icina tā ili i na Adanshi a Asulā a dammai muwun mā Asulā adama u gbamato le asuvu:

“Mawun mā va, vu polo atsuvu a mantsa ma na Asulazuva oo ronuso wu atsuvu,

waru she okolo a wu a kuda wan a mantsa ma na waa barasa wu.

⁶ Adama a na Asulazuva a tsu bara tā za na suru u cigai,

reve waru u ca aza a na u usuyi tsā muwun mā yi oforo.” ◇

⁷ I ka6a asuvu atsuma atsumalima a na yoo sowuso adama a na u rotso tā oforo a na dada tsu ca mawun. Mawun mo lo ma na dada va yi tsu kuda a ca oforo shi. Asulā a ta yuwusan nā adu tsā muwun mā yi. ⁸ Asulā a tsu bara tā muwun mā yi suru, agba nu u bara du shi, to, adu agirutu a da, agba i ri muwun ma amayun mā yi shi. ⁹ Suru ntsu tsu shi tā nā mbara pa

o uvadi aza a na a barasa ntsu. Reve gba tsu uwwusa le. To tsa la'a uwwa Dada tsu na ri zuva adama tsu danai wuma shi?

¹⁰ Mbara n tsu bara tsu tā a mantsa wa'a o ure u na e enei mejege. Amma Asulā a ta barasa tsu adama u kamba tsu, adama tso o'woi aza a akiza ununa u ri akiza.

¹¹ Tsubari ili i na ama a tsu uwwa uyo'o a mantsa ma na aa yuwusan yi da shi, u tsu bali tā! Nā Asulā a bara le, ne da, adama u roco le ubata u na a nusain da, dada a tsu lapula reve a yuwan ili i na i ri mejege ne okolo nden.

¹² Igbamato obolu a du a na a kunai, reve waru i gbamato alu a du. ¹³ I yuwan ure mejege adama a ana a du. Ne da aza a na oo tono du akutsuma, nā a tadatsa, aa riya shi, amma a tā tsura ucira.

Uwwai Asulā

¹⁴ I yuwan mpolo i yuwan nden n sa'ani na ama suru, waru i yuwan mpolo i yuwan nden ma akiza. Za na suru wuma wa yi u ri na akiza shi, wee ene Asulā shi, ko ke'en. ¹⁵ I yuwan ugbozu she vuma lamba a ushi isa'ani ya Asulā wan. I kambuwa ugbozu tsara nanza tawaa du na addama wan. Cu'un vuma ndolo tā lungusa ama nā abunda atsuma a du nā abunda. ¹⁶ I yuwan ugbozu she nanza yuwan tsipere wan, ko u 'yuwan a kuru Asulā ununa Isuwa† yuwain wan. Isuwa ayi da mawun mo ufaru ma Ishiyaku, waru u shi tā ushi agadu a dada va yi suru, reve gba u wina yi adama u lyuwa ilyalya u tā. ¹⁷ I cuwan tā ana Isuwa yuwain ne, u shi tā u cigisa dada va yi zuwaa yi aba'un, amma dada va yi 'yuwan tā. Agba babu ili i na waa yuwan u vadala ili'i, ko a na u patiyi dada va yi na mesun.

¹⁸ I ri tsa ama a Isra'ila shi, aza a na a rawai a Masasan ma Sinai,† ubata u na ee ene reve waru aa gura ju'wan. U shi tā a kulusa na akina, a baru yi tā ni irumbu i lima nā lipa. ¹⁹ A uwwa tā mesun ma aavana nu udyo u ro. Ana ama'a a uwwai udyo'o, reve a pati Asulā a lyawa adanshi, ²⁰ adama a na u la'a tā ucira u na aa gura kuru ana u dammai, “Ko nā shi nama da ju'wain masasa'an, na a 'yuwan a ciga o una yi nā mavara ma atali.” ◇ ²¹ Musa na

aciyayi wu uwwa ta wovon wi ili i na we enei dafa u dammai, “Mu uwwa ta wovon lon hali n te meje'en.” ◇

²² Agba gogo i tawa ta a Masasan ma Sihiyona† waru na Urishelima na ri zuva. Ayi da lyuci gbain va Asula a wuma, ubata u na obolo obolo a nlingata ma Asula ma abunda lon m bolotoi adama a yuwan mazanga. ²³ I tawa ta ubata e ibolo i muwun ma Asula tsa muwun mu ufaru ma yi aza a na a danai ala e le suru de zuva. I tawa ta ubata wa Asula na aciyayi, za na ayi da za vu uge'etosu va ama suru. Waru i tawa ta ya kwisa va ama a sa'ani, waru Asula a kambato le ta cine wu ntsayi. ²⁴ I tawa ta ubata wa Yesu, za na tawayi na akucunu† a sa'avu diga a Asula. Mpasa ma Yesu* n da o kyo'onuyi tsa kucci, za na ri ni ikaka i na i la'ai mpasa ma Habila.†

²⁵ Adama o ndolo i yuwan ugbozu waru she i 'yuwan o polo atsuvu wan, n na Asula a yuwan adanshi. Ama a Isra'ila a na a vadala niyi ucina ana u o rono nle atsuvu pa o uvadi, ko za la'a shi. Adama o ndolo u ta dana tsu uwuyan na tsu vadala Asula a na a ri zuva ucina nu u rono tsu atsuvu. ²⁶ Ana u yuwain adanshi nu ujimu de acapa, udyo wa yi u jingada ta uvadi, ◇ amma gogo u yuwan ta nzuwulai, “N ta jingadisa uvadi u ta waru, agba uvadi goon shi, hali na zuva.” ◇ ²⁷ Ana u yuwain adanshi a nda, u ta dansa a na ili i na u yuwain suru a ta lungusa le. She ili i na i ri n jingada shi, goon ele da aa buwa.

²⁸ Ayi da i zuwai tsu danai o godyusho a na tsu ushiyi tsugono tsa na ili yi lo a na wa jingada yi shi. Tsu yuwayin Asula aganda cine woo yo'onoto yi okolo, reve tsu ca niyi tsugbain avu waru tsu uwwai wovon wa yi, ²⁹ adama a na Asula a tsu akina a wuna u na u tsu lungusa ili i da.

13

Cine oo yo'onoto Asula okolo

¹ I lyuwa elime na ncigalai ni icigi yi Zamawawa. ² I cuwan i ushi omocin ulobonu

a 'wa du. Ama o ro a yuwan ta de ne, avu gba a ushi nlingata ma Asula babu ele urevu. ³ She yi icina na aza a na a ri pe o u'wa wa ali wan. I sowo atsumalima obolo ne ele gashi i ta de obolo ne ele. I cuwan na aza a na o bongiyi gashi adu fo i ta pe atsuma e le.

⁴ I ca nden n lolo tsugbain. Ka na vali a mantsa suru i guza amayun, adama a na Asula a ta ca za na yuwain tsipere suru atsumalima, ko za na kudai a guza amayun atsuma a nden n lolo suru. ⁵ I guza aciyadu e icigi yi ikebe. I yuwan ankuri ni ili i na i ri na ayi. Asula a damma ta, “Maa lyawa wu shi, waru maa vadala wu ucina shi, ko ke'en.” ◇

⁶ Adama o ndolo, tsu ta gura damma babu wovon, “Maa uwwa wovon shi, adama a na Asulazuva za vi ikambi i va i da.

A gura yuwan ili i ro na amu shi.”

⁷ I cuwan na azagbain a du, aza a na o rito ndu Adanshi a Asula. I cuwan ni isa'ani i na wuma u le u tawayi, waru i ca okolo a du a Zagbain cine ele a yuwain. ⁸ Yesu Zamawawa aa vadala shi, ko ke'en! Ne da u ri tso yon, tsa ana'an, waru babu ukotu.

⁹ She vu lyawa a pusan wu ana wan, waru she vu lyawa uritosu icu'un icu'un i zuwa wu vu toni ure u wuya wan. Isa'ani ya Asula i da yaa dashi wu okolo ugbamu, agba e itoni i wila wi ilyalya i da yaa zuwa wu vu yuwan ne shi, ili i na yaa kambusa aza a na oo tono le shi. ¹⁰ Amma tsu ta na masa'a† mo ro, waru nan ganu† na a yuwusan aganda ubata wa aganda o uvadi u nda, a ri nu ucira u na a tama kucci na a cayi a masa'a ma tsu shi.

¹¹ Aabara a nan ganu a tsu tanu ta mpasa mi inama a uwa pe Upasu u na u La'ai Akiza ubata u na u tsu ca mpasa'a adama a nusu. Agba lipu vi inama'a a tsu kulato le ta a alanga o uvalata. ¹² Ayi da i zuwai Yesu sowo atsumalima o ugyuru, adama u kambato ama a yi aza a akiza† na mpasa

* **12:24** Mpasa ma Yesu n tsu tawa ta na gafura vu nusu, amma mpasa ma Habila n tawa ta na atsumalima e ekere a za na una niyi (Ufr. 4:10). † **12:24** Ana Kayinu unai Habila, Asula a damma yi ta, “Mpasa mu zawa'a va wu n na n ri e ida n te dewu va (Ufr. 4:10).” Gogo tsunda, mpasa mu Zamawawa n da maa yuwusan adanshi e ikaka i na i la'ai mpasa ma Habila. ◇ **12:26** Mta. 19:18. ◇ **12:26** Hab. 2:6. ◇ **13:5** U.Wl. 31:6-8; Ica 118:6.

ma yi. ¹³ Adama o ndolo tsu karai a tyo ubata wa yi o ugyuru wu uvalata adama tsu uwwai wono u na wu uwwai. ¹⁴ Tsu ri na lyuci na aa dana lo babu ukotu o uvadi shi, amma tsu te ipiri i lyuci tsundolo.

¹⁵ Lyawa kucci tsu lyuwa elime a cuwusa Asula atsuma a ala e Yesu. Tsu casu ala a yi tsugbain. ¹⁶ She yi icina i yuwan isa'ani wan, waru i kamba ozo o ro, adama a na ele da kucci na oo yo'onoto Asula okolo. ¹⁷ I yuwan tsutoni na azagbain a du, waru i yuwan ili i na a damma ndu i yuwan. A ta kalyuwusa du babu wivuwun, adama a na e reve ta a na aa cuduwa Asula cine ulinga u le u yuwain. Ni i yuwaan le tsutoni, a ta yuwan ulinga u le na mazanga. Ni i 'yuwan gba a yuwan tsutoni ne ele, a ta yuwan ulinga u le na atsumolangu, agba ayi nda waa kamba du shi.

¹⁸ I yuwusaan tsu avasa kuci. Tsu reve ta asuvu a tsu a ta cece, waru tsu ciga ta tsu yuwan ili i na i ri mejege a mantsa suru. ¹⁹ N te ipati i du nu ucira u na n ri na ayi suru, i yuwan avasa adama Asula a kambato mu ya'a du kedu.

Avasa o ukosu

²⁰⁻²¹ N ta avasa Asula a asuvu nden u ca du ili i sa'ani i na i cigai biti adama i yuwan ili i na u cigai. U 'yasan ta Yesu Zamawawa Zagbain tsu diga o ukwa. Gogo Yesu ta tsu Za va Agu6a a Gbain a na aa yuwan ulinga na mpasa ma yi adama a yuwan akucunu a Asula ni ikyon ya yi, akucunu a na oo koto shi. N ta yuwusan avasa Asula a yuwan ulinga atsuma a tsu adama tsu yo'onoto yi okolo e ekere e Yesu Zamawawa. Lyawa tsugbain tso o'wo za va yi suru suru waru babu ukotu. Ami.

²² Ama a va, n te ipati i du i kambuwa ugbozu e ikaka yu udashishi wo okolo o ugbaru u nda. Mepepelime ma abunda ma da shi.

²³ N ciga du ta i reve a na a lyawai Timoti za tsu diga o u'wa wa ali. Nu u rawa ya'a va kedu, tsu ta tawa ubata u du ra adama tse ene du.

²⁴ I casa azagbain a du suru na aza e Itoni suru.

Waru aza e Itoni a Italiya a na a ri obolo na amu a te icasu i du.

²⁵ Lyawa isa'ani ya Asula i dana obolo na adu suru.

Mepepelime ma Yakubu

Ucuḏuwu wa aatagada a nda

Yakubu zawa'a vu Zagbain Yesu Zamawawa ayi ḏa za na ḏanai aatagada a nda. U ḏana tā mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni e Yesu aza na a ri ubazu baṭa baṭa aṭsuma o uvadi adama a aṭsumalima a na oo sowuso adama e itoni ya Yesu Zamawawa.

Ana aṭsumalima a yuwain abunda lon, reve e bete'we a tyo baṭa baṭa. Ayi ḏa i zuwai Yakubu ḏanaa nle mepepelime ma nda adama a na u ciga nle a kaḓa asuvu waru a yuwan ankuri aṭsuma e itoni i na a yuwusan. Ayi ḏa i zuwai aatagada a nda a yuwusan adanshi adama a aṭsumalima, na addama, na makaḓa ma asuvu, obolo na avasa, waru na nden n na mu ntsayi a yuwan aṭsuma a nden n na a yuwusan aṭsuma e itoni.

Aza e Itoni ana'an na abunda o to sowuso aṭsumalima e ekere a aza a na a kurusu Zamawawa shi. Suru na ne suru tsu toni niyi ulobonu. Aatagada a nda o roco tsu tā itoni ya Yesu ayi ḏa a yuwan ili i sa'ani usana suru.

Ili i na i ri pe aṭsuma a aatagada a nda

1. Icaṣu (1:1)
2. Wuma wu ucawu wo okolo nu ugbozu (1:2-18)
3. Mawwa nu ukurusu wi ikaka ya Asula (1:19-27)
4. She vu roco adangulu a tyo aza e ikebe wan (2:1-13)
5. Ucawu wo okolo na linga (2:14-26)
6. Ugbozu ni idanshi (3:1-18)
7. Morono ma atsuvu adama a tsu'utsa nu uvadi (4:1-5:6)
8. Makaḓa ma asuvu, ni isa'ani, obolo na avasa (5:7-20)

Ucuḏuwu

¹ Amu ḏa Yakubu, aagbashi a Asula waru aagbashi e Yesu Kristi Zagbain Zamawawa.

N ta ḏanasaa aza e Itoni ya amayun a na a ri ubazu suru aṭsuma o uvadi.

N tā lyungusu icasu i va.

Uritosu adama a malyungwa

² N'utsa n va suru, i yuwan mazanga mantsa ma na addama a tawa ndu icu'un icu'un. ³ Adama a na i reve tā cine malyungwa mo ndolo ma tsu zuwa ucawu wo okolo a ḏu u tawa na makaḓa ma asuvu. ⁴ I kaḓa asuvu hali malyungwa ma ḏu mo koto. Ana i kaḓai asuvu o ndolo i to o'wo nu ucawu wo okolo ugbanu waru i tā ḏana ushiwun, yaa lamba ili i sa'ani shi. ⁵ Za na lambai ugbozu suru, u pati Asula, waru u ta ca yi ugbozu'u. Asula a tsu ca tā vuma ne'e pere. U tsu gbarana za na pati niyi ili shi. ⁶ Amma na vu pati ili i ro, vu ciga vu 'yuwan vu ca okolo, agba vu kuda okolo wan. Ni i kuda okolo i tā ḏana gashi ikeḏu i mala ma na upepu u tsu zuwusa yi a kandaruwusa. ⁷ Cu'un vuma ndolo yuwan majiyan ma na Zagbain aa yuwaan yi ili ro wan, ko ke'en. ⁸ Cu'un vuma ndolo tsu gura yuwaan aciyayi majiyan ma tā shi, waru u tsu gura kuru ure u tā shi.

⁹ Aza e Itoni aza a na a ri ni ili shi, a yuwan afalu adama a na Asula a 'yasan le tā. ¹⁰ Aza e Itoni aza a na a ri ni ikebe, a yuwan afalu fo adama a na Asula a zuwa le tā a kaḏato aciyele. Aza e ikebe o to koto ana yipalu ya anlya i na i tsu uta o ogozo. ¹¹ Urana u tsu tawa tā nu usuduwu wa yi, avu u 'yeweto anlya, avu waru yipalu ya yi i riyā e ida, reve ulobonu wa yi u koto. Ne ḏa waru za vu utsuru oo koto ayi pe aṭsuma a linga va yi.

¹² Asula a tsu tawaā tā ama a na a kaḓai asuvu na ankuri na malyungwa na mazanga. Nna malyungwa mo koto, Asula a ta ca ookokolo a wuma u babu ukotu e ekere a za na riyai a malyungwa'a shi. Asula a yuwaan tā aza a na a ciga niyi nzuwulai n nda.

¹³ Na vuma ciga yuwan ili i babu ulobonu, cu'un vuma ndolo she u damma Asula a lyungwa yi tā wan. Za lo na aa gura lyungwa Asula a yuwan iwuya shi, waru Asula a tsu lyungwa ama a yuwan iwuya shi. ¹⁴ Icigi i maluwa ma na tsa a yuwan iwuya u tsu lyungwa tsu tā tsu yuwan ili, reve u pusan tsu ana. ¹⁵ Maluwa mo ndolo u tsu yuwan tā aṭsuma reve u matsan unusu, ne ḏa waru unusu u ndolo u tsu yuwan mgbain hali u tawaā nu ukwa.

¹⁶ Ama a na n cigai abunda, she i kuru ili ye epen wan. ¹⁷ Ili i na i ri ulobonu suru une'e u da diga ubata wa Asula de zuva, ne da waru ili suru i na i ri babu unusu. Ili i nda suru a ca tsu ta le diga ya Dada na yuwain ekan a zuva. Ne da u ri kuci, u tsu vadala cine ululu u tsu vadala babu usan shi. ¹⁸ Icigi ya yi i da tsoo o'wo ama a na u dangwai, dada u lyunguwa ntsu ikaka ya amayun, ikaka i dada i matsan ntsu tsa muwun mu ufaru.

Zuwai atsuvu a du

¹⁹ Ncigata n va, i dana na mawwa babu usan, amma i yuwan adanshi go'o wan, waru i yuwan upan go'o wan. ²⁰ Ni i yuwan upan, ko ili i sa'ani i ta i na Asula a ciga ndu i yuwan, yaa yuwan shi. ²¹ Ilyawa tsipere ni iwuya. Waru i kambato aciyadu ili i ro i da shi, waru i usu ikaka i na a shuwai atsuma a du, ikaka'a i ta nu ucira u na waa wawa du.

²² I yuwan ili i na ikaka'a i damma ndu, she yu uwua na atsuvu a du goon wan, ni i yuwan ne, i yuwaan ta aciyadu tsulo. ²³ Na vuma uwua adanshi a Asula agba u yuwan ili i na u damma niyi shi, cu'un vuma ndolo ta gashi vuma na kalyuwai aciyayi a madubi. ²⁴ Reve nu u kara avu wi icina cine u ri babu usan. ²⁵ Agba na vuma kalyuwa wila wa Asula u na u ri ulobonu lon, reve u lyuwa elime a yuwusan ili i na wila'a u dammai, vuma ndolo ta tsura aba'un na asuvu nden a na wila u cayi.

²⁶ Na vuma aa yuwusan majiyan gashi u to tonishi Asula, agba u gura guza una wa yi shi, wu luma ta aciyayi, waru itoni ya Asula ya yi pere da. ²⁷ Ure u sa'ani u na wu ntsayi o toni Asula Dada tsu ayi da a kalyuwa mkpa'an na nruna, reve waru a suma nshinda mu uvadi.

2

Morono ma atsuvu adama a adangulu

¹ Ama a va, Yesu Zagbain Zamawawa tsu ta na tsugbain lon. Adama a na adu aza e Itoni a da, she i roco adangulu e ekere a ama o ro wan. ² Iroci, na vuma ro uta de reve u tawa ubata wi ibolo i du, ayi wotowu ni itana i sa'ani na makawani me ikebe ma zinariya, reve waru za vu ulambu tawa wotowu ni itana yu uwuyanuwu wukaru.

³ Reve vu la'a ca ugbozu wa wu a za na otoyitana i sa'ani, reve vu damma yi, "Yuwan ankuri danu o ootogu a sa'ani a nda." Reve vu damma za vu ulambu, "Isawan ndede," ko vu damma yi, "Danu e ida lo a makakan ma va." ⁴ Na vu yuwan ne, vu ta yuwusan adangulu atsuma a ama, waru ne da yaa yuwusan gashi aza o uge'etosu a na a ri na majiyan me iwuya.

⁵ Ncigata n va, zuwai atsuvu a du yu uwua ulobonu: Amayun a da Asula a dangwai aza o ulambu atsuma o uvadi u nda, reve o o'wo aza o utsuru atsuma e Itoni. Reve waru u dangwa le tsara a uwa atsuma o tsugono tsa na u yuwayin aza a na a ciga niyi nzuwulai. ⁶ Na ne suru, i tsi isulusa ta alambi! Waru gba aza o utsuru ele da e le'eshe du, reve waru a tara du a tyo o ukobu wu uge'etosu. ⁷ Ele dada waru aza a na aa yuwusan adanshi a vanvama adama a ala a sa'ani e Yesu Zamawawa, waru i ta pe atsuma a ala'a.

⁸ Ili i na yi ntsayi ayi da i toni wila u Mogono'o u na a tsurai atsuma a Adanshi a Asula, "Vu ciga nron mu nden ma wu, cine vu cigai aciyawu." ⁹ Na vu tara ama cine vee eneshe le ne esu, vu nusan ta, waru Wila u kototo wu ta, vo o'wo ta za vu unusu. ¹⁰ Na vuma toni Wila wa Asula suru, avu u riya a za ta, vuma ndolo kuda ta o toni wila'a suru waru u yuwan ta unusu. ¹¹ Asula a na a dammai, "She vu yuwan tsipere wan," ayi da waru u dammai, "She vu una vuma wan." Na vu yuwan tsipere shi, avu vu una za ro, vo o'wo ta za makuda ma Wila wa Asula suru.

¹² Adama o ndolo vu yuwan adanshi, waru vu yuwan ili i na gashi gogogo da e ge'eto wu na wila u na waa ca wu uvalu. ¹³ Na vee inda iliyali yo ozo o ro shi, ee ene iliyali ya wu shi. Na voo rocosu ozo o ro isa'ani, to, o to roco wu isa'ani ya Asula hali isa'ani'i i lyuwa aci o uge'etosu.

Ucawu wo okolo na mayan mo ulinga

¹⁴ Ama a va, nye i da isa'ani, vu damma, vu ta nu ucawu wo okolo, agba vu roco yi na linga shi? Cu'un vu ucawu wo okolo o ndolo aa wawa za shi. ¹⁵ A damma, ve ene ta vuma na cigai ilyalya ko itana yu u'otosu, ¹⁶ reve vu damma, "Vu rawa lafiya, Asula a ca wu malyuwaa na

mosowoo ni itana yu u'otosu,” agba vu kamba yi atsuma e ili i na yaa bala yi shi. ¹⁷Na ne da ucawu wo okolo a wu a ri goon, babu ulinga u na u rocoi, ucawu wo okolo o ndolo pere da, waru aakwakwa a da.

¹⁸Za ro ta gura ece mu, “Vu ta nu ucawu wo okolo?”

Waru n ta usu yi, “N ta ni ili i na moo roco.” Reve n damma yi, “Roco mu vu ta nu ucawu wo okolo, agba vaa yuwusan isa'ani shi, waru amu n to roco wu n ta nu ucawu wo okolo atsuma o ulinga u na maa yuwusan.”

¹⁹Vu usu ta na Asula a ta a da. U lobono ta. Ko otoni a lima fo a usu ta ne da, u tsu zuwa le ta e je'en na wovon.

²⁰Avu ulo u vuma! Vu ciga ta she nanza roco wu ucawu wo okolo babu ulinga u sa'ani pere da? ²¹Uwwai nda, akaya a tsu Ibrahim zuwa ta Asula a uwwa uyo'o ana u votoyin ulobo wa yi Ishiyaku a masa'a, tsara u yuwan kucci na ayi. ²²Gogo vu ta gura ene cine ucawu wo okolo a Ibrahim ni ili i na u yuwusain a lingai obolo. U roco ta ucawu wo okolo a yi amayun a da atsuma e ili i na u yuwain. ²³Apa nda ili i na Adanshi a Asula a dammai, “Ibrahim ta nu ucawu wo okolo e ekere a Asula, reve waru Asula e kece yi atsuma a aza a abula.” Ne da Ibrahim yuwain dada e de niyi i'utsa ya Asula. ²⁴Ye ene ta gogo a na tsu ta gura zuwa Asula a zangana na atsu adama e ili i na tsu yuwain, agba ni ili i na tsu usuyi goon shi.

²⁵Iroci, Rahaput aashakala a da a dana. Amma u zuwa ta Asula a yuwan mazanga na ayi ana u ushiyi aza a na a 'yawai matawa mo utyo me ida, reve u wawa le avu u kambato le o u'wa nu ure u ro. ²⁶Lipu na ri babu ruhu, lipu ndolo akwakwa a da, ne da ucawu wo okolo a ri babu ulinga aakwakwa a da!

3

Uritosu adama e eelentsu

¹Ama a va, she yo o'wo munlu ma Adanshi a Asula na abunda wan. I reve Asula e te ge'eto tsu lon adama a na tsu ri munlu.

²Atsu tsu nusan ta e re na abunda, amma aza a na a gura guzai elentsu e le, a ta gura

guza aciyele e re na buwai. ³Tsu tsu zuwaa ta ido rumu na amunga a na tsara a uwwa tsu, tsara tsu gura zuwa le a yuwan ili i na tsu cigai a yuwan suru. ⁴Ne da fo a tsu yuwaan wantsun. U ta mgbain waru upepu u mala u tsu kebe yi ta. Na ne suru na zagbain yuwan ulinga na aaci o uwalata u wantsu'un u tsu vadala ta a tyo ubata u na u ciga niyi u 'yawa. ⁵Ne da waru eelentsu, ili i ke'en i da atsuma a lipu, agba u tsu yuwan ta abajini e ili. Abajini o una a tsu kula ta na makina me ke'en. ⁶Eelentsu fo akina a da. U ta tapu ni iwuya, u tsu una ta vuma suru suru, reve u zuwa ure u wuma u vuma a akina, ayi aciyayi u'wa wa akina u da we ivulusa yi.

⁷Ama a tsu gura ta zuwa nama suru vu uwwa le, na nnunu, ni iyo, na mugula fo, ⁸agba babu za na aa gura zuwa eelentsu a yi oo toni yi. Ili i wuya i na vuma aa gura gitsa da shi. U ta na yaza yu ucira.

⁹Ne eelentsu a da tsu yuwaan Zagbain na Dada ica. Ne eelentsu a dada waru a tsi isula ama, ko na a yuwan nle oroci a Asula. ¹⁰Ica nu una wu usan, o una u ta u da oo utusa, aza a va, she wo o'wo ne wan. ¹¹Lyusumini ta ta gura tawa na mini mo uyo'o na mini mo okono? ¹²Aza a va, ashe ubiri u ta gura matsan zetun?† Ko zetun u matsan ubiri? O'o, ne da waru vee kene mini mo uyo'o a lyusumini ma na ma ri okono shi.

Cu'un vu gbozu re

¹³Atsuma a du, vuma ro ta pe za na ri nu ugbozu nu urevu wi ili ya Asula? Ama a na a ri ne, o tsu rocoo ta cine aa yuwusan wuma u sa'ani u le, waru o tsu rocoo ta cine aa yuwusan ili i sa'ani babu u'yasasan wa avangaci. ¹⁴Amma na vu ri na tsushu'un ni icigi ya aci o ookolo a wu, she vu 'yasan avangaci a na vu ri nu ugbozu wan. U'yasasan wa avangaci a wu suru amayun a da vaa 'yuwusan. ¹⁵icigi ya aciyawu, na tsushu'un tsa wu ubata wa Asula a da wo utusa shi. Icu'un i ndolo ili yu uvadi i da, babu akiza, waru Mekerkesut ma da ma tsu tawa ne ele. ¹⁶Ubatu u na icigi ya aci na tsushu'un tsa ri suru, ubata u ndolo ujambaru u da u tsu dana lo waru iwuya suru i ta lo.

◇ 2:23 Isha. 41:8.

¹⁷ Amma ugbozu u na wu utai de zuva suru u ta cece. U ciga ta asuvu nden. Mantsa suru ben da u tsu dana, waru u tsu zuwaa ta ama atsuvu. U ta ni isa'ani, waru u tsu yuwan ta linga sa'ani. U tsu roco mayan me ili koko'o shi, waru u tsu yuwan ili ni ikpa'a shi. ¹⁸ Aza a na aa casu ama adanshi a asuvu nden a tsu cu'wan ta icu'un ya asuvu nden, reve a gasa isa'ani.

4

I ca aciyađu e ekere a Asula

¹ Nye i da gba yaa tawusa na mawasan na nlangi atsuma a du? Ili i na yaa tawusa na addama a nda suru ele da ili i na i cigai, a na a ri a nlangi atsuma a du. ² I ciga ta ili i na i ri na ayi shi, avu i yuwan ifobi avu yu una tsara i tsura ili i ndolo. I ta yuwusan tsushu'un tsi ili i na ozo o ro a ri na ayi, waru yaa tsura ili i ndolo adama a aciyađu shi, ayi da i zuwai yaa yuwusan mawasan na nlangi adama i usa le e ekere a aza a na a ri ni i da. Suru na ne, ili i na i zuwai i tsurai ili i na i cigai shi, ayi da, i pati Asula shi. ³ Waru ko ni i pati, i tsu tsura shi adama a na no okolo a sa'ani a da i yuwayin ipati'i shi, i ciga ta ili i na yoo yo'onoto du okolo.

⁴ Adu aza o ulambu wa abula! I reve, ni i ciga ili yu uvadi i nda, i to o'wo n'yuwatan ma Asula. ⁵ Ko i ta majiyan pere da Adanshi a Asula a dammai, Ruhu va yi ta pe atsuma a tsu waru u ta a tsushu'un lon. ⁶ U tsu roco tsu ta isa'ani ya yi na abunda. Ayi da i zuwai adanshi a yi a dammai:

“Asula a 'yuwan ta za na a 'yasasan aciyayi, amma u tsu yuwaan ta za na votoyin aciyayi ubata wa yi isa'ani.”

⁷ Adama o ndolo, i ca aciyađu e ekere a Asula. I 'yuwan Mekerkesu, u ta suma u lyawa du. ⁸ I tawa zuzu na Asula, ayi waru u ta tawa zuzu na adu. Adu aza o unusu, yi za'wa ekere a du, reve i zuwa okolo a du o o'wo cece. Adama a na i ri no okolo e re re. ⁹ I yuwan atsumolangu, i shon, i yuwan abara adama e ili yu uwuyan u na i yuwain. I lyawa izo'oshi i du i kamba atsumolangu, mazanga waru ma kamba mesun ma abunda. ¹⁰ I voton aciyađu e ekere a Asulazuva, ayi waru u ta 'yasana du.

¹¹ Ama a va, she i yuwusan adanshi a vanvama a tyo e ekere a aza a du wan.

Nna vu yuwan adanshi o unusu a na za va wu vi itoni yuwain, avu waru vu tawaa yi na addama, vu te ge'etosu Wila wa Asula. Agba waru avu za vu uge'etosu da shi, za na aa gura reve Wila'a u ta mejege ko u ri mejege shi. Ulinga wa wu ayi da vu yuwan tsutoni na ayi. ¹² Asula a da a yuwain Wila, ayi da waru a nde'en na waa gura yuwan uge'etosu atsuma a tsu mejege. Ayi da waru a nde'en u ri nu ucira u na waa lungusa ko u wawa. Adama o ndolo, avu zane da a na vee ge'eto za va wu?

Yaa gura reve nfa'an shi

¹³ I kambuwa ugbozu e ili i nda, i ta dansa, “Ana'an ko nfa'an tsu ta 'yawa a lyuci ndede, tsu yuwan de aa'wan a ta a tsulusa na tsu wini a tsurusa ikebe i na yaa uwusa tsu.” ¹⁴ I damma ta tsunda, agba i reve ili i na yaa fara nfa'an shi. Adama a na wuma u du u ta vamma megeve. U tsu dana ta pa nda gogo a mantsa me ke'en u kara. ¹⁵ Adama o ndolo, u to lobono i damma, “Nna Asulazuva a ciga tsu dana wuma, avu tsu yuwan ili i nda ne ele ndede.” ¹⁶ Ko na wo o'woi, i dana ta a yuwusan adanshi e ili i na yaa yuwan nfa'an nu uvadu adama a na i tarai aciyađu ili i ro. Cu'un vu uvadu u ndolo biti iwuya i da. ¹⁷ I cuwan, unusu u da na vuma reve ili i na i lobono i yuwan, reve u 'yuwan a yuwan i da.

5

O rono ta aza o utsuru atsuvu

¹ Aza o utsuru, zuwai atsuvu a du. I ta shon na yisaali adama a atsumalima a na a ri lo a tawa du. ² Utsuru u du u ta shama, waru aran a ta tama itana i sa'ani yi ikebe i du. ³ Gogo zinariya na azurufa oo o'wo ili shi. Ili yi ikebe i na i zuwayi ucira, a ta lungusa lipu du atsuma a akina.† Ili yi ikebe i na i bolotoi nda suru, e te isawan a makakan ma du o una wi ili i na i yuwain o urana wu uge'etosu. Adu da nda gba i bolotoi utsuru u du a rana vu ukosu u nda. ⁴ Zuwai atsuvu a du gogo! Yu uwwa mesun ma aza a zamalinga aza a na i 'yuwain a tsupa. I 'yuwan ta a tsupa melen me le, ikebe i dada n da a yuwusan adanshi a aci a du. Asulazuva a uwwa ta mesun ma aza

a zamalinga'a. ⁵ I danu ta atsuma o uvadi babu linga, na ne suru yu uwwa ta uyo'o u na i cigai. I yuwan ta waru mgbain gogo i fofo ta aciyadu adama o urana u mapada. ⁶ I yuwaan ta ama a sa'ani uge'etosu wu uwuyanu, reve i kambato le aza o unusu, reve yu una le, agba a yuwaan du ili i ro shi.

Iyuwan ankuri na atsumalima

⁷ Aza a va, i yuwan ankuri ana wo o'woi i ta pura ukambu wu Zagbain. I jiyana aza a na a tsu yuwusan cimba, aza a na o tsu puro mini mo ujuvu, waru a tsu yuwan ta ankuri hali mantsa mo ugasa. I cuwan cine a tsu yuwan ankuri, reve o puro itana yu ufuma i kutsa ulobonu. ⁸ Ne da fo yaa yuwaan ankuri. I gbama asuvu adama a na Zagbain ta lo a tawa gogo. ⁹ Aza a va, she i yuwan adanshawuya e ekere aza a du wan. Na ne da shi Asula e te ge'eto du. I kalyuwa ulobonu! Za vu uge'etosu u gbain u ta lo a tawa. U ta lo mishin o unantsu!

¹⁰ Aza a va, i kalyuwa ama a Asula aza a na a yuwusan adanshi o una wa yi atsuma o ucira wa ala a yi. Ele da iroci ya ama a na yaa kalyuwa adama o mosowo ma atsumalima. ¹¹ Tsu tsu ca ta aza a na a yuwain ankuri atsuma a atsumalima tsugbain. Ayuba iroci i vuma na kabai asuvu na ankuri da lon. Atsuma e ili i na i cina niyi, tse ene ta ifofo ya Asulazuva cine u koso ulobonu a wuma wa yi, adama a na Asulazuva a ta tapu ni isa'ani nu urocosu wi iliyali.

¹² Aza a va, u ta dana ulobonu lon she i kucina na zuva wan. She i yuwan ne avu i de ida ko ili i ro wan. Ili i na yi ntsayi i yuwan ayi da i damma "ee" ko "o'o" goon. Ni i yuwan ne yaa nusan shi, waru oo kototo du shi.

Uritosu adama a avasa

¹³ Atsuma a du za ro ta pe na atsumalima? Vuma ndolo lyuwa elime na avasa. Nanza atsuma a du u ta na mazanga? Vuma ndolo cana ishpa yi ica. ¹⁴ Atsuma a du nanza ta pe nu ubanakun? Vuma ndolo banu azagbain a aza e Itoni tsara a yuwaan yi avasa. A ta tsuwaan yi mani'in atsuma a ala a Zagbain. ¹⁵ Avasa a na azagbain a yuwain no okolo a ta, avasa

o ndolo a ta kambato za vu ubanakun u ndolo gbaga. Asula a ta kambato yi gbaga. Waru nu u yuwan unusu suru, Asula a ta yuwaan yi gafura. ¹⁶ Adama o ndolo, i dammulai unusu u du, reve i yuwunlayi avasa tsara Asula a kambato du gbaga. Vuma na Asula a uwwusa uyo'o wa yi, avasa a yi a ta nu ucira waru u tsu tawaa ta ni isa'ani.

¹⁷ Iliya† vuma da oroci a tsu. U yuwan ta avasa na amayun she o ro'o wan, waru o ro'o e ida shi, hali a'wan a ta'atsu na akapi. ¹⁸ Reve u yuwisan avasa, reve Asula a yuwan iro'i, dada ida i matsain itana yu una ulobonu.◇

¹⁹ Aza a va, na za ro puwaan atsuma o ure wa amayun, za ro atsuma a du u 'yawa u kambato vuma ndolo. ²⁰ I cuwan ulobonu, vuma na kambato za vu unusu na riyai, vuma ndolo ta wawa za vu unusu'u diga o ukwa, adama o ndolo Asula a ta yuwaan vuma ndolo gafura vu nusu va abunda na u yuwain.

Mepepelime mo Ufaru ma Bituru

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Bituru, vuma na ḍanai aatagada a nda, aajiya a ḍa a ḍanaḍi. U ḍanaḍi ta zuzu na Yesu. We ene ta cine Yesu sowoi atsumalima ne esu a yi. Atsuma e mepepelime ma nda u yuwaan ta aza e Itoni a na a ri bata koko'o adanshi adama a atsumalima.

Bituru damma ta aza e Itoni a mantsa mo ndolo a na a yuwan mazanga adama a atsumalima a na oo sowuso. Ana wo o'woi Yesu sowo ta atsumalima atsuma o uvadi u nda, ne da fo aza e Itoni a yi na a 'yuwan a ciga o sowo cu'un va atsumalima o ndolo. Atsumalima a tsu zuwa ta ucawu wo okolo a vuma a dashi gbama. U damma le ta isa'ani ya Asula u to obolo ne ele a mantsa ma na oo sowuso atsumalima o ndolo.

Ana'an aza e Itoni o to sowuso fo atsumalima, waru ne da, Asula a ta na abula hali ana'an n nda. Aatagada a nda a ca tsu ta urevu adama a amayun a akiza a na aa kamba tsu na tsoo sowuso atsumalima. Waru u damma tsu ta ili i sa'ani ya abunda i na tsaa yuwan a mantsa ma na tsu ri oo sowuso atsumalima ko na tsu ri a asuvu nden.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-2)
2. Adanshi a amayun adama o uzuwu wo okolo (1:3-12)
3. Nden tsa ama a Asula a na a ri na akiza (1:13-2:17)
4. Iroci ya atsumalima e Yesu (2:18-25)
5. Za vi Itoni na atsumalima (3:1-4:19)
6. Asala adama a azagbain aza a aa'isa aza e Itoni (5:1-11)
7. Icasu yu ukosu (5:12-14)

¹ Amu Bituru, aajiya e Yesu Kristi Zamawawa, amu da ma lyungusaa du mepepelime ma nda. N ta danasaa ama a na Asula a dangwai. Ele da aza a na a ri a nden ana omocin atsuma e ida ya Pontu, na Galatiya, na Kafadokiya, na Asiya ni ida ya Bitiniya.

² Asula Dada u dangwa du ta de nu ujimu waru Ruhu kambuwa du ta aza a akiza.

Adama o ndolo a da i yuwain tsutoni na Yesu Zamawawa, reve mpasa ma yi mo o'woto du cece. N ta avasa i tsura isa'ani ya Asula na asuvu nden a yi a wuma u du na abunda lon.

Aza e Itoni a dana nu uzuwu wo okolo

³ Ica a tyo ubata wa Asula, Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. Atsuma e isa'ani ya abunda ya yi i da a matsisan ntsu. Adama o umatsun u sa'avu u nda u da tsu ri nu uzuwu wo okolo a na a ri wuma, waru tsu tsura yi ta adama a na a 'yasain Yesu Zamawawa atsuma a akwakwa. ⁴ Waru umatsun u sa'avu u nda u tawaa tsu ta na agadu a na aa langa shi, waru za na ri cece agba woo kporo shi. Asula a tu uguzu na agadu a du de zuva, agba waa lyawa ili i ro i ju'wan yi shi. ⁵ Adama o ndolo ni i ca Asula okolo a du, ucira wa yi waa lyawa ili i vama i ju'wan du shi, hali she nu u roco iwawi a mantsa mo ukosu. Waru ama suru e te ene iwawi i nda.

⁶ Ili i nda amayun a da, adama o ndolo i yuwan mazanga adama e le. Amma gogo i to sowo atsumalima icu'un icu'un mantsa wa'a. ⁷ Atsumalima'a a tawa ta adama u roco ucawu wo okolo a du amayun a da. Ucawu wo okolo a du ili ya abula i da u la'a ta zinariya. Akina a da o tsu lobonoto zinariya agba suru na ne u tsu langa ta. A mantsa ma na koyan da ee ene Yesu Zamawawa, i ta tsura ica, na tsugbain, ni isa'ani adama o ucawu wo okolo wa amayun a du. ⁸ I ciga ta Zamawawa ko ana koto ye ene niyi shi. Ko na yee inda yi gogo shi, avu gba i ca yi okolo. Waru ko gogo i ta mazanga na mazanga ma gbain ma na yaa gura cuḍuwa shi. ⁹ Adama a na i ca niyi okolo a du, i ta ushi une'e wi iwawi i wuma i du.

¹⁰ Amasula a yuwan ta adanshi cine Asula oo roco du isa'ani ya yi, reve a bunga ulobonu adama a tsura urevu wi iwawi i na Asula aa ca du. ¹¹ Ruhu vu Zamawawa shi ta atsuma e le, reve u yuwan adanshi a atsumalima a na Zamawawa oo sowo waru na tsugbain tsa na wa tsura na atsumalima o koto. Amasula'a a shi ta a ciga e reve mantsa na cine ili i nda yaa fara. ¹² Reve Asula o roco le aa yuwusan adanshi e ili i na yaa fara a mantsa me le shi, ili ya amayun i na a dammai adama a

đu a ɗa. Gogo nda Asulā a lyungu t̄a Ruhu va Akiza u kamba ama a mantsa ma na aa yuwusaan ɗu alajiya a Alabari a Sa'ani. Hali na nlingata ma Asulā fo n ciga t̄a n reve ili i nda'a.

Nden ma akiza

¹³ Adama e ili i nda suru, i yuwan majiyan ma sa'ani, reve i guza okolo a ɗu. I yuwan majiyan ununa Asulā oo roco ɗu isa'ani ya yi a mantsa ma na Yesu Zamawawa aa kamba. Mantse ma na i cuwain ni ili i ndolo suru, u ta ca ɗu uzuwu wo okolo. ¹⁴ I yuwaan Asulā tsutoni adama a na aɗu muwun ma yi n ɗa. She i kamba acaɗa a yuwusan ili i wuya ununa i yuwain a wuma u ɗu de acaɗa wan. A mantse mo ndolo i shi i reve ununa u lobonoi i yuwan shi. ¹⁵ Asulā a dangwa ɗu t̄a adama yoo o'wo muwun ma yi, adama o ndolo gogo ni i ciga i 'yuwan i ɗana na akiza t̄a atsuma e ili i na yaa yuwusan biti, ununa Asulā a ri na akiza. ¹⁶ Asulā na aciyayi u damma t̄a, "Ni i ciga i 'yuwan yoo o'wo na akiza adama a na amu za va akiza a ɗa." ◇

¹⁷ I cuwan i ta yuwusan avasa e ekere a Dada za na ri zuva. Ayi ɗa za vu uge'etosu, agba u tsu la'a ciga za ro e ekere a za ro shi. U ta ca ɗu atsumalima ko iliyinkapa adama e ili i na i yuwain. Adama o ndolo i ciga i 'yuwan i ca Asulā tsugbain atsuma a nden n na yaa yuwusan pa o uvadi ana omocin. ¹⁸ I reve t̄a Asulā a tsupa t̄a ili i gbain i ro adama u wawa ɗu diga o ure u vama u na nkaya n ɗu n lyawaa ndu. Agba atsupu a na u tsupai ili i ɗa tsa zinariya ko azurufa, ili i na i tsu jima shi. ¹⁹ U tsupaa ɗu t̄a na mpasa ma aɗulā ma Yesu Zamawawa. Ayi ɗa Magiri'i ma Asulā ma na ma yuwain unusu shi suru suru, waru u ri na abasa shi, ko ke'en. ²⁰ Asulā a dangwa yi t̄a adama o ndolo de nu ujimu kafu a yuwan uvadi, gogo gba a rana vu ukosu u nda Asulā a lyungu yi t̄a o uvadi adama koyan ɗa ee ene yi. Waru Asulā a yuwan t̄a ne adama a ɗu. ²¹ Gogo nda, i ca Asulā okolo a ɗu adama a Zamawawa. Waru adama a na Asulā a 'yasain Zamawawa atsuma a akwakwa, avu u ca yi tsugbain tsa gbain. I ta gura usu reve i zuwa okolo a ɗu ubata wa Asulā na amayun.

²² Gogo nda, i ta gura cigalai na aza a ɗu na amayun ana ama o u'wa u t̄a. Adama a na a za'wai okolo a ɗu cece a mantse ma na i usuyi Alabari a Sa'ani ili ya amayun i ɗa. Adama a nda ni i ciga i 'yuwan i cigalai lon, nu ucira u na u ri o okolo a ɗu suru. ²³ Asulā a zuwa t̄a a matsisan ɗu. Wuma u sa'avu u ɗu wu ut̄a ubata wa aza a na a matsan ndu o uvadi shi. Adama a na wuma u na a ca ndu u to koto o ukwa. Ayi gba wuma u sa'avu u nda u ri nu ukotu shi, adama a na wu ut̄a t̄a atsuma a adanshi a wuma wa Asulā, agba adanshi'i u ri nu ukotu shi. ²⁴ Ishaya vumavasulā ɗana t̄a:

"Ama suru a t̄a anlya tsa na tsa tsu kuwushi,

ulobonu u le waru u tsu kotushi t̄a ununa vu revei ulobonu u yipalu wo ogozo.

Anlya a tsu 'yewe t̄a reve yipalu yo oco e ida.

²⁵ Amma adanshi a Zagbain a ri nu ukotu shi." ◇

Waru adanshi a Zagbain'in ayi ɗa Alabari a Sa'ani a na tsu yuwain alajiya a yi a tyo ya'a ɗu.

2

¹ Adama o ndolo ni i ciga i 'yuwan i lyawa unusu u na yaa yuwusan. I lyawa a lulumusa ama. I lyawa a dansa i t̄a na aɗulā agba ne ɗa shi. She i tonoo tsushu'un wan, agba i lyawa adanshi e ili i na yaa bali ama o ro. ²⁻³ I ciga i 'yuwan i ɗana a maluwa ma na yoo sowo maani ma akiza ma na ma ri diga ubata wa Ruhu, adama i kungwa nu ucira atsuma e iwawi i ɗu. I saala e izami ya adanshi a Asulā ununa baba tsu ɗana e mesun ma maani, adama a na i pedei isa'ani yi Zagbain.

Aatali a wuma

⁴ Yesu Zagbain ayi ɗa Aatali a wuma. Ama a 'yuwan yi t̄a, reve gba Asulā a dangwa yi reve u ciga yi lon. ⁵ Ne ɗa aɗu waru i ri. Aɗu atali a wuma a ɗa aza a na Asulā aa yuwusaan ulinga u suwa u'wa atsuma o tsugono tsa yi. Waru aɗu obolo a nan ganu va akiza a ɗa, waru i ta ca kucci atsuma a Ruhu, za na oo yo'onoto

Asulā okolo atsuma e Yesu Zamawawa.

⁶ Adanshi a Asulā a damma tsu tā:

“Kalyuwai! N ta zuwusa aatali e ikyun yu ucira yu usaa atsuma a Sihiyona,†

za na n dangwai,

ayi da macigata ma va.

Za na cayi vuma ndolo okolo, u te ene u nusan vuma na waa ca okolo shi.” ◇

⁷ Ayi macigata ma du ma da, adu aza a na i ushi niyi. Amma aza a na a 'yuwan niyi,

“Aatali a na asuwi a 'yuwain

ayi da gba wo o'woi aatali e ikyun yu ucira yu usaa.” ◇

⁸ Waru Adanshi a Asulā a damma tā,

“Ayi da aatali a na aa zuwusa ama utadatsasa,

aatali a na aa zuwa le a riya.” ◇

A ta tadatsasa adama a na o poloi atsuvu reve a kuru Adanshi a Asulā shi. Adama o ndolo reve a cina ili i na o foboo nle.

⁹ Amma adu i ri tsa ama o ndolo shi, adama a na adu elentsu a na Asulā a dangwai a da. Adu obolo a nan ganu a da aza a na aa yuwusaan Asulā tsugbashi ana Mogono, adu ama a akiza a da, waru adu ama a Asulā a da. Asulā o utaa du ta atsuma e irumbu a tyo atsuma e ekan a gbain a sa'ani a yi. Gogo nda ni i ciga i 'yuwan i damma linga va asalama na u yuwain suru. Adanshi a Asulā a damma tā,

¹⁰ “De acapa i dana ta ama a na a ri ne elentsu shi;

gogo gba shi adu ama a Asulā da.

De acapa, i shi i tsura iliyali ya Asulā shi,

gogo gba shi, i tsura ta iliyali ya yi.” ◇

¹¹ Ama a va, adu omocin a dana aza a mabura o uvadi. Adama o ndolo n to ronuso du atsuvu i suma icigi yi iwuya adama a na a ta nlangi no okolo a amayun a du. ¹² I yuwan ugbozu cine yaa danusu obolo na ama a du aza a na a ri e itoni shi. Ko na aa dansa ne epen, a na i ta yuwusan ili i na i lobonoi shi, e te ene wuma u sa'ani u du, reve a ca okolo e le avu a ca Asulā tsugbain a mantsa ma na waa tawa adama o uge'etosu wu uvadi.

Tsutoni na azagbain

¹³ Zagbain ciga du ta i kuru azagbain a ama. I yuwan tsutoni na aza a na la'ai

tsugbain atsuma a ama, ¹⁴ waru obolo na azagbain a na u lyunguyi suru. I yuwan ne adama a na mogono ma tsu lyungu le ta adama a ca aza a na aa nususan atsumalima, waru reve a cuwa aza a na aa yuwusan ili i mejege.

¹⁵ Asulā a ciga du ta i yuwan ili i mejege. Ni i yuwan ne, i ta baru na va ama a na a yuwain adanshi e epen a aci a du pere m pere. ¹⁶ Adu agbashi a da shi i ta faan. Agba nden m babu tsugbashi tsa du u zuwa du i yuwan iwuya shi. Ufalu u na yaa danu ana agbashi a Asulā a da. ¹⁷ I ca koyan da tsugbain, reve i roco icigi langa a tyo e ekere a aza e Itoni. Yu uwua wovon wa Asulā, avu i ca mogono tsugbain.

¹⁸ Agbashi, ni i ciga i 'yuwan i yuwaan azagbain a du tsutoni, avu i ca le tsugbain. I yuwaan ne aza a na a ri na abula waru a ri na majiyan me isa'ani, waru agba ni i ciga i 'yuwan i yuwaan aza a na a ri usuduwu. ¹⁹ Asulā a tsu yuwan ta mazanga na vuma kaba asuvu a atsumalima e iwuya i na wu ntsayi i sowo shi adama a na u revei Asulā. ²⁰ Agba na a faba du adama o unusu, yaa tsura ili i ro pe shi. Amma Asulā a ta zuwaa du aba'un na wo o'wo i to sowo atsumalima adama a na i yuwain ili i sa'ani. ²¹ Zamawawa ayi da iroci i du, waru u sowo ta atsumalima adama a du. I kuru ili i na u yuwain. Asulā e de du ta adama i sowo atsumalima. Adanshi a Asulā a damma tā:

²² “Zamawawa nusan shi,

waru wu luma za shi.” ◇

²³ Ana ama a uwai e isulusa yi, u tsupa le shi. Ana ama a ca niyi atsumalima u damma she ne ele fo o sowo atsumalima shi. Ayi de u zuwa aciyayi e ekere a Asulā za na tsu yuwan uge'etosu mejege. ²⁴ Ayi na aciyayi u tanuyi unusu u tsu a lipu va yi ana u kuwai a akpata,† adama atsu tsu kakasai nu unusu u tsu, reve tso o'wo wuma adama tsu yuwain ili ya abula. Yo o'wo ta gbaga adama a antsu a yi! ²⁵ I shi ta e igaru tsi ikyon i na i puwain. Agba gogo i kamba ta ubata wu Za va Aguba du, za na aa kalyuwusa wuma u du.

◇ 2:6 Isha. 28:16. ◇ 2:7 Ica 118:22. ◇ 2:8 Isha. 8:14.

◇ 2:10 Hos. 1:6; Hos. 1:9; Hos. 2:23. ◇ 2:22 Isha. 53:9.

3

Cine aa yuwan nden n lolo

¹ Adu waru amaci, i kuru ali a du, ununa yaa kuru Za va Aguba du. Na ali o ro a 'yuwan a ushi ikaka'a, nden n sa'ani ma amaci n le n ta zuwa le a usu upasu na adanshi a na aa yuwan. ² A ta yuwan ne, ne e ene nden n sa'ani n na n lobonoi na yaa yuwusan.

³ She i yuwan mpolo n na yoo o'wo ulobonu e esu a ama wan. I damaton aciyadu adama a abunda a madava ma anji ko ili i na a yuwain na zinariya ko adama e itana yi ikebe lo wan. ⁴ Ana yaa yuwan ne, i lyawa e reve du adama o ulobonu u na u ri o okolo a du. Ulobonu u nda a tsu tsura yi ta o okolo a na a tarai aciyayi ili i ro shi. Asula a tara yi ta ili i sa'ani yu usokowu yo okolo a na u ri n koto shi. ⁵ Ne da amaci a akiza de acapa o o'wotoi aciyele ulobonu. A ca ta Asula okolo e le, reve waru a ca ali e le tsugbain. ⁶ Iroci, Saratu yuwan ta tsutoni na vali va yi Ibrahim, ana u de niyi zagbain va yi. Adu esheli a yi a da ni i yuwan ili i na i ri mejege babu wovon wi ili i na yaa cina du.

⁷ Ne da waru, adu ali ni i ciga i 'yuwan i kuru ben na amaci a du. I guza le nu urevu atsuma a nden n du obolo. I cuwan i la'a le ta ucira. I cuwan ele fo a ushi ta une'e u sa'ani wa Asula za na ayi da wuma. I yuwan ne adama ko ili i ta i geshe avasa a du wan.

Iyuwan nden n sa'ani vani du

⁸ Gogo gba, i yuwan nden n na n lobonoi vani du, reve ili i na i farai na za ro atsuma a du i tara yi gashi ya'a du da, avu i cigalai ana muwun ma anawu. I roco ama isa'ani agba i tara aciyadu ili i ro wan. ⁹ Na vuma ro yuwaan du iwuya, she i kambuwa yi ni iwuya wan. Waru na za ro isula du, she i tsupa wan. Amma i zuwaa le aba'un. I yuwan ne adama a na Asula e de du ta tsara i zuwaa ozo o ro aba'un. Ne da Asula aa zuwaa du aba'un fo. ¹⁰ Adanshi a Asula a damma ta:

“Na vuma ciga wuma u mazanga na rana sa'ani,
nu u ciga u 'yuwan u geshe eelentsu a yi a adanshi a vama,

waru nu u ciga u 'yuwan u geshe unā wā yi a adanshi e epen.

¹¹ Nu u ciga u 'yuwan u lyawa mayan me iwuya,

waru nu u ciga u 'yuwan u yuwan isa'ani.

Nu u ciga u 'yuwan u yuwan atyo a na waa yuwan adama u yuwan nden n sa'ani na ama.

¹² Esu a Asulazuva a ta kalyuwusa aza a na aa yuwusan isa'ani, waru atsuva a yi a tu ukpatu'u na aa yuwusan avasa. Amma Asulazuva a tsu tawa ta aza a na aa yuwusan iwuya esu.”

◇

¹³⁻¹⁴ Zane da ri lo aa yuwaan du iwuya, ni i ri ufobu na yaa yuwaan le isa'ani? Agba ko na aa ca du atsumalima adama o uyuwusan wi isa'ani, she yu uwwa wovon wan, waru she u damaton du wan. Asula a ta ca du iliyinkapa adama e isa'ani i na yaa yuwusan. ¹⁵ Ana yaa damaton aciyadu, i yuwaan Zamawawa aganda ana Zagbain. I ciga i 'yuwan i dana ufobu u na yaa cuduwa za na ece ndu, i damma ili i na i zuwai i ri nu uzuwu wo okolo. ¹⁶ Agba ni i ciga i 'yuwan i yuwan ne ben na tsutoni. I lyawa asuvu a du a dana cece. Reve na ama a yuwan adanshi a vama a aci a du, a ta uwwa wono, ne e ene nden n sa'ani n na yaa yuwusan adama a na yoo tono Zamawawa.

¹⁷ Lyawa i yuwan isa'ani reve i sowo atsumalima, na Asula a ciga du i yuwan ne. Ni i sowo awuya adama e isa'ani, u ta la'aa du a na yoo sowo awuya adama e iwuya. ¹⁸ Zamawawa sowo ta atsumalima a mantsa ma na u kuwai adama a nusu tsu, agba u buwa a dashi shi. U nusan shi ko ke'en, amma u kuwa ta adama a aza o unusu adama u tawato tsu ubata wa Asula. Lipu va yi kuwa ta, agba a kambato yi ta wuma atsuma a Ruhu.

¹⁹ Reve u 'yawa nu ucira u Ruhu'u u yuwaan akwakwa a na a ri wunlu o u'wa wa ali alajiya. ²⁰ Akwakwa a ama a nda a 'yuwan ta a yuwaan Asula tsutoni diga a mantsa ma na Nuhu yuwain wantsun. Agba Asula a shi ta a yuwan ankuri ne ele. Ama kunla da a uwai a wantsu'un reve Asula a wawa le a mini ma gbain.

²¹ Mini ma gbai'in iroci yu urumbusu u na waa wawusa du da gogo. Agba urumbusu adama a wuzā'u wā ashinda a da shi. U to rocosu uvadalasa ubata wā Asulā na asuvu e cece, adama a na a 'yasain Yesu Zamawawa atsuma a akwakwa. ²² Gogo Zamawawa ta zuva, ubata u na u ri nden o ukere usa'ani wā Asulā. Nlingata ma Asulā suru obolo na cu'un vo otoni a lima suru na a ciga a 'yuwan a yuwaan yi tsutoni.

4

Iyuwan ununa Zamawawa yuwain

¹ Gogo nda, adama a na Zamawawa sowoi atsumalima a lipu va yi, adu fo i dana ufofu u na yoo sowo atsumalima. Adama a na ni i usu i sowo atsumalima adama a Zamawawa i 'yuwan ta a yuwan unusu. ² Adama o ndolo ne da yaa kuru ili i na lipu du cigai shi, amma reve i yuwan ulinga na wuma u du i yuwan ili i na Asulā a cigai. ³ I tara ta de mantsa lon nu ujimu a yuwusan ili i na aza a na e revei Asulā shi aa yuwusan. I yuwusan ta tsipere icu'un icu'un, i shi ta i yuwan ili i wuya i na lipu cigai, i yuwan ta de oso na abukit a vanvama na yisowishi ni itoni ya amali i na Asulā a 'yuwain.

⁴ Akuci a n'utsa n du a ta yuwan asalama a na i dashi boloi aci ne ele atsuma a mayan me ili i vama shi. Hali gba a uwa a yuwusan adanshi a vama a aci a du adama o ndolo. ⁵ Agba na a ciga a 'yuwan a usu za na ee ge'eto koyan da, aza a wuma na aza a na a kuwai de. ⁶ Adama o ndolo a da u yuwayin akwakwa alajiya a Alabari a Sa'ani. Adama ko ne e ge'eto le tsa akapi a ama a lipu, u yuwaan le ta ne tsara a tsura mantsa ma na a vadala a yuwan wuma atsuma a ruhu cu'un na Asulā a ri na ayi.

⁷ Aa jima shi ili biti i to koto. Adama o ndolo i voton ugbozu avu i guza aciyadu adama i gura yuwan avasa. ⁸ Ili i na i la'ai ayi da, i cigalai ni icigi ya amayun, adama a na icigi i tsu zuwa ta i yuwan gafura vu nusu va abunda a na a yuwaan ndu. ⁹ Ni i ciga i 'yuwan i kalyuwulai ulobonu babu adanshawuya.

¹⁰ Asulā a ca ta koyan da atsuma a du une'e koko'o. I yuwan ulinga ni ili i na

◇ 4:18 Udm. 11:31.

Asulā a ca ndu adama i roco isa'ani† ya Asulā a tyo a ama. ¹¹ Na avu za na tsu yuwan adanshi a da, vu yuwan adanshi gashi Asulā na aciyayi a da aa yuwusan adanshi na avu. Ne e de wu ta adama vu kamba ama, vu yuwan yi na atyo o ucira u na Asulā a ca nuwu. Adama e ili biti Asulā a tsura ica atsuma e Yesu Zamawawa. Tsugbain tsa yi nu ucira wa yi a ri nu utyo shi. Ami.

Atsumalima adama e itoni

¹² Ama a va, she i yuwan asalama wan na a ca du atsumalima gashi akina. She i yuwan majiyan gashi ili i ro i da ko'o wan. ¹³ Amma i yuwan mazanga adama a na i uwai a atsumalima a Zamawawa. Adama yo o'wo na mazanga ma abunda a mantsa ma na o rocoi tsugbain tsu Zamawawa. ¹⁴ Ne e isula du adama a ala a Zamawawa, i ushi ta aba'un, adama a na u roco ta tsugbain tsa Ruhu va Asulā u to obolo na adu. ¹⁵ U lobono ta i sowo awuya na yu una vuma, ko i yuwan wivu, ko ili i vama i ro. Ne da waru ni i damaton aciyadu ugondoru atsuma e ili ya ama o ro, u lobono ta i sowo awuya. ¹⁶ Amma ni i sowo atsumalima adama a na yo o'woi aza e Itoni, she yu uwwa wono wan. Amma i cuwa Asulā a na i ri na ala o ndolo.

¹⁷ Gogo nda mantsa ma da a na Asulā aa fara uge'etosu na ama o u'wa wa yi ne'en. Waru nu uge'etosu u fara na atsu aza e Itoni, cu'un vu uge'etosu wu usuduwu u na waa yuwaan aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Alabari a Sa'ani a yi? ¹⁸ Adanshi a Asulā a damma ta, "Nu u ri usan za va abulaf tsura iwawi, cine tsa da woo o'wo e ekere a aza a na e revei Asulā shi, na aza o unusu?" ◇

¹⁹ Adanshi a nda suru ayi da na yoo sowuso atsumalima ununa Asulā a zuwai, i lyuwa elime na mayan me mejege, i ca okolo, Asulā za na yuwan ndu u ta kamba du. Amayun a da waa kuda a kamba du shi.

5

Uritosu adama a azagbain

¹ Gogo gba, n ta yuwusan adanshi a tyo a azagbain† a aza e Itoni. N ta patishi du ana zagbain fo. Amu me ene ta atsumalima a

na Zamawawa sowoi. Waru n ta tsura n uwa atsuma a tsugbain nu ucira wa yi a mantsa ma na u kambai. ² I kalyuwa ama a na Asula a zuwai e ekere a du, ununa aza a aguba a tsu kalyuwusa ikyon i le. I yuwan ne adama a na i cigai, agba she i yuwan adanshawuya wan. I yuwan ne adama a na yaa uwwusa uyo'o i yuwaan Asula aganda. She i yuwan adama e ili yu uvadi i na yaa tsura wan. ³ She yo o'woto aciyadu ana zagbain, a zuwusa ama mayan me ili wan, amma yo o'woto aciyadu iroci yi ili i na i ri ulobonu. ⁴ Ne da, na Mogono ma Aguba maa tawa, u ta ca du iliyinkapa adama a na i ta uwa obolo na ayi atsuma a tsugbain nu ucira wa yi u na u ri nu ukotu shi.

Muwun n yuwan tsutoni na mbara

⁵ Adu olobo, i kuru mbara. Reve suru ndu, i kambulai gashi agbashi a Asula a na a tarai aciyele ili i ro shi, adama a na, "Asula a ta a nlangi na za na tarai aciyayi ili i ro, agba u tsu ca ta ama a na a tarai aciyele ili i ro shi isa'ani ya yi." ◇

⁶ Adama o ndolo, i kambuwa aciyadu zala e ekere o ucira wa Asula, reve na mantsa ma na ma ntsayi ma tawa, ayi na aciyayi u ta 'yasan du zuva. ⁷ I lyawaa Asula ili i na yaa damatosun du suru, adama a na u ta adama a du.

⁸ I dana nu ugbozu kuci, waru i dana ufofu. Mekerencesu,† ma'yuwatan ma du ma da, waru u te igaru a yisaali ana kamu a zama za na wee reme avu u tama. ⁹ I dana nu ucira atsuma e ili i na yoo tonon, ne da yaa 'yuwan yi nu ucira wa Asula. I cuwan aza e Itoni yi Zagbain ubata suru atsuma o uvadi a ta uwwusa cu'un va atsumalima'a.

¹⁰ Ni i sowo atsumalima mantsa wa'a, Asula na aciyayi u ta lapula ili, reve u gbamato du asuvu, avu u shuwa du yi isawan nu ucira. U ta yuwan ne adama a na ayi za vi isa'ani i da kuci. U zuwa du ta fo i tsura tsugbain tsa yi babu ukotu adama a na u boloru na Zamawawa. ¹¹ Ayi da za tsugbain nu ucira u babu ukotu. Ami.

Icasu

¹² N tara ta Sila ana mawun ma anawu, waru ayi da za na maa ca asuvu. Ayi da u kamba numu dana mokodi me mepepe-lime ma nda. N dana ta adama m gbamato du asuvu, reve waru n damma du isa'ani i na Asula a ri na amayun, adama i lyuwa elime nu ucawu wo okolo a du ya'a yi. ¹³ Aza e Itoni a na a ri Babila*† a ta casasa du. Asula a dangwa le ta fo cine u dangwa ndu. Mawun ma va Marku ta casasa du. ¹⁴ I casalai ulobonu atsuma e icigi ya aza e Itoni. N ta avasa Asula a ca za vi Itoni va Yesu Zamawawa suru asuvu nden.

◇ 5:5 Udm. 3:34. * 5:13 Ayi "Babila", aza o urevu wa adanshi a Asula a ta dansa a na adanshi a Roma da a yuwusan.

Mepepelime me Ire ma Bituru

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Ayi nda ayi ḍa mepepelime me ire ma na mo utai e ekere a Bituru a tyo aza e Itoni a na a ri ubazu bata suru.

Atsuma e mepepelime ma nda Bituru damma ta aza a na e desununa atsuma a yi a na Asula o rono ta adanga a ama a na a fanai Adanshi a Asula a nda, adama o ndolo za vi Itoni suru u reve Adanshi a Asula ulobonu lon. Waru u cuḍuwa ta a na munlu me epen n ri lo, waru u roco ta cine ee reve ili ye epen ni ili ya amayun. O ukosu, u damma ta a dana nu uzuwu wo okolo o urana u na Yesu Zamawawa aa kamba.

Ana'an munlu me epen n ta lo na abunda waru uritosu we epen o ta lo na abunda. Adama o ndolo, u ta dana ulobonu aza e Itoni ana'an e reve Adanshi a Asula ulobonu lon. Na tsu kalyuwa Adanshi a Asula tsu te ene Zagbain Yesu ta lo a kamba atsuma o uvaḍi u nda, ayi ḍa i zuwai tsu ri nu uzuwu wo okolo u na nanza aa usa yi e ekere a tsu shi.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-2)
2. Cine wu ntsayi aza e Itoni yi Zagbain a yuwan wuma (1:3-15)
3. Tsugbain tsu Zamawawa (1:16-21)
4. Amasula e epen na munlu me epen (2:1-22)
5. Ukambu wu Zagbain atsuma o uvaḍi amayun a ḍa (3:1-18)

Ucuḍuwu

¹ Amu ḍa Simo Bituru. Amu aagbashi e Yesu Zamawawa ḍa waru obolo na aajiya a yi. N dana ta mepepelime ma nda a tyo ya'a ḍu suru aza a na a ri na cu'un vu ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Ucawu wo okolo o ndolo u tu ulobonu waru Yesu Zamawawa ḍa ca ntsu ayi. Ayi ḍa Asula na Zamawawa tsu, waru u kambato tsu ta vede na Asula.

² N ciga ta Asula o roco ḍu isa'ani na asuvu nden a yi a abunda a na yaa lyuwa elime na mereve me Yesu kuci adama a na ayi ḍa Asula na Zagbain tsu.

Ili i na i zuwai tsu ri nu uzuwu wo okolo

³ Ana wo o'woi tsu reve ta Yesu mejege, u ta yuwusan ulinga nu ucira wa zuva wa yi, u ca tsu ta ili suru i na tsu cigai adama tsu yuwain wuma u na waa zuwa Asula mazanga. U ḍe tsu ta tsu ushi tsugbain ni isa'ani ya yi! ⁴ Waru nu ucira u ḍaḍa, u ca ntsu ili i gbagbain na nzuwulai n sa'ani. U yuwan ta nzuwulai n na yaa fatsa e ili yi idaba i na i ri ukandaruwu na aḍu suru. Ili i ndolo ele ḍa ili i na icigi i lipu i tsu zuwa. Waru u yuwan ta nzuwulai n na yoo o'wo vadamma Asula.

⁵ Adama o ndolo i yuwan ukadu i dashi isa'ani o ucawu wo okolo a ḍu. Wuma wi isa'ani u tsu zuwa ḍu ta i reve Asula lon. ⁶ Urevu wa Asula u tsu zuwa ḍu ta i gura guza aciyaḍu. Uguzu wa aci u tsu zuwa ḍu ta i kaba asuvu, waru makaḍa ma asuvu ma tsu zuwa ḍu ta i yuwan wuma suru suru adama a Asula. ⁷ Ni i yuwan wuma tsundolo, i ta ciga aza a ḍu, o ukosu i ta ciga vuma suru ni icigi ya amayun. ⁸ Ni i lyuwa elime nu udashishi wi ili i sa'ani i nda, a ta geshe ḍu atsuma a mayan me ili ye pere, reve a zuwa ḍu i yuwan ili ya abunda adama o urevu wu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. ⁹ Amma aza a na a 'yuwain a yuwan ili i ndolo nrumba n ḍa waru e tse ene mejege shi. E icina ta ḍe a na Asula a kambato nle cece diga a akuci o ure a wuma u le vu unusu.

¹⁰ Ama a va, adama o ndolo i lyuwa elime nu ukadu tsara i roco ama a na Asula e ḍe ndu, waru i roco le a na a dangwa ndu yoo o'wo ama a yi. Ni i yuwan ne yaa tadatsa shi waru yaa puwaan shi. ¹¹ Ne ḍa Asula aa ushi ḍu ulobonu atsuma o tsugono tsa Zagbain tsu na Zamawawa Yesu.

I poloo ikaka ya Asula atsuvu

¹² I reve ta ḍe ili i nda suru, waru i ta mishin nu ucira atsuma a amayun. Suru na ne n ciga ta n dana a cuwusaan ḍu ni ili i nda suru. ¹³ U lobono ta n dana a cuwusaan ḍu adama e ili i nda hali she na n kuwa. ¹⁴ Waru Zagbain Yesu Zamawawa roco mu ta na maa jima shi n ta kuwa. ¹⁵ Adama o ndolo n ta yuwan ulinga babu uro tsara n lyawa ḍu i reve ili i nda ulobonu. N ciga ḍu ta i dana a cuwusan ne ele a mantsa na abunda acapa a va.

¹⁶ Ana tsu damma ndu cine Zagbain Yesu Zamawawa aa kambā nu ucira, yitele yu ugbozu i na za ro dammai da tsu danai a dansaa du shi. Ne da u ri shi! Amma tse ene ta tsugbain tsa amayun tsa yi ne esu a tsu. ¹⁷ Asula Dada da ca niyi tsugbain nu ucira ana u deyi nu udyo wu ucira u Tsugbain tsa Abunda tsa yi adansa, “Ayi nda macigata ma Mawun ma va ma da, waru n ta mazanga na ayi.” ¹⁸ Waru atsu na aciyatsu tsu dana ta obolo na Yesu a masasan ma akiza, waru tsu uwua ta udyo u nda a yuwusan adanshi diga de zuva.

¹⁹ Ili i nda suru i zuwa tsu ta tsu reve ili i na amasula a dammai amayun a da. Adama o ndolo i kambuwa ugbozu e ikaka i le, cine yaa yuwan na fitila na a dabai atsuma e irumbu. I lyuwa elime na mayan me ili i nda, hali she urana u na Zamawawa tawai avu ekan a akina a yi e ikana atsuma o okolo a du.* ²⁰ Ili i na i la'ai suru ayi da, i ciga i 'yuwan i reve adanshi a na amasula a dammai a majiyan me le ma da wu utai shi. ²¹ Amasula'a a yuwan adanshi adama a na ele aciyele a cigai a yuwan adanshi a da shi. O'o, ne da u ri shi! Ruhu va Akiza da zuwa nle a yuwan adanshi e ikaka ya Asula.†

2

Munlu me epen

¹ De acapa a yuwan ta amasula e epen a na a yuwayin aza a Isra'ila adanshi, ne da waru munlu me epen maa tawa atsuma a du. Nu ugbozu u da aa tawa nu uritosu we epen adama a Asula a na waa lungusa ama. A ta 'yasaan Zagbain le na tsupai adama u wawa le aci. Ele na aciyele aa jima shi a ta lungusa le. ² Ama na abunda a ta kuru uritosu wi iwuya i le. Avu waru a kuru ili yi idaba i wono i le. Reve adama e le ama a yuwan adanshi a vama adama a Zamawawa nu ure wa amayun a yi. ³ Munlu n nda aza o utsan a da, waru a ta yuwusan ulinga nu ugbozu ne epen adama a paala du. Agba Asula o kototo le ta de nu ujimu, waru ulungusu u le u ta lo a pura le.

* **1:19** Ele idanshi i Tseheleni pa nda ele da “she nu urana u koto reve talyo'o vu usana 'yon pe atsuma o okolo a du.”

† **1:21** Ure u ro u na aa gura tsura urevu wi idanshi i Tseheleni pa nda ayi da “Ciga 'yuwan vu reve babu vuma na aa gura tsura urevu wi ikaka ya amasula na aciyayi goon.”

⁴ Ko nlingata ma Asula, Asula a kuda a ca le atsumalima shi, ana a yuwain unusu. U caco le ta a tyo a akina reve u zuwa le atsuma a aabanu e irumbu. Waru na a ciga a 'yuwan a danu pe hali mantsa mo uge'etosu. ⁵ Waru Asula a kuda a ca uvadi u mantsa ma Nuhu† atsumalima shi. Avu u wawa Nuhu na ama o u'wa wa yi ama e cindere. Agba Nuhu rono ta uvadi atsuvu adama o uge'etosu wa Asula wa abula. Dada gba Asula a lungusai uvadi wa aza a na a 'yuwain Asula suru na mini ma gbain.

⁶ Waru u ca ta ilyuci yo Sodom na Gomora† atsumalima na u kulato nle na akina reve o o'wo okomo. Wo o'woto le ta iroci yi ili i na yaa tsura ama a na a kuruyi Asula shi. ⁷ Agba ko na ne, Asula a wawa ta Lutu.† Lutu ayi da u shi u danuyi cine Asula a cigai, reve ili yi idaba ni iwuya i na ama a na u ri nden ne ele i damaton yi. ⁸ Adama a na u shi vuma va abula a yuwusaan Asula tsutoni, reve atsuma a langasa yi ana we enei iwuya, reve wu uwua iwuya i na aa yuwusan urana suru.

⁹ Ili i nda i to rocosu Asula a ta gura wawa ama a na a kuru niyi mejege ko atsuma a atsumalima a na oo sowuso. Reve waru o roco Asula a tsu reme ta ama a na a ca niyi tsugbain shi. Waru u ta casu le atsumalima kuci hali a tyo o urana wu uge'etosu.

¹⁰ Asula a tsu dashi ta ama atsumalima, aza a na aa kuru ili i iwuya i na lipu le cigai, reve waru a 'yuwan a kuru azagbain. Icu'un ya ama a nda a ta nu u'yasaan wa aci no okolo o ugbamu. A ri na wovon shi, hali a tsi isula ta azagbain a zuva, agba ko okolo a tsu je'en le shi. ¹¹ Agba nlingata ma Asula n la'a ta icu'un i munlu me epen a nda ucira na tsugbain. Agba ko na ne, a tsi isula azagbain a zuva a makakan ma Asulazuva shi.

¹² Ama o ndolo o rotso ta inama yu una, aza a na a tsu yuwan majiyan shi. A mat-san le ta adama o urana u ro e reme o una le langa. Ama a nda a tsu yuwan ta adanshi a vama e ekere a Asula adama e ili i gbagbain i na e revei aciyele shi. Cu'un wuma

babu ulobonu u le u ta tawaa le nu ukwa. ¹³ Atsupu e le o to o'wo ulungusu adama a wamatowun u na a amatoyin ama. A tsu dana ta a mazanga a mantsa ma na aa yuwusan iwuya i na a cigai nu urana gayin. A tsu tawaa ta na wono atsuma a du, reve a zuwa du yoo o'wo ili yi idaba. A tsu lyuwa ta elime na mayan me ili ye epen ma nda a mantsa ma na a lyuwusa ilyalya na adu ubata wa abuki. ¹⁴ A ta yuwusan tsipere ne esu e le, waru icigi i lipu ye esu e le a tsu cuwan shi. Reve a dana o mpolo n na o oto ama a na a ri mishin shi atsuma o unusu. Avu o rito aciyele o o'wo aza o utsan. Ama a nda obolo a ama a da aza a na a yuwayin una. ¹⁵ A lyawa ta de ure u mejege, reve a kuru ure wa Balam† vumavasula ve epen, mawun ma Beyuru.* Ayi vuma da za na cigai u tsura ikebe o ure u na u ri mejege shi. ¹⁶ Agba reve mololi ma bara yi nu udyo wu vadilima. Nama na tsu yuwan adanshi shi, avu u yuwan adanshi u geshe tsulo tsa yi.

¹⁷ Ama a nda a ta gashi esumini a na e 'yewei. O rotso ta eleshe a na a tsu dana e igaru zuva atsuma o upepu. Ili i nda i tsu yuwan ta gashi abula na abunda agba ko ili a tsu tawaa shi. Babu usan Asula a ta caco ama o ndolo atsuma o ubata u na u la'ai irumbu suru suru. ¹⁸ Ama a nda a ta nu u'yasasan wa aci atsuma o ofoli a adanshi. Na za ro teme de a lyawusa ure wu unusu, ama a nda a tsu yuwan ta ulinga ni ili yu unusu u na vuma ndolo cigai adama a kambato yi atsuma e ili i na i ri ulobonu shi.

¹⁹ A yuwaan ta ama nzuwulai mu nden faan. Agba ele na aciyele na amayun agbashi a nden mi idaba n da, adama a na ama agbashi a da e ili i na a la'a cigai. ²⁰ Ama a lyawa ta ili yu uvadi i na yaa lungusa le, a mantsa ma na e revei Zagbain Zamawawa tsu Yesu. Agba ni ili yu uvadi i remishe ama o ndolo reve o polo le, atsumalima e le u tsu la'a ta atsumalima o ufaru. ²¹ U shi ta la'aa ama o ndolo na a shi e reve ure wa Asula shi suru suru. U

tsu la'a ta uwuyanun na vuma reve ure u sa'ani, reve u 'yuwan ili i cece ni ili i sa'ani i na Asula a ca niyi. ²² Ili i na i ri amayun atsuma o udammu u nda, u ta fo amayun e ekere a ama a na a ri ne: "Musan ma tsu shaama ta, reve u kambisa u lyuwisa tsushaamu'u." Waru, "Magurusumu ma na a sumbai, u tsu kambisa ta atsuma o yilyo'o."

3

Yesu ta tawisa

¹ Ncigata n va, ayi nda ayi da mepepe-lime me ire ma va a na n danaa ndu. A mpepepele'e n gura ta roco du cine yaa yuwan majiyan ma sa'ani, avu waru i cuwan mejege. ² N ciga du ta i cuwan avu i reve ikaka ya amasula a akiza† de nu ujimu, waru n ciga du ta i cuwan avu waru i reve ili i na Zagbain tsu na Zamawawa zuwai ajiya a du a damma du i yuwan.

³ U tu ulobonu i reve a na a mantsa mo ukosu aza o ulamu a na oo zo'oso amayun a ta tawa, avu a yuwan cu'un vi iwuya i na a cigai a yuwan suru. ⁴ Avu a damma, "Te da utawu u na u yuwain nzuwulai n na waa tawa? Azagbain o ufaru a kuwa ta de, agba ili biti i ta lo ununa a ri diga a mantsa ma na a fara yuwain ili biti."

⁵ Reve ama a nda e icina a na de nu ujimu, na adanshi a da Asula a yuwain zuva. Reve waru a yuwan ida atsuma a mini avu mini ma kandaruwa ida'a. ⁶ Ana a tarai mantsa, reve Asula a zuwa mini'i u sodu uvadi. ⁷ Reve waru gba Asula a zuwa zuva ni ida yo gogo a dana lo a nden mi ipiri ma akina a na o foboi adama o urana wu uge'etosu, reve u lungusa ama a na e revei Asula shi.

⁸ Ama a va ncigata, she yi icina a na Asula a tara ta urana u ta unata ana a'wan ukpakukupa (1,000) wan, waru u tara ta a'wan ukpakukupa unata nu urana u ta. ⁹ Ama o ro a ta jiyasan gashi Zagbain ta jima, she nu u shiton nzuwulai ma yi suru. Agba Zagbain waa jima ununa ama o ndolo a tarai shi, u ta yuwusaan du

* **2:15** Atsuma a alabari a Balam a aatagada a na o foboi diga KLP "Alabari a Musa" (Mkc. 22:1–24:12), tse ene ta ubata u na Balam dammai Mogono Balak ili i na Asula a damma niyi u damma. Ayi da da ne alabari a Balam goon shi. Mantsa mo ro Balam ushi ta ikebe e ekere a Balak reve u ronoo aza a Isra'ila a danga adama a yuwaan amali aganda, (Mkc. 31:16). Ayi aalabari a nda wu pe atsuma a atagada a na KLP yuwain de atsuma a "Alabari a Musa" shi.

ankuri. U ciga ko vuma ta kuwa shi, amma u ciga ta vuma suru vadala† u lyawa unusu. ¹⁰ Urana wu Zagbain u ta tawa babu urevetyowu, cine vivu tsu tawa. Zuva ta rukutsa na yisaali i gbain, avu akina o kototo ili biti. U to roco a alanga eteshe cine uvadi u ri ni ili i na i ri pe suru.*

¹¹ Adama a na a ta lungusa ili suru, icu'un ya ama a ne a da u lobonoi yo o'wo? Adama o ndolo i yuwaan Asula aganda, i yuwaan yi tsutoni cine yaa yuwusan nden n du. ¹² I zuwa ugbozu u du o urana u ndolo, reve i kamba yi i zuwa yi u rawa go'o. A mantsa mo ndolo a ta lungusa zuva na akina, waru ili i na i buwai suru i te jeruwe atsuma o usuduwu. ¹³ Agba tsu ta kalyuwusa tse ene zuva ni ida i sa'avu na Asula a yuwain nzuwulai waa yuwan, uvadi u na koyan da aa yuwan ili i na Asula a tarai mejege.

Icasu yu ukosu

¹⁴ Ama a va ncigata, adama o ndolo i yuwan nden n na moo yo'onoto Asula okolo, i yuwan ili i na yaa yuwan, i yuwan nden cece babu unusu atsuma a rana na yaa pura ili i nda i fara.

¹⁵ I cuwan, Zagbain te ipiri adama ama a tsura mantsa ma na a wawa le, cine za tsu Bulu macigata ma danaa ndu nu urevu u na Asula a ca niyi. ¹⁶ Bulu yuwan ta adan-shi e ili i nda suru atsuma a mpepelime ma yi. Agba akapi e ili i na u dammai a tu usan u merevee. Ama o ro aza o ulambu wu urevu aza a na a ri ugbamu atsuma e itoni shi, reve a vadala ikaka ya yi'i a dansa ili i ro ko'o ni ili i na waa dansa. Ne da waru a yuwusan na akapi a Adan-shi a Asula. Ne da gba oo fobusoo aciyele ulungusu.

¹⁷ N'utsa n va, o rono ta atsuva a du kafu mantsa'a! I dana ufofu adama i kuru atsuma o unusu wa ama e iwuya a nda wan. She yu uta atsuma o ucawu wo okolo o ucira u du wan. ¹⁸ I lyuwa elime atsuma e isa'ani na atsuma o urevu wu Zagbain tsu na Zamawawa Yesu. Tsugbain nu ucira suru wo o'wo za va yi babu ukotu. Ami.†

* **3:10** Akuci a atagada o ro o koso ta uguzu u nda ni idan-shi i nda "waru ili yu uvadi i nda i te jeruwe nu usuduwu wa abunda lon."

Mepepelime mo Ufaru ma Yahaya

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Yahaya ḍana ṭa mpepelime n wawa'a aza a ta'atsu a tyo ama koko'o. E mepepelime mo ufaru ma nda, u ḍe ṭa aza e ḍesununa va yi muwun ma yi. Ana wo o'woi Yahaya aajiya a ḍa waru zagbain va aza e Itoni a ḍa a mantsa'a, u ta dansa mepepelime ma nda za va aza e Itoni a ḍa suru.

Atsuma a aatagada a nda, Yahaya yuwan ṭa adanshi cine vuma aa ḍana zuzu na Asula a yuwusaan yi aganda. U yuwan ṭa adanshi cine aa ḍana zuzu na Asula e re re. Ure wu ufaru ayi ḍa vuma isawan atsuma e ekan a Asula. Ure we ire ayi ḍa vuma isawan atsuma e icigi ya Asula.

Aatagada a nda a damma tsu ṭa a na tsi isawan atsuma e ekan ayi ḍa tsu yuwan wuma cine Asula a cigai, ne ḍa ili i ro yaa ḍana lo usokowu e ekere a ama ko ubata wa Asula shi. Aatagada'a fo u damma ṭa a na vuma isawan atsuma e icigi ya Asula ayi ḍa a cigalai pa atsuma o uvadi. O ukosu, u cuwaan tsu ṭa na tsu ri na abajini o ulyuwu wa aci na tsu ri ubolu na Zamawawa.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Adanshi a na a tsu ca Wuma (1:1-4)
2. Asula ekan a ḍa waru Zamawawa ḍa iroci i tsu (1:5-2:6)
3. Wila u Sa'avu (2:7-17)
4. N'yuwatan mu Zamawawa na Muwun ma Asula (2:18-3:10)
5. Icigi ya Asula ni icigi i tsu (3:11-4:21)
6. Ulyuwu wa aci wu uvadi (5:1-21)

Adanshi a wuma

¹ Za na ḍanaḍi wuma diga a mantsa mo ufaru, ayi ḍa tsu uwwai adama a yi, waru tse ene yi ṭa ne esu a tsu, reve tsu kalyuwa yi ulobonu, waru tsu ju'wan yi ṭa ne ekere a tsu. Ayi ḍa Yesu Kristi Zamawawa, Adanshi a wuma. ² Za na a casu wuma ṭawa ṭa ubata u tsu! Tse ene yi ṭa, waru atsu esu e ili i na tse enei ḍa. Gogo tsu ta dansaa ḍu adama a wuma a babu ukotu za na ḍanaḍi na Dada reve u ṭawa ubata u tsu. ³ Ili i na tse enei waru tsu uwwai i ḍa tsa dansaa ḍu, tsara adu fo i yuwan nden m muwwulai obolo na

atsu. Waru nden n tsu obolo na Dada na Mawun ma yi Yesu Zamawawa ḍa. ⁴ Tsu ḍanaa ḍu ṭa ili i nda tsara i ḍana tapu na mazanga obolo na atsu.

Asula ekan a ḍa

⁵ Apa a nda ikaka i na tsu uwwai ubata wa Yesu Zamawawa ayi ḍa gba tsa dansaa ḍu gogo: Asula ekan a ḍa, waru u ri ni irumbu shi, ko ke'en. ⁶ Na tsu damma tsu ṭa a nden obolo na Asula, agba atsuma e irumbu i ḍa tsu ri nden, epen a ḍa tsa yuwusan, tsoo tonu amayun shi. ⁷ Amma na tsu ri nden atsuma e ekan, ununa Asula a ri atsuma e ekan, tsu ṭa a nden m muwwulai. Waru mpasa m Mawun ma yi Yesu n ṭa zaza'usa nusu tsu.

⁸ Na tsu damma koto tsu yuwan unusu shi, aciyatsu a ḍa tsaa lumusa, waru amayun a ri pe atsuma a tsu shi. ⁹ Amma na tsu damma nusu tsu, u ta yuwaan tsu gafura vu nusu tsu adama a na ayi za na tsu shiton nzuwulai n ḍa, waru ayi za na tsu yuwan ili na abula a ḍa. Ayi waru u ṭa za'wa tsu diga a nusu na tsu yuwain. ¹⁰ Na tsu damma koto tsu yuwan unusu shi, tsu ṭa kambuwusa Asula za ve epen, waru tsu to rocosu ikaka ya yi i ri nu ubata wu nden o okolo a tsu shi.

2

Yesu ḍa za vi ikambi i tsu

¹ Ncigata m muwun n va, n ta ḍanasaa ḍu ili i nda adama i yuwan unusu wan.

Agba na tsu yuwan unusu, Yesu Zamawawa za na ri za va abula, u ta pati Dada o unu u tsu.

Agba ni i yuwan unusu, Yesu Zamawawa tsu yuwan ṭa ili i na yi ntsayi kuci, u ta pati Dada o unu u tsu. ² Ayi ḍa kucci adama a nusu tsu. Nusu tsu ḍa u tarai goon shi, amma hali na nusu va ama atsuma o uvadi suru.

³ Tsu te reve na amayun tsu reve ṭa Asula na tsu toni ikaka i na u dammai suru. ⁴ Za na suru dammai, "N reve ṭa Asula," agba u yuwan tsutoni ni ili i na u dammai shi, vuma ndolo za ve epen ḍa, waru amayun a ri pe atsuma a yi shi. ⁵ Amma na tsu yuwan tsutoni ni ili i na Asula a dammai, tsundolo tsa ḍa icigi ya Asula yaa lamba ili i ro atsuma a tsu shi, ne ḍa waru tsee reve

tsu ta pe atsuma a yi. ⁶ Na tsu damma atsu ama a yi a da, tsu yuwain cine Yesu yuwain.

Asula a damma tsu cigai ama

⁷ Ncigata n va, maa danasaa du tsara n ca du wila u sa'avu shi. Za na a fara ca ndu dada, waru ikaka i na yu uwwai de da. ⁸ Amma hali n gogo u tu usa'avu. Zamawawa roco ta wila u nda amayun a da, adu waru i roco ta ne. Ye ene ta irumbu i ta makara, waru ekan a amayun a te ikanasa ulobonu.

⁹ Vuma na dammai suru, "N ta a nden atsuma e ekan," avu u 'yuwan za va yi, cu'un vuma ndolo hali n gogo u ta pe nden atsuma e irumbu. ¹⁰ Za na cigai aza a yi suru u ta a mmalu atsuma e ekan, waru waa tawaa nu utadatsasa shi. ¹¹ Na tsu 'yuwan ozo o ro, tsu ta nden atsuma e irumbu, waru tsu ta a mmalu atsuma e irumbu. Tsu reve ubata u na tsaa tyo shi, adama a na tsaa gura ene ili atsuma e irumbu shi.

¹² N ta danasaa du muwun n va, adama a na Asula a yuwaan du ta gafura vu nusu du atsuma a ala e Yesu Zamawawa.

¹³ N ta danasaa du nan dada, adama a na i reve yi ta, vuma na shi diga o ufaru.

N ta danasaa du olobo ne esheli, adama a na i lyuwa ta aci a za vi iwuya.

N ta danasaa du muwun, adama a na i reve ta Dada'a.

¹⁴ N ta danasaa du nan dada, adama a na i reve yi ta, vuma na shi diga o ufaru.

N ta danasaa du olobo ne esheli, adama a na i ta nu ucira. Adanshi a Asula a ta pe atsuma a du, waru i lyuwa ta aci a za vi iwuya.

¹⁵ She i ciga uvadi ko ili yu uvadi wan. Ni i ciga uvadi, icigi ya Dada yi pe atsuma a du shi. ¹⁶ Apa re vu uvadi: tsu ciga ta tsu uwwaa aciyatsu uyo'o wu unusu, icigi yi iwuya i na tse eneshe, waru a 'yasasan avangaci adama e ili i na tsu ri na ayi. Atsuma e le babu ili i na yu utai ya Dada, amma suru nle o uvadi u da o utai. ¹⁷ Uvadi ni ili i na i ri pe suru a na ama a cigai suru o to koto, amma vuma na o tonishi ili i na Asula a cigai u ta tsura wuma u babu ukotu.

Ma'yuwatan ma Yesu

¹⁸ Ncigata m muwun n va, rana vu ukosu da nda'a. Yu uwwa ta de a na ma'yuwatan ma Zamawawa ma ri lo a tawa, gogo gba n'yuwatan ma abunda mu Zamawawa n ta pa. Ne da tsu revei a na rana vu ukosu da.

¹⁹ Ama a nda a lyawa ta a'isa a aza e Itoni a tsu, adama a na ko de e pe atsuma a tsu na amayun shi. Na a shi pe atsuma a tsu na amayun, a shi te isawan obolo na atsu. Ukaru u le u roco ta a pe atsuma a tsu shi.

²⁰ I ta nu une'e u na Za va Akiza ca ndu, adama o ndolo suru ndu i reve ta amayun.

²¹ She na n danaa du adama a amayu'un shi, adama a na i reve yi ta de. I reve ta a na ama e epen e pe atsuma a amayun shi. ²² Zane da za ve epe'en? Vuma na wasain Yesu ayi dada Zamawawa'a, ayi da za ve epen. Vuma na dammai ne suru, ayi ma'yuwatan ma Zamawawa ma da, waru u 'yuwan ta Dada'a na Mawu'un.

²³ Vuma na wasain Mawu'un, vuma ndolo fo u wasan ta Dada. Amma na tsu damma tsu usu ta Mawu'un, tsu usu ta Dada fo.

²⁴ I lyuwa elime ni itoni yu uritosu u na i tsurai nu ufaru. Ni i lyuwa elime ni itoni yi ili i na i tsurai nu ufaru, i ta dana obolo na Mawu'un waru obolo na Dada'a. ²⁵ Apa ili i na Zamawawa yuwaan tsu nzuwulai n na waa ca tsu: u ta ca tsu wuma u babu ukotu.

²⁶ N ta danasaa du tsara n rono du atsuvu adama ama a na a cigai a luluma du. ²⁷ Amma adu, Zamawawa tsuwan du ta Ruhu va yi. Na Ruhu va yi ri obolo na adu, yaa ciga nanza roco du shi. Adama a na Ruhu va yi tsu rito du ta ili suru, waru ili i na woo ritosu amayun a da, epen a da shi. I toni uritosu u Ruhu, waru i lyuwa elime na mobolo na Zamawawa.

²⁸ Amayun, ncigata m muwun n va, i lyuwa elime obolo na Zamawawa, adama nu u kamba, tsu to o'wo babu wovon waru tsu uwwai wono a makakan ma yi wan. ²⁹ I reve ta Zamawawa ta na abula. I reve waru vuma na a yuwusan ili ya abula suru wo o'wo ta mawun ma Asula.

3

Atsu muwun ma Asula n da

¹ Dada ciga tsu ta abunda lon, adama o ndolo a da e de ntsu muwun ma Asula. Amayun atsu muwun ma yi n da. Adama

a na ama o uvadi e revei Dada'a shi, ayi da i zuwai e reve ntsu shi. ² N'utsa n na n cigai, gogo atsu muwun ma Asula n da, agba koto u roco tsu ili i na tsoo o'wo shi, na Yesu Zamawawa kamba. Agba tsu reve ta nu u tawisa, tsu to o'wo cine u ri, adama a na tsu te ene yi cine u ri na amayun. ³ Aza a na a usuyi adanshi a nda a guzasa aciyele cece cine Zamawawa ri cece.

⁴ Vuma na yuwain unusu suru u kuda ta wila wa Asula, adama a na unusu unata u da u ri na nlangi na Asula obolo na wila wa yi. ⁵ I reve ta Yesu Zamawawa tawa ta tsara u tawa unusu, waru ayi u ri nu unusu shi. ⁶ Adama o ndolo vuma na aa danu obolo na ayi waa lyuwa elime na mayan mo unusu shi. Vuma na gba lyuwai elime na mayan mo unusu koto we ene yi shi waru koto u reve yi shi.

⁷ Muwun n va she i lyawa nanza luluma du adama e ili i nda wan: na ama a yuwusan nden n sa'ani, a ta yuwusan ne adama a na aza a abula a da, cine Yesu Zamawawa ri na abula. ⁸ Vuma na lyuwai elime na mayan mo unusu wo o'wo ta vuma Mekerencesu.† Mekerencesu ma ta yuwusan unusu diga o ufaru. Agba Mawun ma Asula ma tawa ta tsara u lungusa linga va yi. ⁹ Aza a na a ri muwun ma Asula a tsu lyuwa elime na mayan mo unusu shi, adama a na u ca nle wuma u sa'avu. Waru adama a na Asula a da Dada le, aa gura lyuwa elime na mayan mo unusu shi.

¹⁰ Tsu ta gura reve ko zane da mawun ma Asula, waru ko zane da mawun me Mekerencesu. Vuma na a yuwusan ili i sa'ani shi suru, mawun ma Asula ma da shi. Vuma na gba cigai za va yi shi, mawun ma Asula ma da shi.

I cigalai

¹¹ Cu'un vi ikaka i nda ayi da yu uwwai diga o ufaru: tsu cigalai. ¹² She yoo o'wo ana Kayinu† wan, za na o'woi za vu za vi iwuya reve wu una zawa'a va yi. Nye i zuwai wu una niyi? Adama e ili i na Kayinu yuwain iwuya i da, agba ili i na zawa'a va yi yuwain isa'ani i da. ¹³ N'utsa n va, she i yuwan asalama wan na ama o uvadi a nda a 'yuwan ndu. ¹⁴ Icgi i na tsu cigalai u roco ta tsu pasa ta ukwa a tyo wuma. Vuma na ri ni icigi cu'un nda shi, u buwa ta ukwa.

¹⁵ Vuma na 'yuwain za va yi za mona da, waru i reve ta aza a mona a ri na wuma u babu ukotu atsuma e le shi.

¹⁶ Apa cine tsu revei ili i na a tsu de icigi: Yesu ca ta wuma wa yi adama a tsu. Adama o ndolo atsu fo u lobono ta tsu cayi wuma u tsu adama a ama o ro! ¹⁷ A damma za ro ta nu utsuru avu we ene vali ko ka nu ulambu, reve u 'yuwan a kamba yi. Icgi ya Asula i ri atsuma a cu'un vuma ndolo shi. ¹⁸ Muwun, tsu roco ta icigi a tyo ubata wa ama, na tsu kamba le na amayun, amma tsu yuwusain adanshi a aci a yi goon wan. ¹⁹ Na tsu ciga ama, tsu reve ta na tsu ri pe atsuma a amayun, waru tsu ta na asuvu nden a makakan ma Asula. ²⁰ Amma na tsu ri na asuvu nden atsuma a tsu shi adama o wono, to, Asula a la'a ta okolo a tsu, waru u reve ta ili suru.

²¹ N'utsa n va, na tsu ri na asuvu nden atsuma a tsu, tsu ta dana a makakan ma Asula babu wovon. ²² U ta ca tsu ili i na tsu patiyi suru, adama a na tsu to tono yi waru tsu ta yuwusan ili i na yoo yo'onotosu yi okolo. ²³ Apa ili i na Asula a dammai: tsu usuyi Mawun ma yi, Yesu Zamawawa, avu waru tsu cigalai. Ayi da waru ili i na Yesu roco ntsu tsu yuwan. ²⁴ Aza a na aa yuwusan tsutoni na wila wa Asula, a ta pe nden atsuma a Asula, waru fo u ta pe atsuma e le. Tsu reve ta Asula a ta pe nden atsuma a tsu adama a Ruhu na Asula a ca ntsu.

4

Munlu me epen

¹ Ncigata n va, she i usu vuma na tawai suru a dansa u ta na Ruhu va Asula wan. I lyungwa le ne'en suru, tsara i reve ko amayun a da o uta ta ubata wa Asula. Ama a Asula e epen a abunda a kara ta de a uwa atsuma o uvadi. ² Apa cine yee reve Ruhu va Asula: Vuma uta ta ubata wa Asula nu u damma Yesu Zamawawa tawa ta o uvadi tsu vadilima. ³ Amma vuma na wasain adanshi a nda a adama e Yesu u ri na Ruhu va Asula shi. Cu'un ruhu vuma ndolo wu uta ta ubata u ma'yuwatan ma Zamawawa. I reve ta de a na ma'yuwatan mo ndolo ma ta tawa atsuma o uvadi, waru u tawa ta de.

⁴ Muwun n va, aḍu aza a Asula a da, waru i lyuwa ta aci a n'yuwatan n ndolo. Ruhu va Asula ta pe atsuma a du, waru u la'a ta za na ri pa o uvadi ucira lon. ⁵ N'yuwatan n ndolo a ta yuwusan adanshi e ili yu uvadi adama a na ele fo aza o uvadi a da, waru ama o uvadi a tsu zuwaa le ta atsuvu. ⁶ Atsu gba ama a Asula a da, ayi da i zuwai aza a na e revei Asula aa zuwusaa tsu atsuvu. Na ama a Asula a da shi, aa zuwaa tsu atsuvu shi. Ne da tsee reve ko vuma ta na Ruhu va amayun ko ruhu ve epen.

Ubatq wa Asula u da icigi i tsu uta

⁷ N'utsa n va, tsu cigalai, adama a na icigi e ekere a Asula a da wu utai. Za na rocoi icigi suru mawun ma Asula ma da, waru u reve ta Asula. ⁸ Vuma na ri ni icigi shi, u reve Asula shi, adama a na Asula icigi i da. ⁹ Asula o roco tsu ta icigi ya yi ana u lyunguyi Mawun ma ta ma yi atsuma o uvadi tsara u ca tsu wuma. ¹⁰ Apa icigi ya amayun: Atsu da tsu cigai Asula shi, amma ayi da u ciga ntsu da da u lyunguyi Mawun ma yi wo o'wo kucci vi ili i na yaa tawa nusu tsu. ¹¹ N'utsa n va, adama a na Asula a ciga ntsu tsunda, atsu fo tsu cigalai. ¹² Babu vuma na enei de Asula, amma na tsu cigalai, Asula a to obolo na atsu, waru icigi ya yi i ta tapu atsuma a tsu.

¹³ Asula a ca tsu ta Ruhu va yi. Ne da tsu revei a na tsu ri obolo na ayi cine u ri obolo na atsu. ¹⁴ Asula a lyungu ta Mawun ma yi wo o'wo Za vi Iwawi yu uvadi. Tse ene yi ta, da da i zuwai tsaa dansaa ama o ro adama a yi. ¹⁵ Za na tarai Yesu Mawun ma Asula ma da, u to obolo na Asula, Asula fo u to obolo na ayi. ¹⁶ Atsu aciyatsu tsu reve ta cine Asula a ciga ntsu lon, waru tsu ca ta okolo a tsu e ekere a yi suru suru.

Asula icigi i da. Na tsu lyuwa elime na ncigalai, tsu to obolo na Asula, waru u to obolo na atsu. ¹⁷ Na tsu ciga aza a tsu ni icigi ya amayun, avu tsu danu cine Zamawawa yuwain atsuma o uvadi u nda, tsaa uwwa wovon o urana wu uge'etosu shi. ¹⁸ Babu wovon atsuma e icigi, icigi ya amayun i tsu lo ta wovon. Na vuma ri a uwwusa wovon u ta majiyan gashi a ta ca yi oforo. Na vuma ri a uwwusa wovon, icigi ya Asula koto i ri ugbamu atsuma a yi shi.

¹⁹ Tsu te icigi adama a na Asula a da a fara ne'en ciga ntsu. ²⁰ Na vuma damma, "N ciga ta Asula," avu u 'yuwan za va yi, za ve epen a da. Aza a na a cigai aza e le a na e eneshe kuci shi, aa ciga Asula a na koto e enei shi. ²¹ Apa wila u na Asula a ca ntsu: aza a na a cigai Asula a ciga a 'yuwan a ciga aza e le.

5

Ulyuwu wa aci wu uvadi

¹ Vuma na usuyi suru a na Yesu Zamawawa da, mawun ma Asula ma da. Vuma na cigai dada u ciga ta mawun ma yi fo. ² Apa cine tsu revei tsu ciga ta muwun ma Asula: na tsu ciga Asula avu tsu yuwan ntoniloi ni ili i na u dammai. ³ Tsu roco ta tsu ciga ta Asula na tsu yuwan ntoniloi na wila wa yi, waru a ri usan u na tsaa kuru shi. ⁴ Vuma na ri mawun ma Asula suru, u ta lyuwa aci o uvadi, waru ucawu wo okolo a tsu ayi da ili i na i tsu ca tsu malyuwa ma aci'i. ⁵ Zane da aa gura lyuwa aci o uvadi? She vuma na usuyi Yesu da Mawun ma Asula.

Adanshi a sa'ani adama e Yesu

⁶ Yesu Zamawawa da tawai ya'a tsu o ure u na a rumbu niyi na mini na mpasa mo ukwa ma yi. O ure u mini ma da u tawai goon shi, amma obolo na mpasa na mini. Waru Ruhu na aciyayi u damma ta adanshi'i amayun a da, adama a na Ruhu'u a amayun a da. ⁷ Ili i ta'atsu i ta lo i na i yuwain adanshi adama e Yesu: ⁸ Ele da Ruhu, na mini, obolo na mpasa, suru nle adanshi a amayun a ta a da aa yuwusan. ⁹ Tsu usu ta ama na a damma ili i ro amayun a da. Amma ili i na Asula a dammai u la'a ta ucira, waru ili ya amayun a na u damma ntsu ayi da adama a Mawun ma yi. ¹⁰ Za na usuyi Mawun ma Asula suru u reve ta ili i na Asula a dammai a aci a yi amayun a da. Amma za na usuyi ili i na Asula a dammai amayun a da shi, nu u yuwan tsundolo u de ta Asula za ve epen. ¹¹ Apa ili i na Asula a damma ntsu: Asula a ca tsu ta wuma u babu ukotu, waru Mawun ma yi, ayi da u zuwai wuma u ndolo wo o'wo ne. ¹² Vuma na ri na Mawu'un u ta na

wuma u nda, za na waru ri na Mawun ma Asula shi u ri na wuma'a shi.

Wuma u babu ukotu

¹³ N ta danasaa du aza a na a usuyi Mawun ma Asula, tsara i reve i ta na wuma u babu ukotu. ¹⁴ Tsunda tsu ta gura 'yawa ubata wa Asula babu wovon, waru tsu reve ta u ta uwwa tsu na tsu pati yi ili i na u cigaa ntsu. ¹⁵ U tsu uwwa tsu ta mantsa ma na tsu pati niyi. Adama a na tsu reve ta a na amayun a da, tsu reve ta waru u tsu ca tsu ta ili i na tsu pati niyi suru.

¹⁶ Na ve ene za vi Itoni a yuwusan unusu u na u rawai ukwa shi, i pati Asula, u ta ca vuma ndolo wuma. N ta yuwusan adanshi adama a ama a na a yuwain unusu u na u rawai ukwa shi. Agba unusu u na u tsu tawaa nu ukwa u ta lo,* n zuwa du i yuwan avasa ubata wa Asula adama a cu'un ndolo shi. ¹⁷ Mantsa ma na i yuwain iwuya suru, unusu u da, agba cu'un vu unusu suru da tsu tawaa nu ukwa shi.

¹⁸ Tsu reve ta aza a na a ri muwun ma Asula a tsu lyuwa elime na mayan mo unusu shi. Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma tsu kalyuwusa le ta, waru za vi iwuya aa gura ju'wan le shi.

¹⁹ Tsu reve ta e ekere a Asula da tsu ri, agba ayi za vi iwuya ta yuwusan tsugono tsu uvadi suru.

²⁰ Tsu reve ta a na Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma tawa ta avu u roco tsu Asula a amayun. Tso o'wo ta obolo na Asula a amayun, adama a na tsu ri a muwwulai na Mawun ma yi Yesu Zamawawa. Ayi da Asula a amayun za na tsu ca wuma u babu ukotu.

²¹ Muwun n va, i ciga i 'yuwan i suma itoni ya amali.

* **5:16** Unusu u na u tsu tawaa nu ukwa ayi da vuma 'yuwan a usu Yesu Zamawawa, waru vuma 'yuwan a ciga aza a yi. She na ayi za vu unusu u vadala da goon waa tsura gafura.

Mepepelime me Ire ma Yahaya

Ucuḏuwu wa aatagada a nda

Ayi nda ayi ḏa mepepelime me ire ma na Yahaya ḏanai. E mepepelime ma nda, u damma ṭa u ḏana yi a tyo a “ka na Asula a ḏangwai oḓolo na muwun ma yi.” Ucasu wa atsumalima a aza e Itoni a ḏana ṭa lo a mantsa'a, Yahaya yuwan ṭa ulinga ni idanshi i nda o una wa aa'isa na ama a na a ri pe.

Yahaya damma ṭa icigi ili ya aḓula i ḏa e ekere a Asula, ne ḏa fo icigi i ri na aḓula e ekere a aza e Itoni. A mantsa mo ndolo, ama o ro a dansa ṭa a na Zamawawa vuma ḏa na amayun shi, amma ruhu ḏa na ama ee ene ne esu e le. Reve Yahaya damma ayi ndolo epen a ḏa, amma amayun ayi ḏa Yesu Zamawawa vuma ḏa na amayun. Reve u damma aza e Itoni a 'yuwan munlu me epen.

Ana'an fo, munlu me epen n ṭa lo aza a na a yuwusan uritosu wa amayun shi. Aza e Itoni a 'yuwan munlu me epen n ndolo. Ili ya aḓula i ḏa aza e Itoni a ciga amayun, waru a cigalai.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Amayun ni Icigi (4-11)
2. Icasu yu Ukosu (12-13)

Icasu

¹ Amu, Yahaya zagbain,* amu ḏa n ḏanai mepepelime ma nda a tyo a ka na Asula a ḏangwai oḓolo na muwun ma yi.† N ciga ḏu ṭa na amayun. Amu ḏa n ciga nḏu goon shi. Ama a na e revei amayun suru a ciga ḏu ṭa fo. ² Tsu ciga ḏu ṭa adama a amayun a na a ri pe atsuma a tsu waru u ṭa ḏana pe babu ukotu.

³ N ta yuwusan avasa tsara Asula Dada na Yesu Kristi Zamawawa za na ayi ḏa Mawun ma yi u yuwaan tsu isa'ani waru we ene iliyali i tsu! Lyawa a ca tsu asuvu nden, na amayun ni icigi.

* **1:1** Danshi Tsheleni pa nda ta yuwusan adanshi adama a aabara tsu zagbain. † **1:1** Ayi ka oḓolo na muwun ma yi u ta yuwusan adanshi a aa'isa a aza e Itoni na aza a na a uwusa pe. ‡ **1:13** Ka na a yuwusan adanshi a aci a yi pa nda aa'isa a na Yahaya ḏana ana u ḏanai mepepelime ma nda ma ḏa, muwun ele ḏa aza a na a uwusa atsuma a aa'isa a aza e Itoni.

Amayun ni icigi

⁴ N yuwan ṭa mazanga ma abunda ana mu uwwai muwun n ḏu n ro oo tono ure wa amayun, cine Dada damma ntsu tsu yuwan. ⁵ Nawayi va, n ḏanaa wu tsara vu yuwan ili i sa'avu i ro shi. N ḏanaa wu ṭa tsara n damma ḏu i cigalai, ayi ḏa ili yu ufaru i na a damma ntsu tsu yuwan. ⁶ Ayi nda ayi ḏa icigi: na tsu yuwain ili i na Asula a damma ntsu tsu yuwan. Waru u damma ṭa diga o ufaru i cigalai.

⁷ Munlu me epen na abunda a ṭa kandaruwusa atsuma o uvadi. Aza a wulumu a nda a ta dansa a na Yesu Zamawawa ri na lipu cu'un vu vadilima shi. Agba aza e epen a ḏa waru n'yuwatan mu Zamawawa n ḏa. ⁸ I yuwan ugbozu. Ni i yuwan ugbozu shi, i ta gura lamba ili i na i lingai adama a yi suru. Amma ni i yuwan ugbozu, i ṭa tsura iliyinkapa i ḏu tapu. ⁹ Vuma na isawain atsuma o uritosu wa Yesu Zamawawa shi, avu u feletyo, u ri oḓolo na Asula shi. Vuma na isawain atsuma o uritosu'u u to oḓolo na Dada na Mawun. ¹⁰ Na vuma ṭawa atsuma e iḓolo i ḏu, agba u yuwan uritosu wa amayun a aci a Zamawawa shi, she i banu yi a 'wa ḏu ko i casa yi ko ke'en wan. ¹¹ Ni i raba cu'un vuma ndolo, i yuwan ṭa fo cu'un vu ulinga vi iwuya ya yi.

Idanshi yu ukosu

¹² N ta ni ili ya abunda a na n cigai n damma ḏu, agba n ciga n ḏana le a aavu'un shi. Amma n ta a majiyan n ṭawa n yuwan adanshi na adu esu esu, tsara tsu ḏana tapu na mazanga.

¹³ Muwun mu za va wu vu ka za na Asula a ḏangwai a ṭa lyungusaa wu ni icasu i le.‡

Mepepelime ma Ta'atsu ma Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Ayi nda ayi da mepepelime ma ta'atsu ma na Yahaya danai. E mepepelime ma nda, u damma u ta danasaa Gayu i'utsa ya aɓula ya yi.

Yahaya danaa ta Gayu a cuwusa yi cine u kambai munlu ma aza e Itoni ma amayun a mantsa'a. U yuwan ta fo adanshi a Diyotarifi, za na 'yuwain a kamba aza a na o ritoi amayun.

Ana Yahaya yuwaan ntsu adanshi a ama e re a nda, u roco tsu ta iroci i wuma i sa'ani na wuma u babu ulobonu.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu a tyo ya Gayu (1-4)
2. Ulobonu wu mmalu obolo (5-12)
3. Icasu yu Ukosu (13-15)

Icasu

¹ Amu, Yahaya zagbain,* amu da maa danasaa wu mepepelime ma nda, i'utsa i va Gayu. N ciga wu ta adama a na tsu to tonon amayun.

² I'utsa i va, n ta yuwusaan wu avasa adama ili suru i wala wu mejege, waru vu danan na lafiya lipu cine n revei asuvu a wu a ri atsuma e Itoni. ³ N zanganan ta lon ana aza e Itoni o ro a tawai a damma numu adama a amayun a wuma a wu na cine voo tonon ure wa amayun. ⁴ N tsu yuwan ta mazanga kuci na mu uwwa a na muwun n va n to tonon ure wa amayun. Babu ili i ro i na i la'ai ili i ndolo mazanga.

⁵ I'utsa i va, vu ta yuwusan ili ya aɓula adama a na vaa kambusa munlu ma aɓula aza a na a ri atsuma a mmalu, ko na wo o'woi omocin a da e ekere a wu. ⁶ A damma ta aza e Itoni adama e icigi ya wu. N ta patishi wu vu kamba le o ure u na Asula aa uwwa uyo'o na a lyuwa elime atsuma a mmalu n na aa yuwusan. ⁷ A baza ta atsuma a mmalu n le tsara a yuwaan Yesu Kristi Zamawawa aganda. A tsu ushi ili i ro

* **1:1** Danshi Tsheleni pa nda ta yuwusan adanshi adama a aabara ana zagbain. † **1:15** Adanshi a Asula o ro a ta na guzu 14 amma ozo o ro a ta na guzu 15, amma ele adanshi a ta a da aa yuwusan babu za na kalamai ni ili i ro, adangulu a da goon.

e ekere a aza a na koto o o'woi aza e Itoni shi. ⁸ Adama o ndolo atsu na aciyatsu tsu kamba nle tsara tsu lingai obolo adama a amayun.

⁹ N danaa ta de aa'isa mokodi me mepepelime, amma Diyotarifi vuma na cigai wo o'wo zagbain atsuma e le, u 'yuwan ta a uwwa tsu. ¹⁰ Na n tawa n ta damma ili i ro i na waa yuwusan na adanshi a vama a na waa yuwusan a aci a tsu. Ili i na i la'ai usan ayi da, u 'yuwan ta a usu munlu nna n tawai. Hali waru u tiga ta aza a na a cigai a raba le, reve u lo le atsuma a aa'isa.

¹¹ I'utsa i va, she vu toni ili i na i ri iwuyawan, amma vu toni ili i na i ri ulobonu. Za na a yuwusan isa'ani suru vuma va Asula da. Amma za na a yuwusan iwuya koto u reve Asula shi. ¹² Ama suru a ta yuwusan adanshi a sa'ani adama a Dimitiriya, waru wuma u sa'ani wa yi u roco ta a na vuma va aɓula da. Atsu fo tsu ta yuwusan adanshi a sa'ani adama a yi. Waru vu reve ta ili i na tsu dammai suru amayun a da.

Idanshi yu ukosu

¹³ N ta ni ili i na n cigai n damma wu na abunda, agba n ciga n dana le a aavu'un shi. ¹⁴ N ta majiyan n tawa ubata u du go'o, aavu tsu yuwan adanshi esu esu.

¹⁵ Avasa a va a da Asula a zuwaa wu aba'un a asuvu nden! N'utsa ma wu pa nda suru a ta casasa wu. N te ipati ya wu vu casan'utsa suru de na ala.†

Mepepelime ma Yahuza

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Yahuza ḍa za na ḍanai mepepelime ma nda. *ayi* zawa'a va Yesu ḍa. Tsu reve ta ne adama a na u dammai *ayi* mawun ma *anawu* ma Yakubu ma ḍa, waru Yakubu zawa'a va Yesu ḍa.

Yahuza ḍana ta mepepelime ma nda adama u rono *aza* e Itoni e Yesu atsuva adama a munlu me epen. U rono ta *aza* e Itoni atsuva adama o tonoo uritosu we epen wa ama o ndolo wan. U rono le ta waru atsuva adama o tonoo iroci yi iwuya i wuma ya ama o ndolo wan.

Munlu me epen n ta lo ana'an. O ufaru vu te ene gashi ili ya *afula* i ḍa oo toni le. Reve addama a *abunda* a *karā* a *tawusa*. Aatagada a Yahuza o to ritosu tsu cine tsee revei munlu ma amayun na munlu me epen.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. *Icasu* (1-2)
2. Ugesu wu ucawu wo okolo e ekere a munlu me epen (3-23)
3. Avasa o ukosu (24-25)

¹ Mepepelime ma nda e ekere a va a ḍa wu utai, amu ḍa Yahuza. Amu aagbashi e Yesu Kristi Zamawawa ḍa, waru zawa'a va Yakubu. *Asula* za na *ayi* ḍa Dada, u ḍe ta ozo o ro a *dana* pe *atsuma* e icigi ya yi waru Yesu Zamawawa ta *kalyuwusa* le. Icu'un ya ama o ndolo a ḍa maa ḍanasaa.

² Lyawa i tsura isa'ani ya *Asula*, na nden mo okolo, ni icigi ya yi kukuci.

Ili i na i tsu cina aza o unusu

³ Ncigata n va, n shi ta n ciga n ḍanaa ḍu ili ya *abunda* adama e iwawi i na tsu tsurai. Agba gogo n ciga n 'yuwan n ḍanaa ḍu adama e ili i ro ko'o. N ciga n 'yuwan n ḍanaa ḍu adama i geshe amayun a Alabari a Sa'ani. *Asula* a ca ta amayun a nda a na a ri n vadala shi u ta o unā u mantsa suru adama a ama a akiza† a yi.

⁴ N damma ta ili i ndolo adama a na ama a na a 'yuwain a yuwusaan *Asula* tsutoni a uwa ta e memere ma ḍu usokowu. O to

ritosu a na *Asula* a ta ni isa'ani waru u tsu yuwaan ta ama gafura vu unusu. Ne ḍa u ri, amma reve a damma adama o ndolo a ta gura yuwan ili yu uwuyan u i na a cigai a yuwan biti. *Asula* a dangwa ta ḍe ili i na waa yuwan ne ele nu ujimu adama a na a wasan ta Zagbain na Mogono ma tsu, Yesu Zamawawa.

⁵ N ciga ta n cuwaan ḍu ni ili i na i revei ḍe: *Asulazuva* a wawa ta ḍe ama a yi a na wu utaa nle *atsuma* a Masar.† Agba a mantsa mo ro reve u lungusa aza a na a 'yuwain a usu yi. ⁶ Waru n ta cuwusaan ḍu adama a nlingata ma *Asula* aza a na e isawain o ucira u na *Asula* a ca nle shi. A lyawa ta ubata u na a ri, reve gba *Asula* a gutsu le na akani o u'wa wa ali wi irumbu. Gogo a ta pura urana wu uge'etosu. ⁷ Waru she yi icina ilyuci yo Sodom na Gomora,† ni ilyuci i na i shi zuzu ne ele wan. Ilyuci i ndolo i shiwan ta na tsipere waru na cu'un tsipere suru. Akina a kulato ta ilyuci i ndolo suru suru, waru ele ḍa iroci ya akina a babu ukotu a na aa ca *aza* e iwuya *atsumalima*.

⁸ Hali na ne, munlu me epen n nda a ta dansa a zuwaa le atsuva adama a alavu e le. *Avu* a lungusa lipu le na nshinda n tsipere. Reve a 'yuwan a yuwan tsutoni na tsugono, *avu* a yuwaan ucira wa aza-gbain a zuva ulamu. ⁹ Agba ko Mika'ilu malingata ma *Asula*† ma gbain wu uwwa ta wovon u na waa tawaa Mekerkesu unusu na adanshi a vama, agba *ayi* ḍa zagbain vu nlingata suru suru. Ana Mika'ilu *dana* a mawasan na Mekerkesu adama a *akwakwa* a lipu va Musa, ili i na u dammai goon *ayi* ḍa, "Zagbain bara wu."

¹⁰ Amma munlu n nda n ta yuwusan ulamu, waru a ta yuwusaan ili i na e revei shi unā. A ta vamma inama. A ta yuwusan ili i na lipu le cigai a yuwan, ne ḍa aa *tawaa* aciyele nu ulungusu. ¹¹ *Atsumalima* o uwuyan u a ta cina le! Adama a na o toniyi iroci yi iwuya ya Kayinu,† za na unai zawa'a va yi. Vadamma Balam,† a

ta yuwan ili suru adama a tsura ikebe.* Waru vadamma Kora,† a ta kuwa adama o u'yasasan wa aci e le.

¹² Nna ama a nda a danu obolo na adu a abuki a alya e ilyalya yi Zagbain, a tu ushindalu u na aa lungusa ilyalya'a. Aciyele a da goon a tsu kalyuwusa o ure u na u tsu tawaa na wono. A ta vadamma upepu u na wunla u tsu kebe a tyo e ida agba u tsu ro'o shi. A ta waru gashi danga na ri na muwun shi a mantsa mo uta'an. Ukwawa ndana u da a ri goon shi, amma a kuwa ta o ure suru suru, adama a na a mula ta aralu e le. ¹³ O tsu roco ta ili i wono i na aa yuwusan a alanga eteshe gashi upepu u mala za na tsu tabaluwa ashinda a mini. A ta vadamma italyo'o i na i ri a agara na a 'yawu na a tawi, waru a ta 'yawa ubata e irumbu ya abunda i babu ukotu. ¹⁴ Anuhu fo za na shi za cindere diga o ugundo wa Adamu, u yuwan ta adanshi o usokowu a Asula adama a ama a nda, avu u damma, "Uwwai, Asulazuva a ta lo a tawa obolo na nlingata ma abunda ma yi n na aa gura kece shi.

¹⁵ U te ge'eto ama o uvadi.

U to roco ama a na a 'yuwain o toni Asula a ta nu unusu wi iwuya suru i na a yuwain a na a 'yasayin Asula aci.

Waru u to roco aza a na a ri aza o unusu obolo na aza a na a ri na Asula shi, a ta nu unusu adama a na a ta yuwusan adanshi a vanvama a aci a Asula."

¹⁶ Ama a nda aza a adanshawuya a da, waru mantsa suru a tsu dana ta a adanshi a vama. A tsu yuwan ta cu'un vi iwuya i na a cigai a yuwan suru. A tsu 'yasasan ta avangaci e le, waru a tsu yuwaan ta ama adanshi uyo'o adama a tsura ili i na a cigai.

Vu lyuwa elime nu ulinga

¹⁷ N'utsa n va, i 'yuwan i ciga i cuwan ili i na ajiya a Zagbain Yesu a damma ndu. ¹⁸ A damma, "A tyo de zuzu nu ukosu u mantsa, ama a ta dana lo na aa wasan Asula, waru ili i na aa ciga a yuwan goon ayi da, aa kuru ili i na okolo e le a cigai na aa yuwaan Asula

unusu." ¹⁹ Gogo gba a mantsa ma nda, a ta pa, waru ele da aza a na aa kakasasa du. A ta yuwusan wuma ni icigi i lipu adama a na Ruhu va Asula ri nden atsuma e le shi.

²⁰ Amma n'utsa n va, i 'yuwan i ciga i suwa aciyadu e ikyun yu ucawu wo okolo ya akiza a du. Waru i lyuwa elime na avasa cine Ruhu va Akiza† rocoo ndu. ²¹ I guza aciyadu atsuma e icigi ya Asula ko na yaa pura isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa u rawato du a wuma u babu ukotu. ²² Vu kaba asuvu na aza a na koto e revei ili i na aa kuru shi. ²³ Vu wawa ozo o ro, vu usa le diga e elentsu a akina o uge'etosu. Ama o ro a ta lo aza a na vee ene iliyali, amma vu danu nu ugbozu ne ele gashi unusu u le u zuwa ta itana i le yo o'wo na ashinda.

Avasa e ica

²⁴ Gogo, i ca Asula tsugbain, adama a na u gura ta kalyuwa du tsara i riya wan, waru u ta zuwa du yo o'wo aza a na a ri nu unusu shi, reve waru u ca du mazanga lon. Avu waru u tawato du ubata u tsugbain tsa yi. ²⁵ Nu ujimu de, a tyo mantsa ma nda, hali a tyo o ukosu, Asula a da Za vi Iwawi i tsu adama e Yesu Zamawawa Zagbain tsu. Tsugbain suru za va yi da. Tsugono suru za va yi da. Ucira suru suru za va yi da. Waru ili suru i ta o ukere wa yi.

Ami.

* **1:11** Atsuma a aalabari a Balam a na a ri pe atsuma a aatagada a Alabari a Musa (Mkc. 22:1–23:12), tse ene ta Balam dammai Balak Mogono ili i na Asulazuva a damma niyi u damma. Ayi nda ayi da aalabari a Balam goon shi. Mantsa mo ro Balam ushi ta ikebe e ekere a Balak reve u rono aza a Isra'ila adanga adama a yuwaan amali aganda, (Mkc. 31:16). Ayi aalabari a nda a pe atsuma a aatagada a Alabari a Musa a KLP shi.

Wenu wa Yahaya

Ucuḏuwu wa aatagada a nda

Aajiya Yahaya ḏa ḏanai aatagada a nda. U damma ṭa ili i na we enei aṭsuma a alavu alavu adama e ili i na Aṣula o foboī waru ni ili i na yaa fara o ukosu wu uvadi.

Ikaka'a u ṭa nṭa pasu ta'atsu. U damma ṭa a na cira vi iwuya ṭa pe aṭsuma o uvadi o ulinga, adama o ndolo aza e Itoni o to sowo aṭsumalima waru a ṭa kuwa. U yuwan ṭa adanshi a Magiri'i ma Aṣula, za na ayi ḏa Yesu. U ta lyuwa aci a ama e iwuya suru nṭa cira na ri a nṭangi nṭa Aṣula. O ukosu, Aṣula a ṭa ni iliyinkapa i sa'ani yaa aḃunda i na waa ca ama a na aa lyuwa elime nu ucasu wo okolo ya Kristi Zamawawa. Ikaka aṭsuma a aḃvu'un suru ayi ḏa Aṣula a ṭa na akiza waru u ṭa nu ulyuwu wa aci.

Aatagada a nda wenu wi ili i na ama aa gura ene ḏa shi. Yahaya yuwan ṭa ulinga ni idanshi ya ama adama u damma cine ili ya zuva i ri. Re ṭa lo nṭa aḃunda a na vaa gura reve ili i na i ri pe aṭsuma a aatagada a nda, amma aḃajini e ikaka u ṭa a alanga eteshe waru u vadala shi. Apa aḃajini e ikaka'a: Yesu Kristi lyuwa ṭa aci a cu'un vi iwuya suru ubata suru. Urana u ṭa lo a ṭawa a na Male nṭa cu'un vi iwuya suru aa tsun le aṭsuma a mala ma akina, reve zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu u ṭawa ubata u na aza a na o toniyi Yesu aa ḏana obolo nṭa ayi na asuvu nden.

Ili i na i ri pe aṭsuma a aatagada a nda

1. Adanshi o usokowu diga Yahaya (1:1-8)
2. Alavu alavu a Aṣulazuva a Wuma (1:9-20)
3. Mpepelime a tyo a'isa e cindere (2:1-3:22)
4. Alavu alavu a aganda ḏe zuva (4:1-11)
5. Aatagada ne erepe e cindere (5:1-6:17)
6. Aganda a makakan ma ndanata ma Aṣula (7:1-17)
7. Avana e cindere (8:1-11:19)
8. Aagangu nṭa Adodo e re (12:1-13:18)

9. Alavu alavu o uge'etosu wa Aṣula na mekede (14:1-15:8)
10. Akwanu e cindere o upan wa Aṣula (16:1-21)
11. A lyuwa ṭa aci a n'yuwatan ma Aṣula (17:1-20:10)
12. Uge'etosu wu ukosu (20:11-15)
13. Zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu (21:1-8)
14. Urishelima sa'avu (21:9-22:5)
15. Kristi Zamawawa ṭa kambu babu ujimu (22:6-21)

Yahaya yuwan ṭa adanshi a aatagada a nda

¹ Apa ili i na Aṣula o rocoi Yesu Kristi Zamawawa, adama u damma agbashi a yi ili i na Aṣula aa yuwan nu ujimu shi. Avu Yesu lyungu malingata ma yi u roco aagbashi a yi Yahaya† ili'i. ² Reve Yahaya damma ili i na we enei biti adama e ikaka ya Aṣula na adama e ili i na Yesu Zamawawa dammai ni ili i na u yuwain waru. ³ Aṣula a ta zuwaa za na ee dewushe ama idanshi yi ikaka i nda nu unṭa aba'un, waru u ta zuwaa za na uwwai reve u yuwan tsutoni nṭa ayi aba'un. Adama a na mantsa ma yuwan ṭa zuzu a na ili i nda yaa fara.

Yahaya casa ṭa a'isa a aza e Itoni e cindere

⁴ Apa mepepelime ma na Yahaya ḏanai a tyo ubata wa a'isa a aza e Itoni e cindere a na a ri a Asiya.*

N ta avasa Aṣula o roco ḏu isa'ani na asuvu nden a yi. Aṣula ayi ḏa za na ri lo diga o ufaru, u ṭa lo gogo, za na waru ri lo a ṭawa. Waru nan ruhu e cindere a na a ri a makakan ma ndanata n tsugono tsa Aṣula o to roco ḏu isa'ani na asuvu nden. ⁵ Ne ḏa waru Yesu Zamawawa za na a zuwayi ucira o udansa wa amayun adama a Aṣula. Ayi ḏa za na fara 'yoyin aṭsuma a akwakwa. Ayi ḏa mogono mo tsugono mo ngono mu uvadi.

Ayi ḏa za na ciga ntsu, waru ayi ḏa u zuwa ntsu tsu la'a ucira wu unusu u tsu ana wo ocoi mpasa reve u kuwa adama a tsu. ⁶ Adama o ndolo reve wo o'woto tsu mmaci ma yi nan ganu a yuwusaan Aṣula Dada va yi aganda. Tsugbain nu

* 1:4 "Asiya" e ida ya Roma ayi ḏa akapi e ida ya Tukiya.

ucira babu ukotu za va Yesu Zamawawa da! Ami.

⁷ Kalyuwai, ayi da ndolo a tawa e eleshe! Koyan da te ene yi, hali na aza a na a zuwa a sapa niyi ni ibata, waru elentsu o uvadi suru a ta shon lon adama a yi. Ne da, u to o'wo ne! Ami.

⁸ Asula Zagbain damma ta, "Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. Amu da za na ri lo gogo, n ta lo diga o ufaru, za na waru ri lo a tawa. Amu da Asula Mogono me Ili Suru."†

Yahaya ene ta Zamawawa na 'yoyin

⁹ Amu da Yahaya, za du atsuma e Itoni ya Yesu† Zamawawa, waru o bongi mu ta cine o bongi ndu. N ta atsuma o tsugono tsu Asula cine adu fo i ri. Waru n ciga n 'yuwan n yuwan ankuri n kaba asuvu na atsumalima a va cine yaa yuwusan. A caco mu ta nden mu u'wa wa ali a Batamusa, ida i memere ma mini, adama a alajiya e ikaka ya Asula na amayun a na Yesu Zamawawa rocoi. ¹⁰ O urana wu Zagbain, reve Ruhu va Asula shiton wuma u va, reve mu uwua abajini o udyo tse mesun ma aavana acapa a va. ¹¹ Avu udyo'o u damma, "Dana atsuma a aatagada ili i na ve enei reve vu lyunguwa a'isa a aza e Itoni a na a ri e ilyuci i cindere i nda: Afisu, na Simirina, na Birigamu, na Tayatira, obolo na Sadis, na Filadalifiya na Lawudikiya."

¹² Reve n vadala adama me ene za na aa yuwusan adanshi na amu, avu me ene wisawatan wi ifitila i cindere i na a yuwain na zinariya. ¹³ E memere ma wisawata'an, vuma dana ta pe na rotsoi vadilima. U dana ta wotowu na atugu a gbagbain a na a rawai a ana a yi, na mapadi mo umuna ma na a dawai na zinariya ukanda'u a makakan ma yi. ¹⁴ Anji a yi u'uri puwu ana tsikilu, esu a yi waru e ikanasa tse elentsu a akina. ¹⁵ Ana a yi waru a madala tsu rumushili na aruma a tsu ruma reve o gboro yi, udyo wa yi u rotso ta magugwa ma mini ma abunda. ¹⁶ Reve u guza italyo'o i cindere o ukere usa'ani wa yi, na matsun me pe'eni ma na e tewe in ma na re o utusa

o una wa yi. Urewesu wa yi a madala tse ekan o urana a aci.

¹⁷ Ana me ene niyi, reve n kadato a makakan ma yi n jingada shi. Avu u kuruwa mu ukere usa'ani wa yi reve u damma, "She vu uwua wovon wan, amu da Ufaru nu Ukosu. ¹⁸ Amu da za na aa casu wuma. N shi ta n kuwa, amma gogo n ta wuma u na u ri n koto shi. N ta na mkpatu'utsu n na maa casu mu ucira u na maa kpatu'wa ko m baru ubata u na akwawa a ri, reve n kambato le wuma.

¹⁹ "Vu dana atsuma a aatagada ili i na vee inda gogo suru ni ili i na yaa tawa elime. ²⁰ Nda ucuuwu wu usokowu wi italyo'o i cindere i na ve enei o ukere usa'ani u va'a, na wisawatan u zinariya wi ifitila i cindere: Wisawatan i cindere'e a'isa a aza e Itoni e cindere a da, ele waru italyo'o i cindere'e nlingata ma Asula n cindere n na maa kalyuwusa a'isa a aza e Itoni e cindere a da."

2

Ikaka a tyo Afisu

¹ Reve u damma mu, "Dana mepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula† ma aa'isa a aza e Itoni† a lyuci va Afisu. Za na guzai italyo'o i cindere o ukere usa'ani wa yi'i, za na waru ri a mmalu e memere ma wisawatan wi ifitila i cindere, u ta lyungusa wu ikaka i nda: ² N reve ta ili i na vaa yuwusan suru, me ene ta ulinga wa amayun na makaba ma asuvu ma abunda ma wu. N reve ta a na vu 'yuwain ama e iwuya. Vu lyungwa ta aza a na a dammai ele ajiya a da, agba na amayun ne da shi, reve vu cina le aza e epen a da. ³ Vu yuwan ta ankuri vu kaba asuvu ni ibongi adama a va, waru okolo a wu a tu ukabu kuci atsuma e itoni i va.

⁴ "Agba n ta bara wu adama e ili i ro. Vu buwa e icigi ya aza a wu aza e Itoni cine vu yuwain ana vu fara usu numu shi. ⁵ She vi icina ununa vu riyai atsuma o unusu wan! Vu vadala reve vu lyawa mayan mo unusu, reve vu yuwan ununa vu yuwain ana vu fara usu numu. Na vu lyuwa elime nu unusu, n ta tawa n ca wu oforo n tawa

† 1:8 Alfa na Omiga idanshi yu ufaru na yu ukosu yi idani i Tsheleni tsa da, u ta dansaa tsu Yesu ta lo kafu a yuwan ili i ro waru u ta dana lo babu ukotu.

wisawatan u fitila wā wu ubatā u na u ri.
⁶ Amma n ta cuwa wu adama e ili i sa'ani i na vaa yuwusan. Vu 'yuwan tā ili i na otoni a Nikola* aa yuwusan, ununa amu fo n 'yuwain ili i na aa yuwusan.

⁷ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isā a aza e Itoni! N ta lyawa za na biti lyuwai aci u lyuwa muwun mu udanga n na n tsu ca wuma, za na ri atsumā o u'wa u wivuwun† zuva.”

Ikaka a tyo Simirina

⁸ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Asulā mā aa'isā a aza e Itoni a lyuci va Simirina. Za na ayi da Ufaru waru ayi da Ukosu, za na kuwai agba wo o'wiso tā wuma, ayi da waa lyungusaa wu ni ikaka i nda: ⁹ N reve tā na atsumalimā a wu nu ulambu wā wu, agba vu tā nu utsuru! N reve tā ni ili i babu ulobonu i na ama o ro a dansa a aci a wu. A ta dansa ama a Asulā a da, agba ne da a ri shi na amayun. Obolo a ama a da a na a ri aza a Male. ¹⁰ She vu uwwa wovon wan, nā vu yuwan majiyan mā atsumalimā ma na vu ri azama vu sowo. N ta dansaa wu, Mekerencesu ma ta zuwa le a lyungwā wu a zuwa ozo o ro a du o u'wa wa ali, waru o to bongi wu hali rana kupa. Vu guza mejege, ko nu u shi wo o'wo a to una wu, n ta ca wu wuma u babu ukotu vadamma ookokolo† wo o'wo wu iliyinkapa adama a na vu lyuwai aci.

¹¹ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isā a aza e Itoni! Za na biti lyuwai aci e iwuya, woo sowo atsumalimā o ukwā we ire shi.”

Ikaka a tyo Birigamu

¹² Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Asulā mā aa'isā a aza e Itoni a lyuci va Birigamu.† Za na ri nā matsun me pe'eni ma na e tewein mā nā re vā yi, ayi da za na a lyungusaa wu ni ikaka i nda: ¹³ N reve tā vu tā nden atsumā a lyuci na Male† mā ri o tsugono.

* **2:6** Aza a na oo tono Nikola ama o ro a da a na aa yuwusan uritosu we epen aza a na a cigai ama a yuwaan amali agandā reve waru a yuwan unusu u tsipere. † **2:12** Atsumā a lyuci gbain va Birigamu, a'isā a danā tā lo ubatā u na ama a yuwusayin mogono mā Roma agandā tsā Asulā. Zuzu nā ayi abajini a masa'a a danā tā lo ubatā u na a tsu yuwaan aamali a Zafasa agandā. Birigamu abajini a lyuci a da na Male mā danā a yuwusan tsugono atsumā o uvadi.

◇ **2:14** Mkc. 25:1. † **2:17** Aza a Isra'ila a usu tā a na Irimiya vumavasulā soko tā upondo u mana u na a shi a zuwai atsumā a Akpati a Nzuwulai. A tyo o ukosu, a tā tsurā ili i nda waru u ta lyuwato ama.

Avu za vi Itoni† va amayun a da, waru vu kudā a usu mu shi, ko ke'en. Vu usu tā a mantisa ma na a zuwai o unai Antiba adama e isa'ani yā yi a lyuci du, ubatā u na Male mā ri o tsugono. Antiba rocosu tā ama a na ayi za vi Itoni va amayun a vā a da a adanshi ni ili i na u yuwusain.

¹⁴ “Agba n 'yuwan n ciga m bara wu adama e ili i ro. Ozo o ro atsumā a du o to tono uritosu wa Balam,† za na rocoyi Balak cine waa zuwa aza a Isra'ila† a yuwan unusu. ◇ Balam gbagba le tā a tama inama i na ama a padayi amali a na a yuwusaan agandā. Waru u zuwa le tā a yuwan tsipere. ¹⁵ Ununa aza a Isra'ila a yuwain unusu, ne da waru ozo o ro a du a yuwain unusu ana o toniyi uritosu wo otoni a Nikola. ¹⁶ Gogo vu vadala vu lyawa nusu vā wu! Nā vu yuwan ne shi, aa jima shi n tā tawā wu reve n yuwan nlangi na ama o ndolo nā matsun me pe'eni ma na moo utusā o unā u vā.

¹⁷ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isā a aza e Itoni! N ta ca za na biti lyuwai aci atsumā a mana† na o sokoi.† Waru n ta ca za suru aatali a uri a na a danai aala a sa'avu de. Za na ushiyi aatali a nda a da goon ee reve aala a nda.”

Ikaka a tyo Tayatira

¹⁸ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Asulā mā aa'isā a aza e Itoni a lyuci va Tayatira. Mawun mā Asulā, za na esu a yi e ikanasa tse elentsu a akina waru za na ana a yi a ri a madala tsu rumushili na o gboroi de, ayi da za na lyunguwā nuwu ni ikaka i nda: ¹⁹ N reve tā ili suru i na vaa yuwusan. N reve tā a na i cigalai waru adu otoni a amayun a vā a da. N reve tā cine i kambulai, waru n reve tā a na vu kabai asuvu na ankuri. N reve tā a na gogo vu ta yuwusan upasu nā cine vu yuwusain ana vo o'woi za vi Itoni vā cacawu.

²⁰ “Agba n ciga n 'yuwan m bara wu adama e ili i ro. Vu geshe ka ndolo Yezebe

shi, za na a yuwusan epen a na ayi vumavasula da. Ana u ri o uritosu a pususan agbashi a va ana, adama a yuwan tsipere waru a lyuwusa ilyalya i na a cayi amali. ²¹ N ca yi ta mantsa u vadala u lyawa nusu va yi, agba avu u 'yuwan a lyawa tsushakala. ²² Adama o ndolo, n ta zuwa wo o'wo ubanakun. N ta zuwa aza a na a yuwusan tsipere na ayi o sowo atsumalima lon. N ta yuwan ili i nda gogo shede na a vadala a lyawa mayan me iwuya i na aa yuwusan. ²³ N to una otoni ayi. Reve a'isa a aza e Itoni suru e reve a na n revei majiyan ma za suru waru ni ili i na a cigai suru. N ta ca za suru atsuma e le atsumalima cine unusu wa yi u ri. ²⁴ Ozo o ro a du atsuma a Tayatira o toni uritosu wa yi shi. Koto i rito ili i na otoni ayi e deyi 'Ili yu usokowu i gbain i Male' shi. N ta ni ili i ta i na maa damma du: ²⁵ I lyuwa elime ni itoni i va na amayun hali she na n kamba.

²⁶⁻²⁸ "N ta lyawa za na lyuwai aci u dana na cu'un vu ucira u na waa yuwan tsugono tsa na Dada va ca numu. N ta yuwaan ne za na lyuwai elime na mayan me ili i na n damma niyi u yuwan, hali a tyo mantsa mo ukosu wu uvadi. N ta ca yi ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru. Nu u yuwan tsugono tsa nda, u ta dana usuduwu, waru u ta kpasu'wa le reve o boso le miri-miri ununa ama o tsu boso mpondo mo olo'o. Waru n ta ca yi talyo'o na tsi ikana na wasasa, § iroci yu ulyuwu wa aci wa yi. ²⁹ Za na ri na atsuvu, wu uwai ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!"

3

Ikaka a tyo Sadisu

¹ Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo ubata u malingata ma Asula ma a'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Sadisu. Za na ri o tsugono tsa nan ruhu e cindere a na aa yuwusaan Asula tsugbashi, waru za na banai italyo'o i cindere, ayi da u lyunguwa nuwu ni ikaka'a: n reve ta ili i na vaa yuwusan. Ama a ta dansa gashi

vu ta wuma, ashe gba aakwakwa a da vu ri amayun. ² 'Yon! Vu buwa nu ucira gbain shi, u ciga ta mokotoo. Adama o ndolo vu gbamato ili i na vu ri na ayi. Me ene ta ili i na vaa yuwusan u rawa ili i na Asula a va a ciga nuwu vu yuwan shi. ³ She vi icina ni ili i na o rito nuwu, ni ili i na vu uwai wan. Toni yi, vu lyawa unusu wa wu. Na vu 'yon shi, n ta tawa mantsa ma na vu zuwai shi, cine vivu tsu tawa. ⁴ Ozo o ro atsuma a du aza a na a ri pe atsuma a Sadisu koto i lungusa itana i du nu unusu shi. Ama a nda o to oto itana i uri reve a wala obolo na amu adama a na a rawa ta a yuwan ne. ⁵ Vuma na lyuwai aci o unusu biti, u to oto itana i uri cine ama a nda a yuwain. Maa kimusa aala a vuma ndolo na a danai atsuma a aatagada a ama a wuma wa amayun shi. Na mi isawan a makakan ma Dada va obolo na nlingata ma yi aza a na a yuwusaan yi aganda, babu usan u da maa damma a na n reve yi ta.

⁶ "Za na ri na atsuvu, wu uwai ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!"

Ikaka a tyo Filadalifiya

⁷ Reve u damma mu, "Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula ma a'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Filadalifiya. Za na ri na akiza na amayun u tu ubanu na makpatu'utsu ma Dawuda.* Nu u kpatu'wa unantsu babu za na aa gura kpatu yi. Waru nu u baru yi, babu vuma na aa kpatu'wa yi. Ayi da za na lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ⁸ N reve ta ili i na vaa yuwusan suru. N reve ta a na ama a tara nuwu tsa vuma gbain shi. Waru vu toni ta uritosu u va, koto vu damma, 'N reve Yesu shi shi.' M kpatu'wa ta de unantsu a makakan ma wu, za na vuma aa gura kpatu yi shi. ⁹ Gogo vu te ene ili i na maa yuwan na ama a na a ri o toni Male. Ele a damma ta a na ama a Asula a da, agba epen a da le. N ta zuwa le a tawa a kingyo a makakan ma wu. Ne da ee reve a na n ciga nuwu. ¹⁰ Vu yuwan ta ankuri vu kaba asuvu cine n damma nuwu vu yuwan. Adama o ndolo, n te geshe

§ 2:26-28 Talyo'o vu usana: Adama a na ama na abunda a mantsa mo ndolo a usu ta a na italyo'o i tsu zuwa ta ili i na i cina nle atsuma a wuma u le, a ca tsugbain a tyo a talyo'o na la'ai ucira a ta dansa u tu unata cine Zamawawa a yuwusan tsugono tsu uvadi mabula. * 3:7 Makpatu'utsu ma Dawuda urevu wa yi ayi da u ta nu ucira u na waa yuwan tsugono.

wu a mantsa ma na maa lyungwa ama o uvadi, na n zuwa le a uwwa atsumalima a abunda. ¹¹ N ta lo a tawa gogo. Vi isawan ugbamu atsuma o ucawu wo okolo a wu, tsara nanza usa ookokolo a wu wan, za na vaa ushi adama a na vu lyuwai aci. ¹² N ta zuwa vuma na lyuwai aci e iwuya wo o'wo aatsura a na a tsu bana u'wa u gbain ubata u na maa yuwusaan Asula aganda. Vuma nda ta dana de kuci. N ta dana ala e re a lipu va yi, aala a Asula a va, waru na aala a Urishelima† Sa'avu, ayi da aala a lyuci gbain va Asula a va, za na aa cipar ubata wa Asula de zuva. N ta danaa yi waru a lipu va yi aala a sa'avu a va.

¹³ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!”

Ikaka a tyo Lawudikiya

¹⁴ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula atsuma a aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Lawudikiya. Ayi da Za na Ri Ne. Waru ayi lyusu va abula da waru u tsu yuwusan ta adanshi a amayun kuci. O ure wa yi u da Asula a yuwain ili suru. Ayi da u lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ¹⁵ N reve ta ili i na vaa yuwusan suru, vu ri usuduwu shi,† agba vu ri utanu shi. U shi ta la'a ulobonu na vu ri za ta. ¹⁶ N ta 'yuwan wu adama a na vu ri damu. ¹⁷ Vu damma, 'N ta nu utsuru, waru m bolotowo ta aciyawa ili ya abunda. N ciga ili i ro shi, ko ke'en.' Agba vu reve cine vu ri shi na amayun: ili i wono i da vu ri, ni iliyali, ko ili i ta vu ri na ayi shi, irumba i da vu ri, waru vu ta ata. ¹⁸ Adama o ndolo, n ta casu wu asalā vu tsula zinariya na maa winasa. Zinariya na e jeruwetoi da waru a lapula yi ta. Tsula yi tsara vo o'wo za vi ikebe. Ciga 'yuwan tsula itana i uri adama vo otoo aciyawu, tsara waru vu lyawa a uwwusa wono a na ama a te inda wu ata. Ciga 'yuwan vu tsula mani'in ma aguma tsara vu putala e esu, tsara vu gura ene.

¹⁹ “N tsu bara ta avu waru n ca ama a na n cigai biti oforo. Vu yuwan atyo a na vaa gura, avu vu vadala vu lyawa mayan mo unusu. ²⁰ Vu zuwa atsuvu, amu da

nda mishin o ukobu wu u'wa wa wu a yuwusan, 'Azo'wa!' Vuma na uwwa numu avu u banu mu n uwa, n ta uwa pe atsuma o u'wa'a avu n lyuwa obolo na ayi.

²¹ “Aza a na a lyuwai aci, a ta danu zuzu na ndanata n tsugono tsa va, cine amu ana n lyuwai aci, avu n danu zuzu na ndanata n tsugono tsa Dada va.

²² “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!”

4

Yahaya ene ta zuva

¹ Ana me enei ili i nda n kotoi, reve me enishe alavu alavu nu unantsu u na a kpatu'wai a tyo zuva. Reve vuma na ri nu udyo vadamma aavana yuwisan adanshi na amu, u damma, “Kumba a tawa pa nda n to roco wu ili i na yaa fara na nda koto.” ² A jima shi reve Ruhu va Asula golo bushi numu, avu me ene pe atsuma a zuva'a ndanata n tsugono n na nanza ri nden. ³ Za na ri de nden te ikanasa madu-madu ne ekan a na a ri ushili na mini ma avu'un gashi atali e ikebe lon. Kambu kandaruwa ta ndanata n tsugono'o e ikanasa. ⁴ Ndanata ushin na aza a nashi n kandaruwa ta ndanata m mogono'o. Aza-gbain ushin na aza a nashi a dana ta de nden. O oto ta atugu a uri no okokolo a zinariya a aci e le. ⁵ Ili i nda a to utusa diga a ndanata m gbai'in: imadatsu, na agiri'a, na tsata. Akata a akina e cindere, aza a na a ri nan ruhu e cindere a Asula, a dana ta a madala elime a ndanata n tsugono'o. ⁶ Waru, ubata u na u danai uru'u elime a ndanata'a u ta gashi mala ma na a yuwain tsa madubi tsa na vaa gura ene ili ye elime.

Ili i wuma i nashi i kandaruwa ta ndanata'a, ebele a yi suru. Ili i wuma i nda a dana ta wupalu ne esu elime na acapa.

⁷ Za vu ufaru dana ta na aaci gashi kamu. Za ve ire dana ta na aaci gashi oogono a nan. Za va ta'atsu gba shi u dana ta nu urewesu gashi urewesu u vuma. Za va nashi dana ta gashi akuru a na a ri a tsu'yan. ⁸ Ili i wuma i nashi i nda suru a ta ne evelu a tali tali, waru a ta wupalu ne

† 3:15 Ubata u nda 'usuduwu' u ta nu urevu za na cayi aciyayi atsuma o ulinga wu Zamawawa na amayun, (Vu yuwan atyo a na vaa gura) nu 'utanu' u ta nu urevu ulambu wu ucawu atsuma o ulinga wu Zamawawa.

esu, hali na a mpakatalai me evelu'u. Ayin nu urana a lyawa ucanasa wi ishipa shi: “Zagbain t̄a na akiza. U t̄a na akiza. U t̄a na akiza.

Ayi d̄a Asul̄a Mogono me Ili Suru Suru.

Ayi d̄a za na ri lo diga o ufaru, waru u t̄a lo gogo, za na waru ri lo a t̄awa.”

⁹ Ili i wuma i nda a lyuwa t̄a elime a cibalasa za na ri nden a ndan̄ata n tsugono'o. Waru a ta casu yi fo tsugbain waru o godyusho yi. Ayi d̄a za na yuwain wuma babu ukotu. ¹⁰ A mantsa m̄a t̄a waru azagbain ushin n̄a aza a nashi'i a kingyo t̄a elime a za na ri nden a ndan̄ata n tsugono'o. Waru a mantsa ma na a yuwusaan za babu ukotu'u aganda, avu a zuwa okokolo e le elime a ndan̄ata'a reve a damma,

¹¹ “Zagbain tsu n̄a Asul̄a a tsu, vu rawa t̄a vu ushi tsugbain, tsugono nu ucira adama a na vu rawa t̄a vu ushi le.

Avu d̄a vu yuwain ili suru, waru vu zuwa le t̄a a dana wuma cine a ri adama a na vu ciga nle ne.”

5

Magiri'i m̄a kpatu'w̄a t̄a aatagada

¹ Ili i na me enishei atsum̄a a alavu alavu a va ayi d̄a za na dan̄ai nden a ndan̄ata n tsugono, u guza t̄a aatagada a na a katal̄ai a na a dan̄ai uga'an na a dan̄ai de idanshi a pasu ra.* Asul̄a a kutsulu yi t̄a avu u sura yi ulobonu ne erepu o urotsu† e cindere.†

² Waru avu me ene malingata m̄a Asul̄a mo ucira, za na dammai n̄a abajini o udyo: “Zane d̄a rawai u raḅuwa erepu a aatagada a nda avu waru u kpatu'w̄a yi?” ³ Agba atsum̄a a zuva ko o uvadi ko zala vu uvadi a tsura vuma na rawai na waa kpatu'w̄a yi avu u denuna shi.

⁴ N dana t̄a e mesun lon, adama a na babu vuma na rawai u kpatu'w̄a aatagada o ndolo reve u deyinuna. ⁵ Avu zagbain t̄a atsum̄a e le damma mu, “Lyawa mesun! Kalyuwa, ndede vuma na lyuwai aci. A tsu de yi t̄a Kamu, mogono ma gbain ma na mo

utai o ugundo wa Yahuza.† Ayi d̄a ikyun i Mogono Dawuda ana akaya a gbain a yi. Ayi d̄a waa gura raḅuwa erepu e cindere'e reve waru u kpatu'w̄a aatagada'a.”

⁶ Me ene t̄a Magiri'i mishin zuzu na ndan̄ata n tsugono'o. Ili i wuma i nashi i kandaruwa yi t̄a obolo na azagbain. Lipu va yi rotso t̄a gashi a pada yi t̄a o una u kucci. U t̄a na avana e cindere ne esu e cindere, ele d̄a nan ruhu e cindere va Asul̄a a na u lyunguyi a tyo pasu suru atsum̄a o uvadi. ⁷ U 'yawa t̄a u ushi aatagada a na za na dan̄ai nden a ndan̄ata n tsugono'o n dan̄ai uguzu n̄a ayi o ukere usa'ani. ⁸ Ayi pe atsum̄a a mayan tsundolo, avu ili i wuma i nashi na azagbain ushin n̄a aza a nashi a kadato a makakan m̄a yi. Za suru dana t̄a n̄a kumburu na aakwanu a na a yuwain n̄a zinariya za na u ban̄ai o ukere wa yi. Akwanu o ndolo a dana t̄a tapu ni ili i maguru na o o'woi o una wa avasa a ama a na aa yuwusaan Asul̄a aganda. ⁹ Avu a cana ishipa i sa'avu i nda:

“Avu d̄a vu rawai vu tara aatagada'a avu waru vu raḅuwa erepu o urotsu wa yi avu vu kpatu'w̄a yi.

Ili i na i zuwai ayi d̄a ama o una wu t̄a, dada mpasa m̄a wu mo o'woi atsupu ana vu tsupayi gundo, ne elentsu, na ama, ni ida,

avu gogo o o'wo ama a Asul̄a. ¹⁰ Vu kambato le t̄a o o'wo mmaci m̄a yi nan ganu aza a na a yuwusaan Asul̄a aganda.

Waru a ta yuwan tsugono atsum̄a o uvadi.”

¹¹ Avu n kalyuwisa, dada mu uwwai nlingata m̄a Asul̄a e ishipa. A dana t̄a abunda lon a la'a t̄a ucira u na vuma a gura kece le. A kandaruwa t̄a ndan̄ata n tsugono'o, ni ili i wuma na azagbain. ¹² A dana t̄a e ishipa n̄a abajini o udyo:

“Tsu ta yuwaan Magiri'i ma na o unai ica, waru adama a abajini o ucira a yi, nu utsuru, nu urevu, nu ukadu wa yi. U ushi tsugono n̄a tsugbain ni ica suru suru!”

* **5:1** Aatagada o ukatalu: Atsum̄a a rana ndede a tsu yuwan t̄a aatagada a avu'un o uga'an reve a katala yi a madanga. † **5:1** Atsum̄a a rana ndede a tsu baru t̄a mepepeline ma na a danai ne 'erepu' reve a zuwa iroci yi za na dana niyi. Na a kpatu'w̄a yi, erepu'u u tsu raḅuwa t̄a waru babu vuma na a gura kpatu yi tsu ufaru. She za na za vi ili cayi ucira u da goon waa gura kpatu'w̄a erepu o urotsu o ndolo.

¹³ *Avu* mu uwwisa ili i na i ri wuma suru e ishīpa, ele aza a na a ri pe zuva suru, nu uvadī, nā zālā vu uvadī, nā mala. Apa ishīpa i na aa yuwusan:

“Za na ri nden a ndanata n tsugono obolo nā Magiri'i a tā ni ica nā tsugono nā tsugbain nu ucira kuci babu ukotu.”

¹⁴ *Avu* ili i wuma i nashi'i a usu, “Ne dāda u ri!” *Avu* azagbai'in a kadato *avu* a yuwaan yi aganda.

6

Magiri'i mā raḅuwa tā erepu

¹ Reve me ene Magiri'i'i a raḅuwusa eerepu† o ufaru atsuma a aza e cindere a aatagada'a. *Avu* mu uwwa za tā atsuma e ili i nashi i wuma u damma nu uḍyo u na u ri gashi tsata, “Tawa!” ² Reve n kalyuwa, *avu* me ene do uri. Za na kumba niyi dāna tā nu utan, reve u ushi ookokolo. Reve u kara o utā gashi za na lyuwai de aci o uvon nā abunda, waru u tā dashi lyuwisa aci.

³ Reve Magiri'i'i mā raḅuwisa eerepu e ire, reve mu uwwa ili i wuma i ire i damma, “Tawa!” ⁴ Reve do ro na ri ushili gashi akina o utā. Za na kumba niyi u ushi tā ucira u na waa zuwa ama a yuwan nlangi atsuma o uvadī, adama o unulai atsuma o uvon. Za na kumba niyi ushi tā matsun me pe'eni ma gbain.

⁵ Reve Magiri'i'i mā raḅuwisa eerepu a ta'atsu, reve mu uwwa ili i wuma ya ta'atsu adansa, “Tawa!” Reve n kalyuwa, *avu* me ene do lima. Za na kumba niyi u tu uguzu ni ili yu uritosu yu ume o ukere wā yi. ⁶ Reve mu uwwa ili i ro gashi uḍyo o utusa e memere me ili i wuma i nashi. *Avu* uḍyo'o u damma, “Ikebe i na nanza tsu tsura o ulivu u tā, * ayi da a tsu tsupa o unā u makundatsu mā tā ma yitabo.† Waru nā abunda e ikebe i dāda aa tsupaa nkundatsu n ta'atsu mi ishina. Waru she i lungusa mani'i'in nā masayan ma inabi† wan.”

⁷ Reve Magiri'i'i mā raḅuwisa eerepu a nashi a aatagada'a, reve mu uwwa ili i wuma ya nashi i damma, “Tawa!” ⁸ *Avu* n kalyuwa reve me ene do vu ukporu. Za na aa kumbusa yi u tā na aala Ukwā, waru

za ro tā lo za na a tsu de Ukwisa oo tono za vu ufaru zuzu. *Asulā* e ne'eshen tā ama o uvadī abaci a nashi. Ukwā nu Ukwisa a ushi tā ucira u na oo una aabaci a tā e le atsuma a abaci a nashi'i nu uvon, na ambulu, nā mbala icu'un icu'un, ne ekere e inama yu una.

⁹ Reve Magiri'i'i mā raḅuwisa eerepu a tawun. Reve me ene kwisa va ama o ro e ikyun i masa'a. Ele nda ele da aza a na n'yuwatan mu unai adama a na a dammai ikaka ya *Asulā* na amayun. ¹⁰ Reve kwisa'a a saala nā abajini o uḍyo adansa, “*Asulā* Mogono me Ili Suru Suru, vu tā na akiza na amayun! Tsu te ipati ya wu, she vu jima wan vu ge'eto reve waru vu ca aza a na o una ntsu atsuma o uvadī atsumalima.”

¹¹ *Asulā* a ca tā za suru atsuma e le utugu u uri *avu* u damma le a yuwan ipiri ya ankuri wa'a ne'en. A yuwan ne hali she nā n'yuwatan n le mu una aza e le a agbashi nā aza e le cine o una nle hali she no o shiton abunda a na a cigai.

¹² Reve me enishe Magiri'i'i a raḅuwusa eerepu a tali. Reve a yuwan uramosu wi ida nu ucira. Reve urana u lyawa e ikanasa, *avu* a yuwan irumbu kpara-kpara. Reve woto u suluwan saan ana mpasa. ¹³ Reve italyo'o i riya diga zuva a tyo o uvadī cine biri na ri igishi tsu riya diga o ufanga na a yuwan upepu wu ucira. ¹⁴ *Avu* eleshe a puwan gashi a katala tā aavalu *avu* a tara yi a kara. *Avu* nsasan suru ni ida i memere mā mini suru a lyawa batā le adama e ijingadu yi ida'a.

¹⁵ Reve ama suru, hali nā ngono, a yuwan ukadu a pa'an atsuma a abanu ko e memere ma atali o uga'an atsuma a nsasan. Ama a nda fo a yuwan tā ukadu u na aa pa'an: Ama a gbagbain o ulinga u gwamnati, nan yali a asoja, aza o utsuru, ama o ucira, na akapi a ama suru, ko na agbashi a da ko na agbashi a da shi. ¹⁶ Reve a kara e desu vu nsasan na atali adansa, “Tsu te ipati i du, riya ntsu tsara i pala tsu adama za na ri nden a ndanata n tsugono me ene tsu wan, waru Magiri'i'i mā tsura u ca tsu oforo shi.” ¹⁷ Amayun a da nnu Urana u na *Asulā* nā Magiri'i'i maa ca za

* 6:6 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tsheleni ayi da “dinari tā.” Kalyuwa Ucuḍuwu wi “Ikebe.”

suru oforo mā tāwa, ko za a la'a oforo a nda shi.

7

Ama a Isra'ila a na a zuwai urotsu

¹ Ana ayi ndolo kotoi, avu me ene nlingata mā Asulā n nashi mishin e ebele a nashi o uvadi e geshei upepu nashi tsara upepu u lapa uvadi ko mala ko ufanga wan. ² Avu me enishe malingata mā Asulā mo ro mo utā asana, u danā tā ni ili yu urotsu i na i tsu zuwa urotsu wā Asulā a wuma. U de tā nlingata n nashi'i aza a na a cayi ucira a ca uvadi nā mala atsumalimā lon nā abajini o udyo. ³ Reve malingata'a u damma, “She i lyawa upepu u lungusā ida, ko mala, ko ufanga wan, she nā tsu zuwa rotsu e icin ya agbashi ā Asulā ā tsu ni ili'i.” ⁴ Mu uwwa tā ana u deyi nu ucira ilaamba ya aza a na nlingata mā Asulā n zuwayi urotsu wā Asulā e icin i le. Laamba'a danā tā ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000). Ama a nda'a o utā tā diga o gundo va ama a Isra'ila kupa ne ejere. Ele dā aza a na nlingata mā Asulā n zuwayi urotsu:

⁵⁻⁸ A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Yahuza,† a yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Roben waru urotsu.

A yuwaan tā fo ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Gado, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Asha.

Waru a yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Nafutali, avu waru a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Manasa.

A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Saminu, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Levi.

A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Isaka, avu a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Zebelun.

A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa

Isuhu, waru a yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Banyami.†

Suru suru a yuwaan tā ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) urotsu.

Abajini o obolo a yuwaan tā Asulā aganda

⁹ Ana ayi ndolo kotoi, avu n kalyuwa dāda me enei de obolo a ama a la'a tā abundā a na vuma aa gura kece le suru. O utā tā atsumā e ida, o gundo, na ama, ne elentsu suru, avu e isawan a makakan mā ndanatā n tsugono nā Magiri'i'i. O oto tā atugu ā uri, suru nle ā guzā tā ashuwasuwa e ekere e le. ¹⁰ Ā danā tā a yisaali nā abajini o udyo,

“Asulā ā tsu a dā obolo nā Magiri'i'i a wawa ntsu,

Asulā ā tsu u tā nden ā ndanatā n tsugono.”

¹¹ Nlingata mā Asulā'a suru obolo na azagbain ni ili i wuma i nashi'i ā danā tā lo mishin zuzu nā ndanatā n tsugono. Ā kadatō tā ā ndanatā n tsugono avu a yuwaan Asulā agandā. ¹² Ā danā tā adansa, “Tsu tā dansa Asulā ā tsu ā tā mgbain,

Lyawa tsu yuwaan niyi ica, tsu ca niyi tsugbain nu urevu, tsu to godyusho yi, u tā nu ucira nu ukadu, azā ā yi a dā suru babu ukotu. Lyawa wo o'wo ne!”

¹³ Avu zagbain tā ece mu, “Nan zane dā gba aza a na o otoi atugu ā uri? Te dā o utai?”

¹⁴ Avu n usu, “Zagbain, n reve shi, amma avu vu reve tā.”

Reve u damma mu, “Ele nda ele dā aza a na a yuwain ankuri a kabai asuvu nā atsumalimā agba ā kuwā shi. Ā za'wā tā atugu e le cece nā mpasa m Magiri'i za na zuwai o o'woi u'uri.

¹⁵ “Adama o ndolo ā tā mishin ā makakan mā ndanatā n tsugono tsā Asulā.† A ta yuwusaan yi agandā urana na ayin atsumā ā Aa'isamapadā ā yi. Waru za na ri nden ā ndanatā'ā u tā danu obolo ne ele tsarā u kalyuwā le ulobonu.

¹⁶ “Ama a nda aā dashi yuwan ambulu shi, waru akuli aā dashi reme le shi. Urana u buwa a damaton le shi, babu usuḍuwu u

na waa ju'wan le, ¹⁷ adama a na Magiri'i za na ri zuzu na ndanata n tsugono to o'wo za va aguba le. U ta tara le a tyo ubata u na mini ma na ma tsu ca wuma moo utusa. Waru Asula a ta tasa abara e le.”

8

Eerepu e cindere

¹ Ana Magiri'i'i ma rabuwai eerepu o urotsu† e cindere o ndolo, a uwwa ilama de zuva shi, hali akapi a rumu ta.

² Avu me ene nlingata ma Asula m gbagbain n cindere mishin a makakan ma Asula, avu a ushi avana.

³ Avu malingata ma Asula mo ro ma tawa wi isawan elime a masa'a.† U dana ta uguzu na matafa za na a yuwain na zinariya na a kulatosuyi ili i maguru.† U ushi ta ili i maguru i nda na abunda obolo na avasa a ama a Asula suru. Ayi malingata'a u zuwa ta sadaka nda a masa'a ma na a yuwain na zinariya na ri de a makakan ma ndanata n tsugono'o. ⁴ Ili i maguru i ndolo i dana ta a makula a matafa ma na malingata'a ma danai uguzu na ayi, avu waru mikyon obolo na avasa a ama a Asula a rawa de zuva ubata wa Asula. ⁵ Avu u tara akinkina de a masa'a avu u shiton matafa'a. Avu wo oco yi a tyo o uvadi. A yuwan ta elemu a abunda, na tsata tsabunda ni imadatsu, avu waru a yuwan uramosu wi ida nu ucira.

Nlingata n nashi mi ivula ta avana

⁶ Avu waru nlingata n cindere n na n danai na avana e cindere a dana ufofu u na ee ivula le.

⁷ Ana malingata mo ufaru me ivulai aavana a yi, dada nlingata n varyi atayan obolo na akina ujambaru na mpasa a tyo o uvadi. Avu akina'a a kulato aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu o uvadi, dada u lungusai danga na anlya suru a na a ri pe atsuma a aabaci a nda.

⁸ Dada waru malingata me ire me ivulai aavana a yi. Avu a vari ili i ro gashi abajini a masasan ma na ma ri a makula na akina atsuma a mala. Aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu u mala'a wo o'wo ta gashi mpasa.

* **8:12** Urana u tsu ca ta ekan irumu kupa ne ejere, amma a mantsa mo uguzu u nda, rumu kunla da goon u tsu ca ekan. Unata u da u ri na woto ni italyo'o, rumu kunla da goon a tsu ca ekan. A mantsa ma na aa casu ekan shi irumbu i da suru suru.

⁹ Avu ili suru i na i ri pe atsuma a aabaci a mala'a suru a kuwa, antsun a na a ri pe atsuma a aabaci a mala'a suru a lungusa le ta.

¹⁰ Ana malingata ma Asula ma ta'atsu me ivulai aavana a yi, avu abajini a talyo'o za na a kulusa gashi aakata a akina, o uta diga zuva a tyo e ida. Avu u riyu a aabaci o udolu a ta atsuma o dolu ta'atsu na aabaci a lyusu mini ma ta atsuma e esu a ta'atsu. ¹¹ Aala a talyo'o ndolo a da Aguma o Okono. Aabaci a ta atsuma abaci a ta'atsu a mini o ndolo a kamba ta okono. Ama na abunda a kuwa ta adama a na mini'i u danai okono lon.

¹² Avu malingata ma Asula ma nashi me ivula aavana a yi. Avu ili i ro i faba urana dada u lungusai aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu vu urana, avu waru u faba woto ni italyo'o dada u lungusai aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu o woto ni italyo'o. Avu mantsa me ekan me jebe, irumbu i da i danai atsuma a aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu vu urana.* Avu woto ni italyo'o a 'yuwan a ca ekan a aabaci a ta atsuma abaci a ta'atsu a ayin.

¹³ Ana n kalyuwai, avu me ene aakuru a tsu'yan de zuva o mogogolo, avu mu uwwa yi a yisaali na abajini o udyo, “Atsumalima! Atsumalima! Atsumalima a ta cina ama suru a na a ri pa atsuma o uvadi, na akapi a nlingata ma Asula n ta'atsu n na n cigai e ivula avana e le e ivula.”

9

¹ Avu malingata ma tawun me ivula aavana a yi, avu me ene ili i ro tsa talyo'o na riyai diga zuva a tyo o uvadi. Ayi talyo'o'o a ca yi ta makpatu'utsu tsara u kpatu'wa aakari a aru'un lungu-lungu. ² Ana u kpatu'wa niyi, avu mikyon mu uta gashi mikyon n na n shitoyin aakari a na a ri tapu na akina† a na a ri usuduwu lon. Ayi mikyo'on n shiton ta zuva avu u putsaa urana a na waa ca ekan dada gba ubata wo o'woi irumbu. ³ Avu akyun a abunda a cipa atsuma a mikyon o ndolo a tyo atsuma o uvadi, waru a tsura ta ucira u na aa tada ama tsa agashi. ⁴ A damma le ta, “I ciga

i 'yuwan i tada ama a na a ri na rotsu va Asula e icin i le wan, she ama a na Asula a zuwayi rotsu va yi shi. Waru she i tada danga ko anlya wan.”⁵ Asula a lyawa le ta a zuwaa ama o ndolo atsumalima a abunda hali woto ton, amma u lyawa le o una le shi. M6ala n le n rotso ta cu'un vu m6ala mu ugashi.⁶ Atsuma a rana ndolo, ama a ta zami ili i na yoo una le, amma aa tsura shi. A ciga a kuwa, amma aa tsura shi.

⁷ Ele akyu'un o rotso ta ido i na i ri ufo6u adama o uvon. A ta no okokolo a zinariya a aci e le, waru urewesu u le u rotso ta urewesu wa ama.⁸ Anji e le a tu uga'an gashi anji a amaci, anga e le waru gashi anga e ikamu.⁹ A nla ta atugu e irumu a nkakan n le. Elemu a na evelu e le aa yuwusan u yuwan ta gashi elemu e ido e ikeke yu uvon e iladi a 'yawa ubata o uvon go'o.¹⁰ A ta na aya e ezan e le aza a na a tsu ca le ucira u na a zuwaa ama atsumalima hali woto ton.¹¹ Mogono me le malingata ma Asula ma da ma na maa yuwusan tsugono a akari a aru'un lungu-lungu. Aala a yi a da Za vu Ulungusu, (na Tsuyahuda† ayi da Abadan, na Tsheleni† gba shi a tsu de yi ta Afoliyo).

¹² Atsumalima o ufaru o koto ta. Amma atsumalima o ro e re o ta lo a tawa.

¹³ Avu malingata ma Asula ma tali me ivula aavana a yi. Avu mu uwwa udyo u yuwan adanshi na amu atsuma a avana a m6anga m masa'a ma na a yuwain na zinariya, za na ri mishin a makakan ma Asula.¹⁴ Udyo'o u damma ta malingata'a, “Bada nlingata n nashi aza a na Asula a shi a nla a abajini o Ufolu u Yufiriti!”¹⁵ Dada u bada nlingata ma Asula n nashi'i, aza a na Asula o fo6oi a yuwan ulinga a rumu nu urana u nda obolo na woto u nda na adama aa'wan a nda. Dada a 'yawa tsara o una aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi ma6ula.¹⁶ A uwaa ta asoja elime aza a na a danai ukumbu e ido. A damma mu ta a dana ta ama ukpakukupa udo6onuwu ukpakure (200,000,000).*

¹⁷ Atsuma a alavu alavu a va, me ene ta ido na aza a na a kumba nle. A nla ta atugu e irumu a nkakan n le aza a na a danai ushili gashi akina, nu ulima tsa

aakaramuna, na mini ma tsusumba. Aci e ido'o a yuwan ta gashi aci e ikamu, waru akina na mikyon na farinwuta o utusa a na le.¹⁸ Ele m6ala n ta'atsu n nda, (ele akina, na mikyon, na farinwuta na mo utusa a na vi ido'o) o una ta aabaci a ta o obolo a ama atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi suru.¹⁹ Na vi ido dada ne goon shi, ezan e le fo a ta nu ucira u na a tada ama. Ezan e le a ta gashi iyo na aci a na a tsu kada ama.

²⁰ Amma ama a nda a kuwa atsuma a m6ala n nda shi, a 'yuwan ta a na a vadala a lyawa iwuya i le. A lyuwa ta elime a yuwusaan otoni a lima aganda, waru a ta yuwusaan amali a na a rumai na zinariya, na azurufa, na rumushili, na aza a na e she'ein na atali, na danga aganda. Amali a nda e tse ene shi, waru a tsu uwwa ili i na a dammai shi, waru a tsu wala shi!²¹ Ama a nda a lyawa munulai shi, ko mayan ma nkunu, na tsipere, na wivu shi.

10

Malingata ma Asula na matagada

¹ Reve n yuwisan alavu alavu, avu me ene malingata ma Asula mo ucira o utusa diga zuva.† Avu u kanda'wa aciyayi ne eleshe gashi umuna, u shi ta na kambu ukandaruwu a aaci a yi. Avu urewesu wa yi u dala gashi urana, ana a yi waru gashi atsuru a akina.² U tu uguzu na matagada ma na wu baruwai. U zuwa ta anana o usa'ani wa yi a mala, anana o ugula wa yi gba a alanga.³ Reve u saala na abajini o udyo gashi udyo wu kamu. Ana u saalai, reve tsata n cindere n usu.⁴ Ana tsata n cindere'e n yuwain adanshi, reve n fara madana. Avu mu uwwa udyo de zuva adansa, “Vu soko ili i na tsata n cindere'e n dammai ulobonu, waru she vu dana le wan.”

⁵ Reve malingata ma Asula'a ma 'yasan ukere usa'ani wa yi a tyo zuva.⁶ Avu u kucina na ala a Asula, za na aa kuwa shi, waru za na yuwain zuva ni ida ni ili i na i ri pe atsuma e le suru, a na amayun a da waa dansa. U damma ta, “Asula oo puro waru shi, kafu u yuwan ili i na u fo6oi.⁷ Agba nna malingata ma Asula me cindere me ivula aavana a yi, reve Asula a yuwan ili i na

* **9:16** Asoja 200,000,000 a dana ta lo. Laamba nda ta abunda wa'ashi.

i ri usokowu hali ana'an, cine u dammai agbashi a yi, amaṣula.”

⁸ Reve uḍyọ diga zuwa u dewishe mu: “Kaṛa a 'yawa vu ushi matagada ma na wu baruwai, za na malingata ma Ḃsula'a ma guzai.”

⁹ Reve n kaṛa a 'yawa ubata u malingata ma Ḃsula'a, aḅu n damma yi u ca mu matagada'a. Reve u damma mu, “Vu tara matagada'a reve vu tama yi. O unā wā wu u ta ḁana alimu tsi ishiki, agba a aatsuma a wu u ta ḁana okono.” ¹⁰ Reve n tara matagada ma na u ḁana uguzu na ayi aḅu n tama yi. Aḅu u ḁana alimu tsi ishiki o unā u va, agba ana n soḁu niyi, reve wo o'wo okono gashi n ta shaama. ¹¹ Reve a damma mu, “Nā vu 'yuwan vu ciga vu dammisa ili i na Ḃsula o foḁoi na waa yuwan na ama, ni ida, ne elentsu, waru nā ngono suru.”

11

Ama e re a na o'woi esu

¹ Reve n ushi aadanga o uritosu, aḅu Ḃsula a damma mu, “Kaṛa a 'yawa vu rito Aa'isamapada a Ḃsula nā masa'a, reve vu kece ama a na a ri pe a yuwusan aganda. ² Amma she vu rito agalaci a Aa'isamapada'a wan, adama a na aḅu Ḃsula n ca ta ḁe aza a na a usu numu shi ubata'a. A ta yuwan tsugono tsa lyuci va a'wan a ta'atsu na akapi.* ³ N ta lyungu ama e re a va, aza a na e enei ili i na i farai, adama a yuwan alajiya a amayun a va. O to oto itana i na o tso oto adama a atsumolangu waru a ta ḁana a yuwusan alajiya a va atsuma a a'wan a ta'atsu na akapi o ndolo.” ⁴ Ama e re a na a yuwusan alajiya a adanshi a Ḃsula e te isawan a makakan ma Ḃsulazuva za na a yuwusan tsugono tsu uvadi maḅula. Ama e re'e ele ḁa ḁanga zetun† re waru nā wisawatan wi ifitila re. ⁵ Nnā za ro yuwan mpolo n na waa amaton le, reve akina o uta a nā le o kototo n'yuwatan n le. Tsunda tsa ḁa Ḃsula oo una za na yuwain mpolo n na waa amaton le suru. ⁶ A mantsa ma na a yuwusan alajiya e ikaka ya Ḃsula, u ca le ta

ucira a putsaa ni iro'i. Waru a ushi ta ucira u na a kambato mini mpasa, waru a zuwa cu'un vu mḅala suru a amaton uvadi. A ta gura yuwan ili i nda a mantsa ma na a cigai suru.

⁷ Na ama e re'e o koto alajiya e ikaka i le, reve aadodo a na o utai diga a aakarai a aru'un lungu-lungu a yuwan uvon ne ele. U ta lyuwa aci e le reve wu una le. ⁸ A ta varilipu le o ure u gbain u lyuci u na a varai Zagbain le a akpata.† A kurato ta lyuci'i na Sodom† nā Masar. ⁹ Ama suru, ni ida, nu ugundo, ne elentsu, a ta kalyuwa akwakwa e le. Agba aa lyawa za ro cido le shi, hali she na a yuwan rana ta'atsu na akapi. ¹⁰ Ama o uvadi suru a ta yuwan mazanga adama a na ama e re a nda a kuwai. A ta yuwan abuki reve waru a lyungulai ne'e, adama a na amaṣula e re a nda a zuwa ta ama o sowo atsumalima lon.

¹¹ Amma ana a yuwain rana ta'atsu na akapi, reve Ḃsula a zuwa wivuwun u wuma atsuma a amaṣula e re'e waru. Reve a 'yon mishin, aḅu za na ene nle suru wu uwwa wovon lon. ¹² Reve amaṣula e re'e a uwwa abajini o uḁyọ o utusa diga zuwa adansa, “Tawai pa nda!” Reve a kaṛa a tyo zuwa atsuma e eleshe, n'yuwatan n le mishin a akanla e le.

¹³ Aḅu ida i ramo nu ucira aḅu aabaci a ta atsuma a abaci kupa suru a ramo atsuma a lyuci'i. Ama ukpakukupa ucindere (7,000) u ḁa kuwai adama o uramosu wi ida u ndolo. Aḅu aza a na a buwai wuma a uwwa wovon lon, reve a ca Ḃsula a na a ri zuwa tsugbain.

¹⁴ Atsumalima e ire o koto ta, agba za va ta'atsu ta lo a tawa.

Aavana e cindere

¹⁵ Reve malingata ma Ḃsula me cindere me ivula aavana a yi, aḅu mu uwwa nlingata ma Ḃsula† ma zuwa a yuwusan adanshi nu ucira adansa, “Ḃsula a tsu waru nā za na u dangwai wo o'wo Zamawawa u ta nu ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru,

* **11:2** Atsuma a aatagada a nda mantsa ma na a zuwai a'wan a ta'atsu na akapi u ta nu ucira abunda lon. A yuwan ta ulinga nā re koko'o. Ure u ro u na a yuwain ulinga nā ayi ḁa “mantsa nā mantsa me re na akapi a mantsa.” Ure u ro waru ayi ḁa “woto amunga ne ejere,” ure u ro waru ayi ḁa “rana ukpakukupa nu ukpakure nā kupotali” (1,260). Kalyuwa Wen. 11:3; Wen. 12:6, 14; Wen. 13:5.

waru Asulā a ta yuwan tsugono babu ukotu.”

¹⁶ Reve azagbain ushin nā azā a nashi, aza a na ā ri nden ā ndanata n tsugono ā makakan mā Asulā ā kingyo nu urewesu u le e idā avu a yuwaan yi aganda. ¹⁷ Reve a damma,

“Asulazuva Mogono me Ili Suru, za na ri wuma gogo, waru u tā wuma mantsa suru, tsu to godyusho wu a na voo rocosu tsu ucira wā wu, waru vu fara tā tsugono.

¹⁸ Ama o uvadi a yuwan tā upan nā avu, amma gogo mantsa mo upan mā wu ma rawa tā.

Mantsa ma dā na vee ge'eto akwakwa, avu vu tsupa agbashi ā wu.

Vu ta tsupa amasulā ā wu na ama a akiza† ā wu,

vu ta tsupa ama a na a uwwusa wovon wa ala ā wu,

diga a za ke'en ā tyo a zagbain.

Waru vu tā lungusa za suru na tawayi nu ulungusu atsuma o uvadi.”

¹⁹ Reve Aa'isamapada ā Asulā de zuva ā kpatu'wā, reve e ene Akpati a Nzuwulai† pe. Avu a yuwusan imadatsu, nā agiri'a, nā tsata, nu uramosu wi idā na atayan a gbagbain.

12

Ka na aagangu

¹ Reve me ene iroci i gbain de zuva i na i zuwai za suru asalama. Ka dana tā lo, umuna u na gba wu nla† urana u dā. Ukuru tā ana ā yi o woto. Wo oto tā ookokolo a na ā ri ni italyo'o kupa ne ejere a aaci. ² U danu tā limatan, avu m6ala nā atsumalima a limata'an a zuwa yi yisaali. ³ Avu me eneshi iroci i ro zuva, aagangu a gbain ā shili na aci e cindere a na ā ri na avana kupa. Aaci suru u tā nā mokokolo. ⁴ Avu wizan wā yi u rada aabaci ā tā atsuma a abaci e italyo'o a ta'atsu suru diga e eleshe'e, reve u vari le ā tyo o uvadi. Avu aagangu'u e isawan ā makakan ma ka'a adama u sodushi mawu'un nu u matsan yi. ⁵ Reve u matsan mawun mo ulobo, za na ri nu ucira suru u na waa yuwan tsugono tsa ama o uvadi u nda. Avu malingata mā

Asulā ma usa yi mawu'un reve u tewee Asulā adama u danu ā ndanata n tsugono tsa yi. ⁶ Avu ka'a u suma u uwa o ogozo, ubata u na Asulā o foboo niyi. ā tā kalyuwa yi pe ulobonu hali a'wan a ta'atsu na akapi. ◇

⁷ Babu usan avu e temushi uvon de zuva: zagbain vu nlingata mā Asulā Mika'ilu nā nlingata mā yi mā Asulā a yuwan uvon na aagangu'u, reve aagangu'u nā nlingata mā yi fo ā piri. ⁸ Agba aagangu'u u lyuwa aci shi, waru aa dashi lyawa yi obolo nā nlingata mā yi ā danu zuva shi. ⁹ Reve Mika'ilu obolo nā nlingata mā yi mu utaa abajini a aagangu'u diga zuva reve ā caco yi obolo nā nlingata mā yi ā tyo e idā. Aagangu a nda ayi dā za na ri lo wuma nu ujimu. Ayi dā za na ā tsu de Mekerencesu ko Male. Ayi dā za na aa lulumusa ama suru.

¹⁰ Avu mu uwwa nanza a yuwusan adan-shi diga zuva nā abajini o udyo adansa:

“Gogo Asulā ā tsu a ta wawa ama ā yi!

Gogo u ta yuwan ulinga nu ucira wā yi,

reve u yuwan tsugono ana mogono!

Gogo Zamawawa† wā yi to roco ucira wā yi a aci o uvadi!

Adama a na Mekerencesu mā aa dashi isawan ubata u na Asulā ā tsu ā ri shi,

waru waa tawisaa azā ā tsu agbashi na addama na ayin nu urana shi.

O utaa tā Mekerencesu diga zuva!

¹¹ Ama ā tsu a lyuwa tā aci e Mekerencesu adama a mpasa m Magiri'i,

obolo na alajiya e ikaka i na aa yuwusan.

Aa uwwusa wovon u na aa kuwā shi.

¹² I yuwan mazanga suru ndu adu na i ri nden zuva.

Agba adu na i ri nden atsuma o uvadi na a mala, i to sowo atsumalima lon.

Adama a na Mekerencesu mā karā tā ā cipa ya'a du,

waru u tu utsutsu,

adama a na u revei waa jima shi avu e isawaton yi.”

¹³ Ana aagangu'u we enei a vari yi tā ā cipa o uvadi, avu u teme a sabusa ka na matsain mawun mo ulobo'o. ¹⁴ Reve ka'a u ushi evelu ā abajini ā aakuru tsara wu 'yawan ā kamba ubata wā yi o ogozo. Ubatā u na aa kalyuwa yi ulobonu hali

a'wan a ta'atsu na akapi, [◇] waru aagangu'u aa gura amaton yi shi. ¹⁵ Reve aagangu'u a puvu mini tsu udolu adama u lyuwa ka'a u kara na ayi. ¹⁶ Avu gba ida i kamba ka'a, reve u kpatu'wa unā wā yi reve u sodu mini ma na aagangu'u u puvuyi. ¹⁷ Reve aagangu'u u yuwan upan lon na ka'a, avu u kara a 'yawa u yuwan uvon na akapi a muwun mu ka'a, aza a na o toniyi ili i na Asula a dammai, waru o toniyi ikaka i na Yesu rito nle.

¹⁸ Avu aagangu'u e isawan a nge'en m mala.*

13

Aadodo a na o utai atsuma a mala

¹ Atsuma a alavu alavu a va avu me ene aadodo o utusa atsuma a mala. U ta na aci e cindere na avana kupa. Aavana suru a ta na mokokolo. Aaci suru u ta de ni idana ya aala i na yaa yuwusan adanshi a vama e ekere a Asula. ² Ayi aadodo a nda o rotso ta utasu, agba ana a yi a ta uga'an waru u ta ne eleme waru akpata a ana a yi a ta uga'an, gashi nama gbain vu una na a tsu de biya. Unā wā yi waru u rotso ta unā wu kamu. Aagangu a ca ta aadodo ucira unata na za va yi, avu waru u ca yi ndanata n tsugono na tsugono. ³ Aaci a ta a dana ta na aalana a wuntsu u na u rocoi a na o una niyi, agba wuntsu'u wi ina ta. Atsuma o uvadi vuma suru o'wo ta a asalama a aadodo o ndolo. ⁴ Suru nle a yuwaan ta aagangu o ndolo aganda, za na cayi aadodo ucira. Avu waru a yuwaan aadodo'o aganda reve a damma, "Babu za na ri tsa aadodo a nda! Babu za na aa gura lyuwa aci a yi."

⁵ Asula a lyawa ta aadodo o ndolo a yuwan uvadu nu ucira wa yi dada gba u yuwaan niyi adanshi a vama. Asula a lyawa yi ta u dana nu ucira u ndolo hali a'wan a ta'atsu na akapi. [◇] ⁶ Avu u dana a yuwusaan Asula adanshi a vama. Waru wi isula ta ala a Asula, nu ubata u na u ri nden, obolo na aza a na a ri zuva suru. ⁷ Asula a lyawa yi ta u yuwan nlangi na ama a yi avu u lyuwa aci e le. A ca yi ta ucira u na u

la'ai gundo, ne elentsu, na ama, ni ida suru. ⁸ Ama suru a ta yuwaan yi aganda, ele da aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma kafu a yuwan uvadi shi. Aatagada'a za Magiri'i ma na o unai da.

⁹ Vuma na ri na atsuvu, wu uwwa.

¹⁰ Za na Asula a dangwai adama e reme yi, e te reme yi.

Za na Asula a dangwai adama o una yi na matsun me pe'eni, a to una yi. Ayi nda u ta dansa ama a Asula a ciga a 'yuwan a kaba asuvu avu waru a dana nu ucawu wo okolo.

Aadodo e ire

¹¹ Waru me enishe ta aadodo o ro a na o utai diga e ida. U ta na avana e re gashi aza a magiri'i, dada gba u yuwain adanshi nu udyo wa aagangu. ¹² Ayi aadodo a nda wi isawan ta a makakan ma aadodo o ufaru, avu u yuwan ulinga na cu'un vu ucira na aadodo o ufaru a ri na ayi. Adama o ucira o ndolo a zuwa ta ama o uvadi suru a yuwaan aadodo o ufaru aganda, za na danai na wuntsu u na wu una niyi avu wi ina yi. ¹³ Dada waru gba aadodo e ire a yuwain abajini e iroci yi ili ya asalama. U zuwa ta akina a cipa diga zuva a tyo o uvadi, ama gba a akanla. ¹⁴ Asula a lyawa ta aadodo e ire a yuwan ili ya asalama a makakan ma aadodo o ufaru. Adama e ili ya asalama o ndolo, u gura ta lumā ama o uvadi. U zuwa le ta a ruma aamali a aadodo o ufaru, za na o unai na matsun me pe'eni agba u kamba ta wuma. ¹⁵ Asula a lyawa ta aadodo e ire a yuwan aamali'i adama wo o'wo wuma, adama waru u gura yuwan adanshi waru u gura zuwa le o una aza a na a yuwaan niyi aganda shi. ¹⁶ A zuwa ta ama suru a yuwan rotsu o ukere usa'ani ko e icin i le, ko ama a gbagbain a da ko muwun, ko aza o utsuru ko alambi, ko agbashi ko aza a na a ri agbashi shi. ¹⁷ Aza a na a ri na rotsu da goon aa lyawa a tsula waru ele da goon aa lyawa a wina. Ayi urotsu u nda ayi da urotsu wa aala a aadodo ko laamba na ee isawan a aala a yi.

¹⁸ U to lobono vu tsura ugbozu adama vu reve laamba va aadodo'o! Na vu ri nu

* **12:18** Adanshi a Asula o ro a zuwa ta guzu nda atsuma o uguzu wa 17, ozo o ro gba tsunda tsa da a zuwa nle, cine uguzu wa 18 u ri. Akapi a Adanshi a Asula gba shi idanshi i nda atsuma a aadiva a 13 uguzu wa 1 u da a zuwa nle. [◇] **13:5** Wen. 11:2.

ugbozu, vu te reve yi. Laamba va yi ayi da ukpakutali na kupotali na aza a tali (666), waru laamba'a u ta a nden ma aala a vuma.

14

Magiri'i na ama a yi

¹ Avu me ene Magiri'i mishin a Masasan ma Sihiyona. *† Ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) a dana ta mishin obolo na ayi. Ele da aza a na a danai e icin i le ala a Magiri'i na Dada va yi. ² Mu uwwa ta nanza a adanshi de zuva. Udyo wa yi u rotso ta il-ama i mini ma abunda ma na mo ocusho ko tsa tsata tsu ucira. U shon ta gashi mesun ma ama a abunda a wa'asa ikumburu. ³ Ele da ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) a ta mishin zuzu na ndanata n tsugono, obolo ni ili i wuma i nashi, na aza-gbain. A dana ta a canasa ishpa i sa'avu, za na babu za na aa gura rito yi, she ele goon. Ele da aza a na a tsupayi o utaa nle atsuma a ama o uvadi suru. ⁴ Ele da ama a na a lyawai aciyele cece a na a 'yuwain a yuwan tsipere, adama o ndolo a da a ri cece. O toni ta Magiri'i ubata u na u tyoyi suru. A tsula le ta atsuma a ama reve a ca le tsa makuda ma kucci vu ufaru, reve a ca Asula na Magiri'i'i. ⁵ A tsu yuwan epen shi, waru a ri nu unusu shi.

Nlingata ma Asula n ta'atsu

⁶ Avu me enishe malingata ma Asula ma 'yawan zuva lon. U ciga ta u damma ikaka ya Alabari a Sa'ani† a na a ri n koto shi a tyo ubata wa aza a na a ri pe nden atsuma o uvadi, ele da ida, na gundo, ne elentsu, obolo na akapi a ama a na buwai. ⁷ Reve u damma na abajini o udyo, "I ciga i 'yuwan i ca Asula tsugbain avu i yuwan adanshi a tsugbain tsa yi. Adama a na mantsa ma yuwan ta a na wee ge'eto ama o uvadi suru. I ca yi tsugbain, adama a na ayi da u yuwain uvadi na zuva, mala ne esu a mini a na o utusa e ida."

⁸ Reve malingata ma Asula me ire ma 'yawan zuva cine za vu ufaru yuwain avu u reme adansa, "Abajini a lyuci a Babila a

riya ta! Ayi lyuci gbain da za na tsipere tsa yi tsa zuwai ida suru a yuwain ili yi idaba. U yuwan ta gashi wo o'woto le ta ososowi na tsipere tsa yi, ili i nda i ta zuwa Asula a ca le atsumalima."

⁹⁻¹⁰ Avu waru malingata ma Asula ma ta'atsu u toni le, a saalasa, "Ama a na a yuwayin aadodo o ndolo aganda suru avu waru a yuwaan aamali a yi aganda, a ta nu urotsu wa aadodo e icin i le ko e ekere e le. Asula o to sowoto le masayan ma inabi mo oforo ma yi. Masayan ma nda a sula yi na mini shi, waru Asula na aciyayi a da a tsuyin oforo a yi atsuma o mokoto mo upan mo ndolo. Cu'un va ama o ndolo o to sowo atsumalima na akina† a makula a farinwuta lon a makakan ma nlingata ma Asula ma akiza obolo na Magiri'i'i. ¹¹ Akina a na aa kulato le u to o'wo babu ukotu. Ama a na a yuwayin aadodo o ndolo aganda obolo na aamali a yi waru a ri nu urotsu wa ala a yi a lipu le, atsumalima o to obolo ne ele ayin nu urana." ¹² Ili i nda suru u ta dansaa aza e Itoni a yuwan ankuri atsuma a nden n le. Ama a nda ele da aza a na a yuwain tsutoni na wila wa Asula, avu waru o toni Yesu na amayun.

¹³ Avu mu uwwa udyo zuva adansa, "Dana ili i nda: Aza aba'un a da aza a na a kuwai diga gogo a 'yawa adama e Itoni yi Zagbain!"

Reve Ruhu usu, "Ee, a te ivuwan atsuma a linga va atsumalima a na a yuwusan, linga sa'ani le na a yuwusain to toni le."

Ugasa wu uvadi

¹⁴ Dada n kalyuwai, avu me ene eleshe a uri. Ili i na i rotsoi vuma dana ta nden de e eleshe'e. U ta no ookokolo a zinariya a aaci a yi waru u ta nu ugonu wa alya uguzu o ukere wa yi. ¹⁵ Avu waru malingata ma Asula mo ro mo uta atsuma a Aa'isamapada, avu u saalaa vuma na ri nden e eleshe na abajini o udyo, "Fara ikani nu ugonu wa wu. Ili i na i lobonoi a kana atsuma o uvadi e ina ta de, gogo da mantsa ma na wu ntsayi o golofo le." ¹⁶ Avu za na ri nden e eleshe'e u rono ugonu wa yi, dada gba u kanai ca'an vu uvadi.

* **14:1** Sihiyona aala o ro a Urishelima a da, ubata u nda u ta yuwusan adanshi adama a abajini a lyuci va ama a Asula.

¹⁷ *Avu* me enishe malingata ma *Asula* me ire za na utai de a *Aa'isamapada* a zuva, waru u dana ta na matsun ma alya o ukere wa yi. ¹⁸ *Avu* waru malingata ma *Asula* mo ro ma ta'atsu, za na ri nu ucira e ekere a akina, wu utai de a masa'a. *Ayi* malingata ma *Asula* ma nda u de ta malingata ma *Asula* me ire adansa, "Tara matsun ma wali ma wu *avu* vu pada ataci' a alya o uvadi adama a na limatan va yi e ina ta." ¹⁹ Dada gba malingata ma *Asula* ma vutalai matsun ma yi atsuma o uvadi. Dada u bolotoi limatan na ri pe atsuma o uvadi a tyo ubata u na o kpoko nle. Ne da gba *Asula* o tsu kpoko aza e iwuya na waa casu le oforo. ²⁰ O kpoko ta muwun ma ataci'i a alanga a lyuci gbain, *avu* mpasa mu utai ubata u na o kpoko nle gashi udolu u na u ri imili ukpakure (200) uga'an na aru'un ana uton.

15

Mbala n cindere mu ukosu

¹ *Avu* me enishe abajini e iroci de zuva a na a zuwai ama suru o o'woi a asalama. Nlingata ma *Asula* n cindere m bana ta mbala n cindere mu ukosu. Na *Asula* o koto a casu ama oforo na mbala n ndolo, wa dashi yuwan upan waru shi. ² Reve me ene ili i na i rotsoi mala ma madubi* ma na a jambarai na akina. *Avu* waru me enishe aza a na a lyuwai aci a adodo na amali a yi, ayi da adodo za na a danai aala a yi na laamba. A dana ta mishin zuzu na mala ma madubi, waru a guza ta ikumburu i na *Asula* a ca nle. ³ Reve a cana ishpa i na Musa' aagbashi a *Asula* a canai *avu* waru a cana ishpa i na Magiri'i ma canai, adansa, "Avu da *Asulazuva* Mogono me Ili Suru, vu ta yuwusan abajini abajini e ili ya asalama. Vu ta yuwusan tsugono tsu uvadi u nda suru. Atsuma e ili i na vaa yuwusan suru amayun a da obolo nu ulobonu. ⁴ Vuma suru ta ca wu tsugbain, *Asulazuva*! Ama suru a ta damma, Vu ta na tsugbain nu ucira. Babu vuma na ri na akiza, she *avu* goon.

* 15:2 *Ayi* "madubi" ayi da *Ashingini* a tsu de "masukaci".

Ama o uvadi suru a ta tawa a yuwaan wu aganda.

Ama ene ta mejege me ili i na vu yuwain suru.' "

⁵⁻⁶ *Avu* me ene de zuva, nlingata ma *Asula* n cindere aza a na a banai mbala n cindere o utai pe atsuma o Upasu wa Akiza' a *Aa'isamapada*. Za suru oto ta itana i uri i na i danai a madala, a kanda'wa ta amuna a na a dawai na zinariya a nkakan n le. ⁷ Atsuma e ili i wuma i nashi i ndolo za ta ca ta malingata ma *Asula* biti aakwanu a zinariya tapu na atsumalima a *Asula*, za na ri na wuma u babu ukotu, a tsun atsuma o uvadi. ⁸ *Avu* Upasu wa Akiza'a u shiwan na mkyon n na moo utusa diga de ubata u tsugbain tsu *Asula* nu ucira wa yi. Babu vuma na aa gura uwa pe atsuma a *Aa'isamapada* o ndolo she na mbala n cindere n na nlingata n cindere n ndolo n tawayi n koto.

16

Akwanu o upan wa Asula

¹ Mu uwua ta abajini o udyo de a *Aa'isamapada* a dansaa nlingata ma *Asula* n cindere'e, "Yawai yo oco akwanu e cindere o upan wa *Asula*'a atsuma o uvadi." ² Dada malingata mo ufaru ma 'yawai dada wo ocoi ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi atsuma o uvadi. Dada dodi vu mbala mu usan lon o utai a lipu va aza a na a danai nu urotsu wa adodo'o waru a yuwayin amali a yi aganda. ³ *Avu* malingata me ire mo oco ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi a tyo atsuma a mala, dada gba mala mo o'woi mpasa gashi mpasa ma akwakwa a vuma, reve ili i na i ri pe wuma atsuma a mala'a suru a kuwa. ⁴ Reve malingata ma ta'atsu mo oco ili i na i ri pe yi atsuma a aakwanu a yi a tyo atsuma o dolo ne esu a mini, reve a kamba mpasa. ⁵ Dada mu uwwai malingata ma na ma kalyuwusa mini ma dammai, "Avu da *Asula* a Akiza. *Avu* da vu ri wuma gogo, waru vu ta lo wuma kuci! U tu ulobonu u na vee ge'eto uvadi tsunda. ⁶ Aza e iwuya a zuwa ta mpasa ma ama a wu na ma amasula n yene.

Adama o ndolo a da vu ca nle mpasa o sowoi.

A tsura ta ili i na a cigai!”

⁷ Avu mu uwwa udyo o utusa diga a masa'a adansa:

“Ee, Asulazuva Mogono me Ili Suru,

Ure u na vu tsu ca ama e iwuya oforo amayun a da waru wu ntsaa ta.”

⁸ Avu malingata ma nashi mo oco aakwanu a yi zuva vu urana, avu Asula a lyawa urana'a wu vava ama nu usuduwu wa yi. ⁹ Avu abajini o usuduwu wu vava ama suru, dada a yuwayin ala a Asula adanshi a vama, za na tawayi na mbala n ndolo. Na ne suru a 'yuwan ta a vadala o unusu u le avu waru a 'yuwan a cuwa tsugbain tsa yi.

¹⁰⁻¹¹ Avu malingata ma tawun mo oco ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi a ndanata n tsugono tsa aadodo, reve ida i na waa yuwusan tsugono tso o'wo irumbu. Ama a na a danai pe a dana ta a magaga ma anga me le adama a na antsu e le a ta a mbala lon. Na ne suru a yuwaan ta Asula adanshi a vama† reve a 'yuwan a vadala a kamba ubata wa Asula tsara a lyawa iwuya i le.

¹² Dada waru malingata ma tali mo ocoi ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi a tyo a abajini o Udolu wa Yufiriti dada mini mo udolu'u u 'yewei. Ni ili i ndolo i fara, dada ngono diga asana aa tawa na soja e le.

¹³ Avu me ene otoni a lima a ta'atsu a na o rotsoi opodo. A to utusa o una wa abajini a aagangu, na o una wa aadodo o ufaru na waru o una wa aadodo e ire vumavasula ve open. ¹⁴ Ele otoni a lima† a nda a ta nu ucira u na aa gura yuwan iroci yi ili ya asalama. A 'yawa ta bata o ngono mu uvadi suru, tsara o boloto le ubata u ta tsara a yuwan uvon na Asula Mogono me Ili Suru a abajini o urana u na wee ge'eto ama.

¹⁵ Reve Zagbain damma, “Zuwai atsuvu! N ta lo a tawa cine vivu tsu tawa vuma babu urevu. Asula a ta zuwaa vuma na ri e ipiri ni itana ya yi ufofu aba'un, adama u wala ataflu ama e ene ataflu a yi, wu uwwa wono wan.”

¹⁶ Avu otoni a lima'a o boloto ngono'o ubata u ta, ubata u na a tsu de Amagedon na Tsuyahuda.

¹⁷ Avu malingata me cindere mo oco ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi de e eleshe. Dada Asula a yuwain adanshi na abajini o udyo diga de a ndanata n tsugono atsuma a Aa'isamapada, adansa, “N koto ta ili suru.” ¹⁸ A yuwan ta imadatsu na agiri'a na tsata tsa abunda, dada gba ida i ramoi nu ucira u na u la'ai aza a na aa yuwusan hali na Asula a yuwain vadilima atsuma o uvadi. ¹⁹ Abajini a lyuci o ndolo e ne'eshen ta toto uta'atsu, reve ilyuci i ro atsuma o uvadi a ramo suru suru. Avu u cuwan na nusu lyuci gbain va Babila, avu waru u zuwa ama a Babila o sowo oforo a na a ri atsuma o mokoto mo upan ma yi. ²⁰ Ana ida i jingadai tsundolo, ida i memere ma mini suru na nsasan m bete'we ta. ²¹ Reve abajini abajini a atayan a riyaa ama diga zuva. Ume wa atayan u rawa ta uritowu wu ume ukpaku.* Amma adama a na Asula a lyunguwa nle na atayan tsara u ca le atsumalima lon ama a yuwaan yi ta adanshi a vama.

17

Aashakala a ka obolo na aadodo

¹ Avu malingata ma ta atsuma a nlingata n cindere n ndolo aza a na a ri na akwanu e cindere u tawa ya'a va reve u damma mu, “Tawa, n to roco wu cine aa ca aashakala a na ama suru e revei atsumalima, ayi dada abajini a lyuci a na a suwai zuzu na dolu va abunda. ² Ngono mu uvadi n yuwan ta tsipere na ayi, waru ulambu u wono wa yi u zuwa ta ama suru o o'wo gashi ososowi a mara atsuma a tsipere tsa yi.”

³ Avu atsuma a alavu alavu'u a na Ruhu roco numu, reve malingata ma Asula ma tara mu a tyo o ogozo. Dada me enei ka ro nden a aadodo a saan. A dana ta wisulusa wa Asula a lipu va aadodo'o ubata biti, waru u dana ta na aci e cindere na avana kupa. ⁴ Ayi ka'a wo oto ta itana i tsugono i na i ri sawun daan-daan na aza a na a ri saan. Waru wo otowiso ta ili i na a yuwain na zinariya, na atali a madala icu'un icu'un ni iyedi yi ikebe.† O ukere usa'ani wa yi u ta lo na mokoto ma zinariya ma mara tapu, ayi dada ili yi idaba ya abunda na tsipere tsa na waa yuwusan. ⁵ A cin va yi a dana

* **16:21** Ume wa atayan u la'a ta ume u bufu siminti.

ta de aala a na a ri nu urevu wu usokowu, “Amu da Babila vu ucira, mma va ashakala suru suru, mma va aza a na a yuwusan ili yi idaba suru suru atsumā o uvadi.”

⁶ Reve me ene ka'a u sowo mpasa ma aza a na a yuwusan adanshi a sa'ani a Asulā, aza a na o unai adama a na a danai uguzu na Yesu ugbamu. U zuwa yi ta wo o'wo ososowi.

Ana me ene niyi mo o'wo ta a asalama lon. ⁷ Dada malingata'a me ece numu, “Nye i zuwai vu ri a asalama? N ta damma wu ili yu usokosu yi ka nda obolo na aadodo a na u kumbai, za na ri na aci e cindere na avana kupa. ⁸ Ayi aadodo a na ve enei nda gogo u dana ta wuma, amma gogo aakwakwa a da. U ciga ta motaa atsumā a akari a aru'un lungu-lungu, reve u kara a tyo ubata u na Kristi Zamawawa† oo kototo yi suru suru. Ama a na a ri pa o uvadi u nda, aza a na Asulā a danai ala e le atsumā a aatagada a ama a wuma shi ana a yuwain uvadi, a ta yuwan asalama abunda na a kalyuwa aadodo'o. U dana ta wuma, agba gogo u tu ukwa, agba u ta kambisa wuma.

⁹ “I ciga ta okolo a sa'ani o urevu tsara i reve ili i nda. Ele aci e cindere o ndolo ele da agadi e cindere a na ka ndolo ri nden. Aci o ndolo waru ngono n cindere n da a dansa. ¹⁰ Ngono n ton n riya ta de, gogo za va tali da ri o tsugono, za ve cindere koto u tawa shi, agba tsugono tsa yi tsaa jima shi. ¹¹ Ayi aadodo u dana ta wuma, amma gogo aakwakwa a da, waru ayi fo ayi da mogono ma kunla. Atsumā o ngono n cindere n ndolo n da wu utai, waru u ta pe a mmalu a tyo ubata u na oo kototo yi suru suru.

¹² “Ele avana kupa a na ve enei, ele da ngono kupa n na koto a yuwain tsugono shi, agba a ta tsura ucira u na aa yuwan tsugono tsu ngono obolo na aadodo hali rumu ta. ¹³ A ta usu a ca yi ucira na tsugono tse le. ¹⁴ A ta yuwan uvon na Magiri'i, agba Magiri'i mo ndolo ma ta lyuwa aci e le adama a na ayi da Zagbain a aci a azagbain na Mogono mo ngono suru suru. Ama a yi ele da aza a na u deyi waru u dangwa le ta waru a ta kurusu yi na amayun kuci.”

¹⁵ Avu malingata'a ma damma mu, “Dolu na ve enei, bata na aashakala a ri nden da, ele da obolo a ama, ni ida, ne elentsu, na

gundo. ¹⁶ Avana kupa na aadodo a na ve enei a ta 'yuwan aashakala'a. A ta usa ili i na u ri na ayi suru avu a lyawa yi atabu. A ta yanzala lipu va yi reve a tama yi, reve waru o koso kulato akapi a lipu va yi na akina. ¹⁷ Ngono kupa nda n ta yuwan ne adama a na Asulā a zuwa le ta a yuwan ili i na u cigai. Adama o ndolo a ta usu suru nle a ca aadodo o ndolo ucira u na woo o'wo le mogono. A ta yuwan tsutoni na aadodo o ndolo hali mantsa ma na Asulā a zuwa ifobi ya yi i shiwan. ¹⁸ Ayi ka na ve enei ndolo ayi da abajini a lyuci a na a ri nu ucira za na mogono ma yi mo o'woi mogono e ekere o ngono e ida suru atsumā o uvadi.”

18

A lungusa ta Babila

¹ Ana alavu alavu a na me enei ka na kumbai aadodo o ndolo a karai, dada me enei malingata ma Asulā mo ro a macipa diga zuva. U ta nu ucira lon, avu ekan a gbain o uta diga ya'a yi, reve wi ikana uvadi. ² Reve u saala nu ucira:

“Abajini a lyuci va Babila a langa ta suru suru.

Ama a buwa pe shi,

otoni a lima icu'un icu'un i da i ri pe na nden.

Waru nnunu mi idaba icu'un icu'un i da i ri pe na nden.

³ Ida suru o o'wo ta ososowi a mara ma yi, ayi da maluwa ma tsipere tsa yi.

Ngono mu uvadi suru n yuwan ta tsipere na ayi,

waru aza a awina a tsu tsura ta ikebe ya abunda

adama a na u cigai ili i sa'ani ya abunda.”

⁴ Avu mu uwwisa udyo u ro diga zuva adansa:

“Ama a va, utai atsumā a lyuci gbain ndolo, tsara i yuwan unusu cine ayi u yuwain wan,

tsara waru i tsura oforo cine ayi waa tsura wan.

⁵ Nusu va yi rawa ta aaganga o obolo a na a rawai de zuva,

waru koto Asulā e icina ni iwuya i na u yuwusain shi.

⁶ I ciga i 'yuwan i yuwaan yi cu'un vi ili i na u yuwain

cine u yuwain a tyo e ekere a akapi.

Amayun, i tsupa yi toto ure na cu'un vu unusu u na u yuwain.

I ciga i 'yuwan i tsun mara ma na ma ri nu ucira toto ure o mokoto ma yi,

cine u foboyi akapi.

⁷ U ca ta aciyayi tsugbain lon, avu waru u tsura ili i na u cigai suru. I ca yi atsumalima na atsumolangu lon.

U ta yuwusaan aciyayi uvadu, avu u damma,

'Apa mu nden, amu ka da na n ri a yuwusan tsugono.

N ri na vali na aa kuwa mu shi, adama o ndolo maa shon adama a yi shi.'

⁸ Adama a na Babila ka 'yasain avangaci tsundolo,

waa jima shi, avu Asula a ca yi atsumalima nu ubanakun,

avu waru ama a yi a kuwa, waru u ta yuwan ambululu.

Akina a ta kulato yi, adama a na Asula a na ee ge'eto yi, a ta nu ucira."

⁹ Ngono mu uvadi n na n yuwain tsipere na ayi reve a lyuwa atsuma o utsuru wa yi, e te ene mikyon m magugwa ma akina za na aa lyuwa yi, a ta shon reve a yuwan atsumolangu adama o ndolo. ¹⁰ E isawan ta alanga, adama a na o to wovon a na o to sowo atsumalima cine woo sowuso. A ta damma,

"Atsumalima! Cine waa dana wu na atsumalima, abajini a lyuci na lyuci vu ucira Babila, adama a na atsuma a rumu ta oforo a tawa wu ta!"

¹¹ Waru aza a awina atsuma o uvadi a ta shon waru a yuwan atsumolangu adama a yi, adama a na babu za na aa tsula itana i na aa winasa. ¹² Apa ili'i: zinariya, na azurufa, na atali a madala e ikebe,† ni iyedi yi ikebe,† ni itana i na ila'ai aza a na a yuwain na tsikilu, ni itana i na i ri sawun daan-daan, ni itana yu ulobonu i na i ri saan, na danga icu'un icu'un i na i ri na maguru mo uyo'o lon, na akapi e ili i na a yuwayin na anga a agiwa na danga vi ikebe, na rumushili, ni irumu, na atali e ikebe o usaa,

¹³ ni ili i maguru† i na a tsu de furenkisen† na mur† adama o usa'an, waru adama a masa'a, waru adama o usukumu a lipu, na masayan ma inabi, na mani'in, na yira, ni ishina, ni inan, ni ikyon, ni ido, obolo ni ikeke yi ido i na a tanusu itana, obolo na agbashi, na ama a na e remei ubata o uvon.*

¹⁴ Aza a awina a ta damma yi, "Ili i sa'ani i na vaa zuwusaa okolo suru o koto ta,

waru ili i na yaa zuwusa wu vo o'wo ulobonu a puwan ta, vaa dashi tsura le waru shi!"

¹⁵ Aza a awina, aza a na a tsurai uturu adama a na a winaa niyi itana'a, e te isawan alanga na ayi, adama a na a ri e iladi i na oo sowo atsumalima cine ayi woo sowuso. A ta shon avu waru a yuwan atsumolangu. ¹⁶ A ta damma:

"Atsumalima! Atsumalima a ta cina wu avu abajini a lyuci a nda!

U dana ta o otosu itana yi ikebe, ni itana i sawun daan-daan, ni itana i na i ri saan lon.

U oto ta waru ili i na a yuwain na zinariya, na atali a madala e ikebe† icu'un icu'un!

¹⁷ Atsuma a rumu ta avu a lungusa utsuru wa yi suru!"

Zagbain vu uluwu u wantsun u gbain suru na alingi a yi a te isawan alanga na ayi. Waru aza a na a yuwusan mmalu atsuma a antsun a mala a te isawan alanga na ayi, ne da fo aza a na a yuwusan pe awina e itana i na a tawayi atsuma a antsun.

¹⁸ A ta saala lon ne e ene mikyon ma akina ma na maa lyuwa yi, "Koto a yuwan cu'un va abajini a lyuci vu mgbain nu ucira tsunda shi!"

¹⁹ A ta tsun mabula a aci e le tsara o roco a ta na atsumolangu. Waru a ta damma:

"Atsumalima, Atsumalima a ta cina wu avu abajini a lyuci!

Abajini o utsuru a yi a zuwa tsu ta suru ntsu

tso o'wo nu utsuru. Gogo atsuma a rumu ta o koto ta suru."

²⁰ Adu aza a na i ri zuva,

* **18:13** Atsuma e ili i maguru o 6olo ta na mur na furenkisen, ili i ta i da na aza a na aza o urevu a tawayi Yesu une'e.

i yuwan mere,
adama a na Asulā a lungusā tā de Babila.
Aḍu ama a Asulā,
oḅolo na ajiya na aza a na a dansa ikaka ya
Asulā i zanganā.

Adama a na Asulā e ge'eto yi ta
adama e ili i babu ulobonu i na u yuwaan
ndu.

²¹ Reve malingata mo ucira ma tara
aatali a gbain, gashi aatali a yira, avu u vari
yi atsuma a mala reve u saala:

“Babila, avu lyuci gbain,
cine n variyi aatali a nda,
ne da Asulā aa lungusā wu nu ucira u
gbain!

Ama aa dashi ene lyuci nda waru shi.

²² Ko za aa dashi uwwa ama a wa'asa ikum-
buru shi,
ko ndobiya shi,

ko ama e ivulusā papin ko avana shi.

Ko za aa dashi yuwan ulinga atsuma a wu
shi.

Waru ko za aa dashi uwwa ilama i yira shi.

²³ Ko za aa dashi ene ekan e ifitila a wu shi.
Waru ko za aa dashi uwwa uḍyo u vali ko
ka a yuwusan lolo shi.

Aza a awina e itana a shi tā a la'a ama o
uvadi suru ucira.

Tsuboci tsā wu tsā pusaan tā ama o uvadi
suru ugbozu.

²⁴ Asulā a ca tā Babila atsumalima
adama a na wu unai amasulā,
na ama a Asulā suru.

Ee, Babila una tā akapi a ama atsuma o
uvadi suru.”

19

Ama a na a ri zuva ayuwaan tā Asulā ica

¹ Ana malingata mo ucira'a mo kotoi
adanshi, reve mu uwwa mesun mā abajini
o oḅolo a ama zuva a yisaali:

“A cuwa Asulā!
Iwawi, nā tsugbain, nu ucira za vā Asulā a
tsu a da!

² Cine waa casu ama e iwuya oforo amayun
a da waru wu ntsaa tā.

Wi isawaton tā cine waa ca aashakala o
ucira o ndolo atsumalima,

za na zuwai ama o uvadi a nda a yuwain
tsipere nā ayi.

Asulā a tsupa yi tā adama a na wu unai
agbashi a yi.”

³ Reve waru a saalisa:

“A cuwa Asulā!
Mikyon ma akina n na n kulatoī lyuci
gbai'in

n kara tā a gawusan babu ukotu!”

⁴ Avu azagbain ushin nā aza a nashi
oḅolo ni ili i wuma i nashi a kaḍato avu a
yuwaan Asulā aganda, za na danai nden a
ndanata n tsugono. Avu a damma, “Ami!†
Tsu cuwai Asulā!”

Abuki o lolo a Magiri'i

⁵ Reve mu uwwa nanza e dewu atsuma a
ndanata mā Asulā'a, adansa:

“Suru ndu aza a na a ri ama a gbain

na aza a na a ri azagbain shi,
suru ndu aza a na aa yuwusaan Asulā
aganda

damma niyi, ‘Tsu ca wu tā tsugbain.’ ”

⁶ Reve mu uwwa mesun mā abajini o
oḅolo a ama zuva a yisaali. U tā gashi
magugwā mā abajini a mini a riyisa nā
mesun ma tsata ma gbain. Mu uwwa le tā
adansa:

“Cuwai Asulā!

Adama a na Asulazuva a tsu, Mogono me
ili suru suru, Mogono ma da!

⁷ Tsu yuwain mere

reve waru tsu zanganai.

Tsu cuwai tsugbain tsā yi!

Adama a na mantsa ma yuwan tā
ana aa yuwan abuki o lolo a Magiri'i'i.

Kasa'avu vā yi foḅo tā aciyayi adama o
ndolo.

⁸ Asulā a ca yi tā utugu u lolo,
u na u la'ai utugu u na a yuwain nā tsikilu,
waru u tā cece a madala.”

(Utugu'u ayi da ili i sa'ani i na ama a
Asulā aa yuwusan.)

⁹ Reve malingata mā Asulā'a ma damma
mu, “Vu dana ili i nda: Asulā a ta zuwaa
za suru na a banuyi a tyo ubata wā abuki
o lolo a Magiri'i'i aba'un.” Avu waru ma-
lingata'a u dammisa, “Ili i nda i na Asulā a
dammai amayun a da.”

¹⁰ Avu n kaḍato a maḱaḱan ma malin-
gata'a adama n yuwaan yi aganda, amma
avu u damma mu, “O'o, she vu yuwaan mu
aganda wan! Amu aagbashi a da tsā wu
nā aza e Itoni, aza a na a guzai amayun
e ili i na Yesu palu'wai. I yuwaan Asulā
aganda!”

Adama a amayun a na Yesu palu'wai ayi da i zuwai ama aa yuwusan adanshi e ikaka ya Asula.

Za na kumbai do uri

¹¹ Reve me ene zuva ukpatu'u, na do uri lo mishin. Waru za na danai ukumbu o do'o aala a yi gba Za va Abula na Amayun. U tsu yuwan ta uge'etosu mejege waru u tsu yuwan ta uvon u na wu ntsayi. ¹² Esu a yi a dana ta a madala gashi akina, waru wo oto ta okokolo a abunda. A dana ta aala a lipu va yi, agba ayi da goon u revei urevu wa yi. ¹³ Avu wo oto atugu a gbagbain a na a tsupuyi atsuma a mpasa. Aala a yi a da "Adanshi a Asula." ¹⁴ Asoja a zuva a kumba ta ido i uri waru o tonishi yi ta. O oto ta itana i uri, aza a na a la'ai aza a na a yuwain na tsikilu, waru a ri cece. ¹⁵ Avu matsun me pe'eni ma wali mo uta o una wa yi, reve u yuwan ulinga na ayi u lyuwa aci e ida. U ta yuwan tsugono tse le na aadanga a rumu. U to roco ucira wu upan wa Asula Mogono me Ili Suru, nu u kpoko umatsun u inabi ubata u na o kpokuso masayan. ¹⁶ Ubata wa atugu a gbagbain a na a palai aagutsu a yi, a dana ta:

MOGONO MO NGONO NA ZAGBAIN VA AZAGBAIN.

¹⁷ Reve me ene malingata mo ro mishin pe o urana. Avu u yuwaan asala a na a ri a tsu'yan zuva suru adanshi na abajini o udyo: "Tawai! I boloto adama i lyuwa ilyalya ya abunda ya abuki a na Asula oo fofo! ¹⁸ Tawai! Yi kada lipu vu ngono, na nan yali a asoja, na asoja, obolo na lipu vi ido na aza a na a tsu kumba le. Tawai! Yi kada lipu va ama suru: aza a na a ri agbashi na aza a na a ri agbashi shi, na azagbain, na aza a na a ri azagbain shi!"

¹⁹ Avu me ene aadodo obolo na ngono mu uvadi suru, obolo na asoja e le o bolotosu adama a yuwan uvon na za na kumbai do'o na asoja a yi. ²⁰ Reve e reme aadodo'o, obolo na vumavasula ve epen za na yuwaan niyi ulinga wa asalama. (U yuwan ta ulinga wa asalama o ndolo adama u pusan aza a na a danai nu urotsu wa aadodo'o aza a na a yuwayin aamali a yi aganda.) Aadodo'o na vumavasula ve epe'en a vari le ta wuma atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta.

²¹ Za na ri ukumbu zuva vu do'o wu una ta asoja'a suru na matsun me pe'eni'i ma na ma danai o utusa o una wa yi. Avu asala a kada lipu le suru hali atsuma e le o o'wo bafa-bafa.

20

A'wan ukpakukupa

¹ Ana za na kumbai do uri lyuwai aci a aadodo'o, na vumavasula ve epe'en, obolo na asoja e le, reve me ene malingata ma Asula a cipusa diga zuva, u guza ta akani o ugbamu na makpatu'utsu ma aakari a aru'un lungu-lungu. ²⁻³ Avu malingata'a me reme aagangu'u, za na danai yo diga de za na fo a tsu de Mekerencesu ko Male. Avu u tara akani'i avu u takpara yi. Reve u vari yi atsuma a aakari a aru'u'un. Avu u katsu unantsu wa aakari a aru'u'un na makpatu'utsu ma na u danai na ayi uguzu o ukere, reve u to unantsu'u cine za lo na aa gura kpatu'wa yi shi. Na Mekerencesu ma ciga ma 'yuwan u dana pe hali a'wan ukpakukupa (1,000). A mantsa mo ndolo, waa gura luluma ama o uvadi shi. Na a'wan o ndolo o koto, avu malingata'a ma bada yi mantsa wa'a.

⁴ Reve me ene ndanata n tsugono na abunda, waru aza a na a ri de nden aza a na Asula a cayi ucira u na aa yuwan tsugono tsa da. Kwisu va aza a na n'yuwatan n kukodoi a aci e le a da adama a na a dammai ikaka ya Yesu obolo na adanshi a Asula. Ama a nda a yuwaan aadodo'o ko aamali a yi aganda shi, waru a ushi urotsu wa yi e icin i le ko e ekere e le shi. A kamba ta wuma reve a danu a ndanata n tsugono'o, avu a yuwan tsugono obolo na Kristi Zamawawa hali a'wan ukpakukupa (1,000). ⁵ Ayi nda ayi da mantsa mo ufaru ma na Asula aa 'yasan ama diga o ukwa. (Akapi a akwakwa aa kamba wuma shi, hali she na a'wan ukpakukupa o ndolo o koto.) ⁶ Aza a na Asula a 'yasin atsuma o ukwa a mantsa ma nda a yuwan ta mazanga lon, ele ama a yi a da. Oo kototo le atsuma a mala ma akina shi, za na o'woi ukwa we ire. O to o'wo nan ganu avu a yuwaan Asula na Zamawawa va yi

na u dangwai aganda, reve a yuwan tsugono obolo na ayi hali a'wan ukpakukupa (1,000) o ndolo.

Asula a lyuwa ta aci a Male

⁷⁻⁸ Nna a'wan ukpakukupa'a (1,000) o koto, malingata'a ma ta bada Male ubata u na wu nla niyi. Reve wu uta avu u pusaan ama e ida aza a na a bazai atsuma o uvadi ugbozu. Ida i nda i da a tsu de Gogu na Magu. Male'e mo to boloto le ubata u ta, ubata u na aa yuwan uvon. A ta dana abunda a na za lo aa gura kece le shi. ⁹ A baza ta suru atsuma o uvadi reve a kandarawa uvalata wa ama a Asula ayi da lyuci na u cigai. Reve gba akina a tawa diga zuva reve u kototo le. ¹⁰ A shi ta de a vari adodo'o obolo na vumavasula ve epen va yi atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta, reve waru a vari Mekerencesu'u† pe, za na pusayin ama a nda suru ugbozu. Akina'a a ta zuwa suru nle o sowo atsumalima ayin nu urana babu ukotu.

Uge'etosu wu ukosu

¹¹ Avu me ene ndanata n tsugono n uri za na ri mgbain, reve me ene za na ri den. Ana u rocoyi aciyayi, reve ida na zuva puwan waru ko za enishe le waru shi. ¹² Waru me ene ta aza a na a kuwai de lo mishin a makakan ma ndanata n tsugono'o, aza a na a ri ama a gbagbain na akapi a ama a na a buwai. Reve a kpatu'wa atagada a na a danai ili i na vuma yuwain suru. Reve a kpatu'wisaa atagada o ro, atagada a na a danai aza a ri obolo na Asula kuci.* A yuwaan ta aza a na a kuwai de uge'etosu e ili i na a yuwain, cine a ri udanu atsuma a atagada'a. ¹³ Avu ama a na a kuwai atsuma a mala e isawan a makakan ma ndanata n tsugono'o, adama Asula a yuwaan le uge'etosu. Ukwaa obolo nu Ukwisa a tawaa na akwakwa a na a ri pe atsuma e le, reve Asula a yuwaan le uge'etosu e ili i na a yuwain. ¹⁴ Avu a vari Ukwaa nu Ukwisa atsuma a mala ma akina. (Ayi mala ma akina ma nda, ayi da ukwa we ire.) ¹⁵ Reve a vari ama atsuma a mala ma akina,† ele da aza a na a danai ala e le atsuma a atagada a ama a wuma shi.

21

Zuva sa'avu ni ida i sa'avu

¹ Ana alavu alavu a Asula o uge'etosu wu za suru kotoi, reve me ene zuva† sa'avu ni ida i sa'avu. Zuva vu ufaru ni ida yu ufaru a puwan ta, waru babu mala mo ro. ² Avu me ene Lyuci va Akiza na Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima† sa'avu, waru u dana ta a cipusa diga zuva. Lyuci sa'avu'u u dana ta gashi kasa'avu na otoi utugu u lolo adama o lolo va yi, waru gogo u tu ufofu u na waa 'yawa u ga'an na vali va yi. ³ Reve, mu uwwa za ro e dewu diga a ndanata n tsugono'o, adansa, "Gogo ndanata ma Asula n ta atsuma a ama! U ta danu obolo ne ele, waru o to o'wo ama a yi. Asula na aciyayi u ta dana obolo ne ele, waru u ta dana Asula e le. ⁴ U ta tasa abara o urewesu u le suru. Za buwa aa kuwa waru shi, ko ke'en. Ko za aa yuwan atsumolangu shi, ko u shon, ko wu uwwa mbala waru. Akuci e ili suru a puwan ta."

⁵ Avu za na ri nden a ndanata n tsugono'o u damma, "Kalyuwai! N ta kambatosu ili suru usa'avu!" Reve u damma mu, "Vu dana ili i nda, adama a na adanshi a nda amayun a da waru a ta zuwaa le ucira."

⁶ Reve waru u damma, "N yuwan ta ili i nda suru! Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. N ta ca za na ri a uwwusa akuli suru mini u sowo diga e esu a mini ma na me yeneshe ma na maa casu wuma. Agba aa tsupa shi. ⁷ Aza a na a lyuwai aci a ta ushi ili i nda ya'la va: N to o'wo Asula e le, ele waru o to o'wo muwun n va. ⁸ Amma ama a nda gba'a shi a ta tsura ubata atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta: Owovoton, waru na aza a na a lyawai itoni i va, waru na aza a na a kambatoi aciyele ili yi idaba adama o unusu u na a yuwain, na aza a mona, na aza e tsipere, na aza a na a yuwusan nkunu, na aza a na aa yuwusaan amali aganda, na ama a na a yuwusan epen suru. Ayi da ukwa we ire."

Urishelima sa'avu

⁹ Avu malingata mo ro ma tawa ma damma mu, "Toni mu! N to roco wu usheli

* **20:12** Idanshi ya atagada i na a yuwayin ulinga u damma ta "Aatagada a Ama a Wuma."

u na waa yuwan lolo na Magiri'i'i." (Malingata ma nda, za ta da atsumā a nlingata n cindere n na n danai uguzu na akwanu e cindere aza a na a danai pe na mbala n cindere n na a yuwain o ukosu.) ¹⁰ Reve Ruhu va Asula shiton mu, avu malingata'a ma tara mu a tyo o mogogolo ma masasan mo uga'an. De da u roco numu Lyuci va Akiza na Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima'a, waru u dana ta a cipusa diga zuva. ¹¹ Lyuci'i u shiwan ta na tsugbain tsa Asula waru ne ekan a madala gashi mini ma shili na mini ma avu'un vamma atali e ikebe, waru u ta cece tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. ¹² Avu a kandaruwa yi nu ukari wu ugbamu wu uga'an. U dana ta na nantsu kupa ne ejere waru unantsu suru u dana ta na malingata ma Asula† e ipiri ya yi. A nantsu'u a dana ta ala o gundo kupa ne ejere aza a Isra'ila, aala a ta suru o unantsu u ta. ¹³ Eebele suru u ta na nantsu ta'atsu: aza a ta'atsu asana, aza a ta'atsu waru ugana, aza a ta'atsu uyagi, na aza a ta'atsu alivu. ¹⁴ Ukari u lyuci'i gba a suwa yi ta zuva va atali a gbagbain kupa ne ejere. A aatali suru a dana ta aala a aajiya a ta atsumā a kupa ne ejere a Magiri'i'i.

¹⁵ Malingata ma na ma danai a adanshi na amu ma dana ta na aadanga a na a yuwain na zinariya. U ta yuwan ulinga na ayi tsara u rito lyuci'i, na nantsu va yi na kari va yi.* ¹⁶ Ana u rito niyi, reve we ene u ta gashi aakpati. Washin we ebele a yi nu uga'an u mishin wa yi unata u da a ri: mili ukpakukupa nu ukpakuton (1,500) u da. ¹⁷ Reve malingata'a mo rito ukari'i, agba nu uritosu u vuma ugbamu wa yi u ta zuzu na ana ukpakure na kupa na aza a tali (216). ¹⁸ Ukari'i a suwa yi ta na atali a na a ri a madala† gashi akina a shili na akina a mini ma avu'un. Ili suru atsumā a lyuci'i a yuwan yi ta na zinariya na ri

* **21:15** Na vuma teme mmalu diga Isalka a 'yawa Jos, reve u kambisa toto uta'atsu, ayi da u ri unata na washin wu ufafu wa abajini a lyuci'i. † **21:19-20** Ele icu'un ya atali kupa ne ejere a nda, suru nle a ta na ala na Tsunasara obolo na Tsugana. Apa cine a tsu de le na Tsunasara: Za vu ufaru ayi da jasper, she sapphire, she chalcedony, she emerald, she sardonyx, she carnelian, she chrysolite, she beryl, she topaz, she chrysopraxe, she jacinth she amethyst. Apa cine a tsu de le na Tsugana: Za vu ufaru ayi da yasfa, she saffir, she agat, she zumurrudu, she onis, she yakutu, she kirisolat, she beril, she tofaz, she kirisofaras, she yakinta she ametis. [Aza a KLP: a dana ta ala a atali o ndolo fo ununa a dana nle na Tsunasara na Tsugana, cine a dana nle'e wu uta ta a NIV na Adanshi a Asula a Tsugana.]

cece tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. ¹⁹⁻²⁰ Aatali suru atsumā a atali kupa ne ejere'e e ikyun yu usaa'a aatali e ikebe ko'o da. Ozo o ro a ta ushili, ozo o ro gba shi mini ma tsusumba, ozo o ro gba mini ma avu'un, ozo o ro gba mini ma akaramuna.† ²¹ Nantsu kupa ne ejere'e iyedi kupa ne ejere e ikebe a da. Unantsu suru a yuwan yi ta na yedi ta. Ure u gbain wa atsumā a lyuci'i a yuwan yi ta na zinariya na ri cece tsa madubi'i.

²² Me ene Aa'isamapada atsumā a lyuci'i shi, adama a na Asulazuva Mogono me Ili Suru na Magiri'i'i mo o'wo ta Aa'isamapada'a. ²³ Lyuci'i waa zama urana ko woto adama u ca yi ekan shi, adama a na tsugbain tsa Asula tsu ta casu yi ekan waru Magiri'i'i u te ikanasa yi gashi fitila. ²⁴ Ama o uvadi suru a ta danu pe atsumā e ekan a na e ikanasa lyuci'i. Ngono waru n ta tawaa nu utsuru u le de. ²⁵ Nantsu lyuci'i ta dana ukpatu'u urana suru. Aa baru le shi, adama a na aa yuwan de ayin shi, ko ke'en. ²⁶ A ta tawaa ni ili yu ulobonu nu utsuru wa ama o uvadi atsumā a lyuci'i. ²⁷ Ko ke'en a lyawa ili i wuya i uwa pe shi, waru za na yuwain ili yi idaba, waru za na yuwain epen aa lyawa yi u uwa pe shi. She aza a na a danai ala e le atsumā a aatagada a ama a wuma a Magiri'i ele da aa uwa pe.

22

Udolu u na waa casu wuma

¹ Ana malingata ma Asula'a mo kotoi o rocosu mu lyuci sa'avu'u, avu waru u roco mu udolu u na u ri na mini ma na maa casu wuma. U shi te ikanasa tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. Reve u uwa e yeneshe a ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden. ² Reve u yene a cipa e memere mo ure ma lyuci'i. Danga na aa matsasan muwun n na maa casu wuma a ta lo a

nge'en mu uđolu'u biti. A tsu matsan ta kupa nu ure a aa'wan, u ta o woto u ta. Ama o uvadi a ta yuwusan aguma na avu'un e le. ³Una u na Asula a yuwayin de ili biti a tawa yi ta. Ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden u to o'wo pe a lyuci'i. Avu agbashi a yi a yuwaan yi aganda. ⁴E te ene urewesu wa Asula waru aala a yi a ta dana uđanu e icin i le. ⁵Aa dashi yuwan ayin waru shi. Aa zama ekan a fitila ko ekan o urana waru shi, adama a na Asulazuva Asula a ta ca le ekan. Reve a yuwan tsugono babu ukotu.

Utawu wa Yesu

⁶Reve malingata'a u damma mu, "Adan-shi a nda amayun a da, waru ili i na aa usu da. Waru Asulazuva Asula za na tsu ca amasula Ruhu va yi, u lyungu ta malingata ma yi u roco agbashi a yi ili i na yaa fara babu ujimu."

⁷Yesu† damma ta, "Uwwai! N ta lo a tawa gogo. Aatagada a nda a damma ta ili i na yaa fara gogo na alanga jima. Asula a ta zuwaa aza a na a kuruyi ili i nda aba'un."

⁸Amu da Yahaya, za na uwwai waru we enei ili i nda suru. Reve ana mu uwwai waru me ene nle suru, avu n kadato adama n yuwan aganda a ana a malingata ma Asula ma na mo roco numu ili i nda. ⁹Amma avu u damma mu, "Ko ke'en! She vu yuwaan mu aganda wan! Amu fo agbashi a da tsu wu, obolo na amasula aza a wu, na aza a na aa kurusu adan-shi a na a ri a aatagada a nda. Vu yuwaan Asula aganda!"

¹⁰Reve u damma mu, "She vu putsaa ama e reve ili i na a dammai atsuma a aatagada adama e ili i na yaa fara gogo ni ili i na yaa fara na alanga a jima wan. Mantsa ma na ili nda yaa fara waa jima shi. ¹¹Hali mantsa mo ndolo ma tawa, ama a na aa yuwusan iwuya suru a lyuwa elime na mayan me iwuya, aza a na waru aa yuwusan ili yi idaba a lyuwa elime na mayan me ili i ndolo. Aza a na waru aa yuwusan ili i sa'ani a lyuwa elime na mayan me ili i sa'ani, aza a na waru a ri na akiza a 'yuwan a ciga a suma iwuya."

¹²Yesu damma ta waru, "Uwwai! N ta lo a tawa babu ujimu. N ta tawa adama n ca ama suru iliyinkapa ko atsumalima adama e ili i na a yuwain. ¹³Amu da Alfa†

na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. Amu da n yuwain ili biti, amu da waru atyo e ili biti.

¹⁴"Asula a ta zuwaa aza a na a za'wai atugu e le cece aba'un, adama o ndolo a ta lyuwa muwun mu udanga n na maa casu wuma, reve a uwulai nu unantsu a uwa atsuma a lyuci'i. ¹⁵Agba a ta putsaa icu'un ya ama a nda na aa uwa atsuma a lyuci'i: Aza a na o o'wotoi aciyele idaba nu unusu u na aa yuwusan, na aza a nkunu a uwa pe shi. Waru aza a tsipere, na aza a mona ma ama a uwa pe shi. Ne da waru aza a amali, na ama a na aa yuwusan epen suru a uwa pe shi.

¹⁶"Amu Yesu, n lyungu ta malingata ma va u ca du ikaka i nda a tyo ubata wa aza e Itoni. Amu da Ikyun, ana Akaya, na Mawun ma Tsukaya mo ugundo mo Mogono Dawuda.† Amu da Talyo'o na tsi Ikana na Wasasa."*

¹⁷Ruhu va Asula na kasa'avu Magiri'i'i a damma ta, "Tawa!" Lyawa za na uwwai adansa tawa biti u damma "Tawa!" Za na aa uwwusa akuli suru, lyawa u tawa, za na cigai u sowo mini ma na maa casu wuma lyawa u tawa u sowo pere.

Ukosu

¹⁸Amu Yahaya, n to ronuso aza a na a uwwai ikaka ya aatagada a nda atsuvu. Ikaka'a adama e ili i na yaa farasa gogo ni ili i na yaa fara na alanga jima da. Na vuma ro dashi ili i ro atsuma e ikaka i nda, Asula a ta dashi yi atsumalima. U ta zuwaa yi mballa n cindere n na n cuđuwai atsuma a aatagada a nda. ¹⁹Waru na za ro fodo ili i ro atsuma e ikaka i na i ri atsuma a aatagada a nda, Asula a ta putsaa yi na waa ushi aba'un a na a yuwain adan-shi atsuma a aatagada a nda. Waru Asula a ta putsaa yi na waa lyuwa muwun mu udanga n na maa casu wuma, waru waa lyawa cu'un vuma ndolo u danu atsuma a lyuci va akiza'a shi.

²⁰Yesu, za na dammai ili i nda suru amayun a da, u damma ta, "Amayun, n ta lo a tawa babu ujimu."

Ami. Tawa, Yesu Zagbain!

²¹Lyawa Yesu Zagbain roco suru ndu isa'ani i gbain ya yi. Ami.†

* 22:16 Talyo'o nda, ayi da Ashingini a tsu de "zangada."

